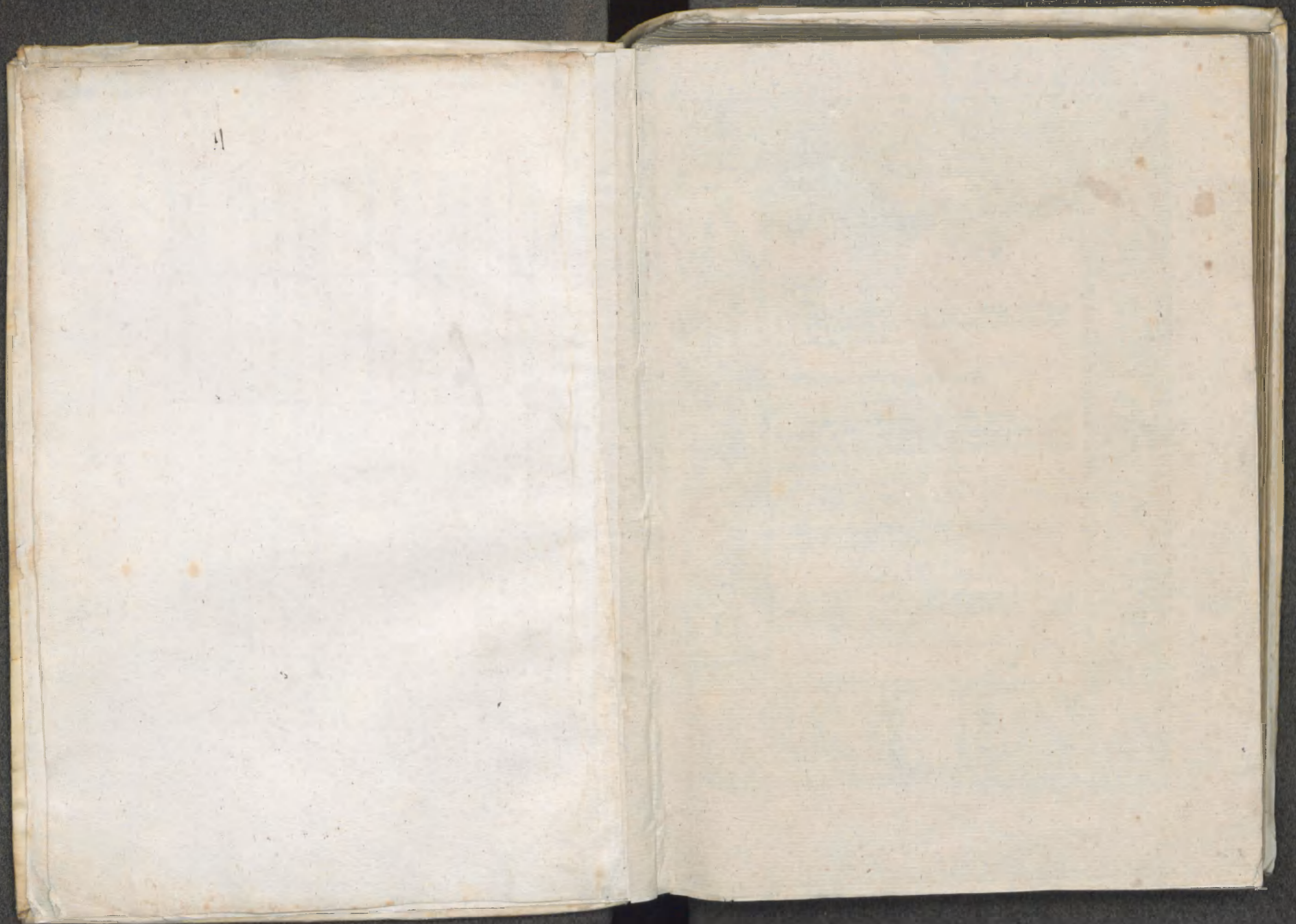

1613.

R
2654

R IV Me 28

L'auete Bartholomei cepolle.

Aduocati. **Cepolla.** **Procuratores.**

Incipiunt solenes ac pu-
tiles tractatus memoriarum ac studio dignissimi
egregij viri iurisq; vtriusq; peritissimi domini Bar-
tholomei Cepolle videlicet.

Tractatus de seruitutibus vrbanozum prediorum.
Tractatus rusticozum prediorum
Tractatus cautelarum.
Tractatus cautelarum vltra dominum Bartholomeam
cepollam dñi Tbome Ferratij de aduocatis: de Bagia
vtriusq; iuris interpretis acutissimi nouissime in lucem
productus.
Tractatus dñi Bartholomei cepolle de simulatione
contractuum emtionum ac venditionum: reuenditionu et
locationum.
Repetitio eiusde legis si fugitiuus. cum autentica sed no
no iure: situatis in. C. titulo de seruis fugitiuis.
Tractatus domini Joan. Tbierry lingonen. J. A.
doctoris totam materiam fuge laconice cõplectens.
Nouissime castigati: ac additiõibus vtilibus decorati
per egregium virum magistrum Joannem de gradib⁹
vtriusq; iuris professorem.
Insuper tabule omnes et singulas materias continen-
tes tres adposite sunt.

BIBLIOTHECA
DEANVM
PARISIENSIS

Tabula.

Incipit tabula seruitutum vrbanozum prediozum.

De seruitute personali. Que dicatur seruitus psonalis. Quo iure inducra est seruitus. De seruitute reali. Que dicatur seruitus realis. Quomodo cognoscatur quando sunt seruitutes reales vel prediales. De seruitutibus mixtis. Quare dicantur mixte. De prima seruitute mixta. videlicet de seruitute usufructus. De usufructu formali et casuali. Quoruplex sit usufructus. Quoruplex est dominium. Quid si relinquatur alicui fundus ad usufructum vel ad fructuandum. an tunc videat relictus usufructus vel proprietates. Quid si legat alicui domus vel fundus in gaudium an videatur esse relicta proprietates an vero usufructus tm. Quid si maritus relinquit vxorem dñam et usufructuariam sicut cõiter fieri solet. an videatur relicta proprietates vel usufructus vel alimeta. Numquid differat legatus usufructus a legato reditus. Que ventat in legato vel in cõessione usufructus. An ille qui emit usufructum formalem alicuius fundi postea contingit sterilitas possit petere remissionem mercedis. Quanto tempore durat usufructus. De secunda specie seruitutis mixte videlicet de seruitute usufructus. Quid sit usus. Quoruplex sit usus. Quot modis capitur usus. Quid contineat in se usus. De tertia specie seruitutis mixte. videlicet de seruitute habitationis. Nãqã legãdo vel submitteãdo qã habitationẽ videat relinquere proprietatẽ. Quot modis commoditas domus legari vel cõcedi potest. Quidam reliquit vxori habitationem vel usufructum domus sue deinde legauit in eodem testamento eandem domum alteri. an per istud legatum videatur ademptus usufructus vel habitatio vxori. Et citato dixit relinquo vxori mee habitationẽ in domo cã filijs suis. an ista debeat habere alimeta et tacita voluntate defuncti. De seruitute ministerij seu operarum. an sit realis vel personalis. De quibusdam obligationibus an ille dicatur seruitutes. Aliquis constituit vt in fundo suo recipiam omni anno pomum in viridario suo an ista dicatur seruitus. Promisit mihi seruitutem pecoris appellendi ad fontes causa agri mei iter couzando an ista di-

carur seruitus. Aliquis promisit seruitutem de coquendo panes in furno suo pro tota mea familia. an dicatur seruitus. De seruitutibus notatis et innotatis. Que sint seruitutes rustice. Que sint seruitutes vrbane. Que sint seruitutes innominate. Que sint seruitutes nominate. De seruitutibus diuiduis et indiuiduis. Quod seruitus usufructus est diuidua et cetera seruitutes sunt indiuidue. De seruitutibus vrbanis et rusticis et que dicantur esse seruitutes vrbane. Quare dicantur seruitutes vrbane et quare rustice. Quid de stabulo an dicatur pãdũ vrbani. Quid de horreo an dicatur pãdũ vrbani. Quid de capana an dicatur pãdũ vrbani. Quid de nauis an dicatur pãdũ vrbani. Quid de molendino an dicatur pãdũ vrbani. Quid de arca an dicatur pãdũ vrbani. Quid cognoscet qã sit seruitus vrbana. Habeo ius cãdi per fundũ tuũ ad domũ meam an tunc dicatur seruitus vrbana. De seruitutibus realibus et predialibus et in quo fiunt cõueniãt et que sit earũ natura. Que sit natura seruitutũ realium et predialium. In quo consistat seruitus seu ius seruitutis capitulo. xij. Quis possit cõstituire seruitutes reales. An is qui non est verus dominus sed quasi sicut est bone fidei emtor. an iste possit imponere seruitutem predio alieno per ipsum emto bona fide. An is qui habet vtile dominũ sicut est empiticoita vel luellarius possit imponere seruitutẽ. An vasallus possit imponere seruitutẽ fundo seu doli. Quid de superficiario an similiter possit imponere seruitutem fundo superficiario. Quid de dño directo an possit imponere seruitutem fundo suo. Quid de herede an possit imponere seruitutẽ rei legatẽ. Quid de dño fundi qui ipsius obligauit alteri etiã fisco. puta si pecunia non sit soluta certo tempore possit vendi. an interim dominus imponere possit seruitutem. Quid in dño fundi in quo alius hã usufructus an possit illi fundo seruitutem imponere. An quis possit imponere seruitutem fundo suo in quo alius habet aliam seruitutem realem in eius pãdiũ. Quid in marito an possit imponere seruitutem fundo dotali. Quid de usufructuario an possit imponere seruitutem in fundo in quo habet usufructum. Quid de illo qui hã ius inferedi in sepulcrum an possit imponere seruitutem sepulcro. Item quid de eo qui non est ad huc dominus vel

Tabula.

quasi. sed proxime vel continuo est futurus an possit imponere seruitutem. Concessisti aquam que oritur in fundo tuo tyrtioz vt possit eam ducere ad fundũ suum an possit potest etiam mihi concedere. Qui possint acquirere seruitutẽ seu quibũ possint seruitutes concedi. An vnus ex socijs possit predio communi seruitutem legare. In quibus rebũ possit seruitus cõstitui. An possit cõstitui in solo superficies fundi. An edificatio futuro possit seruituti lponi. An in itinere cõmuni possit lponi seruitus. Que sint necessaria vt seruitus cõstitatur et ei qã possessio acquiratur. Que lpediũt seruitutẽ cõstituedã. Quomodo et qualiter et qã cõstitatur et acquiratur et retineat seruitus et que seruitutes dicantur habere causam perpetuã seu continuã quasi continuum seu quasi perpetuã et que causam discontinuã et quanto tempore huiusmodi seruitutes prescribantur. Quot sint necessaria ad inducendam prescripionem in seruitutibus habentibus causam cõtinuã vel quasi. An requiratur titulus et bona fides. An inter ius canonicũ et civile sit differentia in prescripionibus. An seruitus possit cõstitui sub cõditõde. De publicis conditione vs extinctiua et inceptiua. Quando seruitus acquiratur. An per solam promissionẽ acquiratur. Quomodo qualiter et quando et per quem seruitus retineatur. An seruitus possit p parte acquiri vel retineri. An vnus ex socijs possit seruitutem fundo cõmuni acquirere vel retinere. An aqua per scipsam fluens possit inducere prescripionem vel consuetudinem. Qualiter qã vti debeat seruitute. An ire possit per quãcumqã partẽ fundi vbi voluerit vel per totum fundum. Si debetur seruitus in fundo ad quẽ spectat in qua parte debeat seruitutes habere. An licitum sit cui seruitus debetur edificare in predio debenti seruitutem. Si edificandum sit in predio debente seruitutem cuius expensis edificandum. Si alicui est licitum ex forma statuti aliquẽ occidere ad vindictam an sit licitum congregare amicos qui ipsum adiuent. An si est alicui licitum aliquem occidere sit licitum etiam alteri demandare. Quando et qualiter et quomodo seruitutes amittantur. Quanto tpe amittatur seruitus per non usum. In quo differat ius canonicũ et civile quo ad prescripionem. Si fiat accusatio vel inquisitio de crimine quod

dicat cõmissũ certo die vel loco si pbes de alio die vel loco an sufficiat ad cõdenationẽ. Si ago actione iniuriarum quia percussisti me in sparulis et probatur de percussione in vultu an sit absolucndus. De speciebus futurũ vrbanozũ pãdiõzũ. Quot sint species seruitutũ vrbanozũ pãdiõzũ. De seruitutibus alijs tollendis et officendi luminibus vicini. De seruitutibus auri nõ tollendi. Nãquid ille qui debet seruitutẽ altius non tollendi possit saltem alte edificare. Nunquid ille qui debet seruitutum altius nõ tollendi possit habere arborem vltra edificatũ supra eam latitudinem. Si debes mihi seruitutẽ altius nõ tollendi cã hac conditione ne luminibus meis officat quod intel ligantur hec verba. An requiratur qã semper seruitus altius non tollendi per vicinum imponatur. An statuti loquẽs qã nullus possit altius eleuare seu tollere edificatũ suũ si per illud nocet vicini luminibus an statutum liget fortenscm cuius est domus que debet altius tolli. De seruitute stillicidij auertendi et stillicidij non auertendi. Quid est stillicidium. An quis regulariter possit dsuercere aquas ex suo stillicidio supra stillicidij vel arcã vicini. Si aqua stillicidij vicini cadit iure seruitutũ supra domum meam vel arcã per regulas que cuppi vulgariter nscupatur. an possim facere qã cadat per viam vnus canalij lignei vel lapidei vel etias canalij existens super cuppis. Vicinus meus habet seruitutem super arcã meã vel recum domus mee per duos pedes an possit vltra procedere seu extendere. An habens seruitẽ stillicidij acquisitã possit altius tollere vel eleuare vel deprimere murum vel edificatũ super quo habet stillicidium cadens super domum vel arcã meam. Quis habet seruitutes stillicidij sibi debitas sublarum est edificatũ seu corruit ex quo stillicidium cadit. an per hoc intelligatur extincta in totum cum effectu seruitus stillicidij. Vicinus meus habet seruitutem stillicidij auertẽdi in arcã meã quod stillicidium meum protendit super arcã meã per duos pedes. an ego possim edificare in arcã vbi castitare cepit stillicidium. Quid si stillicidium cui debetur seruitus auertendi in arcã vicini protenditur vltra parietem supra arcã vicini per medium pedẽ et castitat in arcã vicini etia per pedem vel circa. an vicinus possit edificare in illa arcã vsqã ad illũ locum vbi castitat. et sic vsqã ad mediũ pedẽ prope murum domini pãdij dominatũ. Si vicinus meus habet stillicidij domus sue cadens in fundo vel orto meo vel in arca extra murum domus. verbi gratia per duos pedes an fundus vel arca carcius quatenus se protendit rigor stillicidij sit vicini vel mei. Si domus tua debet domui mee duas seruitutes vna ne altius tollatur. alia ne stillicidium edificatũ meorum recipere deberet. et ibi concilio ro ius etiam inuito me altius tollere edificatũ

424
13747

10

Tabula.

et sic remiseram tibi seruitutem alius non tolle
di. an per hoc tibi videat concessisse vt possis tolle
re p[er]sonas vis ita qd etiam non teneris recipere
re stillicidia mea. fo. eodem.

De seruitute stillicidii no auertedi. ca. xxxi. fo. xvij.
Si stillicidium puta canale vnde aqua defluit et est
fractum cuius expensis debeat refici. fo. xvij.

De seruitute signi immittendi. ca. xxx. fo. xvij.
Quid veniat appellacione signi. fo. co.
Si aliquis immittat signum in fundo meo: an sit mi
hi licitum ppria autoritate destruere. fo. co.

An possit qd immittere signa in muro cdi. fo. co.
Si quis tacite vel expresse passus fuerit in muro
pprio immittere signa. illis consumptis. an possit
eo inuito alia immittere. fo. co.

An etia sit licitum ppria autoritate euellere vel de
struere signa immissa in muro meo pprio cdi vel
publico vel si in meo se prendant et quia si sim vsu
fructuarius. fo. xvij.
Si qd pretendit signum in alieno vel publico qua
actione potest conueniri. fo. eod.

De seruitute p[ro]ficiendi. ca. xxxi. fo. xix.
An possis p[ro]ficere aquam de domo tua in cur
tem meam. fo. eodem.

Si habitans partem superiorem p[ro]ficiat aquas
per solarium. que aqua penetrat inferius. an possit
prohiberi. fo. co.
Si cedas lapides in parte superiore facit fragme
ta cadere inferius. an possit p[ro]hiberi. fo. co.
An habens seruitute p[ro]ficiendi in fundu vicini po
terit immunda p[ro]ficere. fo. eod.

De seruitute p[ro]ficiendi. ca. xxxi. fo. xix.
An sit licitum facere ponticellu supra solum vicini
vel solum commun. fo. eod.

An aliquis possit facere horticellu supra locu quo
vulgo itur. fo. eodem.

De seruitute p[ro]ficiendi. ca. xxxi. fo. xix.
Quomodo differat hoc seruitus a seruitute ne lu
minibus officiat. fo. eodem.

De seruitute p[ro]ficiendi. ca. xxxi. fo. xix.
Quomodo differat seruitus luminu et seruitus
ne luminibus officiat. fo. co.

De seruitute luminu. ca. xxxi. fo. xix.
Quomodo differat seruitus luminu et seruitus
ne luminibus officiat. fo. co.

De seruitute luminu. ca. xxxi. fo. xix.
Quomodo differat seruitus luminu et seruitus
ne luminibus officiat. fo. co.

De seruitute luminu. ca. xxxi. fo. xix.
Quomodo differat seruitus luminu et seruitus
ne luminibus officiat. fo. co.

De seruitute luminu. ca. xxxi. fo. xix.
Quomodo differat seruitus luminu et seruitus
ne luminibus officiat. fo. co.

De seruitute luminu. ca. xxxi. fo. xix.
Quomodo differat seruitus luminu et seruitus
ne luminibus officiat. fo. co.

De seruitute oneris ferendi. ca. xxxi. fo. xix.
Quid dicatur esse p[ro]p[ri]etarium. fo. xvij.
An ille qui debet seruitute oneris ferendi debeat
reficere suis expensis. si in totum vel in parte sit
collapsa. fo. xvij.

Si habeo trabes vel signa in parietibus tuis per
que solarium meum susinetur. an dicatur oneris
ferendi vel signi immittendi. fo. co.

Si legatur vel venditur domus. an videatur im
posita seruitus vel susineat onera que actu susi
nebat. fo. co.

De seruitute itineris seu actus. ca. xxxi. fo. xvij.
Queritur an si vna domus vel fundus diuidatur
in duas partes possit eodem modo vti itinere seu
actu scilicet prius ad aliam partem. fo. xvij.

Item queritur posito quod habeat an poterit vti
de die et de nocte. fo. co.
An seruitus itineris seu actus sit p[ro]standa ab be
rede usufructuario vel legatario vel econuerso. et
alqs habentibus vnde dicitur vel directis. fo. co.

De solo seu area. ca. xxxi. fo. xvij.
An sit licitum indistincte alicui edificare in solo seu
area seu etia si officiat limitibus vicini. fo. xvij.

An sit licitum edificare in solo communi. fo. xvij.
An quis possit in solo suo facere seruitute marie
in cdmibus territori seu muro. fo. xvij.

De pariete seu muro. ca. xl. fo. xvij.
Querit quod differant paries et murus. fo. eod.

Querit quid si vicinus habet stillicidium domus su
pra solum meum puta per duos pedes ego volo edi
ficare murum in medio solo an debeam stare re
morius per vnum pedem a solo vicini muro an ve
ro a loco vbi stillicidium cadit. fo. xvij.

Si qd velit edificare pariete ligneu an debeat di
mittere spatium vnius pedis. fo. co.
An liceat vicino facere ostium in muro suo p[er] qd pos
sit venire ad solum meum. fo. co.

Si inter duas domos reperiat dimissus solum per
duos pedes vel ultra cuius p[ro]sumat esse. fo. co.
Querit quod qualiter et qm murus dicatur esse cdm
seu cognosci possit. fo. xvij.

An socius possit in muro cdi edificare. fo. co.
Si in muro communi diuidendo portas vel areas
velit alter ex socijs ibi edificare et facere domum an
possit. fo. co.

De stillicidio seu recto. ca. xli. fo. xvij.
Querit quid veniat appellacione stillicidii. fo. co.
Queritur an sit vnicuique licitum pretendere stilli
cidium seu rectum extra parietem pro libito volu
tatis. fo. eod.

An sit licitum in stillicidio seu recto facere luminaria
An usufructuarius possit ede alii ponere. fo. co.
Querit si vna domus habet plura solaria iuncta
p[ro]sonaz cuius expensis rectu refici debeat. fo. eod.

Querit an liceat dno recti legare regulas cuppos
plumbum vel signa. fo. xvij.
An pro executione sententie vel pro pignore pos
sint capi cuppi vel regule recti. fo. co.

De ostio seu porta. ca. xli. fo. xvij.
An possit quis in pariete suo facere ostium versus
domum vicini. fo. eod.

An sit licitum dno stillicidii claudere locum inferio
rem sub stillicidio in p[ro]p[ri]um aqua p[re]dit. fo. eod.
Si cui in diuisione domus veniat area in sorte. an

Tabula.

poterit alius facere ostium pariete vt possit p[ro]mi
re ad area vel antiquu ostium aperire. fo. co.
An usufructuarius ediu possit aditu anteriori vel
posteriori claudere. fo. co.

Nunquid lanua ostium possit alicui legari vel capi p
pignore. fo. co.
De aditu seu itinere. ca. xli. fo. xvij.

De clastro seu clauu. ca. xli. fo. xvij.
Querit qd sit clauu qd clastru et qd porticus.
An sit licitum puaro edificare. solum publicu. fo. co.
An appellacione domus veniat porticus. fo. co.

De penu. ca. xli. fo. xvij.
An possit recipere lumen in p[er]ce solo publico. f. c.
An qd possit facere penu subterranea fodiedo sub
tus solum publicu vel p[ro]p[ri]u. fo. co.

De curia seu curte. ca. xli. fo. xvij.
Quid sit curia et quid sit curtis. fo. co.
Quid sit aqua cades in curte mea discarrit in cur
te tua an sit tibi licitum impedire aqua ita qd rema
neat in curte mea. fo. co.

De puteo cisterna et lauello. ca. xli. fo. xvij.
Si interme domu feudataru et d[omi]ni sit v[er]u puteu q
tu no sufficit ambobus qd p[ro]ferat. fo. co.
Si inter domus vicini est puteus communis an
possit diuidi. fo. co.

An vicini possint c[on]pelli ad refectio[n]e rei cdm[un]i scu
publice puta furnu quid si velit remittare p[ro]p[ri]a
te vtilitari. fo. co.
Quid si fodiedo puteu inuenio venas aque pu
teu tui an possit prohibere. fo. xvij.

An vendita domo veniat puteus. fo. co.
An sit licitum fodere puteum prope solum vicini
nullo spatio dimisso. fo. co.
Si v[er]u legat cisterna an debeat aqua in ea regio
ne vbi aqua est venalis. fo. co.

De cloaca. ca. xli. fo. xvij.
An possit quis in domo sua exercere arte per qua
fiat malus odor: vicinis. fo. co.
An possit facere cloaca inter domu mea et viam
vel in muro communi. fo. co.

An possit qd facere cloaca in domo sua et ex ea un
mtere aquam in solum publicu. fo. co.
An refectio cloacae spectet ad usufructuarium vel
p[ro]p[ri]etarium. fo. co.

Querit q actio c[on]petat p[ro] ipsa cloacis et qualiter
feri debeat p[ro]p[ri]etate et articuli. fo. co.

De fistula canali siue aquarolo. ca. xli. fo. xvij.
An sit licitum facere fistula vel aliqd canale in
pariete cdi p[er] qd aqua pluuii recipiat. fo. co.

De furno. ca. l. fo. xvij.
Si furnu iuxta c[on]es p[ro]p[ri]e habeat d[omi]ni def p[ro]p[ri]e
vel verosimil[iter] dare pot[est] an tecti possit agi. fo. co.

Quid si habitet et v[er]u furnu seu molendinu in ali
qua villa vel vicinia. et oes de dicto loco ra logisti
mo tpe etia ei inicit cuius memoria no extat in co
trariu semp venerit ad dictu furnu seu molendinu
nisi p[ro] pane coquedo seu macinado alius vult fur
nu seu molendinu nouiter construere. an possit p[ro]p[ri]e
biberi ne construat. fo. xvij.

Si quis promittat mihi coquere panes in furno
p[ro] tota familia mea an sit seruitus ve obligatio
personalis. fo. xvij.
Si qd promittit mihi et tyrio qd ol bebdomada possit

musco qre tot festaria graui in furno suo tyriode
cedente. an portio sua mihi accrescat. fo. co.
Si fieret pactu ad furnario qd coqret mihi panes
p[ro] me et familia mea singulis annis p[er] quo pmi
fir decem postea auera est familia. an teneat coq
re p[ro] eodem p[er]cio. fo. co.

An liceat facere furnu in muro cdi. fo. co.

De fornace. ca. l. fo. xvij.
An possit qd facere fornace in muro cdi. fo. co.
An possit quis facere fornace in muro p[ro]p[ri]o iux
ta murum vicini. fo. co.

An si fumus fornace ascendit ad domu vicini. an
contra cum agi possit. fo. co.
Si p[ro]pter ignem fornace villa vel domus cdm[un]i
est aut c[on]tra d[omi]ni fornace agi possit. fo. co.

De balneo siue stufa. ca. l. fo. xvij.
An sit licitum in muro cdi vel p[ro]p[ri]o iuxta muru vi
cini facere stufam vel balneum. fo. co.
An usufructuarius vel inquilinus possit stufam facere in ui
to domino. fo. co.

De fumo. ca. l. fo. xvij.
Si fumus p[ro] fenestras vel forame officiat habitati
onibus superius an possit prohiberi. fo. co.

De scalis. ca. l. fo. xvij.
An sit licitum in muro communi apponere scalas
lapideas vel ligneas. fo. co.

Quid si vult non solus scalas appropinquare mu
ro communi vel publico vel alieno: sed immutare
signa vel lapides. fo. xvij.
An appellacione domus veniat scale. fo. xvij.
Que pena sit si qd amotis scalis muris cdm[un]itatis
vel alterius p[ro]p[ri]ari superius ascendit. fo. co.

De ferratis. ca. l. fo. xvij.
An possit qd facere fenestras ferratas p[ro]ceden
tes extra murum suum. fo. co.
Si qd ferratas p[re]derit extra muru suu et vicinu ve
lit muru erigere an possit p[ro]hiberi. et qd c[on]tra. f. c.

De solario. ca. l. fo. xvij.
Si qd vult facere solarium in quo loco d[omi]ni affigere.
An qd possit solarium qd est in situ muro cdi vel alie
no cooperire lateribus pauimento. fo. co.
Quid si d[omi]ni solarium superius in quo cdm[un]e currit
et saltat possit prohiberi per inferio[n]e. fo. co.

De signo inuncto. ca. l. fo. xvij.
Si qd bz domos vnica cdm[un]itatis cdm[un]itatis vnica
vedat altera sibi remeat. an poterit emto inuito
veditore retinere signa: aut c[on]tra qd req[ui]sit in
domu venditam. fo. co.

De onere ferendo. ca. l. fo. xvij.
Si murus vicini debet mihi seruitute oneris fe
redi si murus corruat vel reparatio[n]e indigeat cu
ius expensis id sciendum sit. fo. co.

Quid si vicinu no vult reficere muru s[ed] mihi relinq
re et qualiter ista refectio fieri debeat. fo. co.
An vicinus cdm[un]i retinet onera duaz ediu alter vult
eiu deponere et facere eiu fortio[n]e vel melius funda
re. an possit inuito consocio. fo. co.

De refectio[n]e. ca. l. fo. xvij.
An teneat qd re p[ro]p[ri]a cdm[un]i vel publicu reficere.
Quo remedio succurratur contra habere domus
ruinosam p[ro]pe via publicam. fo. co.

Que actio c[on]petat c[on]tra sociu recusante reficere.
et in

Tabula.

Quid si vnus socioz suo sumtu reficere vult muru eodem an possit agere contra focu q recusat. Si vnus socioz vult reficere parietem eoz alter vero timer ne ex ea refectioe damnu imminuat...

Item vnus ex focis potest murum commune altius tollere. an ille qui altius tollit murum eodem munem possit in muro cleuato fenestram facere pro sua tantum vrilitate. An sit licitum facere fenestras de ligno quod dicitur balconus. et ipsam aperire in publico supra solum vicini.

Tabula.

Item quid si ex seclario spargitur aqua et descendit per solarium ad partem inferiorum vicinorum ma defacit solarium commune an possit prohiberi ne amplius spargat. De aquarolo siue canali. Quis habet aquarolum in suo et ducit aquas per tegulam que similiter cadit in suo puta in curia...

vel aliquid aliud nunquid possim phiberi. An usufructuarius vel inquilinus possit in domo usufructuaria vel conducta facere depingi nisi gnia. Item vn' fecit fieri capella v' eccliam in memoria sui nois ibi fecit apponere insignia sua an possint illa clerici delere et altera iponere.

Tabula.

ria vel domo mea sine mea voluntate an possim propria auctoritate tollere. fo. co. Quid si posuisti lapides et tigna tua in fundo meo de voluntate mea me precario concedente. an possim ea remouere propria auctoritate si tu ea inde non asportas. fo. co. Quid si simpliciter concessisti ut aliquid apponeres in meo an videtur concessisse precario id est ad meum beneplacitum an vero animo donandi. fo. co. De fouea. ca. lxxx. fo. lxxij. De arboribus. ca. lxxxij. fo. lxxij. Aliquis plantauit arborē in suo iugra regionem alterius dimisso spatio finis. si finis regum. et postea ita excreuerint radices quod fundamentum vicane domus ruinā seu periculum afferat. an possit cogi contra eum qui plantauit. fo. co. Quid si arbor tua pedit supra domum meam vel fundum meum. an possim totum quod ex arborē super meo pedit propria auctoritate abscindere. fo. lxxij. An si arbor porrexit radices in vicinum fundum. an vicino liceat eas incidere. fo. co. De sepulcro. ca. lxxxij. fo. co. Incipit tabula tractatus de seruitutibus rusticorum predictorum. fo. lxxij. Que sint seruitutes rusticorum predictorum. fo. lxxij. De seruitute itineris. ca. ij. fo. eod. Quid sit iter. fo. co. Que differentia sit inter ire et ambulare. fo. co. Nunquid ille qui habet seruitutē itineris possit ire nec dum pedes sed etiam eques. fo. co. Quid si habes seruitutē itineris vult ducere iumentum et plaustrum oneratum frumento vel alijs rebus et etiam ipse ascendere an transire possit per fundum seruitutis. fo. co. Quoniam est pmissa vel constituta seruitus per certas et determinatas partes fundi debet ire per illas tantum partes et non per alias. que alie partes sunt fundi a principio sunt libere. fo. co. Quid si legat vel pmittit iter vel alia seruitus sine ulla determinatione loci ad quem spectabit electio an ad pmittentem vel eius heredem non oportet ad illum cui est seruitus pmissa vel legata. fo. co. Quid si legatur iter ad predium de duobus nec legatarij de loco itineris conueniunt an acquiratur vel pereat seruitus. fo. co. Quanta debet esse latitudo itineris. fo. co. Quid si quis per certum locum iter aut locum alicui concessisset. an possit postea alij vel pluribus per eundem locum iter vel actum cedere. fo. co. Quid si aqueductum alij concessero an alteri iter per eundem locum dare vel cedere potero. fo. co. Qualiter dominus fundi seruitutis et dominarius possit iter in fundo seruitutis. et ad quid teneat dominus fundi seruitutis. fo. lxx. Si fundus venditus debet seruitutē alteri an in hoc venditor teneatur emptori. fo. co. Quid et qualiter teneatur venditor emptori. quoniam non expressit seruitutē que debetur fundo vendito vel conditione ipsius fundi venditi. fo. co. An ille qui tenet possessionē vacuam tradere liberet si tradat rem que de alteri seruitutē predictam. fo. co. Quid si cum iter ex capere debere. puta que sic conuenienter tradit in arboribus fundi libere per errorem traditi quomodo mihi succurrerit. fo. co.

Quid si locus debens seruitutē itineris est ad inuidatus vel impetu fluminis vel aliter destructus itaque per illum locum hinc seruitutē non possit ire. an prope quo impeditur propter inundationem aquarum vel aliter possit ire per aliam partem fundi vel per alium fundum vicinum. fo. co. An quis possit ire vel transire per fundum alienum. et an dominus possit ipsum prohibere. fo. co. Quot requirantur ut quis sit in quasi possessione itineris siue cūdi in fundum meum. ita quod est impedire non possim quin ear. et si impediat teneatur interdicitio de itinere actus precario. fo. co. et seq. Quod probabitur quod quis iuerit per fundum credens iure suo. fo. lxxij. An requiratur quod quis vultus fuerit itinere per seipsum an vero sufficiat quod alius pro te iuerit. fo. co. An per vsum partem fundi acquiratur ius in toto fundo. An sit necesse me retinere vsum scienter et patenter aduersario. fo. lxxij. Quoniam dicatur quod se fuisse vsum seruitutē non vel clā vel precario. fo. co. Qualiter hoc probet et cui incumbat onus probandi Quare interdicitio de itinere non per seruitutē vrbana sicut pro rustica datur. fo. co. Que utilitas resultat ex hoc quod quis iuerit per fundum alienum saltem. xxx. dies pro hoc dicatur esse in quasi possessione. fo. co. Quod dominus poterit expellere eum qui est in quasi possessione iuris cūdi per fundum suum. fo. co. Qualiter ipse dominus habet probare ius vrbani seruitutem non competere fo. eodem. Quot sint necessaria ut cōpetat interdicitio de itinere actus precario resiciendo. et cui t. le. interdicitio competat. fo. lxxij. et seq. An illud interdicitio de itinere actus precario resiciendo sit aliud ab interdicitio de itinere actus precario. et sic an sint duo interdicia vel vnum tantum habens duo capita. fo. co. An in hoc interdicitio scdo habeat quod necesse probare seruitutem sibi constitutam. fo. co. Quare in hoc interdicitio sit necesse probare illa duo. scilicet se vsum hoc anno fuisse et seruitutem sibi constitutam. fo. co. Quare in hoc interdicitio si pro me esse in quasi possessione vic vel actus habeo necesse probare quod sit mihi seruitus constituta et quare non sufficiat sola quasi possessio. fo. co. De seruitute actus. ca. ij. fo. lxxij. Quid sit actus. fo. co. An ille qui habet actum habeat etiam iter. fo. lxxij. In quo differat et conueniat actus et iter. fo. lxxij. Que differentia sit inter actum et viam. fo. lxxij. Quanta latitudo actus esse debeat. fo. co. Quid si rā angustū loci seruitus actus concessa est ut neque vehiculum neque iumentum per illum locum perducatur possit an erit actus vel iter. fo. co. An habens seruitutē actus in fundo possit iter seruitute per quilibet eius partē et aliquid per viam et aliquando per altam. fo. co. Quid si per certum locum quod actus alicui concessit. an possit postea vni alteri vel pluribus per eundem locum actum cedere. fo. co. Vni actus debeatur ut vehiculis trium generum vreretur et alio genere vsus fuit vel si amplius per liceret vreretur vel si latiore actu vsus sit aut si plura iumenta egerit que liceret. an per hoc seruitutē amiserit. fo. co. Si fundus debet seruitutē actus et in ortu fluminis occupatus est. et postea alluione restituitur. an seruitus amissa in primum statum restituitur.

Tabula.

Si locus debens seruitutē actus est ad inuidatus. an teneatur dominus fundi pari quod possit ille cui seruitus debet agere in alia parte fundi. fo. co. De seruitute vic. ca. ij. fo. lxxij. Quid sit via. fo. co. An sit differentia inter seruitutē vic et actus. fo. co. Quid sit strata. fo. co. Que sit vic latitudo que seruitus vic pmissa est. fo. co. Que sit aut esse debeat latitudo vic vel strate in qua seruitus non debetur. fo. co. Quoniam dicatur vna seruitus vic vel plures et quod cognoscatur ordinaria. fo. lxxij. et l. Que utilitas sit scire an sit vna seruitus vic vel plures. folio. l. In quo loco dicatur esse caput vic et finis et medietas et latera. fo. co. Si iugra platea destruitur aliquid edificium auctoritate publica. an platea amplietur. et vtrum via que est iugra illud edificium destructum desinat esse via et incipiat esse platea adeo quod statuto dicere quod in platea per na duplicet debeat duplicari etiam ibi. fo. co. Quot modis consideret medietas vic. fo. co. Quantū spatium occupet caput vic quantum per se finis et quantum medietas. fo. co. Unde debeat incipi mensuratio vic. fo. co. Quotuplex sit via. fo. co. Que dicatur vic puate que publice et vicinales. fol. l. An sit vnicuique licitū ire per viam publicā et ducere currum vel plaustrum vel trabem aut lapides. fol. co. An ius cūdi per viam publicā possit periculis. fo. co. Quis sit via publica. fo. co. An loca publica possint vendi vel alienari et per quem et quomodo. fo. co. An per viam publicā sit licitū puato ducere aquas simpliciter vel per ducem lignum vel lapideum. fo. lxxij. An supra viam publicā sit licitū facere pontem seu ponticellos. fo. co. An via publica possit per priuatum occupari aliquo modo. fo. co. An via publica possit claudī. fo. co. Quid si aliquis via raliere impedit quod per eam iri non possit. an possit agi contra claudentem vel impeditentem et per quem. fo. co. Si aliquis clausit viam nunquid possim propria auctoritate clausulam frangere. fo. lxxij. Est quāda via publica inter duas cōitates per quā vadit currus vtriusque cōitatis cui ex diuis territorio hęc via applicari et an diuidi debeat. fo. co. Statuto cautus quod vultneris in via publica magis puniat quod si alibi vultneret aliquid percussit aliquid in via priuata per quā rā iter publice fiebat. an punietur ac si in via publica vultnerasset. fo. co. An et quoniam statuta extendi possint. fo. co. Statutum est padue et multis alijs locis quod si quis viderit fundum possit coherens seu cōfinus vel collateralis presentare idē priuatum et vendicare fundum venditū ab emptore. inō aliquid veditur fundum et vicinus qui habet alium fundum propinquum via in pu. in serueniente vult presentare priuatum vigore dicti statuti. queritur an possit. fo. co. Quid si via cōis est inter frades agros et castro rā ad cuius iurisdictionē presumat predia pertinere. Aliquis legat vel vedit fundum suum domum an videatur concessum quod debeat habere viam ex fundo vel si sunt duo fratres: aut scilicet et diuidunt vnum fundum. an in dubio videatur actus quod vnus debeat habere viam per fundum alterius. fo. lxxij. Quid si via publica est ad inuidata vel aliter destructa an possit iri per fundum vicini. fo. co. Quid si aliquis in agrum vicini viam publicam

reiecerit an is per cuius fundus via publica facta est possit agere contra eum. fo. co. Et operat actio vic reiecte quot sint necessaria fo. co. Ad quid competat dicta actio. folio. Quid si prolo quis egit in vicinū que via publica in suis fundis reiecit fuit concessit interese per actio de vic reiecte an poterat postea claudere viam. fo. co. Quid si aliquis reiecit viam priuatam in fundis vicini sui an agatur actio de reiecta fo. co. Quomodo debeat formari libellus in hac actione vic reiecte. fo. lxxij. Quo debeat actor et reus formare positioes in hac actione vic reiecte fo. co. An liber teneatur munire vel reficere viam. fo. co. An teneatur ecclesie vel fratres minores ad refecionem viarum. fo. co. Quid si imponitur gabella per plaustris et curibus que soluitur ad portam pro refecionem vic an ecclesia teneatur. fo. co. Quid si ciuitas vel villa vult facere viam de nouo et vult imponere onus pro rebus et expensis dicere vic vel pontis an possit imponi ecclesie. fo. co. Quid et quoniam fieri de extra ciuitate. fo. co. Quid de via priuata et quot modis debeat priuata An scholaris qui conduxit domum teneatur ad refecionem vic. fo. co. An emphyteota seu liuellaris teneatur reficere viam publicā ante domum suam emphyteotica. fol. lxxij. Quid de usufructu. an teneatur ad refecionem vic. Quid si aliquis habitet in domo gratis an teneatur ad dicam refecionem. fo. co. Si via publica non est destructa ex antiquitate vel casu sed aliquis ea exarauit vel aliter destruxerit an vicini teneantur ipsam reficere fo. co. Aliquis vult reficere viam pu. an possit agere. fo. co. Si quis vult reficere viam publicā et impediri qua actio agitur contra impeditentem fo. lxxij. Quot sint necessaria ut interdicitio de via publica cōpetat contra impeditentem reficere viam fo. co. Quomodo debeat formari libellus in dicto interdicitio de via publica. fo. co. Quomodo debeat formari positioes actoris et rei in isto interdicitio. fo. co. Quid si aliquis ponit aliquid in via publica vel edificat vel immittit eo casu quo non potest quo iure agatur contra ipsum. fo. co. Siue sit vnum interdicitum siue duo que sint necessaria ad hoc ut ista interdicia dentur. fo. lxxij. Quo formetur libellus in hoc interdicitio quoniam quod edificauit in via publica vel aliquid immisit vel edificare vel immittere vult. fo. co. Quo formari debeant positioes actoris et rei in hac materia et in hoc interdicitio. fo. co. Si quis impeditur ab aliquo que impedire non potest ire per viam publicā et agere et ducere plaustrum quo remedio succurrerit ei. fo. lxx. Quod interdicitum vel liceat ire vel agere per viam publicā cōpetat quot sint necessaria. fo. co. Circa istud interdicitum quoniam deat formari libellus. fo. co. Quo et formetur positioes in dicto interdicitio. fo. co. Quid de his que colliguntur pedagia ab his que vadit per viam publicā an possint de iure prohiberi colligere seu epigere per hoc interdicitum. fo. co. Quo dicitur est que possit agi per viam publicā quero an ad hoc possit per agere constitui procurator. fo. lxx. Quo debeat formari libellus super viam priuatam quoniam dicitur quod debetur seruitus vic. fo. co. Quia quoniam via turbatur potest agi et intentari in interdicitum vni pos. quero quo debeat formari libellus in hoc casu. fo. co.

Tabula.

De seruitute aqueductus cap. iij. fo. lv.
Quid sit seruitus aqueductus. fo. co.
Quo cognoscatur an ius ducendi aqua sit seruitus realis vel ius personale. fo. lvj.
Quis habet ius ducendi aqua non ad fundum suum: nullum habet: an dicatur habere seruitutem vel ius personale. fo. eod.
Quid si aliquis concessit mihi ius ducendi aquas ex fundo suo ad fundum meum causa faciendi balneum in fundo meo in quo lauari possunt panni vel per aliquo alio usu qui non concernat fundum meum. an tunc erit seruitus realis vel personalis. fo. co.
Quid si debet mihi ius ducendi aqua ex fundo tuo ad fundum meum. puta per fistulas causa seruendi familie mee. puta per coquina ex aliis necessariis an erit seruitus realis an ius personale. fo. co.
Si concessit mihi ius ducendi aquam ad piscinam meam vel cisternam aut puteum: an sit seruitus realis vel ius personale. fo. lvj.
Quid si debet mihi ius aque ducende ex fundo tuo ad hortum meum irrigandum. an sit seruitus realis. fo. co.
Quid dicatur fundus rusticus vel urbanus. fo. co.
Quid dicitur in seruitute aqueductus. fo. co.
Si est concessa mihi seruitus aqueductus per fundum meum an possim eam concedere per alieno fundo. fo. co.
Si fundo meo debetur seruitus aqueductus illud ius seruitutis est totum in toto fundo meo et totum in qualibet eius parte. fo. co.
Zicet illa aqua sit magis utilis vel necessaria vni parti dicitur fundi mei quam alteri parti non consideratur ista maior utilitas vel necessitas: equa est enim tota ista seruitus in qualibet parte fundi mei dominantis. fo. eodem
Si venditur certa pars fundi cui debet seruitus aqueductus illa seruitus debetur etiam illi parti fundi alienari insolitum et per indiuiso. fo. lvj.
Quid dicitur seu usus dicere aqua dicitur in meum et illi cui pres fundi dicitur videri sunt non autem seruitus quod indiuisa est per mensura fundi dicitur non respectu partium vtilitatis vel bonitatis. fo. co.
Quid dicitur aqua seruitutis dicitur fieri per mensura partium fundi et non per necessitate partium fundi. fo. co.
Zicet seruitus aqueductus et quilibet alia realis debet per necessitate fundi dicitur: non est intelligenda et limitata ut habeat locum habito respectu ad tempus quod seruitus imponitur. fo. lvj.
Zicet dominus partium dicitur cui seruitus aqueductus debet magis et frequentius illa aqua vteretur in una parte dicitur fundi quam in alia tamen si videri illa parte fundi in qua minus et raro vteretur dicitur aqua dicitur dicitur dicitur dicitur debet centro. fo. co.
Si dominus partium dicitur videri alicui illa parte fundi cui aqua non est necessaria non transit seruitus vel comoditas illi: aqua ad centro: sed si videri premium cui aqua est necessaria tota seruitus aqueductus sequitur illam partem venditam. fo. eod.
Quid si a principio fuit constituta fundus dicitur indiget aqua et tunc ex aliqua causa non indiget an desinat seruitus in perpetuum competere. fo. eod.
Quid si debet seruitus aqueductus fundo meo qui est videri et postea ille fundus auertus est an propter hoc crescat seruitus aqueductus. fo. eod.
Habens seruitutem aqueductus an possit facere riuum in fundo seruitutis per quem aquam ducat ad fundum dominantem. fo. co.
Habens ius ducendi aqua per fundum alterius potest per quatuordecim partes fundi seruitutis aqua ducere ab initio sed postquam incepit ducere per vna parte non potest postea variando per aliam parte ducere. fo. eodem

Quid et qualiter acquiratur seruitus aqueductus. fo. eodem
Quid aqua per seipsam fluens possit inducere seruitutem vel consuetudinem. fo. eodem
Si dicitur aqua in certo fundo superiore et descendit ad pres inferiores per quedam aluicem et quod veniunt aqua pluuiales aqua adeo crescit quod in alieno contineri non potest. an ille qui est in parte superiori cogat eleuare ripas ita quod aqua discurrat per aluicem versus ad vltimas pres puta flumen vel mare. fo. co.
Quis possit concedere et habere seruitutem aqueductus. fo. co.
Quis possit cogi ad aqua ducendam. fo. co.
Flumen quot modis dicatur priuatus et quot publicus et ex quo conceditur aqueductus. fo. lvj. et fo. lvij.
Quid vel quibus possit concedi seruitus aqueductus. fo. co.
Quid si concessi primo vni an possim postea alteri concedere. fo. lvij.
Quid si concedit pluribus simul vel separatim vel simpliciter ita quod valeat et non conueniunt quod admodum vteretur quid fiet. fo. co.
An tu cui primo concessi seruitutem aqueductus possis postea alteri concedere. fo. co.
An postquam aqua exiit de fundo tuo et ingressa est alium fundum possis ea alteri concedere. fo. co.
Quid et qualiter et quomodo et per quem locum constituitur ad quem possit seruitus aqueductus et ad horum declarationem nota octo casus. fo. lvij.
An in casibus in quibus amittitur seruitus aqueductus per mutationem aluicis fluminis sit restitucda de egerare: ut debeat ex nouo vel nouis aluicis. fo. co.
Quid si flumen redit ad antiquum aluicem. fo. co.
Quo cognoscatur fluitus muret vel no. fo. lvj.
An cuiuslibet sit licitum ducere aqua ex flumine publico per occupationem factam propria auctoritate. fo. co.
Quid si aqua exiit de molendino vni et alter vult eam ducere ad molendinum suum: an potest molendinum priuatum non impediat an possit. fo. co.
Qui proprie dicatur aluicus et quibus nominibus appellatur. fo. lvj.
Quid si duo volunt ducere aqua ex flumine publico ad fundum eorum et se inuicem impediat quis preferat. fo. co.
Quid si aqua non est sufficiens vtriusque et quibus vult in diuersas partes fluminis ex eo ducere. fo. co.
Quid erit quod vni primo incepit aqua ducere vel edificare. alter postquam ignoraret de primo. fo. lvj.
Quid de duobus planis se inuicem obuiantibus in arctavia. fo. co.
Quid si duo faciunt opus non in ripa fluminis sed in loco proximo ripae. fo. co.
Quid dicatur quod occupasse vel cepisse edificare vel aqua ducere vel vti loco publico. fo. eodem
An habes potestatem vel ius ducendi aquam ex flumine publico vel priuato habeat seruitutem aqueductus. fo. lvj.
Quomodo et qualiter quis debeat aut possit vti seruitute aqueductus. fo. eodem
Si inter duo castella erat altitudo de ductu aqua publice et inter se fuit lata sententia. et demum imperator concessit mihi vni de illis castellis. nunquid teneat seruare illam sententiam. fo. eodem
Si seruitus aqueductus debet ex flumine et alio me muret aluicem an dicitur seruitus. fo. co.
Quidam habet fundum in quo fons oritur et per longissimum tempus aqua exiit ab illo fundo cepit discurrere per partes inferiores et habentes partem inferiora ceperunt ducere aqua colligere et ad sua predia ducere et tandem molendinum fecerunt nunquid ille habes fundum superiorem in quo fons oritur possit diuertere ducere aquas a loco dicitur molendinum et ducere ad alia loca vel facere aliud molendinum. fo. lvj.

Tabula.

Quis quis dicatur ducere aquas iure seruitutis vel iure simplicis facultatis. fo. co.
Quando dicatur seruitus aqueductus prescripta et que et quot requirantur ad istam prescriptio nem inducendam. fo. eodem
Quando dicatur habere causam contrarium vel discontinuam. fo. lvj.
Quando dicatur aqua discurrere iure facti raris et non seruitutis. fo. eodem
Si quis habet fontem in fundo suo per venas subterraneas aqua discurrit ad puteum alterius qui diu vsus est illa aqua an possit incidere venas illas et alio diuertere. fo. lvj.
Si facta bovis ducitur aqua per viam vel locus publicum pura fossarum vel fistulas vel canale versus ad fundum priuatum per longum tempus. an ducens dicitur esse in quasi possessione vel prescriptio facta ut non possit impediri aquam ducere. fo. co.
Quantum tempus requiratur ad prescribendum locum publicum pura deducendo aquam per viam publicam et ad prescribendum ius publicum contra priuatum et ad prescribendum rem priuata contra rem publicam. fo. co.
Quidam dicitur aquam per fistulas vel canalia lignea et habeat ius claudendi clauicem certis horis ne aqua laberet ad fundum vicini. et ex istis fistulis sen canalibus vel clauicem clausa dicitur fluere certa pars aque per foramina quod aqua discurrat per loca inferiora et collecta fuit per dominos inferiores idgissimum tempore pro eorum vsu. dominus superior vult ita claudere ut nihil penitus discurrat querit an possit. fo. co.
Quid si habeo ius ducendi aqua per fundum tuum iure seruitutis per riuum apertum et nunc volo facere riuum subterraneum. an possim. fo. co.
Quid si quis habet ius ducendi aqua per fundum vicini et duxit per riuum et nunc vult facere canaliam vel fistulas in riuo nunquid possit. fo. lvj.
Quid contra si primo duxit aqua per fistulas vel canaliam nunc vult ducere per riuum an possit. fo. co.
Si aqua oritur in fundo tyrri et discurrat ad fundum semprouni et ex fundo semprouni ad fundum canis nunquid semprouni possit ipsam aqua postquam est ingressa fundum suum contrahere vel diuertere ad alium fundum suum inferiorem. fo. co.
Quid si duo fundi superiores in quo aqua nascitur pura profunde per. xv. pedes quod discurrat solum ad fundum vicini inferiorem per subterraneos meatus et quod meatus illi non transcurrunt per fundum vicini aqua ascendit in fundo superiori per illos. xv. passus et ducitur a domino superiori per fundum suum dominus inferior fodit in fundo suo ex eo aqua exiit ita ut non possit ascendere aqua ad superficiem fundi superioris queritur an possit. fo. lvj.
Si aqua discurrat a fundo tyrri superiori ad fundum semprouni inferiorem per venas subterraneas et postea semprouni fodit in fundo suo venas suas aperuit ita ut tota aqua ram illa qui in venis suis nascitur quod illa qui exvenis tyrri fundi superioris discurrat ad fundum ipsius semprouni et desinat ascendere ad superficiem fundi tyrri nunquid semprouni possit ita fodere. fo. co.
Statutum est in ciuitate ut quis possit ducere aquam ex fundo suo superiori per medium fundum vicini ad aliquem suum fundum inferiorem soluendo damnum quod cautione fit in fundo vicini quod statum vales. modo quis vult ducere aquam per fundum vicini ad suum in quo fundo est fons vel sunt vene aquarum et si poterit in eo fodere vel per ipsam aqua ducere miscetur aqua sua cum aqua vicini et versus transibit ad fundum suum inferiorem nunquid possit. fo. lvj.

Aqua ex fundo meo superiori descendit ad tuum et inundat totum fundum tuum et magna abundancia aquarum nunquid ego qui sum dominus superioris fundi cogar retinere aqua in fundo meo faciendo fossas et aggeres ne discurrat ad fundum tuum et postea non cogar retinere an possim te inferiorem cogere ut ea in tuo fundo recipias et fossas vel aggeres facias aut patiaris quod aqua descendat ex meo ad tuum. fo. co.
Si simpliciter vel per conuentiones seruitus est imposta ut superiori vicini teneat aqua retinere in fundo suo vel inferiori teneat eas recipere nunquid superior vel inferior teneatur fossam purgare vel aggeres facere aut munire. fo. co.
An indistincte possit dominus predii dicitur agere contra dominum predii seruitutis ut patiaris in fundo suo foucas purgari vel aggeres muni. fo. lvj.
An non solum dominus predii dicitur possit cogere dominum predii seruitutis ut patiaris fundum suum purgari vel opus reficere. sed etiam dominus fundi superioris seruitutis qui iure seruitutis teneatur habere fossas in fundo suo superiori si fouca illa indigeat refectioe possit agere contra dominum predii dicitur ut eam reficiat taliter quod non noccat fundo superioris seruitutis. fo. co.
An ille qui excludit aqua quam naturaliter et iure seruitutis tenebat recipere in fundum suum nec si fuit veniat sed in alienum dicitur teneat aqua pluuiarum. fo. lvj.
Si concessi mihi seruitutem ut possim opere manu facto aqua fluente in meo deriuare etiam si tibi noccat an intelligat si ultra modum noccat. fo. co.
An quod natura loci subest nec aliqua pactio interuenit teneat semper fundus inferiori recipere aqua perueniente ex fundo superiori. fo. co.
Quod seruitus aqueductus acquisita per verustate seu prescriptionem tamen operatur regulariter quod seruitus acquisita per conuentionem queritur quod tempus requiratur circa ista verustate seu prescriptionem. fo. co.
An si aqua solita est discurrere ad fundum vicini per plures riuos possit nunc transmitti in vnum riuum tantum. fo. lvj.
Quod non est aliqua conuentio nec natura loci a liquid declarat nec subest loci verustate. quid erit tunc seruandum de aquis. fo. co.
Sed an possit quis aqua ex fundo suo in alium mittere etiam non spurca nec calidam. fo. co.
Dato quod moderate et non immoderate possit mittere aqua in fundo alterius. queritur quod dicatur fieri moderate vel immoderate. fo. co.
An ille cui debetur seruitus aqueductus possit arcum lapideum facere causa ducendi aqua. fo. lvj.
Nunquid dominus ius aqueductus possit arcum seu pontem lapideum facere. s. aqueductum alienum. fo. co.
An qui habet seruitutem itineris possit facere pontem supra locum per quem ducitur aqua inuito eo cui debetur seruitus aqueductus. fo. co.
Quod si ille cui debet seruitus aqueductus per riuum in fundo vicini vult facere fossam in qua congregantur aqua et ipsas postea per riuum ducere an possit. fo. co.
Nunquid dominus ius aqueductus de riuo possit cumculum subterraneum facere per quem ducatur aqua. fo. co.
Quis teneat manutene riuos et eos purgare ac aggeres reficere et cuius expensis. fo. lvj.
Si quis in fundo habeat usufructum et alius proprietate et est aliqua impensa necessaria per cloaca vel fossam aqueductus quod illa spectat ad usufructum non ad proprietarium. fo. co.
Qualiter teneat seruitus aqueductus. fo. co.
Ut quis retineat seruitutem aque etiam quod edificia sunt diruta quod signa retentionis esse debeat. fo. co.

Tabula.

Si quis diuerneret aquam mihi debitam vel impedierit... Si quis diuerneret aquam mihi debitam vel impedierit... Si quis diuerneret aquam mihi debitam vel impedierit...

duo interdicta. Quot sint necessarii illa duo interdicta operari... Quot sint necessarii illa duo interdicta operari... Quot sint necessarii illa duo interdicta operari...

Tabula.

vel vaccarum p hoc amittat seruitus. Quid si locus debet seruitute est occupatus... vel vaccarum p hoc amittat seruitus. Quid si locus debet seruitute est occupatus...

De seruitutibus inominatis. De seruitutibus terre. Quibus et causis huiusmodi seruitutes consti... De seruitutibus inominatis. De seruitutibus terre. Quibus et causis huiusmodi seruitutes consti...

Tabula.

De montibus. ca. xxij. fo. lxxxij.
Quid sit mons. fo. codex.
Quare dicatur mons. fo. co.
An montis appellari de pendit montis non cultre contineatur. fo. eodem.
An liceat in fundo alieno lapides cedere et alio exportare. fo. eodem.
An quis possit in fundo suo lapides cedere: et fragmenta lapidum veniat in fundum alienum. fo. cod.
Quid si sint vene auree vel argenteae an sint mibi licitum fodere in meo et fodiendo transire sub fundo vicini. fo. lxxxij.
Quia in montibus syluae reperiunt quae que dicatur sylua cedua et sylua pasqua. fo. eod.
Quid si creditor sylua pignoriata sit et debitor: et ea nauem vel aliam materiam fecerit: an illa nauis vel materia sit pignori. fo. eodem.
An possit creditor prohibere debitor: ne ex sylua nauem faciat. fo. eod.
Numquid usufructuarii syluae possit incidere arbores et pedamenta pro usu suo et etiam vendere. fo. co.
An emphiteota qui recipit syluam vel nemus in emphiteosim possit inuito domino extirpare syluam et nemus et reducere ad pratum vel culturam et plantare res vel arbores fructiferas. fo. eod.
Aliquis vendidit nemus vel syluam tamen pacto de re: trouedo an emptor possit syluam extirpare. fo. co.
An maritus possit extirpare nemus sibi datum in dotem et reducere ad culturam. fo. lxxx.
An maritus emphiteotae vel feudatarius vel alij similes qui habet ius in re possint arbores fructiferas incidere. fo. co.
An tales cadant a iure incidendo arbores fructiferas eo casu quando non possit incidere. fo. co.
Si concessi alicui ut possit de nemore meo ligna incidere et ad sui libitum accipere an possim postea alteri concedere. fo. co.
Si permisi alicui ut possit de nemore meo quedam ligna incidere: an possit pro libito suo incidere. fo. eodem.
Si in nemore alieno capreoli cerui vel alia animalia capiunt domino ignorate vel contradicere: an efficiat capientis vel domino nemoris. fo. co.
Si rusticus dicit se habere nemorem tanto tempore de quo non extat memoria in contrarium: an iuratur eos ut dicant acquisiuisse ius utendi fructu di illo nemore. fo. co.
Si rusticus vel alij habent usum nemoris alieni: puta quod in eo confuerit sunt accipere ligna longisimo tempore: queritur quando expirat iste usus. fo. co.
De collibus. ca. xxij. fo. lxxx.
Quomodo dicatur collis. fo. co.
Quomodo distinguatur collis a monte et a penditibus montis. fo. co.
De valle. ca. xxij. fo. lxxx.
Quomodo dicatur vallis et unde dicatur. fo. co.
Qualiter differat a plano latitudine et equitate. fo. co.
An fosse agrorum et viarum et ripe ipsarum dicantur de plano. fo. co.
Quid si committat aliquid in eo loco qui per attractionem aquae versus flumen vergit: an dicatur commissum in plano iuribus. fo. co.
An talis locus contineat appellari de agri. fo. co.
An flume quod est inter planum ab vtraque parte committatur appellatione plani. fo. co.
De aqua. ca. xxij. fo. lxxx.
De mari. ca. xxij. fo. lxxx.
An in mari possit constitui seruitus. fo. lxxx.
Numquid in mari vel litore possit quis edificare: et aut edificium edificatur suum et quod. fo. co.

Numquid possit aliquis describere mare vel aliquid que usum maris aut iurisdictionem. fo. cod.
An possit describere tanto tempore cuius iuris memoria non existat. fo. eod.
Quomodo quis dicatur possedisse vel quod mare vel aliquam in eo iurisdictionem. fo. co.
Numquid possint veneti nauigantes per mare imponere gabellas mercibus et confiscare merces conductas contra statuta veterum. fo. lxxx.
Quid de mari in quo aliquis non exercuit iurisdictionem tanto tempore ut possit dicere se prescripsisse: an possit punire maleficia que ibi committuntur: et an possit geres que illuc ad habitandum accedunt iudicare. fo. co.
Que dicatur insula propinqua mari vel modico spatio distare. fo. eodem.
Habentes iurisdictionem in territorio coherentis mari dicuntur habere iurisdictionem etiam in mari et in insulis que sunt in mari versus ad centum miliaria: et possunt capere et punire delinquentes in mari versus ad centum miliaria. fo. co.
Quid si insula maris esset in mari altro a qualibet regione distans ultra centum miliaria: an dicatur nobis vicina vel propinqua. fo. co.
Quid si inter duas ciuitates praesentialiter equidistantes esset commensuratum delictum in mari. fo. lxxx.
Quid si ortur contentio de his que gesta sunt in mari vel ad mare. fo. co.
Quid sit mare et unde dicatur. fo. co.
An reperiant fines ipsius maris. fo. co.
Qualiter designabitur mare. fo. co.
An appellatione territorij alicuius ciuitatis comprehendatur etiam mare et districtus illius ciuitatis. fo. eodem.
An ciuitates maritime etiam in mari habeant districtum. fo. eodem.
An exiens in mari quod regitur per ciuitatem maritimam dicatur esse extra districtum. fo. eod.
An mare rubrum reperitur. fo. co.
De litore maris. ca. xxij. fo. lxxx.
Quid sit litus maris. fo. eod.
Quomodo dicatur esse litus maris. fo. co.
An sit litus edificare in litore maris: et quid aliud liceat in eo facere. fo. co.
Quid sit faciendum quod ex vi fluminis ligna vel rates vel alie res ad litus maris vel ad fundum alicuius perueniant. fo. co.
De portu. ca. xxij. fo. lxxx.
Quid sit portus. fo. eodem.
Quid statio. fo. eodem.
Quid angiportus. fo. co.
An portus maris ingenio hominum fabricati sine publico omnium populorum an vero edificati. fo. co.
An testamentum factum in portu cuiusdam ciuitatis soldani dicatur factum in terris soldani. fo. co.
De nauis. ca. xxij. fo. lxxx.
Quare non potest imponi seruitus nauis sicut nec iumentis et hominibus. fo. eodem.
Quare etiam non potest imponi seruitus aqueductus ex lacu: cum seruitus nauis imponi possit. fo. co.
Quid si dominus vult incidere arbores et nauis vult ligare nauem arboribus. fo. co.
Quod dicatur proprie tempus nauigationis. fo. co.
De lacu. ca. xxij. fo. lxxx.
Quid sit lacus. fo. co.
Quid sit stagnum. fo. eodem.
An seruitus aquae rollende ex lacu imponi possit. fo. co.
Quare in lacu et stagno ius alluionis locum non habet. fo. eodem.
Quot modis lacus et stagna possint esse pu-

Tabula.

blica. fo. eodem.
Quid iuris sit emissa a communi fructus lacus et commune habeat ibi naues proprias ad piscandum: quare usum ego volo commune negat. fo. co.
De fluminibus publicis. ca. xxij. fo. lxxx.
Quod dicatur flumina perennia et quando temporaria et sic non perennia. fo. co.
Quando flumina sint publica et quomodo. fo. co.
Quomodo flumen a riuo discernatur. fo. co.
Quid sit proprietas et usufructus fluminis. fo. co.
Quomodo cognoscatur quando alucis fluminis sit muratus. fo. co.
Statutus dicit quod gentes loci teneantur sequi versus ad alucem nouus fluminis: an vltra alucem desiccatur teneantur sequi. fo. co.
Quod dicatur caput fluminis et qui finis. fo. co.
Numquid si flumen ducit ligamina in agrum meus efficiantur mea vel quid iuris. fo. co.
Si dominus alicuius velle vel castelli locauit seu concessit vicinam villam vel castellum vel territorium: an videatur locasse seu concessisse flumina vel riuos aquarum. fo. co.
Item numquid flumina veniant in concessio: ne feudo: an regalium si forte conceduntur versus ad tale flumen vel de tali flumine versus ad tale. fo. co.
Si flumen est in commensuratum duarum ciuitatum an iurisditio ipsius sit magis vnius quam alterius. fo. lxxx.
De flumine priuato. ca. xxij. fo. lxxx.
Que dicatur flumina priuata. fo. co.
Quot modis dicatur priuata. fo. co.
De insulis. ca. xxij. fo. lxxx.
Quot modis insula dicatur. fo. co.
Quotuplex sit insula aquis circumdata. fo. co.
Quot modis insula contingat. fo. co.
Quomodo sit insula maris vel fluminis respectu proprietatis et iurisdictionis. fo. eodem.
Quomodo sit insula respectu usus. fo. co.
Quomodo acquiratur dominium insule per occupationem. fo. eodem.
Qualiter acquirat possessio insule. fo. co.
Qualiter fieri debeat mensuratio insule ut cognoscatur cuius sit et pro quantitate terrarum quod prope ripam predia possident. fo. eodem.
Quando insula desinat esse insula. fo. co.
De aluco. ca. xxij. fo. lxxx.
Quid sit proprie alucis. fo. co.
Quomodo cognoscatur alucem esse publicam iuris. fo. lxxx.
Quid si flumen alucis dimittit: an alucis designat esse publicum iuris. fo. co.
Quare quod impetus fluminis abstulit mibi similes et semel vel successiue totum agrum meum non applicando vicinis: si sibi ipse fecit alucem seu lectum post ea in breue tempus vel longum alio impetu loci mutata: numquid ager meus restituetur mibi de equitate an vero vicini lucrabuntur. fo. co.
Quid si alucis est muratus: an dicatur nouus flumen. fo. eodem.
Quando dicatur alucis muratus vel relictus. ca. xxij. fo. lxxx.
De alluione. ca. xxij. fo. lxxx.
De ripa. ca. xxij. fo. lxxx.
Quid sit ripa. fo. co.
An dicatur ripa et a quo loco incipiat dici ripa. fo. co.
Quando dicatur ripe murari. fo. co.
Quid si via publica esset in medio inter flumen et agrum vel domum cuius essent ripe. fo. co.
Quod venditur fundus veniunt etiam ripe et fosse seu fossata etiam si via sit in medio. fo. co.
An ripe commensurari debeant cum fundo pura si vendidi fundum et affirmavi esse centum iugerum. fo. co.

Quia fosse que sunt in fundo mensurantur cum fundo quero an mensurentur super superficies que est a latere fouee: an vero mensurentur cum toto agro sicuti fosse plane essent. fo. lxxx.
Quid si ripa predicti versus flumen naturaliter se extendit ut quod forte ibi erat lapidicosa crescens vel forte terremoto ripa erecta corruit et ipsa iuncta predictio remanens fluminis alucis per eam locum cessare fecit an accrescat dicto predicto. fo. eod.
Quare ripe fluminum non sunt publice si illorum quorum predictis adherent sicut sunt publica ipsa flumina cum appendices sequantur naturam sui subiecti. fo. eodem.
De alia materia riparum: vide in rubrica de ripa ubi ponuntur et conclusiones: et remissio ibi de materia interditi de ripa munitenda vel reficienda. fo. eodem.
De aggeribus. ca. xxij. fo. lxxx.
Qui dicatur aggeres. fo. co.
Quid si in agro meo inferiori magna sit abundantia aquarum proueniens ex agro superiori an liceat aggeres foucas habere ut aqua versus alias parte vadat et ager meus ca euacuetur. fo. co.
Quid si vicinus inferiori aggeres in fundo suo ex veritate vel pacto: an dominus superior possit cogere inferiori aggeres minuire. fo. co.
Quid si aggerem qui in fundo vicini superioris erat vis aque deiecit per quod factum est ut aqua pluuia mibi noccat. fo. co.
Quid si publicum flumen multum excreuit propter quod soler mibi dare damnum et predicta mea inundare: an possim aggerem adhibere vel aliam munitionem facere. fo. co.
Si propter inundationem aquarum ego in aggeribus meis feci colonellas eleuando ipsas ne aqua excedens aggeres confectos inundaret fundum meum: numquid eos propria auctoritate possim impune remouere. fo. eodem.
Qua pena puniantur rumpentes aggeres fluminis nisi in egypto et aliorum fluminum. fo. co.
Quid si non rumpit aggeres sed arbores que sunt in aggeribus causa aggerum conseruandorum. fo. co.
De torrente. ca. xxij. fo. lxxx.
Quid sit torrentis. fo. co.
Unde dicitur torrentis. fo. lxxx.
Quid sit ipse torrentis et quomodo probetur. fo. co.
Quid si reperiuntur instrumenta antiqua in quibus possessores predictorum a latere erunt predictorum et pro sine postum fuit fossatum: an ad illos pertineat. fo. co.
Si vicinus flumen torrentis auerit ne aqua ad eum perueniat: an possit agi contra eum actione aque pluuarum. fo. co.
De vallibus aquosis. ca. xxij. fo. lxxx.
Quid dicendum quod valles excreuerunt occupando predictum alicuius et postea crescunt. fo. co.
Quid si in vallibus reperitur terra cum herba et cancellis narans: quod de loco ad locum mouetur: et tunc vulgariter appellantur: an erunt publici vel priuati. fo. eodem.
De fonte. ca. xl. fo. lxxx.
An seruitus aque hauriende constitui possit et ex quo loco. fo. eodem.
Licet fons oriatur in agro tuo tamen si longo tempore duxi aquam etiam ex fundo tuo non opus est docere quo iure ducam: immo si impediatur a te vel ab alio ducere aquam: agere possim vtili actione. fo. eod.
Si fons ex quo aqueductum habeo exaruerit et is post constitutum tempus ad seruitutem

Tabula.

amittendam ad suam venam redierit an aquedu-
cum amiserim. fo.co.
Habens fontem in superiori fundo non debet
lauare ventres vel pannos nisi propter id aqua ob-
no dirumpere. fo.co.
De riuo. ca.xij.fo.lxxxvij.
Quid sit riuus. fo.co.
Si p fundum est mihi ius aqua ducere de riuo
quid in consequentia mihi facere licebit. fo.co.
Quis teneatur manutene re riuos et expur-
sare. fo.co.
De piscatione. ca.xlij.fo.lxxxvij.
An liceat cuilibet in omni parte maris piscari
et etiam in litore. fo.co.
In quibus casibus non sit comune oibus ius
piscandi in fluminibus et portu. fo.co.
Nunquid sufficiat que piscari fuisse per viginti
vel triginta annos: vt possit prohibere piscari ali-
quem supercrucientem. fo.co.
Quid si conceditur mihi ius aqueducede ad pis-
cari meam vel cisteriam an sit seruitus realis. fo.co.
Si quis conduxit valles aut paludes vt possit
ibi piscari. et in eis reperitur certa pars terre ab
alio cleuata que roci vulgariter appellantur. et
pisces oes hinc se reducunt sub eis an sit licitus
conductor aperire dictos foros et omnes pisces
accipere. fo.codem.
De aere. ca.xliij.fo.lxxxvij.
An possit quis tollere nobis aere vel solem
edificando. fo.codem.
Quid de corrupte aere malis odoribus ap-
penendo sterus vel cloacas aperiendo. fo.co.
Nunquid faber possit malicare in domo sua ita
vt et sono disturber mentem doctoris vicini. fo.co.
Quid si vicinus est infamis. fo.co.
Quando est malus aer nunquid teneatur quis
sare vel venire. fo.codem.
Nunquid vistructus odorum vel aromatum.

constitui possit. fo.codem.
Si quis bz arcem in qua solet frumentus veni-
tare vel alios fructus an possit vicinus edificare
in suo ita vt auferat ventis illi arcem. fo.cod.
Quid de questione in persona gonelle busonis
qui bannitus ne ferraria accederet emit plaustru
padue et terra paduanam posuit in dicto curru que
ascendit et ferrariam adiuit. fo.co.
De igne cap.xliij.fo.lxxxvij.
Nunquid sit licitum facere ignem iuxta paries
tem communem. fo.cod.
Quid si locauit tibi domum et edueni in locatio-
ne vt ignem in domo non haberes: et tu habuisti
ignem et fortuito casu ortum est incendium: an
tenearis. fo.co.
Quid si inter locatorem et conductorem conue-
niatur ne fenam aut palea poneretur et condu-
ctor posuit. deinde seruus conductoris igne alla-
to succendit an conductor teneatur. fo.co.
An habens domum inferiori possit facere tam
grandem fumum vt superior noceat. fo.co.
Quid si esset fumus qui redderet malum odo-
rem vicinis. fo.co.
Quid de igne fornacis et furni. fo.co.
Quid de igne in stipulam missa. fo.co.
Quid de igne piscatorum. fo.cod.
Quid de igne qui aliquando dolo immittitur
in edes alienas vel in acrium frumenti. fo.co.
Nunquid pena ignis vel alia contra incendia
rios habeat locum de iure canonico. fo.co.
Quid de incendio quod sit in domibus vel ho-
spitiis sine dolo: an dominus teneatur si domus
erat aliena vel de rebus alienis in domo combu-
stis vel pro domibus vicini combustis: et etiam a-
liis casibus. fo.codem.

Finis.

Utro per litterato et omnimode virtutis strophato domino Jacobo
de mo court basilice diui Joannis lugudunensis ecclesie presertator: necnō
decretorum doctor Joannes Therry lingonensis. J. A. doctoz. S. D.

Toties menti insidit vir vndeque literate cuiusque dignitatis et facultatis viros q in lau-
dis emporio reuoluuntur toties tu mihi in eorum albo adamusim chirographatus iudica-
ris Quem omnes imprimis admirari deinde colere et obseruare debent cum preter in-
numeras virtutes quibus per omnes etatis gradus floruisti consistere esse vnicum sciencie
et probitatis simulacrum. Quis aut animi prudentia et fidei integritate ppolleas vt plebis
fama iam te vni appellaret te vni admiret et exaltet. Quid de antiquissima familia expectare con-
tur cum cam tua maxima virtute illustriores reddideris vt cesaris illam brachata familia identides
Tu quatenus de singulis virtutibus angere fauam ab intoxicata inuidie labe ita es alienus vt
nihil ea detestabilius et ferulentiore esse censeas. Ad hec si reliquas omnes tuas virtutes exinuare ni-
terer annus in prima quoniam nimia prolixitas nihil honesti in se complectitur: et est rex. in autem. de
referen. in prin. ideo vela complicaturis cana receperui. Offeres aliquid laboris qd et forsitan insulse in
calce baz cepolle caustationis affixi. Que non rinoceata nare nec hirsuta pupilla s3 obuhs manib? Cre-
ant. es suscepturus vale et me tuum foue ducenru. Et calchographia nostra lugudunca idibus Julij.

De serui. vi. predi.

Necessarium. fo. j.

Tractatus vbertinus de seruituti-
bus vbanorum prediorum p epimiu iuris
consultum Bartholomeu cepollaz vero-
nensem summopere cōfectus: decoratus
q additionibus oportunitis: nouissime
etiā emendatus per egregium viruz ma-
gistruz Joannem de gradibus vtriusq
iuris professorem.

Uli alicui?

artis vel doctrine scientiam
profiteri: duo in primis me-
moriam debent querere. pa-
rum recte docere quo vix
quidq adeo vtili sibi et audi-
toribus inueniri aut esse po-
teat. Alterum est scribere et quod vigilando longo
tempore didicerunt id elaborati et perfectum in
scriptis edere. Sed hoc vltimū vtilius semper est
se existimari. presertim qd pluribus atq sepius
communicari potest. Quod est voce traditur soli
auditoribus. et vna rñ crare et eo solum reponere quo
traditur intelligere possunt ac etiam sepe me-
moro ex eorum memoria delect obliuio. scripta ve-
ro que magis digesta esse solent donec reperiant
oēs omniq reponere et habere et legere possunt. pro-
pterea ego Bartholomeus cepolla de verona qui
iuris ciuili et pōtēstici sciētia proficeo: h3 imme-
ritus non solum legere atq docere in vtroq iure
semper mihi cura fuit: sed etiam aliquid scribere:
et quod diu legendo concurrens sum id auditori-
bus meis pro cōi vtilitate lris tradere laboradu
esse putauit: et vniq libellum de quo iam ab alio
scriptu reperiat scribere voluit: h3 nonnulli quibus-
dā additis et detractis id facere cōsueuerunt: h3 ea-
rñ de re pro fructu maiori de qua nemo vniq tra-
ctati aut libelli que scierim scripserit. et n3 igit
nullus in rē dūtorū n3 fozū hactenus libru de ser-
uitutibus cōposuerit: et subtilis admodū atq vti-
lis sit ac etiam in foro quotidie versetur. opuscu-
lum quoddam de ipsis tam vbanis q rusticis in
hoc parauit gymasio in quo publice lego iura ci-
uilia p oium vtilitate scribere: et auditoribus me-
is qui hoc a me sepius que fierent in scriptis
edere in animo constitui. Quod opus duobus li-
bris vno de vbanis altero de rusticis seruitutib?
diuidit atq conficit In eo tractantur questiones in
primis quotidiane et admodum vtilē: et qd vniq
in locis sparsim et perfecte de hac materia scribit
hoc breui opusculo perfecte simul ordinatq scri-
ptū reperiet. adeo vt omnes facillime questiones
inuenire: et inuētas intelligere ac de cōdere poterit.
In primo libro de quibusdam prius necessario
tractabimus: que seruitutibus tam rusticis q v-
banis simul conueniunt. deinde ea solū disputa-
bimus que de vbanis seruitutibus dicuntur. In se-
cundo vero libro de his tractabitur que rusticis
tñ seruitutes comprehendunt.

De seruitute personali cap. j.

Necessarium est scuti polliciti

sumus vt prius quedam vidcamus q
seruitutibus cōmunia sunt quo ia ci-
uius intelligi possit in hoc libro de ser-

uitutibus que scribunt. Seruituti-
nera quedam est sunt seruitutes personales: que
dam reales: et quedam mixte. Seruitus perso-
nalis dicitur illa que debet a persona persone de
qua habetur in tit. de sta. bo. et in tit. de iure perso-
narum. et vbi cumq sit mentio de seruis. et dicitur
mera personalis. vt no. glo. in rubrica. ff. de serui-
tut. general. et ita sic dimitur. Seruitus est
cōstitutio iuris gentium qua quis dno alieno cōtra
naturam subicit: vt dicit flozianus iurisconsultus
in l. iij. §. j. de statu bo. et imperato: in tit. de iu-
re personali. §. j. de hac diffinitione videt q ser-
uitus mere personalis sit inuenta de iure gen-
tium. Idem probatur in l. manumissiones. ff. de iust. et
iure. et in tit. de iure et habi. §. ff. et no. Barto. l. et hoc
iure. in fi. et ibi per doc. de iustitia et iure. et est et
j. dicit. ius gentium. et no. rñ. q. n. longinquitate. h3
in contrarium videtur q in iure sit inducta de iu-
re naturali per ebrietatem: quia non est hodie
seruitus si ebrietas non fuisse vt scribit beatus
Ambrosius in sermone de ieiunio. et habet. xxxv.
dist. sexto die. et no. glo. in d. c. iulgen. et gl. in. c. ita
quosundā versu. seruis. et ibi per canonistas extra
de iudicis Nam hoc primo vicia planauit. bibet
q primo viciu inebriatus est: cum cham vidisset
pudibūda patris sui noe dēnudata nō cooperuit
in iure vocatis fratribus ea deridendo patre ipis
ostendit. qui statim patris pudibūda cooperue-
runt. Et cum hoc postea intellexisset. nō chā-
sed chanaam eius filio maledixit dicens. Male-
dixit chanaam puer seruis erit fratribus suis.
et hoc habetur Genes. ix. et est textus eius glo. j.
q. iij. §. h3 ita. ver. Item cham. et. rñ. q. iij. §. iij. §.
qui. ver. item noe. et ibi glo. et. rñ. q. j. qualis. et ibi
Archi. et. c. sententia. et. v. q. v. de crimine. in fi. et
in. d. c. sexto die. rñ. di. Et propterea dicitur
seruitus inducta a iure naturali: quia incepit a
noe propter ebrietatem. et hoc voluit glo. in. d. l.
manumissiones. ff. de iure et iure: que dicit q ser-
uitus orit ab ebrietate. et nihil allegat: sed cam in-
telligit vt. d. dicit. Dicit etiā p. b. j. politico. q. m. q.
aliquis potest esse seruis naturaliter: qd declara-
vt ibi habetur. et per dñm Anto. de ros. j. di. iugē.
Quidā voluerunt q seruitus sit inducta et presertim
prone sepe rñ: vt no. glo. in. d. c. iulgen. Quod in-
telligit vt habetur per glo. rñ. di. §. j. Alij vero dicūt
q seruitus est de iure ciuili: vt in tit. de his qui sūt
sui vel alic. iur. §. ff. et hoc no. glo. in tit. de iure per
fo. §. j. Item quod est de iure canonico: vt in. c. cū
multa. rñ. q. vlt. in. c. ita quosundā de iudicis. et
ibi hoc no. per glo. et doc. Sed illa iura que vidēt-
tur contraria possunt intelligi secundum glo. j. di.
iulgen. hoc modo videlicet q seruitus dicitur in-
uenta de iure naturali tempore noe: per iura. s.
allegata ad hoc. sed de iure gen. et a. sūt confirmata.
et postea de iure cano. et sic seruitus inuentio-
ne seu origine est de iure naturali. confirmatione
potest dici de iure gentium ciuili et canonico.

Secundo modo possunt concordari: videlicet
q seruitus sit inuentio de iure gen. et de iure na-
turali. secundario q etiam ius gentium appellat.
vt in. §. singulorum. in tit. de rerum diu. et in. l. j.
ff. de acqui. re. do. sed confirmatione est de iure ci-
uili et canonico: et ita no. glo. in tit. de iure perso-
nal. §. j. Ad idem allego q de matrimonio dicitur. in
tit. de iure naturali. in prin. in glo. in versu. appel-
lans. Tertio modo alij cōcordāt: q dñ dicitur
seruitus est de iure naturali reponere noe inducta:
non intelligit de seruitute qua quis liber esse desi-
nat: q de iure naturali. oēs hoies liberi nascuntur

tur nec tunc seruitus erat cognita. ut dicit rex. in d. l. manumissiones. Sed intelligitur de seruitu...

De seruitute reali. Cap. ii.

Realis dicit, illa q̄ debet a re rei sicut est seruitus verba et rustica q̄ nō debet p̄sone sed p̄edio...

bat in rubrica. ff. de ser. v. ba. p. et cōmunia p̄e di. cum simi. ut dicit Azo in summa. C. de seruit. in prin. p̄ melius dicuntur p̄ediales q̄ reales...

non sint in bonis nostris nec extra bona. ut l. j. ff. de usufructu. l. i. re in bonis nris. nec extra bo...

Spec. de contrab. em. §. j. in ver. pone. p. canu qui subdit q̄ cum talis concessio non sit seruitus...

lis vel predialis vt est casus no. in l. lucius. que est... Item tenet Paul. de cast. de ro. in suo singulari. l. viii. qd incipit. concedo ti...

didio. C. de excusa. muneru li. xj. et per Jmolā i... l. si sub vna. §. j. de verbo. obli. et per canonistas in...

Edulso

fozia sicut pro iure cōseruāditur. vel pro iure eligendi prelatum. vt notat Jmo. in. c. abbate. de verb. sig. 2. in. abone. de postul. prela. et etiam com...

De seruitibus mistis. Cap. iij.

realibus et personalibus consequens est vt nunc de mistis tractemus sicut est seruitus usufructus vsus et similes...

De prima seruitute mista: videlicet de seruitute usufructus. Cap. iij.

Trea quam in primis scien

dum est q duplex est usufruc. vnus est causalis. alius formalis. Causalis dicitur q a persona causat qsi...

Te dominis sic et iuro usufru. pro proprietate impuni-
guatur ita extinto vili domino crias impingua-
tur quoniam vtilitas reuertitur ad ipsum. Et ex
hoc sequitur vnum notabilem statum loquens
de usufructuario extenderetur ad habentem iura
vtilia si materia de qua loqueretur hoc pateret. z
sic comprehenderet emphyteotas z vasallos z filios
fm pau. de castro. in. l. j. in prin. ff. ad trebe. quod
no. Quando gramen sub nomine usufru. contine-
tur pro proprietate. vt. l. j. in fi. et ibi per glo. et doc. ff.
de usufruc. ca. re. que vtu consu. a. sciens. de auro
z arg. z no. in. l. i. r. yria cum testamento. §. ff. de leg. ij.
Aliquando tamen minus valet pro proprietate qd vtu
fru. et econtra. vt no. glo. in. l. omnium bonorum
de usufru. §. Sed est dubium quid si relinquatur
alicui fundus ad usufru. vel ad usufructuandū an
tunc videatur relictus usufru. vel pro proprietate. Sic
pro proprietate: quia aliud est dicere relinquo usufru-
ctum et dicere relinquo ad usufructuandum sicut
aliud est dicere relinquo alimenta et pro dno: z di-
cere relinquo predia. vt. l. i. liberris. in prin. et ibi p
Bar. et alios. ff. de ali. et ab. lega. Sed nunq. tras-
cat ad heredes. dic. pene ibi per Bar. et de ista q.
vnde vide in. l. i. r. yria cum testamento. §. r. yria. de
leg. ij. et per Dy. Bar. et doc. in. l. donationes in co-
cubinam. §. speciosa. ff. de dona. et per glo. et doc.
in. l. cum his. §. qui. ff. de transac. et per glo. in. l.
proculus. ff. de usufruc. et per Ang. in. l. si quis ira
legauerit eodem. titulo. Quid autem si legat do-
mus vel fundus in gaudium tantum an videatur es-
se relicta pro proprietate an vero usufructus tantum.
Et multi consulerunt quod videatur esse relicta
pro proprietate. p. d. l. proculus. Sed dicit glo. q. hoc
videt contra propiā naturam verborū z propter
hoc noluit se subscribere sed dicebat attendendū
esse qui erant heredes vt si essent extranei penit?
hęc opinio quod intelligatur relicta pro proprietate
posset saluari scias si filij essent instituti. et sic a
patre predilecti que opi. equa est. Et de ista. q. vi-
de per Dy. in consilio suo quod incipit quidam in
testamento vbi dicit qd legatarius habet quasi vtu
fru. et vide Bal. in. l. si habitatio. de vtu et habi-
er in apollinis qui tenet tale relictum transferri.
ad heredē legatarij per no. in. d. i. liberris q. mo-
dus fauore legatarij non restringit legatum de
quo etiam vide. ff. de indi. l. donationes. §. species
Et tunc quid si maritus relinquit vxorem domi-
nantem usufructuariam sicut communiter fieri
solet. an videatur relicta pro proprietate vel vtu.
vel alimenta Dic. sola alimenta sicut institutio. scias
si extranei. vt est glo. ordi. in aut. q. locus. C. si scdo
nup. mu. vbi per oca. z plene per Bar. in. l. r. yria cū
testamento. §. ff. de leg. n. et Bal. in. l. filia. C. de in-
di. vidi. qd intelligit superstitibus filijs institutis
scias si filij moxerent vtiua matre: quia tunc effice-
ret pro proprietate. vt no. singulariter Bart. per illū
rer. in. l. sicut in annos. qui. mo. vtu. amir. Quid
autem differat legatum usufru. a legato red-
ditus et in quolibet. dic. q. hęc vt est ter. in. l. fundi
trebatiani. et ibi nota. de usufruc. leg. et habetur
in. l. si quis ira legauerit. ff. de usufru. Differentia
etiam est inter usufru. et facultatem fructuum p-
cipiendum. quam vide per Oldea. in suo consi-
lio. c. c. aliud est enim usufru. qui est ius vt dixi in
eius diffinitione. et aliud est perceptio fructuum
que est qui facti non iuris. et ideo usufru. non
recet fructus appellatur. vt no. Ange. in. l. inbe-
nus. ff. de usufruc. Aliquando tamen capitur vtu
fru. pro facultate fructuum percipiendoy no. An.
in. l. pomp. ff. qui. mo. usufru. amir. Sed au sit

differentia si quis legauerit fructus annuos ran-
lis fundi. vel usufru. eiusdem fundi. vide ter. et ibi
glo. ordi. et doc. in. l. si quis ira legauerit. de usufr.
ff. Quidam etiā esse pot. quid veniat in legato vel
concessione usufru. Dic. q. venit patientia promit-
tentis vel eius heredis. q. dare intelligitur quis
usufruc. qd paritur quem usufru. l. in. §. clar. ff. de
usufruc. Jte legato usufru. veniunt boues aratoz q.
quos heres non potest remouere de fundo vt p-
batur in. l. item si fundus. §. seminarios. ff. de vtu
fru. et ibi hoc no. Ange. et glo. Jte legato usufruc.
fundi videtur legatus usufru. framentis ad seminā-
dum deputari vt est ter. in. d. §. seminarios. et ibi
hoc etiam no. An. Jte usufructuarius debet habe-
re oēs fructus etiā si usufructus non durasset per
vnam dies quod secus est in vroz. vt no.
Bar. in. l. diuorzio. so. an. ad quod vide no. in. l. de
fumera. ff. de usufru. Jtem usufructuarius potest fa-
cere pingere vel scalpere arma sua in quo habet
usufruc. vt. l. si cuius. alias. l. equissimum. §. sed z fi-
editum. ver. sigilla. ff. de usufru. et ibi hoc no. An-
ge. et glo. et est ratio q. per hoc non efficitur dete-
rior: conditio rei nec mutatur eius substantia. alia
scias esset. vt. C. de reli. l. monumetoz. et. l. j. C. ne
quis vel a regia. et. l. repetitio. §. rei mutacione. ff.
qui. mo. usufru. amir. Jte adde qd vendita gabella
fructuum nō videtur venditus usufruc. boim qui
nascuntur pro quibus aliquid soluitur. vt. l. verus
est questio. de usufru. et ibi hoc tenet Ang. Quid
est questio pulcra. an ille qui emitt usufruc. forma-
le alicuius fundi si postea cōtingat sterilitas poss-
sit petere remissione mercedis. et vt q. sic. per. l.
licet. C. loca. z. c. propter sterilitatē. extra de loco
Et pro hoc q. emro: fructuum futurorū sit talis
remissio. vt no. Bal. in. d. l. licet. in. v. q. Dicat con-
trarium. sed q. non debeat fieri remissio aliqua: q.
ius vtendi est pro concessione iuris: nō aut pro frui-
tione facti obligauit concedens usufru. pro boel.
h. §. dare. ff. de usufru. Et ideo refert vtrum con-
cernat perceptiois effectum. et tunc fiat remissio
aut primū remissionis actum. et tunc non sit
remissio: quia non est impedimentū fm Bal. qui
ita no. in. d. l. licet. in. v. q. in ver. sed quid de eo qui
emit. C. loca. Quanto autem tpe durat usufru.
vel vtu legatus. Respondeo dic. q. annos: quia
ista est vira longevi hominis ita dicit glo. v. q.
c. possessiones. et mouetur p ter. in. l. an usufru. ff.
de usufruc. probatur in. l. si usufruc. p. m. n. i. c. i. b. u.
ff. de usufru. leg. Jdem dicas in legato usufru. re-
cro ciuitati vel castello. vt dicitur. annis vt est ca-
sus in dictis iuribus. vltimo adde qd sicut usufru.
constituitur finitur morte usufructuarij. vt. §. fini-
tur. in. l. de usufru. ita etiam finitur species vtu-
fru. constitutiendi. vt probatur. l. sempromius arto-
lus. de usufruc. lega. et. l. qui usufruc. in ver. hoc ita
se. ff. de usufru. quos ter. allegat ad hoc Zu. pro no-
tabilibus. in. c. ceteris. singulari. quod incipit. vtu-
fru. contli. Cetera circa istam materiam. vide per
Aso. in summa. C. de usufru. in toto illo tit. ff. co.
et in. c. fi. et ibi per glo. cano. extra. de pignozibus
quia non intendo ipsam vti. latius declarare zc.
quia longissima est.

De secunda specie seruitutis misse: de ser-
uitute vsus. l. apur. v.

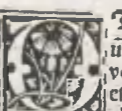
Secundam itaq. seruitutem
mittam que est vsus accedamus: z ita
diffinitur. Quid sit alienis rebus
vtendi salua rerum utilitate. vt pro-
bat in. l. i. cū glo. in ver. vtedi. ff. de vsu

fru. nam non dicitur fructus ad differentiam usufr.
et ibi no. diffinitur autē aliter vsus Archid. in. c. p. uio
de offi. de lega. lib. v. vbi dicit fm Augustini qd vti
est id quod in vsum venerit referre ad id qd fruct-
um est fm cum vti est que sunt ad finem ordina-
tum in finem referre et illicius vsus abusus vel
abusio potius denominandus est. Ita diffinitio
ponit etiam in lib. sententiarz in prin. in. h. c. Sed
non conuenit proprie vsui qui seruitus dicitur p-
mam teneas et eam declara. vt per glo. z doc. in. l.
j. ff. de usufru. et per y. C. co. in rubricā. ff. r. scias
ip vsus est dupliciter: scilicet etiam est usufruc. vti. i. fa-
cti et alius iuris. vt no. Bal. z Ang. in. l. si vnus. ff.
de condi. insti. Et quo ibi inferunt ad. q. ingredie-
tis in monasterium z seruantis sibi usufruc. vi-
delicet qd talis ingressus non vtiatur: quia cum vsu
fruc. sit duplex iuris et facti intelligitur ingredies
sensisse usufru. facti qui retinetur conueniensibus
oculis abbatia. et allegant extraneanre Jo. xxii.
que incipit. ad conditorē. de qua. q. vide per glo. in
l. per seruū. ff. de vtu et habi. z au. ingressi. C. de sa-
crofan. Jtem scias q. per vbum vti spectat ad vsua-
rium vbi hui ad usufructuarium capiendo frui-
pro eo quod est iuris. vt est ter. in. l. si in prin. ff. de
vfu et habi. non aut p eo qd est perceptio fructuū
vt dixi. §. de vtu. q. vsus. differt a fructu. i. vacce. de
enic. sed us fructus vti vti spectat ad usufruc. vt
est ter. in. l. vti frui. in prin. ff. si usufruc. pe. parer ex
diffinitione etiam vsus quam. S. acili quod fallit
simpliciter qd concederetur vti res pleno iure cum
clausula ad vtendum z fructuū. Nam tunc clau-
sula non continet concessionem. vt. l. donacione eg-
in concubinam. §. speciosa. ff. de dona. nisi adiciat
ad vtendum et retineatur in vita sua. vt. l. cū hi
§. si vni. de transac. ita no. Bal. in. l. i. in. n. col. ver.
no. q. fructus quando. C. de fruc. z lit. expensio. qd
no. bene. Jtem aduerte quando quis habet ius
vtendi fructuū: z alter habet facultate percipien-
dorum fructuū. si usufruc. ff. de iure do. z. l. in vsu
fruc. s. ma. z no. Jo. an. in addi. Spec. in rubricā
ca. de preben. ad fi. z aduerte q. principalis differe-
tia inter usufru. et vtu est quod seruitus usufru.
est p. m. n. i. c. i. Nam ad usufructuarium omnes fru-
ctus pertinent. vt. l. usufru. legato. ff. de usufru. S.
ad vsuarium illi rrii pertinent regulariter qd sunt
necessarii vt insti. de vtu et habi. in prin. z. l. plenū
§. j. ff. co. r. i. zc. Ita tamen verba vti frui p se sumra
vel simul aliter capiunt apud reologos. vt habe-
tur per Augustinum. in. l. j. de doctrina. h. viti. et li.
p. de triuitate. et habetur etiam in. l. i. sententiarum
ca. r. iij. de quo vrbu. C. apitur antes vsus mul-
tis modis. C. primo pro iure seruitutis sicut di-
ctum est: et ita loquitur rotus titulus. ff. de vtu et
habitatione. eo. cum si. Secundo capitur quando qd
pro usufruc. vt est ter. cum glo. in aut. de here. que
ab inter. de. §. si vero cum ascendenti bus. et in au-
re. de non eligen. secundum nuben. §. j. z. §. pro spe-
ritimus. z. etio capitur pro cōmo. vtendi cū tamen
vere non sit vsus. vt. l. si quis binas. ff. de usufruc.
et. l. si alij. ff. co. r. i. Quarto capitur pro eo quod qd
pro suo vtu habet vel sui vsus causa paratum est.
et video in. l. i. lege confonia. ff. de ver. b. signi. z. l. cum
in testamento. de au. z arg. leg. z p. Ange. in. l. c. fa-
cro. l. i. ff. de here. insti. vbi dicit ca. qd ad vtu no-
strum referimus: scilicet ut intelligatur esse illic
vbi sumus vti aliter appareat. allegat no. in. l. s.
si non inducta. C. in qui. cau. pi. ra. contra. Quin-
to et vltimo capitur pro eo quod dicitur vsus cō-
munis sicut est cōtinuado. vt. l. i. q. C. que sit lon. co-
iug. et in. c. i. in. de seu. co. z. et propterea dicitur

communis vsus loquendi et intelligendi. de qui-
bus vide plene per Bar. in. l. c. labeo. ff. de supcl. le-
gara. et habetur in. l. i. libro. v. §. qd tamen casus
de leg. ij. Sed sciendū est qd continet si se vsus
inquantus est seruitus. dic in genere vt colligitur
ex diffinitione quā. r. adidi. z vti insti. de vtu z ha-
bi. per totum. z. ff. co. per totum. z. d. l. plenum. §.
j. et. l. per seruū. §. j. vti ad finem. l. diuus. §. j. co.
ti. Sed in specie quid continet in seruus do-
mus vel edium dic. vt. l. j. z. h. ff. de vtu z habi. z in
si. co. r. i. §. rem is qui edium. et in. l. diuus. §. j. r. vbi
est casus no. in. l. si domus. et. l. si filius. co. r. i. z in
d. l. a. est glossa nota. quod no. qd non potest indu-
cere ganeas seu meretrices usufructuarii vel vsua-
rius: nec etiam scholaris socius in domo condu-
cti: sicut nec vicinū potest inuita vicinia meretri-
cem habere in domo. vt no. Guil. de cu. Bal. z doc.
in. l. n. de lum. rri. Jtes nec socius potest tenere cō-
cubinam. vt no. Bal. in. l. si conuenient. pro socio:
nec inimicum socii. ar. l. si pendente. §. j. ibi p con-
tumeliose. ff. de usufru. nec aliquam personam p
quam possit inferri contumelia socio vel domino
prophetatis per illum ter. que veno no. Quid dicitur
autem continet vsus edium seu domus. vide in
l. arboribus alio. l. equissimum. §. sed si edium cum
z vti q. vti ad finem. ff. de usufru. C. Jte quid continet vsus
habitationis vel habitatio. vide. l. cum antiquitas
et. l. habitatio. C. de usufru. et insti. de vtu z habi-
tatione. §. sed si cui habitatio. z. l. si habitatio. ff. co. r. i. de
quo die vt plenius dicam in sequenti seruitutis
specie misse. C. Jtem quid de vtu fundi vide in. d.
l. i. §. habitatio. §. si vtu. et. l. fundi. ff. de vtu z habi-
tatione. et in. l. co. in prin. C. Jtem quid de vtu seru. vide
insti. co. §. bis ad quod. in. l. per seruū. in prin. z. l. i. i. c. i. s. t. a. r. e.
m. e. r. e. d. e. r. e. m. a.
creatoris vt n. aut.
an arboris
C. de be-
re. z in. c.
vrgitio
in seruū
extra co.
r. i. r. u.

De tertia specie seruitutis misse videlicet de ser-
uitute habitatiois. l. apur. v.

Secundus nūc de alia specie ser-
uitutis misse que est species tertia et
vocatur habitatio. Jta habitatio
est ius propriū: et speciale diucrius
ab usufruc. et vtu vt est ter. in. l. cū an-
tiquitas. C. de usufruc. et insti. de vtu z habi-
tatione. §. sed si cum habitatio. et est seruitus usufruc. z vsus
vt probatur insti. de vtu et habi. in rubrica. z in. §.
penult. ibi hęc de seruitutib. z in rubricā. C. de usufr.
Nec d. seruitus personalis fm Aso. in summa. C.
de usufruc. ver. nunc de habitacione videndus est
fm l. y. in rubrica. C. eo. r. i. probatur in. l. j. ff. de ser-
uitu. z no. glo. in. l. si quis binas. ff. de usufruc. S. po-
prie dicitur misa: vt dicit. que debetur a re perio-
ne. vt no. glo. in rubricā. ff. de serui. et sentit glo. in
insti. co. et constituitur hęc habitatio. vt vsus et
usufruc. et vsus in domo fm Aso. in summa. C. de
usufruc. nō tamen est usufruc. nec vsus: sed est quod
dam ius propriū: et speciale m. et diuerfam ha-
bens naturam vt dicit ter. in. d. l. antiquitas. licet
in quibusdā conueniant. Nā differt habitatio ab

vsu. in hoc q. vsu. capitis diminutione per
rit et non vrendo. vt. l. corruptione. C. de vsu. fructu.
insti. co. §. si. habitatio aut nunc nisi per solam
more. vt. l. si habitatio. in prin. ff. de vsu et habi. et
l. habitatio. C. de vsu. fructu. et est ratio: q. habitatio
no perdit capitis diminutione: q. est species ali-
mentoz et in alimentis potius attendit factus q.
persone conditio. vt. l. legarii. ff. de capi. dimi. Item
q. non perit no vredo. dic ratio est propter fauore
alimentoz: et quo est pars alimentu: vt dixi. Item
est alia ratio: q. vsu fructus recipit denotationem
ab actu et ab vsu. et ideo per non vsu tollit. s. ha-
bitatio pur est ius est seruitus: no recipit denota-
tione ab actu sed ab habitu et potentia habitati.
Item habitatio recipit magis denominationem
a persona. s. m. Guil. de cu. et Bal. in. d. l. cum antiq.
tas. sed in hoc concordat vsu fructus et habitatio
q. sicut vsu fructuarius potest alteri locare vsu.
insti. de vsu et habi. in si. prin. ita et qui habet ha-
bitationem: vt est tex. in. d. l. cum antiquitas. et insti.
de vsu et habi. §. sed si cui habitatio. Item seruius
habitatiois differt ab vsu seu seruitute vsu: quia
vsuarius locare non potest. et insti. de vsu et habi. l.
si. prin. Sed ille qui habet habitacionem sic: vt di-
xit. l. cum antiquitas. et insti. co. §. si. cui. et etia co-
modare potest. rex. est in. l. §. item commodatus:
et ibi doc. ff. commo. et vsu fructu. autem habitatio:
nis significat idem quod habitati. et idem im-
par vnum sicut aliud: vt est casus in. d. l. cum antiq.
tas. et ideo quod de vno dicitur de alio dicit esse
intelligatur. Sed nunquid legatio vel promit-
tendo quis habitacionem videatur relinquere p-
prietatem: dic fm glo. in. d. l. cum antiquitas. qd
si legans vel promittens erat solutus domum sua
vocare habitacionem sicut sunt quidam qui fun-
dum appellant possessionem respiciendo pot: ad
proprietatem q. ad nudam possessionem: vt in. l.
interdum. de verbo. figatam tunc proprietate vt
dicitur legasse vel promississe: alias non prout dicit
Bar. esse menti tenendum. Vel dic fm Bal. et doc.
ibi aut vocabulum attribuitur toti rei: verbigr. a.
Z estator dicit: lego habitacionem mea et cōstat
domum: et tunc videtur legata pprietate: et no
attribuitur hoc vocabulum toti rei: sed cuius ius
in re. vt quia dixi habitacionem talis domi: tunc
non videtur legata pprietate. allega. l. scie. §. caia.
de fun. insti. et l. concubinam. §. qui quatuor. de
lega. in. 2. idem habetur per gl. et doc. in. l. §. com-
mo. Quid autem si legatur domus ad habitandū
vel pro sua habitacione vel alimenta. vide plene
per Bar. in. l. donationes in concubinam. §. spe-
cies. de dona. et per glo. Bar. et doc. in. l. cum ibi. §.
ff. de transac. et in. l. si mulier. C. de iure do. et p. glo.
in. l. procul. et in. l. si quis ita legauerit. de vsu. fructu.
Et predictis omnibus collige q. commoditas
potest multis modis legari vel concedi. C. primo
qn relinquatur vsu fructu. domus. et tunc idem quod
in aliis rebus in quibus relinquatur vsu fructus.
Secundo relinquatur aliquando vsus domus.
Et quid in hoc contineatur dicit. s. in materia ser-
uitutis vsus. in fine. Et adde q. si testator relin-
quit vroz habitacionem domus de qua non ap-
paret. dic q. si habet vna in domicilio: alia extra l.
dubio videtur sensisse de illa que est in domicilio.
vt probatur in. l. q. est conditio. §. §. ff. de condi. et
demon. et ita tenet Bal. et ymo. in. l. si domus. de
lega. in. prin. Et si plures essent in domicilio ele-
ctio esset heredis. vt. d. l. si domus. in prin. Et etia
trio solet relinqui habitatio talis domus qua ha-
beo in tali loco. et tunc non venit dominium: sed

commoditas que est ius separatim ab vsu fructu. et
ab vsu fructu. l. cum antiquitas. C. de vsu fructu. nisi ex co-
muni vsu loquedi legantis aliud appareret vt. §.
dixi. item in tali legato habitacionis non veniret
honor: licet aditus ad illum habere per illam do-
mum: vt est tex. in. l. olimpico. ff. de serui. v. b. p. d. i.
Et ibi hoc no. doc. q. intelligit ibi glo. nisi in-
dicaretur domus accedere vt. l. p. d. i. de leg. is.
§. pe. Et adde quod dicam in vsu dubitari potest.
Quarto nonnunquam relinquatur habitatio qua
habetur in tali loco. vel dicitur relinquatur habitacionem
meam: et tunc venit proprietate fm Guil. Bal. et
doc. in. d. l. cum antiquitas. Et propterea sit cau-
tus testator vel notari quomodo loq. Quinto
quandoque relinquatur vsu fructu. habitacionis. et
tunc idem est ac si relinquatur habitatio talis do-
mus. et tunc non est proprie vsu fructu. casus est in. d.
l. cum antiquitas et. Sexto spece relinquatur do-
mus ad habitandum vel pro sua habitacione: et
tunc dicitur per Bar. in. l. libertis. de ciba. leg. et in
aliis locis. de quibus. s. Septimo et vltimo re-
linquitur aliquando domus in gaudimentum. et
de hoc dicitur in materia vsu fructu. Sed con-
tra predicta dubitari potest quidam relinquunt vroz
habitacionem vel vsu fructu. domus sue. deinde lega-
uit in eodem testamento eandem domum alteri. aut
per illud legatum videatur ademptus vsu fructus
vel habitatio. Dicat q. non casus est no. in. l. sem-
promio. in prin. de vsu fructu. leg. et ibi probatur q. le-
gato generali vsu fructu. vel habitacionis non de-
rogatur per legatum speciale ipsi rei. et dicit ibi Bar.
q. iudicio suo ille rex. non est alibi. Item tenet. Zu-
do. contra. in suo singulari. cccclxx. qd incipit. au le-
gato generali qui allegat etiam ad hoc. l. si alii. in
prin. co. et. quod no. Item dubitari potest quid
si testator ita dicit. relinquam vroz mee habitacio-
nem in domo cum filijs suis. iuxta. l. si mulieri est
liberis de vsu fructu. accre. an ista debeat habere ali-
menta et tacita voluntate debeat: q. in obsequio
filiorum esse debet: vt. l. sed si homo. §. ff. de condi.
et demon. ergo debet ab eis alii. etiam proposito
q. esset alia q. mater puta amita. q. hoc est in re-
compensatione laboris: vt. l. scio. de an. leg. et. ff.
com. in rebus. §. pe. et. l. idem que. §. idem labco. ff.
manda. et. l. qm liberi. C. de testi. fm Bal. qui ita
no. in. l. ff. in. h. col. in prin. de indi. videtur. po-
stremo scias q. ille qui habet habitacionem dicit
possidere etiam si non habeat aditum ex publico
l. si duo. §. ceteri. ff. vt. pos. Et ita hoc notat Bar.
per illud rex. qui dicit q. sepe contingit q. testator
relinquit vroz habitacionem. certe partis domus
etiam dicit q. illam partem possidet etiam si non
habeat aditum ex publico. quod est no.
De seruitute ministerij seu operarij an sit reas-
lis vel personalis. Cap. viij.

Tria seruitutū genera esse dixi-
mus de quibus hactenus tractatum est
Quidam tamen dixerunt aliud gen-
seruitutum reperiri. s. ministerij siue
operarij seruatorum de qua dubitatur
vtrum sit realis vel personalis. Et dicit l. y. in ru-
brica de vsu fructu. quosda tenere q. sit realis. q. pfo-
nalis seruitus non transmittit ad alios: vt. ff. de vsu
fructu. leg. l. h. ergo et. alii dicit q. est personalis. nā
seruitutes reales sunt perpetue: vt. ff. de censibus
l. forma. sed seruitus illa non est perpetua sed mo-
tuo seruo extinguitur. ergo et. Dicit per. de bella
per. in dicta rubrica. vsu fructu. vt ibi dicit l. y. si volu-
mus tenere q. sit seruitus. tunc est tenere q. sit

Questio

Questio

realis. sed tñ ipse credit q. non sit seruitus. sed est
potius quedā modificatio q. dñs cōpellit pati vt
seruitutē in seruo tñ non est seruitus. et hoc dicit
lex nā in libro boie nulla seruitus cadit. de condi.
et demon. l. tyrio centi. §. tyrio centi. et tñ minule
rui liberi hominis potest legari: vt. l. in. de vsu fructu.
legato. et videt inui de opis seruo. l. j. vbi dicit q.
est quoddam quid q. in facto consistit: vnde non
est proprie seruitus fm cum. et ita voluit in effectu
glo. in. l. si quis binas. de vsu fructu. et ita tenet l. y.
Bald. et cōmuniter doctores in dicta rubrica. C. de
vsu fructu. qui dicunt q. est potius quedam obligatio
personalis seu ius personale. et ideo cōtra impe-
dientem non datur actio confessoria sed actio p-
sonalis et iniuriarum arg. l. qui pendente. de acti-
emti. Et d. hac materia. s. qualiter ministerij siue
opera seruo. cōstituat et in quibus et qualiter re-
stituant et amittant vide plene p. h. 30. C. de vsu fructu.
in summa in vtri. col. v. ff. sequitur videre de mi-
nisterio vsq. ad ff. vbi vide qui clare loquitur. Dici-
tur etiam q. aliud genus seruitutis reperit q. de-
betur a persona rei vtrupta relinquere tyrio centi
vt a monumento meo non recedat. l. tyrio. c. §. ty-
rio. ff. de condi. et demon. et no. glo. in rubrica. de ser-
ui. et glo. ff. in. l. de serui. in prin. sed illud est
proprie seruitus prout capitur in materia nostra
et ideo itam et precedentem non cōnumeravi in-
ter genera seruitutum et.

De quibusdam obligationibus an ille dicatur seruitutes. Cap. viij.

Hic videndum est de quibusda
vt promissimus obligationibus: an sint
seruitutes. Et primo quero si ali-
quis pstituit mihi q. in fundo suo re-
cipia si anno vni scilicet frumeti vel
q. pomu pcpia i viridari o suo. Et p. de bella p.
tu rubri. C. de vsu fructu. dicit q. est seruitus innomina-
ta et qua ositur cōtra tertius impedientem actio
confessoria. vt. l. nulla. §. ff. de alimēris et ciba. l. et
idem tenet Bal. in. l. si plures. in. iij. col. C. de co-
di. inseris. Sed idem Bar. in. d. rubrica. tenet q. no
sit seruitus sed obligatio personalis et melius de
quo die vt ibi plene et per l. y. et conclude vt dixi.
s. in illa. q. quomodo cognoscatur an seruitutes
sint reales et prediales i tertio casu principali vbi
plenius hoc declarauit. Secundo quid si pmi-
sisti mihi seruitutē pecoris appellendi ad fontes
causa agri mei hercozadi an sit seruitus. glo. dicit
q. non ff. de serui. in. l. pecoris. Bald. contra in. d.
l. si plures. in. iij. col. de hoc dicit per doc. in. d. l. pe-
coris. et in. l. vt pomu de seruitutibus et in. l. mella.
§. fina. de alimentis et ciba. lega. et dixi in. d. iij. casu
princip. Et tertio quid si aliquis promissit seruitu-
tem de coquendo panē in furno pro tota familia
Et l. y. tenet q. non sit seruitus q. non concernit
res necessarias. et idem videtur per ipsum furno
emto: non tenetur me pati: q. seruitutes sunt
inducte propter necessitatem rerum. sed furus
non indiget panē vt ibi male decoquatur. et male
dicit fm Bal. in. d. l. si plures in. iij. col. de condi.
in. l. et q. secundū cum est seruitus que debetur a
re persone sicut est illa q. possim de agro tuo reci-
pere mille sima fructuum vel vna corbē die secun-
dus pe. ap. erit seruitus innominata: quia genera
seruitutū multo plura sunt q. que specialiter enu-
merata sunt et nominata. l. ij. §. genera de acqui-
pos. Ergo credo q. possit dici seruitus vsus et quo
est ad necessitatem familie introducta per ea que
dixi in questione quomodo cognoscatur seruitus

Questio

Questio

realis. et adde quod statim dicit in sequenti diui-
sione seruitutum. Quarto quid si promissit q.
per pontem tui possim transire sine gabella sicut
dicitur q. veneti concesserunt palea. tuis tran-
situm per quendam pontē qui tunc possidebatur
per venetos absq. solutione alicuius vectigalis.
de hac. q. vide per Bald. in. d. l. si plures. C. de con-
di. in. l. in. iij. col. versic. item seruitus est si per
pontem tui. dicit vt ibi. Quinto vtrum colligere
pedagium sit seruitus debita colligenti. Dic q. no
quia seruitus. nostre est pari non exigere: vt. l. quo-
raco. la prima. de serui. sed est quedam iurisdictio
ordinaria circumscripita loco: et ideo potest de huius-
modi sine spe restitutionis non possunt exigi: vt. l. o-
galia a transcurtibz nisi vbi erat pons de nouo
sit restitutus. quia locus in quo erat iurisdictio limi-
tata idest ipse pons in rerum natura desit esse. et
omnia loca naturaliter sunt libera transcurtibz.
ff. quemadmodum serui. amir. l. si locus. §. si.
Si autem in loco veteri restitatur pons. tunc vectigal
ipso iure renouatur siue restituitur in integrum: vt
d. l. si locus. vt no. Bald. singulariter in. d. l. si plures
in. iij. col. versic. vbi dubitari. C. de condi. in. l. qd
est notan. Explicata est prima generalis diui-
sio seruitutum cum his que ad eas pertinere visa
sunt. nunc de reliquis dicemus.

De seruitutibus nominatis et innominatis. Cap. ix.

Secunda diuisio seruitutum est
Nam quedā seruitutes sunt nominatę
quedā innomate: vt no. glo. in. l. p. c. §.
predijs. de serui. ruti. p. c. et ibi p. doc.
et per l. y. et Bald. et doc. in rubrica. C.
de vsu fructu. et p. Bald. in. d. l. si plures in. iij. col. m.
Et dicit q. seruitutes vrbane nominatę sunt ille
que ponuntur in. l. in prin. de serui. v. b. p. d. i. in
nominatę no sunt ille rustice q. ponunt in. d. l. §.
predijs. co. et. et notate dicunt fm Pau. de cast. in.
l. j. p. r. allegata: q. sunt noia iuris vt iter actus
via aque ductus et similia: s. innominatę ideo di-
cuntur: q. illa sunt noia actus no noia pprie sicut
sunt aque hantus pecoris ad aquā compulsi ius
pascendi calcē coquendi et arenā fodendi. de quibz
bus sit mentio in. d. §. in predijs. Denominantur
ergo iste seruitutes ab ipso actu vrendi sicut videt
mus qd quedam sunt maleficia nominata vt fura-
tum fallum et si q. sunt nomina iuris. Quedaz in-
nominata que denominantur: q. denominantur
ab ipso actu vt percutere et vulnerare qui actus pos-
sunt fieri cum dolo et sine dolo. Plo casu sunt ma-
leficia secundo non. sed pla non possunt fieri sine
dolo. vt no. Barto. in. l. §. j. ff. si quis testa. libe. esse
ius. sue. et. l. j. in prin. versic. vntio ad tertiam partē
ad turpil. vbi hec etiā insert ad quedam alia. Sed
licet illa sint in se vera tamen videtur q. ille serui-
tutes de quibus in. d. §. predijs possunt dici nomi-
natę. tunc q. habent nomen proprium et elegans
sicut alie nominatę. iuxta nota. in. l. ius gentiū. in
principio. ff. de pac. rum etiam quia videtur esse
nomina iuris et nolari a iure non ab actu sicut est
aque ductus que videtur esse ita nominata sicut
aque ductus. Item ius pascendi calcis coquendę
arenę fodendę. nā illa nomina referuntur ad ius
non ad factū tñ deniq. dicit iuriscōsultus in. d. l.
j. §. in predijs. de ser. ru. p. c. q. in seruitutibus rusti-
corum predioz sunt cōputanda aque hantus et c.
quasi dicat. iste sunt seruitutes que ita nuncupan-
tur sicut et alie. idem probatur. insti. de serui. §. in
rusticoz. Et ideo possit forte dici q. ille de quibus

Questio

Questio

in. d. §. in predijs possit dici nominare: sed ille q non reperitur habere nomen proprium sicut est quando constituitur aliquid q possit fieri i pre dio q de iure non possit facere fenestram in mu ro coi vel ai non possit id quod de iure possit: vt puta p mittit non facere fenestram in fundo tuo proprio iuxta. l. quot ies. la. j. ff. de serui. et similes sunt nominare. Ille qo que reperitur habere no men proprium a iure inuentus sicut est in. l. j. r. ff. de ser. ru. pre. dicitur esse nominata periorata in l. iurigen. in prin. ff. de pac. dicit etiaz p. r. y. in rubrica. C. de usufruc. q noiate seruitutes no sunt plures. sed bene plures sunt innominare. q si ali quis concedat vt mihi in fundo suo rec piam om ni anno vnum sestarium frumenti vel vnum mo dium bladi vel q pomum ex viridario tuo perci piam. iste tamen seruitutes similes constitui poss unt vt. l. vt pomum de serui. l. pecoris. r. l. ergo de serui. r. l. p. dicit. Et dici possunt seruitutes per sonales innominare. Sed i hoc ego aliter dici su pra in versu. hic videndum est iuxta versu. quid si ali quis promisit seruitutem ei supra in materia ser uitutis realis. Et ideo teneas id quod ibi conclu sum est.

De seruitutib' diuiduis z indiuiduis. Cap. x.

Tertia diuisio seruitutu hec est nam quedam sunt diuidue: quedā in diuidue. Nam seruitus vsu. est diui dua z cetera seruitutes sunt indiuidue. vt est tex. in. l. j. §. vsu fru. ff. ad. l. fal. r. in l. stipu. non diuidunt. in prin. ff. de verb. obli. Et q sit ratio differentie dic q est ita fm doct. in dicitis suribus: qz tantam vtilitate auferit vsu fru. respec tu partis quantā eoz respectu totius quod non est in alijs seruitutibus: Nam vsu fru. consistit i cō modo fructuum qui percipiunt vt si percipiuntur decem corbes frumenti vel feni tantam vtilitates habeo de vna corbe respectu vnius quantā pces respectu. r. Sed alie seruitutes tam reales q pso nales consistunt in commodo necessitatis. nā pre diales debentur iuxta necessitatem vt. l. pecoris. cum. l. eq. de serui. r. l. p. d. r. personalis est vsus debetur fm necessitates persone: vt. l. p. d. ff. de vsu. et habi. necessitas autem est indiuisibilis. Nā si ad sustentationes vnius necessari sunt omni die duo panes non habendo nisi vnum continuo nō haberet tantam vtilitatem ex illo respectu duoz qm ex duobus sustentaretur et viueret in solidum sed ex illo non sustentaretur propterea: q nō po rest pro parte viuerē pro parte mori: z hec est rō. l. vsus pars. ff. de vsu z habi. Alia rō assignata p Al beri. de ro. in. d. l. j. §. vsu fru. ad. l. fal. inter vsu fru. et vsu. quia vsu fru. ab initio. ff. de vsu fru. c. nō si cur dominum potest diuidi ita z vsu fru. sed vsus plus habet facti q iuris et ideo pars in eo venire non potest. vt. d. l. vsus pars. Eam enim que sunt facti non recipiunt diuisionem vt. l. is qui ducen ta. §. quedam ad. l. fal.

Quarta diuisio principalis serui tutum est. Quedā em sunt seruitutes vbane. quedam rustice: vt probat in ti. de serui. r. l. p. d. r. cōia pre. tam ru. q vt. in. d. l. j. §. de serui. in prin. r. §. v. z. banoz. cum si. r. dicitur vbane rustice: q nō pos sunt esse sine predio vbano vel rustico. tex. est in. l. comunitia pred. et in. d. l. de serui. §. in rusticoz

ver. ideo autē. quod intellige vt no p glo. z doc in d. l. j. **Q**ue autem dicantur vbana predia vel rusti ca. dic vbana dicuntur omnia edificia habitanda causa facta vbiqz sint sine in villa sine in ciui rare: qz vbanus predium locus non facit sed ma teria. r. est in. l. vbana p. d. de ver. sig. r. no. glo. in. l. eo iure. §. stabula. qui. mo. pig. ta. cōtra. Rusti ca autē predia sunt que fructuum percipiendos causa sunt. vt probatur in. d. §. stabula. Ita notat Azo in summa. C. de serui. §. j. **S**ed quid de sta bulo si est iunctum domui: z sic gratia habitandi est prediū vbanum. vt. d. l. vbana alias diceretur rusticum. r. est cum glo. in. d. §. stabula. **Q**uid de horro. dic si plurimus in redditu est. puta quia in eo sunt vites oliuera vel in eo seminat trum tum vel nascuntur fructus venales: et tūc dicitur rusticum predium etiam si sit in ciuitate. secus: si esset sicut est viridarium z fructus non venditur: vt probatur in. d. l. vbana predia. de verbo signi. **Q**uid de horreo dic esse predium vbanum. vt. l. si horreum. cum seq. C. d. cau. pi. ra. cōtra. **Q**uid de campania. dic q si est destinata ad vsum homi nis esse predium vbanum: vt in ea quis non pos set capi pro debito ciuili sicut in domo nō posset. l. p. r. de in ius vocan. quia tunc venit appella tione domus. Si autem est destinata ad aliū vsu pura boum vel pecorum: et tunc est rusticum pre dium. et tunc posset in ea capi: vt probatur in ca. ff. si duo fratres. in ti. de duobus fratribus nouo be. inu. est. et no. l. udo. de ro. in. l. j. §. domum ad fill. qd ego intelligo nisi esset iuncta domui: vel ef set campania in qua abvna parte esset domus ab alia stabulum per tex. cum glo. in. d. l. eo iure. §. stabu. qui ca. pi. ra. cōtra. **Q**uid de mani. vide tur q magis vbano q rustico predio compare tur. argu. l. j. §. si quis de nau. de vi z vi ar. fm Bar in. l. certi iuris. in. an. colli. C. loca et hoc videtur probari in. l. pe. §. ff. de his qui dic. vel effu. z nō sit proprie domus que consistit ex solo tecto cipa riete. vt. l. cum qui edes. de vsuca. de quo vide per Zudo. p. n. in. d. l. j. §. domum. **Q**uid de mo lendino. dic potius qz predium rustici q vbana num. Ides in fundo rurali fm Bal. in. d. l. certi iuris. in. an. colli. quod intellige nisi coniunctum do mu. per no. in. d. §. stabula. vel nisi in molendino habitaretur sicut multi faciunt. **Q**uid de arca dic si est causa fructuum in quo frumentum exca titur. z tunc rusticum predium reputatur. vt. l. j. §. ff. de serui. C. Sed si esset arca q proprie curis seu curia appellatur que sit in domo vel domui con iuncta credo q vbanum predium dici posset: ex qua pars domus reputatur vbana. pro quo facit quod no. Azo in summa. C. de serui. §. j. **S**z quo modo cognoscitur que sit seruitus vbana. dic ex qualitate predi cui seruitus debetur: non ex qua litate eius qui seruitutem debet. Nā talis est serui tus quale est prediū cui debetur: qm seruitus de nominatur a predio dominante cui debetur a di gniori. vt probatur in. l. j. §. arear. ibi hoc no. gl. Dy. r. Ange. r. doc. de serui rusti. predi. r. Alberti. de ro. in. l. de pupillo. §. seruis. de no. ope. nun. l. qui viam. co. r. et pau. de cast. in. l. j. cōia predi. z habe tur per doc. in. §. que. in. d. de ac. r. z vbane ser. sunt que predijs debentur vbana. rustice que de bentur predijs rusticis. Nā ad hoc vt sit seruitus vbana: necessarii est q sit predium vbanum: cui debetur seruitus. et q ei debatur vt vbano. Si em iter vel via que rustice seruitutes sunt. vt. l. j. de serui. ru. pre. debentur domui. tamen quia deberi possunt non inuitu edificij: sed soli nipi omnius

fratris
ordinis
sancti
cristi
pmit
si est
bre
horro
causa
re
creatio
et tūc
ca
vilitatis
victus
dū
mō nō
vē
dant
fru
ctus
crecē
teer
vā
be
fide
curi
de
pado
i.
§. l. de
bo. signi.

rustice seruitutes diceretur. ar. de ser. ru. pre. l. cre to generi. similiter dicendum est in rustica seruitute Nam et illa ideo tū dicitur rustica: quia debetur rustico predio nō inuitu edificij alicuius vt pba tur in. l. j. de ser. v. z. pre. vbi dicitur qz iusticiam a uertendi in rectum vel in arcam vicini seruitus vbana est. et quando potest esse qz arca sit prediū rusticum in villa vel in vbe. vt dixi in ver. quid de arca. Sed tū quia vbanum est prediū cui seruit debetur dicitur vbana seruitus sicut si rusticum erit predium cui seruiatur dicitur rustica seruitus. Exemplum est edificium gratia fructuū percipiē dozum z ei vbano seruitus debetur vel vt ipsum liceat alius tollere vel obicere parieti vicine vel vt cloaca habeatur per vicini domum ad aquam aque fundi mei rustici accedant dicitur seruitus rustica de serui. r. l. p. d. l. j. r. no. Azo in summa C. de serui. §. j. **S**ed quid si habeo ius eundi per fundum tuum ad domum meam: an tunc dicitur seruitus vbana. Et videtur qz sic per p. d. r. ff. de mar. in. §. que. de ac. tenuit contrarius: sed qz sit rustica seruitus: quia debetur a solo tuo meo. secus dicit ipse si debatur superficiem domi meae sic edificio: quia tunc bene diceretur vbana: allegatur. l. ergo. cum seq. de serui. rusti. pre. di. et. l. seruitus in solo que est. l. ff. de serui. r. gene rali. **E**rgo autem in hoc sic puro esse dicendum Aut habeo ius eundi per fundum tuum in domū meam qz iam ad superficiem. aut qz iam ad solum seu arcam. aut simpliciter ad domum meam. p. i mo casu non habet dubium qz est dicenda seruitus vbana. Secundo casu qz iam ad solum seu arcam tūc aut est arca gratia fructuum. iuxta. l. ff. §. ff. de serui. pura quia promissit qz venire pos sem cum plastro ad arcam meam per fundū tuum et tunc qz talis arca dicitur esse predium rusticum vt dixi. §. in ver. quid de arca et tunc erit seruitus rustica. Aut est arca seu curia nec gratia fructuum sed animalium sicut est curia animalium anserū: z si. r. puro qz etiā iudicari debeat seruitus rustica quia talis curia dicitur potius rustica qz vbana: etiam si esset in ciuitate per ea que dicta sunt. §. et his duobus casibus potest procedere quod dixit Ti. de mar. Aut est arca seu solum non gratia fru ctuum vel animalium: sed pro vsu domus: vt qz p cam itur ad superficiem sicut cōmuniter sunt curie in ciuitatibus: tunc teneo qz sit seruitus vbana: qz talis curia seu arca debet dici vbanum. prediū vt dixi. §. in ver. quid de arca. **C**ertio p. d. r. l. j. casu qz simpliciter habeo ius eundi per fundum tuum ad domum meam: tunc teneo indistincte qz sit dicenda seruitus vbana ex quo debatur domui: sic fundo vbano per ea que sunt dicta. §.

De seruitutibus realibus z predialibus et in q simul conueniant: q sit earū natura. Cap. xij.

Circa istas seruitutes vbanas et rusticas que reales sunt et p diales appell. ntur: vt sepe dicitur est aliqua videamus qz ipse simul conueniunt. r. cōmunita sunt postea de his tū hoc libro dicemus qz vbanas seruitutes contingunt. **E**t primo videamus que sit bari seruitutū na tura. r. dic qz in hoc est vt quis aliquid pariat. pura qz possit mittere signū in pariete vicini aut vt aliquid non faciat. pura alius non tolli. vt est casus in. l. quorics. la. prima. de serui. et probatur in. l. j. in. fi. de aqua plu. ar. et in. l. in testamento. a lias incipi potest communita predi. non aut est ea

nam vt aliquid faciat quis vt veluti viridaria colat aut ameniore prospectum p. d. r. vt est tex. in. l. quorics. §. ff. Fallit hic i seruitutibus oneris vebendi. vt. l. cum debere columnam. de serui. v. z. pre. de quo vide per glo. et doc. in. d. l. quorics. et plene per Bar. in. l. j. §. apud labeonem. de aqua plu. ar. Item ea est natura bari seruitutis realis vt si intersit vicinorum qui seruitutem sibi deberi volunt alias si nec hominū nec prediorum intersit seruitutes non valere veluti ne per fundus tuum eas: aut ibi constituas. r. ideo si mihi cōcedas ius tibi non esse fundo tuo vt i frui. nō agitur aliter si concedas mihi ius tibi nō esse in fundo tuo aquā querere minuēde aque mee causa. vt est tex. in. d. l. quorics. in prin. et ideo si vendo tibi domū cum pacto vt non possis ibi exercere tales artes si ex hoc conseqoz aliquam vtilitatem qz in alia mihi remanente similem artem exercebas: valeret pactū alias sec? non valebit: ergo talis conuentio tanq seruitus cui non sit predium dominans lz valeat talis conuen. io vt obligeris tu et heredes tui. vt no. Bar. in. l. venditor. cōia predi. et eodem modo si conuenisti mecum vt non possis facere fenestram in tuo pariete per quā possis inspicere me in arte mea vel in camera: valeret ista conuentio si mea in teresset propter bonestatem: non possum liberetū domo mea cum hoies nolunt in oibus videri: et iste casus poterit quotidie cōringere fm pau. in. d. l. quorics. Sed si non interuenisset conuentio licitum est facere in suo dōmodo non tangere ex alieno. licet ex hoc alienum incommodaretur. vt. l. alius. C. de serui. ad qd vide qz dicit infra de serui. alius non tollendi. r. hoc sequitur qz si aqua ca dens in curte tua naturaliter z per se currit ad curiam meam licitum est mihi aliquid facere per qd impediat fluius seu decursus aque et remaneat in tua curte. ar. optimus in. l. j. §. sunt qui putant. ff. ne quid in flu. p. d. d. nō modo nī tangam de tuo. facit qd no. de damno insecto. l. p. culus. fm pau. de cast. ita no. in. d. l. quorics. la. j. de seruitu. quod est no. Qd autē dixi qz nō est seruitus vel cōuentio nisi intersit proccedit qz continet non fieri. in. d. l. quorics. iteas si cōtrineat fieri. videlicet vt possim aliquid facere in tuo. nam tunc valet licet tunc sit mihi iniuriale. l. ei fundo. ff. de serui. et est ratio: quia saltem aliquid conseqoz: penes me sit pos sum habere rem licet mihi non sit vtilis vt dicit tex. et ratio rationis potest interesse mea in futu rum habere. puta ducere aquam per fundū meū. alias secus. secundū Qdo. et §. loci. ibi. Item dum dixi qz natura seruitutis est pari nō credas qz per solam parietiam seruitus constituitur. Nāz ille qui promittit solam parietiam aut per alia verba promittit seruitutem non videtur seruitutem cō struere: sed personaliter obligare. vt est tex. cum glo. in. d. l. si sub vna. §. j. si quis de mōdo. in. v. col. in prin. in ti. de contro. inu. est. **I**tem tertia na tura seruitutis est vt huius iuris seruitutis nulla sit vacua traditio. sed parietia de vrendo habetur loco traditionis. r. est in. l. quorics. la. ff. de ser. v. z. pre. et pro hoc. l. in. §. dare. de vsu fru. de quo ple. nius dicam infra. in. v. q. prin. ali. quomodo et qualiter seruitus constituitur. r. ex hoc potest col ligi qz dicatur tradita possessio vacua licet res de beat alteri seruitutem predialem. vt probatur. et in. l. meius. §. fundo. de leg. ii. r. ibi hoc no. Bar. r. doc. nam dicitur in. §. p. d. r. l. j. heredes non li berari nisi tradat aciam possessionem. et in. d. §. fundo dicitur liberari: licet tradiderit fundū alre ri seruitutem. quod no. pro illis qui tenentur va

est in l. chirographū. §. j. r. l. per que de serui. rust. predi. r. ibi per doc. r. habet per glo. r. do. c. in l. pte. ses. C. de serui. r. aqua potest r. dñs acquirere seruitutem fundo fructuario rer. est in d. l. sed r. si qd. §. si. sicut etia dicit. de fundo feudatario. et adde quod dicit. §. ver. quid de usufructuario. ¶ Item qd de marito an possit imponere seruitutes fundo do. tali. Et videtur qd sic. qd est dñs illius fundi. in rebus. C. de iure do. l. doce ancillam. C. de rei vedit. r. contrarium est verum. rer. est in l. iulianus. cum l. seq. de fundo do. Ratio est: quia non habet liberum dominium: vt no. Bal. in d. l. r. in p. uinciali. C. de serui. quod intelligo de fundo dotali inclina. ro. qd illud reputat esse v. r. d. l. in rebus. sed si esset estimatus tali estimatione que emtionem faceret. vt ibi. no. r. in d. l. doce ancillam. quod in du. bio presumitur. vt est glo. notabilis in l. si iur. vi. rum. C. de iure do. r. no. l. p. in l. iij. in vl. q. C. co. mo. ¶ Item quid de usufructuario an possit im. ponere seruitutem fundo in quo habet usufructu. Et video qd sic durante usufructu: qd usufructus est pars domini fundi sicut est vasallus r. superficies. r. uis. Dicitur contrarius quia minor est dñs qd ma. ritus rei dotalis: et maritus non potest. vt dicit: ergo r. c. Item qd usufructuarius meliorem condi. tionem facere potest: sed non deteriorē. rer. est in l. equissimū. §. si. ff. de usufru. ¶ Item an ille qd ha. bet ius inferendi in sepulcrum: possit imponere seruitutem sepulcro. Dicit qd non. l. j. ff. si ser. ven. et l. caueri. communia predio. ¶ Item quid de eo qd non est adhuc dominus vel quasi sed proxime vel continuo est futurus dominus. an possit impone. re seruitutem: vt in hoc exemplo emō a te prediū vel ex alio titulo accipio: et in acceptione vel tra. ditione impono ei seruitutem ad aliud predium tuum quod retines an possim. Et dicas qd sic. rer. est in l. qui duas. de serui. vi. predi. et in l. ij. §. si quis duas. ff. communia pte. et in l. el. fundo de ser. et ita tenet hō in summa. C. de serui. §. consti. tuitur autem. pro hoc facit: quia quod prime fa. ciendum est habetur pro iam facto vt. l. p. de re. sta. mili. Et quod dixi de emō. intellige de quo. cūqz acquirere ius quod sibi deberetur posse ser. uitutem imponere. sicut est lucellarius et vasal. lus et similes secundū ea que. a. dicta sunt. ¶ Item imperator: seu princeps potest concedere priuato aquam ducere per viam publicam sine incommo. do vicini. rer. est in l. seruitutes. §. publico de serui. ¶ Item senatus potest vt. l. ij. in p. in. ne qd in flu. publico. r. no. glo. in d. §. publico r. intelligi. tur sine magis aut magno incommodo. vt ibi no. glo. r. habet in l. quorics. de preci. imptra. offe. r. no. hō in summa. C. de ser. §. constituit autem p. hoc. l. ij. §. merito. r. §. si quid a principe. ne qd in loco publico. r. ibi de hoc habetur. priuatus aures in flumine publico. vel in aliqua alia aqua publi. ca ad publicum vsum destinata non potest conce. dere seruitutem. puta aquam per rotam tollēdā ex flumine vel hauriendā: nec seruitutem castello imponere et si fiat talis concessio vel impositio nō tenet iure seruitutis: sed ille cui facta est talis con. cessio vel impositio tuendus est in iure suo quod possidet. et est contra eum qui concessit. rer. est in l. ij. cōmunia predi. et castelli est receptatio publi. ca. l. j. §. antep. de aqua quori. et est. et est rer. cis. glo. in l. si venditor. §. si. de ac. em. ¶ Item ille qd habet seruitutem alteri eam concedere nō potest nisi hoc esset ei permissum. quia nō potest esse ser. nitus seruitutis. l. j. de usufru. lega. si tamen quis habeat seruitutem aqueductus r. aqua postqz in

gressa est fundum meum vel in alij concedere pot. sum nisi no. ceam fundo seruituti. rer. est cum glo. in l. ex meo. de serui. rusti. predi. in l. j. §. illd. labeo de aqua quori. et est. et hoc tenet. hō in sum. C. de serui. §. constituitur. in fi. r. idem tenet glo. ff. ante. ff. in l. cum esset. §. j. de serui. ru. r. in dicitis iu. ribus. de hoc no. in l. presens C. de serui. et aqua. Et predicta intellige de constitutione que impo. nit seruitutem: personaliter autem quilibet qd nō habet predium potest se obligare p seruitute pre. standā. ff. fam. ex. ces. l. heredes. §. an ca. ¶ Sed qd si aquam que oritur in fundo tuo concessisti tyrio vt possit eam ducere ad fundum suum. an possis postea etiam tibi concedere. Et glo. in d. l. pte. ses. dicit: qd sic. si tamē abundat qd vtriqz sufficiat per. l. lucio. de aqua quori. et est. ita fuit determi. narum bononic inter fratres predicatores quibz primo cōmune concesserat aquam et minores qd bus secundo concessit. quia fuit iudicatum valere secundam concessionem: et quo non derogabar prior. vt no. doc. in d. l. preses. ¶ Ultimo no. qd princeps in mari potest ponere seruitutem: vt est rer. in l. i. in l. venditor: in prin. C. communia predi. de quo vide omnino que dicam in. v. q. prin. cipali.

Qui possunt acquirere seruitutem seu quibus possunt seruitutes concedi. l. ap. xv.

Quarto principaliter dicamus qui possunt acquirere seruitutes: sed qd bus possunt seruitutes concedi. Et dicit qd illi qd sunt dñi vel quasi dñi viciniqz predio: um possunt acquirere seruitu. tem fundo suo sicut possunt imponere eadem ra. tionem. vt. l. ci qui pignori. de ser. r. l. qd communia pre. di. scdm hō. in summa. C. de serui. §. fuit autem in prin. Et quo nota regulam qd omnes qd possunt imponere seruitutem vni fundo eadem ratione. et multo magis possunt ei acquirere. qd meliores conditione regulariter potest quis facere: licet de. teriorē aliquando non possit. vt est rer. in. c. j. §. quid ergo. de inuesti. de re. ali. fa. r. l. equissimū. §. j. de usufru. r. l. si. de usufru. r. babi. Et ideo feudata. rius seu vasallus potest acquirere seruitutes fun. do feudatario. vt est rer. in d. §. quid ergo. r. idem dicas in emphticora r. si. Immo etiā plus dico qd ille qui non potest imponere seruitutē fundo po. rest ei acquirere: sicut est dñs in fundo in quo alij habet usufructu. vt est rer. in l. sed et si qd. §. j. de usufr. ¶ Item ille qui habet ius inferendi in sepul. crum seruitutis vie. et sepulcrum acquirere po. rest. licet sepulcro eam imponere non possunt si serui. ven. l. j. communia predi. l. caueri r. idem di. cas de si. Et procedunt predicta quando est vnus tantū cui est acquirenda seruitus. si autem essent plures domini predij cui seruitus acquirenda est vt officio consentiant vel eorum cōis seruus: et si vnus tñi tibi acquireret r. non teneret eius acq. srio donec alij vel alijs so. cjs cōcedatur seruitus. et vltima acquisitione cōfirmatur prima ad rem pus vltime sicut. §. diximus in imponēda seruitu. te p. dno cōi. vt. l. si vñ. et so. cns. r. l. vñ. i. p. de ser. vi. pte. ¶ Item predicta de suspensione prime impositio. nis seruitutis vel acquisitionis locum habent si fiat acquisitio vel impositio inter viuos. Nam si vltima voluntate vnus so. ciozum predio cōmu. ni legat seruitutem p. dno cōmuni non valet lega. r. sed si oēs so. cji legarent: r. pariter eorum adire tur hereditas legatū teneret. Idēqz si vnus so. cioz

predij cōis seruitus legatū r. qz tunc non teneret legatū: nec suspenderet donec alijs cōcedatur: qz non sicut viuens: ita de fundo cōis actus suspendi post mortē rellatoris vel aditam hereditatem re. ceptum est vt est rer. in l. ff. cōia predio. r. ibi per doc. r. de ser. in predi. l. si vnus. r. l. vnus. et ita no. hō in summa. C. de serui. §. sunt autem.

In quibus rebus possit seruitus constitui. l. ap. xvij.

Quinto principaliter declaramus in quibus rebus possit seruitus cōsti. tui. Dicit in fundo vrbano et rustico. vt in l. j. cōia predi. r. in l. de serui. §. ru. r. l. i. cōz. r. in titulo. ff. de ser. vi. pte. cūz solo tñi vel superficie tñi. rer. est in l. in. ff. de ser. Et ideo certo generi agroꝝ seruitus acquiri potest vel vti vinctis qd ea ad sol. in magis qd ad superficies pertineat. r. propterea sublati vinctis seruitus in solo remanebit nisi aliter actū fuerit. vt est rer. in l. certo generi. in prin. de ser. ru. pte. ¶ Item ad certā partem fundi seruitus acquiri potest. vt. l. ad cer. r. de ser. Item necdū edificatio presenti §. etiā futu. ro seruitus imponi vñ acquiri potest. vt est rer. in l. si seruitus. §. futuro. de serui. vi. pte. Et est ratio: qd illud qd adberet presuppōit illud cui adberet scdm Quid. et dicit §. lo. in d. §. futuro. et ideo valet promissio seruitutis facta illi qd sperat sua in futu. rum interesse. rer. est cum glo. in l. ci fundo. §. vñ lecturam. de ser. r. no. Rudo. posita in l. stipulatio nes nō diuidunt. in. xij. col. de verbo. obli. Et hoc sequitur qd seruitus cōstitui potest vt aquam que ferret et inuentam ducere liceat. rer. est in d. l. ci fi. do. ¶ Item potest imponi seruitus: vt boues p quos fundus colitur in vicino agro pascantur. Item vt fructus in villa vicini cogantur coactis habent et vt pedamenta ad vineam ex vicino predio in. mantur. Item vicino cuius lapidicina tuo immi. neret fundo cedere ius ei esse. ¶ Item in fundo vicini terram iacere sara in fundo habere et in tuum la. pides permōnātur ibiqz positi habeantur indeqz eportentur. rer. est in l. in. in prin. de ser. ru. pte. idem r. in alijs de quibus plene dicam in alijs spe. cibus seruitutis tam vrbano: um qd rusti. item in sepulcro seruitus acquiri potest. l. seruitutes. §. si. si serui. ven. Item licet per priuatum mari serui. tus imponi non possit: quia natura oibus patet. vt est rer. in l. venditor: in prin. cōia predio. tamen per principem bene potest: vt ibi no. per glo. arg. l. seruitutes. §. publico. ff. de serui. et. §. dicit. in ij. q. principali. in fi. Et ideo cum mare adriani qd gulfus Tiberiorum appellatur: sic dominus vene. tozum. quia in eo ipsi veneti predominari sunt p. tantum tempus qd non extat memoria in contra. rium: et per hoc dicitur habere iurisdictionem in illo mari: quia illud tempus habet vim tituli: vt in. c. super quibusdam. §. ptererea. extra. de verb. signi. et in. c. j. de prescrip. in. vj. et Bar. et Ange. de p. sio plene in l. sane si maris. de iniurijs. et Bal. in rubrica. ff. de rerum diui. in. ij. col. et idem Aug. in l. si. in prin. de vscapi. ff. et in sua disputatione que incipit questio super qua consilium postula. tur dicendum est qd ipsi domini veneti i. ipso ma. ri possint seruitutem imponere et non alij: quod est no. In loco aureu. sacro et religioso seruitus imponi non potest. vt. l. seruitutes. §. si. ff. de ser. ¶ Item nec in loco publico: vt. l. si prius. §. si. de a. qua plu. arc. cum. l. seq. de quo dicam in. vj. q. prin. cipali. ¶ Item in re propria vel communi quis

imponere seruitutem non potest. vt est rer. in l. in re communi. ff. de ser. vi. pte. et in l. proprium et quicquid communia pte. r. est ratio in re propria quia res propria nemini seruire potest: vt dicitis iuribus. r. l. vti frui. in prin. ff. si vltimu. pte. Iure au. tem communi: qz in re communi melior est con. ditio possidentis. l. fabius. communi diui. et qz seruitus pro parte imponi non potest. vt. d. l. pro. prius. r. d. l. pro parte. ff. de serui.

Que sint necessaria vt seruitus constituatur et ei quasi possessio acquiratur. l. ap. xvij.

Sexto principaliter aperiam breuiter que sint necessaria ad hoc vt seruitus cōstituarur r. eius qua si possessio acquirat. Multa etiam ad hoc sunt necessaria vt seruitus cōstitui possit. ¶ Primum est ex persona constitutentis. videlicet vt sit talis qd pos. sit eam constituere. et quis sit ille. vide. §. in. ij. q. principali. vbi plene disputant. ¶ Secundum est ex parte eius cui constituitur vt sit habilis ad ac. quirendū. r. de isto dixi. §. in. ij. q. prin. ita qd pte. dium requiritur ex parte constitutentis seruitutē et predium etiam ex parte eius cui constituitur. vt est rer. in l. j. de serui. rusti. predi. r. in l. de serui. §. in rusticozum. ¶ Tertium est respectu rei i qua seruitus constituitur vt sit talis in qd seruitus con. stitui possit: quod declara. vt dixi in precedenti. q. prin. ¶ Quartum necessarius est vt res cui acqui. ritur seu cui acquirere volumus seruitutes sit ha. bilis ad acquirendum. alias secus. vt. §. dixi in. j. q. seruitutum ad si. vbi. b. c. est videndum. r. habe. tur in l. vt pomum. de serui. et. l. pecoris. de serui. rustico. predi. et. l. ij. r. l. venditor: in prin. ff. cōmu. nia predio. ¶ Quintum qd seruitus constituatur in totum: non autem pro parte: vt. l. pro parte. ff. de serui. et. l. si quis duas. §. l. communia predio. rum: licet ad certam partem fundi pro diuiso pos. sit constitui. vt. l. ad certam de serui. et no. glo. in dicit. l. pro parte. et ibi per doc. ¶ Sextum qd ser. uitus pure constituatur. nam ipso iure necdū ad re. pus necdū ex tempore necdū sub conditione necdū ad certam conditionem constitui potest. rer. est in l. seruitutes ipso iure: que est. l. ij. de serui. de quo dic. vt ibi per glo. et docto. et dicam infra. in. vij. q. principali quomodo et qualiter acquiratur ser. uitus. ¶ Septimum est respectu loci: vt locus medius impediens seruitutem non interueniat sicut si esset sacer vel religiosus. vt. l. seruitutes. §. si. de seruitu. et etiam aliquis aliquando: vt. l. qui sellam. §. si. de serui. v. ba. predio. de quo ple. nius dicam in p. prima questione que impediunt seruitutem constituendam. ¶ Octouo vt con. stituatur per verba iuris: hoc est sonantia in ius. vt puta. concedo tibi ius eundi per fundum meū non autem per verba sonantia in factum: vt pu. ta. concedo tibi ire et agere per fundum meum: quia tunc esset potius ius personale. vt. l. apud Jul. §. si quis alicui. de le. j. et dixi. plene. §. in dif. finitione. seruitutis realis et predialis. et in illa. q. quomodo cognoscatur quando sunt seruitu. res reales et prediales. ¶ Nonum qd ius in sit in predio dominante actiue et in predio seruient. te passiuē ita qd non in sit persone sed rei: vt ibi. dem bene dixi. ¶ Decimum qd illud ius serui. tutis constituat respiciat et concernat vtilitatem predij dominantis. alias seruitus non esset. rer. est in l. quorics. la. j. in prin. de serui. et dixi in di. cta diffinitione. ¶ Undecimum qd alterius pte.

an seu libertatem diminuat. vt. l. stipulatio ista. §. si quis forte. de verbo. obliga. dictum est in dicta diffinitione. ¶ Duodecimum et vltimū q̄ interueniant verba solennia ad constituendum pura stipulationem vel in testamento vel codicillis vel in contractu vel in donatione. et si. vt. l. i. de serui. §. si. et ibi no. et de hoc dicam plene in vii. q. p̄ncipi. ¶ Ad hoc autem vt quasi possessio seruitutis acquiratur. duo p̄ncipaliter requiruntur. p̄imum vsus vrentis seruitute. Alterum p̄sentia alterius rem. possidentis que seruitutem debeat. vt. l. i. §. si. de serui. rustico. p̄dict. que p̄sentia non dicitur nisi sciat cum vti quasi intendere rem acquirere seruitutem. ff. si serui. ven. l. quod si forte. §. p̄m. Inno. cen. qui no. dicit in. c. bone. cl. ij. in glo. et in fi. extra de postu. p̄sela. et ibi per do. c. et idem notat Archi. in. c. non est de consue. li. vi. et vide de hac materia plene per eundem Inno. in dicto. c. bone. in glo. cum queritur. et in. c. cum dilectus in glo. recuperande. extra de cap. mona. et in. l. in literis. de testi. spo. et plenissime per Bal. in. l. n. C. de ser. et plene Flo. in. d. l. seruitutes. la grande de serui. vbi ponunt et examinat quomodo et qualiter acquiratur quali possessio in iuribus corporalibus vbi videre poteris per te.

¶ Que impediunt seruitutem constituendam. l. ap. viii.

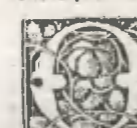

Septimo necessarius est intel

ligere que impediunt constituendam seruitutem. Et dicas q̄ locus medius aliquando impedit: puta si est sacer. vel religiosus. vt est rex. in. l. seruitutes in fi. de serui. et est rex. in. l. si prius §. sed loco sacro. de aqua plu. arc. et no. glo. in. c. de obler. ieiunij et ibi per canonistas. et dicit in p̄cedenti. q. p̄ncipali. Idem est si locus publicus est medius si per id quod debet in medio fieri impeditur publici loci libertas vel publicus vsus. vt si vellem de domo mea in domum tuam immittere trabem cooperiendo viam publicam vel apponere ponticellum. vel si velim de fundo tuo ad meum deducere aquam faciendo i via publica riuum bis cassibus: ille locus publicus medius impedit seruitutes constitui nisi p̄ncipaliter. l. p̄mittente: vt est rex. in dicta. l. si prius. §. si. am. l. se. et no. Bar. in. d. l. si. vel nisi permittente sciatur. vt. l. n. in p̄m. neqd in loco pub. et dicit. in. l. q. p̄ncipi. ver. item imperator. vel nisi hoc mihi liceret ex. l. municipali vel a magistratu §. plane. quod vi aut clam. et no. Flo. in. l. qui sella. §. si. de seruitu. rustico. p̄dicto. Item alius locus p̄uatus impedit seruitutem quando ille locus est extra nci. et in eo est aliquid faciendum quousq̄ etiam in illo seruitus acquiratur. vt. l. in tradendis in r̄positis communia p̄dict: et. l. loci corpus. §. in. si serui. ven. ¶ Et iterum si medius locus sit constitutus seruitutem vel etiam extraneis sit in illo non est aliquid faciendum p̄pter quod seruitus impediatur: tunc ille locus medius nō impedit seruitutem constitui. vt. d. §. interpositis. et ideo seruitus esse potest in vbanis p̄dictis etiam interposito medio p̄dicto seruitutem non debente. quia si habeo ius seruitutis: alius non tollendi memorio: domus vtilitas erit donec p̄dictum medium meum extollatur. vt est rex. in. l. et ideo si ser. ven. et eodem modo quod dictum est de loco sacro religioso et publico medio impediunt seruitutem constitui: intellige quando in loco meo

requiritur q̄ aliquid fiat. alias non impeditur. vt. d. §. interpositis fm Flo. in dicta. l. qui sella. §. si. Et ideo non videtur esse differentia inter seruitutes rusticas et vbanas: sed rex. in. l. qui sella. §. si. tacite videatur differentiam facere. et ideo in summa. C. de ser. §. porro quod dictum est: sed re vera non est differentia. Sed solum in hoc consistit differentia. an p̄dictū meū impediatur vtilitatem venire de vno p̄dicto ad aliud quod cōtingit duobus concurrentibus. p̄imum q̄ p̄dictū meū non sit constituentis seruitutem. Scdm̄ q̄ ad vsum seruitutis aliquid sit in eo faciendum vel exercendum quod fieri potest inuito domino vt. l. inuitus. cum. l. pe. in fi. de ser. vrb. p̄re. et tunc impedit constitui seruitutem. Sed si nil erat faciendum vel si erat p̄dictum intermedium tamen erat eiusdem dñi p̄dicti dñantis: et etiam quia potest facere in illo p̄dicto medio quicquid vult non impedit seruitutem constitui q̄ non impedit vtilitatem peruenire vt est rex. in. l. si cū seruitus. ff. quemad. serui. amir. et in. l. si edes mee. et in. l. nemo est de ser. vrb. p̄re. et in. l. si mihi. §. pe. et. l. tria p̄dicta. de ser. vrb. p̄re. Et de ista materia an locus medius impediatur seruitutes vide per Bar. in. l. si prius §. si. de aqua plu. arc. et per Flo. in. d. l. qui sella. §. si. de ser. vrb. p̄re. et per pau. de ca. in. l. in tradendis. §. interpositis cōmunia p̄re. et per do. in. §. eque in. l. de ac. et per canoni. in. c. de obserua. ieiunij. Item impedit seruitutem constituendam q̄n aliquid conū que sunt necessaria ad ipsam deficiunt. vt dictum est in. q. p̄re. vbi videas. Item quando id ex forma municipalis statuti est prohibitorium hoc vide rex. in glo. et ibi no. in. l. qui luminibus. de serui. vrb. p̄dicto.

¶ Quomodo et qualiter et quando constituatur et acquiratur et retineatur seruitus et que seruitus debet habere causas p̄petuam seu continuam quasi continuam seu quasi p̄petuam et que cam distinetur et quanto tempore huiusmodi seruitutes p̄scribuntur. l. ap. xix.

Octano principaliter expedit

examinare quomodo et qualiter et quando constituatur et acquiratur et retineatur seruitus. et dic q̄ constituitur p̄actionibus stipulationibus et testamentis et contractibus rex. est cum glo. in. l. de serui. §. pe. et si. et dicit. in. l. q. p̄ncipi. ver. xij. et est rex. in. l. an testamento: a lias incipi potest cōia p̄re. et. l. binas edes. de serui. vrb. p̄re. cum si. et voluntate patrii constituitur seruitus ab inuitis et inuitis dicit ille q̄ non consentit exp̄esse etiā si non contradicat. vt. l. inuitis de serui. vrb. p̄dicti. Idem q̄ is vadā per p̄dictū tuū vel aliqua p̄ncipiam in tuo resciente et non contradicente. non statim est seruitus nisi p̄scribā. vt. l. in. in fi. co. ti. de qua p̄scriptio n̄ statim dicitur: e contra in amittendis seruitutibus dicitur: nā licet alius tollas me sciente. non statim domus tua est libera: vt. l. hec aurem iura. de serui. vrb. p̄dicto. et no. glo. in. d. l. inuitus. Item constituitur et acquiratur seruitus per consuetudinem. vt. l. i. §. pe. et si. et ibi per glo. et docto. de aqua plu. arcen. Item acquiratur per p̄scriptionem. vt habetur per glo. ordina. et magna in hac materia in l. seruitutes. la grande. ff. de serui. et ibi per omnes do. et per Inno. in summa. C. de serui. §. item constituitur seruitus per consuetudinem. et habetur per glo. et do. in. l. n. C. de serui. et aqua. per Dy. in. c. possessor. malefidei. et in. c. seq. de regu. iur.

l. inuitus et p̄ l. in. l. inuitus. C. de p̄cu. car. in. d. c. j. in. oppo. bar. in. l. n. ff. solu. in. l. fili. §. inuitus. ff. de p̄cu.

in. vi. et per Bar. in. l. i. §. deniq̄. de aqua plu. arc. et per do. in. §. eque. in. l. i. de ac. et no. ¶ Et circa q̄ p̄mo est sciendum q̄ seruitutes quedam dicuntur habere causam perpetuam seu continuam. quedam quasi perpetuam seu quasi continuam. quedam discontinuam vt no. per glo. et do. in. d. l. seruitutes et habetur in. l. foramen. de serui. vrb. p̄dicti. et in. d. l. n. C. de serui. et aqua. Et dic q̄ illa seruitus dicitur habere causam continuam et perpetuam que semper est in viu actualiter et potentialiter vt seruitus aqueductus et seruitus alius non tollendi et similes Quasi continuam seu quasi perpetuam causam dicitur illa seruitus habere que perpetua seu continuam potentialiter sed nō actualiter sed non actualiter est in viu vt est seruitus stillicidij vel ductus aque ex celo cadentis. vt in. d. l. foramen. de serui. vrb. p̄dicti. et est ratio quia in istis non requiritur semper factum hominis ad vsum seruitutis licet requiratur aliquando a p̄ncipio ad ipsam constituendam: vt in aqueductu quia postq̄ aqua est deriuata per riuum vel canale facto nature continuatur: et per seipsam semper fluit et in seruitute signi iniuncti: vel one ris ferendi. nam postq̄ semel est immissum per se ipsam continuatur. Item in quasi perpetua seu quasi continua ratio est quia licet in illa non exercantur semper tamen est apra semper exerceri sine facto hominis vel in seruitute stillicidij que est respectu aque ex celo cadentis: quia non semper pluit sed cum pluit per seipsam cadit: et stillicidij aut semper aprum recipere aquā sine facto hominis postq̄ stillicidij factum est. Discontinua vero causam illa seruitus habere dicitur que non est semper in viu actualiter nec potentialiter. sed necessario requirit interpositionem quia in seruio requirit factum hominis q̄ non potest esse continuum vt seruitus itineris vie et si. Nam homo non potest semper ire vel ducere currus aut planstrum. l. seruitutes. la grande. in p̄m. de seruitu. Et istud quod dixi de causa discontinua procedit in seruitutibus realibus que re rei debentur quia in istis ipsa res dicitur tales seruitutes quasi possidere mediante facto hominis non autem facto suo. et ideo cum in istis realibus vbi cumq̄ factus hominis requiritur ad vsum. et illud non possit semper esse continuum. sequitur illa res tales seruitutes non continue possidet. et p̄pterea dicitur habere causam discontinuam. Sed secus est in seruitutibus vel personalibus iuribus que debentur a re persone. vt est usufructus vsus iurisdic. et si. Nam in istis licet factū hominis requiratur nō solum ab initio: sed etiam ex. post facto nō est dicuntur habere causam discontinuam quia p̄nt alio possideri ex quo persone debentur que habent autem licet actus sint discontinui vt eleganter no. Bar. in. l. iusto. §. non murat. de vsuca. et ibi oino videas. et no. p̄ l. in. l. n. in. vj. q. C. de ser. et aqua quod no. p̄o h̄m̄o materic fundamēto. h̄is itaq̄ p̄ncipiis dicas si est seruitus q̄ habeat p̄petuam causam seu continuam: vel perpetuam seu continuam ex his duobus casibus regulariter p̄scribitur longo tpe: vt. x. annis inter p̄ntes. xx. inter absentes. c̄p̄ plo rerum immobilium: vt est rex. in. l. n. C. de p̄scri. longo tempore et in. l. n. C. de ser. et ibi do. no. per glo. et do. et ideo no. glo. ordi. in. d. l. seruitutes ibi per do. do. c. et per Inno. in summa. C. de seruitu. §. ite constituitur. in. l. i. in. v. q. co. ti. p̄ l. C. de ser. et aqua. et in. l. n. in. v. q. co. ti. Sed si est seruitus habens causam discontinuam. et tūc regulariter nō p̄scribitur. vt est rex. in. d. l. seruitutes. in p̄m.

et ibi per do. in. d. v. et vj. q. Sed illa regula fallit in multis casibus. ¶ P̄mo q̄n quis fuisse vsus iure seruitutis tanto tpe. cuius in contrarium memoria non existit. l. bo. iure. §. ductus aque. de ac. qua quo. et est. fm vnum intellectum. l. q̄ ibi lo. quat de huius seruitute. et ar. l. i. §. si. et. l. n. §. an tpe. de aqua plu. arcen. et no. glo. magna in. d. l. seruitutes de serui. et ibi per do. do. c. et no. glo. in. d. l. n. et ibi per do. C. de serui. Et p̄o hoc adduco rex. in. c. super quibusdam. §. p̄terea. et rat de verg. sig. vbi habetur q̄ tempus cuius nō extra memoria in contrarium habet vim p̄uilegiū. et est rex. in. c. j. in fi. de p̄scrip. lib. vj. vbi dicitur q̄ dicitur tempus habet vim ti. ¶ Q̄n autē dicitur esse tantū tempus cuius non extet memoria in contrarium et modo p̄obetur. vide plenius per Inno. quid per nouale. et in. c. veniens. et ibi per canonistas. de ver. sig. per l. y. in. l. h. in. ir. q. C. de ser. et aqua. et per Bar. in. l. i. §. labeo. de aqua plu. arc. et per glo. et do. in. l. ardirer. de p̄o. et p̄ glo. in. d. l. seruitutes. in vlti. charta. circa p̄m. et adde q̄ l. y. tenet in. d. l. n. ix. q. p̄ centum annis dicuntur esse sp̄rium tantū tps de quo non extet memoria. Idē tenet An. de bu. in. c. veniens in p̄m. vlt. col. extra de testi. et Inno. etiam ibi circa fi. n. col. in ver. ite dicit quidam q̄ si constet. et idē tenet Spe. in. ri. de proba. in. n. parte Spe. §. j. ver. qd si testes ad fi. illius ver. et ideo tenet Bal. in. d. l. n. ad fi. n. col. C. de serui. et car. zabarella. in. c. si diligenti. in fi. extra de p̄scrip. et no. per do. in. in. iuribus p̄allegariis. Et quō p̄obetur possessio centū annorum vide per Bal. in. aut. quas actiones. in. vlti. col. in p̄m. C. de sa. fan. ecclie. et vide glo. et quod ibi no. in. c. cum vobis. extra de p̄scrip. ¶ Secūdo casus est in quo fallit quando vrentis allegaret seu habuisset ritulum concessionis ab ipso domino. et sic et aliquo titulo p̄cedenti dicit sibi a domino fuisse seruitutes constituam. nec id possit probare per testes vel in instrumenta et in admitticulum sue intentionis inducat coniecturam: que vsus est seruitute p̄dicti domino sciente et non contradicente per. r. vel. r. an. salicet per. r. inter p̄sententes et. r. inter absentes: q̄ p̄sumit seruitutes constituta et causa que p̄cedit p̄cessisse. ar. l. i. in fi. de aqua plu. arcen. et. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. ita singulariter dicit glo. in. l. seruitutes la grande. in glo. mag. in fi. de serui. glo. in. l. i. §. si. in ver. p̄diu. de aqua plu. arc. Et idem ad litteram dicit Inno. in summa de serui. §. item constituitur seruitutes per consuetudinem. et idem no. Inno. in. c. si diligenti. extra de p̄scrip. et Jo. an. et do. in. c. p̄uenit. de cens. et idem tenet Bar. et Jo. in. d. l. seruitutes. et do. Ang. de arc. in. l. de ac. §. c. q. Et istam opi. tenent communiter do. tam legiste q̄ canoniste. vt dixit pau. de castro. in. d. l. seruitutes. Sed. pe. de bella p̄ l. y. et Jac. bur. et Ray. de for. in. l. si certis annis. C. de pa. et Ang. ibi in sua repetitione tenent contrarium dicentes q̄ l. cum de in rem verso loquitur in faciente: hoc est in solente per. r. vel. r. annos. contra quem factus presumitur cum ei non sit tantum imputandum. et p̄o i a distinctione bene facit quod no. Inno. in. c. olim. cl. in. ad fi. de testi. spo. Item p̄o hac parte ego adduco hanc rationem: Nam si opi. glo. et do. esset vera lex que dicit q̄ requiritur tantum tempus cuius non extet memoria in contrarium esset imposita potius verbis q̄ rebus contra l. h. c. commu. de leg. et. l. h. C. de vin. et c. comp. l. sa. §. porro. de elec. in. vj. Nam quilibet qui fuisse in quasi possessione per. r. vel. r. annos semper at

¶ Q̄n dicitur q̄ dicitur tempus habet vim ti. ¶ Q̄n autē dicitur esse tantū tempus cuius non extet memoria in contrarium et modo p̄obetur. vide plenius per Inno. quid per nouale. et in. c. veniens. et ibi per canonistas. de ver. sig. per l. y. in. l. h. in. ir. q. C. de ser. et aqua. et per Bar. in. l. i. §. labeo. de aqua plu. arc. et per glo. et do. in. l. ardirer. de p̄o. et p̄ glo. in. d. l. seruitutes. in vlti. charta. circa p̄m. et adde q̄ l. y. tenet in. d. l. n. ix. q. p̄ centum annis dicuntur esse sp̄rium tantū tps de quo non extet memoria. Idē tenet An. de bu. in. c. veniens in p̄m. vlt. col. extra de testi. et Inno. etiam ibi circa fi. n. col. in ver. ite dicit quidam q̄ si constet. et idē tenet Spe. in. ri. de proba. in. n. parte Spe. §. j. ver. qd si testes ad fi. illius ver. et ideo tenet Bal. in. d. l. n. ad fi. n. col. C. de serui. et car. zabarella. in. c. si diligenti. in fi. extra de p̄scrip. et no. per do. in. in. iuribus p̄allegariis. Et quō p̄obetur possessio centū annorum vide per Bal. in. aut. quas actiones. in. vlti. col. in p̄m. C. de sa. fan. ecclie. et vide glo. et quod ibi no. in. c. cum vobis. extra de p̄scrip. ¶ Secūdo casus est in quo fallit quando vrentis allegaret seu habuisset ritulum concessionis ab ipso domino. et sic et aliquo titulo p̄cedenti dicit sibi a domino fuisse seruitutes constituam. nec id possit probare per testes vel in instrumenta et in admitticulum sue intentionis inducat coniecturam: que vsus est seruitute p̄dicti domino sciente et non contradicente per. r. vel. r. an. salicet per. r. inter p̄sententes et. r. inter absentes: q̄ p̄sumit seruitutes constituta et causa que p̄cedit p̄cessisse. ar. l. i. in fi. de aqua plu. arcen. et. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. ita singulariter dicit glo. in. l. seruitutes la grande. in glo. mag. in fi. de serui. glo. in. l. i. §. si. in ver. p̄diu. de aqua plu. arc. Et idem ad litteram dicit Inno. in summa de serui. §. item constituitur seruitutes per consuetudinem. et idem no. Inno. in. c. si diligenti. extra de p̄scrip. et Jo. an. et do. in. c. p̄uenit. de cens. et idem tenet Bar. et Jo. in. d. l. seruitutes. et do. Ang. de arc. in. l. de ac. §. c. q. Et istam opi. tenent communiter do. tam legiste q̄ canoniste. vt dixit pau. de castro. in. d. l. seruitutes. Sed. pe. de bella p̄ l. y. et Jac. bur. et Ray. de for. in. l. si certis annis. C. de pa. et Ang. ibi in sua repetitione tenent contrarium dicentes q̄ l. cum de in rem verso loquitur in faciente: hoc est in solente per. r. vel. r. annos. contra quem factus presumitur cum ei non sit tantum imputandum. et p̄o i a distinctione bene facit quod no. Inno. in. c. olim. cl. in. ad fi. de testi. spo. Item p̄o hac parte ego adduco hanc rationem: Nam si opi. glo. et do. esset vera lex que dicit q̄ requiritur tantum tempus cuius non extet memoria in contrarium esset imposita potius verbis q̄ rebus contra l. h. c. commu. de leg. et. l. h. C. de vin. et c. comp. l. sa. §. porro. de elec. in. vj. Nam quilibet qui fuisse in quasi possessione per. r. vel. r. annos semper at

legaret titulum a dno. et si nunq habet et locus dicta lex que requirit tantum tempus q no extet memoria in contrarium. Bar. autem in d. l. seruitutes. coratur saluare glo. et dicta opi. eodem et rñ dicit contrarius dicens q in his que sunt magni p iudicij pcedit opi. p. et alioz sequentium q non habeat locum. l. cum de in rem verso. sicut est in adquisitioe dominij vel partis eius. Nam si possiderem rem tuam tanq meaz per longum tempus te sciente et pariente: vel etiam usufructum eius qui est pars dominij. vt. l. iij. de usufru. et post ea dicerem te mihi etiam vendidisse vel concessisse non probaretur per hoc venditio vel concessio. facti. l. libertis. s. j. de ali. et. cib. leg. et. l. nullo. C. de rei ven. Sed in his que sunt parui p iudicij. si cur sunt seruitutes prediales: per quas non acquiritur dominij nec pars eius et tunc procedit opi. glo. et pro hoc allegat. l. si filius. C. de peti. here. et. l. qui aliena. s. j. de acqui. here. et. l. quam trahero nis. s. sunt quedam. ff. de periculo. Item pro hac allegat glo. similes no. in. l. pe. C. communi. diu. vbi contra parientem presumitur titulus diuisionis qui est parui p iudicij: vt ibi no. ad inuentus quod dicit. videlicet q lex videatur posita verbis et no rebus non responder. sed potest dici s. pau. de ca. in. d. l. seruitutes. q illud tempus cuius memoria non extat in contrarium requiritur qñ aduersarius ignoraret. Si autem scit et paritur. et tunc sufficit longum cum allegatione tituli. et isto modo potest saluari eois opi. posse etia aliter respõderi. quia licet sufficiat allegare titulum cum quasi possessione longi temporis et esse presumtio iuris et de iure. tamen contra eam admitteretur p batio in contrarium per partis confessiones glo. et est no. in aut. de equalitate dot. s. illud. in verbo scribat. col. vñ. et est alia similis in. l. in contractibus. in prin. vers. nulli. C. de non in. pe. et no. do. in aut. sed iam necesse. de dona. ante nup. et canonice in. cas. qui fidem. de sponsa. Et ideo posset fieri positio alleganti titulum q non habuit titulum sed si confiteretur allegatio tituli sibi no prodesse. ideo non credo q sit presumtio iuris et de iure sed iuris tñ. ideo posset probari contrarius per alias probationes. iura no. in. abone memo re magistrineñ. de elec. et in. l. actor. C. de proba. et per hoc patet plex que requirit tñ tempus cuius non extet memoria non erit. imposita verbis qñ confiteretur aduersarius vel probaretur titulum non precessisse vel qñ aduersarius ignorasset allegantem titulum possedisse. Teneas itaqz opi. glo. que est communis: et ea semper obseruari in p ratica videt. et eadem p raticam vidi obseruari quã do quis non soluit decimã per tantum tempus q non extet memoria in contrarium: sed illud no ex animo et ad eius probationem inducit possessionem vel quasi tantu temporis q non extet memoria in contrarium sed in hoc de decima est magis dubium: q tractatur de magno p iudicij: s. in hoc plus est q in pcedenti casu: q allegat no tẽpus longũ sed tẽpus qd non extat memoria in contrarium: sed illud non ex animo: q est longa materia. de quay vide in. c. j. de p scrip. l. vñ. in. c. iij. per quibusdã. s. p raterca. de verb. sig. sit ergo cautus ille q est vsus aliquo seruitutis iure discontinuo vt semp allegat titulum aliquẽ habitẽ ad constitutionem seruitutem sibi et peobet se vsum fuisse illo iure seruitutis per x. annos. inter plentes: et xx. iij. q absentis sciente aduersario: et pariente: et obtinebit. et sit etiam cautus in hoc vt allegat se titulu habere ab aduersario q possit seruitute impo

nerentec alleget se titulum habere a quodam ter rito: q non sufficeret. scientia est et parientia non dñi non faciunt resutare presumptiones in facto alieno: sed in facto proprio sic sñt pau. de cast. in l. seruitutes. de serui. q hoc declarat et bene. Contra sit cautus etiam aduersarius vt querat possi rationes: vel aliter habere confessionem ab altera parte. s. q nullum titulum habeat ab ipso. vel ab alio qui seruitutem imponere potuerit: vel si no potest habere confessionem querat probare contra riu coartado dictum titulu ad certum locum et tẽpus. in tra no. l. actor. C. de proba. et in. d. c. bone. de elec. vbi habetur quomodo probetur negatiua q: si allegans titulum cõfiteretur se non habere: vel etiam probaretur illa allegatio tituli sibi non pde ser. Et hec tene menti perpetuo: q sunt v rilia: non ita bene de clarata alibi reperies. Et r riu casus in quo fallit dicta regula est qñ quis p baret se habere verum titulum a tertio. nam tuc seruitus etiam si haberet causam discontinuam adquiretetur longo tempore videt. x. annis inter presentes. et. xx. inter absentes per rex. in. l. si in. ff. de p scrip. lon. tẽpus et per. l. si ego. s. j. ibi ita rusti corum. de publi. qd est singulare sñt pau. de ca. in. d. l. seruitutes. de serui. Debet ergo illa regula intelliigi quando quis non habebat verum titulum a tertio. Et quod dicit verum titulum debere probari: quia non sufficeret ipsum tantum allegare: vsus enim longi temporis no possit operari duo specialia: scilicet q faceret presumi titulum ab extraneo et ultra hoc q sufficit longum tempus cit rali titulo allegato: vbi alio requireretur tantum tempus cuius non extet memoria in contrarium per no. in. l. j. C. de dor. promiss. cum si. quia no accidit in titulo allegato a dño aduersario seu ab illo q seruitute imponere potuit: q vsus lōgi tẽporis etia hoc casu inducit vñt speciale tñt is proba tionem tituli: qua facta sufficit ne aliud tempus requiratur quasi possessionis ad prescribendum. et qua p rcriptione iuris probatur est titulus eius qui seruitutem imponere posset et immedia te constitueret. argu. l. sequitur. s. lana. de vsura. Quartus casus et vltimus est in quo fallit dicta regula sñt pau. de castro in. d. l. seruitutes in. ff. scilicet in seruitutibus personalibus q debent a re p sone vt usufructus vsus iurisdictio et si. q: licet ad eoz vsus requiratur factum hois tamen non dicuntur hẽre causam discontinuam: quia animo possideri possunt qui continuus est: licet actus hois sint discontinui. ideo longo tempore prescri buntur cõ titulo tamen vero: qz habet similitudinem cum dominio quod longo tempore non prescribitur sine titulo. est casus in. l. fina. circa. ff. C. de prescri. lon. tem. et. l. si ego. s. ff. de pub. et no. in. l. iusto. s. non mutar. ff. de vsucap. et intellige de titulo habito a non dño non autem a dño: quia tñc non esset opus p rcriptione. vt. l. claudibus de contra hen. em. iun. tra. d. l. sequitur. s. lana de vsu eap. sine titulo vere prescriberet longissimo tempore. vt no. l. p. in. l. ff. in. vñ. q. C. de serui. Sed p r dicta regula procedit in seruitutibus realibus et p rcedialibus que a re rei debentur que res dicuntur possideri quando habent causam continuam vt. l. qui fundum. ff. quem admodum serui. admitt. sed ille habens causam discontinuam non potest dici q continue possideat. nec per actum hominis: quia ille non est nec potest esse continuus: nec p animu cum res animu non habeat: vt dicit s. in illa. q. qñ dicat serui? habere causam discontinuam. Ita autem non est p r p r fallentia a dñi

cta Pegula que de seruitute habente causam discõ tinuam loquitur: quonias seruitutes personales dicuntur habere causam continuam et perpetuã vt dicit. et licet videatur q possit dici fallentia res p rctu actus hominis qui requiritur in seruitute p rsonaliter tamen prescribitur lōgo tempore quod non est in seruitute reali que factum hominis requirit. et est discontinua. quia longum tempus no sufficit. tamen dico q etiam hoc casu non est p r p r fallentia: quia in ista seruitute personali req ritur titulus a no dño: vt dicit. q si interuenisset in seruitute reali habente causam discontinuã idem esset: quia etiam longo tempore prescribitur vt dicit in tertio casu pcedenti: et sic in effectu q rium ad tẽpus prescribendi non videtur esse differen tia inter seruitutem habentem causam discontinuam et seruitute personale habentẽ causam continuã: q in vtraq sufficit titulus a no dño cõ possessione vel quasi longi temporis. Sed vbi non interuenisset titulus bene esset differentia: q in seruitute reali regulariter non prescribitur nisi per tantum tempus quod non extet memoria in contrarium: sed in seruitute personali sufficeret. xxx. anni quod non est longissimum tẽpus. vt no. p r. in. l. si. in. vñ. q. C. de seruitutibus et aqua. et. s. dicit. que omnia bene nota.

Quor sunt necessaria ad inducendam p r p r p rionem in seruitutibus habentibus causam cõ tinuam vel quasi. an requiratur titulus et bona fides. et an de iure inter ius canonicu et civile sit differentia in p r p r idib. et an seruitus posset p r rui sub aditione et duplici aditione: videt. et p r tincta et inceptua. Lap. xx.

Secus est supra q seruitus habens causam perpetuã vel continuã vel quasi prescribitur lōgo tempore. Sed quor sunt necessaria ad dictã p r p r idib. Dic plura primu: quia volens p r scribere fuerit vsus iure seruitutis: s. eo alo vt possit vt iure suo ab aduersario inuito no iure amicitie vel familiaritatis: q tunc nunq p r scriberet. l. si. et ibi no. quem admo. serui. amir. et. l. q iure familiaritatis de acqui. pos. Et ideo si transiuit quis per fundum tuum longo tempore per aliquam viam ibi existentem quam publicã esse credebat et cuius licet per eam transire non acq rir seruitutem cunditẽriam si tanto tempore inuiser cuius in contrariu memoria non existit: nec acquiri interdictus qd est de itinere actus priua. pro ipsa seruitute habenda. vt eleganter no. pau. de cast. in. d. l. si. Qualiter aut probetur q quis fuerit vsus iure suo seu iure seruitutis plene habetur per glo. Bar. et doc. in. l. j. de itinere actus priua. et p r. in. no. et doc. in. c. bone. et. ff. de postu. pla. et de causa pos. et p r p r. c. c. eccle. in ver. affinis: et p r. Ba. et doc. in. d. l. q iure familiaritatis. et per glo. et doc. in. l. seruitutes. de serui. et. C. Secundu qd requirit est bona fides: quia credebat sibi seruitutem competere. vt not. glo. in. d. l. si. et in. l. si. C. de serui. qd verum est vult prescribere longo tempore. scias si longissimo. puta. xxx. vñ. et. anno: qz de iure digestoz. et. C. etiam sine bona fide poterat p r scribi sicut dominiu per. l. sicut. de prescrip. xxx. anno. et no. l. p. in. l. si. in. vñ. q. C. de serui. hoc die vero de iure cano. nullo modo potest. vt in. c. ff. extra de prescrip. et in. c. possessio: malefici. lib. vñ. Sed aduertendus: quia vbi constat vere de mala fide procedunt p r dicta. Sed vbi esset presumpta mala fides tantum tunc poss. xxx. annos talis p r

sumtio malefici non potest allegari. casus est nota. et ibi hoc no. Bar. qui ita dicit intelligi in. l. si. in. ff. C. unde vi. et idem no. Anro. de burri. in. c. sc. pe. in. v. col. vñ. item hoc verum. extra de resti. spe. Nunquid autẽ in dubio bona fides presumat. Videtur q sic per. l. pe. C. de iur. et per. l. si fundu. C. de rei ven. Dicitur in hoc q si quis possedit cum titulo regulariter presumitur bona fides nisi probaretur contrariu quod fallit qñ titulus esset improbarus a lege: quia tunc semp presumitur mala fides. rex. est no. in. l. quem admo. ver. mala fide. C. de agr. et cens. et ibi hoc no. Bar. que omnino vide. Item fallit quando fuisse ei denũtium ne emerit. vt d. l. si fundum. C. de rei ven. Item fallit si coram aliquibus dixisset se sciuisse rem esse alienam. Item si de hoc erat fama in vicinia et ipse erat vicin. vt no. Bar. in. l. cellus. in. pe. col. d. de vi. cap. Item si procurauit habere titulum. vt not. singu lariter Bal. fm. Odof. in. l. quoties. C. de rei ven. s. si quis possideat vel quasi sine titulo tunc regulariter presumitur mala fides. vt no. in. l. si. C. vñ. vñ. Item si quis sciebat fundum alienum esse nec habebat aliquem titulu concessionis seruitutis presumitur mala fides. quia sciebat vel scire debebat non posse vti illo fundo sine scientia domini: qd ritur ergo q credat se habere seruitutem qua v r ratur: licet reuera non habeat: sed errauit in facto: quia forte audierat a patre suo hoc dici vel erat publica vox in vicinia. nam hoc tribueret iustam causam credendi: et sic bonam fidem. vt no. dicit Bal. in. d. l. cellus. in. ff. col. et in. l. j. s. hoc interdicit. in. in. colum. de tri. actus priua. et Bal. in. d. l. iudicia. ver. ergo quero. C. de rei vendi. Aduertete tamen quia licet aliquando bona fides p rsumatur. tamen in casibus in quibus requiritur no sufficit q presumatur: sed ipsa debet duci et allegari. vt est casus singularis in. l. si adulterium cum in. c. cellu. s. idem pollioni. de adul. fm. Ange. in. l. cum qui. s. ff. de publi. et vide ad hoc. Bar. in. l. cum qd. in. vñ. col. in. prin. si cert. pe. vbi dicit q super non allegatis non cadit presumtio. et idem not. Bal. in. l. si certis annis. in. vñ. col. C. de pac. quod bene no. i. p ractica quia vidi multos errare hoc no perpendentes. Et quod dicit de bona fide intellige qd requiritur in seruitute prescribenda. Sed nunc quid in libertate prescribenda requiratur bona fides vide per glo. ordi. in. l. fina. quem admo. serui. amir. et ibi per doc. et dicit q in prescribenda libertate personali requiritur bona fides. l. j. C. de de prescrip. long. tempore. que pro libertate comp. Sed in prescribenda libertate distinguitur. Sicut loquitur de libertate rei vrbane et requiritur bona fides. l. hec autem iura. de seruitu. v. ba. predi. Sicut rei rustice. et non requiritur bona fides. l. pe. C. de ser. et ratio diuersitatis est quia in prescribenda libertate requiritur factum et vsus prescribentis et ideo non mirum si eius bona fides requiritur sed in realibus non requiritur aliquod factus hominis prescribentis sed sola negligentia et parte admittentis. ideo non consideratur in admittendo bona fides aduersari vt nota. in. d. l. fina. et in dicta. l. j. C. de seruitu. et dicam infra plenius. in. p. et vñ. q. principali. Tertium quod requiritur in ista p r p r idione est q quis fuerit vsus longo tempore videlicet. annis inter presentes. et. xx. inter absentes vt nota in. l. seruitutes. ff. de serui. et in. l. si. C. co. titu. et. s. dicit q est verum in predio p r rari. sed in predio ecclesie requiritur tempus pl. annorum. sicut in p r p r idione domini r rorum ecclesie. vt voluit. Inno. cen. in. cap. diligenti

An bona fides p rsumatur.

Tertiu re quisitum

Quartus
requisitus

de prescrip. per doc. canonistas in. c. puenit de
 censibus. et sequit. Pau. de cast. in. d. l. seruitu. cir-
 ca qd adde qd dicit. i. ver. sed contra hoc opponitur
 Quartus qd requiritur est qd vsus fuerit sciēte ad-
 uersario. l. q. de serui. et ibi per glo. et doc. et etiā
 eo patiente. l. quorū. la. h. de ser. in. et ista scien-
 tia et patientia cōsistit quasi possessio iurū in cor-
 poraliū. Qd limita p̄ncipaliter in duobus modis.
 Primo. i. vt sciētia et patientia aduersarij redra-
 volendo prescribere lōgo tpe. sed si longissimo. l.
 xxx. vel. xl. annis. secus. nam tunc nō requiritur scien-
 tia nec patientia aduersarij. sicut enim operat̄
 titulus vt possim prescribere aduersario ignorante
 et non patiente. ita etiā operat̄ longissimū tem-
 pus qñ titulus nō interuenit. vt singulariter dicit
 Pau. de ca. in. l. h. C. de ser. Secundo fallit qua-
 do prescribens habet titulum a quodam tertio
 qui tanq̄ dominus illius fundi concessisset et ser-
 uitudinem illius fundi cum non possit. tunc prescri-
 bitur etiam ignorante vero domino sicut prescri-
 betur dominus ipsius rei. l. fin. C. de prescrip. lon-
 temp. et hoc voluit expressē p̄. vt refert. l. p. in. l.
 si. C. de serui. dum loquitur in seruitute formata
 qua quis habet ritulum. et hoc etiam sequit. Pau.
 de ca. in. d. l. h. et in. d. l. seruitutes. qui dicit qd de b̄
 est rec. in. l. si. et in. d. l. seruitutes. q. de pub. in
 alternatiua q̄ ponitur ibi dū dicit qd per traditionem cōstit. vel p̄
 titulū. n. i. per traditionem d̄ cōstitutura qñ habet
 titulū a tertio et non videt regri patientia dñi. et
 subdit per patientiam loquitur qñ non habebat
 ritulum. quo casu bene requiritur et ista est singularis
 limitatio ad illud qd cōter dicitur qd in iuribus
 incoꝝporalibus non est dare quasi possessionem
 per scientiā et patientiā dñi. qd contingere potest
 in multis. vt in piscariis. et aqueductibus. et iuri-
 tionibus et iure piscandi de quibz quorūda
 tur lites in partibus illis. et pauca sunt q̄ hoc ad-
 uertant. qd cōter d̄ q quis non possit in his pre-
 scribere nisi cō scientia et patientia aduersarij et
 debet probare. Sed tu auerte an habeat ritulū
 vel non: qd si habet ritulum non est opus pro-
 bare scientiā vel patientiam s̄m pau. de ca. in. d.
 l. seruitutes. de serui. qd singulariter tene mēti.
 Sed nunquid requiratur ritulus in istis serui-
 tudibus prescribendis. Dicat breuiter qd nō vt est
 casus in. l. si quis diurno. et ibi glo. et doc. ff. si
 ser. ven. et no. per glo. in. d. l. seruitutes. et in. d. l. h.
 C. de serui. et ibi per omnes doc. et no. glo. in. l. h. q.
 si. in. v. si. quando. de aqua plu. ar. et per Bal. in. d.
 si. quemadmo. serui. amitt. et idem no. expresse in
 no. in. c. si diligenti de prescrip. et istud teneas licet
 aliqui dixerint qd requiratur saltem allegatio ri-
 tuli. et no. bene istud tamen fallit in usufruc. et in
 predijs ecclesie vt statim dicam et intellige de ritu-
 lo nō solū habito a dño predij seruitutis. nam de
 iure dubium non est qd requiratur a d̄ prescribenti
 quia si a vero domino ritulus habet statim ser-
 uitus acquisita esset et non esset necessaria prescri-
 ptio. l. sequitur. §. lana. de usufruc. sed intellige
 etiam de ritulo habito a quodam tertio. puta qd
 tyrius tanq̄ dominus predij tui cum non esset cō-
 cessit tibi seruitutem in co. et ego credens ipsius
 dominum esse forte quia possidebat in vsu serui-
 tute longo tempore te sciēte. et patiente rari-
 illius concessionis. Nam etiam talis ritulus non
 requiritur ad prescribendum. talis seruitutem
 realem. et ratio quia in seruitutibus et iuribus in
 coꝝporalibus ritulus non requiritur sed incoꝝpo-
 ralibus sit. vt est ista quia iste seruitutes reales q̄
 mittit rei. quibus non potest de ritulo prouide-

In regra
tur ritulū
uicinitate
bus pres-
cribendis

resed alia iura corporalia queruntur persone q̄
 sibi de ritulo prouidere potuit. et ista fuit ratio
 per. Item est et alia ratio: quia in corporalibus
 agit de maiorē p̄iudicio: scilicet de acquisitio-
 ne dominij q̄ in incoꝝporalibus: quia tunc sola res
 afficitur et eius tantum conditio grauatur: bec
 fuit ratio Dy. in. ca. h. de regu. iur. li. vi. quā sequit̄
 tur. l. y. in. l. h. in. v. q. C. de serui. videtur tibi ve-
 rior: et ideo in prescribenda seruitute usufructus
 requiritur titulus cum usufructus sit pars domi-
 nij. in. l. c. in. de usufruc. et per consequens in eo
 prescribendo tractetur de magno p̄iudicio ad
 similitudinem prescriptionis rerum corporalium.
 Sed contra hoc oppo. et immo videtur qd in pre-
 scribenda seruitute verus ritulus requiratur. nā
 ille qui seruitutem prescribit habet contra se dis-
 positionem iuris communis quoniam omne pre-
 sumitur liberum nisi probetur habere seruitutes
 l. alius. C. de ser. ergo videtur qd non solum alle-
 gatio: sed etiam rituli probatio sit necessaria per
 ca. i. de prescrip. lib. vj. Immo. in. c. diligenti. de pres-
 scrip. soluit hoc contrarium qd non dicitur contra
 se habere ius commune qui prescribit seruitutes.
 quia ius non prohibet que habere seruitutem in
 predio alieno. sed tñc dicitur habere ius commu-
 ne contra se. puta vnus episcopus exerceat iurisdi-
 ctionem in dioecesi alterius episcopi. dicit Pau. de
 ca. in. d. l. seruitutes. qd nō comprehendit quid sit
 hoc dicere: qd verum est qd in predio alieno non p̄-
 hibetur habere seruitutem volente et consentien-
 te domino. sed eo nolente. sic et eodem modo vn̄
 episcopus volente alio episcopo. vnde dicit ipse qd
 c. i. de prescrip. in. vj. loquitur de prescrip. tione
 currenibus contra ecclesiam. vel res ecclesie. sed
 contra priuatum. Et ideo ipse concludit qd q vult
 prescribere seruitutem in predio ecclesie cum ha-
 beat contra se ius commune necesse est vt habeat
 ritulū salte a non dño vel etiam a domino ritulus
 vitem. iuxta que habentur in. c. de quarta. de pre-
 scrip. quia si esset ritulus nō esset necessaria prescrip-
 tio. sequitur. §. lana. de usufruc. quod no. pro limita-
 tione. l. si quis diurno. si ser. vendi. potest etiam
 dici qd Immo. bene soluit: quia volens seruitute p̄-
 scribere non habet ius commune contra se: quia est
 p̄ter ius commune. et tunc diceretur cōtra ius
 commune: quando ius commune expresse prohibe-
 ret prescriptionem vt no. in. d. c. i. de prescrip. i. vj.
 Quintum quod requiritur ad prescribendū ser-
 uitudinem quando est negatiua vt seruitus alij nō
 tollendi. s. prohibitiua vsus. vt no. glo. in. l. qui limi-
 nibus. de serui. v. predij. et in. l. i. C. de serui. et gl. in.
 in. c. abbate. de verb. sig. et Dy. in. l. si prius. de no.
 ope. nun. vt ideo in istis seruitutibus que consti-
 lunt in prohibendo vt est seruitus alij non tol-
 lendi non acquiritur quasi possessio nisi per p̄bi-
 tionem ex parte pretendētis seruitutem et pa-
 tientiam aduersarij: sed in his que sunt in facien-
 do: vt aqueductus et si. non requiritur prohibiti-
 sed vsus et patientia aduersarij: quia in his consti-
 tit quasi possessio. et in predictis negatiuis serui-
 tudibus sufficit vnus tantum actus: prohibiti-
 ad hoc vt queratur ista quasi possessio. puta ne al-
 ius tollas vel per fundum vadās. vt sentit glo. in
 l. i. C. de serui. Sed in affirmatiuis vt cundi p̄ fun-
 dum vel aquam ducendi. dic qd si sunt tales in qui-
 bus possit esse vsus per modum facultatis et fami-
 liaritatis vt itineris: quia permissum est ire p̄ fun-
 dum tuum donec prohiberis. vt. l. c. diuus. de ser-
 uis. v. p̄. et tunc requiritur qd iuris salte. xxx. die-
 bus. ad hoc vt constitutur in qua si possessione.

Sextus
requisitus

Septimus
requisitus.

vt. l. i. §. et ibi per Bar. de iuri. actus p̄na. Sed si
 non potest in eis esse vsus ratione familiaritatis
 puta ducere aquam per fundum tuum in ista qua-
 si possessione querenda etiam vnus actus suffi-
 cit vt in. l. i. §. q. autem. de aqua quori. et est. et ita
 tenent p̄. et l. y. in. d. l. h. in. vj. C. de serui. et Bar.
 in. l. i. §. et ibi per Bal. in. d. l. h. et glo. in. l. seruitutes
 ff. de seruitutibus. quod bene no. Sextum quod
 requiritur est tempus: scilicet longum quādo ser-
 uitus habet causam continuā vel quasi: sed si ha-
 bet causam discontinuā regulariter requiritur
 tantum tempus: cuius non erit memoria in cō-
 trarium. de quo dicit vt plerūm dicit in p̄m. huius
 vñ. q. p̄ncipalis. Septimum et vltimum req̄-
 ritur vt prescribens sit dominus fundi cui serui-
 tudis est adquisitio: completa prescriptione. alio
 esset simplex possessor sicut non possit ei fundum
 adquirere per factum. vt dicit. §. in. iij. q. p̄ncipa-
 li. ita per prescriptionem sicut nec possit seruitu-
 tem imponere etiam si partem dominij in fundo
 haberet vt. l. pro parte. de serui. licet aliquando
 plus possit prescripio quam pactum: vt glo. no.
 in. l. i. §. fam. et as. et in. l. sed si inter me. de seruitu-
 rib. v. predij. et in predictis iuribus not. Et ex
 predictis autem collige s̄m glo. in. l. seruitutes.
 septem specialia in ista prescriptione seruitutum
 et iurium incoꝝporalium. Primum est qd non
 requiritur vera possessio: sed quasi quia iura in-
 coꝝporalia non possunt possideri. vt. l. seruis. §.
 incoꝝporales. de acqui. rerum do. Secundum
 qd procedit contra possidentem. vt habetur in
 de act. §. eque quod non est in rebus corporalibus
 vt ibi. et. l. h. C. de prescrip. xxx. annorum. no. per
 gl. in. l. i. §. h. C. de seruis fugi. et ibi per doc. Et
 tertium quia non requiritur ritulus. l. si quis diurno
 no. ff. si serui. vendi. et. §. dicit. ergo sufficit etiam nō
 solennis. vt habetur in. l. post mortem. de adop. fa-
 cit ad hoc glo. nota. in. l. in iurium. in glo. mag. in
 si. si ser. p̄. Quartum quia requiritur scientia
 eius contra quem prescribitur. l. h. C. de seruitu-
 tibus. quia requiritur etiam aduersarij pa-
 tientiam. l. quorū. la. h. de serui. Quintum quia a
 liquando requiritur prohibitio pro adipiscenda
 quasi possessione eo qd non cadit aliquid actus al-
 ius coꝝporalis pro ea adipiscenda qui sit conso-
 riu iuri querendo nisi prohibitiua dicit. §. in. v. et
 quantum requirit ad prescribendum seruitutem.
 Sextimum quia prescriptio longi temporis
 in istis incoꝝporalibus interruptitur per solam
 missionem executoris licet secus sit in corporalibus.
 vt. C. de rei ven. l. more litis. et hoc voluit sin-
 gulariter glo. sub dubio tamen forte in. l. h. in. fi.
 C. de ser. Sed bar. limitat bec procedere quando
 prescribens non habet ritulum quia tunc solum
 ex negligentia non petentis causatur. ideo insur-
 gente vigilantia impeditur. C. de prescrip. xxx. an-
 norum. l. sicut. sed si habet ritulum non sufficit
 sola missio. executoris quia illa non causatur
 et sola negligentia vt habetur in. d. l. sicut. et hoc
 procedit de iure ciuili. sed de iure canonico
 quia omnis prescriptio de iure canonico impedi-
 tur per solam missionem executoris ratio quia
 suspentes mala fides etiam sine aliquo iudicio
 prescriptionem impedit. c. sicut. et ibi no. de pre-
 scrip. c. possessio. malefidei. de regu. iur. li. vj. et hoc re-
 fert Bal. in. l. h. C. de ser. in. ver. vltimus queritur
 nunquid prescriptio quam sequitur Ange. de are
 in. l. i. de actionibus. §. eque. tenet illud seruian-
 dum esset in foro ciuili. iuxta no. in. d. c. sicut. statu-
 talis autem interruptio impedit prescriptionem

etiam longissimi temporis in istis corporalibus.
 l. seruitutes. et. l. h. C. eode. et hoc facit contra
 eum qui vult prescribere molendini clusam quas
 curius aquarum semper interruptit vt non vi-
 deatur prescribere: quia perditur possessio qd est
 verum: si destruitur in totum vel pro maiori par-
 te. alio secus argu. l. domum. de contraben. c. m. l.
 et hoc tenent Bal. et Ang. in. d. l. seruitutis quod
 notandum est. et per bec expediri est vnus mo-
 dus adquirendi seruitutem per prescriptionem
 ac etiam perfecte expediri est materia prescrip-
 tionis in adquisitioe seruitutum: de prescrip. tione
 autem in seruitute amittenda: idem in decima
 et vltima. q. Item constituntur etiam omnes
 seruitutes non per traditionem veram: quia in
 corporalibus non recipitur traditioem. de acqui.
 re. do. l. seruis. §. vñ. incoꝝporales: sed quasi tra-
 ditionem que fit per scientiam et patientiam do-
 mini ipso me ducente in possessione. vnde etiam
 canet qd me non impeditat vntem. ff. de serui. v.
 predij. l. i. §. h. de act. em. l. ratio. §. si inter. et de ser-
 uis. l. quorū. la. h. de ista cautione habetur in. l. h.
 run. et. l. legi. si serui. ven. Item constituntur ser-
 uitudes vt paritatis me vti seruitute per predium
 tuū nō aures constituntur vt tu aliquid non fa-
 cias in tuo. puta ne cas per fundum tuum nec
 ibi consistatur neq̄ co fruaris. secus si cōcederes
 mihi ius tibi non esse in fundo tuo aquā querere
 minucende aque mee gratia. vt. l. quorū. la. h. de
 serui. in p̄m. nec etiam constituntur vt tu aliqd
 facias in tuo. puta viridaria tollas amittis: cū
 prospectum presces vel in tuo pingas. vt. d. l. quo-
 ties. la. h. §. eo saluo qd in seruitute oneris ser-
 di dicitur vt is d̄beat seruitutem oneris ferendi in
 pariete vel columna sua vt. l. eum debere. colum-
 nam. de seruitu. v. predij. et. l. sicuti. §. i. et. §. h. distat
 si serui. vendi. vt dicit. §. in. i. q. p̄m. in. i. natura
 seruitutum. Item seruitutes constituntur in
 fundo simpliciter: quo casu totus fundus seruitu-
 te afficit: vt per quālibet ei parre ire agere liceat.
 l. sicuti. de serui. et. l. si mibi cōcesseris. c. l. seq. et. l. h.
 via. de ser. ru. p̄. nisi dño predij certus locus ser-
 uitudis designetur vt. l. nam seruis. §. sed si totus
 fundus. que ad. ser. amitti. de quo dicit vt dicit in. i.
 q. p̄m. c. Item oēs seruitutes cōstitui possunt ad
 parre predij diuisam. vt. l. certam. de ser. et no. pro
 parte ea parte non autem ad partem diuisam vt
 est rec. cum glo. in. d. l. pro parte. et. l. vt pomū. §. h.
 co. et. l. in. in. p̄m. de ser. lega. et. l. si quis duas. §.
 si quis partem commu. predij. Constituta autē
 uitate meo predio si nanasco: ei dominij pro p̄-
 te diuisa pro ea parte seruit extinguit et pro alia
 remanet. d. l. vt pomū. §. si nāsit non esset con-
 stituta in toto predio: sed tantum promissa extin-
 gueretur seruitus in totum me adepro dominij
 predij. d. l. pro parte. nam multa impediuntur fa-
 cienda que non dissoluntur iam facta. l. parre fu-
 rioso. de his qui sunt sui vel alieni iuris. et no. per
 glo. in. l. pro parte. Item non potest constitui
 parre seruitutis vt quis teneat ad parre eius quia
 omnes seruitutes indidne sunt p̄ter seruitu-
 tem usufructus. vt dicit in. i. p̄ncipali diuisione
 seruitutum. et si promissio: vel stipulatio serui. de
 cessit quilibet heres teneat insolutum. et quilibet
 heres stipulatio ager insolutum. vt. d. l. pro par-
 te. et. l. vic. de serui. et fa. et. l. heres. §. an ea. et. l.
 h. de verb. obi. l. i. §. usufru. ad. l. fal. Item licet
 vnus et locus non possit per pactum adquirere
 seruitutem fundo communi. vt. l. h. vñ. de socis. de

et mo-
dus cōsti-
tuendi ser-
uitutes.

lo. mo. qua docto. sequitur in. d. l. si sic in fin. in verbo quotidie queadmo. seruitu. amir. et cam se quitur et i. Nic. de mar. r. Abb. scilicet r. etia doct. canonice in. d. c. de quarta. de prescri. Et quo no. q. licet seruitus hns causam discontinuata non preferat l. ogo tpe regulariter. sed requirit tñ rēpus in cuius contrariū memoria nō existat. vt ha betur in. l. seruitutes. la. grande de seruitu. et dixi plene in. viii. q. principali. rñ pater p nō vsum lō gi tpiā fm ea que. s. dixi. Aut seruitus habet in terualla diez vel horaz. puta alcernis diebus. aut die tota tñ aut nocte tñ aut alternis horis vel vna hora quotidie quis seruitute vti potest: r tñe quia illud reputat esse rēpus quotidianū r vna ser uitutis. f. habens causam contrariā pñde acti in terualla nō habeat non vrendo amittitur rēpore constituto. f. l. ogo vs. r. annis inter pñtes r. r. inter absentes nec fit aliqua duplicatio tempōis vt est rec. cum gl. in. d. l. si sic. Sed nunquid ista pñscriptio curat contra ignorantes se habere ius seruitutis. Dicit q sic etiam si sibi non possit ali qua negligentia imputari. vt est rec. in. l. si partes s. j. q. quemadmo. seruitu. r. l. acrilicinus. s. fer ui. r. r. d. i. Sed propter istam ignorantia in in regnū restituitur et clausula si qua mihi iusta cau sa esse videtur vt. l. j. q. r. qui cau. maio. sicut ius do fuisse impedit? aliquo iusto impedimento: vt d. l. acrilicinus. vt no. glo. in. d. l. si sic. in penul. gl. in. fi. r. idem no. gl. in. id. l. r. partem. s. j. in. v. r. nō vrendo. r. glo. in. d. l. sic loquitur per. verbū forte. di cens de equitate forte per restitutionē subuenit. r. ideo dixit forte q. d. acrilicinus in ratiōe qua se fundat loquitur quando fuit impedit? tali impe dimento aduersus quod sibi consulere nō potuit quia fons exaruit. Sed quando impeditur propē suam ignorantiam per diligentem inquisitiones potuisset sibi prouidere: ideo non videbatur sub esse tanta equitas. et propter r. a. gl. o. determinat idem sub dubio forte et est multum no. et semper allegatur et pro ea prouidetur. l. si. C. de prescrip. longi tempo. curere etiam contra ignorantem: quia succurritur ignorantī per restitutionē in in regnum et clausula generali. r. ita tenet singulariter Bar. in. l. j. q. si quis autem. de tri. actus pna. r. pau. de ca. in. d. l. si sic in. fi. r. in. d. l. acrilicinus. r. idē sentit Spec. in. tri. de prescrip. vt. sed pone colon? r. canonice idem in. c. vigilanti. de prescri. Et hoc perpetuo tene menti pro illis contra quos currit pñscriptio longi vel longissimi tempōis vel et for ma statuti: quia si fuerint ignorantes habent be neficium restitutionis in integrum et clausula ge nerali in quadrienniū a die scientie iura. l. si. de tempōibus in integrum resti. et hoc vult Bar. sin gulariter in. d. s. si quis autem. r. in. l. j. ad fin. C. si aduersus vend. r. pau. de cast. in. d. l. si sic. r. in. d. l. acrilicinus. r. vulgo in. l. iuris ignorantia. ff. de iur. r. fac igno. in. l. seruitus. de offi. p. edi. et Abb. sic. in. d. c. vigilanti. quod no. quia sepe con tingit in facio. Et predicta q. per non vsum per datur et prescribitur seruitus procedunt in serui tutibus rusticis: scilicet in vrbano: quia in illis nō sufficit me seruitute non vsum: sed requiritur etiā q. tu pñtes mihi impedimentum. vt. l. hoc aures iura. de serui. rusti. pñdi. fm glo. pe. in. fi. in. l. si sic. quemadmo. seruitu. amir. r. idem tenet Innocen. Anro. de but. r. canonice in. d. c. de quarta. de prescrip. qui dicit q. est differentia inter rusticam seruitutem r. vbanam in hoc quia rustica perditur longo tempore non vrendo fm ea que. s. dixi. vrbana vero per longum vsum non perit: sed ita

An inseri
prio in
amittit
da futu
te curat
erra igno
rantes.

demū si vicinus vsucapit libertates veluti si edes tue edibus meis seruiant ne tue alius tollantur ne luminibus mearum officiant. in hoc est casu si ego per statutum tempus fenestras meas pre fignas habuero vel construxero: ita demū ius meū amitto si tu per id rēpus alius sublatas habue ris edes tuas. alioquin si nihil feceris retineo ser uituram vt hec pbantur in. l. hec autē iura de ser. vi. pre. Et aduerte quia is Anno. in. d. c. de quar ta dicat predicta procedere secundum leges. ideo tamē dicit fm canones: quia in hoc canones nō reperuntur contrarium: disponere nisi respectu ecclesie contra quam non prescribitur nisi spatio xl. annorum: vnde in foro ecclesiastico in ter raris ecclesie predicta seruabuntur aduiguent secundū Abbatem sicul. in. d. c. de quarta ad fi. Sed certe nec quantus ad ecclesiam est differentia inter ius canonicū et ciuile: quia vtro q. iure idem est quo niam in rebus inuicibilibus contra ecclesiam non currit prescriptio nisi xl. annorum. vbi de iure ca nonico. d. c. de quarta. r. de iure ciuili in aut. quas actiones. de sa. san. cc. Sed in vno tantum regula riter est differentia quantum ad prescriptioem q. ad prescriptioem et ciuile. quia ius ciuile a mittit prescriptioem cum mala fide. vt. d. l. si hē emtionis. C. de prescrip. r. r. annorum. vbi de iure ca nonicū non amittit. vt. c. si. de prescrip. et in regula possessor. malefidei. in. v. r. no. abbas. in. d. c. de quarta in. viii. colum. in. prin. in hoc tamē est standum iuri canonico quia est materia peccati. vt habetur in. c. nouit. de iudi. et no. in. d. c. si licet glo. ibi aliter dixerit r. sic in effectū inter ius cano nicū et ciuile nulla videtur esse differentia recu lariter in materia prescripionis: r. maxime quā tum ad propositum prescribende seruitutis vnde propter hoc tene omnia que. s. dixi obseruanda esse tam de iure canonico q. ciuili: r. tam in terris ecclesie q. in terris imperii. Item qui vritur ser uiturgalio tempore q. sibi debeat ipsam p non vsum longi tempōis perdit. r. ideo si is q. nocur nam habet aquam et interdum per constitutum tempus ad amissionē vsus fuerit diuturna amir? rit nocturnam seruitutem: q. canon est vsus ideo est in eo qui ceteris horis vsus fuerit nec illa apte earum horarum quasi his seruitus debebatur. vt est rec. in. l. si communem. s. j. quemadmo. serui. amir. Idem si cui via actus debeat vt vbiuili certo genere vretetur iura. l. modum. in. prin. de serui. r. alio genere vsus fuerit scilicet per tempus constitutum seruitutem amittit r. est in. l. si cui via. in principio imcta glo. in ver. serui. quemad. ser. amir. secus si quis exerceat plus iuris q. ha beat: quia non perdit ius sibi competens: quia q. facit plus q. debeat dicitur facere id ad quod te netur: ideo qui amplius oneris q. licent vete rit magis et plusq. alius fecisse videtur. vt r. latio re itinere quis vsus esset. aut si plura inuenta ege rit q. licent: aut aque quis immiscerit aliam i omnibus istis casibus seruitus quidem non amit titur: sed concedit plus seruitutis habere q. pa ctus fuerit r. est in. d. l. si cui via. in. prin. con cord. l. si eo loco. s. j. si ser. ven. vbi dicit q. si quis vel latio e via vel angustioe vsus est seruitutem retinet sicut si aque et aqua ius habet vrendi alia admista vsus est. r. etiam dixi. s. in. viii. q. prin. ad. fi. r. hec iura allegantur q. diuersitas in tempo re diuersificat in substantia. et sic facit reputari diuersum. Idem si est diuersitas in loco. vt no. in. l. pantoniū. s. rei perductionis. de acquir. r. bere. et habetur plene per Bal. in. l. denuntiasse.

Unica est
differentia
ad pres
scriptioem
ius cano
nicū et
ciuile.

quid tamen. de adul. secus si differret fm plus r minus: q. tunc non dicitur differre in substantia nec diuersum reputari: quod est vtile ad multas questiones. C. prima est. si fiat inquisitio vel accu satio de crimine tanq. commissio certo rēpore vel loco vt probetur de alio tempore vel loco debet se qui absolutio enim est probatum crimen intenta tum: sed aliud ideo de nouo debet inquiri vel ac cusari. vt no. in dicto. s. quid tamen. C. secunda questio est. Si egi actione iniuriarum: quia percu sisti me in facie cum pugno. r. probatur de percus sione in spatulis q. non debeam obrinere etiam super probato. de qua. q. vide no. in. d. s. quid tñ. r. vide plenius per glo. in. d. l. si cui. quemadmo. serui. amir. et per Bald. in. l. si seuerior. in. vi. q. C. de his qui no. insa. r. per ange. in repetitione. l. si vacan? ria. in. r. r. r. colli. ver. sed quero si inquisitus. C. de bo. vacan. lib. r. Sed istud fallit in tribus casibus notabilibus. C. primo q. si locus vel tempus non esset variabilis: q. esset impossibile q. sit nisi vni. Exemplum in homicidio eiusdem hominis: quia tunc licet non probetur locus vel tempus in accu satione deductus sequi debet condemnatio et quo locus vel tempus non alterat ipsum factum vel penam vt not. singulariter Ange. in dicta. l. denun tiasse. s. quid tamen. de adul. C. secundo fallit q. inquisitus fuisset confessus delictum vt notat idē Ange. in dicta. l. si vacan? ria. de quo vide etiam per Bald. qui videtur aliter dicere in. l. quoniam. in. fi. de his qui no. insa. r. C. qui accusa. quod in inquisitione esset clausula que communiter per bo nos latrumculatores solet apponi: videlicet super quibus omnibus singulis procedere intendit si mul et diuisim et omni meliori modo quo potest r. vt not. Bald. in dicta. l. et si seuerior. et glo. in. l. in. l. in. vltime colli. pen. carta. C. qui accusa. quod bene nota. C. tertia est questio. si formata est in quisitio vel accusatio cum effusione sanguinis r. p batur si simplex vsus vel percussio non debet sequi absolutio: sed condemnatio de simplici per cussione. quia tunc est secundum plus et minus r. idem tu dicas in simili questione. Item si ad plu ra predia non communia per eundem riuum aqua ducatur dicuntur plures seruitutes. et si vnus status tempore ad fundum suum aquam nō du xerit seruitutem amittit: nec per ceteros qui dixe runt seruitus sua retinetur: quia vt dixi plures sunt seruitutes: nec quod vnus perdit alter: ac crescit. vt est rec. in. l. aqua. in. prin. quemadmo. seruitu. amir. quod intellige quando vrens fuisset p autum de cast. ibi et bene. secus si duceretur ap qua ad vnum predium communem: quia vnus du cendo retinet pro omnibus vt est rec. in. d. l. aqua. s. j. Item si is qui habet hauisium aque si per tem pus statutum. aquas non haust. hauisium seruitu tem amittit ac etiam iter ad fontem perdit vt est rec. in. l. habeo ait. quemadmo. serui. amir. C. tres si stillicidij imittendi ius habebam in arca tua. et permisero tibi in ea edificare ius stillicidij im mittendi amitto. C. Item si per riuum fundum via mihi debebatur et permisero tibi eo loco per que mihi via debeatur quid facere amittit. ius vie. vt est rec. in. d. l. si stillicidij. in. prin. eod. r. et. C. Item. si via est via r. in. d. l. si stillicidij aut tota amittitur aut tota

retinetur: sed si de vna fiant due potest vna amitti et alia retineri: vt est casus nor. in. l. noij satis. s. j. cum sequen. eod. r. it. C. Item si locus per quem mihi iter vel actus vel via debebatur imperi fuit minis occupatus esset per statutum tempus non vrendo ius amittitur. sed cessante imperi r. facta aluione restituitur in pristinum status vt est rec. in. l. si locus. in. prin. quemadmo. serui. amir. C. tres si via publica vel imperi fluminis vel ruina amittit est vicinus proximus viam prestare debet: vt est rec. nor. in. d. l. si locū. s. si. et ille r. allegatur pro notabili secundu glo. ibi. et Bald. in. apostillis qd si reperitur alicubi via occupata ita quod p eam transiri non possit quod quis potest ire per vni dium vicini r. nō punietur de ingressu. r. hoc tenet glo. expresse per illum r. in. d. c. omnes leges. in glo. fina. in. fi. debet tamen ire ciuiler per. l. si cui serui. et vicinus debet dare viam aliquo pretio cō stituto a iisco. vel deputato. sed non seruiatur feci dum glo. in. d. l. si locus. in. fi. r. verum dicit q. non seruiatur. quod intellige in via publica sed in pri uata debet prestari pretium a priuato cā perente per. l. si quis sepulcrum. de reli. et sum. fine. secun dum pau. de cast. in. d. s. fina. quod tenet menti perpetuo quia quotidianum.

De speciebus seruitutū vrbanoz. Ca. xv.

Exposuimus hacten? de gene ribus seruitutum et de his que omni bus seruitutibus r. prescrip. rusticis et vrbano simul conueniunt. nūc su perest. vt hoc. l. j. de vrbano tantum seruitutibus et de ipsarum speciebus videamus. C. Species seruitutum vrbanoz sunt plures: altius tollendi et officendi luminibus vicini aut non extollendi. Item stillicidij auertendi in rectū vel arcam vicini vel non auertendi. Item immit tendi tigna in parietem vicini. Item proijcendi. et prolegendi. Item etiam est seruitus ne prospectui officiat. Item seruitus luminū cetera bis stilia vt est rec. in. l. j. q. et. in. de serui. vba. pñdi. Item seruitus est prospect? prescrip. vt. l. lumen. eod. r. et no. r. in summa de seruitu. s. snare. Item oneris ferendi vt vicinus onera vicini sustineat. l. cum debere colliam. de ser. vi. pñdi. in. l. de ser ui. s. Item prediorum. Item itineris seu aditus. vt. l. seruitutes. s. si domo. de serui. vba. pñdi. et. l. iter. communia pñdi. Item vrbanoz quis con cedit vel promittit aliquid pati. aut non facere in fundo suo vrbano vel me faciente non prohibere pro alio vrbano fundo meo vbi de iure pati aut non facere tenetur vel me facientem prohibere posset. dicitur esse seruitus vrbana quia edificis inheret. vt probatur in. l. quories. la prima. in. fi. de seruitu. conim. tra. l. r. si forte. s. etiam. si serui. ven. r. l. j. communia prediorum. et in. l. de serui. s. vrbanoz prediorum. cum si. Sed vbi quis ni bil concedit aut permittit aliquid in suo regula riter non est seruitus nisi in casibus in quibus ab ipsa lege constituta dicitur quado arca vicini non haberet aliunde ventum nisi ex illa parte: vt est casus singularis in. l. fina. s. j. C. de seruitu. et dixi supra. in. viii. q. i. principali. verfici. vltimo. adde singulariter ac etiam sicut est in agri natura que est semper inferiori superiori seruire. vt est rec. in. l. j. s. deniq. ager. de aqua pñui. arcan. et ista est quasi seruitus: vt est rec. in. d. l. c. s. fina. et not. glo. in. d. l. j. s. deniq. ager. Sed quoniam ser uuitutes vrbane dicuntur quando debeat r. a pñdio vrbano alteri pñdio vrbano vel a rustico vt

bano. ut dicitur in q. iij. in divisione principali seruitutis. ver. sed quomodo cognoscatur edificatio in dicitur. ut dicitur in q. iij. de iur. iudic. p. dicitur seruitutibus nominari per ordinem declaratis postea in statum vrbani edificij domum figurando pro meliori ordine et clariori doctrina omnes vrbanas seruitutes declarare constituit in qua quidem domo si quid fieri potest aut non potest declarabimus de solo aut arca eius primum exponendo. de curia. de puteo et cisterna et de lauello et de cloaca. de fistula. de fornace. de fornello. de balneo siue stupba. de fumo. de scala. de solarco. de rigno in iuncto. de onere ferendo. de ponticello. de maniano. de fenestra siue balcone. de camino. de necessario siue loco communi. de cleario. de aquarolo siue canali. de aque proiectu et de aqueductu et aliarum reru. de picturis. de crustationibus. de armarura que machina dicitur de stabulo et sterquilinto de macerie. de lapidibus. de rignis. de fouea et arboribus et vitimo de sepulcro videbis.

De seruitutibus alius tollendis officiantibus minibus vicini. Caput. xxv.

Dicamus itaq. pro de seruitute alius tollendi et officiantibus minibus vicini aut non tollendi. Et in vrbana opt. ille sunt due seruitutes. Una est alius tollendi et officiantibus minibus vicini id est quod quis teneatur ad alius tollendum et officiantibus minibus vicini. Alia est alius non tollendi id est quod non possit alius tollere: ut est rex. cap. glo. in. l. j. de serui. v. ba. pred. et in l. i. de ac. s. equ. in vrb. edes tuas tollendi in fin. Et quo not. q. seruitutes vrbane quedas sunt affirmatiue quedas negatiue. sed rustice oca sunt affirmatiue tantum ut ire agere et. ut no. gl. in. d. l. j. in vrb. edes tuas tollendi in p. n. c. quam doc. ibi sequuntur. Et si dicitur quomodo potest dici mihi debet seruitus ut vicinus alius tollat et mihi seu luminibus meis officiat. immo ista videtur esse libertas vicinij seruitus mea passiu. nec videtur posse dici q. mihi seruitus debeat ex quo mihi et predicto meo no. prodest. immo nocet. ut. l. quoties. l. j. in p. n. de serui. Respondeo fm. gl. qua. Bar. ibi sequitur et communiter doc. in. d. l. j. in vrb. edes tuas tollendi ibi. vel tertio die de ser. v. ba. pre. q. licet hoc no. ceat luminibus meis et per hoc no. possit dici mihi debita seruitus acru. tñ potest in alio mihi expedire. ut q. ptures homines veniebant ad me et faciebant expensas. Et quo not. q. aliqñ interest nostra non habere domus multum delectabilem propter amicosi concursum q. sunt causa magni sumtus sicut sepius vidi cueniri habentibus pulcras domos cu. viridaris. Sed Bar. in. d. l. j. declarat etia. aliter quomodo potest nostra interesse ut vicinus alius eleuet domum suam. et pone exemplum propter ventum: s. ne domus mea sentiat ventum q. aliqñ est male sanus vel propter aspectum quia forte transientes per viam possent aspiceret si via erat alta et domus mea deprecia. q. si vicinus est in medio et edificet alius emnes per viam no. poterunt amplius in domo mea videre vel mea poterit interesse ut habeatur lumen et reuerberatione magis q. per directum l. si arboze. s. in interdum. de serui. v. ba. pre. et no. glo. in l. i. de serui. s. item predicto vrbano. in fin. in vrb. edes tuas tollendi in p. n. Sed istud exemplum

est bonum q. tum ad alius tollendum no. q. tum ad officiantibus minibus: q. immo prodest no. officiet. Item potest poni exemplum fm. Ang. in. d. l. j. ut interest nostra ut noccat luminibus. quia erat domus mercatoris: s. que tanto lumine no. indiget: immo eis noceret ut vidimus i. apoteca mercatorij communiter: et maxime venetis ap. vellurarios. Item potest poni aliud exemplum conseruado est vel statutum ut nemo possit edes suas vel turres habere leuatas nisi vsq. ad certam mensuram inuito vicino iuxta no. per glo. que habet de statuto florentie in. l. qui luminibus. de serui. v. ba. pred. in. l. j. C. de edifi. p. n. vicinus concessit mihi q. possim alius tollere et nocere luminibus suis. certe si tollerem alius et ius luminibus nocerem et vicinus me prohiberet possem agere a. crione confessoria ut mihi liceat edes meas vel turres alius tollere et sibi nocere: q. seruitus vicinij est imposta et mihi per pactum acquisita contra statutus vel consuetudinem et in hoc exemplo seruitus dicitur debet acru. volenti edificare. in alijs q. exemplis passiu. Item potest poni exemplum alius tollendi: quia quis tenebatur tenere edificans alius et onera domus mee sustinere. iuxta. l. cum debere columann. de serui. v. ba. pred. in. l. j. in alio no. ceat: s. luminibus meis. et hoc exemplum ponit gl. in l. i. de ac. s. equ. in vrb. edes tuas tollendi. in fin. S. huc opt. q. ius alius tollendi et officiantibus seruitus ob. fm. Odo. et Ang. in. d. l. j. de ser. v. ba. pre. quia non reperitur seruitus affirmatiua per quam quis compellatur ad aliquid faciendum. l. quoties. la. prima. de serui. cum in c. v. r. f. aut non fieri aut pati. ut ibi. s. dixi sustinendo istam opinionem dicas fm. Ang. in. d. l. j. verum esse q. non principaliter sed in consequentia sic. l. cas. de bere collinam. de serui. v. ba. pred. et dicit q. credit Odo. illa sensisset bene vel fm. exemplum vicinij de onere ferendo quod supra dedi cessat istud contrariu. et per dicitur. l. cum debere collinam. et l. et si forte. ff. si serui. ven. potest etia. esse q. ius alius tollendi et officiantibus minibus vicini s. libertas et no. seruitus videlicet que posse et no. teneri alius tollere: et luminibus vicinij officere. ut. l. alius. C. de serui. ius est quod dicitur libertas et non seruitus et ita debet intelligi glo. in. l. j. de serui. v. ba. pred. que appellat istud ius libertatem. Et sic nota q. iura predicto non solum sunt seruitutes sed libertates. et propterea multe leges possit in titulo de serui. v. ba. pre. loquunt de libertate descendenda. de qua plura videbis in declaratione domus. s. prime figurata s. teneri ad alius tollendum et officiantibus minibus vicini. istud est seruitus de qua loquitur. d. l. et non est libertas fm. Odo. ibi quem sequitur Ang. et pau. de cast. et doct. et hñ. ut patet ex his que. s. dixi. Et circa istam seruitutem et libertatem alius tollendi et officiantibus minibus vicini. vide que dicat in questione sequenti et plenius dicitur de pariete siue muro. et c.

De seruitutibus alius tollendis. Caput. xxv.

Et alia seruitus alius no. tollendi. ut. l. j. de serui. v. ba. pred. et in l. i. de ac. s. equ. et. l. alius. et. l. edibus. C. de serui. cum si. intelligendo q. de necessitate non possit alius tolli: sed si de voluntate quis non tollat possit tamen si vellet iuxta. d. l. alius. tunc non dicitur seruitus alius no. tollendi sed libertas sicut de seruitute et libertate alius tollendi dixi super hanc. q. quedas

seruitutes mihi occurrunt que viles sunt. C. p. ma. est. nunquid ille qui debet seruitutem alius non tollendi possit saltem alte edificare. Videtur q. sic: q. verbum alius est comparatiu. ergo alius non prohibet. Sed dic contra. ut est rex. et glo. not. in. l. loci corpus. s. pen. in vrb. alius. si ser. v. ba. di. quam tener. Albe. de ro. in. d. l. alius. C. de serui. ante. ff. C. Secunda questio est an ille qui debet seruitutem alius non tollendi possit habere arborum vel edificium supra eas altitudinem. Et dic eas breuiter q. sic videt. rex. aprus in. l. edificia. de ser. v. ba. pre. et probatur in. l. quod aut. co. r. et pote rit per consequens etiam viridaria facere ultra eam altitudinem. ut est rex. in. d. l. edificia. dum mo do seruitus non sit de prospectu: quia tunc non possit. ut ibi. sic nota q. plantatio arborum non est contra seruitutem alius non tollendi: q. aliud edificare aliud arborum ponere. ut est rex. ut ibi not. Bald. et doc. in. d. l. quod autem. sed plantatio arborum bene est contra seruitutem prospectus vel luminum. ut. d. l. edificia. et. l. inter seruitutes. v. r. quod cum q. igitur de serui. v. ba. pred. et. l. arborum. in p. n. co. r. et adde quod dicam in seq. questione.

Et tertia questio si debet mihi seruitutes alius non tollendi cum hac conditione ne luminibus meis officiantur quomodo intelligantur bec vba. Dic q. cum illa adiectio fiat per modum accessio. regulatur a principali. ut in regula accessorium in. v. et intelligit ne officiat alius tollendo. et ideo adhibere poteris arbores ponere: ut viridaria habere. s. officias luminibus: q. no. officio alius edificando. ut est rex. in. d. l. q. aut. in. d. l. precedet. ver. veluti si edes. de ser. v. ba. pred. Si aut illa adiectio apponere copulatiue p. copulam et si et que p. n. capaler. puta: promittis mihi seruitutes alius no. tollendi et ne luminibus domus mee officias. tunc esse due seruitutes. et no. posses ponere arbores et viridaria facere. q. s. per hoc non facias contra prima seruitutem alius no. tollendi. tñ dicitur ficere contra secundam s. ne luminibus officias. et ideo possim te prohibere per rex. in. d. l. edificia. in. l. et. l. inter seruitutes. ver. quod cum igitur. de serui. v. ba. pred. et ita tener. pau. cast. in. d. l. edificia q. perpetuo tene mentis: q. ad dicare in strum et huiusmodi seruitutem. Quarta q. est: an requiratur q. semper seruitus alius non tollendi per vicinum imponatur. et videt q. sic. quia regulariter cuiuslibet seruitus est edificare domum suam vel murum etiam si officiat luminibus vicinij. ut est rex. in. d. l. alius. C. de serui. et in. l. i. edibus. co. r. et in. l. cum. co. r. in. l. pe. de serui. v. ba. pred. et habetur in. l. qui luminibus. co. r. et in. l. alius. si ser. ven. et u. tñ dicas q. in duobus casibus reperitur esse constituta ipso iure a lege. primus est quia do arca non haberet ventum aliunde nisi per locum in quo vicinus edificare vellet. ut est casus singularis in. l. s. j. de serui. et dixi. s. in. v. i. q. p. n. Secundus casus est qñ per consuetudinem vel statutum esset introductum q. quis non possit edificare nisi vsq. ad certam altitudinem. et non ultra inuito vicino. ut habetur per glo. in. l. j. C. de edifi. s. p. n. et in. d. l. qui luminibus. et dixi in seruitute precedenti. et vide que dicam in seq. questione.

Quinta q. est: an statutum loquens q. nullus possit alius eleuare seu tollere edificium suum si per illud no. ceat vicini luminibus. an statutum liget forentem cuius est domus que debet alius tolli. et dicas q. sic: quando illud ius est descensiu. et re. ideo ligatur statuto loci ubi res est: ut probat in. l. speculatio. s. si constet eorum iura pred.

et no. in. l. an in totam. C. de edifi. p. n. et in. l. c. c. eos populos. C. de summa tri. et q. dixi de seruitute alius no. tollendi. ut statutu loquens de ea liget forentem. ideo. dicas in qñlibet seruitute vrbana vel rustica qñ ius seruitutis descendit ex rex rei code rex. ut. l. j. edia. pre. et in l. i. de serui. s. predicto vrbano: si per predicta. et per nota. in. d. l. c. c. eos populos. Reliqua circa istam seruitutem alius no. tollendi. vnde infra de pariete siue muro.

De seruitute stillicidij auertendi. et stillicidij no. auertendi. Caput. xxvi.

Ante alie due seruitutes vrbane. vna stillicidij id est de riuandi in rectum vel arcam vicini. na. posse facere cadere aqua de recto meo super tectum sui seruitus est. Alia est seruitus no. auertendi stillicidij. ut est textum. in. l. j. de ser. v. ba. pred. sicut sunt due alius tollendi et no. tollendi. ut. s. p. n. c. dixi et intellige stillicidij non auertendi: s. mei in domo mea in tua id est no. immitteri de necessitate: q. tunc est mihi seruitus: s. intelligeretur non a. n. r. t. n. d. i. in domo mea in tua esset libertas et non seruitus ut dixi de seruitutibus alius no. tollendis et ille seruitutes sunt vrbane etia. qñ constitutum est ut possim auertere stillicidij meum in arca tuas que sit predictu rustica. q. inspicitur predictu cui seruitus debetur que ab eo debet denominari: quia dignu est ex quo: est dominus. ut est rex. cum glo. in. d. l. j. arcam. de ser. v. ba. pred. de quo dixi. in. l. i. q. p. n. seruiturum. ver. sed quomodo cognoscatur. Et circa istam seruitutem stillicidij auertendi: declaremus aliquas questiones viles et quotidianas. Prima questio est pro intelligencia quid est stillicidij. et dic q. est illud q. stillat et interdum cadit directo et interdum non propter ventu: sed flumen dicitur: q. directo cadit: maxime super decima. de serui. v. ba. pred. l. seruitutes. s. stillicidij ibi. id est pro stillicidio flumen. et est rex. in l. i. de serui. s. predicto vrbano: s. ibi vrb. stillicidij vel flumen recipiat. et ibi hic no. glo. s. stillicidij domus cui seruitus debetur stillicidij. et ita capitur in. d. s. stillicidij. fm. vna expositionem glo. ibi. Item dicitur stillicidij seruitus ipsa stillicidij: et ita accipitur in materia nostra: et in. d. l. j. de serui. v. ba. pred. et not. glo. in. d. s. stillicidij.

Secunda questio: an quis regulariter possit deuenire aquas ex suo stillicidio supra stillicidij vel arcam vicini. Et dic q. videtur q. nemo possit deuenire stillicidium suum supra tectum domus vicinij ne deprellet super arcam vicinij si seruitus imposita non est. ut est rex. in. d. l. j. de serui. v. ba. pred. ibi stillicidij auertendi. et ibi hoc notant doc. vnde ego habens huiusmodi stillicidium nisi seruitus imposita sit possum compelli per vicinum ad faciendum aquam tecti nostri deuenire per illum locum puta: ponendo que recipiant aquam iuxta tectum meum et ea mittam in strata publicam per dicitur. l. j. Et est ratio: q. domus vel arca vicinij regulariter debet esse libera vsq. ad celum l. alius. C. de serui. cum si. Tertia questio est: si aqua stillicidij vicinij cadit iure seruitutis supra domum meam vel arcam per regulas que cuppi vulgariter nuncupantur. an possim facere q. cadat per viam vicinij canalij lignei vel lapidei: vel etia. canalij existens super cuppi. Dic q. non: q. aqua grossior caderet seu castaret. ut est rex. not. cum glo. in. l. seruitutes que in superficie. s. an et re.

Quid est stillicidij?

Neo pot. uertere aquas ex suo stillicidio supra stillicidij vel arcam vicini. Et dic q. videtur q. nemo possit deuenire stillicidium suum supra tectum domus vicinij ne deprellet super arcam vicinij si seruitus imposita non est. ut est rex. in. d. l. j. de serui. v. ba. pred. ibi stillicidij auertendi. et ibi hoc notant doc. vnde ego habens huiusmodi stillicidium nisi seruitus imposita sit possum compelli per vicinum ad faciendum aquam tecti nostri deuenire per illum locum puta: ponendo que recipiant aquam iuxta tectum meum et ea mittam in strata publicam per dicitur. l. j. Et est ratio: q. domus vel arca vicinij regulariter debet esse libera vsq. ad celum l. alius. C. de serui. cum si. Tertia questio est: si aqua stillicidij vicinij cadit iure seruitutis supra domum meam vel arcam per regulas que cuppi vulgariter nuncupantur. an possim facere q. cadat per viam vicinij canalij lignei vel lapidei: vel etia. canalij existens super cuppi. Dic q. non: q. aqua grossior caderet seu castaret. ut est rex. not. cum glo. in. l. seruitutes que in superficie. s. an et re.

Pulcras questio.

gula. de serui. v. predi. quod not. contra multos q̄
 habent seruitutem stillicidij per regulas: et faciunt
 vnum canale ad quod tota aqua stillicidij decur-
 rit quia non possunt. **Quarta** questio est: vicin-
 meus habet seruitutem super arcem meam vlti-
 ctum domus mee per duos pedes an possit vltra
 producere seu extendere. Et dicas q̄ non: quia in
 nostro magis incipret caderet: et in alio loco ca-
 deret stillicidium q̄ in q̄ imposta est seruitus. **Sz**
 retro duci potest: quia leuius in seruitute nobis de-
 bita facere possimus non acrius quoniam certus
 est meliorem conditionem vicini fieri posse dete-
 riorē non posse nisi aliud nominatim in seruitu-
 te interponenda dictum sit. vt est tex. no. in l. ser-
 uitates que in superficie. §. stillicidium ver. eadez
 causa de serui. v. predi. **Quinta** questio est: an
 habens seruitutem stillicidij acquirat possit al-
 tius tollere vel eleuare vel deprimere murum vel
 edificium super quo habet stillicidium cadens su-
 per do. no vel arca mea. Dic breuiter q̄ eleuare vlt
 altius tollere potest. deprimere non potest. vt est
 tex. not. in dicto. §. stillicidij. in prin. qui assignat
 hanc rationem. Nam leuius sit seruitus quando
 tollitur stillicidium altius cum hoc q̄ ex alto ca-
 dit leuius cadit et interdum non peruenit ad locū
 seruitutis: sed quādo deprimatur sit grauior: ser-
 uitus: id est pro stillicidio flumen q̄ declara. Nam
 ideo sit grauior: seruitus stillicidij semper cum mi-
 nus cadit ab alto et leuior: cum altius cadit: quia
 aque castitatio depresso ad plura loca vi ventozuz
 diuersi non potest: sed semper castitat in eundem
 locum et facit ibi flumen. et destruit aliqñ arcem
 vicini et horum si in eo cadit et ideo grauius dā-
 nificat predium seruitus. sed castitatio aque pro-
 cedens ex alto vi ventozuz quando q̄ ad vnus lo-
 cum quando q̄ ad alium aquam ducit nec facit cō-
 cursum aquarum imino quando q̄ aqua non ve-
 nit ad locum seruitutis. ier propterea tunc dicit
 minus offendere ipsum. et ideo melioze ditione
 vicini facere. possum deteriorē non ista est inten-
 tio. d. §. stillicidium quem casum singulariter no.
 et tene meum. quā contra decisionem. d. §. dicit
 mirande memore dominius Thomasius eques
 de aretio interrogat a domino paulo de aretio
 iuribus vtriusq̄ do. interrogatus in publica dispu-
 tatione quam fecit idem dominus Thomasius pa-
 due de quo licet rationes hanc solam allegauerit.
 quia foris cadit ex alto q̄ depresso. potuisset etiā
 alia ratio allegari: quia maior: commoditas vide-
 tur esse loci seruitutis quod cadat. ex loco depre-
 so magis q̄ ex alto. ergo videtur q̄ possit deprimi
 et non tolli per. d. §. stillicidium in fi. quoniam si
 ex alto cadit propter ventum. nulla quādo q̄ pars
 soli sub stillicidio remanet recta cum effectu. quia
 aqua cadit vbiq̄. et sic non potest ibi in arca sub
 stillicidio quicq̄ colloari quod tutum sit ab aqua
 Item quia nec commode potest stari vel iri per
 arcem sub illo stillicidio quod non esset si caderet
 stillicidium directe ex loco magis depresso. Item
 etiam quia ex loco magis ab alto magis occupa-
 tur lumen arce q̄ per locum depresso. Item po-
 tuisset alia ratio assignari si paries seu murus su-
 per quo est rectum seu stillicidij esset communis.
 quia quanto cadit aqua altius propter vim ven-
 tozuz tanto magis indirecte cadit. vt est tex. in. d.
 §. stillicidium in prin. Et ideo aqua sepe discurrat
 per parietem siue murum. et ipsum corrumpit ma-
 xime si est paries ligneus q̄ non cucuriet si aqua
 ex loco depresso directo caderet. Unde tollendo
 a- rius videtur facere deteriorē conditionem

fundi seruitutis et deprimendo meliorem. ar. d.
 §. stillicidij in fi. Unde ex his patet decisio Pauli
 iuriconsulti in. d. l. seruitus que ex superficie. §.
 stillicidium. de ser. v. ba. predi. Et non mirandum
 si dñs Thomasius vir preclarissimi ingenij in ea
 errauit: et propterea cauendus ab huiusmodi actibus
 publicis de quolibz quia sunt periculosi maxime
 quando quis vult ponere faleem in messem alie
 nam contra id q̄ scriptum est in. l. et habetur. vj.
 q. iij. c. j. in. c. venerabilem extra de elec. et de me.
 pastoralis. §. rursus in fi. de re. iudi. **Sz** extra est
 questio. quis habet seruitutem stillicidij sibi debi-
 tam sublatam est edificium siue coaruit ex quo stil-
 licidium cadit an per hoc intelligatur extincta in-
 torum cum effectu seruitutis stillicidij. Et dic q̄
 non quia remanet in habitis. r ideo si stillicidium
 reponatur cum stillicidio. idem edificij censetur
 q̄tum ad seruitutes reales. puta stillicidij. hz nō
 quantum ad personales. vt est tex. in. l. seruitutes
 que in superficie. §. sublatam de serui. v. ba. p. c.
 dio. et intellige q̄ per istam reedificationem ser-
 uitas stillicidij non erit eadem sepe que primo
 erat. sed restituitur iplo iure. ar. l. vt est tex. in. d.
 §. sublatam. ver. pars ibi. sed non est ista in reali
 que restituitur. et hoc probatur ex tex. ibi dum di-
 cit vt idem intelligatur q̄ verbum intelligatur est
 verbum fictionis. vt est tex. in. l. beres quando q̄
 de acqui. her. et in. l. qui a seruo. de acro. et obli.
 et habetur per Bar. in. l. j. in prin. de no. ope.
 nunti. per Bal. in. l. quoniam. de his qui no. infra.
 et hoc etiaz probatur in. l. si re. de ser. v. ba. predio.
 Et ista restitutio et fictio q̄ intelligatur idem edi-
 ficium quod vere non est. et eadem seruitus pro-
 cedit propter vtilitatem edij. vt probatur in. d.
 §. sublatam. ibi. vtilitas erigit. et ita not. ibi An-
 ge. et Bal. in. ri. de pace constantie in. iij. col. ad fi.
 Et intelligo vtilitatem edij. s. publicam vt ibi.
 Et quo sequitur quod pro ista seruitute restituta
 actio directa non comperit sed vtilis. quia non
 est vere illud idem edificium cui seruitus impo-
 sita est vt est tex. cum glo. in ver. vtilis in. d. l. si
 testamento. et no. glo. in. d. §. si sublatam. in prin.
 de quo dic vt plene no. in. l. i. inter stipu. §. sacram.
 de verb. obli. Et ex hoc etiam sequitur illud quod
 seruitus acquisita superficie intelligitur acqui-
 sita etiam solo quia non eringitur destructa
 vel extincta superficie secundum pau. de cast. in.
 d. §. si sublatam. quod intellige cum effectu: vt
 dixi et de hoc dic vt habetur in. l. iij. de serui. sed
 bene intelligitur extincta vt dictum est. Quod au-
 tem dixi seruitutem restitui reposito edificio in-
 tellige quando reponitur in eadem specie et qua-
 litate alias secus. quia tunc non reputaretur nec
 intelligeretur idem edificium vt est tex. in. d. l.
 seruitutes. §. si sublatam. r ratio est quia illud q̄
 differt in specie vel qualitate non potest dici idē
 in substantia sed diuersus. secus si habeat in plus
 vel minus. quia tunc est idem in substantia ex quo
 eadem substantia manet. vt plene dixi s. in. p. et
 vltima. q. principali. ver. et hoc iura allegantur. et
 propterea non attenditur mutatio partium si-
 cut i nostro corpore dicimus. vt. l. proponebatur
 de iudi. et. d. §. si sublatam. inducitur ad questio-
 nem secundum docto. q̄ licet destruatut mona-
 sterium non tamen eius privilegia destruantur
 tamen destruitur. de facto. scus si de iure. vt per
 Jmo. in. c. et iniuncto. extra de no. ope. num. die
 vt ibi per eum et canonistas. et per eundem Jm-
 no. in. c. abbate. in vlt. col. de verbo. sig. r per Bal.
 in. d. ri. de pace constan. in. iij. col. vbi etiam al-

Et dñs p̄
 di debent
 ris serui-
 tute reci-
 pendi stil-
 licidium
 possit in
 ipso pre-
 dio edifi-
 care.

legat. d. §. si sublatam. r per Flo. in. l. vsufruc. qui.
 mo. vsufruc. amit. que omnia noranda sunt. **Sz**
 prima questio est vicinus meus habet seruitutes
 stillicidij auertendi in arcem meam quod stillicij
 dium protenditur super arcem meam per duos
 pedes. an ego possim edificare in arca vbi casti-
 re cepit stillicidium. Et in hoc tex. videtur esse con-
 trarij. Nam tex. in. d. l. seruitutem que in superficie.
 §. seruitus. dicit expresse q̄ non. et tex. in eadem. l.
 §. si in fi. videtur dicere contrarium. sed glo. in. d.
 §. seruitus soluit dicens q̄ edificare non possis si
 nolo recipere stillicidium. r ita loquitur ille. §. ser-
 uitus. Sed si stillicidium recipere volo tunc edifi-
 care possim: et ita loquitur. d. §. si in. fi. Et ex hoc
 concluditur q̄ dñs predij debentis seruitutē stil-
 licidij potest ibi edificare dummodo stillicidium vt
 seruitutem stillicidij debita non impediat immo-
 eam recipiat et ita communiter doc. transire vi-
 dentur cum illa glo. Ego autē aliter intelligo illa
 iura. nam tex. in. d. §. seruitus edi. dicit q̄ si edi im-
 posita est seruitus stillicidij nō licet domino arce
 seruitutis ibi edificare vbi castitare cepisset stil-
 licidium. Item in. §. si. c. i. d. l. qui incipit. in arca
 in prin. idem dicit videlicet q̄ ille qui vult edifica-
 re in arca in qua stillicidium cadit potest edificij
 perducere vsq̄ ad eum locum vnde stillicidium ca-
 dit: r sic in hoc concordant et intelligo istos duos
 tex. q̄ qui debet seruitutem stillicidij nullo modo
 possit edificare in arca vbi castitare incepit stil-
 licidium leui stillicidium cadit etiaz si edificando
 vellem stillicidium recipere: q̄ qualitas mutatur
 et loci qualitas seruitutes debentis inspicit. facit
 ad hoc quod dixi in. q. p. c. d. r hoc aperte ap-
 probatur per tex. in. d. §. si. p. p. r dictionem sed
 et si ibi positam q̄ diuersificat in facto et in iure.
 vt in. l. et si lege. in prin. ff. de peri. her. et no. in. l.
 qui vsufruc. de verbo. obli. et in. c. sollicitudinem.
 in fi. de appel. Et ideo cum in fi. ibi dicat q̄ possit
 edificari: dñramen stillicidij recte recipiatur pre-
 supponitur q̄ fecus sit in casu p. c. d. r. alias di-
 crio: sed r si ibi posita diuersificat principium a fi-
 ne quod dicitur non est. et aduertendum est q̄
 dicunt illa iura nisi castitare cepit seu nisi stil-
 licidium cadit. quia per hoc apparet q̄ non debet in-
 spici protectum rigoris stillicidij: sed locus in quo
 cadit aqua siue sit vltra siue circa. vt etiam probat
 in. l. si. §. si. ibi stillicidij rigor. de serui. v. predi. in.
 §. autem. in fi. l. seruitutes. in fi. qui pro contrario
 allegatur. ponitur alius casus diuersus: videlicet
 q̄ si in meo edificio cadit stillicidium vicini supra
 mihi edificare conceditur: dummodo stillicidium
 recte recipiatur. nam ibi iam erat edificatum r fa-
 cilis extollitur id quod est edificatum: q̄ non edi-
 ficatum. arg. eius quod dicitur in simili q̄ in ha-
 beribus symbolum facilio: est transitus. vt no.
 in. l. si non totum. §. si centum. de condi. indebi.
 facit etiaz quod habetur in. l. si vnus. §. pactus ne
 pereret. ver. in. specie. de pac. et q̄ ille. §. si. ita de-
 beat intelligi. patet manifeste q̄ dictione: sed et si
 ibi posita. vt. d. dicit quod bene no. quia licet doc.
 videantur aliter intelligere et nō aliter declarare
 tamen puro hunc esse verum intellectum illozuz
 iurum. r adde q̄ dicam in. q. sequenti. **Octaua**
 questio est quid si stillicidij cui debent seruitus
 auertendi in arcem vicini pro cedit vltra parietes
 supra arcem vicini per medium pedem r castitat
 in arcem vicini etiam per medium pedem vel circa
 an vicinus possit edificare in illa arca vsq̄ ad illū
 locum vbi castitat. et sic vsq̄ ad medium pedem
 prope murū domini predij dominantis. videtur

q̄ sic per tex. in. d. l. seruitutes. §. seruitus edi. r. §.
 fi. in prin. de serui. v. p. c. vbi videtur esse tex. in. l.
 fi. fini. regum. que videtur esse lex greca que incipit
 si quis sepem. que dicit si quis vult edificare mu-
 rus prope fundū vicini sepem relinquat. de cuius
 intellectu dicam infra de pariete siue muro. Ego
 puto q̄. d. §. seruitus edi. et. §. fin. debeant intelli-
 gi r limitari secundū. l. fi. preallegaram. r contra
 d. l. fi. debeat intelligi fin. d. §. videlicet q̄ si stillicij
 dium protendit se nisi per medium pedem non
 possit edificari per vicinum vsq̄ ad illum medium
 pedem etiam si aqua vltra non castitaret quia et
 ser contra. d. l. fi. fini. regundorum. non enim esset
 equum q̄ dominus fundi debentis stillicidium
 sustinere esset melioris conditionis: q̄ ille qui nul-
 lam debet seruitutem in fundo suo. et ideo si ille
 qui habet fundum suum liberum non potest edifi-
 ficare murum: nisi dñter a regione vicini per pe-
 dem: vel si vult edificare domum per duos pedes
 vt dicta. l. fina. nullo magis deberet distare ille
 cuius predium debet seruitutes stillicidij recipere
 di. debeat ergo hoc casu distare edificans murus
 per pedem vel domum per duos non a regione
 vicini. id est non a termino fundi vicini: sed a solo
 quatenus protendit stillicidium r castitat. vnde si
 stillicidium protenderet vsus arcam vel horuz
 edificantis. et castitaret pura per tres pedes edi-
 ficans murum. deberet vltra dictos tres pedes q̄
 relinquuntur propter dicta. l. seruitutes. §. serui-
 tus edi. et. §. finali. in principio. de seruitutibus
 vrbanozum prediozum. etiam relinqueret vnus a-
 lium pedem. et sic quatuor pedes in totū a fundo
 conuicini. vel si vult edificare domum debet relin-
 quere duos pedes. et sic hoc casu quinq̄ in totuz.
 et idem dicas in simili. r ita alias obrinui in qua-
 dam causa verone contra quendam episcopozuz de
 meca. sola et ita fuit iudicatum ex consilio trium
 doctissimozuz iuriscōsulozuz: quod nota. quia
 fuit consideratio meaz credo q̄ sit verissima ma-
 xime intelligendo q̄ quatenus rigor stillicidij pre-
 tendit super fundo vicini carens terminum seu
 solum inferius sit domini predij dominantis. vt
 videtur esse casus in. l. olimpico. §. fi. de seruituti.
 v. ba. prediozum. de quo dicam in sequenti. q. Nam
 hoc casu non haberet dubium. dicta. l. fi. fini. re-
 gundorum. Sed vt dixi etiam si illud terrenus es-
 set domini fundi seruitutis. puto esse idem dicitur
 dum per ea que s. dixi. et quia ita fuit quod sin-
 gulariter tene meum. **Nonā** questio conue-
 niēter sequitur. si vicinus meus habet stillici-
 dium domus sue cadens in fundo vel horo meo:
 vel in arca extra murum domus sue. verbigratia
 per duos pedes an fundus vel arca carens qua-
 tenus se protendit rigor stillicidij sit vicini vlti-
 me: r videtur q̄ sit vicini cuius est stillicidium supe-
 rius per. l. fi. §. fi. de ser. v. predi. per quem tex. di-
 cit ibi Flo. q̄ stillicidia que supra domum de iure
 demonstrent q̄tum sit propter loci inferioris.
 et idem dixi ibi Bar. videlicet q̄ stillicidia q̄ sunt
 superius videntur quedammodo significare pro-
 prietatem loci inferioris. et idē videtur velle Bal.
 in cōsilio suo. rñ. quod incipit. staturo cauerit q̄
 tenens arma in domo. Sed si istud est verum de-
 bet limitari nisi constaret vicinum meum habe-
 re seruitutem stillicidij: quia tunc apparet q̄ istud
 stillicidium habet et non propter dominium soli
 q̄ est inferius: sed propter seruitutem appositam
 que seruitus non extenditur ad dñm soli infe-
 rioris. r hoc pbatur in. l. seruitutes. de ser. v. pre-
 §. stillicidij. ver. eadem causa. ibi. quia in nostro

magis incipit cadere. r. §. servitus edi. ubi dno ser...

Actus a gentium no debet operari intentio ne couis.

ima questio est: si domus tua debet domui mee...

De seruitutibus stillicidii non aucterendi.

De seruitute affirmatiua stillicidii aucterendi diximus...

se dici qd se seruitus tigni debita ex quo no iterat...

Quinta est seruitus tigni immittendi in pariete vicini...

in sua cau. et. l. extat. quod me. cau. Item quia est...

Ita possit qd imitte re tigna i muro...

En liceat ter in alieno aliquid facere...

ius est qd vicinus posuerit l eo muro aliqua signa tacite tibi dicendo. vel dicendo concedo tibi qd dec...

debebarur eadem seruitus quia reputabitur eade domus ex qua remansit primum solum quod est...

dicat quod primo dicitur in tertio casu precedenti in fi. et ideo ex predictis tu qui vis complacere...

est si no possideret fm glo. in d. s. si prorecl fas cu ad hoc insti. de interd. et ideo si aliquis fabrica...

Pleniss... ma disti... cio qd li... ceat ppa... autonta... re tollere... aut de... struere i... missi in... alienum:... et durat... vlt qd fi... ne tituli.

per text. dum dicit idem fiat. et sic vult qd sit idem quod in casu precedentis licet Bar. aliter dixerit in d. s. nuntiaro. ubi vult qd si ego et edificans com-

tertio casu qd quis non potest propria auctoritate destruere vel euellere intellige vera quando potest haberi copia iudicis. sed si iudicis copia haberi non

de rone. Aut no est arbor nec monumentum vel lo- cus ad cultu diuini deputatus. puta est porticellus

De seruitute proiciendi. Cap. xxxij.

Seruitus proijci edi est urbana non rustica vt est rex. in. l. j. ad fin. ibi neqz proiciendi. de ser. v. predio. qm

sumum aque spram ad immissionem in locum al- terius et in. d. s. dicitur qd quis potest ex loco su-

rem alias secus et hoc p illum ter. in. d. l. quoritas... ibi aliter arq statim partem sentit pefata gloss...

De seruitute protegend.

Cap. xxxii.

De seruitus protegendi licet re

gulariter si vrbana. vt. l. i. in fi. ibi pro... regendi. de seruitu. vrb. p. d. l. quia...

ni possit supra ipsum solum quicq edificare licet... in solo non requiescat exemplum si vult facere p...

quibus standum est. L. omnes populi. de iust. et in... re. alias iuri. vt supra dixi. Et de hoc vide qd dicit...

Res sunt seruitutes que licet

in multis conentat et eade esse videan... tur et inter se differunt. vt est seruitus...

glo. h. in fi. et hoc casu plus continet seruitus ne lu... minibus officiat. quia ex ea ca celi videri debet...

De seruitute prospectus.

quis mihi debet prospectus... no debet vt celum videam vt fenestra... ab aliquo simili cooperata claritas...

terat. et ita intelligit glo. in fin. in dicta. l. inter seruitutes. Sed si generaliter deberetur seruitus p...

Differentia inter seruitutes ne p...

terat. et ita intelligit glo. in fin. in dicta. l. inter seruitutes. Sed si generaliter deberetur seruitus p...

glo. et per hoc. Et differentia est ista. nam ille qui de ber seruitute luminis mihi potest alius edificare...

Plus negat negatio qd affirmatio

far. om. ind. Et hoc facit pro his que dixi in seruitute precedenti. Et propterea ego sic dixerem in hac materia. aut ille cui seruitus luminis promittitur...

De seruitute ne luminibus officiat. Ca. xxxvi.

Ista seruitus ne luminibus officiat in multis declarata est in tribus precedentibus seruitutibus. sed qd seruitus est et ab alijs diuersa necesse est...

care dic. q. sic. et est ter. in. d. l. cum debere colu-
nam. in. h. de quo dic. ut ibi per glo. in. ver. pariete
S. q. d. si concessi tibi area. ut ibi edifices domum in
qua debeas me recipere cum locis meis transiun-
tibus: an domo destructa quocumque casu nouam
reedificare tenearis. et videtur q. sic. q. sicut dixi
in seruitute oneris ferendi ut perpetuum esse de-
beat iravidebitur esse dicendum in ista obligatione
seu onere recipiendi me officio omnino ut debeat
esse perpetua. et hoc tenet Ja. de arc. per. d. l. cum
debere columbas. in. prin. r. l. si finita. de. d. in. sec.
Ely habent in. l. qui bona. eo. r. sed Ange. in. d. l.
cum debere tenet contrarium. q. in hac questione
ille qui promittit non tenetur recipere nisi in do-
mo edificata. per no. per. l. boues. §. hoc sermone
de verbo. sig. illa. n. que secundo edificatur non est
eadem domus. ut. l. seruitutes que in superficie. §.
si sublarium. de serui. vrb. predio. facit. l. maritus.
cum ibi nor. ff. loca. Non obstat l. cum ex. d. l. cum
debere. quia ibi semper fuit facta promissio oneris
ferendi. unde sui natura hoc obligatio est perpe-
tua cum causam successivam habeat et nunquam plene
satisfactum intelligi possit. l. in. prin. de condi-
tio. ob. causam. et. l. in. prin. et. §. dare. de usufr.
Quando autem paries vel columna debens seruitu-
tes reficitur ad que interim spectabit futura edi-
ficium ne corrumpat die ad dominum cui seruitus
debetur. ut est ter. no. in. l. scilicet. in. prin. si serui.
ven. et ibi iurisconsultus dat consilium dno supe-
riori si non vult sulcare ut edificia deponat et refi-
ciat cum paries fuerit refecturus et est consilium
ironiam scdm glo. ibi quod istud erit sibi v. reri?
quod sulcare et allegatur ille ter. ad illud vulgare
quod consilius est malum sustinere q. malum pa-
ti. et peius. **C** Sed quero quis debet mihi serui-
tutem ut in parietibus suis habeam trabem seu
tigna per que solarium meum sustineatur. an ista
erit seruitus signi iniuncti vel oneris ferendi. Vi-
detur esse signi iniuncti. quia tigna habeo in pa-
rietibus suis per. l. scilicet. §. comperit si serui. ven.
In contrarium videtur quod. sit oneris ferendi.
per. l. cum debere. de serui. vrb. predio. ego credo
quod in hoc sint consideranda verba imposita ser-
vituris. Aut. n. dicit quod quis possit immittere
tigna in parietibus suis et supra solarium edifi-
care. et erit seruitus signi iniuncti licet in conse-
quentiam onera sustineat. per. d. §. comperit. vbi
casus. Aut dicitur quod quis teneatur sustinere
onera mea vel solarium meum et tunc erit serui-
tus oneris ferendi. et ita loquitur. d. l. est debere.
ibi paries oneri ferendo. r. licet in consequentiam
habeat signorum immisionem quia inspicere debe-
mus quod principaliter sit non q. in consequentiam
ut. l. si quis nec causam. r. ibi no. si cer. per. Aut vba
sunt ambigua r. consistat de eis puta q. prescriptus
est. et tunc puto in casu predicto quod sit potius
signi iniuncti q. oneris ferendi. et probatur in. d.
l. scilicet. §. comperit. r. hoc sentit gl. no. in. §. distat.
in ver. actiones ibi. nam h. vbiq. sustineat onera.
tamen quia in prima specialiter de onere ferendo
dicitur non in secunda r. Sed si esset seruitus co-
lunne sustinentis solarium vicini q. non requiritur
ecce in parietibus sed in solo debente seruitutes.
et tunc non est dubium quod esset seruitus oneris fe-
rendi non signi iniuncti. d. l. cum debere. in. prin.
cipio. **E**t bis habeo quomodo cognoscatur serui-
tus signi iniuncti a seruitute oneris ferendi. Tres
que sit differentia inter vnam et aliam colligitur
ex predictis r. in verbo nunquid autem ille. et vide-
ter. cum glo. in. d. §. si distat. **C** Ultimo queritur

si legatur vel venditur domus an videtur im-
poni seruitus ut sustineat onera pertinentia q. ipso
actu sustinebat. r. dic q. sic maxime si contraheret
hoc scilicet ant. l. qd conclave. de dam. in. sec. coniu-
cta. l. j. in. prin. de act. em. Nec obstat. l. in. vedendo.
de act. em. quia loquitur in seruitute que non ha-
bebat causam continuam. et ita tenet Barr. in. l.
j. circa prin. de serui. lega. et vide ut dicam in se-
quent. serui. in verbo sed reassumendo istam serui-
tutem. Alia plura circa istam materiam vide que
dicam infra de onere ferendo que etiam hic con-
uenire possent.

De seruitute itineris seu actus. Ca. xxxviii

Ec est vltima seruitus vrbana
qua in specie hoc libro declarare con-
stabit. cetera si que sunt in domo per
me figurata de qua proxime dicitur
intelligi poterunt. Seruitus ista
itineris seu actus non solum est rustica. ut. l. j. in. prin.
de serui. vrb. predio. et insit. in. prin. de serui. puta
quando debetur a predio rustico alteri predio ru-
stico. ut ibi. sed etiam potest esse vrbana quando a
fundo vrbano alteri vrbano debetur. ut probatur
in. l. inter communia predio. et in. l. seruitutes que
in superficie. §. si domo de serui. vrb. predio. et
pro hoc vide que dixi in seruitute precedenti. in
prin. Si habes seruitutem cundi ad domum
tuam per castellum meum vel domum vel curias
vel scallas meas an ego possim claudere de nocte
ianuam. Et dic quod sic quia intelligitur actum
ut possis ire de die non de nocte. dicta. leg. iter. et
ita ibi per doctores et est ratio quia de nocte non
licet ire per civitatem vel domos alienas. ut ibi
probatur iuncta glo. secundum Paul. de cast. et
dixi supra. in. viii. questione principali. in vltima
clausula. ver. item seruitus itineris quod bene no.
et pro illis qui habent piures domos ad quas in-
greditur per viam curiam que sit vnius tantum
et omnes stant sub vna clau. l. quid sit fugitivus.
§. apud celsum. de edil. edic. sicut est vencijs et in
multis locis. Unde ex bis not. licet quis preterdat
ius cundi per domum vel fortilicium aut scallas
alterius etiam iure seruitutis constituere itineris
seu actus tamen debet ire congruis horis: unde
intelligitur quod tantum de die ire possit. et ita
glo. in. d. l. iter. unde facit secundum cum ad colle-
giatam cum confederatum qui se obligavit ut li-
ceat alteri confederato transire per castella et loca
sua ut licet non aperiat portam de nocte non ta-
men dicatur venire contra commenta. et similiter
exigantur custodes fortiliciorum si de nocte ali-
cui non aperiant portam seu hoc non teneantur
facere propter immunitatis periculum facit ad hoc
l. furem. et quod ibi no. ff. de fidei. hoc tamen non
puto ita amare r. in civili modo intelligi ut nullo
modo liceat de nocte ire sine transire. Nam si po-
test esse sine periculo et id quando fieri consuevit
sicut in domibus contingit de hyeme quo tempo-
re plerumque de nocte itur vel propter aliquam ne-
cessitatem tunc teneo quod etiam de nocte pos-
sit ire et transire. ar. d. l. furem. cum ibi no. et quia
verba sunt civili modo intelligenda. l. scilicet. de
serui. nec amare sunt intelligenda. ut est ter. in.
l. si quid venditor. in. prin. de edil. edic. et. l. si id
quod. §. si quas. de dona. inter. v. et nor. glo. ante.
pe. in. c. clarum. de testa. cl. §. Scriptum est enim
qui nimium emungit clat sanguinem. ut dicit ter.
in. c. nisi. cum. §. propter militiam. de renun. r. ha-

betur originaliter prouerbi. c. xxx. et per glo. in. l.
sciendum. §. illud. in. ver. artificum. de edil. edic. et
adde bis que dicam infra in. §. lib. de ser. itineris. r.
de seruitute vie. **C** No. vnu alium casum pulcrum
et quotidianum q. si inter plures est facta diuisio
domus vel alterius fundi non videtur actum q.
vnu habeat aditum per parte alterius sicut pri-
us habebat: nisi hoc inter eos specialiter sit conuen-
tum ut est casus no. in. l. via constitui. §. quocumq.
in. si. r. ibi hoc no. Bal. Flo. et communiter docto-
de serui. vrb. pre. et ideo licet quilibet eorum ante di-
uisionem posset transire per totum fundum: quia
in qualibet parte habebat partem pro indiuiso
tamen post diuisionem nullus poterit facit. in.
vedendo. de contraben. em. et hoc est vtile ma-
xime inter fratres diuidentes domum per partes.
ad quas non possit haberi aditus nisi per alias
partes. **C** Pone exemplum: tres erant fratres et
domum communem habebant tria solaria habebat
tem. venerunt ad eius diuisionem: et cuiuslibet fra-
trum assignatum est vnum solarium post ea fra-
tres qui habebant solaria superiora volebant ire
per solarium inferius alio fratre inuito. queritur
an possint. r. an per solarium inferius habeat ire
seu aditus. **E**t videtur q. sic per. l. binas edes alias
incipit casus. de serui. vrb. predio. Dicitur contrarium
ut est casus no. in. d. §. quocumq. fm. Albertum de
cremona. et Bal. et doc. ibi et hoc probatur etiam
ratione. Nam diuisio finalis est emtionum. l. j. c. co-
munia vtriusq. iudi. sed in venditione vel via vel
iter non venit nisi expresse sit dictum. in. d. l. in ven-
dendo. **E**t ratio vniu est: quia in dubio res libe-
ra vendi videtur: non cum aliqua seruitute. l. m-
tradendis. §. interpositis. in. si. communia predio.
Et propterea si vendidi tibi predium meum ad quod
iri non poterat nisi per aliud meum predium non
videtur actum ut illud debeat tibi seruitutem nisi
expresse dictum fuerit. d. §. in terpositis. in. si. cum
glo. secus est in legato: quia in dubio videtur res
legata: ut heres possit transire sicut testator transi-
bat. ut. l. restatut. in. principio. si serui. ven. r. ibi hoc
tenent doct. et Bar. r. doctores in. d. l. binas edes. et
Bar. in. l. j. de serui. lega. et est ratio quia in vlti-
mis voluntariis interpretatio fit latior: et fauo-
rabilior q. in contractibus. l. in testamento. de reg.
iu. cum dilect. in. si. de dona. et ideo sint cauti fra-
tres in diuidendo ut referunt sibi aditum expres-
se. eodem modo debent esse cauti emtores. hinc est
q. communiter notari apponunt in instrumen-
tis emtionum r. similitum vnam clausulam. videli-
cet cum accessibus et egressibus introitibus et exi-
tibus suis vsq. in vias publicas r. dicit Barr. et doc.
in. d. l. binas edes. que clausula hoc importat: quia
licet non debeat seruitus sibi ab alia re mea ta-
men si consueueram ire per illam ad rem vendi-
tam vel fratres similiter ire consueuerant alicuius
emtoz vel frater ire poterit. quia iste potest dici ac-
cessus illius rei vendite vel diuise. Cautius tamen
esset exprimere in specie q. iter seu actus debetur
per talem locum quod no. in practica. et vide. que
dicam infra de curia. Sed reassumendo istam que-
stiones latius in genere r. ut oia complecti possint:
videlicet an iter seu actus debeat. de qua vide ple-
ne per Bar. in. l. j. de serui. leg. per Jac. bu.
Bar. et Bal. r. doc. in. d. l. binas edes. et per Pau. de
ca. in. l. in tradendis. §. interpositis. c. dia. predio. et p.
Bar. r. doc. in. l. quod conclave. de dam. in. sec. in. §.
sic concludas. Quod autem ille a quo peto seruitutes
mecum non contraxit nec quasi. ante mecum vere
contraxit vel quasi contraxit. p. ante casu quando

non contraxit nec quasi mecum. et tunc non ha-
beo ius petendi ab eo istum aditum. l. cum debe-
re. de serui. vrb. pre. r. ratio esse potest: quia regula-
riter res cuiuslibet libera est nisi seruitus constituta
probetur. r. qui luminibus. r. ibi no. co. i. r. l. alti.
et. l. edibus. C. de serui. Secundo casu quando me-
cum vere contraxit subdit in. g. aut contraxit su-
per usufru. aut super proprietate. Si super usufru.
dic q. debetur iter seu aditus daro q. sibi dicatur.
ut est ter. in. l. j. §. j. si usufru. pe. r. probatur in. l. sed
si quis. §. proprietatis. in. fi. de usufru. et ratio est
quia sine aditu ad eum usufru. esset inutilis. et est
etiam ter. qui ponit hanc rationem m. d. l. binas
edes. ver. non autem. et vide ad hoc omnino glo.
in. d. §. proprietatis. ad. fi. in. ver. contineri. et in re-
lige siue debeat usufru. et contractu inter viuos:
siue ex vltima voluntate: quia reputatur esse mos-
dici preiudicij ex quo perpetuo non durat fm. glo.
in. d. l. binas edes. Item intellige q. iste aditus de-
beat usufru. et uario iure cuiusdam communita-
tis non seruitutis: q. seruitus seruitutis esse no-
potest. l. j. §. j. de usufru. leg. et quod dictum est de
usufru. idem in quocumq. contractu dicas qui pri-
cipaliter concernat usum rei. ar. l. sed et addes. §. il-
lud. filoca. fm. glo. alias. f. m. d. l. binas edes. Si
vero super proprietate rei contractum est. puta ve-
didit quis proprietatem rei: tunc non venit serui-
tus itineris sine aditus: neq. alia seruitus. l. in ven-
dendo. de contraben. em. r. l. qui libertatis. §. si de
euctionibus. r. l. via constitui. §. quocumq. in. fi. de
ser. vrb. pre. r. ita tenet glo. Bar. et Ange. et doc. m. l.
quod conclave. de dam. in. sec. r. intellige si sine ad-
itus vendita efficeretur inutilis. et est ratio diffe-
rentie inter usufru. r. proprietate: q. usufru. est mino-
ris preiudicij: quia proprietate regulariter nunquam fini-
tur ab usufru. sic. l. corruptionem. C. de usufruc. c. l.
§. Sed hoc limita duobus modis. Primo quado
esset seruitus signi iniuncti vel oneris ferendi: q.
tunc cum suo onere res videtur esse venditavel ali-
ter alienata. d. l. quod conclave. et. d. l. binas edes
et. l. j. de serui. leg. r. ita tenet Bar. et Flo. in. d. l. bi-
nas. sed Bar. r. Ange. contrarium dixerunt in. d. l. con-
clau. dicunt enim q. in contractibus inter viuos si
non interponit seruitus oneris ferendi non venit
per illa iura. et idem dixit Ange. in. d. l. binas edes.
vbi dicit q. si haberet duas domos vnica conti-
gnatide contextas. vnam vendit alteram sibi refi-
net non poterit emtoz inuito venditor. retinere ti-
gna que requiescit in domo vendita nisi forma co-
tractus aliter se habeat. Unde ipse dicit: si cautus
emtoz: quia ex hoc vidi iam multas lites. r. sub-
dit q. hoc pbatur in. l. qd conclave. de da. in. sec. vbi
videtur esse casus dum dicit seruitutes oneris po-
tius seruande impositam vendidisset quasi videat
tur a contrario sensu q. secus esset si non fuisset im-
posita. Sed ego credo q. non bene dicat q. in con-
trarium est ter. in. d. l. qui binas edes. cum seq. cum
glo. super ver. c. c. c. s. m. que exponit inter viuos.
nam venditur domus videtur imposita seruitus:
ut sustineat onera permanentia que ipso actu tunc
sustinebat. et ita debet intelligi. d. l. qd conclave. §. j.
Bart. in. l. j. de serui. leg. r. d. l. binas edes. in. fi. r. ta-
lis seruitus dicitur habere causam continuam r. per-
manentem propterea videtur imposita maxime si
contrahentes hoc sciebant: ut dicit Barr. in. d. l. j.
in. prin. r. dicit in precedenti seruitute. in. fi. et istud
teneas. sed si haberet causam non continuam sicut est
seruitus itineris seu actus. tunc fm. omnes in con-
tractibus inter viuos non videtur imposita nisi ex-
presse actum sit. l. in vendendo. de contraben. em.

et isto modo intelligo qd dixi supra in versu. si pro su per proprietate. Secundo limita quando instru mentum venditionis inuenitur cum illa clausu la cum accessibus et introitibus etc. de qua. s. dixi. Tertio etiam limitare potes in via ad sepulcrum de qua dic vt. l. si quis sepulcrum. in princip. de res li. et nota. Barr. in. d. l. j. in fi. tertio casu principa li quando quis mecum quasi contrahit. puta de red. adeunde cum me legatario. l. apud tui. §. si. qui. ex cau. in postea. et tunc regulariter seruitus imposita non videtur. dicta l. quod conclaue. et di ca m in sequenti questione. Sed an possit agi vt imponatur. Dic aut fuit legatus usufructus aut proprietatis. Primo casu potest agi vt imponatur illa seruitus si alias usufructus esset inuicibus. i. butas. vt. non autem preallega. et. l. j. r. h. usufructus. pe. et. l. dammas. §. j. et ibi Barr. de usufructu. le. ¶ Se cundo casu quando legatur proprietatis: et tunc aut queris an a legatario debeat prestari seruitus heredi. et sine dubio dicas qd sic. l. testatit. in prin cip. si seruitus ven. et. l. si fundus sub conditione. §. qui fundum. de lega. j. et. l. si. de seruitu. ru. pre dio. ¶ Aut queris an debeat prestari ab herede ipsi legatario vel ab vno legatario alteri legatario. vi de glo. ordina. que hoc disputat in. l. si. §. si loci. de adimen. lega. Sed quicquid dicat illa glo. Barr. in. l. j. ante si. de seruitute leg. dicit qd credit qd de beat prestari per. dicta. l. binas edes. vbi dicitur qd non potest heres in totum lumina obscurare rei cuius proprietatis est legata: eadem ratione iter de bet prestare: quia in minus posset lumina obscura rare quam vt sine itinere. l. j. §. j. si usufructus pe. et ita debet intelligi. dicta. l. binas edes: que est cla uis huius materie fm Bar. et bene. Sed circa pre dicta queritur eo casu quo heres tenetur prestare aditum an sit seruitus constituta ipso predio lega to. ita vt legatarius possit intentare confessionem contra quemq impedientem fm. l. si quis dicitur. no. in. fi. si serui. ven. Et videtur qd sic per. l. si quis partem. §. si. quemadmodum. seruitus amit. Doct. dicunt contrarium: quia ibi loquitur quando ser uitus fuit expresse legata. hic non expresse: licet sin garur legata tacite. vt. §. dixi. et expresse non tran sit ius seruitutis: sicut nec transit dominium ipso iure: vt est textum. cum glo. fm. Ja. de are. et doct. in. l. emtor. §. si. de rei ven. et in. l. seruum filii. §. si. et quod ibi per doct. de lega. j. solum ergo legata rius habet actionem personalem contra heredes et testamentum vt seruitutem constituat: vt nota. Barr. in. d. l. binas. Unde sic cautus in agendo et fa cendo qd constituitur tibi seruitus si vis qd tran se at in te singularem successorem actiue et passiue quod tene menti in practica. Cetera circa ista ma teriam vide infra de itinere siue introitu.

Aperest nunc vt quibusdam nominatis in iure seruitutibus vrbanis explicatis de domo per me si gurata loquamur per quam reli quas seruitutes vrbanas facile qdsc intelligere poterit: quicquid in fundo vrbano fieri permittatur: et in quo seruitus et libertas consti tuitur autem hec memoria aut cogitatione facilio ra sint eas et ipsius domus ordine declaremus. ¶ De solo ieu area. Caput. xxxix.

Ex ordine nobis occurrit vt pri mum de solo siue area quedam dica mus. In solo siue area regulariter po test quis edificare domum vel aliud edificium construere: et alius vt ita di

tin vlt ad celum liberus esse debet: et eius cuius est solum vt probatur in. l. alius. et. l. edibus. C. de seruitu. r. l. si. in. princip. de serui. r. generali. r. no tari. in. l. qui luminibus. de serui. r. pre. que tame lex prima in contrarium potius facere videtur fm Albe. de rosa. in. dicta. l. alius. in princip. hoc etia nota. glo. r. quest. j. ca. h. in verbo. hac. et doc in telligo siue alius fuerit edificatum siue nunq pa ta: quia erat area vacua. immo etiam si per mille annos area mea steterit iuxta palatium tuum no edificata tamen potero edificare nec me prohibe re poteris. vt nota. gl. in. dicta. l. qui luminibus. in fi. et idem no. glo. Bar. in. ca. abbas. in. princ. m verb. monachum. que incipit hoc modo. extra de verb. significa. et glo. Joa. thetonici in dicto capi tulo. h. r. quest. j. et Spec. in. tit. de causa pes. et prop. in. vltima. col. vers. sed pone. et vers. sequit. et per Hofre. in libello. ne quid in loco publico fi at. et de conte. §. illud queritur. Item predicta in tellige qd quis possit edificare in suo solo vel area etiam si officiat luminibus vicini nisi si debeat seruitus alius non tollendi. vt probatur in dicta. l. alius. et. dicta. l. edibus. §. de serui. et. l. cum eo. et. l. penul. de serui. r. si. predio. et in. l. alius si ser uitus. vendi. et. dicta. l. qui luminibus. etiam si vic cinus esset minor vel pupillus. vt probatur nota. in. dicta. l. alius si seruitus ven. coniuncta glo. que dicit qd vbi erat seruitus constituta. Item in tellige predicta etiam si obscurarent in totum lu mina seu edes vicini. vt. d. l. cum eo. et ibi hoc no. Bal. Sed predicta fallunt in quibusdam casibus in quibus no est licitum cui in suo alius edifica re maxime obscurando lumina vicini. ¶ Et pto quando esset consuetudo vel statutum edificandi vlt ad certam mensuram: sic seruitus videtur imposita co suetudine vel statuto. Nam tunc edificatio alius fuerit licita. casus est et glo. que ponit de illa turo flor. in. l. j. C. de edifica. p. in. no. glo. r. doc. in. l. qui luminibus. de serui. r. predi. r. dixi. s. de serui. alius non tollendi. q. i. h. et huiusmodi statuti vel consuetudo ligat etiam forissem cum? est domus que no dz alius tollit vt ibi dixi in. v. q. sio ne. ¶ Sedo fallit qd seruitus est imposita per pa ctum. vt. l. inter seruitutes. et seq. de s. rui. v. pre. de quo dic. vt dixi. s. de seruitute ne psecuti officia tar et tribus seq. vt qd est pscripta hmd seruit? vt no. glo. in. d. l. qui luminibus. de qua prescriptio ne dixi plene. s. r. vltima. q. principali. ¶ Tertio fallit qd vnus habet plures domos et vnus legat usufru. alteri. nam tunc non potest heres alteram tollere vel obscurare domi usufructuaria in totum sed saltem modicum lumē qd habitantibus sufficiat relinqui debet. et in. l. si lo qui binas. de usufru. et ter. et glo. in. l. binas. de serui. r. predi. r. dixi ple ne in fi. in seruitute precederi. in pe. q. d. ne. ¶ Quar to fallit qd edes vicini habent lumen ex publico. quoniam tunc vicinus edificando nocere no posset talibus luminibus: qd no licet vicino aliquid in pu blic. facere quin liceat alteri phibere. ff. ne quid in lo co publico. per totu fm Hof. in libello de confes soria. post prin. in ver. sed illud queritur r. hanc. q. videtur sentire glo. in. l. alius. §. si. de dam. in fec. que incipit. nisi animo nocendi. ibi respondeo. non videtur officere si lumen auferat quin ex pua ra consuevit habere. facit. quod no. Bar. in. l. j. §. si cut autem. de aqua plu. ar. et in. l. putat Albe. de ro sa. in. l. alius. C. de serui. quando officiens lumini bus laborat in publico: tunc enim prohiberi pos set nisi esset consuetudo quod posset. etiam in pu blico taliter laborare. vt ipse notat. in. l. de qui bus §. nunquid videndum et qualiter. ff. de legi

Casus sal lenrie qd no pot edificare alii? etia? in suo.

bus. Si autem in suo labore. tunc etiam si alius edificaret officeret luminibus que haberet ex pu blico phibere non posset. vt. d. l. alius. cum edcor damus supra allegatis. facit qd dicam infra in. v. q. c. ¶ Quinto fallit qd quis leuaret alius animo nocendi vicino r. sibi no n prodest. vt est tex. et glo. in. l. j. §. deni. p. el. h. de aqua plu. ar. que allegat ad hoc. r. l. r. dicunt doctores cum pari fluxum legis sicut dicimus pari fluxum sanguinis qui nimium abundat. r. idem no. glo. in. d. l. alius. §. si. q. inci pit. nisi animo nocendi. de da infec. vel quado tolle ret alius ad emulationem vel despeccu vicini. nam quia volebat videre omnia secreta boni? sue. vel tunc non posset fm pe. Cy. Bal. r. doc. in. l. alius. C. de serui. per. l. opus. ff. de operib? pu. l. z contrariu teneat Albe. de rosa. in. d. l. alius. in. fin. qui di cit qd non obest. d. l. opus. quia loquitur in edifica tione in publico. nos loquimur in edificatione in suo idem qd Albe. de ro. tenet Ang. in. d. l. cum eo. de seruitu. r. v. ba. predi. et Flo. in. l. fabinus. in. fi. col. c. muni diui. Sed Pau. de ca. tenet prima opi nionem in. d. l. cum eo. qd edificans nullam recipe ret vrilitatem. sed facit vt vicino tantum noccat. in. dicta. l. j. §. j. de aqua plu. ar. que loquitur quando edificatur in priuato. non obstat respon sio Ange. ad. di. §. deni. q. quam dat in dicta. l. cum eo qui dicit qd loquitur quando vrilitas ex tuo per ueniebat de directo in meum: vt illam mihi aufer re non posses faciendo in tuo nisi facias vt tibi p ficiat: sed hoc lumen no proueniebat mihi ex tuo: sed ex celo. quia ista responsio facit de directo in contrarium fm Pau. de cast. in. d. l. cum eo: quia si non habebam istam vrilitatem a te vel de tuo mi nus mihi debes posse auferre. ar. l. si arrogato. vers. sed an impuberi. ibi qui non. b. iudicio eius de adoptio. Preterea hominem homini in fidari nephas est. l. veluti. de iust. et iure. nec mos est ei gerendus qui facit solum vt officiat. i. in fundo. de rei ven. Ideo tenet ipse Pau. de cast. primam partem tanq humaniorem et dicit qd ita de facto respondit in ciuitate padue. et idem ego teneo qd non. quia sepe accidit de facto in vicinis inimicis. et adde quod dixi infra de fenestra leui balcone. ¶ Sed est dubium an presumatur facere ad emu lationem vicini. et dicas qd in dubio non presumi tur. l. merito. ff. pro socio. et ita vult glo. multum no. in. d. l. alius. §. si. que incipit. nisi animo nocendi in princ. quam doctores sequuntur. Sed si facit vt noccat dumtaxat vicino. tunc presumitur facere ad emulationem. d. §. deni. et presumitur facere vt noccat quando nullam sentit vrilitatem secundum Pau. de cast. in. d. l. alius. pro hoc alle go rex. in. l. et qui data opera in princip. ibi sine lu ero hoc affectauit et quibus cau. ma. Idem fore postet dici si esset modica vrilitas et magnum dam num vicini et essent inimici. arg. l. spadonem. §. si. ibi patrimonio de excu. r. u. coniuncta. l. j. §. quest? tam vers. preterea. ibi quia facile mentiuntur de questionibus quod bene no. Et adde quando qd edificat animo nocendi vel ad emulationem da tur contra eum actio de dolo. vt no. Inno. in. d. l. alius. §. si. r. habetur in. d. l. j. §. deni. et in. l. j. §. de dolo. ¶ Sexto fallit quia illud quod dicitur quem posse edificare debet intelligi quado posset edificare de iure communi puta in domo vel area sua dicta. l. qui luminibus. cum glo. cum si. s. alle gatis. secus si ex privilegio speciali vel generali ali cui concederetur a principe vel a superiore vt pos sit in loco publico edificare. quia intelligitur sine damno alterius. et idco non poterit edificare si ob kurant lumina vicini. et est no. in. l. h. §. merito. r.

§. si quis a principe. ff. ne quid in loco publico. et ibi glo. in princip. dum dicit scilicet generali con cessione vel simplici. et idem vult glo. j. m. fi. in. l. h. de dam. infec. et pro hoc. l. ne auus. cum ibi no. de emanci. li. et. c. quamuis. in. fi. de rescrip. in. v. cum si. Et hoc etiam tenet Bal. in. l. manifeste circa fi. C. de seruitu. et vide quod dixi. s. in quarta fallen tia quod nota. quia sepe in ciuitatibus conceditur qd quis possit edificare in loco publico. ¶ Septimo fallit quando quis edificaret super re commu ni ipsius laborantis et eius cuius luminibus of ficat quia nunc non possit de quo dic vt habetur p Albe. de ro. in. d. l. alius. r. dixi. s. in. v. q. ne lumini bus officiat. dic vt ibi et non omittas quia est nota. ¶ Octauo fallit in. l. si. §. j. de serui. nam si area in qua fructus trituranter et palee a fructi bus discernuntur non posset habere ventum nisi ab vna parte ipso iure predio vicini seruitus im po sta esse censetur ne possit alius tollere et ventum impedire vt est casus ibi mirabilis secundum doc. et nota. glo. j. et ibi Ange. in. l. imperatores de ser u. v. ba. predio. et dixi. s. in seruitu. alius non tol lendi. in. v. h. questione sed istud non est mirandus quia istud fit fauore agriculturæ quo multa etiam alia contra iuris regulam introducta sunt. l. h. et ibi nota. C. de nun dimis. et in ancre. agricultores. C. que res pi. ob. possit capitulo secundo. de truga et pacc. l. j. in princip. de serui. cum si. ¶ Sed an va leat pactum in contrarium videtur qd sic per tex. cum glo. in. l. h. in princip. de seruitu. ru. predio. li cet videatur contra publicam vrilitatem fm Pau. de cast. in. dicta. fi. in fi. ¶ Nono fallit in pre dho rusticis propter vrilitatem fructuum vt est textus. cum glo. fm vnum intellectum in. dicta. l. fi. §. si. C. de seruitu. et ideo si haberem predium meum in quo frumentum seminari consueuerat et ab vna tantum parte haberet solem non posset ibi edificare et mihi solem pro fructibus necessa rium auferre. et istud est fauore agriculturæ vt pro xime dixi qd est nota. ¶ Decimo et vltimo fallit ea dem ratione in scholis. nam qui iuxta scholas edifi care non potest ita qd luminibus earum officia tur licet seruitus constituta non sit et ita reperio tenuisse Anto. de bu. in. d. l. si. §. si. facit ad hoc qd nota. in. l. j. fo. ma. que omnia bene nota sunt r. ali bi non ita bene declarata reperies. adde que dicas statim in sequem. rubri. ¶ Nunquid autem ha bens usufructu. aree possit ibi edificare. Et videtur qd non per. l. usufructuarius nouus tyrium. §. j. de usufru. r. per. l. usufructu. nauium eo. r. r. et in r. per. §. rei mutatione. et. §. si. antes. qui. mo. usufr. amit. In contrariu videt tex. in. l. p. si. de usufructu. Dic qd regulariter no potest vt in primo allegatis. s. fal sit qd velle edificare pro conseruatione fructuum et rerum que in eadem area sunt. et ita loquitur. d. l. p. et ibi nota. et bene. ¶ Sed quid si alius edifi ficauit in area cuius usufructu. alienus sit. Dic qd so blato edificio restitui area usufructuario debet rectus est cum glo. et ibi per doctores. maxime Flo. in. l. si area de usufructu. Item quid si edificauit in area aliena vel per alium possessa. vide in. l. si in area. de condi. indebi. et in. l. iul. alias incipit si in area vel aliena. ff. de rei venditio. ¶ Tertium nun quid in area communi possit edificare. Dic qd so cius te prohibendi ius habet quauis ius edifican di habeas a vicino concessu cui seruitus debeba tur ne domus communis alius tolleretur quo niam in iure loco in re communi non habes ius edificandi. et est cum glo. in. l. sed si viter te et me §. si in arca. de serui. v. ba. predio. et adde que not. per glo. et doc. in. l. fabinus. c. muni diui. Si tame

alluionem insti. de re. diuisio. et habetur in l. j. in p. a. de ventu. inspic. Item cognoscitur etiam per fenestellas que sunt sepe numero per imagi. fros ab vtraque parte muri que non penetrant to. rum murum. nam ille fenestre sunt solum ad si. gnificandū cuius et quomodo et non per aliud. et ideo per signum cognoscatur signatum. l. j. §. si in telligatur. de edil. ed. c. r. l. figmaria. ibi per Bar. et de fabricis. l. n. et per Bal. in aut. dos data. C. de donat. ante nup. et dixi plene in. de. §. si intelliga. tur. Si enim ille fenestre sunt ab vtraque parte vltra medietatem muri a latere cuiusque indica. bitur murus communis pro diuisio: sed vsq. ad dimidiam muri pro diuisio. Sed si sunt ab vna tā. tum parte: perforantur vltra dimidiam vel in totum et alia signa in contrarium non appareat iudicabitur esse illius a cuius parte est illa fen. stra per ea que dicta sunt supra. Unde si cautus vt quando facis edificare murum a parte tua fa. cias fieri illas fenestras penetrantes vsq. ad me. dicatam muri: si vero facias edificare domum cō. munem semper fieri facias fenestellas penetrā. tes vsq. ad dimidiam muri: et communiter serua. tur maxime in ciuitate Verone. Item cognosci poterit ex camino siue caparant tuba. Item ex ne. cessario et eius onera distinguendo: vt. §. si aut est in medio muri vel circa. et sic presumitur murus cō. munis. Aut vltra mediu vel in totū puta quia ca. mera necessarii est vltra murum: a latere vicini. et tunc presumitur esse in totum illius cuius est ne. cessarium siue eius camera nisi aliud contrarium appareat. puta q. vicinus haberet signa vel alia signa in illo muro. Et est ratio q. caminus et ne. cessarium non possunt fieri regulariter in alieno siue cō. vt no. Ange. in. d. l. quidam hiberus. de ser. ubi. p. r. d. dicam infra de camino et necessa. rio. Item cognosci poterit si in pariete siue mu. ro constructum est seclorum aquarolum vel ca. uale siue balmium puteus cisterna fons lauel. lus que sunt et fieri solent in submoio fm crigen. tiam et oportunitatem loorum distinguendo vt. §. de quibus casibus specialiter tractabimus. Item cognosci poterit si ab vtraque latere muri vel ab vno tñ sunt anuli ferri lapidibus insitri in qui. bus anulis equi ligari solent. et isti anuli appel. lantur sigilla. r. cum glo. in. l. cetera. §. hoc fens. tus. in. si. de le. v. r. sigilla tibi Ange. dicat no. pra. les anuli sunt ad ornamntu ciuitatis: et ideo de. eis non possent capi reuota p. extractionem. et de illis anulis seu sigillis fit mentio p. r. et §. lo. in. l. equitum. §. sed si ediu. de vsu. ubi dicit q. vsu fructuaris non potest illos anulos de domo in qua habet vsufructu euellere. Item cognosci pote. rit si lapides in muro sunt in quibus subsistent aliquid vites seu pgula vinee. sicut in virida. ris sepe reperimus. Item per lapides ferreos que hincera dicitur et in palatio tñ nobilium et domi. norum aut potentiu ponitur in quibus lumen de. pice fieri solet. Item per cornua ferrea in lapidibus domozū sita in quibus visella apponi consue. runt sicut sunt comuniter bononie. Item lapideq. foratos vel per quedā alia instrumenta ferrea p. in et super quibus peritice ponitur pro extenden. dis ad sole vestibus vel lincaminibus. Item per ca. delabra que in muris dominorum et nobilium sic. ri solent. Item per insignia in muro seipra vel depi. cta que vulgariter arma appellantur. quia per ra. lia insignia communiter probatur rem esse illius cuius sunt insignia. vt l. qui libertarum. §. si. et ibi Bar. et l. si. de oper. pub. et habetur pleneq. Bar.

in suo tractam de insignis et armis. Item per in scriptionem in muro factam dicitur quonia hoc opus fecit fieri talis et vt probat in. l. qui li. berratum. §. si. et l. si. de oper. pub. et generaliter per alia signa in muro posita cognosci potes. rit et probari an murus sit proprius vel commu. nis nam cum non sit licitum cuiq. in alieno. im. mittere. l. quemadmodum. §. si pro rectorum ad. l. a. quil. et l. qui vitem. §. si ad ianuas. quod vii aut cla. nec in communi nisi ad vsuū destinatum. l. fabi. nus. communi diuisi. et l. si edes. eodem ritu. et l. quidam hiberus. de seruitu. v. bano. predio. sequi tur q. si reperitur aliquot oportet dicere illum murum aut esse meum in totum aut esse commu. nem pro diuisio vel me habere ius seruitutis p. ea que dicta sunt. et predicta omnia intellige. non solum quando dicta signa reperiuntur in muro infra sed etiam si essent extranea et foramina re. mansissent nondum clausa seu obcurata p. ea q. habent p. r. glo. f. et doc. in. l. h. bec autem iura. de seruitu. v. bano. predio. et sic dicitur in dubio h. signa p. aliquo de pdictis signis in muro q. est in. ter ipsum et vicinū presumas habere ius seruitutis vel communionis. In hoc sic concludere. Aut cō. stat q. paries fuit per vicinū edificatus in suo et sic fuit a principio vicini. Aut non constat. C. p. i. mo casu aut vicinū habuit parietū pro signo et in possessione et tunc ex qualitate pdicti poterit co. gnosci an cō. esserit ius seruitutis vel cō. ionis. q. per cō. munionē soluet ius seruitutis vel cō. ionis. q. ditione et valore muri. sed pro seruiture soluet quā. tū potest in interest vicinū hoc per glo. no. in. l. i. §. qui super se it. sup. verbo agendo. de superficie. et per glo. in. l. i. in. l. i. obcuris. et in. l. i. in. l. i. de r. et p. per Bart. et doc. in. l. i. de iure emp. facti. l. quot. ibi et quantitate pecunie ad trib. et l. j. de rebus dubis. et in. c. i. §. donare. in. ritu. qualiter olim feuda pos. ali. Aut vicinū nullum habuit tū. ruz pro dicta impositione signorum. et tñ tencō. q. illa impositio signoz presumatur potius iure seruutu. q. cō. ionis vbi aliud non appareret q. pa. rietia vicini potius videtur inducere seruitutem ar. l. quot. la. p. r. vna. §. j. de serui. et l. qui si p. r. d. ueretur communio esset donatio dimidiē que in dubio non presumitur. l. si iusta. ff. de dona. et cō. tra iur. §. si. ff. de pac. cum si. Nam quando possu. mus capere aliam coniecturam q. donationis ita. la captenda est. l. cum aurum. de solu. et l. camp. nio. de oper. v. C. Secundo casu principali quan. do non constat q. paries a principio fuerit vicini immo nescitur si a principio fuerit communis vel non: puta quia signa sunt hinc inde posita et eiusdem veritatis siue temporis. et tunc in du. bio presumo q. quis videatur potius possidisse ter. ruz iure proprio potius q. seruitutis etiam si plu. ra sint ab vna parte q. ab alia: quia seruitus in du. bio non presumitur nisi probetur imposita. ar. l. alius. et l. in edibus. et qd. ibi vno. C. de seruitu. iun. c. l. quecumq. de pub. Quid autem si sunt alia signa vel signa ab vna parte tñ in principio vel in situ. muri an eo casu quo per illa signa cō. ierit communis murus vel seruitus imposita intelliga. tur esse murus communis in totum vel seruitus in toto muro imposita. an vera tñ in parte illa in qua sunt signa. Istam questionem habui de sa. cro et sic dicebam. a ut ille murus fuit factus di. ueris temporibus vel per longitudinem vel per altitudinem: licet vna pars in qua sunt signa vno tempore alia pars alio: aut vno et eodem tempo. re. p. vno casu quando diuersis temporibus sic

Primo ad seruitutē dico q. pro illa rñ parte i qua sunt signa presumitur seruitus imposita et nō in alia. ar. l. si seruus. §. futuro. a contrario sensu. de serui. v. bano. predio. immo si esset passus q. impone. retur aliqua signa pura tria alia non possent im. ponere vt est casus in. l. si cum mecus. in. princ. si serui. v. bano. et dixi plene. de seruitu. rñi immitt. tendi in. v. q. Nec obstat. d. si seruis in. princ. vbi dicitur q. seruitus ne luminibus officiat ut sim. pliciter imposita intelligatur tam de presentibus q. futuris: quia ibi est negatiua que in totum ne. gat vt dixi. de seruitu. l. vno. circa principiu. Nos pro loquimur in affirmatiua que non extenditur vltra id in quo concessa est simpliciter vel speciali. ter. C. Sed primum ad comunem saliter concludo. Aut cō. illi murus est factus diuerso rpe per lon. gitudinem. et tunc idem tencō. quod dixi de serui. tutis: q. alius murus est. Aut murus ille est factus diuerso tempore in altitudine diuerso rpe: et ele. uatur et tunc aut ille murus erat communis pro diuisio et eleuatus est pro sua tantū parte et ideo q. alicuius est iura no. per Bar. in. l. dam. §. cum pa. rietem de dam. in. fec. et tunc cō. munitis pro diuisio et eleuatus est. et tunc tencō. q. in totum efficiatur communis. Ratio quia quando edificatur super muro pro diuisio et super edificatum efficiatur com. mune. vt notat Bartolus in. l. quidam hiberus. de seruitutibus v. bano. ruz ang. in. l. i. in. l. i. inter quos. in. n. col. in. princ. q. et hoc casu non habedit dubium. C. Secundo ca. su p. principali quando totus murus est edificatus vno et eodem tempore et est vnus tñ. et tunc in du. bio censetur seruitus imposita tñ iuris sit vide que plene dixi. de serui. rñi immittendi in. v. q. Sed vbi iudicaretur communis presumam esse communionem in totum ar. eius quod dicitur q. autem hols tenit totū hominē tenuisse videtur in. l. vngaris. in. princ. de furtis que est canonizata ruz. q. si. vulgaris et not. glo. in. ver. cas in fin. in. l. restituta. in. princ. ad trebel. facit. l. in. in. princ. pro de acquir. posses. et quod no. per Innocen. in. c. c. c. uis dilectus. extra de capel. mona. quod nota. quia quotidianum. C. Tercio principaliter est viden. dum an vno casu possit in muro cō. muniti edificare. Et primo videmus an possit ipsum altius tolle. re et in hoc distinguo. Aut murus est communis p. diuisio aut pro diuisio: puta quia vnusquisq. vici. norum versus se intelligitur habere medietatē pa. rietis sui pro diuisio iura ea que dixi supra de pa. rietis sui pro proprio et alieno. C. primo casu quando paries est communis pro diuisio. et tñ qz non est proprie communis vt ibi dixi quatenus se. protendit illa dimidia versus vnus ille poterit al. tius tollere et edificia superimponere. et tñ qz im. mittere. esse est casus in. l. bo. c. quod dicitur. §. et tri. bus. fm vnum intellectum gloss. ibi in. versu. pa. rietis in. princ. de serui. v. bano. predio. et est ra. tio quia tunc non dicitur releuare murum comu. nem. sed proprium nec super communem edificare sed super proprio tantum quod nemini est prohi. bitum. latius. et l. in edibus. C. de seruitutib. c. i. §. similibus et ita tenet Angelus in. dicto. §. et tribus quod dicit esse valde quotidianus. et hoc intelligit verum vbi paries est ita grossus q. vnusquisq. vici. norum edificare poterit super sua dimidiē nō tā. gendo aliam partem. Sed si paries est ita subri. lis qd. istud i possibite. s. edificare super dimidia non tangendo aliam partem: quia est paries liga. tuis quo vnusq. vnusq. paduani. sed de padua nis hodie non est verum: qz omnes sunt parietis.

bus affixi. vel si esset paries certoz laterū. et si pro quo vtritur tusa. et dicit Ange. q. non videt q. ibi possit esse illa communitio pro diuisio. de qua loqui tur. d. §. et tribus. ituz quia partes huiusmodi nō possunt ad oculum demonstrari propter subtilita. tem parietis. ruz etiam quia partes considerare per se vnusquisq. vicinū essent inutile. C. Secundo casu p. principali qz paries est cō. munitis pro diuisio et hoc subdistinguitur aut vnus locius vult alti. rollere murū cō. muniti inuicem altero vicino aut in. uito altero cui seruitus altius: nō tollendi debet primo casu aut qd. aliis tollit murum et sup. co. edificat: et qd. super edificatum fit suum proprium et non potest casus est in. l. quidam hiberus. de ser. v. bano. predio. ibi necq. parietem quidem inum pa. rietem communem fm vnam expositionem glo. que exponit per parietem communem. i. sup. parietem cō. muniti et ibi docet notat Ange. Bar. et docto. et Ang. in. l. inter quos. in. n. col. in. princ. de dam. in. fec. et probatur hoc in. l. i. si inter te et me §. si. de. ser. v. bano. predio. probatur aperte in. l. super. tuum. de acqui. r. do. et in. l. n. in. princ. et l. si in. arca C. de rei vendi. vbi habetur q. edificatum super pa. rietem cedit parietis inferiori. vt. §. dixi. vel dicitur est bacrenus. Aut quis vult altius tollere murum cō. muniti et super eo edificare: ita q. super edifica. tum sit commune sicut prima pars muri inferioris est communis. et tunc potest vt est casus in. l. i. quod dicitur. §. si ex tribus. fm vnam lec. glo. de ser. uitu. v. bano. predio. et ita tenent Bart. Ange. et §. lo. in. d. l. quidam hiberus. allegant not. in. l. parietes. et l. inter quos. in. princ. de dam. in. fec. et not. in. l. si su. pra. tuum. et in. l. i. et in. d. l. si in. arca. quod intelli. go quando paries inferior potest sustinere super. edificatum. alio non. ar. l. cuius edificat. de serui. v. bano. pre. Item intelligo quando non nocet socio nec sua interesset. vt probatur in. d. l. quidam hibe. rus. §. pariete. et in. l. fistulas. in. princ. et §. j. n. et in. l. co. r. tui. que leges ita intelligi debent. vt not. glo. §. in. princ. l. fabinus. cō. muniti diuisi. scus si noceret domino nec sua interesset casus est in. d. l. fabinus in. princ. et in. l. pariete. de seruitu. v. bano. predio. que ita debet intelligi. vt not. glo. §. in. princ. et in. l. si vt proponis. C. de edifi. p. vna. et ista est veritas. et ita seruatur in practica. C. Secundo casu quando quis vult edificare altius communem murum in uito alio cui seruitus altius non tollendi debetur et in hoc dicitur. Aut seruitus fuit imposita per vtrū. qz socium et altius tolli non potest. l. j. de serui. v. bano. predio. Aut per vnum tantū imposita fuit. et tñ qz aut fuit imposita parietis tantum. et tunc ipse im. ponens non poterit altius tollere sed alius sic. qz habetur seruitus pro non imposita. l. per fundus vbi casus de serui. v. bano. pre. aut seruitus fuit impo. sita domui per dominum donum in qua erat mu. rus cō. munitis inter ipsos et altius tertium vicini. et tunc seruitus habetur pro imposita etiam pa. riete communis per vnu domini tantum socium in muro. sed dominum insolitū domus. vt est ca. sus valde not. in. d. l. bo. c. q. d. §. si ex tribus fm An. ge. ibi. qui dicit no. q. licet parietis communis non possit per vnum tantum ex sociis seruitus impo. ni per. d. l. qui fundum. tñ vni non imponitur spe. cialiter parietis sed domini et vnus partes dicit oo. mus est cō. munitis et alio tunc erit imposita serui. tus illi et parietis. et ille est casus in. d. §. si ex tribus. Nec est murum fm est: quia cō. munitis et transire trāsire sit illud q. alio fieri vel transire non possit per. l. ut modicis. de contraben. emto. et hoc casu talis im. positio fuitur (nō nocet alii socio qn. possit an

rius tollere. casus est mirabilis in. d. §. ex tribus. Et si dicatur si est imposita seruitus ergo contra seruitutem edificari non potest per ea que habentur in. d. l. per fundum. Respondeo quod illud procederet quando esset seruitus specialiter imposita parietari valeret impositio. sed hic non fuit specialiter imposita parietari sed principaliter domui prope et per quod consequentiam ipsi parietari. Unde talis impositio seruitutis facta non principaliter sed in consequentiam non nocet socio qui non consentit. et iste est casus mirabilis in. d. §. si ex tribus. quem perperuo tene menti. q. per ipsum declaratur. l. si vnus ex socijs. de serui. v. p. medio. r. l. an vnus. si serui. ven. in. d. l. p. fundum. r. l. q. C. de serui. fin. Aug. in. d. l. hoc qd dicitur. §. si ex tribus. de ser. v. p. medio. Secundo nunquid socius possit cooperire murum communem. Et dicas bene ut sic si non faciat damnum vicino per. l. fistulas. r. l. quidam hiberus. §. pariete. cui ibi no. de ser. v. p. medio. cu. simi. et per ea qd dixi in precedenti q. Tertio nunquid possit rignum immittere. vide rex. et glo. et ibi docto. in. l. si communes edes. communi diui. et plene p. Aug. in. d. l. quidam hiberus. in. ij. col. versu. verosi. Inter res videtur. r. m. inter quos. de dam. in. fec. r. q. d. dixi plene. de serui. tigni immitterendi in v. q. r. vide omnino que dicam infra de tigno iuncto. Quarto an possit imponere vel restituere vel reficere commune parietem. vide. l. de pariete cuius ibi no. de ser. v. p. medio. r. d. l. si edes communes. communi diui. r. in. d. l. labinus. eo. ti. r. per. l. r. docto. in. l. si vt proponis. C. de edifi. p. v. r. per Ange. in. d. l. inter quos. et dicit infra de refectioe. Quinto an possit facere fenestram in muro communi vel claudere. vide docto. in. l. quidam hiberus. r. Aug. in. d. l. inter quos. r. dicam plene infra de fenestra siue balcono. r. de similibus questionibus contriugentibus murum commune vide Ange. in. d. l. inter quos. r. in. l. quidam hiberus. r. dicam infra diuersas rubricas. Sed est dubium quando quis alius vult tollere murum commune vel in eo aliquid fabricare: cuius expensis debeat hoc facere. vide per. l. yn. r. docto. in. d. l. si vt proponis. et qd dicit infra de refectioe vbi hoc examinato. Sexto pone vnus socius edificauit primo super muro commune ipsius alius tollendo sua expensis. alius postea socius vult iterum reedificare super dicto muro: vel in eo aliquid fabricare vel immittere. an teneatur soluere dimidiam illius muri primo eleuari per alium socium suis sumptibus. Istam questionem sepius vidi de facto zin ea sic alias concludendam aut murus erat communis p. diuiso aut pro diuiso. primo casu no potest repetere sumptus quia laborauit in suo sicut dixi. §. in. ij. q. pn. circa p. m. r. tunc cessaret illa. q. quia alius debet alius tollere aliam suam dimidiam r. n. vt ibi dixi. Si vero supra vtraque parte edificauit. et tunc aut paries erat ita grossus quod super sua parte poterit edificare et tunc edificando super. et sic etiam super parte socij diuisa diceretur edificasse in alieno. r. per consequens non possit sumptus repetere iura. l. adeo. §. ex diuerso. de acquiren. re. domi. cum simi. Aut paries non erat ita grossus vt super dimidia tm potuisset edificari. r. tunc dicitur statim dicam. Quid murus est communis pro diuiso. et tunc subdistingue. Aut ille qui potest edificauit alius tollendo facit illud quod erat necessarium in domo vel muro. puta refectio sicut prius erat. et tunc qd sic r. quod possit etiam socius cogi ad conferendam expensam pro dimidia r. non expectare quod ipse velit alius tollere iuxta not.

An socius possit cooperire murum comm.

An socius possit facere fenestram in muro comm.

¶ Tunc et docto. in. d. l. si vt proponis. C. de edifi. p. v. r. dicam infra de refectioe. Aut non fecit illud quod erat necessarium vtrique sed solum p. sua utilitate quia in eo muro per ipsum eleuato imposita tigna a latere suo r. superedificauit solarium vel domum. et tunc subdistingue. Aut fecit malafactura fore non potuit hoc facere nisi faciendo scienter damnum alteri socio iuxta ea que dixi. §. in. ij. questione p. m. huius seruitutis versu. qd intelligo quando paries communis. vel fecit no r. in re communi: sed tanq. in re propria. sciens tamen esse commune. r. tunc non recuperat expensas per rex. in. l. si quis. casus de hoc C. de edifi. p. v. r. et ar. l. adeo. §. ex diuerso. de acquiren. re. domi. r. §. ex diuerso. in. l. de re. diuis. l. si quis. §. i. communi diuidit. Aut sit bona fide quam in dubio presumo. l. penul. cum ibi no. C. de cuius. r. tunc aut vult repetere sumptus anteq. socius superedificauerit vel superedificare velit vel aliquid in eo immittere. r. tunc aut alter socius protestatus est quod non vult aliquid soluere et qd non elucet. r. tunc nullo modo tenebitur ad sumptus pro dimidia. ar. l. fin. C. de nego. gest. r. l. si pro parte madati. et ibi dicitur qd etiam actio velis in negotio gestis. competat. Aut alter socius prohibuit nec protestatus est. r. tunc etiam teneo qd sumptus repetere non possit actione p. socio nec actio. neg. gest. et quo opus non erat necessarium nec murus ad hoc destinatus. nam si murus erat communis pro diuiso anq. p. aliquo alio tolleret r. vnus postea sociorum superedificauerit illud superedificatus commune edificatur eo modo quo prius erat murus commune: quia cedit superedificatur muro inferiori primo sicut edificatum in solo alterius cedit illi solo per. l. si supra tuum. de acquiren. rerum domi. et. l. h. r. in. l. si in arca. C. de rei vendicatio. r. l. si is. C. de edifi. p. v. r. cui simi. Unde sicut edificas in solo alterius sumptus non repetit si scienter edificauit. vt nota. in dicta. l. ab eo. §. ex diuerso cum simi. ita etiam superedificans muro communi scienter edificatur commune nec sibi sumptus restituitur quia ides iuris est de toto quo ad totum qd de parte quo ad partem et est contra. l. que de tota. ff. de rei ven. Aut ille qui primo edificauit. vult repetere sumptus pro dimidia postq. alius socius vult iterum superedificare vel in eo muro potest eleuato tigna imponere. et istud videtur habere maius dubium. Nam videtur qd non possit sumptus repetere: quia si per primam eleuationem murus erat effectus communis nec socius tenebatur aliquid conferre pro sumptibus ergo. videtur qd si vult socius alius tollere iterum vel in eo prius eleuato tigna imponere qd possit nec cogatur reficere sumptus pro dimidia: quia socius non potest in muro communi tigna imponere r. si per murum sustineri possit. l. si edes. communi diui. r. l. in communi. r. l. edibus. de dam. in. fec. r. no. Ange. in. l. inter quos. in. prin. vlt. colum. eod. ti. Et quando iste socius iterum superedificauerit non poterit repetere sumptus suos pro dimidia p. priuato superedificante nec si prius voluerit tertio superedificare vel tigna imponere super muro secundo loco leuato cogatur reficere sumptus secundo superedificante. r. sic res in equalitate pro cedit. Verone tamen vidi seruari contrarium: videlicet quod si socius vult aliquid in muro eleuato per alium socium vel si vult iterum alius tollere cogitur soluere expensas pro dimidia que fuerunt facte per alium socium qui prius superedificauit. Item alibi vidi attestaciones p. plurimorum magistrorum parie-

tum qui super hoc interrogati ita de consuetudine obseruari constituerunt. et ita consuetudo potest fundari in hoc. quia quando ille vicinus vult imponere tigna in muro alius per socium eleuare vel ipsum iterum alius tollere tunc dicit ne gotium suus esse gestum vtiliter. ideo fore tenebitur acti. nego. gest. argu. l. et duobus fratribus. a contrario sensu. de negoti. ge. r. l. si pupilli in prin. cum ibi no. per glossa. et doc. eodem titulo licet a prin. l. l. in prin. et ibi no. de nego. gest. Item si non esset vtilis sufficit qd sit vtile nunc vt predicta consuetudo pro cederet de iure sine dubio si de facto soluisset ille qui secundo alius eleuauit p. me dicatate muri prius per alium superedificari. Pone exemplum murus primo erat communis factus communibus expensis per aliquos pedes tyrius socius eleuauit ipsum suis expensis deinde sciens alius socius dum vult superedificare soluit dimidiam sumptuum muri prius per tyrium eleuari potestremo tyrius vult iterum ad tertium murum alius tollere certe hoc casu sine dubio cogetur soluere dimidiam expensarum per seium factarum in eleuando ex quo voluit vt sciens etiam sibi solueret quando ipse tyrius etiam alius eleuauit vt feruetur inter eos equalitas. r. ideo dici potest patere legem quam tu ipse tuleris in. c. ius oes. de constitutio. r. qd quisq. iuris in alium statuerit ipso eodem iure vtriusq. vt in toto titulo. ff. qd quisq. iuris. r. in dicto. c. cum oes. Sed postea pro constanti qd de iure consuetudine vel statuto volens scdo murus commune alius tollere teneatur prius satisficere pro sumptibus alteri socio qui prius superedificauit quod si no vult alius tollere murum nisi p. vna tm parte r. murus eleuatus est longio: in hac questione ego sic distinguo aut ille murus eleuatus alius est vnus aut plures. Primo casu quando est vnus murus tm videtur qd non teneatur soluere nisi pro ea parte muri pro qua ipse edificauit qd idem iuris est de toto quo ad totum r. l. que de tota. ff. de rei vendi. cui si. Unde si super toto alius leuato edificauerit debeat soluere dimidiam expensarum totius muri ita quando superedificauit in parte ipsius muri videtur qd pro illa tantum parte soluere debeat: et pro hoc facit oprime. l. ij. §. sepulcrum. r. §. cellus aut ait. de religio. r. sum. fume. r. in. l. de reri diui. §. in. l. ibi pro modo latitudinis cuiusq. fundi. Et ibi per glo. et per rex. in. l. insula. in. principio. de acquiren. re. do. In contrarium videtur quod immo teneatur soluere pro dimidia totius muri quia qui partem muri tetigit totum murum tenebitur videtur argu. l. vulgaris. in. prin. de furtis. r. §. qd. q. vulgaris cum ibi nota. per glo. et. l. in. ar. cum ibi nota. de acquiren. possessio. r. per nota. per glo. in. l. r. clatura. in. prin. in verbo earum ver. sed nunquid ad trebel. et per nota. per Immo. et docto. in. c. cum dilectus. de capel. mo. r. dixi. §. in. ij. q. pn. diuisi serui. in. fine. et pro ista parte fuit iudicatum. Secundo casu quando erat duo vel plures muri contigui tm. et tunc tenendum est qd edificando super vno de dictis eleuatis non cogitur sine dubio soluere nisi pro dimidia illius tantum muri super quo edificandum est: qd separatum debet esse effectus. l. pap. et. l. in. prin. de mmo. l. maritus. C. de donatio. inter virum et uxorem. cum si. Et ita etiam super hoc iudicare videtur et recte. que omnia perpetuo tenebuntur: quia sunt vtilia. C. Sed quid si reperitur murus alius eleuatus nec apparet quis edificauerit cuius expensis. Et dic si murus eleuatus diuerso re-

re vni termino seruit quia in eo suus stillicidium vel solarium habet. et vicinus qui est a latere in nihil immissum habet dicendum est quod presumitur in dubio per illum. et eius expensis qui habet in eo rectum vel solarium. et ita vidi in. q. facti testes in arte architecture peritos deponere quibus est credendum. l. in. prin. de ven. in. spi. r. not. per glo. in. §. p. et crea. in. allunionem in. l. de rerum diui. cum si. r. hoc etiam vult Bar. in. l. cum seruis. de verbo. obliga. vbi dicit quando reperitur aliquod opus in dubio presumitur factum ab eo et eius expensis ad quem hoc spectat allegat. l. fina. C. de ali. pupil. p. estan. p. et ca. ibi dicit esse calum nora. et idem tenet Bar. in. l. nomina. ar. bi. tu. et Bald. in. l. in. §. in. computatione. C. de iure delibe. et in. l. i. versu. pen. C. de v. in. fruc. et l. l. r. expen. et in. l. id. quod pauperibus. in. fine. de episc. copis et deri. in. rubrica. de fide instrumentor. in. xvij. colum. versu. sequitur videtur de scriptura r. per Jmol. et canonistas in. c. i. in. ij. colum. contra vt ecclesia. benef. et per docto. in. d. l. cum seruis Item etiam quando quis esset in possessione muri: quia in dubio iudicabitur quod sit factum per eum vel eius auctores et huiusmodi: vt dixi nota. Bar. in. d. l. cum seruis per dicam. l. si restitue da. C. de petito. heredi. per illum rex. qui non facit per Ange. quia ibi non possidebatur illud pro quo erat expensum sicut hic. Occurrit mihi circa predicta alia questio quotidiana duo vicini habebant arcas contiguas vel hortos contriugos parietes in medio fecerunt propter clausuram alter vicinus vult edificare et latere suo super pariete communi quo edificato siue edificio facto deterior videtur fieri arcas vel hortus communi: sed tamen ab vno latere remanet aer sol r. vterus liber ad arcam vicini queritur an possit. Et primo videtur qd in pariete communi edificare non possit vicinus prohibente. l. labinus communi diui. et in. c. in. recomuni. de regu. iur. in. v. r. l. fin. §. si. C. de serui. In contrarium videtur. l. cum duobus. §. item mella. ff. pro socio. et. l. super edes communi diui. et quia cuius liberum est vsq. ad celum tollere. l. alius. code ritu. et. l. fina. de serui. tu. et. l. si vitem. §. si quis pro rectorum. ff. quod vniat clam. Solutio huius q. est qd in tali pariete communi vnus socius altero inuito edificare no potest. quia ad vsum edificandi institutus non est. sed ad vsum clausure per ea que nota. per glo. et docto. in dicta regula in re communi. et ita etiam repetio consultum per domi. Raphael. fulgo. in. quoda suo consilio quod incipit. duo vicini habent quod est valde not. an practica. et per hoc limitantur ea que dixi supra in versiculo tertio principaliter videndum est. Quarto et vltimo principaliter considerandum an paries qui est in medio remaneat communis vendita vna ex domibus. sed eius descriptionem collige et hinc que no. Bar. in. l. de serui. le. r. qd dixi plenius. §. de ser. itineris seu aditus ver. si. sed reassume istam questio. dic vt ibi.

De stillicidio seu tecto Cap. xij.

Ict de stillicidio plura dixerimus supra de serui. stillicidij auertendi in rectum vel aream vicini r. in serui. stillicidij non auertendi: tamen vt perfectio: ista materia habeatur etiam hic aliqua subiectem. Et sciendum est in primis qd stillicidium r. tectum idem significat. vt probatur in. l. de serui. v. p. medio. r. propterea dixi in rubrica de stillicidio siue tecto quis in alia materia scna d ij

ris consulti siliciani rectum alter recipiatur lati-
us. vt. l. j. §. eo autem recto ad silic. l. si. de bis qui-
bus vt indig. vt. rectum dicitur a tangendo: quia
domum regit regularium: etiam appellari potest
vt probatur in l. offitius air rugurium. de verbo.
signi. ¶ Sed potest dubitari an appellatione re-
cti. seu silicidij veniat solum illud quod est de re-
gulis: puta cuppis lactis. an etiam veniat illud
quod est de plumbo. Et dico qd sic rect. est cum gl.
in l. blactium. §. plumbum. de verbo. signi. Nam
ibi dicitur qd plumbus quod pro regulis ponitur
edificij esse et glo. exponit pro regulis quando lo-
co regularum plumbus cooperit domū vt sunt ec-
clesie venetiane. adde tu vt est nobile palatium et
padue ecclesia sancti throni: et quo sequitur sim
glo. in d. §. plumbum qd vendita domo etiam iste
t equale de plumbo veniunt allegat. l. fundi. §. que
tabule. de actio. em. et ad hoc vide. l. granaria et
regule. co. rini. ¶ Item etiam appellatione silici-
dij sive recti venit id omne per quod domus seu e-
dificium regitur aqua stilla sive fit in crastario si-
cut in ciuitate neapolis sive etiam de paleis sicut e-
dificium regitur in villis per ea que dixi. §. de seruitu-
re. silicidij auertendi in prima. q. vbi declarant
quid sit silicidium. Et ideo ista materia seruitu-
ris loquens de silicidio sive recto procedit in pu-
lmodi silicidij sive recto. ¶ Quero circa p-
dicta an sit licitum vnicuique silicidium sive recti
ca comi-
sionis: p-
qua dñs
nr rex mi-
fir lugdu-
nus p ab
scinden-
dis rectis
q nimo
p redcbā
tur super
m: arar-

ria de edificando supra solum publicum intelligi-
tur in dubio sine damno vicini. l. §. si quis a p-
cipe. et in §. merito. ne quid in loco publico. et in l.
nec auus. C. de emanci. lib. cum si. et ita alii indi-
care vidi in ciuitate verone. Et quis vult edifica-
do silicidium porrigere supra sepulcrum seu mo-
numentum. et tunc non potest: casus est in l. si ire.
§. pe. qd vi aut clam. vbi est rex. magistralis in ista
materia quam omnino vide. ¶ Quero secundo
an in silicidio seu recto sit licitū facere lumina-
ria. Et breuiter dic regulariter q sic q: quatenus
se domus extendit: recti licitū est facere fenestras
a pte superioris: q: illud solū vsq ad celum debet e-
se liberū ad vsū eius cuius est solū. d. l. si vitē. §. pe.
et d. l. si. de seruitu. cum si acritā q: in suo quis po-
test facere fenestras. regulariter probatur in l. aln.
C. de serui. et ibi no. nisi fieret ista fenestra causa vi-
dendi secreta domus vicini: et hoc nullam vti-
litatem percipiat: et sic potius ad emulacionem vel
despectum vicini. ar. l. opus. ff. de operibus pu. no-
ta. per Bald. et doctores in d. l. alius. ubi dicitur idē
fieret causa videndi puellam vicini de quo plenus
us dicitur infra dicam de fenestra sive balcone.
¶ Quero tertio vtrum supra silicidium sit licitū
tum edificare: puta solarium vel mentanum sicut
venetis sit: hortulos sicut fit in catalonia vel cri-
stati dñe sicut fit in ciuitate neapolis. Et dico bre-
uiter q sic nisi fieret causa emulacionis vel despe-
ctus vel puelle p ea que dixi in precedenti. ¶ Quo-
ro quarto quidam habet domū versus viam pu-
blicam per directum cum silicidio cassitante su-
pra solum publicū vicinus habet domū contingua
a latere depressioem ipsam alius leuatur q sit
alia domus sui vicini an possit facere q aqua lit-
lidij sui cassiter sup silicidium vicini vel econtra. et
teneo q non si non debet sibi aliqua seruitutem.
quia regula est q licet in suo edificare: dummodo
non mittat in alienum. vrl. qm admodū. §. si p-
rectum. ad l. aquil. et l. si vitē. §. qui ad tanuā. qd
vi aut clam. Debet ergo ille qui habet aln silicidium
diuertere aquā p vnū canalē vel aliter quatenus
se pcedit silicidium vicini qd est inferius ita q illa
aqua non cassiter supra silicidio suo sed supra so-
lum publicum. quod no. quia istum casum habui
de facto verone. ¶ Quero quinto an vsu fructua-
rius edium possit alius tollere: dicas q non li-
cet ne obscuret lumina domus. et ratio quia per
hoc rectum magis turbatur: quia ventus magis
percutit. vt est rex. cum glo. in l. equissimum. §.
¶ Item neta cum cui. de vsu fruct. ¶ Quero sexto.
est vna domus habens plura solaria diuersarum
personarum an si rectum est fractum: ita q quan-
do pluit descendit aqua ad solarium inferius pos-
sit cogere dominum superiorē ad ipsum reficere:
dum sumibus suis scilicet superioris. Dicit q sic
vt probatur in l. eum debere colum. de seruitu. vrl.
pre. iuncta. l. et si forte. §. etiam. si seruitus ven. et ad
hoc vide omnia. que dixi. §. in serui. silicidij non
auertedi et in seruitute oneris ferendi. ver. huius
autem ser. et ver. sequenti. ¶ Quero septimo an li-
ceat domino tecti legare rectum sive regulas: pu-
ta cuppos sive plumbum sive signa alteri. Et dixi
cas q non: quia hoc legari prohibitorium est per se-
natus consultum q als pccitari non potest: q vt
edibus detrahere vel subducere. vt est rex. in l. ces-
tera. §. hoc senatus. ff. de leg. de quo dicitur ibi.
¶ Quero octavo et vltimo quidam est debitor me-
us scilicet ipsum pignoriari: puta in creacione sen-
tentie iuxta no. in l. a dno pio. §. in vediti de re-
iudi. cum sequenti. an poterit pro pignore capite

gale domus. vt sunt plumbum vel cuppi vel ligna.
dic q no vt est casus in d. §. senatus. et ratio est ne
vrbis deformerur ruinis. vt. l. fina. ne quid in loco
publico. et nota. per Ange. et doctores in d. §. sena-
tus. ¶ Altera circa istam materiam vide que ple-
ne scripti vt supra sequitur silicidij auertendi
et in seruitute sequenti. et adde que dicam in se-
quenti seruitute. et c.

De ostio seu porta. Cap. xlii.

Quidam aperto pariete domus

sive quatenus silicidij rigo: et rigo: et rigo:
prorectum coperebar ianuā in publi-
co apparuit nunqd possit dicas q sic
vt est rex. in l. si. §. lucius. de ser. vrbano.
¶ predicto. et dicit ibi glo. q ita faciūt omnes verone-
ses qui aperiuunt portas versus viam publicam et
verum dicit q olim ita faciebant: sed hodie ape-
riunt intra domum. vltra no silicidij rigo: et rigo:
prorectum non liceret ianuam in publico
aperire. vt probatur in d. l. lucius. a contrario sen-
tu nisi esset confutatio in contrariū sicut esse sole-
bat in ciuitate veronensi per ea que dixi in prece-
denti rubrica in prima. q. et idem iuris esse dico q
quis habere silicidij dom? sive supra domū vel
arcam vicini: q quatenus rigo: silicidij et rigo:
rui prorectus extendetur et non vltra poterit ia-
nuā suam in solo vicini aperire per. d. §. lucius. qd
est no. ¶ Circa que adde que dixi. §. de seruitute sil-
licidij auertendi in. vñ. q. ¶ Sed dubiū est si quis
potest in suo pariete proprio facere hostiū de no-
no versus fundum vel domum vicini. inuito vici-
no. et Flo. in l. si. §. lucius. de ser. vrb. pre. per illum
tex. dicit q licitum est dummodo non proredat
vltra illa silicidia. Petrus autē de papia in sua
practica in vltimo libro suo in glo. antepenult. in fi-
ne dicit q in proprio pariete quis pot facere ostiū
de nouo inuito vicino si ius vicini non leditur p
no. in d. §. lucius. de hoc concludendum est vt di-
xi. §. de pariete seu muro verli. sed nunqd vicinus
poterit in muro suo facere ostium vbi omnino vi-
de. ¶ Abi adde q licet quis habeat silicidium su-
pra solum vel pariete vicini: puta per tres pedes
iuxta l. seruitutes que in superficie. §. silicidium
de ser. vrb. nec est necesse q habens silicidium. p-
co intrer fundum vicini: quia aqua omnino descē-
dit et discurrat sine damno suo. an tunc poterit fa-
cere ostium in muro proprio causa veniendi ad di-
ctum solus sive arcam: puta quia et co. apro vult
ne forte ad viam publicā. Et teneo q non: q illud
solum sive arca vicina vicini quatenus proredat
rigo: silicidij recipiendi. vt. d. §. silicidium. et ha-
berur in l. si. in prin. de seruitu. et no debetur ser-
uitus aditus seu itineris que est diuersa a seruitu-
te silicidij. vt patet per ea que dixi. §. de serui. vrl.
seu aditus. ¶ Et propterea illud quod dixi supra
de pariete seu muro in ver. sed nunquid vicinus q
habet silicidium supra solum vicini si solum in-
ferius debet tñ seruitute silicidij recipiendi po-
test facere portā in muro proprio causa veniendi
ad istud solum pro suo silicidio tñ intelligo quā-
do potest esse aliqua necessitas. exemplum quā-
do sunt domus contigue et in medio earum cassi-
tant silicidia. vel si a parte mea est domus ad sil-
licidio a parte vicini est murus distans forte per
vnum pedem vel duos iuxta. l. si. fini. regum. nam
tunc inter dictos parietes potest aqua marcesce-
re et destruere fundamenta parietis. Nam hoc ca-
su vel simili posset quilibet dominus facere po-

tam in muro suo causa veniendi ad illum ingres-
sum qui est inter vtrumque vicinum. et ita alias vi-
di iudicare. Sed si cassitaret istud est dubium pu-
ra quia a parte mea silicidium a parte vicini est
solum tantum sive arca domus. sive tunc non pos-
sum facere ostium sive portam causa veniendi ad
solum vel arcam vicini. et quatenus proredat ri-
go: silicidiorum meorum per predicta ne etiam
detur mihi occasio seu facultas cuncti per fundus
vicini quod non est permissum. vt habetur in l. di-
uus. de seruitu. vrbano. predicto. nam per agrū alie-
num transire fas est. ius non est. et fas diuina lex
est ius vero est humanum. vt est rex. di. j. omnes
ll. ¶ Alia est. q. de solo publico huiusmodi. Quidā
habet domum suam per directum versus viam
publicam cum silicidio proredente. puta per
tres pedes supra solum publicum vicinus habet
aliam domum per indirectum a latere. vult face-
re ostium in muro suo proprio causa excedi de do-
mo sua per solus publicam qd est sub silicidio vt
cui sui nunquid possit. Et breuiter dico q sic. Nā
licet vicinus habeat silicidium suum super illa
parte soli publici. tamen illud solum inferius pro-
pter hoc non desinit esse publicum quia possit p-
ipsum et quemcumque alius transire per. l. via publi-
ca. de via publi. cum ibi no. communia. l. ediles. in
fi. que est lex greca. eo. r. Nam de iure comuni non
dicitur esse licitum facere edificia supra solū publi-
cum. ar. l. fin. in prin. de ser. et §. in tractatum ne
quid in loco pub. sed de consuetudine seruatur cō-
trarium. quia quilibet porrigit silicidia sua p vo-
luntate supra solum publicum. sicut dicit etiam glo.
de portibus in rubrica. C. que sit longa consue-
ct. et per istam consuetudinem non sit q locus infe-
rior sub silicidio efficiatur illius cuius est silicid-
ium. et ideo licitum est vnicuique transire p dicta
loca publica que sunt sub silicidij. et ita videm⁹
per omnes obseruari. Et hoc etiam sequitur alid
q non est licitum domino silicidij claudere locū
inferiorem sub silicidio neq ipsum occupare tā
q proprium. et ita alā in questione facti obrinui
in ciuitate verone quod est nota. ¶ Sed circa pre-
dicta dubitari potest. quidam habebant vna do-
mum quam diuiserunt. vni con-igit in diuisione
vna pars cum curia alia alia pars domus: que di-
uiditur pariete. dixi supra q in pariete illo no po-
rest fieri ostium. quid si prius erat ostium in dicto
pariete tempore diuisionis nihil de ostio dictum
fuit. vel est dictum quod ille clausum an possit co-
gi q claudat pariete sine muro. Et videtur q sic
vt tollatur domino ostiū facultas veniendi ad are-
am vicini p nota. in l. diuus. de seruitu. vrbano.
predicto. et per ea que dixi supra in verli. cui. adde in
contrarium q non possit cogi ad claudendum: qz
nemo in suo laborare cogitur. vt. l. j. in fi. de aqua
plu. ar. cen. et ibi not. ¶ Sed si turbauerit vicinus
in veniendo ex dicto ostio ad dictam curiam. vi-
detur q possit cogi ad cauendum de non venien-
do amplius per. l. harum. et l. egi. si seruitu. vendi-
cess. ¶ In hoc puro sic esse considerandum: aut est
actum expresse tempore diuisionis quid sit facien-
dum de dicto ostio. et istud est seruandum. l. iuris
gen. §. p. eto: air. ff. de pac. Et nihil est actum: et
tunc aut nihil noni facit: neq turbatur vicinus.
et hoc casu non tenetur ad aliud. quia diuisio cen-
serui esse facta vt nihil noni fiat. Nemo em in suo
laborare cogitur. regulariter etiam si debeat ser-
uitutem: vt probatur in d. l. j. §. fina. de aqua plu.
ar. cen. et ibi hoc no. et habetur in l. quoribus. la pma
§. j. de seruitu. null in seruitute oneris ferendi. vt. l.

cum debere colinam. de serui. v. ba. predio. et dicitur plene de seruitute oneris ferendi. Aut aliquid non ut facit. puta quia aperiendo ianuam turbavit vicinum in eius curia. et tunc aut debetur seruitus quia promisit non aperire ostium et semper tenere ipsum clausum et cauere cogitur de amplius non impediendo seu turbando vel de non aperiendo illud ostium per no. in. d. l. barum et legi. si ser. ve. et per no. per Bar et docto. in. l. si prius de no. ope. n. s. r. i. a. Aut nulla seruitus est promissa vel debita. et tunc etiam hoc casu post turbationem cogitur cauere sicut in interdico vti possidetis. vt probat in. l. vnica. C. vti possidetis. et est rex. c. l. in. l. i. §. hoc interdico. in. l. questru. ff. de i. i. actus. p. i. et no. Bar. in. l. i. §. interdico. autem hoc. ff. vti possidetis. et Sal. in. d. l. i. in. v. q. C. vti possidetis. **¶** Nihilquid autem dominus arce possit claudere aream vicinam ex parte sua versus curiam affigendo tabulas ianue. ita quod dominus arce non possit eire i arcem sua. Et dico quod non inuim si affixerit poterit dominus ianue propria auctoritate remouere vt est rex. in. l. si vitem. §. qui ad ianuam. quod vi aut clam. et probatur in. l. quemadmo. §. si interdico. ad. l. ad. l. Sed nunquid vsu. edium possit aditu anteriori vel posteriori claudere. et dicat quod non. rex. c. l. l. equissimum. §. sed sciendum. de vsu. r. c. l. i. vel aditus porticus vel auertere. et ita tenet ibi glo. qui dicit per illum rex. quod vsu. r. c. l. i. vel inquilinus aditus posteriori non potest immutare nec loca apra claudere propter refugium tempore necessitatum necessarium et aperiri propter conseruationem persone et rerum. Et ex hoc nota quod vsu. r. c. l. i. vel inquilinus non potest in domo vsu. r. c. l. i. vel in conduca facere ostium in porticu si non est. Na vulgo dicit soler quod huiusmodi ostium domum destruit vel si est ipsum claudere non potest. quia per sumitur esse vtile domui et quo factum est. **¶** Item nunquid ianuam ostii possit aliam legari vel capi p pignore vel executione sententie. et dicat quod non. rex. c. l. in. l. cetera. §. hoc senatus. cl. de leg. i. et ibi not. facit ad hoc quod dicit in rubric. precedenti. in. v. q. **¶** Item notandum quod non licet egredi ciuitate aliunde quod per portas sub pena capitis. rex. c. l. in. l. fin. ff. de rerum diu. de quo dicendum est vt ibi quod non est materia nostra. **¶** Ultimo adde predictis quod aliquando ante ostium est vestibulum quod est locus quidam ante ostia vtriusque domus per quod habetur aditus et tecto cooperatum est. vt vestimēto sicut homo vestimento tegitur. vt est rex. c. l. in. l. arbor. §. de vestibulo communi diu. et ibi de hoc not. et habetur per Bar. in. l. damni. §. cum parictis. de dam. in. sec.

De aditu seu itinere. Cap. lxxv.

¶ Quis mihi pmisit vt per aream suam in domum meam vel ex domo mea per aream suam ire agere possim nec de plano aditus sit: quia area sua est aliorum domo mea an scalas vel gradus aut cetera nos facere debeam in meo vel suo. Et videtur quod in meo: quia solum est facta permissio quod possim ire vel agere per fundum suum non autem quod in suo possim aliquid facere. Et pro hoc videtur rex. in. l. super iter. in prin. de aqua plu. ar. c. et a. m. c. n. contrarium est dicendum: videlicet quod scalas sine gradus aut cetera propter ianuam meam in solo vicini iure facere possim dummodo ne quod ultra quod necessarium esset causa itineris demoliantur rex. c. l. in. l. seruitutes. que i superficis. §. si do

mo. de serui. v. ba. predio. et est ratio: quod si iter debetur quod promissum est vel legatum in ea parte quod nisi opere facto iri non possit nisi fodiendo et subtrahendo iter facere. l. si iter. ff. de ser. ritu. generali. et probatur. in. l. refectio. cum ibi no. communia predii. Et quia de ista materia itineris seu aditus est seruitus v. ba. et de ea satis dictum est. si seruitute itineris seu aditus et est etiam rustica. Res liqua referio in sequenti libro in rubrica de seruitute itineris vbi plura dicemus: adde que dixi in precedenti rubrica. in versic. sed nunquid aditus. et not. per Bar. et doc. in. l. quod conclaue. in. l. de dam. in. sec. et quod no. in. c. vnico. de consecra. c. c. esse vel alia. lib. vi.

De clastro seu conclauo Cap. lxxvi.

¶ Sciendum est in primis quid clastrum conclaue et porticus. Clastrum dicitur quasi claudens siue clam stans id est. prius habitates in eo ne possint vagari liceat. ita not. archi. c. j. §. versu. in ver. more. de staru reg. in. vi. et est locus religiosus vt in. c. religiosus. de consue. et idem not. ipse archi. v. q. j. c. h. et in si. ver. claustra. vbi etiam dicitur quod hoc dicitur a quodam animali cuius nome est callos: quia cum sentit venatores seipsum castrat. claustra etiam dicuntur instrumenta que claudunt domum vel aliquam eius partem vt hostia et porte que non adherent sed de nocte porciuntur ad claudendum. vt est rex. cum glo. j. l. fundi. in. p. n. super versu. claustra. de actio. em. **¶** Conclaue in cetero genere vel clauis in femino dicitur cella vel camera secreta vel claue alterius domus claustrum: vel que sub multis clauibus continetur: vel ad quam per multas clauis venitur. **¶** Ibi dicitur conclaue curia seu porticus inter duas domos: vt de dam. in. sec. l. quod conclaue. et habetur in. c. vbi periculum. §. in eo. de elec. lib. vi. **¶** Ibi sumitur pro dormitorio. r. q. j. omnes. et ibi hoc not. archi. vt fin Barro. in. d. l. quod conclaue in prin. conclaue dicitur domus discooperta inter duas domos in quodam solario supra terram: et ita accipit hic Item potest dici camera bene firmata cum clauibus vt l. i. §. de inspiciendo. de ventur. in. sp. i. ita etiam potest capi. d. l. quod conclaue. et ita etiam no. in. l. setamen. de serui. v. ba. no. predio. porticus pro dicitur locus cooperatus desuper discoopertus ante et hoc modo accipitur in. d. l. quod conclaue. et l. l. cetera. §. hoc senatus. de lega. j. fin Bar. in. d. l. quod conclaue. qui etiam dicitur per mentiana que in vulgari profecula dicuntur possunt dici porticus. et hoc modo accipitur fin glo. in. d. l. quod conclaue. **¶** Circa porticum primo quero an sit licitum homini priuato edificare super locis publicis versus vias publicas sicut ceteri reperuntur padue et bononie. Et de iure dico quod non: quia in loco publico non est licitum priuato edificare. l. j. et per totum. ne quid in loco publico cum si. Sed de consuetudine seruatur contrarium que preualer in locis vbi est. vt est glo. nota. in rubric. que sit lon. consue. in. l. i. pro hoc. an in totum. C. de edifi. priua. r. in hoc modus consuetudinis est seruandus. vt not. glo. in. d. l. an in totum et in. l. qui luminibus. de serui. v. ba. no. predio. **¶** Secundo quero nunquid appellatione domus contineatur porticus. Et videtur quod sic per l. cetera. §. hoc senatus. de leg. j. vbi cetera et porticus equiparantur. Et sic facit vt statutum puniens existentes extra domum de nocte sine lumine non intelligatur impire existentes in porticu fin Bar. ibi ad idem videtur esse rex. in. l. si quado

la. §. de operi. pu. Sed certe in contrarium videtur facere rex. in. l. cetera. §. hoc senatus. de leg. j. vbi cetera et porticus ponuntur rursus diuersa. Item quod domus consistit ex tecto solo et pariete. vt l. cum quis edes. de vsu. cap. sed porticus non est huiusmodi. vt s. dicit. ergo etc. In hoc puro sic esse distinguendum Aut porticus est coniuncta domui et est affixa. et tunc appellatione domus continetur per dicitur. l. si quando. et per no. in. c. j. de consecra. eccl. vel alia. in. vi. Aut non est coniuncta vel affixa domui. et tunc secus per predicta. Et ex hoc infero ad decisiones statuti punientis committente maleficiu in domo vel inuentum extra domum et non coniuncta vel affixa domui: et nullo modo comprehendat. Aut est coniuncta vel affixa domui: tunc aut statutus loquitur per dictionem in pura: quia dicit. qui de linquit in domo. et tunc non comprehenditur porticus: quod dicitur in significat i loco requiritur tamen loci. vt l. i. §. in flumine de flumi. et probat. l. i. §. j. coniuncta. l. i. §. j. de religio. s. na aliud est porticus proprie dato quod sit coniuncta domui aliud est ipsa domus intelligendo de porticu inferiori: id est discooperto ante secus in superiori parte. supra porticum in qua habitatur: quia illa dicitur proprie domus et pro hoc facit. l. sicutulam. de seruitu. v. ba. no. predio. et quod ibi not. Bald. et glo. per illi rex. qui dicitur quod non est idem iuris: vt de fealis et de muro vnde scale que sunt foris extra ostium nam continentur appellatione domus. et sic maleficiu quod fit in scalis exterioribus non videtur esse factum in domo: aut statutum loquitur per dictionem ad pura si quis fecerit insultum ad domum tunc comprehenditur etiam faciens sine porticu: quia dicitur esse ad domum: id est iuxta domum per no. per glo. et doc. in. l. quidam biberus. de ser. v. predi. et ibi hoc no. glo. de ista. q. vide plene per Alberi. de rosa. in. l. presentia. circa principium. de his qui ad eccl. cetera. et in. d. l. cetera. §. hoc senatus. de leg. j. et tibi per omnes doctores. **¶** Tertio quero habeo duas domos habentes clastrum vel porticum communem in medio illarum edium. vna simpliciter vendo et alia retineo cuius erit clastrum vel porticus. Dic quod debet diuidi et medietas a latere emtoris erit sua alia medietas a latere meo erit mea et ita no. dicit Bar. in. d. l. quod conclaue per illum rex. c. l. i. glo. si que incipit per hoc apparet. facit pro hoc quod no. Bal. in. c. j. §. si quis de manso. in. v. col. ver. quid si quedam plateola est i medio. in. r. de contro. inuerti. in vsibus feud. sed Ang. in. l. quod conclaue. dicit hoc procedere quod in ytrag domo esset hostium per quod deuenitur in dictum clastrum et eritur. si in vna domo tamen esset hostium per quod intratur et eritur in clastro seu porticu tunc clastrum seu porticus erit illius tamen cuius est domus ostium habentis. quod tene menti. **¶** Quarto quero quis habet porticum vel clastrum cooperatum solum suum et requiescat in alieno an domini eius sit suum. Dicitur tamen quod si ista duo concurrunt sed quod cooperat solum suum requiescat in alieno iure seruaturis. tunc clastrum siue porticus est suum. vt dicitur. l. quod conclaue fin Bar. Ang. et doc. ibi. alias si ista duo non concurrunt esset illius cuius solo requiescat. l. quemadmodum. §. si ad. l. aquil. secundo dicitur. in. d. l. quod conclaue. quod est not. **¶** Quinto et ultimo quero quis vult facere porticum seu clastrum cum columnis an possit imponere colinas que fuerunt vnius ecclesie. Et dicat videtur quod si est porticus seu clastrum priuati hominis seu laici et non potest rex. c. l. cum glo. in. c. ligna in. ff. de co

sec. dist. j. et habetur in. c. cum ad bec de relig. do. Sed si esset porticus seu clastrum alicuius ecclesie vel monasterii sic vt est rex. in. d. c. ligna et in. c. l. q. et ibi per archi. et habetur per doc. in. d. c. ad bec. et per Alber. de rosa. in. aut. multo magis. de sacra san. ecclesie.

De penu Cap. lxxvii.

Quidam bz

¶ Quidam bz habet penus subterraneam vult recipere lumen a parte superiori in solo publico nunquid possit. Et videtur quod non. quia in alieno quis non potest facere fenestram arg. l. que adm. §. si proreum ad. l. aquil. Item quod non potest in re comunis facere inuito socio. l. quidam biberus: et ibi hoc no. doc. de serui. v. ba. no. predio. et dicam infra de fenestra et balcone. Item quod in solo publico non est licitum edificare. l. j. et ne quid in lo. publi. et istud teno de iure sed de consuetudine vidi seruari contrarium quia quilibet pro libito voluntatis recipit lumen penosis et solo publico que consuetudo seruanda est. an in totum. C. de edi. p. et p. hoc glo. no. in rubrica. C. que sit long. consue. in. ff. que loquitur de porticibus vt dicit in rubrica precedenti et in rubrica de ostiover. alia est questio. Et redo rursus quod per iudicem cogi possit ad faciendum ferratas desuper vel aliam cooperaturam de ligno propter transientes ar. l. qui foucas. ad. l. aquil. et ita obferuatur in ciuitate verone. **¶** Quid si vnus vult facere penum subterraneam et fodere subrus solum publicum vel domum vicini nunquid possit. et dicat quod non quod sicut solum vnus debet esse liberum vsus ad celum. l. si in prin. de serui. ff. et l. si vitem. §. pe. quod vi aut clam. et l. alius. C. de ser. v. ba. no. predio. et l. diuortio. §. si vir in fundo. so. ma. Item quod non habet ad thesaurum lib. r. j. Item quia speciale est in venis cotareis et marmo. eis. vt l. cunctis et ibi glo. C. de metal. l. r. coniuncta. l. j. et l. quodam co. ti. que dicit quod propter publicam utilitatem licitum est marmo. et si sub fundo alieno fodere dicitur modo dominus non pariatur damnum de quo v. de omnino quod not. in. l. inter publica. in. v. col. de ver. sig. in. §. publica. ergo in aliis secus est ius commune. l. ius singulare. et l. quod vero. de legi. **¶** Sed quid si volo facere penum subterraneam quatenus se proreudat solum meum vsus ad fines soli vicini nunquid possim. Et videtur quod non quia qui foueam facit iuxta fundum vicini debet tantum relinquere quantum est profunditas fouee rex. c. l. in. l. si. fin. regum. et maxime hoc videtur procedere vbi in medio esset fundus communis vel vicini propter eius periculum. vidi tamen obseruari contrarium quia quilibet facit penum in suo quatenus durat solum suum dummodo vicinus damnum non pariatur. pro hoc. l. fluminum. §. si de dam. in. sec. et forte illa. l. si. noluit loqui de simili fouea que habet nomen speciale sicut est penus. sed de illa tantum fouea que stat in suo tantum simpliciter nomine. et propter ea non habet locum etiam in puteo qui habet foueam profundam quia perdit nomen fouee et assumit nomen putei. pro hoc videtur rex. in. d. l. fluminum. §. pe. et ita communiter obseruari vidi. de hoc etiam dicam aliquid infra de puteo et de fouea.

De curia siue curte. Cap. lxxviii.

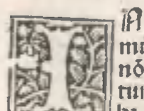

Curia dicitur planities terre

de ista hic loquimur. alio modo assu-
mitur curia vt no. Archi. q. 1. si q. de
ricus. Si quis habet domum cum tri-
bus vel quatuor curiis. et in medio curie sit vna cu-
ria siue curia in qua forte est vnus puteus et in q.
liber dicto d. 1. q. 1. est vnus hostium et vendidit siue
legauit vnum ex dictis d. 1. siue curia. an legata-
rius siue emtor possit vti dicto hostio ex quo veni-
tur ad dictam curiam. Et sic an possit erire per di-
cti hostium ad curiam predictam causa veniendi ex di-
cta curia puta in viam publicam vel causa hauriendi
aquam ex puteo qui est in dicta curia vel alia de
causa. Et dico h. c. uter quod non quia in emtio-
ne vel legato via vel iter non venit nisi fuerit ex-
pressum. l. in vendendo de contrab. em. et idem si
essent plures fratres vel consanguinei qui diuide-
rent vnam domum que haberet plures partes. et
in medio curie esset curia que vni in diuisione con-
tingeret vna pars dicitur domus cum curia vel alie
due partes sine curia. hi qui habuerunt partem do-
mus sine curia non poterunt per partes suas venire
in. d. curia aliqua de causa. et ideo cogi poterunt
vt claudant hostia siue portas que sunt in dictis
curiis versus dicta curia. et pro predictis omnibus
vide rex. q. 1. ibi no. Bal. et Flo. in. l. si fundus. q. que
cum q. de ser. v. pre. q. no. q. quodridianum et bis
habui de facto. Adde predictis que dixi. de serui-
tute itinertis seu aditus. et de pariete siue muro
p. sed nunquid vicinus poterit in muro suo face-
re hostium et supra de hostio siue porta. sed du-
bium est si quis potest. Quid si inter domum seu
datariam et domum domini est vna curia seu pla-
teola. Dic q. per cordulam diuidi debet versus do-
mum domini et illa diuidia erit sua: alia diuidia
versus domum vasalli erit vasalli. sicut fit in-
ter duos proprietarios vt nota. Bar. in. l. q. condan-
te. de dam. infec. et dixi. de claustro siue porticu.
in. in. q. 2. ita no. Bal. in. c. j. si quis de manso. i. ri.
de controuer. muelt. in. v. feud. qui dicit hoc pec-
dere si pariter diuisione. Curia enim aliq. est ita
modica q. diuidi non potest. et tunc de ea idem est
dicendum quod de vestibulo. l. si vt certus. q. fina.
c. mo. 2. l. arbor. q. de vestibulo. communi d. 1. de q.
vestibulo dixi. de hostio siue porta in fi. Sed
quid si aqua cadens in curte mea naturaliter et
de per se discurrat ad curiam tuam an sit tibi licitum
in curte tua aliquid facere propter qd discurrus aque
impediat et remaneat in curte mea. Et dicas q. sic
arg. l. j. q. sunt qui putant. ne quid in loco publico.
et ita tenet Paul. de ca. l. quocies. la prima. de ser-
uitu. et dixi vobis. q. in. i. diuisione seruitutis. q.
et primo videamus ibi et ex hoc sequit. et adde rex.
in. l. i. q. si quis in suo. et ibi Bar. ne qd in loco pu-
bli. quod tene menti.

De puteo cisterna et laucio. Cap. xvij.

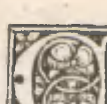
Ater domum feudatarij et do-

mi dñi est vnus puteus tñ cuius aqua
non sufficit vtriq. q. s. peratur. Et vide-
tur q. dñs tanq. habes maiorē parte
h. c. domi alteri pleno iure. et in alte-
ra feudataria iudā proprietate. arg. l. sanctim. circa
prin. C. de donatio. et ita dicit no. Bal. et in. c. j. si
quis de manso. ver. quero quid sit inter dominum
de controuer. inuicem in v. s. feudo. Sed
quid si inter duos vicinos est puteus communis
an possit diuidi et quo iudicio. Dic quod potest in
iudicio communis diuidi. si solus eius sit commune

ipso vel vni ipsorum id iudicetur. vt est rex. in. l. i. q. 1.
q. j. communi diuidi. et ibi Flo. qui dicit secus esset si
ipsi haberent solus ius hauriendi aquam vel alioz.
Sed quero nunquid vicini ciuitatis vel loci te-
neantur contribuere ad locum commune vt furnum
Et videtur q. sic. per rex. cu. glo. in. l. j. ad. l. r. bodi.
de fac. et ibi hoc tenuit Albertus de bobio. et Albe-
de ro. et pro hoc. l. ad reparacione. C. de aqueduca.
lib. r. l. ad portus. C. de ope. pu. l. ad. instructio-
nem. C. de sacrosan. ecclie. et istud est verissimum vt
parebit ex his que statim dicam in sequenti que-
stione. Sed pone quedam communis seu vici-
nia habet vnum puteum vel furnum vel porticum
commune qui eger refectione vel purgatione. qui
dam ex vicinis volens curare collectionem siue
expensam colleget dicit q. vult renuntiare vsui vel
commodo illius rei queritur an possit. Ita. q. for-
matur per Specu. in tit. de cens. q. j. ver. item pbe
quedam vicinia. vbi plene et idem quasi de ver. ad
verbum scribit Alberi. de ro. in suo tractatu sta-
tutoz in prima parte. c. x. v. ponitur etia per
Flo. in. l. cum fructuaris de vsu. et vide quod
ponit Dy. in. l. imperator. q. centu. de leg. q. et Ja-
co. de arena. in. l. preter. q. hoc edito. de da. infec.
In qua. q. videtur quod renuntiare non possit et
expensam curare per. d. l. ad refectionem. et. l. ad
porticum. Item q. lex videtur imponere onus in-
cumbens domui non persone ar. l. si. que incipit
ediles de via pu. Item pro hoc quia vasallus non
potest se crimere seruitio domini renuntians
feudus. vt habetur p. glo. ordi. in. c. j. s. similitur. in
titu. de cap. qui cur. vendidit. et per gl. Jaco. de bel-
nico. de n. cap. et doc. in. c. j. de vasallo q. c. consti-
lora. fundum al. in. v. si feu. et per glo. et doc. in. ca.
que in ecclesiari. extra de consti. et per Spe. in. ri.
de feu. q. qm. ver. xvij. et per Bal. in. c. j. clausu-
lis. in. ri. de prohibi. feud. al. et per Dy. et Bar. in. l.
is cum quo. de aqua plu. arce. et per Flo. in. l. si
absente. et in. l. cum fructu. et ibi omnino vide de
vsu. In contrarij videtur illa regula vulgaris
que dicit q. quis potest renuntiare iuri suo. l. si q.
in conscribendo. C. de pac. cum similibus. Item p.
hoc. l. preter. air. q. si. et quod ibi no. de dam. infec.
Item. l. si forte. q. si. si scriuit. vendi. et. d. l. cum fru-
ctuaris. Item quia si aliquis est. de collegio potest
renuntiare et ab eo recedere. l. j. in. si. de coll. illi-
ris. Item pro hoc totus titu. ff. pro dereli. et. l. i. q.
vincennes. ne quid in lo. pub. Sed pro deci-
sione bene sic distinguitur. aut puteus vel furnus
indiget reparacione ratione temporis preteriti
aut futuri. Primo casu tenetur indistincte contri-
buere nec potest renuntiare in damnum vicinie.
Et est ratio q. iam vtilitatem accepit ex vsu sicut
alij vicini vnde sicut sentit commodus ita sentire
debet in commodum. vt. l. secundum naturam. de
re iudi. c. qui sentit onus. co. ri. in. v. Secundo
casu quando ratione futuri temporis et tunc aut
vult stare in vicinaria seu vicinia et isto casu licet
nolit vti puteo vel furno q. forte habet vnum in
domo tamen poterit cogi ad reficiendum seu con-
tribuendum q. istud est onus impostum domui
non persone arg. d. l. ediles de via pu. item. q. pu-
teus vel furnus sunt communes vicinertatis no.
vt singulorum. in rebus vniuersitatis non atten-
ditur voluntas vnius s. maioris partis. l. qd maior
ad mu. cum si. Tur non vult amplius stare in vici-
nia vel in communitate. et sic vult renuntiare nedus
vsui putei vel furni: sed etiam vicinie vel commu-
nitati et tunc tunc qd non sit obligatus ratione

futuri temporis. licet Albe. et flo. videantur vel
le q. indistincte reiciantur contribuere et moue-
or: per ea que dixi. s. pro parte negativa. et adde q.
de puteo lacu et piscina reficiendis et purgandis in
terdictum competat. rex. in. l. j. ver. pe. et in
re. Et quid sit reficere et purgare. vide rex. in. l. i. q.
reficere. et. q. purgandi. de ruiis. Quid si in do-
mo mea puteum aperio. quo aperto veni-
turi precise sunt an teneat. Et dic q. non tenet. et in.
l. fluminum. q. pe. ver. idem videmus. et ibi vide
etiam. q. fina. cum duabus. l. seq. et quod ibi no. de
dam. infec. et. l. j. q. de aqua plu. arce. et
Paul. de castro. in. l. si tibi. in. fi. C. de serui. Sed
nuncquid interdictum de fonte comperat illi qui
vri prohibetur puteo viam aquam non habere.
Et dicas q. non tenet. et in. l. j. hoc interdico. de
fonte. ibi omnino vide Bar. qui per illum rex. d.
et no. q. statutum prohibens mulieres portare p-
las intelligitur de veris naturalibus. non aut de
fictis et compositis. Et go dixi de verb. sig. l. mulie-
ris. in. prin. in. x. et vt. q. vbi posuit aliqua de or-
natu mulierum Adde predicta q. vendita domo
non solum venit puteus qui est in curte etias pu-
tealia. i. quibus puteus cooperitur: et siue quis
bus trahitur aqua a quedam alia veniunt. de qui-
bus omnibus vide in rex. l. iul. q. fin. cum. l. seq. de
act. emi. et venit etiam rota et scitula. vt. l. qui fun-
da. q. si. de contrab. em. et oia que dicta sunt. s. de
puteo habent locum in cisterna et laucio. et sic
dum est q. cisterna non habet aquam perpetuam
nec viam. rex. et in. l. j. hoc interdico. ff. de fon-
te. Et illud patet manifeste tenent: vbi sunt ci-
sterne que sepius deducuntur ad siccitate. La-
uclium autem intelligo locum in quo colligitur
aqua pro pannis lauandis vel animalibus pora-
dis. Sed an sit licitum fodere puteum vel ciste-
nam aut laucium prope fundus vicini nullo spa-
tio interposito. Et videtur q. debeat dimitti tan-
tum spatium quantum est profunditas fonce per. l.
si. fin. regum. Ego teneo contrarium: quia ille no.
sunt proprie fonce debent alia nomina specia-
lia. vt dixi supra de penu. in. v. i. c. Si quis
autem aperuerit cisternam vel foderit et no. coo-
peruerit eam cecideritq. bos vel asinus in eam.
Dic q. dominus cisterne tenetur reddere peritum
iumentorum quod autem mortuum est ipsius dñi
cisterne. vt in. c. h. extra de iniurijs et de dano
daro. et est casus no. qui limitat materiam postea
in. l. si sticus. de verb. ob. videlicet vt quod ex re
mea superest meum est: et mihi reddi debet. l. fo-
tum. q. in eum. de rei ven. intellige nisi ex culpa al-
terius percat. vt ibi ita not. Lu. de ro. in. d. l. itid.
in. fi. qui tamen intelligit quando cisterna fuerit in
publico. arg. l. foueas. ad. laquil. secus in privato
vt no. glo. in. d. c. j. de iniurijs. et dam. dato. Et
tunc vnus habet cisternas legauit cisternam. an
debeat aqua in ea regione in qua aqua venalis
est: vt in regione aphyce et egypti. vt dicit rex. in.
l. mella. q. si. de ciba. lega. et no. Bar. m. l. j. co. ri. et
sic est bononie: ferrarie: et veteris. Et dicas q.
sic: siue habeat cisternas: siue non. vt est casus in.
d. l. j. Sed quando habet cisternas an tunc crit
seruitus vel obligatio personalis. vide omnino
rex. glo. et Bar. in. d. l. mella. q. fina. et dixi plene su-
pra. in. prin. post distinctionem seruitutis realis i.
illa questione quomodo cogroscatur an sint ser-
uitutes reales vel personales.

De cloaca. Cap. xvij.

Cloaca est locus concanus per

quem colluues quedas sunt. vt dicit
rex. in. l. j. q. cloaca autē. ff. de cloacis.
qui subdit quod cloace appellatiōe et
tuba et fistula continentur: et tubus
fistula vero est aliud genus instrumenti. ad idem
fm glo. ex quo no. scdm Bart. ibi. q. appellatione
cloace continentur etiam ostij cloace. quod facit
ad questionē et statuta dicentibus q. si quis offe-
derit aliquē in domo punitur utantū: vt ostien-
deus in ostio teneatur pena statuti: q. appella-
tione domus continentur ostium: et alia q. eidem sunt
affixa etiam si protenderent extra domū. l. si aque
ductus. de contraben. em. et. l. j. q. fina. c. l. l. sequē-
ti. de actio. et dixi aliquid in tit. precedenti. intelli-
go tamen de ostio intra clausuram. secus si extra
clausuram existat: q. tunc non dicitur factum i.
domo. l. j. q. flumine. de flumi. de quo dic vt p. Bar-
rolum. in dicta. l. prima. de cloacis. et in. l. cetera.
q. hoc senatus. de legatis. j. et per Bal. in dicta. l.
dara opera. C. qui accusare non possunt. et vide q.
plenius dixi supra de claustro in scda questione.
Item cloaca quedam est priuata. quedam est pu-
blica. l. prima. q. hoc autem. de cloacis. Item scien-
dum est q. preter: introduxit duo interdita. vnus
de cloacia purgandis et reficiendis. et istud est pro-
hibitorium quia nemo debet prohibere reficere et
purgare cloacas. l. prima. q. primo. de cloacis. Aliud
est restitutorij: quia nemo debet aliquid in cloa-
cis mittere propter quod deterior: fiat: vt dicta. l.
prima. q. finali. et est ratio: quia hec interdita per-
tinent ad salubritatem et tutelam ciuitatis. Nam
et celum pestilens et ruinas immunditie cloa-
carum minantur. Item si non reficiuntur rextus
est notabilis in dicta. l. prima. q. primo. de cloacis
et ibi vide glossam primam. et adde glossam nota-
bilem. in. l. penultima. q. penultimo. in ver. quem
celi. quod vi aut clam. que dicit q. ac corrumpit
apponendo sterces: vel cloacam aperiendo et vide
alium rex. notabi. et singularem in. l. in. q. item ait
si odor. cum glossa. ne quid in loco publico. per
quem rex. cum glo. alias iudicant q. quis non po-
test in domo sua priuata exercere artem per quas
malus odor: seu fetor: fiat vicinis. et per predicta
tenet q. non sit licitum priuato aperire de die
cloacam vel necessarium: aut similia propter fe-
torem: sed de nocte tantummodo: nisi sit necessi-
tas: et non alias. quod est no. Quero primo cir-
ca istam materiam cloacarum an liceat mihi cloa-
cam de nouo facere inter edes meas et tuas te in-
uito et contradicente. et si denuntias non opus
possim tuam denuntiatione conuenire. Vide-
tur q. non per ea que dixi supra. de penu. in. q. et
per forum ri. de no. ope. mun. tamen contrarium
teneas per. l. j. q. si quis mihi purganti. et. l. si. de
cloacis. dummodo si inuiam publicam velis cloa-
cam facere facias permittere illo cui viam pu-
blicarum cura committitur. vt. d. l. et ibi glo. et
ita tenet Ros. in suis libellis. in. ri. si vis cloacam
tuam purgare. in. fi. et vide rex. in. d. l. j. in. fi. q.
deici ait preter. cum seq. et vide oino. l. de pupillo.
q. si quis riuos. cum seq. de no. ope. mun. vbi d. hoc
quomodo declaratur. Quero secundo aliquis
habet vsu cloace vi clam vel precario. vult cloa-
cam reficere vel purgare: an contra impediētes
sibi d. perat interditi cloace prohibitorij. dic q.
sic. l. j. hoc interditi. et. l. j. de cloacis. et ratio po-
nitur ibi. et. d. q. si quis riuos. Quero tertio an

he pica
uensi pre
ter cister-
nas: pau-
cos pute-
os eius tñ
v: vs illa
fir apla et
spatiofa.

Regione
aphyce i
quibusda
criaregio
nibusgal
lie q. ven-
dit veluri
in ciuita-
te pica-
uēsi quia
nd est ali-
quis fōs
vnius seu
scaturies
i tota v.

fit licitum vni socio facere cloacam in muro com...

Quero qnto. niquid liceat facere aquedu. loco...

Quero sexto aliquis habet usufructum in fun...

De fistula canali seu aquarolo. Cap. xliij.

Fistule sunt vasa plumbea vel...

ti. z dicit aliquid supra de cloacis. in prin. z vocant...

De furno.

Cap. l.

Furnum iuxta communem...

parietem habeas z danum dar parie...

Distictio norabil.

coepit. contra ipsius actio. laquil. directa ex tercio...

Allegat dhsperri in libello...

tribus loci habet. Contrarii dicit. esse vtz qz...

certa pēdō molere deberet nec s̄ fuit lesum ꝛ de
ceptū monasteriū tempore patri iniri. postea qui
liber filiorum habet ita magnam familiam sicut
habebat paterfamī. tempore celebrari contractū
quilibet ipsoꝝ vult molere ad molendinum si
aut faciebat eozum pater et determinat q̄ de strō
cro iure possit tallegat dictam. l. si seruitus. ¶ In
contrarium vult quod immo nō teneatur furna
rius coquere pro eodem p̄terio aucta familia per
textum. in. l. non modum cum his que ibi nota. p̄
glo. ꝛ l. ꝛ docto. C. de seruitur. ¶ Secundo per
l. si ita de auro ꝛ argent. legato. vbi dicitur verba
in dubio intelliguntur s̄m tempus p̄sens. ꝛ pro
hoc. l. si meus proprius. cui ibi nota. si seruit ven
di. ꝛ de. l. i. r. cum ibi nota. de rescriptis. ¶ Itē p̄
hoc quia verba contractus in dubio intelliguntur
rebus sic stantibus. l. p̄ seruitus. de conditio. ob
causam. ¶ Tercio per. l. rutilia polla. de cōtrabē.
emtio. vbi dicitur q̄ in dubio verba contractus
intelliguntur s̄m quod apparet tempore contra
ctus ꝛ postea illum tēp̄s inducitur Albei. de rosa.
ad plures questio. ꝛ ad idem est text. in. l. i. co. ritu.
et ibi Albei. de rosa. in. si. adducit illum text. ad de
cisionem huius. q̄ in terminis remittit tamen se
ad dicta per eum in dicta aut. hoc ius porrectum.
¶ Quarto facit text. in. l. i. ꝛ itē queritur. de aqua
quoti. ꝛ est. ꝛ in. l. i. ꝛ. in. si. de lib. leg. ¶ Quinto
hoc videtur probari optima ratione quia ex p̄so
na heredum non debet conditio obligatiōis mu
rari. l. ꝛ. ꝛ. de his. de verbo. obli. ꝛ ibi vide Albe. de
ro. ¶ Et ar. istud procederet q̄ esset aucta familia
post mortem patrisfam. ¶ Sexto quia vbi crescit
expensa ꝛ labor debet crescere p̄terio seu salariū
quia tam labor q̄ pecunia diuisionem recipiunt
vt est text. in. l. amico. in. prin. de an. leg. ꝛ ibi ponit
doc. ꝛ est. ꝛ in. l. i. ꝛ. si famulus conuenit stare ad tri
bus scolaribꝫ pro certo p̄terio in mense et vnus
scholaris moritur vel recedendebet diminui sala
rium. si aliter superuenit debet augeri sicut auget
et diminuit labor. ita hic dicitur q̄ si auget vbi
munitur familia debet augeri ꝛ diminui p̄terio
¶ Septimo pro hoc adduco text. in. l. quanto. tra
de cen. ꝛ ibi ponit ista. q̄. per. Jo. an. ¶ Octauo
quia regulariter conuentio non extenditur ad in
cogitata. l. cum aqul. ꝛ. l. qui cum tutoꝝ. de tras
ac sed furnarius non cogitauit quod deberet fa
milia crescere ergo. ꝛ. ¶ Nono quia infinitas
est curanda. l. fin. C. de sacrosan. eccle. Nam si fur
narius teneretur pro familia aucta teneret etiaz
si in infinitas augeretur quod non videretur esse di
cendum vt ibi et per hanc potissime rationem p̄
hac parte determinat ibi Jac. bu. dicens q̄ nō ob
stat q̄ promiserit coquere mibi et familie meeꝫ
quia intelligitur de familia quam tempore con
uentionis habebam. ¶ Decimo et vltimo facit. l.
cui fundus in si. de condi. et demon. quem text. in
ducat ibi dy. ꝛ Albe. ad. q̄. domini aso. q̄ concessus
est q̄ est in aliquo nemoꝝ possit quis ligna incide
re pro se et familia sua ꝛ debeat relicto multis
familis q̄ vnusquisq̄ filioꝝ non poterit inci
dere p̄m expediat sibi ꝛ familie sue sed omnes
simul incidere tantum debent p̄m poterat pa
ter et non plus. ¶ Item in dicitur ibi Albei. ad alias
q̄. Si aliquis dederit p̄dium alicui monasterio
vt p̄p̄terio deberet molere sibi et filis suis gra
tium ad molendinum suum postea liberi super
excreuerunt. Item adduco etiam de decisionem p̄
lei quam facit in. q̄. sua. cl. vii. que incipit quidam
pater familias in qua tenet q̄ si monasteriꝫ pro
miser mibi et familie mee molere frumentum

non tenetur hereditibus molere in maiori p̄teritate
quam nubi teneretur propter infinitatem cuius
dam. quoniam non est verosimile nonasterium se
voluisse obligare ad talem infinitatem. et idem re
nuit Barto. bariensis in questionibus suis. q̄. l. i.
que incipit quidam paterfam. ꝛ ꝛ ad idem allego
etiam que not. ꝛ. ꝛ. secundum p̄terio. in. l. non mo
dus. in. fine. C. de seruitu. vbi per illum text. q̄
si quidam rusticus promiserit cuiuslibet canonico da
re. ꝛ. pro annuuario et tempore promissionis
non erant nisi. x. canonici deinde sunt. ꝛ. nūqd
teneatur omnibus. ꝛ ꝛ dicit q̄ non. quia non po
test tunc cogitari quot ibi canonici essent. et idē
dicit Jo. de imol. in. de. l. i. r. in. l. i. r. in. l. i. r. in. l. i. r.
de rescrip. ¶ Ego autem in ista questione ita con
cluderem distinguendo. et concordando ista iura
vt promissio furnarij facta fuit sub nomine vni
uersali. aut sub nomine particulari aut generali
aut indefinito. ¶ Primo casu quando promissio
est facta sub nomine vniuersali vt familie mee. vt
dicit. s̄. in. j. arti. p̄ime partis et vt formam. m. q̄.
p̄incipali. et tunc teneo p̄imam partem veriorē
videlicet q̄ teneatur etiam pro familia aucta per
iura supra pro prima parte allegata et potissime
quia nomina vniuersalia recipiunt augmentum
et diminutionem. l. peculium in. prin. de leg. i. cl.
alij allegatio. s̄. j. ꝛ. ꝛ. arg. p̄ime partis. ¶ Et hoc
etiam tenet ꝛ. in. d. l. non modus. C. de seruitu.
et in. l. placet. in. fine. de sacrosan. eccle. et per
de ancha. in. l. quanto. extra. de cen. et hoc intelli
ge quando filij habitant cum patre. secus si foris
habitent. quia illa dicitur familia que simul habi
tat per. l. tria onera. de ex. tu. licet q̄ ad alia s̄t de
familia. l. fina. C. de p̄. sig. secundum p̄terio. de an
cha. et Jo. de ana. in. d. c. quanto. ¶ Neq̄ obstat
argumentum in contrarium adducta quia potest
responderi sicut potest diminui familia ita potest
augeri contra. vnde propter istud dubium ceter
rum non potest dici esse aliqua lesio si non fuit in
specto tempore contractus. arg. l. si pater puelle. ꝛ
q̄ ibi no. per. ꝛ. ꝛ. doc. C. de in. i. r. rest. ¶ Se Ximio
cundo casu quando promissio est facta sub nomi
ne particulari. puta mibi et duobus filijs meis. ꝛ s̄t iro limi
tunc non habet dubium. quia non egreditur p̄terio
sonas nominatas quia limitata dispositio limi
tatis produxit effectum. in agris. de acqui. re. do. cum.
et ita potest loqui. l. non modus. C. de seruitu. s̄m
ꝛ. ꝛ. ibi. ¶ Tercio casu quando est facta promissio
sub nomine generali. puta mibi et omnibus libe
ris meis. et tunc q̄ subdistingue. aut promissio est
tra ad certum tēp̄s limitatum. aut in perpetuum
aut simpliciter. Si ad certum tempus pura ad. x.
annos promiserit coquere mibi et omnibus libe
ris meis. Et tunc intelligo pro omnibus liberis
qui pro tempore reperiuntur. vnde siue crescant
siue decrecant furnarius tenebitur semper pro
eodem p̄terio cum potuerint partes cogitare hoc
cuenire posse. vt no. in. l. inter stipulantem. s̄. fa
eram. de verbo. obli. maxime quia verba sunt ge
neralia que generaliter debent intelligi. l. i. s̄. ꝛ ge
nerali. de leg. p̄. stan. ꝛ. xvij. di. si romanorū. cl. si.
Si vero promissio est facta in perpetuum. idē cadē
ratione ¶ Nec obstat ratio infinitatis curande
quia verba infinita repugnant. potest enim quis
se obligare in perpetuum. l. si in perpetuum. si ager
vec. vel emp̄. p̄. tra. ꝛ ꝛ p̄dicta intelligo vera q̄
fit augmentum vel diminutio liberorum per na
turalitatem vel morte eoz. secus si cresceret familia ex
alio casu accidenti pura ego sum creatꝫ miles et su
p̄uenit mibi hereditas opulenta propter qua ego sic

Resolu
tio q̄nto
superioꝝ
rio.

pi tenere tres vel quatuor famulos vel torides pe
dissequas iura. l. s̄. ꝛ lege. s̄. si quis re sua. d̄. peti
dere. ꝛ q̄ no. glo. in. aut. vt iudices sine quo sus
fra. s̄. cogitatio. in. ver. largitoris col. j. q̄ de isto nō
potuit furnarius verosimiliter cogitare. ergo nō
teneatur. l. cum aquliana. l. qui cum tutoꝝ. ff.
de transac. ꝛ sic non inspicitur hoc casu q̄ cue
nire potest q̄ p̄sens status non indicat contin
gentiam de futuro non inspicitur q̄ cuenire ipo
rest. vt. d. s̄. facta. ꝛ ibi hoc no. Bar. sed si promissio
est facta simpliciter non exp̄tendo aliquo tēp̄. pura
promiserit furnarius coquere mibi et liberis meis
panes pro. x. libris in anno. et tunc credo q̄ licet
crescat familia vel decrecat in vno anno nō pro
pterea debet crescere vel decrecere p̄terio per p̄
dicta. sed post annum non cogitur furnarius co
quere pro eodem p̄terio si creuit familia. nec ego
teneo idem p̄terio soluere si decreuit. immo etiā
si non esset mutata familia. q̄ dicta promissio nō
durat nisi singulis annis. ꝛ in fine cuiuslibet anni
quicq̄ nostrū potest contrariū dissoluere. facit q̄
no. in. l. i. r. queritur. s̄. qui impleto. loca. ¶ Quar
to casu p̄ncipali quando promissio est facta sub
nomine indefinito. pura promiserit furnarius mi
hi et filijs meis. et tunc credo q̄ censetur tacite
actus de filijs qui reperiuntur tēp̄ contractus ꝛ q̄
de futuris in dubio non videretur actū s̄m p̄p̄ria
significationem verborū vt probatur in. l. seruitus
ibi humanius est. de serui. vi. predi. ꝛ no. per Bar.
in. l. si pluribus. de leg. i. ꝛ sic intelligitur rebus sic
stantibus. ꝛ probatur etiam hoc in. l. non modus
C. de serui. intelligendo q̄ ibi fuerunt verba inde
finita. ꝛ pro hoc est text. in. l. si ita. et. l. in medico. in
prin. de au. et argen. lega. et ad hoc etiaz allego q̄
not. ꝛ. in. l. placet. in. fi. C. de sacrosan. eccle. et q̄
ista. q̄ est satis difficilis p̄dictam marceriam de
cisionem subdicio correctioni cuiuslibet meliꝫ sen
tentiis. et dicam etiam in. l. p̄uincia. s̄. familie.
de verb. sig. ¶ Sexto casu licet facere furnus in
muro communi inuito socio vel iuxta murum vi
cini eo inuito. De hoc die vt dicam in seq. ꝛ. ꝛ for
nace ꝛ fornello. in. prin. ¶ Vltimo de ista marceria
furni. vide per Albe. de rosa. in. suo opere staroz
in prima parte. q̄ xxxv. ꝛ p̄ Ange. in. l. inter quos.
in. prin. de dam. in. fecer. vide que dixi supra de pu
teo in pluribus. q̄ et maxime in ver. s̄. quero nun
quid. et vide que dicit infra de balneo siue stupha
et camino et cellario.

De fornace.

Cap. ij.

Queritur primo an quis possit
in muro vel fundo communi fornacem
construere. ꝛ dicas regulariter q̄ non.
q̄ in re communi melior est conditio
prohibentis. l. fabinus. cō. diui. nisi
fundus ille esset deputatus ad fornacem. ar. l. arbori
bus. de usufru. ꝛ. l. ediles. cō. diui. ꝛ. l. quis duobꝫ. s̄.
item mella. p̄ socio ꝛ no. glo. ꝛ doc. in. d. l. fabinus
et habet in. l. pariete. de ser. vi. pre. fallit etiam in
alij casibus no. in. d. l. fabinus in regula in re cō
muni. l. i. vi. ꝛ vide q̄ dicam. j. de cellario. ꝛ q̄ dixi
s̄. de pariete siue muro de seruiture signi immū.
in. iij. q̄. ¶ Queritur secundo quis vult construere
fornacem in muro p̄prio iuxta murum vicini. Et
dubium facit. l. si. s̄. regan. q̄ vult vt si quis domos
edificat pedes duos debet relinquere. supra mur
vnum tñ pedē ego teneo q̄ potius q̄ domui bec
equiparent. et sic sufficiat. r̄ clinquere vnum pedes
per. d. l. fin. ꝛ hoc voluit glo. in. l. quidā hiberus. in
ꝛ. pariete. de ser. vi. pre. q̄ dicit q̄ infra duos pe

des vel vni. per. d. l. si. ꝛ est ratio q̄ fornax non est
locus nisi esset cōmuna domui ad habitandum si
cut reperit in multis fornacibus. ar. l. pleriq̄. d. ꝛ
in ius vo. iuncta. l. p̄dēs. s̄. balneas. de leg. in. et.
l. eo iure. s̄. stabula. in. qui. ca. pi. ra. contrabatur.
¶ Queritur tertio quid si in fornace est periculum
ignis ne flamma paries vicini corruat. dico q̄ nō
pōt construiri ita pedes fundū vicini q̄ eius paries
possit damni pari ex flamma vel igne. vt est casus
in. d. l. quidā hiberus. ꝛ hoc tenet ibi Ange. in. vlti.
col. p̄. in. per illum text. de quo vide etiā q̄ dicit in
sequenti. ꝛ. circa. p̄. in. et q̄ dicta sunt de fundo pro
prio vicini idem dicendum est de cōmuni q̄ iuxta
ipsū nō potest quis fornacē construere sicut non
potest prope fundū alienum vicini. vt est text. in. d.
l. quidā hiberus. vbi paries cōmuni ꝛ alienus in
hoc equiparantur. et adde q̄ dicit supra. de furno.
in. j. q̄. ¶ Queritur quarto quid si fumus ascendit
de fornace ad domū vicini. an p̄pter hoc poterit
agere contra dñm fornacis dicas q̄ non regulari
ter per. l. si cui. s̄. Aristo. si serui. ven. de quo vide q̄
dicam infra de furno. ¶ Queritur quinto quid si p̄
pter ignem fornacis villa vel domus crolla est an
contra dominum fornacis agi possit. quia acride
vide text. in. l. si seruus seruum. s̄. si fornaciaris et
q̄ ibi no. per glo. et doc. ad. l. aqul. et q̄ dixi supra
de furno. in. j. q̄. Et que dicta sunt de fornace hnt
locum etiam in fornello qui sit causa cineris co
quendi vel alia de causa supradicta.

De balneo siue stupha.

Cap. iij.

In muro communi licitum est
balneum vel stupha facere etiā in
uito socio dñi tamen ex hoc paries
cōmuni non ledatur. alias secus
vt probatur in. l. fistulas. in. p̄nci.
ff. de ser. vi. pre. ꝛ in. l. quidam hibe
rus. s̄. l. ꝛ tenet hoc Jo. pe. de papia. in. suo. vlt. l. i.
in antep̄. glo. ver. et si paries. ꝛ ideo si ex flamma
balnei curatur paries communis hoc facere nō
ls. ar. l. fistulas. si serui. ven. ꝛ in. l. si seruus serui. s̄.
si fornaciaris. ad. l. aqul. ꝛ in pariete non possunt
inungi tabule. vel vasa vitrea per q̄ in altum flama
tollatur. ꝛ paries cōburatur. vt. d. l. quidam hibe
rus. ver. de tabulis. vt not. Ange. in. l. inter q̄. in
prin. in. penul. col. de dam. in. fec. ¶ Sed quero nū
quid in pariete proprio iuxta parietem vicini sit
licitum balneū construere. ꝛ dic q̄ ad duos pedes
ipsū facere non ls per quod paries vicini cōbu
ratur. ꝛ hoc tenet Ange. in. d. l. quidā hiberus. in
prin. in. vlt. q̄. ego aut non credo q̄ duo pedes sint
mensura proprie. per quos quid distare debeat ls
text. cū glo. s̄m vna expositionem hoc sentiat in. d.
l. quidā hiberus. sed teneo q̄ raturus quis debeat
distare q̄ non noceat ei a vicuo fundo. et ita loq̄
tur. d. l. quidam hiberus. quam sic intelligo. et ita
etiā dixi in precedenti tit. in. in. q̄. ¶ Qualiter aut
balneum de iure construere possit. vide text. cū ibi
no. per glo. et doc. in. l. j. C. de edifi. p̄. iua. ¶ Nū
quid usufru. possit balneum seu stuphas construere
in fundo usufru. et dicas q̄ non. vt est text. in. l.
equissimū. s̄. rem si dñs. et ibi glo. de usufru. ꝛ sic
ibi videretur casus q̄ scholaris in domo conducta
non possit facere stupham inuito vel incio domi
no licet ibi loquatur de usufru. quia cadē est ratio
Nam si usufru. qui habet plus iuris q̄ inquilinus
vel conductor non potest multominꝫ p̄terit con
ductor. vel inquilinus. p̄ dicta intelligo vera in
partibus in quibꝫ balnea siue stuphe p̄uate non
habentur cōmuniter in usufru. est hodie padue ls

In locis in quibus esse consueverunt. ut in alema
nia secus arg. l. si. in. si. v. u. quotidiano super hoc
versari. C. de fidei. et ibi hoc notatur per doc. et
no. Bar. in. l. error. C. de testam. etis. qui dicit p.
d. l. si. q. consuetum tacite intelligitur. quia ea q
sunt in usu quotidiano pro expressis habentur. p
hoc. l. q. si. notit. s. qui assidua. de edil. edic. et quod
ibi late scripsi. Sed an inquilinus vel usufru.
possit stupham vel balneum ad usum publicum
deputare. Dic q non. fm. flo. in. d. s. si dominus
per illum textum. Sed potest dubitari an bal
neato: seu stupham de receptis sicut
naure cauponis stabularij. dic q si. et. not. Guil.
de. ci. in. l. j. item. ff. naure cau. stab. Balnea. in
pub. balneo si quod pronciatur potest agere actio
ne iniuriarum. rex. est. in. l. n. s. si quis in mari. ne
quid in loco publico. Religiosi intrare possunt bal
neum tempore necessitatis. xlii. q. j. omnes. et ibi
no. in glo. ac etiam tempore necessitatis dic domi
nico balneum conceditur. de conse. dist. in. perne.
nit. ut nota glo. in. d. c. omnes qui. An autem scna
tusconsultum. quod prohibet legari vel vendi ea
que sunt continuata edibus. ut. l. senatus. de con
traben. em. et. l. cetera. s. hoc senatus. et. h. de leg.
j. habet locum in balneis. et. Dic q si. rex. est. in.
d. l. cetera. s. hoc senatus. et. h. in. prin. Item un
quid appellatione domus continentur balnea.
vide. l. p. d. i. s. balnea. de le. in. et quod ibi no. fa
cit. quod dicit in. ti. precedenti in. h. questio. Et
adde q calefactione domus continetur balnea.
seruitus esse munita psonalia ut ex. rex. in. l. in. prin.
de mune. et. h. quoniam. intellige de balneis pu
blicis sicut erat rbrme domini Dioderiani im
peratoris quarum edificium mire magnitudinis
adhibe rome erat. Et ultimo de balneo vide oia
que dixi. s. de serui. pronciandi in. h. q. et vide. l. si.
curi. s. si. si. serui. ven. et. l. qui in silulam. s. j. ff. loca. et
in. l. qui balneum. in. prin. ff. qui po. in. pig. ha. et
in. l. de lib. s. multis. in. fi.

De fumo.

Cap. liij.

Habens edificia inferiora igne
facit et per foramen vel per fenestras
fumum in superiora edificia mittit.
an possit. et videtur q non per. rex. no.
in. l. si. curi. s. Aris. ff. serui. ven. In con
trarium videtur rex. in. s. si. in. ca. l. ego nunc distin
guendo ita breuiter concludo. Aut est seruitus co
stitutura et nulli dubium est ut no. per glo. in. d. s.
aris. Aut seruitus non est imposta. et tunc aut
vult immittere iure seruitutis et non potest ut est
casus in. d. s. aris. fm. intellectum glo. aut vult im
mittere iure suo. et tunc aut facit animo iniuriadi
et non potest immo si tunc mittit tenetur actio
iniuriarum. l. pe. de iniur. et ibi Ang. et no. glo. in.
d. s. Aris. et dixi supra. de serui. pronciandi in. h. q. et
v. q. in dubio tamen non presumitur animus ini
uriandi vel nocendi glo. est. in. l. stuminum. s. si.
de dam. in. sec. aut non facit animo iniuriandi. s.
immittere iure suo. et tunc aut facit ignem solitum
et consuetum pro usu suo et familie et potest. ut est
casus q ita debet intelligi in. d. l. j. s. sicut. in. prin.
aut facit ignem insolitum puta nimis grauem. et
tunc non potest. rex. d. s. si. ibi fumum non graue a
contrario sensu. et ita potest intelligi. s. Aris. et
ita tenet ibi Bar. glo. et pau. de cast. et ita dixi. s. de
serui. pronciandi in. h. q. quod bene no. quia vidi
sepenumero habitantes in serui. immittere fumum
per foramen aut per fenestras ad edificia superiora
aut habentes furnos et fornelloz et eis mittere

fumum in domos vicinas q contra eos agi non
potest nec prohibere si faciunt. ignem solitum secus
si insolitum puta comburendo palcas vel strame
ut quando q sit. et adde que dixi. s. de fornace m.
iij. q. Si qui autem fumo facta apes alienas fuga
uerit vel etia necauerit q mortis causas prebuisse
videtur magis q occidere in factum actio de tene
bitur ut est rex. in. l. si quis fumo. ad. l. laquil.

De scalis.

Cap. liij.

Scalas muro communi appo
nere licitum est vni ex socijs si nul
lum damnum parietis sit rex. est. c. u.
glo. in. l. si. silulam. s. si. de serui. v. b.
pre. et hoc modo debet intelligi glo.
in. l. quidam hiberus. in. ver. si. seruitutis ibi secus
autem in scalis eo. ti. que facit differentiam inter
tribulos et scalas. quia per tribulos committitur
damnum parietis communi ex flamma ignis sed p
scalas appositas no solet fieri communiter dam
num parietis et ista fuit intentio glo. is ibi Ang. ca
reprober. sed si per scalas fieret lesio tunc apponi
no possunt muro communi inuito socio per. d. l.
quidam hiberus. et. d. l. si. silulam in. prin. Ang. et
ner hoc in. l. quidam hiberus. in. fin. et. in. l. inter
quos. in. prin. de dam. in. sec. in quarta columna. ver.
similiter scalas lapideas iuxta murum communes
et. et. glo. in. l. si. silulam. in. fin. communi di. Et dicitur
tunc non afferre damnum seu lesionem in muro
communi quado non impediunt ipsius parietis
refectionem vel quando sublato pariete commu
nes scale per se possunt alias secus. ut. d. l. si. silulas.
s. iuxta vbi hoc no. Bar. et doc. et. l. quando aliud
impedimentum seu damnum fieret ipsi muro co
muni pura quia ostium fieri debebat vel fenestra
vel aliud edificium quod per dictas scalas impe
diretur vel incommodaretur ut. d. l. quidam hibe
rus. et. d. l. si. silulas. in. prin. et. l. si. silulam si. ser. ven.
et. l. si. communes edes. communi di. et. p. id quod
notat glo. in. l. si. silulam. eo. ti. Et ex his sequitur q
scale lignee possunt regulariter apponi per vnum
ex socijs iuxta murum communem quia facilliter
remoueri possunt. ut dicit rex. in. d. l. si. silulas.
s. si. et sic communiter damnum communi muro
inferre no possunt. si tamen damnum inferrent
apponi non possunt ut dixi. Et quid de scalis
lapideis an apponi possunt iuxta murum commu
nem per vnum ex socijs. Et videtur q non q faci
liter remoueri non possunt per. d. s. si. contrarius
dico. s. q poni possunt: quia sublato pariete per
se stare possunt. ut. d. l. si. silulas. s. iuxta. et ibi Bar. si
modo muro communi nullum damnum fiat. et ita
tenet Ang. in. d. l. inter quos. in. iij. col. In hoc ta
men est differentia qz facilius possunt nocere scale
lapidee q lignee. sed ceteris paribus nulla est dif
ferentia. qz vbi nullus sit damnum per quas fieri
possunt aliter non. et ita vidi obseruari. Et in sil
ma no. pulcrum regulam pro socijs habitibus
inter se communem. puta in muro vel domo co
muni. si queritur vtrius vnus eorum poterit aliquid
appropinquare vel apponere in muro communi.
nam debet attendi an illud quod appropinquat
vel apponitur possit. per se sublato muro vel do
mo sustinere. quia tunc potest apponi alias secus
Item an impediatur refectionem communis parie
tis vel domus et non potest si non impeditur po
test ut probatur in. d. s. iuxta. Item an afferat al
iquid damnum vel non ut patet ex predictis que
procedunt ut dixi non tantum in scalis sed etiam in

quascumq; alia re vel edificio qd est valde norandus
quia per hoc multo. q. decidi possunt quibus adde
que dicam. j. profi. q. z. j. de solario. Quid autem
dicendum si quis vult non solus scalas appropin
quare sed etiam mittere pura carum signa vel la
pides an possit. et videtur q debet distingui ut
de appropinquatione dictum est. In contrarium
videtur videlicet q indistincte possit per. rex. cum
glo. in. l. si. edes edes. in. ver. mittere. communi di.
item quia in re co. licitum est vni socio aliquid face
re quando alterius socij nihil interest. l. quidam
hiberus. s. parietis. de serui. v. b. pre. et no. glo. in.
prin. an. l. si. silulam. s. si. di. Et go autem teneo q
regulariter non possit: qz in co. non potest inuito so
cio aliquid facere et melior est conditio phibentis
d. l. si. silulam. nisi murus co. esset ad hoc destina
tus ut ibi no. glo. facit ad hoc quod dixi in. ti. pre
cedenti de fornace in. j. q. nec ob. et. cum glo. in. d.
l. si. communes edes. quia debet intelligi quando
edes erant ad hoc destinate ut ibi fierent scale. et
ita etia intelligi ibi glo. Nec ob. quod dixi quan
do non interest socij potest alter socius in muro co.
immittere. quia non potest interesse si signa vel
lapides non immittant ut de se patet. In hoc tñ
posset sic distingui. aut murus est co. quo ad oia
q sic acti fuit et conuentum inter socios et no hab
bet dubium q etiam p scalis in eo possunt immit
ti signa et lapides et similia. aut est actum q mu
rus sit communis modo ad vnum usum: puta pro
diuidendo viridarium: tunc etia clarum est q ni
hil potest immittere: qz limitata dispositio limi
tari producit effectum. in agro. de adqui. re. do.
et pro hoc vide omnino que dixi. s. de pariete siue
muro in. pe. q. vers. occurrit mihi circa predicta.
Sicut nihil est actum expresse inter socios qd con
suetudo tunc aut murus apparet communis et eo.
qz in eo sunt appositae signa vel trabes vel lapides
et tunc in dubio reparabitur communis saltem
quatenus ad hoc ideo quilibet ex socijs potest scalas
immittere aut signa vel lapides pro scalis sustine
dis. et ita potest intelligi rex. et glo. in. l. si. commu
nes edes. in. ver. immittere. communi di. et hoc in
telligo quando murus est sufficiens et idoneus ad
sustinendam talia onera. alio secus ut. l. in. parietis.
de dam. in. sec. et. l. cuius edificium de ser. v. b. pre. dicitur
et dixi. s. de serui. signi immittere in. iij. q. Aut
murus apparet co. ex alio pura q sunt fenestrel
le vel anuli: ab vtraq; parte vel si. de quibus vi
de. s. de pariete seu muro vers. si. principaliter est
videndus: tunc in dubio credo q non possit: qz
regulariter in communi re melior est conditio p
hibentis. d. l. si. silulam: nam negari non potest q p
dicta immisione signorum vel lapidum quibus sca
le sustentant non fiat aliqua lesio muro co. si tñ
fiat talis missio q qua nullo modo potest interesse al
terius socij: pura qz modica esset missio facta nec
pondus magni sustineret murus propter tale mis
sionem: tunc fortasse posset. ut. d. l. quidam hiberus.
s. parietis. et glo. in. d. l. si. silulam. et ita aliquid in
dicari. hoc tñ an interesset vel non vicini relin
quendum est arbitrio iudicis qui inspecta quali
tate muri et loci et missio indicare debet. ar. l. j. s.
si. de iure deli. et. c. de causis. de offi. dele. et predictis
adde que dixi. s. de serui. signi immittere in. iij.
q. et. v. q. de pariete siue muro vers. tertio prin
cipaliter est videndum. cum sequentibus. Videt
mus de muro co. an possint scale iuxta cum ap
poni vel immittere. nunc dicamus de muro alieno
in quo se debent esse co. cludendi. aut quis vult po
nere scalas lignicas vel lapideas immitendo ti

gna vel lapides in muro alieno et non potest inui
to aut no co. sentire dno. immo dno muri potest
propria auctoritate istud quod immisum est in
muro suo tollere vel destruere. l. quemad. s. si pro
terum. ad. l. aquil. et. l. qui vitem. s. si. ad. ianuanam
qd vi aut clam. de quo dic ut dixi. s. de serui. signi
immittere in. v. q. et. v. q. Aut quis vult. ponere sca
las prope murum alienum nihil in muro immit
tendo. et tunc aut vult tangere murum ita ut req
escat in eo et non potest per dicta iura et per. l. si. silu
lam. s. iuxta. de ser. v. b. pre. Aut vult tangere etiam
non requiescendo. et id eades ratione facit. l. vul
gariis in. prin. de furto dum dicit. qui autem
dominis tangit rotum hominis tetigisse videtur.
Aut quis vult edificare scalas prope murum alienum
ipsum non tangendo. et sic subdistingue. aut sunt
scale lignee aut lapidee. si sunt lapidee vel de mu
ro. et tunc aut habent fundamentum de terra ita
q murus dici possit. et credo q non possit nisi sit
remote per vnum pedem per. l. si. silulam. regum. et ita
intelligo Bal. et glo. in. d. l. si. silulam. s. si. qui dicit
q id est de scalis quod est de muro. Aut non
habent fundamentum intra ita q proprie murus
dici non potest: et tunc edificari poterunt prope
fundum alienum modo ipm non tangat: tunc no
haber locum. l. si. silulam. regum. Si vero sunt scale li
gnee tunc eo q indistincte edificari possunt ppe fun
dum alienum modo ipm no tangant nec in eo
aliquid immitrat etiam si scale sint affixe super
terris affixis in solo edificatis ppe fundum alienum
circa vnum pedem ar. l. tyris. si. regum. qd no. qz
est quotidianum. Et predicta procedunt quando
quis edificat in suo scalas prope fundum alienum.
Sed quid si aliquis vult edificare scalas in so
lo publico iuxta domum suam an possit. videtur
q non quia regulariter prohibetur est priuato
in solo publico auctoritate propria edificare. l. si.
et per totum. ne quid in loco pub. cum si. In contra
rium videtur quando quis haberet porticum in
solo publico vel stillicidium supra solum publicum
quia quatenus se proterdit stillicidium vel portu
cus videtur q sub eo possit edificare scalas: simi
lia. ar. l. si. in. si. de serui. v. b. pre. dicitur. et ita in
multis locis reperiuntur. In hoc puto q loci con
suetudo seruanda sit. l. aut in totum et quod ibi no
ta. per glo. et docto. C. de edifi. pri. Sed vbi non ap
paret de consuetudine teneo q fieri non possit.
quia locus publicus sub stillicidio vel porticu re
manet publicus ut dixi supra de ostio siue porta.
ver. alia est questio stilis. Posset etiam dubitari
an quis possit facere scalas in muro supra solum
vicini vel publicum. Et dicas regulariter q non
p. l. si. in. fin. de serui. fallit quando fieret sub stillic
idio suo quatenus proterdit stillicidium. l. si. s.
si. de ser. v. b. pre. et fallit qz seruitus esset impo
sita: qd vide. s. de ser. prout in. h. q. et. v. q. et de
pariete siue muro in. v. q. et. v. q. infra in sequenti
titulo in. prin. et quod dicam infra de necessario.
Quero an appellatione domus veniant scale.
Dic aut scale sunt extra domum seu extra ostium
domus. et tunc non continetur appellatione do
mus. et ideo maleficium quod fit in scalis extero
ribus extra ostium domus dicitur no esse factum in
domo secus si essent interiores. et ita notat Bar. et
glo. in. l. si. silulas. s. si. de serui. v. b. pre. dicitur. et
propterea sequit aliud q quis potest capi p debito
in scalis exterioribus. nec habet locum. l. pleriq; de
in. iugoc. et adde predict. l. creditor. s. si. cu. ibi no.
de acti. em. et. qd no. Bal. l. i. gall. s. si. ad. si. de li
be. et posthu. et qd plene dixi. s. de clausuro seu coda

Quis fecit

ni et positum in. h. q. Quis etiam quid si scalis
adnotis quis muros ascenderit civitatis. Dic q
capite puniri debet. l. fin. de re. diu. et ibi p. do. Idē
si quis ascenderit castrum qd habet murus vel val
la lignea secus si fossas tñ loco murorum: vt est ca
sus singu. in. l. de ferro. §. nec non. de re. milita.
f. m. Ludo. ro. in quodam suo singulari. Ultimo
quero que sit pena apponendi scalamuro alteri
us causa ingrediēdi ei? domū vide Bald. oino in.
l. ff. de re. diu. et qu: ipse nota. in. l. si quis nō dicā
rapere. de episc. et cleri. et vide rex. in. §. ope. in. h.
de obli. q. et qd dicitur. n. a. z glo. xxiij. q. iij. illud sanc.
De ferratis. Cap. xv.

Quis fecit fenestris suis ferra
tas apponere proredētes extra mur
sui supra solum vicini querit an po
terit. Et dicas regulariter qd nō per. l.
si. m. si. ff. de serui. et l. si itez. §. pe. qd vī
aut clam: qd solum vicini debet esse liberum vsq
ad celum vt ibi: sed hoc fallit quando esset serui
tas imposita. vel quando fieret sub stillicidio suo
quatenus stillicidium se proredēdit per. l. si. §. ff. de
serui. v. ba. predio. cum ibi not. fact. qd dicit. §. de
scalis. vel posset etiam dubitari. et qd dicas infra
de specularibus. Item fallit quando fieret. §. soli
publicum: qd ita seruitur de consuetudine per. l.
an in totū. C. de edifi. priu. Quid si aliquis ha
bet fenestras suas ferratas versus fossi vel domus
vicini que sic steterunt per. xxx. vel. xl. annos ipse
vult tollere eas vicinus contradicit dicens qd nō
potest de iure: quia sibi est questum ius per dicti
tempus. arg. l. oēs. et l. sicut de prescrip. xxx. anno.
Ite quia interest sua ne vicinus vel alijs possit p
dicat fenestras venire in domū suam querit qd
iuris. In hac. q. puto sic dici posse. aut est seruitus
constituta sēz vt retineatur ferrate et non potest
eas auferre. Aut nō est constituta. et tunc aut alias
voluit auferre et fuit impeditus per vicinum. et p
pter impedimentū et per contradictiones dicitur au
ferre. et elapsum est tempus sufficiens ad prescri
bendum istam seruiturē. et idem per. l. hec autē in
tra. cum ibi nota. per glo. et doct. de serui. v. ba. pre
dio. Aut non est transitum illud tempus: et tunc
licet non sit prescripta seruitur tamen propter il
lam destructionem et contradictionē contradicēs
est constitutus in quasi possessione. illius iuris re
manēdi ferrate. rex. est. cum glof. no. in. l. qui li
minibus. ff. de ser. v. ba. predio. et l. i. C. de ser. et ibi
no. per doct. Aut nunq. fuit contradictum. et tunc
aut ille vult tollere ferratam in despectum vicini
vel vt noccat vicino principaliter. puta vt possit p
illas fenestras visitare domum vicini propter filias
suas vel pedissequā vel alia causa si. et non pōt ar.
l. j. §. deniq. de aqua plu. arc. et in fundo. de rei. vē.
et in. l. o. pus. cū glo. de oper. pu. Et pro hoc vide qd
no. et p. doct. in. l. alius. C. de fin. In dubio tñ
nō presumitur animo nocēdi glo. est valde nota
bilis in. l. summu. §. ff. ar. glo. pe. in. ff. de dā. infē.
Aut vult tollere ferratas pro aliqua comoditate
domus sue. et pōt sēz noccat vicino vt probatur in.
d. l. summu. §. ff. cum. l. seq. que incipit proculus.
Sed quid e contra quidā habet fenestras versus
domum vel fundum vicini qd quas pōt ire in do
mū vicini an possit cogi vt ponat fenestris ferra
tas vt tollatur sibi dicta facultas intrādi. Dic bre
uiter qd non: qd nemo cogit in suo labore nisi sic
imposita seruitus. vt habet in. l. in. ff. de l. seq. de
squa plu. ar. et qd in re sua quilibet est moderatoz

De serui. v. predi.

et arbiter. l. in re mandata. C. m. Ego aut casu quo
tenet habere fenestras ferratas in suo si repiant
fracte vel grate cōsumre an ipse teneat iterū reser
cere et sumtribus suis. Tūc eo qd sic p. l. et si fore. §.
etiā. ver. nā in oibus si serui. vendi. contumacia. l. cū
debere columnā. de ser. v. ba. predio. ad qd addē qd dicit
§. de seruitute oneris ferēdi. ver. hui? aut seruitu
tis. et §. de stillicidio nō auertēdo ver. circa istā fer.
Immo etiā plus dico qd etiā si destruce vel extra
cte essent in totis ferrate de fenestris sicut fit quā
doq. per stipendiarios tēpore guerre. etiam qd do
mus vel murus in quo sunt terrate corrucit. an
si reficiantur fenestre teneantur reficī ferratis. et
dico qd sic pro quo vide qd dicit. §. de seruitute stilli
cidi auertēdi in. viij. questione. Ultimo adde
predictis que dicit. §. de stillicidio siue recto in. i. q.
et. §. de penu.

De solarío.

Quis vult edificare solarium
in quo loco debet ipm assigere vt susti
neatur. dic qd aut muri vndeq. sunt
in eis pōt riga imponere et illud nō
habet omnium aut muri sunt communes vicino
et tunc aut pro diuiso aut p indiuiso. pmo casu
potest quatenus durat pars sua eadem ratione et
non vltra nisi esset seruitus imposita per ea qd sta
rim dicit. Si p in diuiso. tūc potest imponere qua
tenus durat murus. si murus est ad hoc destina
tus ad hoc vide qd dicit. §. de scalis ver. quid autē
dicit. Quomodo autem cognoscat an murus sit
cōis vel nō: et an sit cōis pro diuiso vel indiuiso. vi
de que dicit. §. de pariete siue muro in. i. §. q. Aut
murus est alienus et regulariter non pōt qd in re
aliena non est licitū aliquid immittere extra serui
tutem nisi dño nolente. vt l. quead. §. si ptecerit
ad. l. aq. de quo vide que supra dicta sunt de sca
lis. ver. videamus tunc de muro cōi. Sed prope
murum alienum super trabibus vel lignis imposi
tis vel requiescentibus in solo suo inferiori bene
potest edificare solarium nec est opus dimittere spa
rium aliqd etiam vnius pedis: qd non habet hoc
casu locus. l. si. ff. regu. et ita vidi sepe obseruari
in solarío et stillicidio quia possunt ppe murus vi
cini edificare dñmodo ipsum non tanguit nec
super eo requiescant sed super trabibus existēti
bus in suo qd nota. quia quotidianus est. Sed
queritur an quis possit solarium quod est in stris
muro cōi vel alieno iure seruitutis pavimento
vel lateribus cooperire. Dic regulariter qd sic. Fal
lit si propter talem cooperiturā nimum grauare
tur murus in quo requiescit solarium nas tūc nō
potest argu. l. anius edificium. de ser. v. ba. predio.
Nam in tali solarío non potest dñs imponere ma
gnum pōdus puta frumēti vel bladi quando mu
rus cōmode sustinere nō potest. qd est notandum
contra multos qui habent granaria. Sed pos
ne qd vna domus habet vñ solarium vel plura ps
inferior est vnius pars superio: est alter. sicut ve
netijs in multis domibus cōtingit ille qui habet
partem superiorē non habet adiutur veniēdi ad
ipsum nisi p scalis vel partem inferiorē. an per
illam potest venire. Dic qd non nisi sit imposita
seruitus sed debet facere scalis aliunde. vt proba
tur in. l. via constitut. §. quod dicit. de serui. v. ba.
predio. et ibi hoc no. Bald. f. lo. paulus. de castro
et ego plenus dicit. §. de seruitute itineris siue adi
tus ver. nota vñ alius casus pulcri vbi omnino
videas. Quid autem si habens solarium superā
na in quo quotidie currit vel eius pueri saltent

Si quis

Cap. xvj.

Si due

vel pulsent ita qd sint impedimento existenti in par
te inferiori. Dic aut hoc fit in despectu et damnis
vicini et non potest per ea que dicit. in ritu. ptece
dent. in. §. q. vide ibi. Aut hoc nō fit in despectum
seu damni: sed pro vsu suo seu familie sue. et tunc
potest per. l. huminum. §. fina. cum seq. et fe. de dā.
in. f. et pro hoc vide optimū rex. in. l. ficuti. §. ar
to. si ser. ven. vbi etiam habetur qd si proficeretur
aqua in solarío causa scopandi vel propter calorem
et aliquid de aqua caderet inferius propter hoc nō
tenet circa qd vide oino qd dicit. §. de ser. proñcidi
in. h. qd. Ultimo adde pro completēdo huius
materie que dicam infra de meniano.
De rigio iniuncto. Caput. xvij.

Qne edes eadē cōignatione
conterre pluribus legētur quisq. lega
rarius habebit quatenus pars sua si
bi legata durat nec vnus pōt agere cō
tra aliu vt riga non sint vti tēpore te
flamēti vel moris crant. l. binas edes. de serui.
v. ba. predio. Et quo notandū est qd si vñ rigum vel
vna cōignatio rigū regit vñ domū et postea di
uidit inter plures qd illud rigū est ppiū cuius li
ber sociosū quatenus longitudo rigū se extendit
versus partē suā. d. l. binas edes. et ibi hoc no.
doc. Et nō alius. et p dicit. qd riga immissa
debet remanere immissa tpe quo dom? assignat
plurib? vel inter viuos vel in vltima voluntate si
cut erant prius ante assignationē vel diuisionem
quibus adde que dicit. §. de claustro. in. iij. q. Sed
quid si habens duas domos vnica cōignatione
cōterras vñ vedit alia sibi referuar an emtoz po
terit inuito veditore retinere riga aut cetera q
requiescit in domo vendita. Dic qd non nisi forte
cōtra? aliter se habear. vt d. l. qd cōclauē. de dā.
in. f. et sic cautus tu emtoz vt facias in instru
mento emtionis apponi vt riga vel cetera re
maneat pnt nunc sunt p seruitute oneris ferēdi
data dicit Ang. in. d. l. binas edes. de ser. v. ba. pre
et in. d. l. qd cōclauē. Secus est qd dicitur domus le
garetur alteri: qd semp intelligit legari cū seruitu
te oneris ferēdi pnt erat tpe restamēti. per. d. l.
binas edes. et ista est in hoc differētia inter cō
tra? et vltimas voluntates fm Bar. Ang. et doct.
in. qd cōclauē. qd no. An autē qd sit licitū riga
imm. iterē in cōi muro: vide oino Ang. et doct. in. l.
inter. qd. in. p. in. pe. col. in. ff. de dā. infē. et plenus
p eundē in. l. qd hiberus in. ff. de ser. v. ba. predio. et vide
q plenus dicit. §. de ser. rigū immitt. in. iij. q. et adde
oino qd dicit. §. de pariete siue muro in. pe. q. ver. oē
curri mihi circa p dicit. Sed qd si volo facere
molendinū in humine pub. an possum riga imit
tere in ripā vic publicē. Dicit qd nō nisi volere eo
qd ppe via fundū. ar. l. maritus. de acqui. re. do.
et p hoc gl. in. ff. de re. di. §. ripax. et ita tenet Bar.
in. d. l. maritus. et in. l. quomin? in. viij. q. de sumi
nibus vbi plenus p eū et p Bald. in. l. lapilli. in. viij.
q. de re. di. et vide etiā no. per eū in rub. eo ri. Et re
ra circa istā marciā vide. §. de ser. rig. immitt. et §.
de claustro seu cōclauē et portu. et §. de pariete si
ue muro. et no. in to. ri. de rig. iniuncto et vide omni
no que dicit in se. rubica in prin.

De onere ferendo.

Que sit differētia inter seruitu
tem rigū immittēdi et oneris ferēdi
di dubitari posset. Et dic qd est i signi
ficatione verborū seu ordine. vt pbat
in. l. cum debere colinam. de seruitu.

Que sit

claro. hęc verba promitto ferre vel sustinere one
ra domus tue. hic important vt dñs edium seruitē
rium seu ipse edes aliquid faciāt habere em in se in
ista oratione domus seruitens per modum agen
tis quia ipsa debet sustinere onera et agit hīc actū
sustinēdi onera sed in his verbis qd licet tibi im
mittere riga nihil importat qd debeat facere do
mus seruitens sed conceditur facultas domino
edium dominantium. vt probatur in. d. l. cum de
bere contumacia. d. l. ficuti. in. p. in. f. m. Bar. qui
tra nota. in. d. l. ficuti. in. prin. et adde que scripsi. §.
de seruitute oneris ferēdi. ver. sed quero quis de
bet mihi seruitutem plenius declarauī quomodo
cognoscat seruitus oneris ferēdi et seruitus
rigū immittēdi et quomodo vna cognoscitur ab
alia. Et ex his nota. qd licet alie seruitutes regula
riter non competant ad factum sed ad patientiā
tantum. vt. l. quoties. la. §. ff. de seruitu. tamē aliqd
est in ista seruitute oneris ferēdi. quia competit
etiam ad factum. et si forte. §. etiam. ff. serui. ven.
de quo dicit vt dicit. §. de serui. oner. ferēdi. ver. f. sic.
huius autem seruitutis. Et quo nō aliud qd licet
co casu quo alicui incumbit oneris ferēdi non
dicatur seruitus. sed potius obligatio personalis
l. seruituti. §. opus. et ibi no. et in. l. p. co. de ser
uitu. v. ba. predio. et habetur in. l. m. §. fin. ff. de
contrabem. cm. th hoc fallit in seruitute oneris fe
rēdi. vt. d. §. etiam et ibi hoc no. §. lo. De hac serui
tute oneris ferēdi non videtur fieri mentio nisi
in predio v. ba. nō. l. cum debere colinam. de ser.
v. ba. predio. fm glo. in. d. l. §. etiam. Sed tu dicit qd
potest esse in predio rusticō. vt dicit supra de serui.
oneris ferēdi in prin. dicit et ibi. Et circa istā ser
uitutem oneris ferēdi. pone murus vicini debet
seruitute oneris ferēdi et sustinēdi onera dom?
si corrūt vel refectioe indiget vicinus teneat one
ra reficere non ego. vt. d. §. etiam. et dicit. §. de serui
tute oneris ferēdi ver. sed nunquid si vicinus nō
vult reficere. sed ei cedere et mihi reliquere an pos
sit. Et dicas qd sic. qd ista est obligatio in rem non
in personam rex. est nota. in. l. et si forte. §. labco si
seruitu. ven. quod facit ad no. per Bar. et doct. in
lis cum quo de aqua plu. ar. et per glo. in. d. §. etia
et per glo. in. c. que in ecclesiis. extra de consi.
Quero etiā casu quo vicinus tenetur reficere
murum oneris ferēdi qd debeat fieri ista refectio
vide rex. et quod ibi no. in. d. l. et si forte. §. modus.
et adde qd parietem propriū quis meliorē: qd
in seruitute impositū est facere licet non dete
riorē: qd tunc tenet acriōne cōfessoria. vel probi
beri potest de no. oper. nunt. per. d. l. et fore. §. fin.
cum se. vbi etiā ponit quis sit emtus hęc acriō
nā. Et quero duo habent murū cōm qui susti
ner onera cōia puta ediu suaz alter eoz vult cum
deponere et melius fundare vel alio modo ipsius hec sepe
fortiores facere forte vt possit ibi arcum suum vol cōtingit
re lapide fundare vel forte grauiora pondera suā idco no
per imponere qd consuevit que fm sui primā for
ta cam.
nā supponi tunc non possent. queritur an possit
inuito altero socio. et dicas qd non. rex. est. et ibi hoc
no. doc. in. l. pariete. de seruitu. v. ba. pred. nisi pa
rietem fm Bal. et doc. ibi fuit dēterminata ista
q. qd si vnus ex habitib? cōm molendinum vult
c ij

So. xxvij.

imponere molas meliores et alter socioz no vult tenci ad illas expensas q no teneat q melior est conditio phibentis. l. fabinus. c. di. nec ob. l. i. c. duobus. §. idē respondendū. locius q cessantio p socio per quā quidā dicebant contrariū q ibi res erat aliter peritura non facta ista expensa hic fecit et eodē modo debet responderi ad. l. si vt pponis C. de edifi. p. an autē actio que cōperit p illa seruitute oneris ferendi si edes plurium dominorū sunt competat in solidū. Dicitur q sic. vt. d. l. et si for. re. §. plurium. vbi vide. Item in hac actione veniunt fructus. l. commodum qd haberet si onera edium eius vicinus sustineret. vt est ter. in. d. l. et si forte. §. pen. cetera circa istam materiam vide supra. de seruit. oneris ferendi.

De refectione. Cap. lix.

Quia materia seruitutū pluries

occurrit de refectione et maxime si seruitute oneris ferendi ideo de eo aliquid vtilia videmus. Et primo quid sit refectione. Dicitur refectione est re ad pristinum statum reducere. hoc est ne quis dilaret aut pndicat aut exaggetet vt est ter. l. i. §. refectione. de it. actus p. Secundo nūquid aliqis cōpelatur re ppropia refectione. Dicitur aut querit de domo seu re sua. aut aliena aut de cōi. p. l. casu aut domus est destructa p. s. vsq ad arcā et tunc non compellitur ea refectione. q. de nouo quis non compellitur ad reedificandū. vt. l. in singularibus. C. de edifi. p. l. et ibi hoc nota. glo. et in. l. ad curatores. de dam. infec. ista est videtur esse noua constructio nō refectione. l. §. si quis edificat. de no. op. num. et. l. in ter. §. sacram. de verbo. obli. fallit in curialibus. vt. d. l. singularibus. fallit etia secundo q. si statutu vel conuentione id esset cautū. fallit tertio quando esset imposita seruitus oneris ferendi in domo destructa quia tunc cogereetur eam reedificare dñs suis sumibus ad hoc vt possit onera sustinere. l. cum debere col. de ser. vi. p. et. aut domus non est in totis destructa quia non est durata vsq ad arcam. et tunc sine sit vnius sue plurium debet refectione. Et pōt dñs cogi per curatores seu admistratores in re publica vt refectione. et in quantus non sit potens sumtu publico refectione. vt. est not. in. d. l. ad curatores. et ibi per glo. et doct. et habetur in. l. si p. res. ff. de offi. p. res. Et quo no. q. licet conuersantibus per viam publicam vbi est domus ruinosa ventum habens non succurratur per reedificandū cautionis damni infec. quia non timetur damnum in rem. sed in personas vt. l. q. binas et. l. qui damni. de dam. infec. in. si. si subuenitur alio remedio: quia possunt iudicis officiu implorare vt aut rem in totum deponant aut refectione vt transcurantibus damnum dari non possit: et ita sentit glo. in. d. l. ad curatores et ibi hoc nota. Ange. et ita alis dum essent. iudex procuratoris communis verone cogi quendam ad reedificandū domū suam ruinofam que transcurantibus minabat ruinam. Et tunc ex hoc no. aliud q. qd domus est destructa refectione ad officium curatores. et in p. p. l. o. dñi cum ille non sit potens dicitur curatores sumtu p. n. i. regis blico illam refectione seu refectione poterit. et nisi infra de qdam rep. a iudice assignatū refectione cū vltis ca. respu. domod. detrahere poterit p iure dicitur sumtus et vsurari. rura in. c. vt est ter. v. l. de nota. in. d. l. ad curatores. §. domi. uitareros et ibi hoc nota. Ange. et docto. de dam. infec. p. l. q. c. c. i. re. et dñs si nō habet vnde refectione cogi ad. vt.

Infecatus nam. Et tunc ex hoc no. aliud q. qd domus est destructa refectione ad officium curatores. et in p. p. l. o. dñi cum ille non sit potens dicitur curatores sumtu p. n. i. regis blico illam refectione seu refectione poterit. et nisi infra de qdam rep. a iudice assignatū refectione cū vltis ca. respu. domod. detrahere poterit p iure dicitur sumtus et vsurari. rura in. c. vt est ter. v. l. de nota. in. d. l. ad curatores. §. domi. uitareros et ibi hoc nota. Ange. et docto. de dam. infec. p. l. q. c. c. i. re. et dñs si nō habet vnde refectione cogi ad. vt.

dendū alteri q sit potens ad reedificandū. et si ea suo p. refectione vendere non possit non cogit ad vendē dum sed licet poterit a re publica petere tantum quantum sufficiat ad reparatione domus dicitur est singularare et aureū spe. in. ti. de satisf. d. §. hoc quo. q. allegat in ar. l. lege in prin. ad sille. et. l. et. §. C. de serui. qui pro p. re. lib. accep. qd dicitur spec. scatur. Zud. de ro. cetero. no. qd incipit no. q. in pluribus locis tibi faciet honore. Sedo casu principali quādo res vel domus est aliena in totū au cogat refectione. Et regulariter dicitur q non. fallit qd de hoc esset facta pmissio. fallit sedo in casu no. l. sciri. si ser. ven. in prin. de quo dixi. de ser. oner. fer. §. quomodo aut paries vel col. Et tertio casu principali quando domus seu res est cōi plurū dñoy: et tunc subdistingue. Aut nullus vult edificare aut refectione et nullus cōpellit nisi qd timet damni tr. euntibus vel qd inducit de formitate ciuitati: quia sicut vnius dñs cogi pōtita et plures per. d. l. ad curatores. de dam. infec. et. §. dicit in primo casu principali. Aut vterq. vult refectione. et tunc aut cōcordant in refectione et non est dubiū aut discordant i modo reedificandū. tunc aut vult vnius refectione in maiori qualitate q. prius esset alter in eodem statu. et ille vltimus p. refectione. illud est p. refectione. l. i. §. refectione. de it. actus p. et pro hoc vide que dixi. et. §. p. re. et per predicta. l. parietem. Aut quilibet vult refectione iuxta priorē formā dñs nō nisi in modis. et tunc p. refectione. illi qui vult refectione magis idonee. l. in reedificandū. et ibi hoc nota. Dy. bar. et docto. de dam. infec. et ange. in. d. l. quidē hiberus. in prin. in. §. col. vt. re. et. §. re. de ser. uiu. v. b. n. d. l. p. re. dicit q. idoneitas debet intelligi quando non peccat in extremo quia nullum extremum est laudabile fm p. b. l. et probatur i d. l. in reedificandū. cum glo. aut vnius tantum vult refectione. alter vero non. et tunc aut ille qui vult refectione vult reducere in meliorem statum rem quā prius esset. sed non est necessarium. puta quia est molendinum habens binas molas et vult imponere meliores et alter non cogitur. l. parietem. de ser. v. b. p. re. et ibi hoc nota. doct. et sic procedit illa regula q. in re cōmuni melior est conditio prohibentis. l. fabinus cōmuni dicitur et tunc est melior conditio. Aut vult vnius tm reedificare rem cōmuni redicendo ad pristinam formam. et tunc aut vult in re cōmuni reedificare iure seruitutis: et id pōt d. l. parietem. aut vult edificare iure cōiōnis. et tunc aut vult facere id ad quod erat parata res seu destruxa et potest inuito socio. l. cum duobus. §. idē respondendum et. §. idem mella. pro socio. et. l. i. rā tum. §. in cōmune. de re. diu. et. l. si cōmunes edes et ibi no. cōi. di. aut res non est ad hoc destinata. et tunc aut est hoc actum et potest aut nō est actū et tunc aut non interest alterius socij prohibere et potest eo inuito refectione. l. si fistulam. §. p. et. §. de ser. v. b. p. re. et. l. quidam hiberus. §. si. co. ritu. Aut interest alterius socij. et ita tenet l. y. in. d. l. et vt p. p. p. o. n. d. l. p. re. et. §. idē respō. et Ange. in. l. quidam hiberus. §. i. Tertio casu principali quādo dubitatur quo nomine socius refectione an suo cōmuni. l. merito. ff. pro socio. quia hoc est sibi licitum: contrariū est illicitum. l. si is. C. de edifi. p. l. Item quia faciens noie p. p. o. noie intelligitur donare sumtus: donatio vero in dubio non p. refectione. l. cum de indebito. de proba. ita tenet An. in. d. l. quidam hiberus. in prin. in. §. columna. Quarto queritur quid si vnius ex socijs vult refectione parietem cōmuni. alter vero timet ne si vbi damni imminet ea refectione qualiter sibi

potest agi pro socio. ter. est amglo. in. §. si inter quos. institutio. de obligationibus que ex quasi dicitur. et no. ang. in. d. l. quidam hiberus. in prin. §. col. Quarto queritur nunquid si vnius sociorū suo sumtu refectione edificium eō iure societatis seu cōiōnis ad vsum ad que paratum seu destinatum erat. puta domum ruinofam aut molendinum in flumine aut parietem cōmunes an poterit agere contra illum qui refectione. Dicitur aut suo nomine aut nomine cōi aut dubitatur quo nomine pro casu nihil recuperat. l. si is. C. de edifi. p. l. secundo casu quāto refectione nomine cōmuni et res est cōmuni iure societatis. et socius fuit requisitus. et contumax imponendo expensam et tunc habet tria remedia. p. refectione. §. refectione vsq ad quatuor menses sumtus reperere potest cum vsuris cō refectione. Secundo q. elapsis dictis quatuor mē sibus refectione consequitur rem refectione iure domini. et tertium q. si non vult refectione de muni potest reperere omnes sumtus et interest. casus est no. in. §. idem respōdit socius qui cessante. ff. pro socio. et in. d. l. si vt p. p. o. n. d. l. p. re. et. §. idem respōdit socius qui cessante: quod perpetuo tene menti. et nōquid dominiū transfear ipso iure vel requirit sententia et nōquid transfear etiam possessio. vt. de p. glo. do. in. d. §. idem respōdit. Aut contumax nō fuit cōmuni: reedificandū et tunc solum agit ad sumtus. et. l. si socius. §. si refectione. pro socio. et ita tenet Ange. in. d. l. quidam hiberus. in prin. Aut res est cōiōnis: non tñ iure societatis sicut contingit in duobus aditer rem cōmuni: aut duobus legataris vel heredibus eiusdem rei vel alio modo in cōmuniōne in cōmuni. et vnius illorū refectione rem eōi suo sumtu proprio: et tunc aut alter socius fuit contumax et habent locū p. ma remedia: scilicet refectione sumtus cū vltis et ad iudicatio domini contra cōmuni: qui noluit in sumtu conferre. Sed tertiu non habebit locus scilicet vt possit agere p. refectione vt refundantur sumtus cum omni interesse. ter. est in. d. l. si vt p. p. o. n. d. l. p. re. et. §. idē respō. et Ange. in. l. quidam hiberus. §. i. Tertio casu principali quādo dubitatur quo nomine socius refectione an suo cōmuni. l. merito. ff. pro socio. quia hoc est sibi licitum: contrariū est illicitum. l. si is. C. de edifi. p. l. Item quia faciens noie p. p. o. noie intelligitur donare sumtus: donatio vero in dubio non p. refectione. l. cum de indebito. de proba. ita tenet An. in. d. l. quidam hiberus. in prin. in. §. columna. Quarto queritur quid si vnius ex socijs vult refectione parietem cōmuni. alter vero timet ne si vbi damni imminet ea refectione qualiter sibi

succurratur. vide plene per Bar. et doc. in. l. damni cum pariete. de dam. infec. et plenissime Ange. in. l. inter quos. et in. l. in pariete. cod. et. et per Joā. pe. de p. a. in vltimo libello in glo. antepenultima. Quinto querit ad que spectat refectione parietis debetis seruitute oneris ferendi dic ad eū qui debet seruiturum: et no. solum de pariete existente reposita seruitute: sed etia de surrogato. l. cum debere col. de serui. vi. predi. et vide que dixi. de seruitute oneris ferendi. vide. l. si in. in prin. si si ut. ven. Sexto queritur: quidam nobilis p. ma sit cuida comitatensij q. refectione ponte tunc pōt erat paruis. postea creuit aqua q. op. p. refectione crecere pōt: qualiter iste nobilis fenatur. Nam q. d. ne disputauit Fran. accur. Bal. et licet decidit in. l. non modus. C. de serui. aut augmentariū est on. refectionis intrinsece circa eandem latitudinem pontis: vt q. aqua profundius hoc facit vt necessaria sit maior impensa solitro. et tunc pertinet ad nobile: quia est augmentario intrinseca. Aut est augmentario extrinseca in maiori latitudine pōtis. et tunc carenus ad nobilem non pertinet: quia tēpus cōtractus inspicitur. d. l. nō modus. et. l. i. §. i. §. si is q. de d. infec. et. l. hoc iure. §. si aqua. de aq. quori. et est. et de riu. l. j. §. p. de verbo. obli. §. quidq. astringende. per quas leges. §. ran. accur. de termi. nauit per illam p. m. sionē nobilem non teneri. Septimo queritur. si paries alienus p. medius pedem inclinauerit in domum alterius an potest contra eum agi: vt ipsum citat et refectione. Dicitur sic. ter. et nota. in. l. si cum mens. in fin. et in. l. si quomodo. in prin. si serui. ven. et ita tenet Joā. pe. de p. a. in suo vlti. lib. in glo. antep. an. si. qd nota. pro turri que bonome p. edet supra turrim ascello: um Octauo querit: ad que spectat onus reedificandū rem vsufructuariam. Dicitur aut queritur de cura et sollicitudine reedicionis. et ista simplici ter pertinet ad vsufructu. l. j. in si. vsufructu. quodammodo caue. et. l. inter fructuarii. de dam. infec. et. l. j. §. si. de no. op. num. et no. Bart. que omnino videtur in. l. cor. m. ferro. §. qui maximos. in. pe. col. m. si. de publiciana. Aut queritur de impensa. et tunc aut est magna et pertinet ad proprietarium aut est parua et spectat ad vsufructuarius. l. hactenus. et ibi nota. de vsufructu. et. l. cum ad quem. et ibi per glo. et doc. C. de vsufructu. et. l. damni infec. et ibi nota. per glo. et illa est cōmuniōne opi. An autem sit facte da differentia an vsufructuarius habeat vsufructum ex causa lucratua vel onerosa. et. §. lo. in. l. hactenus. videtur dicere q. sit facienda differentia. videlicet q. habens ex causa onerosa non teneatur etiam ad modicam per. d. l. si quis dominium et. l. si quis fundum. ff. loca. de qua dicit vt infra dicam in. r. i. q. et quando esset tanta impensa: vt equiualeat perceptioni fructuum non teneatur vsufructuarius: quia ego repuro eam magnam impensam. arg. l. qui concubinam. §. qui bonos. de lega. i. et per ea que not. Bart. in. l. bis verbis. §. idem testator. co. ritu. Nono querit ad quem spectat refectione rei vsuarie. dicitur per ter. nota. et quod ibi no. l. si domus. de vsu et habi. vbi sit alia distinctio quam in vsufructuario. Decimo queritur: si locatus est fundus. vel domus ad quem spectat refectionis impensa. dicitur ad dominum locantem: non autem ad conduttore. l. si merces. §. via maior. ff. loca. et. l. et conducto. in prin. cod. titulo. et vide ter. cum glo. in. d. l. si merces. §. conducto. et. l. in summa. et ibi per pe. et doct. C. de pign. et ideo si statutum dicit q. quilibet ante

117

li possint fieri super via publica. et duo sunt unus...

De mentiana. Caput. lxx.

Mentiana dicitur solaria seu ponticelli qui sunt in muro. et ita pic...

De serui. v. predi. nus. communi diuit. Item. l. mentiana. est in tel...

decre in altitv facit illi qui habent ponticellum...

Videamus primo an qs in suo possit fenestram...

C. de serui. et ibi no. Bal. qui dicit se hoc vidisse de...

Fallere qn dno pdr face...

munis quo ad certum usum... puta pro diuidendo... munitio... munitio...

In contrarium videtur non possit... cum ille murus primo eleuatus... munitio...

aperire fundi fructuarij... sed si edium de vsu... munitio...

ver. s. an quis cogatur... munitio... munitio...

De camino. Cap. lxviii.

In camino quinqz principaliter... considerari possunt... munitio...

Bellicie... munitio...

Specularia sunt que vulgo ge... munitio... munitio...

bus. §. si natis. de usufr. et quod ibi no. per glo. et docto. et maxime §. lo. Item quia videtur re ad vsus destinatum. vt no. in. d. l. si comunces edes. et. l. sa. binus. cōi diui. Aut vult facere ignem nō familia rem nec temperatum propter qd sit damnum parietis cōmuni et non potest per. d. l. quidaz hiberus per glo. in ver. adiciatur. et hoc tenet ibi Barro. Bal. et cōmuniter docto. et Ang. in. l. inter quos. de d. i. in fec. De tertio. scappa camini dic aut edifi cium sit in muro pprio edificantis aut in alieno aut in cōmuni. pmo casu qñ sit in proprio non hz dubium qz potest nisi sit in contrariū seruitus constituta per ea q dicit supra de fenestra. in prin. Secundo casu qñ sit in alieno et breuiter non pōt. l. sed si inter me. in prin. de serui. vrb. predi. et. l. quemadmodum. §. fusa. ad. l. aquila. cum si. nisi esset feruit? imposita per ea que dicit supra de fenestra ver. nunc superest. et tertio casu qñ sit edificiu in cōmuni pariete. et tunc subdistingue. aut paries est cōmuni ad vnum vsum tantum puta ad horum diuidendū. et in eo non potest fieri. caminus per id quod dicit supra de pariete siue muro in pe. q. et supra de fenestra in ver. nunc dicamus. aut non est cōmuni ad vnum vsum tñ sed ad omnia vel simpliciter. et tunc si queritur an possit cauare mu rum? tunc aut murus est pro diuiso et potest vlcq ad dimidiā et vsquequo durat pars sua qz tunc di citur facere in suo. et pro hoc glo. in. l. hoc quod di crum. §. j. in ver. paries. in prin. de ser. vrb. predi. Aut est cōmuni pro diuiso et tunc etiam potest vltra qz in oi parte muri dicitur laborare in re cō muni. hz est quilibet portiones in quilibet parti cula pro diuiso. vt no. glo. in. l. qui romē. §. duo fratres. de verb. oblig. et in. l. si familie. C. fa. et. et. in. §. quedā. in. l. de acti. §. allū hoc in tribus casib. bus. pmo qñ paries non potest cauaturaz pari per. l. cui edificium. de ser. vrb. predi. Secūdo fallit quando alter so cius velit ab altera parte sua face re caminus: qz vnus plus iuris non hz qz alius vt dixi. et habetur. in. d. l. quidā hiberus. maxime per Ang. qui dicit circa prin. qd ita seruat consuetudo qñ videmus in pariete cōmuni quemlibet socioz camini habere in parte sua. et tertio fallit qñ mu rus esset ita debilis qz etiā faciendo ignem ita re peratum pro vsu suo toreretur et sibi. damni sfer rē per dictam. l. quidaz hiberus. in prin. cum ibi no. per glo. et docto. in ver. anno. et et adde omnino que dicam infra. in ver. sed hic pōt du. birari. Aut queritur de ipsa cappa camini tantus et tunc aut vult mittereigna vel lapides sustine tes cappam vltra dimidiā muri et non potest hz est cōmuni pro diuiso. secus si pro diuiso per ea que pōt. dicit de cauatura. Aut vult mittereigna vlcq. ad dimidiā vel citra vel vltra quando est cōmuni pro diuiso et tunc aut per talē edi ficationem non sit damni muro puta qz per cam murus cōmuni. nō debilitatur nec mutatur eius facies. et tunc potest argu. l. fistulam. de serui. vrb. predi. et no. Bar. Bal. et docto. in. d. l. quidam hiberus. Aut sit damni muro cōmuni et non pot est. per. d. l. quidam hiberus. in prin. cum ibi no. et ibi si velle apponere lapides magno i muro cō muni pro sustinenda cappa camini qui destruerēt murum cōmuni propter ponderositatem non potest per dictam. l. cui edificius: et per ea que dicit supra de fenestra. ver. nisi dicamus. Et hz hic possit dubitari qñ aliquis vult edificare caminum in pariete cōmuni et murus est ita debilis qz facien do ignem temperatū etiā pro vsu suo toreretur. vt dixi. §. ver. et tertio fallit. an hoc casu possit sibi

providere faciendo. s. vnus murus parui a parte sua. puta vnus pedis et altitudinis qm potest cōmuniter ascendere flāma ignis sicut sephissime vidit. Et videt qz non. qz prope murus cōmuni non est licitū vni socio facere aliu murus propriū per. d. l. quidā hiberus. in prin. ver. ad parietē. fm. l. ec. vici. glo. que dicit qz debet distare per duos pedes vel vni. per. l. si. fm. regun. et ita vult Ang. Et intelli ge de duobus pedibus qñ edificatur murus cum domo: sed qñ est murus simplex sufficit dimissio vnus pedis. per. d. l. si. et ita vt in casu nostro qz de beat ille murus distare per pedē a muro cōmuni. et sic. d. l. si. loci hz non solum in edificare iura mu rum alienū: et etiā iura muri cōmuni qd est notan dum. In contrariū tñ videtur rex. in. l. fistulam. §. iura. de ser. vrb. pre. et go puro in hoc esse distingū dum. Aut quis vult facere murū ppiū iura muz cōmunem ita qz incumbat: nō pōt. d. l. quidā hiberus. in prin. et ita tenet glo. in. d. §. iura. ver. ma ner. aut vult facere murū iura cōmuni ita qz cō muni nō inherat. et qz sublatō pariete cōmuni. re manere possit si paries cōis refectione non impe dit pōt casus est in. d. §. iura. et is ille rex. loquatur de camera et figulo opere facta iura parietē cō muni. et glo. ibi exponit et figulo. et. l. laticribus in d. coctis et lurosa materia: et sic nō videtur loqui de muro tñ credo qz idē sit in dicto muro paruo: qz est eadem ratio in vtroq. casu. nec ob. l. si. fm. regun. et glo. in. d. l. quidā hiberus. in ver. amittē. in. §. qz intelligitur qñ quis vult edificare murum fodiendo in terra ppter qd vtriusq. similiter possit dā nus inferri muro cōmuni. tunc est debet distare per pedē. qz ita taxatū est per. d. l. si. Sed quādo est murus edificatus super solario vel etiam in terra pro dicto camino ad defendendum murū cōmu nem et sic pro eius utilitate: et eo non potest so cius damni pari ex illa modica fosside immo vti litatem tñ potest. nec habet locū. d. l. si. per. d. §. iura. facit ad hoc. l. si tyrius horreus. de acquirē. re. do. et quod. §. de pariete siue muro et quid si esset paries lignus. et vide. §. que dicit de scalis. ver. vi. deamus de muro cōmuni. Et quo etiā infero ca ratione qz quis potest iura murū alienū etias nō di missio spatio vnus pedis facere murus sine fun damento vel modico. puta pō sedendo vel causa ponendi supra horreollos dō modo humore non faciant muro cōmuni. per. d. l. quidaz hiberus. in prin. que omnia bene no. pro intellectu. d. l. si. fm. regun. De quarto principali. §. de tuba camini. Dic aut in totū illa tuba est extra murū cōmuni a parte facientis caminum: et per eam solā fumus ascendit et ignis non appropinquat. et potest per. l. fistulam. de serui. vrb. predi. et ita tenet Bar. Bal. in. d. l. quidaz hiberus. in prin. et Ang. in. d. l. inter quos. in prin. in. i. in. col. de dam. in fec. Aut illa est cauata in muro cōmuni et tunc aut per illā caua turam flāma ignis toreretur qd tertio: fieret mu rus et nō potest per. d. l. quidaz hiberus. in prin. et ibi per oēs doct. per Ang. in. d. l. inter quos. Aut per illam toreretur murus cōmuni nec per hoc dereritaretur. et tunc distingue. aut illa canatura est vltra medietatē muri vel citra. et tunc dic in ob. bus. ver. §. dicitū est de cappa. De quinto vltimo principali. §. de fumo q. erit de camino siue de eius tuba. Dic vt dixi. §. de fumo. ver. adde que dixi. §. de pariete siue muro. ver. Secūdo principaliter est videndum. vbi dicitur qz cappa camini potest cognosci an murus sit proprius vel cōmuni. de quo dic. vt ibi plene dixi: et vide que dixi supra de serui. fm. auertē. in. §. q. an. si.

De neces sario qd gallice dicitur rercerz.

Fenestra meli? dicitur fo ramerz.

Necessarium tres habet partes

prima est fenestra in qua locus sit ad sedendum. alia est caua eius qz soler et vastis sicut lib' fieri. tertia est fouca ad quam oēs immunditie descendunt. De fenestra siue loco necessarii ad sedendū an cōmuni distingue. vt dixi. §. de cappa camini. in titulo precedenti. et vide qz dixi. §. de fenestra. De secūda parte necessarii: videt de ipsius caua an illa possit fieri distingue. aut quis vult facere caua necessarii in suo pprio. aut in alieno. aut in cōmuni Si sit in suo proprio regulariter hz nisi fiat iura parietē vicini: qz si tunc ledatur paries vicini fieri non pōt. l. si. §. si. si. ven. et idem dicas si noceret puteo vel cisterne vicini. vt dicitur infra de fouca necessarii. et hz vidi dubitari an illa possit fieri muro proprio supra solum publicū vel vicini. Dic de puteo qz nō potest nisi alter sit de consuetudine. Supra solum autē priuatum vicini etiā non pōt nisi habeat supra stillicidiū domus per. l. si vitem §. si. qd vi aut clam. et. l. si. de serui. Sed si habet stil licidiū potest sub eo quatuorq. durat dictam ca uam ppter dicit. l. si. §. si. de ser. vrb. pre. circa qz vide que dixi. §. de serui. stillicidiū auertendi in. ar. q. et. §. de fenestra. in ver. vltra predicta. et de speculari bus in si. De tertia vero parte necessarii. videt ipsius fouca an illa possit fieri distingue. aut quis vult facere eam in suo proprio: aut in cōmuni aut in alieno. si vult facere suo proprio regulari ter licet nisi fiat iura parietem vicini qui ex hoc ledatur. vt. l. si quando. §. si. si. serui. ven. et idem si noceret puteo vel cisterne vicini. vt dicaz infra de fouca necessarii vel nisi esset seruitus imposita qz in suo facere non possit. argu. l. altius. C. de serui tu. Si vero vult facere in cōmuni muro dictam caua necessarii videtur qz non possit quia in re cōmuni melior est conditio prohibentis. l. sabinus. cōmuni. diui. In contrarium videtur qz possit per. l. fistulam. de ser. vrb. pre. et glo. in. d. l. si quā do. §. si. si. go aut in hoc sic distingue. aut est aliqd cōmuni inter socios. et illud est seruandum. l. semp in stipulationibus. de re iu. Aut nihil est cō uentum et tunc aut est consuetudo in loco super hoc. et illa est seruanda per. d. l. semper et per. l. an in totum. C. de edi. priua. Aut nulla est cōuentio vel consuetudo. et tunc aut murus est cōmuni ad vnum vsum tñ et nō pōt. vt dixi. §. de cappa cami ni in tit. precedenti. Aut est cōis ad oia simpliciter et tñc aut ex dicta caua necessarii nō sit aliqd dā ni muro: cōi et pōt. ar. d. l. fistulā. et. d. l. quidā hibe rus. §. si. co. et. et p. no. l. d. l. si qñ. §. j. et hoc tenet Jo. pe. de papia. in suo vltimo li. in glo. in ver. et in fi tursi percipiendis ver. an autē socius. aut insertē damnum muro cōi. puta qz murus est subtilis et nimis debilitaret et nō pōt. p. l. cui edificiu. de ser. vrb. predi. vel qz ppter humore caue necessarii mu rus cōis debilitat per. d. l. quidā hiberus. in prin. et ibi no. et per. l. fistulā. si serui ven. et. d. l. si qñ. §. si. cū glo. cod. titu. et hoc tenet etiam dicitur Joā. pe. in loco pzallegato qui dicit idē si ex dicta ca uua erit putredo vel malus odor: et ad hoc nihil al legat. sed tu allega rex. cū glo. in. l. si. §. idē air si o doze. quid in loco publico. et rex. cum glo. in. l. pe. §. pe. quod vi aut clam. et vide que dixi. §. de cloaca in antepe. q. Idem etiā dicaz si ex dicta caua erit humo: vel putredo in domo vicini: qz nō pōt etiā laborādo in suo immittere aliquid in alieno

vt no. glo. in. d. l. si qñ. §. si. et dicam infra de fouca necessarii. De quarta parte et vltima. l. fouca ne cessarii possit queri an possit illa fieri pvoluntate dñi. Dic aut velit facere fouca subterranea etiam vltra suū solum sub sole vicini: et nō potest vt dixi. §. de peni. ver. quid si vnus vult facere. Aut vult fa cere quatenus durat solum suū et potest nec tene tur dimittere spatium aliqd. l. si. fm. regu. vt dixi. §. de peni. et de pureo. nec etiā hoc seruatur de cō suctudine vt dimittatur aliqd spatium et pserim qñ sunt hmoi fouce vndiqz remurantur. qz vulgo volte dicuntur. Sed queri potest quid si ex so uea mutata vel nō mutata erit humo: vel putredo et descendit in puteū vel cisterne vicini vel eius vt cinis aut in peni. an poterit cogi ad reficiendum dictam fouca: et raliter qz nō nocet pureo vel cisterne aut alio loco vicini. Dicaz qz sic. qz non est licitum quicqz facere in suo per qd aliud immitta tur in alienum. l. si. §. aristo. si ser. ven. et. d. l. si qñ. §. si. si. serui. ven. l. huminum. §. si. an glo. pe. in si. de dam. in fec. et ita tenet Jo. pe. de papia. l. suo vltimo li. in loco pzallegato. et ita not. §. lo. in. d. l. si quando. §. si. qui dicit per illuz rex. vbi aliquis construit loca cōmuni iura domū vicini ex qui bus cauetur ad illam humiditas cogi porrit ad talia loca purganda: purgata retinenda aduer te qz glo. in. d. l. si quando. §. si. videtur tenere fm. Tho. ap. sit licitum sterquiliniū in suo ponere licet aliud sentiat. inde humorem. per. l. si. §. idem air. si ser. ven. et per. l. fistulam. in prin. de serui. vrb. pre. quā glo. intelligo quando ratio humorem sa ceret. secus si assidue per. d. l. fistulam. in prin. et adde que dicam in tit. j. post prin. et infra de ster quilinio. Sed pone qz habens necessarii ples num vult ipsum purgare an possit. et redo qz non propter fetore: et ideo de nocte tantum fieri debet per ea que dixi. §. de fouca. ver. et predicta teno vbi vide et adde que dicam in tit. seq.

De seclario.

Cap. lxxj.

Seclarium quinqz habet partes.

prima est lapis siue lignum sup quo la. taf supellex. Altera est filr alius la pis vel ligni desup in quo pendent si cule et bis similia: et etiam supellecti lia coquine ponunt. Tertia pars est foramen p qd aqua descendit. Quarta est fouca ad quā aque et ce tere immundicie discurrunt. Quinta est quandoqz camera in quo statur ad lauādū super prima. par te de lapide seu ligno seclariū super quo lauari so lent supellectilia. si queritur an imponi possint in muro pprio aut in cōmuni aut in alieno. dicitū est breuiter sicut dixi de cappa camini. Sed qd si vult edificare iura parietē cōmuni ipm nō tager do distingue. Aut per tale edificatiōe seclariū nō sit damni vicini seu socio nec impeditur resectio cōmuni vel alieni parietis et potest. ar. l. quidam hiberus. in prin. et. l. fistulā. §. iura. de seruitu. vrb. pre. Aut impedit refectionē et nō pōt. p. d. §. iura. Aut non impedit refectionē et nocet vicino: et tunc aut nocet assidue quia assiduum humore emittit et non potest. Aut non nocet assidue sed in re po larim tunc pōt per. d. l. fistulā. in prin. et ita tenet Ang. in. d. l. si inter quos. in vlt. col. ver. si autem quis nō velit edificare. de air. si. de camino. ver. sed hic possit dubitari: et in rē. pre. Item quid si ex seclario spargitur aqua et de scendit per solarium ad partem inferiorem vicini vel malefacit solarium commune. an potest probi beri ne amplius spargat. Dic aut spargit pro vni

Seclariū gallice et maxime i puincia lūsdunē si seclariū dicitur egue dicit.

quotidiano sine familiaribus: et potest ar. l. scuti. §. fin. si serui. ven. r. l. fistula. in prin. de serui. v. p. et ut vltra vsum quotidianum et non potest. ut dicitur in rubricis. circa quod vide que plene dixi. §. de ser. p. in. §. q. super. De scda parte seclarij dicendum est in offiib' sicut de prima. sed in hac secunda in p'ntis considerandum est si murus esset subtilis et propter pondus supellectilis appensae debilitaretur prohiberi possit per. l. cuius edificii. de serui. v. b. p. r. d. in. §. r. v. p. parte seclarij. §. de forami. ne et fouca et eius camera. Dic in offiis et per offiia et addit que dixi. §. de seruitute proficiendi. et quod dicam in sequenti tit.

De aquarolo siue canali. Cap. lxxv.

Primus de ista materia supra in titulo de fistula verum quod multum conuenit seclario. idcirco etiam hic commemorare cōstitim. Et appello aquarolū parū uel seclariū uel uas lapideū in muro immixtum habens fistulas ferreas ad similitudine capitis serpentis uel leonis aut hominis: de quo erit aqua p' manib' lauandis. Si quis aut aquarolū siue canale in suo aut alieno fabricare uoluerit ea q' de seclario dicta sunt obseruare tenet per iura in duob' titulis precedentibus allegata. Si iura ea dubitari possent q's bz aquarolū in suo et ducit aquā per unā regulā q' similiter cadit in suis p'nta in curiam uel hōrū deinde illa aqua paulatim descendit in fundū uel penū vicini uel cōmunian. an cogi possit ut dicta aquā in suo retineat ut alienū nō ueniat. Et uideatur q' nō per gl. o. d. l. si q' si serui. u. d. in contrariū uidet. l. summi. §. si. in glo. pe. in si. de dam. infec. p'nto q' sit dicendum. aut illa aqua assidue descendit in fundū vicini uel cōmunē et prohiberi potest per. l. fistula. in prin. de ser. v. p. r. d. in. §. r. v. p. p'nto q' sit dicendum. per. d. l. fistulas. et pro hoc uide que dixi. §. in titu. p'nto. circa primā partē. Quid aut si ego uideō aquā vicini mei descendere et cadere in suo ad curiā meā facio aliquid in meo p'pter qd' impeditur flux' aque ita q' remaneat i solo vicini an possim dicat q' sic ar. l. §. sunt qui putant. sine quid i loco publico. et uide que dixi supra. l. iij. d. in fine seruitutū. u. r. §. primo uideam'. et supra de curia. in si. Tres quid si aqua descendit ex canali vicini in fundū meū. Dic q' eni prohibere possim per. l. scuti. §. Aristo. si serui. u. d. et per ea que dixi. §. de serui. p'nto. in. §. r. v. p. q. Tre quid si ex aquarolo tuo descendit aqua in uia publicā an ego vicinus possim agere contra te. Dic q' sic si nocet nam nocere potest mihi transire. ar. l. §. in prin. de qd' in loco publico. circa quod uide que dicam infra titu. sequē. et que dixi. §. in tit. precedenti. Item nunquid in pariete cōmuni sit licitum mittere canale recipiens aquam de celo cadentē uel aquas de alicuius discurrētem aut de aliquo receptaculo aquae quod castellum appellatur dicat q' non p' l. fistulam de serui. v. p. r. d. in. §. r. v. p. q. per talem discursum aquarum parietem corrumpi uerissimi liter est s'm Ange. in. l. inter quos. in prin. in. §. iij. col. de dam. infec. Reliqua circa istam materiam uide supra de fistula.

Aero primo nunquid sit licitū immittere aquam in fundum vicini. Et dic q' non nisi sit seruitus imposita. l. scuti. §. Aristo. si serui. u. d. de

quo dicitur plene dixi de serui. proficiendi. **Q**uero scdo an liceat proficere aquā uel alias immixtas dirias in stratum publicā uel aliu locum publicū. Et p'nto q' sic dummodo nō noccat uisui publico uel transeuntibus uel in ea existentibus. ar. l. §. in prin. de aqua plu. arc. et ibi hoc no. Bar. et Ange. qui dicunt licet istud sit de iure tamen de consuetudine pōs et arcus lapideus sinuonima sunt: q' continetur appellatiōe pontis cui consuetudini standum est. Et pons potest esse duobus modis in uibe seu in municipio. Uno modo q' supra solum publicum et de isto ponte dixi supra. in. r. de ponticello ubi uide. Alio modo q' est. §. flumen uel aquam. et de isto dicamus. Nunquid si flumen discurrat p' ciuitatem et unus bz domos ab utraq' parte ripae an possit facere pontem sup flumen per quem possit ire de una domo in aliā. dicat q' non casus est in. l. si. ne quid in flumine pub. siat non pōt. §. uiam publicam. l. §. tractari. ne quid in loco pub. r. l. si. et ibi hoc no. r. Bal. de serui. **S**cdo nunquid potest in flumine facere partes uisui pōtis. puta longitudine. r. pedum per quam possit ire ad accipiendū de aqua uel stare ibi ad lauandū pannos. Et teneo q' non q' sicut in loco pub. siue priuato non ly aliquid immittere. l. §. et. si. ne quid in loco publico. ita nec in flumine publico arg. d. l. §. ne quid in flu. publico. de consuetudine tñ seruaf cōtrarius cui consuetudini standum est q' regula est q' in pontibus: aquas standum est antiquitati. ut est rex. r. ibi hoc no. Bal. in. r. de pace constan. in. vj. col. quas regulam perpetuo tene meriti: q' per eam decidere potes plures. q. **T**ertio ad quem spectat onus faciendi et reficiendi pontem sup flumine publico per quem sit iter transeuntibus nec cessarium distigue. Aut est pons qui d's retineri et custodiri per dominū ciuitatis et debet expensis ipsius d'ni fieri et refici q' ad ipsum d'ni principali ter spectare sicut etiam spectant alia fortilicia. Aut est pons q' non custoditur: s' simplex tñ pro transitu. et tunc aut de curia oibus de ciuitate et per oēs de ciuitate fieri et refici debet. Aut de seruitutū tñ contrate seu vicinie. et illi de illa solum contrabere tenentur sicut de puteo cōmuni d' ar. l. §. in natura. de regu. iur. et. c. qui sentit onus. eo. r. l. lib. vj. facit. l. ediles. r. qd' ibi no. de uia publi. **Q**uarto an appellatiōe uie publice ueniat pons. Et dicat q' sic quando per illum uulgo iter sit arg. l. si. ne quid in flu. pub. l. iij. in prin. ff. de seruitutū. et ideo statuta loquentia de maleficijs cōmissis in uia publicaverificantur in cōmissis si per ponte publico. Et adde predictis que dixi supra de serui. r. g. immittendi. in. v. q. supra de refectiōe. in. vj. q. r. u. p'nta de pōti. et uide. l. supra iter. in prin. et ibi per Bar. et docto. de aqua plu. arc. Reliqua que spectant ad materiam pontis dicat plene in seq. libro.

De aqueductu. Cap. lxxix.

Non licet alicui aqueductus habere in suo per quem aqua in alienum fluat. et si contra fiat potest agi contra eum ita ut illi non esse. ut p'ntatur in. l. fistulam. si serui. u. d. et quo no. s'm glo. ibi q' faciens aqueductum in suis domibus non potest quatenus p' eum fiat damnum domus uel parieti vicini: Item no. s'm eundem §. lo. in. d. l. fistulas q' ductus aque ad fontē uel ad aliam utilitatem uel commoditatem publicā si transeat per domū priuati. ita debet seruari et manuteneri expensis publicis q' illi priuato nō noccat. et ad hoc potest agi. ut. d. l. fistula. nisi alter actum sit uel cōsuetudine seruatum facit ad p'dicta. l. §. merito. et. §. si quis a principe. ne quid in loco pub. **S**ed nunquid sit licitū aqueductum facere per fundus vicini. dic q' non. et si fiat potest vicinus p'nta aueritate destruere. ut est rex. in. l. quemadmo. §. si protectum ad. l. aquil. **S**ed pone in aqueductu ego priuatus habebā aliquod ius. an poterit diuertit a solito cursu dicat q' non. immo poterit cogi diuertens ut in p'ntum statum aquas ducat. ut est rex. ubi hoc no. doct. in. l. §. C. ad. l. aquil. qd' no. quia alicui aquarum in quibus vicini consueuerunt haurire uel tollere aquam uel pannos lauare non possunt perueniri in eorum p'uidicium. **U**ltimo no. q' quis potest ex pacto uel consuetudine habere ius aquam tollendi per totam ex flumine uel ex castello. ut est rex. in. l. §. cōmunita p'nto. de quo dicitur ibi per glo. et doct. **E**t cetera circa istam materiam uide que dicam in seq. r. de seruitute aqueductus.

De ponte. Cap. lxx.

Pons proprie dicitur ille qui est de lignis non de lapidibus: ut. l. supra iter in prin. de aqua plu. arc. et ibi hoc no. Bar. et Ange. qui dicunt licet istud sit de iure tamen de consuetudine pōs et arcus lapideus sinuonima sunt: q' continetur appellatiōe pontis cui consuetudini standum est. Et pons potest esse duobus modis in uibe seu in municipio. Uno modo q' supra solum publicum et de isto ponte dixi supra. in. r. de ponticello ubi uide. Alio modo q' est. §. flumen uel aquam. et de isto dicamus. Nunquid si flumen discurrat p' ciuitatem et unus bz domos ab utraq' parte ripae an possit facere pontem sup flumen per quem possit ire de una domo in aliā. dicat q' non casus est in. l. si. ne quid in flumine pub. siat non pōt. §. uiam publicam. l. §. tractari. ne quid in loco pub. r. l. si. et ibi hoc no. r. Bal. de serui. **S**cdo nunquid potest in flumine facere partes uisui pōtis. puta longitudine. r. pedum per quam possit ire ad accipiendū de aqua uel stare ibi ad lauandū pannos. Et teneo q' non q' sicut in loco pub. siue priuato non ly aliquid immittere. l. §. et. si. ne quid in loco publico. ita nec in flumine publico arg. d. l. §. ne quid in flu. publico. de consuetudine tñ seruaf cōtrarius cui consuetudini standum est q' regula est q' in pontibus: aquas standum est antiquitati. ut est rex. r. ibi hoc no. Bal. in. r. de pace constan. in. vj. col. quas regulam perpetuo tene meriti: q' per eam decidere potes plures. q. **T**ertio ad quem spectat onus faciendi et reficiendi pontem sup flumine publico per quem sit iter transeuntibus nec cessarium distigue. Aut est pons qui d's retineri et custodiri per dominū ciuitatis et debet expensis ipsius d'ni fieri et refici q' ad ipsum d'ni principali ter spectare sicut etiam spectant alia fortilicia. Aut est pons q' non custoditur: s' simplex tñ pro transitu. et tunc aut de curia oibus de ciuitate et per oēs de ciuitate fieri et refici debet. Aut de seruitutū tñ contrate seu vicinie. et illi de illa solum contrabere tenentur sicut de puteo cōmuni d' ar. l. §. in natura. de regu. iur. et. c. qui sentit onus. eo. r. l. lib. vj. facit. l. ediles. r. qd' ibi no. de uia publi. **Q**uarto an appellatiōe uie publice ueniat pons. Et dicat q' sic quando per illum uulgo iter sit arg. l. si. ne quid in flu. pub. l. iij. in prin. ff. de seruitutū. et ideo statuta loquentia de maleficijs cōmissis in uia publicaverificantur in cōmissis si per ponte publico. Et adde predictis que dixi supra de serui. r. g. immittendi. in. v. q. supra de refectiōe. in. vj. q. r. u. p'nta de pōti. et uide. l. supra iter. in prin. et ibi per Bar. et docto. de aqua plu. arc. Reliqua que spectant ad materiam pontis dicat plene in seq. libro.

De picturis seu incrustationibus. Cap. lxxi.

Non est dubium q' licet socio in pariete cōmuni picturas h're: q' est rex. in. l. quidam hiberus. in prin. de serui. v. b. p. r. d. et ibi per omnes docto. et norat Ange. in. l. inter quos. in prin. in. §. iij. col. de dam. infec. qui dicit q' non est: q' per cas nō sit aliquid damnum vicino: sed tot societari prodest autem q' ad ornamentū: et ideo in uisio socio etiam scri possit ad hoc tñ allega. l. in p'nto. in. §. de uer. u. **E**t sic nota q' parietem cōmunitatem unus ex

socio poterit etiam altero inuito dealbare et pingere et similia super ea facere s'm Jo. pe. de papia. in suo ultimo libello in glo. ante p. ver. licet hoc casu quilibet eorum et ita teneret. Ange. in. d. l. quidam hiberus. ante s'm p'nto. potest etiam incrustationes facere. ut est rex. in. d. l. quidam hiberus. §. si. exemplum ponit Ange. in. d. l. inter quos. in florentinis uolentibus incrustare parietem que incrustatio fortilicat parietem. Et incrustationes dicuntur crulle subtiles marmoreis q' ponuntur extra murum ut totus marmoreus uideatur. ut est rex. cum glo. in. l. in p'nto. in. §. in uer. s'm incrustationes. et potest exemplum tñ sicut est tora ecclesia sancti marci uenetijs. Possunt etiam capi incrustationes pro opere musaico quo resicutiones dicte ecclesie s'm ornate. Et per predicta etiam concludo q' si murus esset simpliciter factus posset unus sociorum etiam altero inuito calce impleri facere et ipsum dealbare: q' per hoc efficitur melior pulcritudo sine aliquo damno socio. **S**ed quid si est caurum de damno infecto illius muri. an habetur rario illarum picturarum et incrustationū. dic q' non ut est rex. in. d. l. quidam hiberus. §. si. r. ibi per glo. et docto. et per Ange. in. d. l. inter quos. in prin. in. §. iij. col. **S**ed quid si in pariete cōmuni sunt picture an alter socius possit pulsare puta causa imponendū signa si propter illam pulsationem fieret damnum illis picture: dic q' non ides si uellet mittere aquā per seclarium uel necessarium et propter humiditatem deleterentur picture. nam dicitur casibus nō potest: debet esse socius strari re cōmuni q' non fiat damnum parieti cōmuni per. d. l. quidam hiberus. r. per. l. fistulam. si ser. u. d. **Q**uid si uolo facere depingi cruceatum uel aliquid aliud in ecclesia utrum possim prohiberi. dicat q' non. q' istud pertinet ad ornamentum non ad deformitatem. l. §. ne quid i loco sacro. r. ibi hoc no. r. Bar. immo dico plus q' legatum factum pro picture sanctorum censetur esse factum in piam causam. l. linea margaritarum. et ibi hoc no. r. Bar. ad. l. fal. et probatur etiam in. l. tyria. in. §. de aur. et argen. le. ga. et uide omnino que dicā infra uer. ultimo no. **I**tem potest relinqui usufructus. s'm uel imaginis. l. statuc. et ibi no. per glo. de usufru. **S**ed autem usufructuaris uel inquilinus possit in domo uisua fruaria uel condone facere pingi insignia sua que uulgo arma dicuntur. Et dicat q' sic per. l. §. et si cuius. §. edum. de usufru. et ibi hoc no. r. lo. quia per hoc non uideatur esse deterio: conditio rei et mutari eius substantia. alias secus. C. de religio. l. monumentorum. et. C. ne quis uela regia. et propterea quod in picture que facilius delecri possunt procedere. secus si uellet sculptas in lapidibus ponere. Item nullus etiam potest uel officialis uel priuatus potest depingi facere insignia sua uel ponere mōnem suum in edificio publico. puta in palatio uel placca: sed solum nomen et insignia principis ut est rex. in. l. opus. in. §. c. l. seq. ff. de ope. pub. quod no. quia seruatur totum contrarius in p'nto. Item ille cuius pecunia opus publicum factum est potest nomen et insignia sua depingi facere. ut est casus in. l. d. r. in. l. opus. in. §. et in. l. §. de ope. pub. et ita obseruatur maxime quando fabricatur una ecclesia uel capella: et intellege quando de sua pecunia secus si de pecunia aliena. **E**t si quidam episcopus veronensis qui etiam cardinalis erat et uicememerarius pape expossisset de bonis erogandis pauperibus in fabrica maioris ecclesie verone duo milia duc. et fecit sculpi insignia sua sup capella sua cum columnis

Ecclesia sacri marci uere o rris est in crustata marmo re.

fuerunt sibi abrasa et merito quidem: qz illa non erat pecunia sua cuius oino tenebatur eas erogare. arg. ca. relatum. cu ibi nota. per glo. 7 docto. extra de preben. Item pone vnus fecit fieri capellas vel ecclesiam in memoria sui nois ibi fecit ap ponit insignia sua prout solitum est an possint illa insignia clerici deleri et altera imponere. dicas qz non. immo puniri debent arbitrio iudicis. l. qui libertate ad finem. 7. l. opus. ff. de oper. publi. fm Lud. de roma. in. cccly. singulari. 7 not. Barro. in. d. l. qui libertate. qui dicit nor. contra fratres m. nozes 7 aliquos religiosos q capellas aliquorum defunctorum attribuit nomini alterius qui hoc facere non debent. Item contra eos qui ab adit arma alienius 7 ponunt arma alterius. Adher te ramentum qz arma eorum qz propter traditionem de patria expulsi sunt possunt deleri casus est in. l. eorum qui ff. de penis. fm Ludou. de roma in suo singulari. cccly. quod incipit eorum arma. 7 tra etia sepulture obseruatur. Item adde qz si alius quis esset de pictis tanqz proditor in aliquo loco publico 7 vnus deleret illam picturam sine licentia principis incidere in edictis de quo haberetur in. l. si familia. de iur. om. iud. 7 ibi hoc not. Aug. Item qz percutiens imaginem dei vel sanctorum puniri potest. l. comelia. de sciscariis. l. hoc senatus de sciscariis. et ibi hoc not. A. ge. qui dicit qz vidit Perusij frangentem maiestatem lignea impurari sibi manus et quod etiam grauius puniri potest pena mortis. de quo vide etiam per est in. l. j. C. de rap. vir. et quod habetur in. c. h. de offi. ordi. lib. vj. Item not. contra pictores et miniatores qui minant. 7 puniunt cum adulterinis coloribus vt re neantur dno ad interese. vt. l. h. et ibi hoc nota. Bar. C. de murilegulis. lib. x. Item tenentur crimi ne stellionatus. l. in. §. si quis seruos. de cri. stellio na. 7 not. Bar. in. d. l. h. ad finem qui dicit idem in tinctoribus pannoz 7 si. Item nunquid pictura cedat rabite vel carne an cedat vt de rep. insti. de rer. diut. §. si quis aliena tabula. et in. l. in rem. §. sed id quod in charta. de rei vendi. 7 qd no. in di cris iuribus. Ultimo not. qz multi infideles re prehendant imagines sanctorum dicentes qz sunt mus idololatze 7 pprerea imperator Leo. qz fecit. Ldies festos. C. de feriis et. l. si quemqz. de episco. 7 cleri. ex suggestione quorundam hereticorum habuit contentionem cum ecclesia romana: quia fecit remoueri omnes picturas de ecclesijs tanqz idololatriam continentis: sed papa qui tunc erat cōgre gant consilium rome. ipsum Leonem existeres in constantinopoli excommunicauit qz leo lepra percussus postea mortuus est. vt scribit pau. de cast. in. l. si. C. de feriis. Et tu dicas defendendo christianos qz imagines adorare nō debemus: videtis colores carum seu lapides: sed eis debemus reuerentiam ppter deum 7 sanctos qui per eas representantur. unde scribit Gregorius papa se reno episcopo massiliensi qui imagines sanctorum frequerat sub excoisatioe qz nō adorari debuissent: 7 habet. de consecra. disti. in. predarius. in bec yba Et quide imagines adorari veruile dnm in oia damus. frequēte vero reprehedimus. Alia est est picturam adorare: aliud per picturam bystoria: quod sit adoranda addiscere. Na qd legētibz scri ptura. hoc id totis prestat pictura cernentibus. qz in ipsa ignorantes videlicet qz sequi debent ipsa legunt: videlicet qui literas nesciunt. unde et pre cipue legentibus pro lectione pictura est. Item ex sepra sinodus scribitur venerabiles imagines cr istiani non deos appellant neqz seruist eis vt dho

neqz spes salutis in eis ponunt: neqz in eis spectat futurum iudicium. sed ad memoriam et recorda rionem primitiuorum venerantur eas et adorant. sed non seruiunt eis cultu diuino nec altius crea ture. vt est rex. de consecra. disti. in. 7 ibi omnino vide quod nota. pro fide nostraz: vt scias qualiter imagines dei et sanctorum sint adorande. Et de materia picturarum. vide etiam per Bart. in suo tractatu. de insignijs et armis.

De horreo.

Cap. lxxij.

Quis habet horreum in so lario communian possit ipsius im plere frumento vel alijs mercibus et dicas qz sic: qz de vt re comuni ad vsuū destinatum. l. si communes cedet. communi di. 7 no. in. l. sabinius eod. tit. facit. l. arboribus. §. si nauis. de usufruc. Sed quid si nimium ponderat ita qz solarium non possit sustinere. Dic qz non pot cogi ad sustinendū columnas qz sustineant solarium. argu. l. sicur. in prin. si seruitu. vendi. Et si non substituit vel etiam substituit et solarium non possit sustinere: vel cum paries communis. debilitaretur. tunc pos set cogi ad subleuandū pondus per. l. cuius edifi cium. de serui. vrb. predi. Volentes etia edificare iuxta horrea publica debent dimittere spatium des cem pedum liberi aeris. vt. l. meniana. C. de edi. pua. 7 no. gl. in. l. si cui. eo. tit. de quo dicit disti. §. de mentanis. Sed quid si aliquis horreum fru mentarius nouū ex tabulis ligneis mobile factus in solo alterius posuerit an solo cedat. Dic qz non et sic non efficitur dñi predi. vt est rex. in. l. cuius horreum. de acqui. re. do. 7 vide. l. granaria. l. prin. de acri. em. secus si esset tabule terre affixe. leg. si supra tuum. de acqui. re. do. 7 d. l. granaria. et not. glo. in. d. l. cuius ryrus horreum. Ultimo num quid rustici debeant in horreo deferre decimas ad ecclesias. Dic qz sic: ita vt clericis vel corū munitis non sint colligende in agris. per rex. vii. q. j. reuer. timini. 7 ibi hoc nota. glo. in ver. in horrea. vide no. per Spec. in. tit. de decimis. ver. vlti. quoz 7 de hor reo vide plene. l. c. in plures. §. locato: horreum. ff. loca. et in. l. dñm horreum. in prin. 7 in l. cum dñi horreorum. eodem ti.

De armatura.

Cap. lxxij.

Armatura que machina dicit illa super qua operarii stant ad edifi candum. l. si vt certo. §. interdum. ff. cōmo. 7 de ea ita vidi dubitari. Cuius quid vicinus edificans domus possit armaturam ponere ad murū supra solus vicini vt laborantes valeant super illa armatura stare ad laborandum. Et videretur qz non ar. l. quemadmo. §. j. ad. l. aquil. 7. l. j. §. edificare. de mor. inferen. Sz est arg. contra. in. l. refert onus. cōmunita predi. 7 istud puro verius quando aliter cōmode fieri nō potest. Nam si est licitum mihi murum meum al ruis tollere. Laltius. C. de serui. intelligitur qz pos sim ea facere per que possim ipsum altius tollere vel reficere etiam apponendo ad ea loca que non seruiant. vt est rex. in. l. refectiois. in prin. 7 facit ad hoc. l. si iter. si serui. ven. et. l. veteres. de iure. re. acris pua. Sed nanquid sit licitū pone re armaturam in fundo vicini. Videretur esse rex. ad literam qz non in. d. l. j. §. edificare. ver. ceteris. de mor. inferen. pro hoc: quia non licet in alienus immittere. l. si curi. §. aristo. si serui. ven. l. quemad mod. §. j. ad. l. aquil. puro qz si alit non possit quis

domū sua reficere nisi ponat armaturā in fundo vicini tunc possit per. d. l. refectiois. 7. d. l. veteres Sed si aliter possit secus esse. Ita intelligitur. d. §. edificare. et alia iura superius ad hoc allegata. qd est no. quia quotidianum. Quid autem si qd habet armaturā in suo muro 7 eas vellet ponere in muro vicini ita qz in eo requiescat. Dic qz non potest. vt est rex. in. l. si duo. §. si vicinus. vti posside. Et ex his omnibus cōclude qz armaturā quis non potest in solo vicini nec in pariete vicini ne qz supra solum alterius regulariter apponere ni si aliter in suo edificare non potest. Sed pone qz armatura fuit male ligata vel in ea fuerunt po site peritice vel fimes qz erāt veruile ppter qz vn ex armatura cecidit. an magister de armatura re teatur dic qz sic: vt est rex. 7 ibi glo. no. in. l. si vt cer to. §. interdum. ff. cōmo. 7 predi. adde que di sti. §. de seruiture tigni immittedi. in. v. q. arca me dium ver. et ideo si tibi concessi 7c.

De stabulo.

Cap. lxxij.

Stabulum dicitur ille locus qui tñ equos recipit fm glo. in. l. palam. in prin. de ritu. nu. que ponit quid sit stabula caupona 7 stabu li. Non autē dicitur proprie stabu li locus in quo recipiunt alia ani malia. vt. l. ex conducto. in prin. aut stabulum vbi greges eius stare oportet. ff. loca. De communis tamen vsu loquendū etiam dicitur stabulum in quo non dant equi. sed alia animalia: vt boues 7 pecu des stare consueverunt facit. l. eo. iure. §. stabula. ff. in qui. cau. pign. ra. contra. et sic stabulum est predium vbanum vel rusticum. vide rex. in. d. §. stabula. 7 que disti. in. iij. diuisione seruitutum verfi. sed quid de stabulo. An autem usufructuari us possit stabulum domus locare pro stabulo ad recipiendum iumenta. Dic qz non. l. si cuius. alias equitimum. de usufruc. per quem rex. dicit flo. ap inquitim non possunt domū cōducere ad reducere ad stabulum vel ad vsuū carcerarium id est plaustror. Sed nunquid locatoz domus teneatur necius ipsam domum reficere sed etia stabulum. Dicit qz sic: regulariter. vt est rex. in. l. ex conducto. in prin. c. ff. loca. 7 vide etiam in. d. si merces. §. cōductor. eo. tit. 7 qd in eis no. De iteramine. aut qd procedit de stabulo vide que dicam infra de seruitutibus. Ultimo adde ea que habent in toto tit. de nau. camp. stab. 7 in ri. furri. aduersus nauas.

De ingressu seu introitu.

Cap. lxxv.

Sepe contingit inter duas do mos a latere vel posteriori carnis par te solū relinquit vnus pedis vel duoz vt plurimū iuxta. l. j. §. ff. ff. regij. qd solū ingressus sine introitu dicitur circa qd dubitari vidi cuius sit solum de quo dicitur est. Ant per illud solum habetur aditus 7 exi tus vsqz ad loca publica. 7 tunc aut illud solum est relictum ex collatione primatorum fundo: 7 tunc de via publica 7 etia vicinalis si vicinis tñ f uir 7 nō licet eam cuiqz occupare vel claudere. l. ff. §. via publica. 7. §. vicinalis. ne qd in loco. Aut illd solum est ex collatione vicinorum fundorum reli ctum iuxta dicta. l. ff. ff. regij. 7 dicitur tunc via priuata sicut locus rerum priuararum. d. §. vicina lis. Sed est dubium cuius eorum esse debeat. dic qz si cōstat qd reliquerit illud solū eius esse dici tur si vero non constet quis illud solum relique rit. puro qz sic considerandus quis ipsum possideat

at: quia in dubio presumam illum vicinum solus illud dereliquisse qui possidet argu. l. merito. pro socio. 7 pro hoc etiam allego qd no. Barro. in. l. c. seruius. de verbo. obligationibz. vbi dicit quando aliqua expensa facta est in dubio intelligitur esse facta ab illo possessore: ita etiam disti. de pa riete siue muro ver. nunquid autē in dubio. Sed si nullus possidet si supra dictum solus vicini ha beret stillicidium dicendum est qz tunc saltem qua tenus protendit stillicidium vnus carenus sit et solum inferius. ar. l. ff. 7 qd ibi nota. C. de scrul. vrb. ba. predi. Si autem nullus possidet nec stillicidi um habeat. tunc est inspiciendum si sunt lapides in domo seu muro ipso: 7 vicinorum potēdus tes supra solum predictum sicut poni per nō iule los consueverunt causa ostendendi. quarcus du rabit lapis infixus in via domo earenus indica bimus ipsius esse solum inferius facit ad hoc. l. non solum. §. sed vt probari. de noui ope. nuntia. Si vero nihil de his constat tunc in dubio iudicā dum est qz sit vtriusqz pro dimidia. quia omnia q sunt in confinio in dubio sunt eorum qui ab vtra q parte possident ar. l. arbor. communi diu. et. l. h. §. ppererea. de aqua pluui. arden. et. l. adeo. §. ff. na. cum. l. sequen. que incipit pro negotiatione de acquiren. re. do. sic dicitur de insula. et aluce qui sunt in medio duorum fundorum. vt. l. adeo et insula. 7. §. quid si in toto. eodē titulo. sicut dicit mus in fossa que est posita in medio duorum fun dorum que est communis eorum. vt. d. l. h. §. pper terca. 7 ibi per glo. 7 bar. in suo tra. tyberiadis in prima parte in prin. in verfi. flumen. vbi ponit etiam idem in fossatis. et sicut dicitur etia de flu mine effluente inter duo territoria. naz in dubio iurisdicio comperit cuiqz ciuitati vsqz ad medius flumen vt no. Bar. in. d. tractatu tyberiadis verfi. Item videndum est vtrum iurisdicio. et Bal. in. c. ex literis. pe. coll. ad fi. de proba. Et ideo si dicit vicini non concedant in vsu et possessione dicit ingressum possunt per cordulam diuidere ita qz verum domum vnus sit sua dimidia: et verus domum alterius similiter sit altera dimidia. iux ta no. per bar. 7 doc. in. l. quod conclauē. de dam. in fec. 7 per bal. in. c. j. §. si quis de manso. in. v. col. ver. quid si quedam plateola est in medio. in ritu. de contro. inuēsi. in vsibus feudorum. 7 dix. §. de curia siue curte. 7 hoc intellige quando patit com modam diuisionem. Si em esset ita paruis inarct sus siue introitus: qz commode dmi non possit tunc dicitur est qd dicitur de vestibulo vt remane at cōis. l. arbor. §. vestibulo cōi di. et no. bal. in. d. §. si quis de manso. Et predictis adde que disti. §. de pariete siue muro. ver. sed vidi dubitari cu tris bus sequentibus. Predicta autem intellige de in gressu siue introitu priuato. De publico autē du bii non esset quando nō est priuatum. Et intel lige esse publicū etiam si seruit tñ vicinis. 7 dicit in domū vicinorum tñ vel ad flumen publicū: dñ modo nō sit factum ex collatione fundorū priua roum. l. h. §. vicinalis. ne quia in lo. pub. qd bene not. qz multi putant qz huiusmodi ingressus qui non habent exitum in viam publicam vel ad flu men publicum sed ducunt solum ad domos priua rozum qz vicinales appellantur. sunt primato rum vicinorum vt possunt per eos claudi. qd non est verum per. d. §. vicinalis. Itē em vicinales vie dicantur quia principaliter deseruiūt vicinis pu blice tamen sunt. vt. d. l. h. §. viarum nequid in lo co pu. 7 ita alij indicant aperire feci donec vñ vicinalem clausam per vicinos que habebat ad

Itum ad stumē pub. Et de ssa via vicinali...

De hortis

Insue arca circa prin. Nunqd de hortic. i. de s...

De columbaria

Cap. lxxvii

St prohibutum capere columbas de alieno columbario...

De sterquilino

Cap. lxxviii

Quis habet sterquilinum in domo facit proferre...

Hortus quādo dicatur p dū...

Hortus quādo dicatur p dū... (continued text)

Predicā teneo in. q. v. r. d. de necessario in si. Num...

De macerie

Cap. lxxix

Quis vult macerie edificare iuxta regionem...

remittende nos vero loquimur quando in meo...

De fouca

Cap. lxxx

Qui vult fouca in suo iuxta fundum...

Distinguē... (marginal note)

habet lān dabil qd...

inas in alieno cuius erunt. Dicere habetur in d. s. si tyrius. et in l. item pompo. scribit si frumen-

De sepulcro.

Cap. lxxii.

Epulcrum est locus ubi cor- pus ossa ve hominis condita sunt. l. si sepulcrum. de reli. et sum. fu. et va-

in prin. de reli p qua. l. dixit sibi Bull. que sequit. s. lo. p. religiosi no haberes in loco suo locus eis

Tractatus domini Bartholomei cepolle de verona. de seruitutibus vrbanozum prediozum finitur.

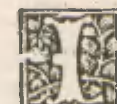
Deus deo.

Tractatus seruitutis rusticorum predioz Barto- lomei cepolle Veronensis vrbanozum iuris doctoua

Ermitutes rusticorum pre dioz sunt de. Iter dicitur via Aqueductus aque haultus.

De seruitutibus itineris.

Iter est ius hominis eundi am bulandi necnon iumentu agendi vel vehiculandi. l. in prin. ff. de ite. actus

currus est quadrige: qd bnt in fundo alteri? ser uitate itineris possunt transire per dictu funduz

ter dicitur in d. de i. r. actus prima in acquisitione qua si possessionis alioq. iurium in corporalium. exem plium si commune civitatis pateret aliquem sta re in consilio semel sicut paritur aliqui civitas ve nentiarum intrare consilium sui forensem nobis lem. nam ex hoc non esset in quasi possessione il lius iuris essendi in consilio nisi ex frequentia a ctiu ad minus. xxx. vr. d. §. interdicto. q. istud pot fieri iure facultatis vel familiaritatis. Secus si ci uitas pateret esse aliquem de prioribus vel pro ponere in consilio tanq. consiliarum. nam tunc ex unico actu illius iuris induceret quasi possessio p d. l. j. §. quod autem. ff. de aqua quori. z est. z idem dicit. Bar. in. d. §. hoc interdicto in certis iuribus vr ex qualitate actuum requiratur vnus actus vel plures et pro predictis vide glo. in. c. cum ecclesia futrina. ver. trinum episcopo. extra de cau. pos. et prop. z ubi etiam per Jmo. et doc. Tercio prin cipaliter requiritur q. iuerit quis iure seruitutis credens vri iure suo. vr. l. h. ff. de i. r. actus prima. et. l. j. §. iulianus recte. eo. ri. et. l. h. ff. quemad. ser ui. amit. et no. glo. in. l. j. §. h. vr. plus sit. in prin. z ubi Bar. ff. de i. r. actus pri. z voluit Jmo. c. bone. et. h. in. prin. extra de transla. p. l. a. et in. d. c. in co clefia futrina. in glo. in. ver. in. z ideo alio modo q. quasi iure seruitutis pura q. ppter ritus q. creuit aut q. via publica est destructa q. ad suus fundum ire no poterat z propterea p fundum vicini iur. nullius ius sibi queritur. vr. l. j. §. iulian. recte. ff. de i. r. actus priua. z no. Jof. in libello iuris ci uilis in ri. in fi. hoc modo p fundum alienus per xxx. dies z c. ide si quis iussit per fundum tuum non vi aut clam nec precario no rsi id iure suo fa ceret. sed si prohiberetur no facturis no daretur ei hoc interdictum nec propter hoc diceretur esse in quasi possessione seruitutis. vr. l. in. ff. de i. r. actus priua. z idem si iussit iure familiaritatis vl amicitie etiam per annum yltra ppter hoc non diceretur etiam in quasi possessione eundi. vr. d. l. qui iure familiaritatis. ff. de acquiren. pos. et ubi dicit Barto. q. iste casus sepe occurrit. nam mater et filius man. simul z filius vadit per fundum matris postmodum diuidunt dicit fili. ego posse di tale fundum. na in dubio intelligit fuisse iure fa miliaritatis vr non possideat. Ide dicit in fratre et sorore simul habitantibus et habentibus pa trimonium indiuisum: q. si frater solum vadit ad possessiones locandas z fruct. sol. recollegit edo muniter videt faere causa familiaritatis p dicta l. si mulier. ff. qui. mo. vsuf. amit. z idem in colo no. l. h. num. p vadit d. r. ad predicta vide quod no. Jmo. in. c. si diligenti. extra de prescrip. quod no. Sed circa predicta insurgit dubius quomd probabitur q. crediderit vr iure suo. Scdm ali quos probabitur suo sacramento pro qua opi. fa cit glo. in. d. de actio. §. alie. in glo. magna. que al legetur q. super his que consilium in conscientia seu voluntate alienius statur eius sacramento. Illa glo. no loquitur de iuramento sed. glo. bene hoc dicit in. l. atqui natura. §. cum me absente in glo. magna. in vr. vel melius. ff. de neg. gest. z est glo. in terminis nostris. in. l. j. in glo. fina. C. de serui. et aqua. et glo. in. l. j. §. n. ff. de i. r. actus pri ua. facit. c. pallo: alio. extra de publicanus. cum amilib. vr Bar. in. d. §. hoc non tener dicens quod no. §. alie procedit quando pcedit ritus ex quo dedit sibi si asserit se habere bona fide fecus si null' iur lus pcedat sicut presupponit in casu nostro. In fm Bar. debet alie probari q. sacramentus p o pium. puta per testes qui dicant se vidisse constu

Tertium requisitum

Quatuor p baf qd credidit vri iure suo.

in apostillis z plene p glo. in. l. seruitutes. la grati de. in. x. col. ff. de serui. z in. l. si sit constituta. in fi. ff. quemad. ser. amit. z in. l. si seruitus. in fi. principij et in. l. si. co. ri. z per do. pau. in. l. j. in prin. ff. de in ra. cal. et in. l. restituta. in prin. ff. ad treb. Sed dubiu est an sit necesse vsum vie retinere sciente z pariente aduersario. z videtur q. sic. per. l. h. C. de serui. et aqua. Na aut quasi possessio iurium in co poraliu nihil aliud sit q. pariteria aduersarij. vr. l. quoties. ff. de serui. ille q. ignorat no potest pati et sic ille q. vitium no pot est in quasi possessione illi? iuris. istud tenet Jmo. in. c. bone. et. l. j. de postu. p. l. a. Sed Bar. in. l. j. hoc interdicto. vr. vltimus quo. ff. de i. r. actus pri. dicit aliter q. quod sunt seruitutes habentes causam continuam p quibus datur vrile interdictu vri possit. tunc cu illud inter dictum detur possessio necesse est q. pbeur scia aduersarij cum aliter non possit haberi illa quasi possessio. Quaedam sunt seruitutes habentes cam discontinuam pro quibus datur vterdictus de i. r. actus pri. et in istis no requiritur q. pbeur scia aduersarij: q. verba illius edicti no requirunt que quasi possit. de re vel quasi possessio. sed requirunt simpliciter vsum facti. Dicit en preter quo iurare vsum ca. no dicit in cuius iuribus quasi possit de ce. unde sufficit probare q. non vi no clam no pre cario. Dicit tñ quo ad prescribenda seruitutes semper requiritur scia aduersarij cum sine posses sio de prescrip. no procedat. vr in. c. sine possessio ne. de re. in. l. j. z ita loquitur. l. j. C. de ser. C. l. j. quo not. q. sufficit si aliqs sit vsum iurare vel actu nec desideratur q. fuerit constituta seruitus vel debeat. vr. l. j. §. n. ff. de i. r. actus priua. et nor. Jof. in libello superius allegato. Quarto prin cipaliter requiritur vr fuerit vsum quis non vi no clam nec p cario. vr. l. j. in prin. ff. de i. r. actus pri. et. l. h. §. ait preter. eo. ri. et dicitur vsum vi. q. n. ad uersario prohibente. Lam qñ aduersario ignora te. precario qñ aduersario concedente ad ipsum beneplacitu et non vltra. que oia declara vr plene habet per glo. in. l. j. C. vr. pos. z ubi per doc. et per notata. in. l. j. §. si tibi fundus. et. §. si. cum. l. i. c. vr. ad. §. hoc interdicto. ff. de i. r. actus priua. Et cir ca istud potest dubitari de duobus. Primo qua liter hoc pbat. Secdo aut in cibit hoc omno pro bandi. De pio videtur q. poterat probari p testes vr not. glo. in. l. j. §. h. in. ver. plus sit. in. fi. ff. de i. r. actus pri. et ubi per Bar. in. fi. Qui dicit q. hoc non esset verum qñ diceretur q. non iuerit. quia cu ista sit mera negatiua non coartata loco vel tempore non poterit probari. l. actor cu ubi no. C. de pba. in. c. bone mentioie magurino. de ele. probabitur ergo affirmatiua per testes. Negatiua eo modo q dicitur in fra. de sedo est maius dubiu. Quidam em dicunt q. hoc debet probari ab aduersario qñ dicit vr clam vel precario vsum. Glo. tamen in. d. §. n. in vr. vsum sit. in. fi. d. c. de i. r. actus pri. videt q. in imo debeat probari per eum qui dicit se vsum esse iurare z agit hoc interdicto de i. r. actus priua. arg. d. l. j. in prin. et. l. si quis diuturno. ff. si ser. ven. Sed h. in. d. c. repcedit dicens q. hoc probato vsum. vr. dicitur presumitur q. bona fide non vi non clam. vel precario iuerit etiam si non probet. Nam sicut in rebus incorporalibus si pro beatur ritum. presumitur bona fides nisi probetur mala. vr. l. nemo predicto. ff. de reg. iur. et. l. si quis emtionis. ri. de prescrip. xxx. annor. Item in co poralibus debet presumi bona fides solo vsum pro bato cum quo ad prescrip. tiones ista duo sunt pa ria probare vsum in possessione sine rit. et in co

Quartus requisitum

poralibus probare ritum z longa possessione. Nam vtroq. casu ide iuris vr. l. h. C. de serui. et aqua. z l. si quis diuturno. ff. si serui. ven. Ita sunt verba dy. vr refert Barto. in. l. j. §. si hoc interdicto. ff. de i. r. actus priua. sed Bar. in. l. h. dicit q. doc. repcedit dunt dy. Na ista no sunt paria. q. de iure natura li z gentium qliber res est libera vr l. alius. C. de serui. z ideo mala fides alterius est quasi iure pro bara nisi pbeat aliquid ex quo psumat bona fides sed in rebus corporalibus hoc no estingit. Na ius ede possidentis no resistit vr ipse nor. in. l. si p. ius ff. de noui ope. nunt. z glo. ragit in. l. sicut. §. si qra tur. ff. si serui. vendi. z ideo Bar. edicit in. d. §. h. interdicto. ante ff. q. no sufficit pbario soli? vsum sed debet pbari aliqd ppter qd ille motus fuerit ad credendu sibi deberi libera seruitute. vr. l. j. §. h. et si iure. z ubi hoc no. Bar. ff. de aqua quori. z est. quo probato alteri parti iucabit onus pbandi q. ille sit vsum vi clam vel precario. vr probatur in. l. in. in prin. ff. de i. r. actus pri. pro quouide quod di ct. in. ver. tertium principaliter qd not. Quinto principaliter requirit quod iurare vel actu vsum sit ad predictum rusticum: non autem ad predictum vbanum. C. Quia hoc interdictum tuetur tanqu rusticas seruitutes vr. l. j. §. h. de i. r. actus priua. et ita tenet Jof. in dicto suo libello circa prin. in illa. q. sed queritur quare non pro seruitute vba na sicut pro rustica datur dicit Jof. in p callegato ritu. suo. in. n. q. p iura magis consulunt aliuu ba benti rusticas seruitutes q. vbanam: sicut et als est differentia inter predicta rustica et vbanam vr. l. irem queritur. §. qui impleto. ff. loca. Et credo q. ista non sit bona ratio sed potius alia quia frequ tius contingit q. quis vadat per fundum alienus rusticum q. per vbanum immo raro contingit q. quis vadat per fundum alienus vbanum iure ser uituris ideo leg. locura est de seruitute rustica arg. inam ad ca. ff. de leg. j. glo. in. d. l. j. §. n. ff. de i. r. actus pri. dicit q. licet seruituti vbane no. detur interdictum directus de i. r. actus pri. tñ forte da bitur vrile z sequitur ubi Bar. dicens q. si seruitus vbane habet causam continuam. tunc habet lo cam vrile interdictum vri possit. in. prin. z ubi no. ff. vr. pos. z. l. sicut. §. Jof. ff. si ser. ven. z. l. quoties ff. de serui. h. vero habet causas discontinuam. tñc potest habere locum vrile interdictum de i. r. actus pri. et hoc tenet pro hoc vrile bar. in. l. j. §. h. C. de pba. in. fi. vr. pos. C. Sexto principaliter requiritur q. ille qui iur per fundum alterius habeat etiam fundum iura illum z propter fundum suum iue rit per fundum alterius quia nemo interdictum de i. r. actus pri. habet nisi et alius habeat pro dium et ipse etiam predictum habeat. quia seruitus tem ratiocine predicti alieni quis habere non potest vr. l. j. ff. edia predicti. z in. l. h. de serui. §. in rusticorum ver. ideo autem. et maxime cum hoc interdictum non teneatur nisi rusticas seruitutes. vr. l. j. §. h. ff. de i. r. actus pri. et hoc tenet Jof. in. d. suo libello ver. s. positiones actois. Septimo principaliter requiritur q. inter predicti quod patatur, z fun dum vicini non sit aliud predictum per quod vr no possit: quia tunc non compercer hoc interdictu. et ratio est fm Jof. i predicto z libello. quia hoc in terdictum cum est ad mendas rusticas seruitutes vr dicitur medium predictum quod non tenet impe dit seruitute vr. l. qui cella. §. si. ff. de serui. ru. predicto. et plene dicit. in libello pcedenti in. vr. q. p. in apali C. C. t. t. auo et vltimo principaliter re quiritur ad hoc vt comperat istud interdictum de C. t. t. auo. actus pri. q. ille qui fuit vsum hoc anno fak requisitum.

Quintus requisitum

Sextum requisitum

Septimu requisitum

Octauum requisitum

An loca publica possint...

re volebat. ut videbatur q non possit nisi p prin...

tra de pben. et ita sed hoc anno obseruari in col...

atq postq est alio ius questu. ut. l. q fundo. C. de...

dentur per. l. n. s. vicinales. ff. ne quid in lo. pu. l. q...

Qd. xi.

Qd. xii.

Qd. xiii.

Qd. xv.

Qd. xvi.

Qd. xvij.

Quero. xvij. quid sit claudis via publica q est in vna contrata an aliud de alia contrata cuius pa...

Qd. xvij.

Quero. xvij. de q da questi de que fuit inter duas comunitates qua...

Qd. xvij.

Quero. xvij. statuto cano qd vulneras via publica magis puniatur quam si alibi vulne...

cri iuris nec regulariter debet extendi. vt. l. in. s. hec verba. ff. de nego. ge. l. i. s. is qui nauem. ff. de...

Qd. xvij.

Qd. xvij.

Qd. xvij.

Lex ista vbi dicitur...

Qd. xvij.

castrorum ad cuius iudicacionem presuntant pre dia pertriner. Respōdeo fm Bal. in. l. si plures. C. de...

dicat q tria sunt necessaria. primū q viam publi cam quis fecerit per fundum. Secundum q iste...

Zidius in actioe vic reie.

Et iuribus: maxime in casu isto i quo sunt opi- niones qd sit propriu nomen actionis exprimen- dum. C Septimo r ultimo quero quomodo debeat actor r reus formare possides in hac actione vie reiecte. dic fm Ros. in ri. sepius allegato qz possi- tiones actionis sic fieri debet. Cgo dico qvia pu- blica vadit et ire debet per tales partes vel recta via publica per illas tu vicinus reiecti vel immi- sisti per fundum meū. Item dico q per talem via missam per fundum meū damnum mihi illatum est r positiones vero rei sic fieri possunt. et dico q via publica est vel esse debet per tales partes ita- cur nunc est. Item dico q partes illas vel fines est fundus ius. Item dico q per talem via publicam ita immissa conditio tua facta est melior modoqz viam et stratum publicā potest inde simonia ven- dere remanentibus: r viam publicam transeū- ribus. C Quero. xv. an quilibet teneat muniti- vel reficere viam. Dic duplex est via. vna publica. alia priuata. vr dixi supra in. vii. q. primo casu qm via est publica distingue. aut via est terra ciuitate: et quilibet debet muniti iura domum suam. vr. l. ediles. ff. de via publi. alias est in ri. ff. de loco. pu- blico fru. Et ita tenet Bar. in. l. qui bimbiam. C de munc. conce. li. r. et idem si via publica est per burgos ciuitatis. vr est rex. cum glo. in ver. ciuita- tes. in. d. l. ediles. in tantum quod nullum genus hominum excusatur ab isto onere: qz non nume- ratur inter fordidā munera. vr. l. ablit. C. de priui- do. Augu. li. ij. et ibi per Bar. nisi esset concessa va- catio munerum publicorū. vel papalis confessio vr nō teneatur ad istud onus reficiendum. vr. l. bi qui numeris. ff. de vaca. mu. r. no. glo. et Bar. in. d. l. ablit. r ideo non excusantur etiam predia princi- pis: vr ibi. Et hoc tenet Andre. de barulo p illum rex. r est rex. in. l. ad instructionem. C. de sacrosan. ecclie. Item nec excusant ecclesie vr ibi. r in aut. de eccl. ri. §. hoc sancim. colli. vii. qz est onus realc. vr dicit Bar. in. d. l. ad instructionem. r sic no. qz res ecclie teneatur ad refactionem viarum publicarum. Non autem dicas qd sola ecclesia. l. ipse loc. facer sine aliqua possessione teneatur ad istam refectio- nem: quia non teneatur sed per possessiones tantū ecclie nullius bonis sunt: sed parochia reficere fm Jac. bu. r Bal. in. d. l. ad instructionem. Et quia istud onus reputatur esse onus fructuum. vr. l. si pendentes. §. si quis cloacam. ff. de vsu. r. d. l. edi- les. sequitur quod possessiones steriles que nihil reddunt de fru. non tenent ad istud onus bz Bal. in. d. l. ad instructionem. C Sed aduerte quia gl. xvj. q. j. §. nouarum. alias in. §. iuxta. in ver. nouis collationibus. in. ff. dicit singulariter qd non tene- tur. l. ad instructionem. C. de sacrosan. ecclie. que di- cit qd clerici teneatur ad instructionem itineris: et pro hoc videtur tex. in. c. non minus. de immu. ecclie. r in. de. j. eo. rit. r hoc tenet lhosti. in summa de immu. ecclie. §. quibus. ego vero credo illā glof. non dicere verum: qm ista sunt munera realia. vr dicit Bar. in. l. ad instructionem. r non sunt fordi- da: ergo tenetur ecclesie. vr. d. l. ablit. Nec ob. d. §. nouarum. quia ibi dicitur quod ecclesia non tene- tur ad notas collationes. et sic ad munera fordi- da. Et istam partes quod ecclesia teneatur ad ista onera refactionis viarum tenet Anto. de bur. in. d. canon. minus. vbi plene examinat istam mate- riam r ita etiam tenet Lardi. sab. in. de. j. xvij. q. d. vira r bone. cler. d. scens qd. d. l. ad instructionem

Qui tene- antur re- ficere via.

An ecclie teneat ad refectio- ne viaru publicaz.

hoc expresse dicit nec aliquid ius aduim specta- ce cōtradicit. Unde quod non muratur quare sta- re prohibetur. l. sancimus. C. de testa. r. l. precibus in. ff. C. de appel. r allego hanc rationem ad idem quia leges ciuiles sunt approbare per ius canonū cum in quantum non contradicant expresse cano- nibus vr probatur. r. di. si in adiutoria. r in. c. se. et norant canonice i. ecclesia sancre. Marie. extra de cōst. r de illa materia an ecclesia et alii tenean- tur ad refactionem viarum et pontium vide per dñm p. de. de. ancha. in repetitione. c. postulasti. in. v. q. extra de fo. compe. C Sed quid si imponat gabella pro plaustris r curribus r que soluitur ad portā pro refectioe vie ecclesia teneatur. r dicas q sic. qz aliquid soluit ex eo q. plaustra destruant vias r oportet q continue reficiantur ex illa pecu- nia et ideo sicur ecclesia teneatur ad refactionem viarum fm quod supra dixi. ita ad solutiones hui- ius gabelle et qua reficiunt vie fm Jacob. bur. et Bal. in. d. l. ad destructionem. dicit tamē ibi Bal. qd ad hoc non possunt cogi per secularē vr in. clem. j. de immu. ecclie. C Item quid si ciuitas vel vicinia vult facere viam de nouo r vult imponere onus proprie pro rebus pro dicta expensa vie vel pontis. an possit imponi ecclesie. Bart. in. d. l. ad instructionem dicit q non per aut. Item nullam com- munitas. C. de epist. r de. nisi pda essent tributa- ria. De quo vide per Bar. in. l. placet. C. de sacro. ecclie. C Secundo casu qm via est extra ciuitatem benignius. tunc debet fieri refectio r inunctio et pensio communis imponedo collectā pro quanti- tate patrimonij per. l. qui bimbiam. C. de mu. cō- ce. lib. ij. r ibi hoc tenet Bar. hoc tñ fallit qd dñs ciuitatis vel alius superior recipere vectigalia a transeuntibus. r tunc ius sumitur eā via debet ex- onis vel superior facere purgari r repari nō autē sumitur subditorum per regulā iuris quod sentit onus r. de. reg. iur. in. vj. r. l. fm natura. ff. eo. rit. et ita tenet Jo. de pla. in. l. vna. C. de ale. in. l. xj. r. pro hoc facit quod norabiliter dicit Archi. r rñj. q. iij. si quis peregrinus. vbi dicit q isti comites r barones tenentur ciuitates suas in quibus colli- gunt pedagia et stratas tenere securas a latroni- bus als tenentur emendare damnum depredato et idem sequitur Bal. in. c. j. in. pe. col. principij in. rit. de bis q. seu. da. pos. r in. c. j. §. ouertulas. l. ij. colum. de pacaur. fir. et f. lo. in. l. j. §. summa. ff. de bis qui dicit. vel est. quod perpetuo tene men- ti. C Secundo casu principali quando via est pri- uata. r hoc potest esse duobus modis. vno modo via. l. ius eundi prout est scriptus. r tunc cō- uenit ius refactionis ei qui habet viam ille cñi q habet solum debet pari. vr. l. refectiois. ff. cō. pre- dio. r dixi plene. s. Seco modo accipitur via pri- uata hoc est facta ex collationibus priuatarum. r tunc idem quo ad illos priuatos qz ad eos perti- net refectio vr. l. n. §. viarum. ff. ne quid in lo. pub. r hoc tenet Guil. de cu. in. l. nemine. C. de sacrosan. ecclie. et sequitur Bar. in. d. l. q. bimbiam. C Sed iuxta predicta queritur an scholaris vel qui con- ducit domum teneatur ad refactionem vie: r quid dicit q nō solet allegari. ff. loca. et ibi tenet Bal. in. l. in summa. C. de pi. dicas strarium q tenent soluere r si nō soluant potest via occupari vr. Le- diles. ff. de via publica. et si soluit soluent. expen- sis locatois quia locatois imputabit in pensione per actionem ex eo. cōtractu fm p. et r. yn. in. d. l. in summa r Bar. in. d. l. ediles. et ita tenet etiam Alib. de rosa. fm Odof. in suo ope statutorū in pri- ma pte. q. cxxvj. que incipit statuto cauetur. vbi

An cōdu- ctor dom- teneat ad refectio- ne vie.

vult qd si est statutum qd quis aq domū suam te- neatur soligare sub certa pena qd inquilinus sol- uendo impurat locatois. r idem tenet dñs Paul. in. l. ex conducto. in. prin. ff. loca. et nor. in. l. si pen- dentes. §. si quis cloacam. ff. de vsu. et idem tenet r. Ros. in libellis suis iuris ciuilib. in. ri. de offi. iud. quo phibetur ne aliquid fiat in via publ. in. ff. qui dicit q ad hoc cōpetit offi. iud. per. d. l. ediles. cir- ca. ff. de isto officio iudicis dic vr p cum in. d. rit. r. j. dicitur. C Item quid si esset emphiteora seu li- uellarius. an teneatur reficere viam publicā an re- domum suā emphiteoricā dicas quod sic r expen- sis suis. vr. l. n. circa prin. in. verbi. publicarum fun- ctionum. C. de iure emphite. et ibi ponitur p albe. de ro. in. d. q. cxxvj. r dicit idem de ualallo. r est no- tandum qz isti dicuntur habere vrile dominiū. vr. l. j. §. j. ff. si ager vectiga. vel emphi. per. c. j. ibi. si rei aurem. r ibi nota. in. rit. de ven. de re. alie. facta. et nota. glo. in. l. si vr certo. §. si duobus vehiculis ff. commo. r. in. c. cum berrol. de re. iud. C Item quid de usufructuario an teneatur ad refectioe vie dic q sic. vr. l. si pendentes. §. si quis cloacam. ff. de vsu. r vide quod ibi nota. r in. l. arbelum. co. rit. et in. l. qui cōcubinas. §. qui hostos. ff. de le. in. et qd nor. Bar. in. l. bis verbis. §. idem respondit co. rit. et in. l. fina. ff. de vsu. r leg. vbi omnino vi- de qd intellige nisi possessioes essent steriles in quibus haberet usufructū. vr. d. dicit post principij huius. rrv. q. principalis. C Item quid de marito qui habet fundum dotalē iuxta viam publicam que debz refici. dic vr habetur. in. l. iiii. §. j. ff. de jim- pensis. r. ad. de quod statim dicam. C Item quid si aliquis baberet i domo gradis an teneatur ad re- fectioem vie. dic q sic si refectio pura purgatio pertinet ad vrilitatem momentaneā sed si ad per- petuam secus et ita vult dicta. l. in. §. j. et ita tenet Bar. in. d. l. ediles. ff. de via publica. Ego puto q si refectio debet durare pro tempore quo habitare debet gratis vel maiori teneatur: alias nō iper. d. l. in. §. j. r quod ibi notant Bar. r Angel. l. diuortio. §. q. in anno. et quod ibi nota. ff. solu. matrimo. C Item an teneatur quis reficere viam si prius vult cedere domū quam bz iuxta viā vide Bald. in. addi. specula. ri. de cens. r vide que dixi. §. de pu- reo ver. sed pone q quedam cōmunitas. et per ibi dicta determina etiam istam. q. C Item queritur quid si via publica nō est destructa ex antiquitate vel casu sed aliquis ipsā exarauit seu aliter destrux- it: an vicini teneantur reficere. Dicas q non sed ipse tantū qui eam destruxit. vr est rex. in. l. si in a- grum in. ff. de via publica. C Sz quid si ille non est soluendo dic q vicini coguntur. vr no. ibi glo. singularis. ar. d. l. ediles. §. construant. r. l. n. §. via rum. ff. ne quid in lo. publ. r dicit Ludo. de roma. in quodam suo singulari quod incipit. Dic mihi viam destructā r. q. illa iglo. est singularis et non est alibi. Item adde qz sepe dicitur est quod quis teneatur reficere viam in ciuitate vel burgo. Nam intelligitur quatenus proterendit latitudō domus sue. ita Argu. in. l. singulari. in. ff. C. de edif. priua. vel quatenus proterendit latitudō cuiuscūqz fundi qui sit in ciuitate vel burgo versus dictam viā pu- blicam argu. l. inter eos. ff. de acqui. res. do. r per l. adeo. §. insula. eo. rit. et in. l. de re. diui. §. insula. Et dicit anuscūqz fundi: quia quicūqz fundus sit in ciuitate vl burgo idem iuris est siue sit domus siue stabulum siue horum vel fundus rusti. nūc vbanus: qz in vrbe et in burgo potest esse fundus rusticus quia non locus sed materia facit pcedum vbanum. l. vrbana pcedia. ff. de ver. sig.

Quero. xvij. aliquis vult reficere viam publicā an possit et quomodo de primo dic licet aliquis possit re- faciar in publico: ramen potest. vr. l. j. ff. de via pu- blica et in. pu. re. r no. ibi glo. in rubi. parer et bis publicā r quomā. Et nedum quis potest viam publicam refi- cere: sed etiam purgare refectiois portiones. vr. d. l. j. §. sed et purgare. quod no. pro statutis loquē- ribus de refectioe vie vr comprehendatur etias purgatio sicut est auferre lutus ex via publica. Et purgari proprie dicitur ad liberamentum propriū dirigere sublato eo qd superest. Et liberamentum capitur pro modo r pulcritudine. vr est rex. cum glo. in. d. l. j. §. purgari. et ex eo quod dicitur est sub- lato eo quod superest no. qz ille qui tenetur purga- re viam non sufficit si auferat lutum ei via publi- ca in medio et proficiat in partibus vel in lateri- bus vie qm tenetur in totum auferre de via. vr. d. §. purgari. quod no. Item etiam reficere dicitur r qui aperit et qui purgat omnes omnino r qui in priuātū statum reducat. vr. d. l. j. §. reficere. C De secundo dic q ille qui vult reficere viam publicā debet ad veterem latitudinem restituere. vr. d. l. j. §. j. et non debet latiorē et nec longiorē necqz aliorē necqz humiliorē sub nomine refectio- nis facere nec in via terrenum aut glaciā pone- re aut sternere viam lapide que terrena siue con- trario de strata terrenā facere. vr est rex. in. d. l. j. §. si quis in species. Et in effectu sub specie refectio- nis non potest quis vias derogatorē facere impu- ne immo prohibendus esset. vr. d. §. si quis in spe- ciem. r ibi etiam vide per glo. et doc. vbi predicta verba declarantur. C Quero. xvij. si quis vult re- ficere viam publicam et ab alio impeditur quā do- ctione agatur in impediētem. Dic interdicto de via publica. r itinere pub. reficiendo. r istud inter- dictum perpetuo datur et omnibus r in omnibz et in oēs r habet condemnationem in id qd acto- ris intererit. vr. d. l. j. §. si. C Quero. xvij. ad hoc vr istud interdictum cōpetat contra impediētem reficere viam que sint necessaria. r Ros. in libellis suis. in. ri. si aliquis vult reficere viam publicā a- lias in Rubrica r interdicto si via publica reficit. in. prin. dicit q quatuor sunt necessaria. primum est q via illa sit publica vel iter publicum. Secun- dum q aliquis velit reficere. Tertium q reficiens do non mutetur status primitiuus vie publice. Quartum q aliis se impediāt volentem reficere vel purgare viam publicam. r hec quatuor pro- bantur in. d. l. ff. de via publica et in. ne. publi. re. C Quero. xvij. quomodo debeat formari libellus in isto interdicto et Ros. in. ritu. p. allegato dicit in hoc in q debz formari sic. Coram vobis r. cōparco ego r ynus r conquero: de Sempronio quia me vo- lentem reficere vel purgare viam publicam vel lo- cum publicum me prohibuit r peto interesse pro- tali violentia vel iniuria et ago contra ipsū. et ad hoc propono actionem in factum sublegatam in loco interdicti in via publ. et in. publ. reficiendo vel ipsum interdictum. vr. l. j. ff. eo. ri. Si aut pro- prer illam refectioem veritur specialis r ppria vrilitas actoris potest libellum concipere modo predicto et ei addere sic. et quia interest mea spe- cialiter propter domum meam non esse probatis tum ideo illud meum interesse peto r ad hoc pro- pono interdictum vel predictam actionem in fa- ctum subogatam loco eius. et quod tale interes- se possit peti. dixi supra in questione. rrv. in. fine. C Quero. xvij. quomodo debeant formari possi- tiones actoris et rei in isto interdicto. et q possi-

Quen- ctio daz impedie- tem pur- gare vias publicā.

Libellus in hoc in- terdicto.

et interesse et potest procuratorē constituere. Aliis in popularibus. in prin. ff. de procur. ubi loquitur etiam de via publica. et notabiliter in l. si quis p. co. in. ff. de fideiuss. aut agit pro comodo et interesse publico tunc et tunc an licet contestaram non potest: sed post sic vt. l. p. ff. de po. act. et no. in. d. l. si quis pro co. in. ff.

Nota dñs seu practica quā de libellis cōposuit anno. cccij. a petrum qua sumit originē alia practica nouella Jo. pe. iac. nō eē de papia licet de ea nō faciat mentionē quō dicit parue au q potest sic formari. Quam vobis cōparat ralis. et dicit et proponit contra martinū vt cum dicitur actor esset in quasi seruitute vie p ralem fundum martinū et ad ralem vineā ipsius actoris: dicitur actor martinū ipsum actorē per vin vel dolo malo detulit de p dicitur quasi sua possessione. Quare perit vt dicitur suas quasi possessionē restituat vobis dño iudici supplicando vt dictum reum ad restituendam dictā possessionē vel quasi per vraz sententiā condemnentis. etel dicas ita sicut hodie consuevit. Quare perit per vos et officium vestruz qd si in consequēter expediat principaliter implo rar quatenus denuntietis et declaratis ipsū martinū teneri et obligatum esse ad mihi restituendam dictā quasi possessionē vicē ipsū cogaris et iuris remedijs cōpellatis ad restituendam dictā quasi possessionē vicē. et predicta forma libelli procedit qñ quis est expulsus per violentiā de possessione vel quasi. et de expulsione vie principaliter conuenitur. Si autē principaliter de expulsione vie nō conuenitur qñ impeditur q non possit vi libere viare: qñ ea turbatur: tunc possit agere interdico vti pos. iuxta notata in. l. j. C. vti pos. et vide circa predicta q no. Bar. in. l. si prius. ff. de no. oper. num. et no. per doc. in. §. que. in. l. de ac. et q dicit q etiam qñ via turbatur potest agi et intentari interdico vti pos. quero quomōd debet formari libellus in casu. et dicit do. pe. iacobi in sua practica. in. l. super seruitute vie principaliter turbare dñs sic formari libellus. Dñe iudex ego cōquero: de petro. qñ cum essem in quasi possessione seruitutis vie per fundum petri puzi cuius rales sunt confines. et. et ralem vineā ipse turbat. et impedit me et vim mihi facit in predicta quasi possessione nec permitit me vi via publica: quare ago contra eum et petro ne me in predicta quasi possessione turbet nec in eam mihi faciat vobis dño marco iudici supplicando vt condemnentis ipsū petrum puzi vt desistat a dicta turbatione et violentia: et q decetero amplius me non turbet: vt probatur in l. p. ff. de serui. Quidā tñ dicunt fm eum q iste libellus non procedit: q pro seruitute vie turbare non cōpetit interdico vti pos. ex eo q prouisum est de ea rualda specialiter per interdico de in. actuz p. et illi dicunt q nec pro seruitute aqueductus competit interdico vti pos. q satis de hoc prouisum est specialiter per interdico de aqua quotidiana et c. et de ruis et de fō. Nec etiā pro cloacia cōpetit. ff. vti pos. l. j. in prin. q specialiter est prouisum p interdico de cloa. et licet. d. l. p. ff. de serui. indistincte dicat q seruitutem vie et pro alijs seruitutibus competunt interdico quasi possessoria. art. glo. ubi exemplificat de in. actuz p. iua. Sed prefatus do. pe. iac.

dicit in loco preallegato q videtur posse dici contrarium: videlicet q immo etiā interdico vti pos. cōpetat pro seruitute vie. q. l. p. de serui. in. dist. in. l. q. loquitur qz q cōpetant interdico qñ possessoria: ergo indistincte debent intelligi etiam de interdico vti pos. et similiter glo. etiam in. l. loquitur indistincte. l. j. in prin. ff. vti pos. et in. l. j. §. ff. de superfi. Nec videtur fm eum q de iure vna actio seu vni interdico tollat aliud si materia sit aperta ordinaret expresse contrarius sicut ex presse dicit q pro cloacia non cōpetit interdico vti pos. vt. d. l. j. in prin. ff. vti pos. Bar. aut in. d. l. j. in prin. in hoc articulo an p seruitutibus cōpetat interdico vti pos. vti distinguit. Nam quedā sunt seruitutes que habent causam continuā pro illis cōpetit istud interdico vti pos. vt. d. l. pe. ff. de ser. et. l. j. in ff. si serui. ven. et. l. si forte. §. sciendū. co. r. l. a. r. bar. ff. cōmuni. di. Quedā sunt seruitutes que non habent causam continuā vt iter et actus. et pro istis non cōpetit hoc interdico sed recurrimus ad interdico. l. j. ff. de in. actuz p. et Bar. in effectu tener opi. glo. in. d. l. p. ff. de seruitute vie turbare non cōpetat interdico vti pos. etiam vti lesed interdico de itia: cruz p. iua. qñ nor. s. vt scias formare libellum quando turbatis in possessione seruitutis vie vel alterius seruitutis.

De seruitute aqueductus.

Seruitus aqueductus est ius ducendi aquam per fundum alienum. vt l. j. §. aqueductus. ff. de ser. rusti. predi. et in. l. de serui. aqueduct. et nor. et no. in summa. et dicitur: hec seruitus ius rusticorum predictorum. in. l. co. in prin. et de rebus cor. et in. cor. in. l. et. l. j. in prin. ff. de ser. ru. predi. et p pteca rustica seruitus appellatur vt dicitur in iudibus. et dicam in sequenti. q. principaliter videtur ius: qñ non in factis in iure consistit qd est inco: posale: vt in. l. de rebus cor. et in. cor. in. ff. Item dicitur: ius ducendi qd intellige sine per fistulā sine per quodlibet mli vmentum fictiue. vt. l. quintus. ff. de serui. rusti. p. et. l. si prius. §. placuit. ff. de aqua plu. ar. etiam si nihil in seruitute cōstitutenda comprehensum est seruitutem modo nullum damni per hoc dño fundi seruientis datur in. d. §. placuit. non autem duci potest per lapidem manu strati. vt ibi no. et no. in summa in. d. §. aqueductus. circa quod vide que dicam. in. l. q. principali. Item dicitur in dist. in rione aquam subaudi sine inuentā sine inueniendam: vt. l. labeo. ff. de ser. rusti. p. et. no. glo. in. l. co. §. aqueductus. et no. et no. in. l. p. preallegata. Quod intelligit sit seruitus qñ est aqua inuenta non pot. vt. l. si ser. ven. et ibi hoc no. glo. in. d. l. labeo. et doc. sequuntur. Item dicitur in dist. in rione per fundū alienum q sine fundo non potest cōstitui seruitus: vt. l. j. ff. cōmuni. predi. et in. l. de ser. §. in rusticorum vers. ideo aut. et dicam in sequenti. q. et alienum ideo dicit q in re sua non potest cōstitui seruitus qz res sua nemini seruit. in re cōi. ff. de ser. vba. predicto. cum si. alias non constituta seruitute nō potest quis aquam per fundum alterius ducere: vt. l. m. C. de ser. et aqua facti. l. per agrum. co. r. l. et si dicatur sine diuoluntate porerit dñs fundi propria auctoritate interdiceret remouere. vt. l. quemadm. §. j. ff. ad. l. aquil. nisi quis acquisiuisset ius ducendi aquam per fundum alterius et p pteca seruitute vel consuetudine: vt dicam in. l. iij. q. principali. quia ius aque quod cōpetit ex consuetudine est. ortus q illud quod compe-

perit et pacris priuatoz. vt eleganter nor. bal. in. l. de pace constantie in. xij. q. super ver. saluo ius vt aque lambresis. et predicta intellige in aqua que sic ducitur violente vel habeat potestatem ducendi a domino pura ab eo in cuius loco datur aqua vel ab alio qui haberet potestatem concedendi. vt dicam in. v. q. principali vel. iij. vel ex p pteca seruitute vel consuetudine adquisiuit ius aque ducendi vt dicam in. iij. q. principali alias non possit aquam ducere. vt. l. aquam. C. de seruitu. et aqua. Secundo principaliter quero quomōd cognoscatur an ius ducendi aquam per fundum alienum sit seruitus realis vel ius tantum personale In hoc puro sic esse notabiliter distinguidum aut quis haberet ius ducendi aquam ex vno fundo ad fundum suum vel ex pacto vel instrumento. aut alio modo. Aut quis haberet ius ducendi aquā non ad fundum suum: quia nullum habet ad que velit aquam ducere. C. primo casu subdividitque. aut tale ius ducendi non debet finire cum personā et transit cum predio et dicitur seruitus realis pura si quis habet ius ducendi aquas per fundū vicini ad fundum suum causa ipsam irrigandi. vt. l. p. co. r. cum. l. seq. ff. de serui. rusti. predi. et. l. cum fundo. conuincta. l. via constitui. §. si fundus eo. tit. Aut tale ius ducendi aquam debet finire cū personā pura cōcededo tñ p toto tēpore vite tue tñ possit ducere aquā ex fundo meo ad fundum tuū causa ipsa irrigandi et in hoc fuerit opinio in ter glo. p. iores. Na Rog. tener q hoc casu sit seruitus personalis p r. in. l. mella. §. an. et ibi ser. est psona. ff. de ali. et cib. leg. r. l. si est eo tēpore. §. ff. de p. ru. p. et. l. no. solti. §. rale. ff. de lib. lega. r. l. si binas edes. ff. de v. usufru. et hoc opt. videt p bari rōne quia seruitus realis nō persone sed predio debetur. l. vnus ex focis. ff. de ser. rusti. p. et. l. qui aliena. §. ff. de neg. gest. sed si p dno debet nō detingueretur cum persona immo trāserit ad heredē et emtoz vt. d. l. via constitui. §. si fundus debet dici psonalis seruitus nō realis. itē q seruitutes reales solent esse p pteca vt. l. forma. §. quin q dō cens. et hoc opt. referret per glo. in. d. l. mella. §. ff. et in. l. si qz binas. et in. l. p. co. r. p. preallegata. et p. l. y. in rub. C. de v. usufru. Sed cōtrariū videt qz illa ralis seruitus sit realis nō psonalis vt habet in glo. in. d. §. ff. et in. l. p. co. r. et in. d. l. si quis binas. et hoc opt. probat in. d. l. p. co. r. in prin. Itē quia seruitus que debetur ab vno predio alteri predio dicitur esse predialis et realis non personalis. vt. l. si quis mihi eo tēpore. §. ff. de serui. rusti. predi. Item q tres sunt tñ personales seruitutes videlicet v. usufru. v. usufru. et habitatio. Et aliq dicit q est etiam ministerium suo vt no. gl. in. d. l. si quis binas. et dicit plene. §. in. l. lib. ver. post qz vifum est de seruitutibus multis: sed iste non sunt de illis. ergo debemus dicere que sunt seruitutes reales. Nec ob. l. media. §. ff. et. l. non solum. §. rale. cum si. §. allegatis. que videntur dicere ralem seruitutē esse personalem: quia debet intelligi q exponit in seruitute persone hoc est predialis que finitur cū personā qñ hoc actum est. et sic dicimus personale qz tum ad hoc vt concepta persona respectu commodi finiat non sui. Na q postea etiam dicitur. vt. d. l. si mihi. §. ff. et. d. l. p. co. r. cum. l. seq. et facit l. plurimum fere. §. plus. ff. de act. et obli. et per hoc cessant rationes p pteca pro parte negatiua deducere. §. pro ista opinione est casus in. l. iij. ff. de seruitute. et istam vti. opi. Jo. cōmuniter sequuntur doct. in locis preallegatis. C. Secundo casu picipat li qñ quis habet ius ducendi aquā nō ad fundū suū

qz nullum hz cui possit seruitus deberi an dicat seruitus vel ius psonale. et Rogertus dicit q est seruitus personalis si hoc velit relinquere vel constitutus per. d. l. mella. §. ff. et. p. l. lucius. ff. de ser. ru. p. et. ita no. p glo. in. d. §. ff. in. l. vt pomum. C. de serui. et in. l. p. co. r. et ita tenebat pe. vt referret p. y. in rub. C. de v. usufru. sed glo. tener fm Ja. et et no. q non sit seruitus personalis sed potius qz dam ius psonale qd actione psonali isto pacto debet. vt. d. l. vt pomum. et in. l. vt p. co. r. et in. l. si qz binas. p. cal. et hanc opt. sequuntur ibi cōmuniter doc. et hoc est vtile scire an seruitus vel ius personale qz sit est seruitus cōpetit confessoria illi cui debetur seruitus. vt. l. j. §. ff. si serui. ven. et nota. in. l. si prius. ff. de no. ope. num. Sed si esset ius personale compereret tñ actio personalis. Item si est seruitus potest agi contra quemcumqz possessorem fundi. vt est casus in. l. si quis durturmo. in. fin. ff. si ser. ven. Sed si non est seruitus sed tñ ius personale potest agi contra illum tñ qui cōcessit illud ius et nō contra aliu. vt. l. c. ius. ff. de ali. et cib. l. c. l. §. ff. de contrab. em. et habet in. l. si. de no. ope. num. et in. l. iij. §. opus. ff. de al. iud. mu. cā. fa. et hoc tener Bar. in. d. l. mella. §. Quibus omnibus adde que plenissime dicit. in lib. p. co. r. in prima pte in vers. quomodo cognoscatur qñ sit seruitus realis et predialis. vbi oino vide. C. Sed circa predicta possit dubitari quid si aliquis concessit mihi huius ducendi aquas ex fundo suo ad fundū meū in quo lauari possunt panis vel p aliquo alio vti qui non concernat fundum meū. an tñc erit seruitus realis vel personalis. Et videtur q non sit realis sed solum ius personale. p. d. l. vt pomum. et per. d. l. vt p. co. r. cum ibi notatis p glo. et no. et qz seruitus realis dicit illa que sit propter necessitates fundi cui debeat seruitus. vt. l. ergo. ff. de ser. ui. rusti. p. et. no. p glo. in. l. j. §. in prediis in vers. sunt he. in. l. co. r. tit. et dicit in seq. q. principali. ergo ista non pot. esse realis qz non debetur pro necessitate fundi sed pro persona tñ. et p pteca nō videtur q sit etiam seruitus psonalis ea q supra dicta sunt. ego tñ puro q immo sit seruitus predialis et realis qz predio debet in quo est balneum vel lauellū. et p hoc allego glo. in. l. n. an. ver. cloacia ff. de serui. rusti. p. dno et glo. in. d. l. p. co. r. vt rōllē ex illo verbo maxime. et p pteca hoc ex his q dicam in sequentibus. C. Sed quid debetur mihi ius ducendi aquam ex fundo tuo ad fundū meū pta p fistulam causa seruēdi familie mee pura p d co: qna et pro equis et alijs necessarijs p dome et familia mea. an erit tñc seruitus realis an ius psonale. et difficultas videtur in hoc consistere: qz aut dicimus q rale ius debeat domini meo et erit seruitus realis. Aut non sed psona meo et erit ius tñ personale per. d. d. Et videtur q potius debeat mihi et sic sit ius psonale: qz principaliter istud sit p pteca me et familiam meā et non p pteca fundum: licet sit in fundo. et ideo videt q debemus attendere qd principaliter sit. vt. l. iij. quis nec causam. ff. si cec. p. et. et go credo q potius sit seruitus realis: qz debetur fundo meo. et acet persone cōmoditas qz p persone confideatur. vt. l. qui aliena. §. ff. de nego. gest. et. l. via constitui. §. si fundus. ff. de ser. rusti. predi. et pro hoc vide glo. in. l. j. §. in p. d. q in capir supra dicitur sunt notate de serui. rusti. p. d. et facit quod dicit in. q. precedenti. C. Itē quid si cedatur mihi ius aqueductus ad piscariā meaz vel ceteram aut putez. an sit seruitus realis an ius personale. et teneo q sit seruitus realis et quo

Debetur ex fundo qñ piscaria puteus vel cisterna sunt pars fundi. v. l. l. i. §. si cum duobus. cum. l. seq. ff. de ac. r. em. r. pr. ex dicitis. §. si r. l. c. insur...

mei cuius servitus est constituta. sed prius qm ingressa possim ducere ad alias partes et alteri concedere pro libito voluntatis nisi noitura sit...

Quid d'...

pola con...

Secunda...

Tertia...

Quarta...

Quinta...

Sexta...

Septima...

Octava...

Nonam...

Decima...

Undecima...

Dodecima...

Trecentima...

Quingentesima...

Sexcentima...

Septingentesima...

Octingentesima...

Centesima...

minus indigentia pro suo victu. ut habetur in. c. cum accessissent. de consi. de quo vide per Anno. in. c. cum. 23. ferrariensis. eo. ri. qui dicit q' pcedi...

partem venditā et nihil debetur parti rcentre per venditorum. per. d. l. si partes fundi. que oia bene no. quia sunt quotidiana et vilia. Sed quid si a...

Octava...

Nonam...

Decima...

Undecima...

Dodecima...

Trecentima...

Quingentesima...

Sexcentima...

Septingentesima...

Octingentesima...

Centesima...

Centesima...

Centesima...

Iter quis debeat an possit vti seruiture aqueductus. Et dicas primo qd debes vti hm consuetudinem vt l. pteles. C. de seruit. et aqua. z. l. si manifeste. co. ti. z. propterea dixit Bald. notabiliter in tit. de pace cōstan. in. vj. colum. per illuz tex. q in ads et molendinis et in ipsi aquaz cōmoditatib? ita dum est antiquitati. z. idē dixit. in. iij. q. pncipali. post prin. z. per Bar. in. l. qui luminibus. ibi. et ita rim antiquoz edificioz. cum glo. ff. de ser. v. pte. l. venditor. §. si constat. ibi. nisi talis consuetudo. ff. cōtia pte. z. l. an in totum. z. ibi not. C. de ediff. p. ma. Item quis debet vti seruiture aqueductus hm formam statutoz si que sunt. arg. d. l. qui luminibus. ibi hm formam et statutum cōtra glo. z. ar. d. l. z. d. l. an in totum. facit. l. omnes populi ff. de iust. z. iure item debet vti hm conuentiones z pacta que de seruiture inira sunt. z. per bar. in. l. certo generi. ibi que lex comprehendit est. ff. de ser. ru. pte. z. in. l. is qui duo predia. cum. l. scq. z. l. cum essent. §. si sibi nisi pacis vel stipulatio. co. ti. z. l. si qs duas in prin. ff. cōtia predi. facit. l. j. §. si cōuencio. r. ff. de pofit. z. l. semper in stipulationib? de reg. iur. di. si. Et ideo non potest quis vti seruiture nisi quatenus cōcessus est. vt. l. ergo. in. fi. z. l. ex meo ff. de ser. ru. pte. z. l. nō modus. ff. de ser. z. ad. l. is q duo. que vult notabiliter qd habens duo predia confinia superi? pacto appofito vt aqua sulco aperto educere i fundo vicini. liceat nō poterit emtor ex alio fundo aqua acciperet in inferiorē venditoris ducere. Et hoc sequit hm Aug. per illuz tex. ibi. qd in vtu seruituris aque forma data pncipaliter est obseruanda et ille cui debetur seruit? aqueductus non potest cum ea aliā miscere. Et iudic qd hoc est oprimit argumentū vt ille qui habet tales seruitutem ducendi aqua ad molendinum non poterit propter aquaz abundantia aliud molendinum construere de quo Barto. in. l. per agrum. al. in. l. non modus. C. de ser. dicit esse casum in. d. l. non modus est. z. nō potest eo in d. aliā aqua immiscere vt molendinum celerius voluat. Itē si esset lata sententia a qua non fuisset appellati vel aliter in re iudicatam transfuisset. tunc inter partes ei statuz est hm forma et tenorem z. sententia. vt de ser. l. i. et per totum. ff. de re iud. z. per totum titu. C. de eo. z. ex co. z. maxime in. c. cum inter vos. cuz simi.

facta priuatoz fisco nō pnciudicat nec tenet ff. de factis illis facere mentionē. l. ius publicum. de pac. z. l. iurifgentiū. §. itē nec experiar. co. ti. dii rami boni viri fungant officio sicut ipse pncipis induxerit si certioratus fuisset. ff. de pac. l. tale pas. c. r. §. si. c. ibi notatis in glo. qd maxime verus est si alius nō ledit vt. l. n. §. item varus. ff. de aqua plur. ar. l. j. ff. de sol. z. c. subora. in. fi. extra d. re iud. Nec ob. tex. in. d. ti. de pace constā. ibi. saluo iure aque librensis. q. ibi ius aque cōpetebat ex consuetudine que est forior: q. pacis priuatoz z. ita tenet ibi bal. z. facit qd dixit. §. in. iij. q. pncipali post prin. Itē vbi nō est consuetudo statutum pactum vel sententia dic primum locum esse considerandum. nā publicus aqueductus debet habere locū siue spatium quinq. peduz in quo loco nulle sint arbores sed si aque nascerent debent excedi. vt. l. j. C. de aqueductu. l. r. Si vero ducit p locū publicū debet esse latitudo decē pedū. l. oēs. §. sup his co. titu. et ita vult Bar. in. d. l. j. z. si extra fiat pena pomif. vt. l. de cernim? co. ti. Itē debet quis ducere aquam ex fiume ita vt vicinis non noceat in eadē ripa vel in alia vt est rex. in. l. hoc iure. §. si aquam. ff. de aqua quoti. et est. in. l. n. §. si quis in suo. z. in. l. si p publicū. ne quid in lo. pub. vbi etiā dicit qd si riu? aq ductus priuato noceat cōpetit actio puato. ex. l. xj. tabul. vt de nota. d. hō caucatur. Itē debet duci per locū solitu: quia aqua non debet deduci a suo solito cursu z. naturali. nec debet aliqd fieri in aq vt diuertatur a suo solito cursu. l. n. in. fin. C. ad. l. aquil. z. ibi per Bal. z. d. c. z. l. si seruus seruum. §. si quis aqueductus. ff. ad. l. aquil. z. no. in. l. j. C. de fer. ui. Et ideo dicit bal. in. c. j. §. si quis de mensa. l. iij. col. in. fi. de contro. inuelti. qd in isto aquarū ductu non solum inspicimus principium z. sed etiam loca vnde occurrat et alucos z. meatus vnde transit et si est veritissimus aque cursus hm eorum qualitate de vtiqz iudicare debemus pro hoc qd dixit in pncipali. huius. q. z. ideo non potest duci aqua aliter q. ducta fuerit etate pterita. l. j. §. quod autem. ff. de aqua quoti. et est. intelligitur mutari alucos solitus quando aque cursus mutatur ita vt aqua depressior vel altior vel rapidior sit incommodo vicinorum. l. j. §. quod autem. cum. §. se. ff. ne quid in flu. pu. Et intelligit vt dixi de solito cursu etate pterita nisi verteret maxima utilitas ducentis et modicum incommodum alterius vt est casus no. in. d. l. j. §. sunt qui purant. ff. ne quid in flu. pu. z. nota. Barto. in. l. quominus. in. xvj. q. ff. de sum. Et in commoditas vicini dicitur quando vnus haberet de aqua z. non posset. comode vri aqua iuxta solitum. Secus si esset incommoditas vel damnum: puta q. pauciores portabit frumentum ad molendinum suum propter abundantiaz alterius quia istud damnum non consideratur arg. l. quero. ff. de iurepa. z. l. fima. ff. de iurepa. et ita vult Barto. eleganter in dicta. l. quominus. in. xj. q. in. fi. z. Bald. in. l. j. in. ir. col. in. fin. oppofitio. ne. C. de sen. que pro eo. quod nota. Item si seruitus aqueductus debetur ex flumine et flumen mutauit alucum an duret seruitus in quo loco vt de plenissime qd dixit. §. in. vj. quest. pte. pali ver. item quid si deberet seruitus aqueductus. Item habes ius aqueducte pōt aqua ducere p quacūq. parte vult ab initio. vt. l. in. ff. de aqua quoti. et est. z. d. dicit ibi faciat debet subaucti ab initio an resp riuus sit cōstitutus: sed post locum eligit nō pōt amplī. vt. d. l. si. ibi dicit ne aqua. z. istō est regulare. z. per hoc. l. si cui. in. fi. cum ibi nō. ff. de ser. et dixit. §. in. q. pncipali. ver. item quid si non

expressatur vbi vide. z. per Bar. in. d. l. quominus in. xvj. oppofitide qd intelligit vt statim dixi in pte. ptece. et etiā plene dixi. §. de seruitu. in. iij. col. ver. si. quero numquid habens seruitutem itineris in fundo alterius in ver. seq. et per ea que ibi dixi cuncte declarari potest ipse articulus. Sed est dubium de questione quotidiana quida habent fundū in quo fons oritur z. per longissimū repus cui? forte nō erit memoriam in contrariū. z. aqua exiens de dicto fundo per se cepit discurrere partes inferiores patientibus illis quoz erat fons eo q. reti nere dicit aqua erat forte sibi inuile. z. habentes predia inferiora ceperunt dicit aqua colligere: et ad sua predia duxerunt p irrigandis pcedis nullis antius elapsis post etiā per tantū repus qd nō existat memoria in contrariū: vel habentes predia inferiora fecerunt coadunationē dicte aque z. ibi factū fuit molendinum z. ibi iter per longissima repora numquid habens fundū superiorē in quo aq oritur vult diuertere dicte aquas a loco predicti molendini et eas ducere ad alia loca inferiora que forte erant pro irrigandis illis locis. vel ibi vult facere vnu molendinum per se queritur numquid possit an vero dominus inferioris ad quorum predia discurrere conuenerant possint contradicere et petere qd aqua nō diuertatur a suo solito cursu. Et primo videtur qd dñs superior possit dicit aqua diuertere. nec per inferiores possit impediri q. in re sua iure id facere videtur per text. in. l. huiusmodi. §. item videamus. ff. de dam. inf. vbi habet qd si in domo mea putei aperio z. vne putei tui precie sunt id iure meo z. licite facere video: et nō teneo et huiusmodi facto etiam si tibi pmisisses dedam. inf. q. non potest estimari tale damnum tibi dari et initio operis mei in re mea in q. meo iure vult sum. vt. l. proculus. in. prin. co. ti. q. licet in suo facere qd quis vult. l. altius. C. de ser. et aq. et. l. qui luminibus. cum ibi no. ff. de ser. v. pte. qm in re sua quilibet est moderator: et arbiter. l. in re. mandata. C. mā. Sed hoc videt probari in. l. proculus. ff. de dam. inf. vbi dicit qd si aqua nascitur in meo cuniculo. que aqua vicino afferit utilitates licite est mihi facere in meo quicquid volo ad utilitate mei et vicini dicto lucro priuare dummodo non faciā animo nocendi sibi vt. l. j. §. deniq. el. j. ff. de aqua. plu. ar. z. ita vult gl. z. Bar. in. d. §. itē videamus. C. tertio hoc videt pbari in. l. si in meo fundo. ff. de aqua plu. ar. z. in. d. §. deniq. vbi dicit si in meo fundo aqua orit que ex fundo tuo venas habet pores meas venas in tuo excedere ita vt ad fundū meum aqua nō pueniat nisi seruitus mihi debita fuerit. vel nisi animo nocendi feceris vt vt agrū tuū faceres. Quarto vbi dicit quis recipit aqua in fundo suo solita discurrere ad partes inferiores z. ad utilitate inferiori si postea emerit fundū vicini inferioris potest ad ipsum fundū emitti aquam ducere licet inferiori lucrum auferat dummodo superior non noceat. vt est casus notabilis. in. l. j. §. illud labeo. ff. de aqua quoti. z. est. nā si aquam que alibi oritur postq. est ingressa fundū meum possim diuertere ad utilitatem mei fundi emitti non obstantē contradicione vicini inferioris vt ibi. et est glo. in. l. ex meo. ff. de seruitu. rusti. pte. dio. z. in. l. cum essent. §. j. eo. ti. multo magis potest di. diuertere aquam que oritur in meo fundo. Quinto pro hoc facit. l. scuti. §. Aristo. ff. si ser. ui. vendi. vbi dicitur quod in suo alij baccenus faceret licet quatenus nihil in alium immittat. Sexto hoc probatur. nam aqua oritur in fundo meo superior: ibi nascendo et dicitur mei dñi

illius fundi. l. solum. §. meum. ff. de rei ven. et. l. de eo. §. si quis. ff. ad exhib. cum si. et pro hac parte reperio ita fuisse consilium per do. Ros. de lampugnano. z. do. huiusmodi de castellione in consilio qd incipit. factū sic se hz quida notabil. Contrariū videtur q. immo dñs in cuius fundo superior oritur aqua nō possit diuertere ne discurrat ad fundū inferioris. primo per text. in. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quot. et est. vbi videtur esse casus ad literā pro ista parte nā ibi rex. dicit q. aqueductus cuius origo memoria excesse iure constituti loco habetur. Sed ad idem. l. j. in. fi. ff. de aqua plu. ar. vbi dicit longam consuetudinem veluti iure impostam seruitutem videri. C. tertio videtur esse text. in. d. l. hoc iure. §. aqua qui dicit aqua que in riuo nascitur tacite lucrisse ab eo qui dicit. Quarto hoc probatur quia regulariter aqua nō diuertit a suo cursu. l. n. in. fi. C. ad. l. aquil. z. l. ptes. et. l. si manifeste. C. de ser. z. no. bal. in. d. l. q. et. in. l. lapilli. ff. de re di. z. dicit supra. in. prin. huius. q. pncipalis. Quinto probatur si tempus cuius non existat memoria habz vim tituli vel pmilegij. d. l. hoc iure. §. dicit? aque et. c. super quibusdam. §. pterea. de ver. sig. et hz seruit. iure concessit. vt. l. j. §. idem labeo. ar. si in agro tuo. ff. de aqua plu. ar. Si fuisset constituta seruitus per dominum fundi superioris vel facta venditio vel pmilegij de illo iure aqueductende non posset illum cursum aque diuertere in precium inferioris cui esset facta concessio. l. in cedendo. ff. de aqua plu. ar. et. l. hucio. ff. de aqua quoti. et est. ibi et si per alium. Sexto hoc probat in. l. j. §. si. ibi lo cum velit ducere impune. ff. de riuo. C. ultimo pro hoc videtur esse text. ad literam in. l. si quis diurno. ff. si ser. ven. Et pro hac parte reperio plures coluissit. Ego so in hac. q. pro veritate et oim concordia puto esse distinguendum aut dominus qui vult diuertere aqua nequis currat ad loca inferiora hoc facit aio nocēdi dñis inferioribus et nullo modo potest. vt. l. j. §. deniq. marcellus. ff. de aqua plu. ar. et. ibi glo. in ver. non haberi et nor. glo. in. l. fluminum. §. si. in ver. non tenere me. ff. de dam. inf. que glo. in. §. si. singulariter vult q. in dubio non psumitur quis fecisse aio nocendi. l. merito. ff. soc. circa qd vide que dixi. §. in. j. lib. de solo siue area ver. sed est dubium an psumatur facere ad emulationem. et in rit. de fenestra in prima parte ibi cōda fallentia. Aut nō fecit aio nocēdi sed pro sua utilitate: tunc est subdistingendum. Aut in predictis non est statutum sed generalis consuetudo in loco circa predicta vel conuentio aliqua inter partes: tunc est illi consuetudini vel conuentioni vt dixi §. circa. pncipali. huius. q. pncipalis. Et adde q. ille qui pmittit solam patientia nec per alia verba constituit seruit. nō videbitur seruit. constituit: sed se personaliter obligare. vt. l. si sub vna. §. si quis via ff. de verb. obl. hm Bal. in. c. j. §. si quis de manso. in. v. col. in. prin. in. ritu. de controuer. inuelti. vnde quod no. in. d. §. si quis viam. et in. l. in. §. opus ff. de ali. iudi. mu. cau. fac. et quod dixi supra in. iij. q. pncipali. Aut est sententia lata inter partes vel alios. et dicit vt dixi. §. in. ver. sed dubium circa predicta. Aut nō est statutu cōsuetudo generalis conuentio vel sententia. z. iterū subdistingue aut aqua illa discurrat ad fundos inferiores iure seruitutis. aut iure cuiusdam facultatis. C. primo casus quando iure seruitutis sine dubio dñs superior in cuius fundo oritur vel alias non potest aquaz diuertere z. si diuertat potest inferior: agere cōtra

Districtio pulcra.

est. ut est casus. in l. si quis. binturno. ff. si serui. ve. Et intellige necesse de seruitute acquisita. s. etiam qd quis esset in quasi possessione serui. a quod uen-

Differen- tia inter facultate et seruitute

Quot res dicunt ad scriben- da seruitu- re adu- ctus.

seruitutes eo. ritu. et per hoc Ang. et doc. su. c. non e- extra de postu. prela. et in. c. cum ecclesia sutrina. et tra de causa. pos. et prop. et. Et quod quis fuerit usus iure seruitutis comprehendendi potest et acti-

uit seu discurrere nec interuenit alijs hominis usus vel factum: puta qd per venas subterraneas aqua de fundo superiori discurrat ad fundum mens-

questioni et primo questionis. s. formare in vers. sed est dubium de q. quotidiana videtur quod si aqua oritur in fundo superiori. et postea discurrat ad fun-

ratores. ff. de serui. rufi. pte. et pbatur in l. iij. §. plane. ff. de vi. ant. clam. et no. in. d. l. ij. in princ. vel nisi sit ducta aqua p tantum tepus cuius memoria no extet. vt no. Bar. in l. quominus. in prima opuntione. et in prima. q. ff. de flumi. et ita intelligo. Lantep. q. incipit super publicis locis. ff. de re. diu. in loco pub. in quantu loquit in puuato dicente aquam per locu publicu fm intellectum glo. ibi in ver. amepa. Et qd requiratur tm tepus quod non extet memoria in contrariu vt puuatus pos sit pferbere locu publicu tenet glo. in. d. l. iij. in peratores et Bal. in. d. l. lapilli. in. q. de re. diu. vbi dicit qz quis no possit pferbere ius habe di molendinu in flumine publico. qz iura publica populoz non possunt pferri. l. ff. de vsuca. tm possunt pferri per tm tempus cuius non extet memoria: qz hz vim puuilegi. l. hoc iure. §. dicitur. aque. ff. de aqua quori. et est. Et hoc tpe dicit pos se pferri ius habendi molendinu i flumine pu blico. immo plus dicit qz. x. anni sufficiant. s. com Jo. vt no. per glo. in. d. l. de re. di. §. flumina in ver. fi. obus. Sed illa glo. non probat hoc: qz non loquit tur de pferendo iure publico iure in quo erat sicutum vnicuiqz ex quo ius piscandi est commune omnibus. vt. d. l. flumina. 2o qz iur. ergo illa glo. de pferendo cotra puuatu qui similiter habe bat prius ius piscandi. tunc bene sufficiunt. x. vel. xl. anni: et ita intelligo illam glo. et pro hoc est ter. cum glo. in. l. ff. de vsu. et in. l. si quis p. ff. de di uer. et tempo. pferri. et hoc pcedit qm fuit in qsi possessione iuris piscandi. alias non sufficeret qd piscatus fuisset. vt. vel. xl. anni. vt no. Eng. in. d. l. fin. Nec obstat pdictis. l. ff. de sa. san. eccl. cum aut. ibi posita que incipit quas actiones: qz loqui tur qm tractatur de pferendo rem puuatas q spectabat ad ciuitatem vel locu publicu. Et ex pdictis distinguendo ita cōcludas. aut queritur de pferendo locu publicu: pura deducendo a quam per viā publicam: et requiritur tm tempus qd non extet memoria in contrariu. vt. d. §. dicitur. aque. aut de pferendo ius publicu contra pu uatum. pura q quis possit solus piscari in flumine publico: et sufficiunt. x. vel. xl. anni si fuit i quasi possessione piscandi. vt. d. l. ff. de vsu. in princ. ff. de vsu. aut de pferenda re puuata contra rem publicā et regulariter sufficiunt. xl. anni. vt. d. aut. quas actiones. Aut tractatur de pferendo iure puuato contra puuatum: pura seruitute. et tunc aut hz causam continuā vel quasi: et sufficit longu tempus. et. vel. x. annorum. vt. d. l. si quis d. uturno. aut hz cam discontinuā: et requiritur tm tempus cuius no extet memoria in contrariu. vt. l. ij. in fi. ff. de aqua plu. ar. cen. et no. glo. in. l. seruitutes pte dion. ff. de serui. ti. general. ¶ Tertio casu qm qritur de pferendo respectu pami dñi superioris in cuius fundo aqua oitur. et tenco qd nullū ius sit questu dñi ipsum per dñm inferioris: qz qritur ad dñm superioris fundi in quo aqua oitur non pdr dicit qd fuerit: aut sit aliqua quasi possessio seruitu ris si in fundo suo superioris nihil actū est: sed ipse dñs superioris vtebatur aqua per fundum suū sine facto dñi inferioris: vt pte et hz que dicta sunt. ¶ Secda questio ex pdictis decidit quidam dicit aquam p fistulas vel canalia lignea vel habebat ius claudendi clauca certis horis ne aqua labere tux ad fundum vicini sed vt dicitur ad funduz suū. et ex istis fistulis seu canalibus vel clauca clau sa fluere consuevit certa pars aque per foramina vel qz clauca clauderetur cū stramine vel iterqui linio aut terra ex qua aliquantulum illiare con

Titulus di
fincio
quā bene
nota.

seruitus: que aqua discurret per loca inferiora et col lecta fuit per dños inferiores longissimo tpe pro irrigandis pcedns ius vel p bauitu aque vel alio vsu: dñs superior qui hz ius aqueducende vult ita claudere aquā vt nihil penitus discurrat ad loca inferiora: dñi inferiores volunt vt discurrat illa modica aqua sicut discurrere consuevit. et videtur quod claudere non possit. qz aqua non pdr diuer ti a suo solito cursu. l. ff. de aqua. l. i. p. ff. de ser. l. si manifeste. cum ibi no. C. de serui. et de hoc vide tur esse casus i terminis. in. l. ij. §. ff. de riuo. In contrariu videtur qz dicta aqua no discurrat ad fundum inferiorē iure seruitutis sed iure familia ritatis. et quo dñs inferior nihil fecit in fundo su perioris: sed ipsa aqua: qz cōmode retineri non po tuit. discurret de se ad loca inferiora: quod posse cā superior: rotam continere et sibi conseruare. vt dicitur esse ter. ad literam. in. l. iij. in princ. et. §. ff. de riuo. vbi in prin. hec verba scribuntur. Nam si operis aliquid faciat quis vt magis aquam cōser uet vel cōtineat non impune pdr prohiberi. Ego puto deinde. in. §. dicitur seruius et labeo scribit si quis riuum q ab initio terrenus fuit qui aquas non contineat cōmunitariū velit facere audiendū esse. Sed et si cum riuum qui struclitū fuit terre num postea quis facit aut partem riuu que non esse prohibendum. et istud est verius. Quod tamē intellige qm hoc faciat domus superior: exurgenti necessitate vel ex magna vtilitate. et ita loquitur. d. l. in. in. princ. et. §. j. sed vbi non est necessitas vt gens vel magna vtilitas: tunc non potest. et ita lo quitur. l. ij. §. si quis terrenum ff. de riuo. secundū Bar. ibi qui ita concordat dicta iura. et tunc secundo potest dici et aliter concordari. Aut dñs superior vult facere murū ad latus vt aqua non vegetur et potest. vt. d. l. ij. in. princ. et. §. j. et vult fundum riu de terreno lapideum facere et non potest. vt. d. §. si quis. s. com glo. ibi. et tunc tertio potest concordari. Aut vult cementariū facere et potest. Aut vult de lapidibus ordinatis et compositis et no potest. vt vult glo. in. d. §. si quis terrenū fm alium intelle ctum. Item quod dicit aqua contineri posse intel lige qm dicta aqua ducebatur per dñm superioris absqz alia obligatōe. Secus si tenebatur premio vel pacto vel alia obligatione ducere per canalia lignea vel clauca forameu claudere terra vel stra mine vel sterquilinio crederet mutare forma pura de lignis facere lapideus vel claudere forameu cū lapidibus vel ligno qz non posset in puidicium inferiorum. argu. l. p. ff. de serui. et. l. ij. C. ad. Laquil. cum si. Et intellige quādo nulla seruitus fuisset imposta qz si esset imposta no posset mu tare formam. vt est casus. in. l. ij. ff. de riuo. ¶ Et circa pdicta potest dubitari. quid si habeo ius du cendi aquam per fundum tuus iure seruitu. duxi per riuum apertum et tunc volo riuum subterra neum facere. et videtur quod non possum: qz ex hoc aufero domino soli commodum appellendū pecus ad dictum riuū vel hauriendū aquam ex eo et ita labeo videtur dixisse. in. l. iij. in. princ. q incipit labeo. ff. de riuo. In cōtrarium videtur quod im mo possum claudere: qz quod dñs soli p quem du citur riuus puuetur cōmodo hauriendū aquas ex riuo vel appellendū pecus ad eum pcedit ma gis ex occasione qz iure. et ita videtur fuisse sententia pomponij contra Zabeonem. vt dicit Paul. in. d. l. ij. §. Tu po pro concordia ita conclu das. Aut est imposta seruitus fundo vicini vt pos sim ducere riuū apertum per fundum. et tunc no possum claudere. et ide si dictum est de riuo dau

fo: qz non potest aperiri. qz aut est dictum de riuo aperto vel clauso. et tunc distingu. aut claudendo vel aperiendo riuū non sit deterior conditio dñi fundi seruientis per quem dñco riuum. et teneas qd possim claudere vel aperire. et ita intelligatur opt. pomponij per. l. ij. in. fi. ff. de riuo. Aut sit dete rior conditio dñi fundi seruientis et tunc aut est maior vtilitas eius cui debet seruitus q dñi fundi seruientis damnum et tunc aut potest claudere vel aperire. per. d. l. in. fi. et sic etia procedat opinio pomponij aut est magis damnum dñi fundi ser uientis q vtilitas dñi fundi dominantis q ducit aquā per riuum. et tunc non potest mutare clau dendo vel aperiendo. et ita intelligatur opt. Zabeo nis. Et no. glo. magnam. in. d. l. ij. ff. de riuo. quas sequitur. ibi Bar. ita etia vult glo. in. l. ij. in. princ. in ver. aduersarij. co. ri. q glo. singulariter vult qd qñ opus sit causa seruandū aquam vel retinendū necessario non habz locum pdicta dñi iuris. de quo vide qd dicit in precedenti. q. in. ver. et hoc intel lige esse verum. ¶ Item supra pdicta dubitari potest qz si quis hz ius ducendi aquam p fundum vicini et dicit per riuum. nunc vult nouū canalez vel fistulas in riuo collocare cur nunqz habuerit: an possit. Dic quod sic. si impeditur cōperit ei interdictionem vtile de riuo si propter ipsius vilita tem hoc facit sine in cōmodo ducere eius cuius ager est. vt est casus. in. l. fernus. §. si quis nouū. ff. de riuo. et idco datur vtile interdictionem non directū: qz directum datur qm iam habuit. vt dicit ibi glo. in verbum vtile. ¶ Et qm dicitur. Si primo duxi per fistulas vel canalez per fundum vicini: nunc volo ducere per riuum. dic qz non possum. qz hoc fieret cum in cōmodo ducere vicini foderet in eius fundo. arg. d. §. si quis nouum. ff. de riuo. vbi etia dicitur quod non possum dilatare vel artollere vt extendere riuum vel per alium locū ducere et hoc probatur etiam. in. l. ij. §. qd autem ait. ff. ne quid in flumine publico. et in. l. ij. §. reitruas. ff. ne quid in lo. pub. Et adde quod dicit supra. in. h. col. in. h. v. in. q. p. in. in. ver. item habens ius aque ducende. ¶ Tertia questio principalis ex pdictis de diti potest si aqua oitur in fundo rufi et discurret ad fundum sempromij et fundo sempromij ad fun dum casij nunquid sempromij possit aquā postp est ingressa fundum suū ipsam cōtrahere vel diuer tere ad alium fundū suū inferiorē ita vt ad fun dum casij non perueniat ad que est solita perueni re. et videtur qd possit eam contrahere vel ad alias partes luas vt alienas ducere. vt. l. ij. §. illud labeo. ff. de aqua quo. et est. et est glo. in. l. ex. meo. et in. l. cum est. §. ff. de serui. pte. et sepus hoc dicitum est. Contrariū videtur tenere Bal. in. l. lapilli. in. h. col. circa si. ver. tu distingue qui dicit. Aut aqua nascitur in pcedio et potest eam mihi impedire qz beneficio riuo ex pcedio tuo habeo. aut in agrum meum aliquid veniat: tunc cum non habeam ego inferiori beneficium: tunc non potes mihi auferre cum tibi no prosit: mihi noceat. et sic Bal. videtur sempromij qui in medio est non posse aquam diuertere quando mihi no est et sibi impedire qz sic a contrario videtur sentire quod si sibi pro desset posset diuertere. ¶ Tercio puto aliter di stinguendum. aut queritur de impedimento do minij superioris fundi in quo aqua oitur aut de impedimento casij domini inferioris. primo casu concludo. aut est imposta seruitus fundo inferiori certo modo et secundum illum modū aqua de bet duci et no aliter argumento. l. ij. in. fi. de riuo l. iij. in. meo. in. h. de aqua plu. ar. et ar. corum

q dicit in prin. huius. v. ff. q. p. n. cipalis. Aut est iposi ta seruitus: sed no limitata: tunc ide qñ veller di uertere supra cotra debita seruitute: qz fundo su periori nulla debet seruitus: et tunc dicitur qd dñs superior: regulariter no pdr impedire postp aqua est ingressa fundū sempromij nisi illa aqua seu cr diuersio sit nocitura fundo ex quo aqua oitur: vt d. l. ij. §. illud labeo dicit. ff. de aqua quori. et est. vt no. glo. in. d. l. ex. meo. ¶ Secudo casu pncipali di cas. Aut casus domini inferioris habet seruitute aliquā in fundo sempromij superioris vel in quasi possessione seruitutis dicit fundi sempromij no pot erit sempromij diuertere aquam contra debita seruitutem: vt. l. p. ff. de ser. et in. l. si manifeste. C. de ser. et. l. ij. C. ad. l. aquil. cum si. aut non habet casus ali quam seruitutem nec est in quasi possessione ser uituris fundi sempromij superioris: puta qz aqua ex fundo superiori extendit se ad fundum. casij per modū facultatis: puta qz casus nihil fecit in fun do sempromij: et tunc aut sempromij vult diuer tere animo nocendi casio et non potest. vt. l. ij. §. de ni. §. ff. de aqua plu. ar. et no. glo. in. l. fin. §. ff. de dam. in. sec. qd in dubio non presumitur: vt no. glo. notabilis. et docto. in. d. §. ff. et Bald. in. l. lapilli. in. h. col. ad. fin. ff. de re. di. et. §. in. di. versum. ego vero. In hac ratione pro veritate et concordia sic distin guerem. aut vult diuertere plus aque q sit ei vtile et potest: quia propter excessum odij presumere tur fecisse animo iniuriandi seu nocendi. vt elegā ter dicit Bald. in. d. l. lapilli. Aut non vult diuertere animo nocendi: tunc aut sempromij habet aquam iure seruitutis sibi debere ex fundo rufi in quo aqua oitur. et tunc aut illa seruitus est limitā tata. puta vt sempromij possit aquam ducere ex fundo rufi ad fundum suum causa irrigandi ipm certis horis. et tunc videtur qd ad illum vium tan tum possit vti: et non ultra. arg. l. certo generi. ff. de serui. rufi. pte. que limitata dispositio limita tionis producit effectum. l. in agris ff. de acquire. re. do. et sic qd ultra illum vsum non possit aquam diuertere in damnum casij inferioris ego tamen in hoc credo contrarium esse verius de iure: qz cum aqua ex fundo sempromij discurrat ad fundū casij no iure alicuius seruitutis: sed facultatis tantuz est in potestate sempromij aquam retinere vel eaz diuertere ad alia loca qz sua est postp est ingressa fundum suum per ea que dicta sunt. Nec ob. dūm dixi qd limitata dispositio limitatū producit effe ctum quia illa regula pcedit quo ad personā rufi superioris pro qua limitata est non quo ad psonā casij inferioris cuius qua nihil conuentus est. tunc potest dicere sempromij casio qm ad re perti ner liberat eades habeo. l. loci corpus. §. comperit et ibi §. lo. ff. si seruit. vendi. facit. l. si p. §. si huius pliger. ff. qui portio. in. pig. hab. et. l. ff. C. de rei ve. di. et qz regulariter possim opponere de iure fer rti quando est exclusum iuris agentis. vt no. in. d. §. comperit. et per. §. in. et docto. in. l. cum seruius quispiam. C. de ser. rufi. et per Barro. plene in. l. ff. de re iudica. et per Barto. et Bal. in. aut. qui rem C. de sacrosan. eccl. et per §. lo. in. l. his colque ter. §. j. ff. fami. erciscun. et per notata per Barto. Bald. et docto. in. l. si alienum. ff. solu. mar. Aut est seruitus imposta fundo sempromij per rufi domini superioris: tunc limitata sed impliciter vide licet vt possit ducere aquam ad fundum suum. et idem multo magis dicitur: et vt proiure dicitur aut sempromij recipit aquam in fundo suo ex fundo rufi superioris non iure seruitutis sed iure facultatis: et tunc aut sempromij diuerendo

Dicitur

acquam a fundo cui nihil sibi prodest et caio no-
 cet et non potest diuertere: q. caiond recipit aqua
 et beneficio sempromi. et ita intelligatur Bal. in.
 d. l. lapilli. ff. de re. diu. pro quo facti. l. j. s. id est ait
 aqua. ff. de aqua plu. ar. Aut diuertedo sempromi-
 bo aqua ex fundo casit caio non nocet: quod tibi
 non nocet et tibi prodest facilliter concedendus est
 vt. l. n. s. nec igitur. et ibi no. ff. solu. ma. et ar. l. su.
 s. si. et. l. proculus. ff. de dam. insec. Aut diuertedo
 pdest ipsi sempromio et nocet caio. et in hoc est ma-
 ior dubitatio. et Bal. videtur sentire. d. l. lapilli q.
 non possit. ego teneo contrarium ex quo semper
 facit in suo et aufert lucrum caio cui nulla serui-
 tus debetur. vt. d. l. fluminum in si. et. l. proculus. et
 per ea que dicta sunt. s. et in quantum dixi in tota
 illa. q. quod sempromio potest aquam diuertere
 in damnum cui inferioris vel contra voluntates
 tyri superioris intellige nisi isti tres fundi fuissent
 prius vnus tantum vel nisi fuisset vnus tantum
 fundus et postea fuerint diuisi vel diuisus inter
 eos vel eorum auctores puta coheredes vel lega-
 tarios vel quia simul emissent dictum fundum et
 postea inter ipsos diuisissent. quia tunc quilibet
 deberet vti aqua sicut erat et discurreret tempo-
 re diuisionis dicti fundi: quia si tacite videtur ac-
 tum inter eos ex quo ita discurreret tempore di-
 uisionis. argu. l. qui binas edes. cum. l. scque. ff. de
 seruitu. v. ba. predio. et. l. quod conditio. cum ibi
 notatis. ff. de dam. insec. et argu. eorum que dicit
 Bal. in. c. j. s. ff. quis de manso. in. i. i. colum. in. fin.
 in. titu. de controu. in. i. i. et per ea que dixi in
 versu. Item predicta intellige vera. ante versu. l. i.
 et predictis sequitur de cano multarum questio-
 num. s. facit. l. alienatio. et. l. si aqueductus. ff. de co-
 traben. enrio. et. l. in his. s. non debeo. ff. de regu.
 iuris et pro hoc facit. l. ediles. a iure in princip. ff.
 de edil. edic. vbi dicit si venditur equus qui habet
 sellam vel ornamenta tempore quo venditur vi-
 detur esse vendita sella. et ornamenta. vt ibi dixi et
 not. per Barro. in. l. cum qui. s. non solum. ff. de
 furtis. et per Auil. Bart. et doc. in. l. si vt certo. s.
 vsq. adeo. ff. de commoda. et habetur per Angeli. de
 are. in. l. de acio. s. in duplum. qui dicit plus qd
 non solum veniunt ornamenta que habebat tem-
 pore venditionis. sed etiam ante per duos dicitur
 est casus mirabilis in. d. l. ediles. a iure. s. vendidi
 et tibi etiam de hoc dixi. et in. l. via constitui. s. fin.
 et quod ibi not. Bar. ff. de seruitu. rufi. predio. et
 l. si in vendendo. in. princip. ff. de contra. enrio. cum
 si. In quibus habe. q. in dubio res videt esse ven-
 dita vel diuisa libere et non cum aliqua seruitute
 q. illa iura intelligo de futuris que habet cau-
 sam momentaneam: pura itingit. Secus si successi-
 uis sicut est seruitus aqueductus: vt. l. forame. in.
 prin. s. ff. de ser. v. ba. p. c. vt plene dixi. s. in. j. lib.
 in. tri. de ser. itinens seu aditus vbi oino vide p. de
 claratione huius questionis. Nec ob. etiam. l. si qd
 edes. in. prin. ff. de ser. v. ba. p. c. vbi d. q. si plures su-
 di q. debet ser. efficiant vni? tm ser. tollit: q. res sua
 nemini serui. l. in re coi. eo. et. l. si postea vni? de il-
 lio videtur: vel diuiditur videt veda vel diuidi libe-
 re. Pro hoc. d. l. si vendido in. prin. q. illa iura intel-
 ligo nisi tpe venditionis vel diuisionis aqua dis-
 curreret per fundos predictos: q. videtur vendi-
 tio et diuisio facta vt fundi remaneat sicut tunc res
 periebant. Sed si aqua tempore diuisionis non dis-
 currat per predictos fundos vel erat prius serui-
 tus habens causam momentaneam. tunc est aliter
 dicitur nisi in diuisio dicitur cu accessib? et egres-
 sibus vsq. ad vias publicas et cum aq. aquarii: q.

decuribus et vt plene dixi. in. d. titu. de serui. l. i.
 seu aditus: que ola perpetuo tene menci: q. sunt
 quotidiana. ¶ Quarta q. sio principalis potest ex
 predictis decidi in casu conuerso. Na. supradicti
 est qd dno superior: vult pcedere venas in fundo
 suo ortas et impedire ne aqua discurrat ad fundu
 inferiorem quid e contra. quida bz fundum super-
 riorcm in quo aqua nascitur. puta profunde per-
 ry. pedes q discurrat solum ad fundum vicini infe-
 riorcm per subterraneos meatus q: no transeat
 meatus illi fundus vicini aqua ascendit in fundo
 superior per illos. ry. passus et ducitur a dno su-
 periori per fundu suu: dno inferiori fodit in fun-
 do suo. et ex eo aqua exiit. ita vt non possit ampli-
 ascendere ad superficiem fundi superioris querit
 nunquid possit. et videtur qd sic per. l. fluminu. s.
 item videmus cu. l. proculus. ff. de dam. insec. cum
 alijs similibus. s. ad hoc allegatis ego teneo con-
 trarium. per tex. in. d. l. fluminu. s. ff. in si. vbi d.
 qd si tam alte fodiam in meo vt paries tuus stare
 non possit tibi teneo: et sic tibi probatur si aucto-
 ribi id quod a me non habes nec a meo peruenit
 sed a tuo. et sic infero tibi damni hoc de iure face-
 re non possunt: q. ibi alte fodiens q. promiserat.
 de dam. insec. auferebat lucrum qd non peruenit
 bar a re promissoris. Na firmitas parietis vicini
 cui erat facta promissio. de dam. insec. peruenit
 bar a re promissoris. Na firmitas parietis et illud
 fundamentu est ipsius vicini non aures peruenit
 bar a domo ipsius fodientis. ideo hoc facere non
 potest scdm pau. de cast. ibi qui dicit istum esse ve-
 rum intellectu illius rex. que glo. et doc. non vide-
 rint: sed ita est in casu proposito dno fundi infe-
 rioris fodiendo in suo fundo et aquam educendo
 aufert dno fundi superioris aquam q. peruenit a
 fundo superior ad inferiorcm et non e contra: er-
 go de iure non potest. p. cetera hoc et probari po-
 rest: quia sicut edificando in meo non possum mig-
 tere in alienum. l. quemadmo. s. si potest. in. si. ff.
 ad. l. aquil. et. l. si vicem. s. si ad ianuas. quod vt aut
 clam. ita videtur q. simpliciter in alieno im-
 mitere. iuxta. l. id quod nostru. ff. de regu. iur. et q.
 magis damnum contingit in auferendo rem alie-
 nam argumento aut. multomagis qd etiam edifican-
 do in meo non possum auferre illud quod est alie-
 num nec a me habet originem quia plus videtur
 esse auferre alienum: q. simpliciter in alieno im-
 mitere. iuxta. l. id quod nostru. ff. de regu. iur. et q.
 magis damnum contingit in auferendo rem alie-
 nam argumento aut. multomagis. C. de fac. san.
 eccle. et. l. promagis. ff. de iureiuran. Qd singulari-
 ter not. quia potest trahi ad decisionem multarum
 questionum similitium. Puto tamen si velle domi-
 nus inferior in suo fundo fodere non causa pre-
 dictam aquam habendi similiter forte vt pgnum
 facere vel cloacam non impediretur si ita clauder-
 ret meatus aque subterranee qd non impediret
 ascensum eius ad fundum superiores. ar. d. l. flumi-
 num. s. ff. ibi et paries stare non possit a contrarij
 sensu. et ar. d. s. ff. ver. ait trebari? vbi neq. em ope-
 ris mei iniriu damnu tibi dari in ea re in qua iu-
 re meo vsus sum. ff. de dam. insec. ¶ Quinta q. sio
 similiter decidi potest si aqua discurrat a fundo ty-
 ri superior: et in fundo sempromi inferiori per ve-
 nas subterraneas: et quia sempromius non fodit
 in fundum suum tota aqua fluere consuevit ex su-
 periori fundo tyri: nunc sempromius fodit in fun-
 do suo et venas suas aperuit: ita vt tota aqua ra-
 illa que in venis suis nascit q. illa que ex venis ty-
 ri fundi superioris discurrat ad fundum ipsius sem-
 promi et defuat ascendere ad superficiem fundi tyri.
 nunquid ita possit fodere sempromius. et per dictis
 concludendum est. aut queritur nunquid potuerit

videre et aquam ducere ex venis que ex fundi sui
 venis prodeat et sine dubio potest: qui fodit in
 suo nihil mittit in alienum. nec de alieno aliquid
 aufert. Bar. querit de diuisione aque que oritur ex
 venis subterraneis fundi tyri superioris. et bice-
 dum q. non potest per. d. l. fluminu. s. ff. in si. et per
 ea q. dixi. in. q. pcedere. ¶ S. est vltima predicta
 querit si ille qui h. ius aqueductus admiscuit
 aliam aquam illi qua modo ducere solebat nun-
 quid possit prohiberi. qd sic. non solus addita
 aqua sed etia pro toto simul mista poterit probi-
 beri. vt cit. rex. in. l. j. s. ite querit. ff. de aqua quoti.
 et est. et ratio est: quia illa aqua mista est indiuisibi-
 lis. et p. cetera vtile per inutile vitatur: ita vult
 glo. in. d. s. sequenti. et pro hoc facit ratio: q. in m-
 diuisibilibus vtile vitatur per inutile. vt. l. si sp-
 duo. s. generaliter. ff. de via publica. in. l. pedius. in.
 prin. et ibi not. ff. de arbi. et per Bar. et doc. in. l. j.
 s. penul. ff. de verbo obli. Quod intellige verus qd
 aqua admista est facto h. ius. scus qd aqua crescit
 non facto h. ius sed naturaliter q. tunc no potest
 prohiberi ducere tota aqua. vt cit. rex. notabilis.
 in. l. hoc iure. s. aquas q. in riuo. ff. de aqua quoti.
 scdm Odra. et Silber. de rosa. in. l. rutilia polla. ff.
 de contrab. em. ¶ Alterius quero. statutum est
 in ciuitate vt quis possit ducere aquam ex fundo
 suo superiori per fundu vicini medium ad aliq. d.
 fundum suu inferiorcm. soluendo damnu vicini
 qd cautio fiat in fundo suo quod statutum valet
 propter publicam vtilitatem: vt dixi. s. in. v. q. p. inci-
 pali per not. in. l. si. C. si contra ius vel vtilita. pu-
 bli. q. modo quis vult ducere aquam per fundum
 vicini ad suu in quo fundo vicini est fons v. sunt
 v. ue aqua. et si poterit in eo fodere vel per ipsum
 aquam ducere miscetur aqua sua cu aqua vicini et
 vtraq. transibit ad fundum inferiorcm nunquid
 possit et videtur q. sic: q. statutu loquitur simpli-
 ter qd per fundum vicini possit aqua duci satisfa-
 ciedo sibi damnu. ergo simpliciter et indistincte
 d. intelligi. rix. distin. si romanoz. Nec distinguit
 an sit damnu respectu terre fundi vel respectu aq.
 vicini ad suu in quo fundo vicini est fons v. s. pre-
 tio. ff. de publi. p. cetera h. ius statutum est fauo-
 rabile et factum propter publicam vtilitatem. ergo
 videtur esse in dubio intelligendu late et amplian-
 du vbi subest eade ratio iuxta notata per Bar.
 in. l. si constan. in. prin. i. q. p. inc. partis principa-
 lis. soluto maru. et p. et doc. in. l. j. C. de adulte.
 et per modernos. in. l. si vero. s. de viro. ff. solu. ma.
 Sed contrarium dico verius esse de iure. Na illud
 statutum d. intelligi dummodo non fiat damnum
 vicino in suo aqueductu. vt p. bar. in. l. hoc iure.
 s. is q. ius aque. ibi aquarum rivalibus. ff. de aqua
 quoti. et est. et. l. imperatores. ff. de ser. rufi. predi.
 et. l. j. s. sunt qui putant. ff. ne quid in flumine pu-
 blico. et facit quod dixi. in. in. q. principali. circa
 finem. Item de hoc videtur esse rex. in. l. p. cetera.
 C. de serui. et aqua. cu ibi no. per glo. et doc. Item
 hoc probatur ratione q. privilegiatus et cause p. i.
 uilegi sunt paris potentie potio: conditio est pos-
 sidentis. vt in campari. de reg. iur. in. vj. et. l. in ser-
 uum. s. de illo. ff. de ver. obli. et no. Barro. et doc. in
 aut. alias actiones. C. de fac. san. eccle. et facit ad
 hoc. l. verum. s. penul. ff. de mino. in. c. si. extra de
 ordi. cogni. Sed ille per cuius fundu vicinus vult
 ducere aquam: bz etiam aquam q. est similiter pri-
 uilegiata. vel q. est dicit aut ducere potest ad irri-
 gandos agros: ergo non d. sibi auferi ius aque
 sue vt alteri concedat iuxta notata per glo. et doc.

in. d. l. p. cetera. Item pro hac opinione facit. l. si. s. 4.
 sine excep. ibi ne quid posteriori datum est. et. C.
 qui potio. in. pigno. habet. vbi probatur q. qd sunt
 due dotes non debemus magis fauere vni q. al-
 tcri. et sic non debemus cooperire vnum altare et
 aliud dis cooperire. vt ibi no. Bar. et doc. et glo. in
 aut. quomodo op. epul. s. ff. neq. effusas. in. ver. q.
 per illum rex. colla. j. et pro hoc facit etiam aut.
 nisi rogati. cum ibi not. C. ad treb. facit etiam ad
 hoc quod dixi. in. q. pcedere. nec obstat qd sta-
 tutum loquat simpliciter. vt possit aqua duci per
 fundum vicini satisfaciendo sibi damnum: quia
 d. intelligi de damno alterius aque que gaudet
 eodem privilegio per predicta. Nec obstat quod
 statutum sit fauorabile et in fauorem aqueductus
 et propter publicam vtilitatem: q. idem fauor est in
 vtroq. casu. et ideo melior est conditio possidentis
 vt dixi. ¶ Quero nunc de alia. q. quoti. aqua ex fun-
 do meo superiori descendit ad tuum inferiorcm et
 inundat totum fundum tuum et magna abunda-
 tia aquarum queritur de duobus. primo. nunquid
 ego qui sum dominus fundi superioris cogar re-
 tinere aquam in fundo meo. puta faciendo fossas
 et aggeres et in eo aquam recolligendo ne discur-
 rat ad fundum tuum. Secundo. pro quo quod non
 cogar retinere an possim te inferiorcm cogere vt
 eam in fundo tuo recipias et fossam facias vel al-
 uentem et aggeres vel parietis quod aqua descen-
 dat ex meo ad tuu: et sic ex tuo ad alium inferiorcm
 et circa que dicas in primis tria esse consideranda.
 ¶ Primum est legis conuentio vt si aliqua inter-
 uenit illa sit seruanda. l. j. s. deniq. ait. et. l. in sum-
 ma. s. ff. de aqua plu. ar. et. l. j. s. h. conuenit. ff.
 de positi. cum alijs similibus alleg. in. glo. supra. ita
 principio huius. v. in. q. principalis. ¶ Secundus
 est loci natura que debet inspicere que est vt realiter
 fundus inferior superioris seruiat vt pariatur hae
 seruitutem: et teneatur suscipere aquam fundi su-
 perioris nisi aliter conuentum sit. vt. d. l. in sum-
 ma. in. prin. Agri enim naturam seruandam esse
 dicit. d. l. j. s. non sit ducta. et semper inferiorcm su-
 periori seruire atq. hoc in commodum naturali-
 ter parti inferiorcm agrum a superiore compensa-
 req. debere est alio modo sicut est omnis pin-
 guedo terre ad est decurrit. ita etiam aque in com-
 modu ad cum defluat. vt eleganter dicit rex. in. d.
 l. j. s. deniq. ff. de aqua plu. ar. et. d. l. in summa. in.
 prin. eo. ri. ¶ Tertium est quod d. considerari qd
 non esset dicta aliqua lex inferiori vel superiori.
 natura enim loci hoc declarat. q. plana sit loca et
 ita vt nullus ager possit dici inferior vel superior
 tunc loci veritas que vicem legis obrinet et pro
 lege semper habetur dirimendarum litium causa
 vtiq. seruanda est: vt dicit rex. in. d. s. deniq. ait.
 ver. si tantum lex. et ibi glo. et. in. d. l. in summa. in.
 prin. ¶ Quartum etiam potest considerari qd si
 aliqua conuentio non esset vel natura loci aliquid
 non declarat: neq. subest quid sit seruandum. et ite-
 ca primum qd interuenit conditio de retinenda
 aqua in fundo superiori ne ad inferiorcm vel de-
 mittenda in fundum inferiorcm dicas illam con-
 uentionem esse seruandam: et p. eam seruitutem im-
 poni. vt. d. l. j. s. deniq. ait. et. l. in summa. in. prin.
 ff. de aqua plu. ar. coniuicta. l. semper in stipula-
 tionibus. ff. de reg. iur. ¶ Sed dubitari potest si
 simpliciter est imposta: vel p. conuentionem serui.
 vt superior vicinus teneatur aquam retinere in
 fundo suo vel qd inferior teneatur fossa ea recipere
 vt nunquid superior vel inferior teneatur purgare
 vel aggeres facere aut muniti. et videtur qd sic.

quod tenetur ad unum tenetur ad oia per q per
uenitur ad illud. ut. l. i. cum ibi notatis. ff. de irr.
om. ind. Et qui permittit sequentia videtur per
mittere antecedentia quibus medianibus ad se
quentia pervenitur. ut probatur. in. l. i. §. i. ff. de
ser. rufi. pre. t. l. refectionis. §. i. ff. de communia predi.
et. l. vereres. ff. de iri. actus p. i. ut. Et facit ad hoc
quod no. Barr. in. l. i. in prin. in. §. i. ff. de no.
ope. nuntia. Item q permittit consequens videt
permittere necessario antecedens. l. illud. et. l. pro
berede. §. pap. ff. de acqui. here. et. ter. at. glo. nota
bilia. ibi Bal. C. de dot. promiss. in. l. i. et. pro hoc. l.
ad rem mobilem. t. l. ad legat. ff. de procur. Sed
videas quod immo ille cuius fundus dicitur servitus
non tenetur purgare vel aggeres facere vel muni
resed solum tenet pati ut dicitur in. l. i. §. i. ff. de
debetur predicta vel solita facere possit. ut proba
tur. in. l. i. §. dicitur. ait. in. prin. et. §. i. ff. de aqua
plu. ar. ubi ita dicitur non ergo cogemur unum ag
geres munire sed nos in eius agro munitiones q
tenentur intelligitur qn pacto vel p. i. ut. et. er. indu
cta servitus retinendi aquas in fundo recipiendi
aquam ex fundo superioris ut dicitur glo. in. d. §. i.
in ver. munire. Et ita intelligo que dicitur in. l. i.
q. principali in si. ver. sed pone questionem quam
habui de facto. Et est ratio q regulariter ille qui
debet servitutum non cogitur facere sed pati. ut.
l. quoties. §. serui. ff. de serui. ri. generali. et. l. et si
forte. §. etiam. ver. nam in omnibus servitutibus
ff. si ser. ven. et. cepta. servitute one. sereni. quia in
illa debens servu. potest cogi facere. ut. l. et. debere
colunam. ff. de ser. ven. pre. et. ita tenet glo. in. d. l. §.
ff. in ver. cogemur. ff. de aqua plu. ar. et. glo. in. l. in
summa. §. i. in ver. vel re. que incipit tu. es. co. ri. et
intelligo ter. illius. §. si non solum qn superior vi
cinus tenebatur aquam retinere in fundo. sicut q
tunc si opus per quod retinetur indiget refectione
non tenetur superior refectione sed pati quod inte
rior reficiat. et ita intelligitur pau. de cast. in. l. i. §. i.
marie. §. dicitur. ait. et. probatur. in. l. i. in summa. §.
item varus. ad finem ibi. sicut in aggerem relictue
re in agrum. co. ti. Sic etiam intelligo ter. in. d. §. i.
si qn inferior vicinus tenebatur in fundo suo reci
pere aquam provenientem ex fundo superioris. q
tunc inferior non tenetur mundare seu purgare
locum aut aggeres munire ne aqua discurrat ad fun
dum suum sed tenetur solum pati ut superior hoc
facere possit cum sit eadem ratio. l. illud. ff. de a. l. a.
quil. Et hoc etiam tenet pau. de cast. in. d. l. i. in summa
§. apud labconem. ibi dicitur. dicit hoc inferior vi
cinus non purgabit supplex idem in superiore cu
sit eadem ratio. t. ideo dum ter. dicit in. d. l. i. §. i.
non ergo cogemur vicinus aggeres munire intel
lige vicinus cuius fundus servitutum dicitur sine sit su
perior sive inferior. t. dum postea subdit qd
nos in eius agro munitiones exponere in agro su
periore vel inferiore servitutes debent. t. dicitur
quod dicitur predicti dominantis potest agere contra
dum predicti servientis ut patiat in fundo suo pur
gari foueas vel aggeres muniri intelligi debet qn
dicitur fundi servientis nullam poterat utilitatem
consequi. puta ex munitione aggerum qn ex illa
non possit consequi nisi laborem. et. impensam q
casu potest agi per dominum predicti dominantis
simpliciter ut dominus predicti servientis patiatur
aggeres muniri. Sed si postea aliquam utilitatem
consequi. puta ex purgatione foueae seu aluci et pur
gatione ne terre que extrahitur de fundo suo. quia
tunc si ipse dominus predicti servientis vellet pur
gare preferendus esset domino predicti dominantis

non simpliciter ut dominus predicti servientis pas
teretur sed alternativae ut vel purget aut purgari
permittat. ut. l. in summa. §. apud labconem. qui
ita debet intelligi secundum Barro. pan. de cast.
Imol. et. doct. ibi. ff. de aqua plu. ar. et. idem tenet
pau. in. d. l. i. in summa. §. item varus. in. si. Et est
predictis sequitur quod quando superior vicinus
tenetur retinere aquam in fundo superiori ne dis
currat ad inferiorem et opus qd retinebat aquas
ne inferiori noceret sit destructus naturaliter pu
ta ex superabundantia aquarum vel etiam aliter
sive illud opus sit supernaturale quia non manu
factum sive quasi naturale. quia manu factus sed
non extat eius memoria sed iure servitutis reti
nebatur potest vicinus cuius fundus debet servit
utem cogi ut patiatur opus refici vel in pristinum
statum reponi. ut est casus in. d. l. i. in summa. §. ite
varus. ideo hoc tenet ibi pau. de cast. Et ita est
hoc etiam sequitur quod si ille qui habet servitutu
tem destruit opus propter quod aqua retinetur i
fundo servienti et nocet fundo dominantis potest
cogi ad ponendum seu restituendum dictum opus
in pristinum statum. ut. d. l. i. in summa. §. ite. labeo.
et hoc tenet pau. in. l. i. §. et vicinus. co. ti. t. intel
ligitur nocere non solum quando aqua non debet
aliquo modo descendere ad fundum inferiorem.
et nimis descendit propter destructionem vel re
picionem foueae que aquam in fundo superio
ri continebat sed etiam in agro superiori erat fossa
que debebat aquam continere ut paulatim t. mo
derate discurreret ad fundum inferiorem. puta
ad ipsum irrigandum. et sic fossa erat in fundo su
periori propter vtili. artem agri inferioris irrigan
di. et sic postea repleta est fouea ut aqua vehem
tior descenderet ad fundum inferiorem t. sic noce
ret. ut probatur. in. d. l. i. in summa. §. apud alphenum
secundum Ja. de arc. et. jmo. ibi qui exponit illud
text. ibi dum dicit aqua descendit. l. paulatim. et
moderate. quod no. Et ita intelligitur nocere
quando nocet contra factum seu servitutum im
positam sive contra loci naturam aut vtilitates.
Secus si natura loci aut facto damnum contin
gat. quia tunc agi non possit. ut. l. i. §. item. et. l. in
summa. §. responsio. ff. de aqua plu. ar. et. ita te
net Azo in summa co. titu. qui etiam subdit quod
nocere dicitur ut detur actio directa aque pluui
ar. quando vicino damnum datur. sed qn quid sit
quominus aqua proste vicino cessat bec actio di
recta et datur vtilis. ut. d. l. i. §. sicut autem. l. i. §.
item varus. sicut etiam datur vtilis vbi nemo fa
cit opus. ut. d. l. i. §. apud. et. predicta procedit qn
ille qui dicit servitutum fecit opus in fundo suo vel
remonit propter qd damnum dat fundo dnanri.
sed quid si alius fecerit dic. ut. l. i. §. iulianus. t. §.
item si vero ego. t. l. si colonus. et. l. si retrius. §. cel
sus. vsq. in finem. l. t. l. emtorum si. et. l. venditor. ff.
de aqua plu. ar. et. vide pau. de ca. in. l. i. in summa.
§. item varus. in prima opposi. co. titu. Et Secun
do dubitari potest aut non solum dicitur predicti do
minantis possit cogere dnm predicti servientis ut
patiatur fundus suum purgare vel opus refici ut
dicitur. sed etiam dicitur fundi superioris servitutes qui
iure servitutis tenetur habere fossam in fundo suo
superiori ne aqua noceret vicino inferiori si illa fos
sa indiget refectione possit agere contra dominum
predicti dominantis ut eam reficiat taliter qd non
noceret fundo superiori servitutes. Et dic quod sic
ut est casus valde not. in. l. i. in summa. §. apud
alphenum. ff. de aqua plu. ar. et. scdm intellectum
pau. de ca. t. ibi glo. intelligit illud text. aliter ut

casu conuerso. qui intellectus etiam potest esse bo
nus. t. adde fm cu ibi qn fundus superior debet
servitutum fundo inferiori ut aqua in retineat. si
habet fossam in fundo suo servitutum tenetur pa
ti ut fiat opus iure servitutis quatenus est neces
sarium ad eius vtili. t. ex hoc reficere damnum. sed
si illud indiget refectione non tenetur pati nisi ut
reficiatur. ut. d. §. apud alphenum. cum ibi nota
tis. ibi an ille qui opere manifesta. Et etio po
test dubitari an ille qui excludit aquam quam na
turaliter t. iure servitutis recipere in fundum suum
tenebatur ne in suum veniat sed in alienum derue
tur teneatur aqua plu. ar. t. dicendum q sic. ut. l. i. §.
§. heratius. cu. glo. ff. de aqua plu. ar. et. t. ideo si a
qua de directo fluit in fundum tuum t. tu opere
manu facto deriuas aquam in meum aliter quas
per se ipsam naturaliter fluere fore vel fluere si
opus factum non esset vel si fluere non ita rapide
teneris mihi aqua plu. ar. Et ita qn aqua non flue
bat nec cadebat de directo. in tuum t. tu ne in tuum
descenderet opus fecisti per qd ipsam deriuas in
meum t. tunc si erat imposta servitus ut eam re
neans recipere vel si confuevit longissimo tem
pore ipsam recipere adeo q non extet memoria
in contrarium non potes illam aquam a te exclu
dere t. meum deriuare. ut probatur in. d. §. her
atius. t. ibi hoc vult glo. in ver. solet. quam sequit
pau. t. ideo no. in. l. i. in summa. §. illud etiam. in. ff.
de aqua plu. ar. et. in. d. l. i. in summa. §. ite. labeo.
nec per dictum tempus aqua fluxisset sed solum
naturaliter discurrat. dic. ut dicam infra. in verba
circa fm quando natura loci. Et Quarto dubita
ri etiam potest si concessisti mihi servitutum ut pos
sum opere manu facto aquam flumis in meo deri
uare et tuo etiam si tibi nocet an intelligatur etia
si ultra modum nocet. t. dic q non. ut est ter. mul
tum notabilis. in. d. l. i. in summa. §. illud etiam. fa
cit ad hoc. l. vltimus. ff. de ser. ven. pre. t. hoc etiam te
net pau. de cast. in. d. §. illud etiam. qui inducit per
qone illa. si fiat compromissus in arbitros vel arbi
trarios cu potestare ut possint de iure vtilis da
re alteri in sua seu magna p. i. utate dicitur intelligi ni
si sit nimis magna t. intolerabilis lesio. de quo p
Bar. in. l. i. si loquerat. §. arbitros. ff. p. socio. t. Bal.
t. doc. in. l. i. ante. de arb. t. canonias. in. c. cum
tauallis. de iurem. t. pro predictis facit qz iter dubio
ls concessio facta p. p. i. utate intelligit qz aliquo
dano modico. t. si non intelligit de maximo. ut. l. q
vniuersa. C. de preci. impera. of. t. no. glo. in. l. i. ser
uitutes pdio. §. publico. super ver. modice. ff. de b
ui. t. est ter. cu. glo. in. l. i. §. si quis a p. i. utate. ff. ne
qd in loco pub. t. no. glo. in. l. i. §. cus herede. ff. ad
treb. t. glo. xxy. q. n. §. rescripta. t. t. arduus saba
rella in. c. m. adatis. in. v. n. notabili. extra d. p. scrip.
t. pro hoc facit optimo. l. i. quis sepulcra. in. prin.
ff. de re. l. i. sum. t. quod no. Bar. in. l. i. quominus
n. q. ff. de flumi. t. adde qdno. pau. de cast. in. l. i. ty
rius. in. prin. circa. si. col. ff. de lib. t. posthu. vbi di
cit q si p. i. utate concedit ut in pub. possim edifi
cariet cum p. i. utate tertia persone p. i. utate etia
si non exprimitur persona cui sit p. i. utate. ar
gu. d. l. i. si tyrius. Et Sed circa predicta ego sic dice
rem. aut est facta concessio simpliciter et intelligi
tur sine p. i. utate magno per predicta iura. Aut
est facta ut possim aquam in tuum fundum dicitur
t. t. t. etiam si tibi nocet. t. tunc intelligitur etiam
si fiat magnum p. i. utate ad hoc ut verba ali
quid operentur. ar. l. i. §. qn. ff. de leg. j. cum si no. ta
me in. l. i. de marimo aut intolerabili p. i. utate
ar. l. i. in summa. §. t. ff. de aqua plu. ar. et. et hoc

facit quod no. Jo. de Jmo. in. c. quinta. qualis. ex
tra de iurc. iura. qui dicit si compromissum est fa
ctum simpliciter poterit arbitrato: modice lede
re iura. l. unde si herue. ff. pro socio. Sed si est di
ctum qd possit ledere partes intellige de magna
et non de maxima lesione: quia de illa non vide
tur actum. et similiter si minor iurauerit non co
trauenire intelligitur sicut modice leuius. secus si
dicatur ratione lesionis quia tunc intelligitur de
magna. ut ipse nota. in. d. c. cum contingat. xxiij.
col. et adde predictis que dicta sunt in. l. i. in. titu.
de ponticello. ver. sed circa predicta. Et Dubitari
potest circa scdm quado natura loci sub est nec ali
qua pacto interuenit. Dic qd regulariter fundus
inferior tenet recipere aquam provenientem ex fun
do superiori. t. ista est quedam servitus naturalis
et lex nature. ut. l. i. §. sed huiusmodi. §. deniq. ita. et.
l. in summa. in. prin. ff. de aqua plu. ar. et. etiam si
aqua fundo inferiori noceret. ut. d. l. i. §. rories. ver.
quod si natura. Et pone exemplum si aqua fluit
ex more vel loco meo superiori descendit in tuum
eam teneris recipere nec potes me compellere ve
faciam fossam vel aggeres in fundo meo p. quos
aqua retineat. quia fundus tuus inferior in hoc
naturaliter servit fundo meo superiori qn aqua
naturaliter descendit: ut dicitur iuribus. Et Sed
ista regula fallit. primo qn opere manu facto per
superiorem aqua deriuare in fundum inferioris
que non fluere: t. si opus factum non esset. Et Secun
do fallit qn aqua que solebat fluere in fundum in
feriorem non rapide propter opus factum rapide
fluere. ut. l. i. §. heratius. tibi hoc no. pau. de cast.
de aqua plu. ar. et. vel si propter opus fieret quom
nus aqua fluere q natura solet si forte immuen
do eam aut maiorem fecerit aut velociorem: t. aut
in comprimendo redundare fecit. ut. d. l. i. in. prin. et.
§. rories. nisi imposta sit servitus. ad hoc ut. d. l.
i. §. fundi. Et tibi hoc no. pau. de cast. qui dicit illud
text. limitare oia iura que dicuntur actiones plume
arcende dari contra illu qui opere manu facto a
quam fluere in suo deriuat in fundum vicini
ut aliter discurrat q se naturaliter discurreret.
ut. d. l. i. §. j. qz illa procedit nisi imposta sit serui
tus illi fundo in que deriuat per. d. §. i. Et etio
fallit qn aqua non fluere nec cadebat de directo
in tuum sed alibi et postq descenderat descendebat
in tuum. t. tu ne in tuum descenderet opus fecisti
propter quod aquam deriuat in meum t. tu con
sueuisti eam recipere. sed denum incipit in tuum
deriuare tunc potes eam excludere opere fa
cto et non teneris licet in meum deriuatur qua
do quis potest aqua auertere t. curare ne in suum
fundum infuat si modo non animo nocendi fiat
ls ne sibi nocet ut est casus in. l. i. in summa. §. p. e. ff.
de aqua plu. ar. et. t. ideo si tu dicitur fundi infe
rioris in ingressu tu fundi vis facere aggeres vel
quid propter qd aqua impediatur ne in tuum fun
dum ingrediatur t. ingrediatur fundum cuiusdam ter
ti quod non fieret si ingredier fundum tuum potes
hoc facere. qz ille tertius non potest agere contra te
ut tenearis aqua recipere et eam a te non excludere.
re. qz quantum ad illum tertium tuus fundus non
servit naturaliter sicut servit fundo superiori ex
quo aqua descendit. ut est casus nota. in. d. l. i. in sum
ma. §. item labeo. et. ff. de aqua plu. ar. et. t. ibi hoc tenet pau. de ca.
t. illud procedit qn tu dicitur fundi inferioris non co
sueuisti aqua in tuo recipere p. tantum tps cuius
non extat memoria in contrarium. vel qz servitus de
hoc non fuisse imposta alias si dicto t. p. i. utate
uisset fluere vel ser. fuisset imposta non possit cas

diuertere. et iste est casus in d. l. j. §. neratus. cum gloss. ver. cogit colligere. de aqua plu. ar. et dicit in secunda fallentia. in s. qd est bene notandum. quia declarat totum illum titulum. ff. de aqua plu. arcent. Quarto fallit quando superior habebat fossam in fundo suo naturalem non opere manu facto vel quasi naturalem: quia memoria non extabat de dicca fossa lz opere manufacta fuerit vel quando non erat naturalis fossa: sed manufacta et extabat de ipsa memoria: sed iure seruitutis facta erat. Nam omnibus istis casibus inferior dicitur non cogit diccam aquam recipere in fundu suo: et si fouca esset rupta vel aggeres destruci posset in perio: cogi vt pateret refici vt. s. dictum est. et probatur in l. i. §. apud labeonem. ff. de aqua plu. ar. et ibi hoc tenet pau. de cast. Secus si non habet dicca fossa iure seruitutis et extabat et memoria et erat manifesta: quia tunc inferior regulariter ipsam aquam cogitur in suis fundu recipere per predicta immo plus etiam si fouca esset destruci puta quod in fundo superiore aqua concursus excauauit locum propter quem aqua retinebatur ne defecderet in fundum inferioris postea illa excauatio est destruci et repleta: vel quia aggeres fecerat dno superior: in fundo suo postea ex impetu aquarum destruci sunt vel etiam ipse dominus superior: vel alius auctoritate propria destruxit nisi dominus inferior: vult agere vt superior pariatur foucam purgare vel eam aut aggeres reficere. et certe non potest qui illa fouca non erat naturalis. quia de nouo facta nec quasi naturalis quod extabat memoria. nec erat ibi iure seruitutis sed casualiter posita vel facta. Et similiter dicendum est de aggeribus. Unde sicut si ipsos fecisses sponte posses remouere ita et si casualiter facti sunt. secus si essent ibi iure seruitutis vel non extaret memoria: vt probatur in d. l. in summa. §. apud manusam. et ibi hoc notat pau. de cast. consilio. §. idem ait si in agro. et in d. §. item apud labeonem. et ibi no. Ja. de arc. quem sequitur ibi pau. et in. §. idem varus ca. l. et hoc no. quod si propter inuidationem aquarum propria auctoritate in riuo sine fouca vel in aggeribus fecisti coronellas ne aqua subabundans fuisset in fundum tuum pores impune eas similiter remouere. quia sicut. voluntarie eas fecisti ita voluntarie pores destruere nec tenentis pati vt reficiantur nisi seruituse esset imposta vt. d. §. item labeo ait si in agro. et in d. §. apud manusam. cum ibi no. quod perpetuo tene meti. Circa tertium quando nulla est conuictio nec loci natura seruitutem imponit: quia loca sunt plana et loci verustas subest: tunc illa est seruanda ratio vt. l. i. §. denique ait. ff. de aqua plu. ar. et l. in summa. in prin. co. ri. Sed talis verustas habet vim quasi serui. imposita vt. l. j. §. fin. Et no. quod hoc seruitus acquisita per verustatem seu prescriptionem tantum operatur regulariter quantum seruitus acquisita per conuentionem: quia sicut per prescriptionem queritur vtilis dominium. vt no. p. glo. et doc. in aut. nisi tricennale. C. de bonis reor. ita vtilis seruitus non directa querit per prescriptionem et si directa actio confessoria. vt. l. j. §. j. et ibi plene p. glo. ff. si ser. ven. et per Bar. in l. si prius. ff. de aqua plu. ar. Sed seruitus querita per prescriptionem dicitur vtilis qua competit actio vtilis. vt. d. l. j. §. fin. in fin. et no. Bar. et doc. in d. l. si quis vt. §. differentia. ff. de acqui. pos. Sed circa istam verustatem seu prescriptionem queritur quantum tempus

requirat. Dic autem est talis seruitus aqueductus qui habet causam continuam vel quasi continuam tunc regulariter sufficiunt decem anni inter presentes et. et. inter absentes. l. si quis diurno. et ibi glo. et doc. ff. si ser. vend. et l. si ibi no. C. de ser. u. et aqua. et no. glo. magna in l. seruitutes predictorum. et ibi p. do. c. ff. de serui. Aut habet causam discontinuam. et tunc requiritur tantum tempus cuius initium memoria in contrarium non existat. vt. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. et est. et no. in iuribus preallegatis. vt dictus est. in. iii. q. principa. li. Quia autem dicat habere seruitus causam continuam vel quasi discontinuam. vide in l. foramen. ff. de ser. v. pre. et quando dicitur tantum tempus quod non extat memoria in contrarium. au. et quod allegando titulum sufficiat tempus. et. vel. et. anno. vide quod plenissime scriptum est. in. j. l. in. viii. q. principa. l. et. eodem in ver. Sed dubius est de questione quotidiana. de aqua plene p. Bar. Jmol. et Zudo. de ro. in. l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcent. et dno opinio est quod sufficiat. et. vel. et. anno. cum allegatione tituli. vt hic. et ubi etiam requiritur tantum tempus cuius initium memoria non existat in contrarium. vt dicit Jmo. in. d. §. denique quidquid dixit ibi Zudo. de ro. qui conatur in hac materia concordare opinionem. Sed dubitari potest an si aqua solita est discurrere ad fundum vicini per plures riuos possit nunc transmitti in vniuersum riuum tantum. et dicat quod sic. vt est casus in l. apud trebatium. in prin. ff. de aqua plu. arcent. in vna lectione glo. quam sequitur ibi Jmol. et illam glo. omnino vide in ista materia. Item quid si aliquis solebat horum fuisse certo tempore irrigare et de horo fecit pratum et vult pratum irrigare et assidua irrigatione vicino nocet an teneatur damni infecti vel aqua plu. arcent. et dicit quod non. vt est tex. notabilis in l. apud trebatium. §. si vicinus et hoc no. in Jmo. ibi quod ubi serui. ad simpliciter horo debet trahitur etiam ad pratum qui sit in eodem loco vel territorio. argu. l. si ser. ff. de ser. v. pre. nisi loci horus coplanauerit eoq. facto aqua citius ad vicinum venire ceperit. vt. d. l. §. si vicinus. quod intellige in pau. ibi quando sine hoc poterat fundus colere. secus si non possit aliter explanando: quia tunc non teneretur ex quo illud sit gratia culture. vt. l. j. §. de eo opere. ff. de aqua plu. arcent. et ar. l. apud trebatium. in prin. Circa quartum et vltimum quando non est aliqua conuictio nec natura loci aliquid declarat nec subest loci verustas quod tunc de aquis seruandum est. Dic regulariter nemines posse aquam que in fundo suo est in alium fundum ducere inuito vel ignorante domino. l. quemadmodum. §. si prorectum. ff. ad. l. aquil. facit. l. per agrum. C. de seruitu. et l. diuisus. cum ibi notatio. immo si ducatur potest vicinus propria auctoritate destruere. vt. d. §. si prorectum. et l. si vices. §. si ad ianuam. ff. quod vi aut clam. et plene dixit. §. in vii. q. principa. Item non potest aliquis aquam ex suo fundo re inuito ad tuum fundum ducere. l. aquam. et l. p. c. et ibi nota. C. de serui. et aqua. Nec etiam potest aqua quis vt in suo lauado stercoza ita vt fetor seu malus odor: inficiat vicinum ar. l. §. idem ait si odor. cum gloss. ff. ne quid in loc. pub. Nec etiam potest quis aquam perturbare que decurrit de vno loco ad alium. d. l. apud trebatium. in prin. ff. de aqua plu. arcent. nisi ad illum usum esset deputata in Ang. et Jmo. et Zudo. ibi et etiam pau. qui dicit quod si dominus fecit fossas vel riuos in quibus congregat aqua ad lauandum pannos lz postea per riuos desluit in fundu vicini

ni dicitur moderate vt i non teneat secus si lauaret ventres et sic faceret spurcam aquam vt putredines deriuent in fundu vicini per illu rex. et de hoc vide rex. meliore de iure in l. cum supra. C. de re iud. l. l. et ibi Barto. no. illu contra lauaret pannos in summitate fluminis alicui? quod possent prohiberi quod per tale lauacru edes aque deturpan. Sed lauando in inferiori parte fluminis non potest contrarij pars superior. ideo lauans prohiberi non potest per illu rex. et no. bene. d. l. cum supra. quod vult quod cum milites consistunt supra ripas fluminis nullus eorum debet aquam foetida reddere seu mulos vel equos sudantes imponere. sed p. uel in inferiori parte fluminis quod nota. contra lauaretos lauantes equos sudantes in flumine vel aluceo pub. ad quem haberetur cursus necessitate vel delectatione et similiter nota contra pedissequos vel mulierculas lauantes pannos vel res immundas per ciuitatem aut villam quod intellige nisi esset aqua deputata ad illum usum vel solitum ita lauari vt. §. dicitur in l. et non potest quis aquam calidam. puta faciendu balneum immittere in fundu alicuius. d. l. apud trebatium. ff. de aqua plu. arcent. quod aqua calida noceret fundo vicino immoderate vt ibi. Aliquando tunc aque calide sunt viles et necessarii pro irrigandis aquis vt scilicet colar apud geropolitanos in asia calida aqua agrum irrigas et de istis etiam aquis dicitur interdicta sicut pro aquis frigidis. vt est tex. notabilis in l. j. §. idem la. beo scribit. ff. de aqua quoti. et est. Sed videtur quod nullo modo possit quis aquam ex fundo suo in alium immittere etiam non spurcam nec calidam. quod licet in suo quis possit vt aqua et qualibet re sua. l. in reman. data. C. man. et non potest in alium immittere. l. si auti. §. aristo. ff. si ser. ven. et l. j. §. idem ait aquas. ff. de aqua plu. ar. et l. quemad. §. si prorectus. ff. ad. l. aquil. vt. §. dixit. Sed pro solutione distingue aut aqua primo de fundo vicini in tuum fundum deriuatur et tunc licet tibi ad eundem fundum remittere ita loquitur. d. l. apud trebatium: vt dicit ibi gloss. magna in vna intellectum. aut aqua non peruenit ex fundo vicini sed ex tuo. et tunc aut ego volo facere in meo et immittere in tuum fundum tale quod quod per se ipsum non fluere in tuum non possim. et ita loquuntur dicitur. et in hoc vide quod dixit. §. in. j. l. in. de seclario et in. ri. de aquarolo. et in. ri. de aque picru et aliaz veru. Aut volo immittere in tuum id quod p se fluat vt puta faciendu ibi riuos. et dimittendo ibi aquam quod per se discurrit et tunc sub distingue. aut facio hoc moderate faciente ex parte ad usum familie et possim et ita loquitur. d. l. apud trebatium. in prin. in aliu intellectu. aut immoderate et non possim vt not. in. d. §. aristo. et de hoc vide quod plene dixit. in. j. l. in. de ser. p. h. et in. §. q. Quia autem dicat fieri immoderate et moderate. Dic moderate quod p vsum tui familie immoderate quod ultra usum familie vt no. in. d. §. aristo. et in. d. §. apud trebatium. in prin. vel quod aqua corrumpitur seu interrumpit vel immittitur putredines vel quod fieret balneum ex quo immittitur aqua calida. vt. d. l. apud trebatium. in prin. et. §. j. et ibi no. nisi aqua calida prodesset vt. §. dixit. Occurrit alia quod an ille cui debet seruitus aqueductus possit arci lapideu facere et aqueductu. dicit aut vult facere arci seu potest in loco quo alteri debet seruitus itineris et non potest. Aut non vult facere in loco quo alteri non debetur seruitus causa transiendi et potest vt est casus edo in tra glo. in l. supra iter. in prin. ff. de aqua plu. ar. et sicut dno p dñi seruitus non potest facere pontem in preiudicium eius cui debet seruitus aqueductus vt probat ibi in vna intellectu glo. que sequit Bart.

et doc. Sed nunquid habens seruitute velius aqueductu possit arci seu ponte lapideu facere supra aliu aqueductu alienum. dicitur quod non si turbarer eius aqua vt. d. l. supra iter. in prin. ver. nec is. et ibi hoc no. glo. et eodem modo non possit sub aqueductu aliu aqueductum facere si noceret superiori. vt probatur etiam in l. hoc iure. §. fin. ff. de aqua quoti. et est. in l. quo quiritus. ff. de ser. rusti. pred. Sed quid contra. an ille qui habet seruitutem ita possit facere ponte supra locu per quem ducit aqua inuito eo cui debetur seruitus aqueductus: et videtur quod sic per. d. l. supra iter. in. responso. ibi sed pontem. In contrarij videtur esse tex. in. in. risto ibi nec is. et uero concordat in glo. et de co. ibi. aut ille qui habet seruitutem itineris potest ire et vti sua seruitute sine ponte et potest pontem facere. ita loquitur ver. nec is. uau non potest aliter transire. et tunc aut vult facere pontem lapideu quod de facili non possit remoueri: et idem quod non potest ar. l. loci copus. §. si quis in si. ff. si ser. ven. et l. silu. la. in si. ff. de ser. v. b. pre. que intellige quod ille locus alteri seruit. puta: quod in eo debetur seruitus aqueductus vt dixit: sed si alteri non seruitur tunc bñs seruitutem itineris possit pontem lapideum facere: ita possit intelligi. d. l. supra iter. in. responso. Aut vult facere pontem: pura lignum qui de facili possit remoueri et potest et est ratio in hoc casu quia ille cui debetur seruitus non potest facere in predicto seruientis omne id sine quo non possit vt seruitute. vt l. seruitutes. §. si domo. ff. de serui. v. predicto. et l. refectionis. ff. communia predi. Item ratio inter pontem de lignis et pontem lapideum potest esse in Bar. in. d. l. supra iter. in prin. quod quod est pons de lignis non impeditur purgatio riuo quod de facili tolli potest quod fieri non possit quod est pons lapideus. et aduerte quia pons est citur proprie de lignis. sed arcus lapideus non est citur proprie pons. vt probatur in. d. l. supra iter in prin. Sed communis vsus loquendi aliter se habet cui standu est in Bar. et doc. ibi vt dixit etiam §. in. j. l. in. ri. de ponte. Sed quid si ille cui debetur seruitus per riuum aqueductus in fundo vicini vult iuxta pontem facere fossam in qua conuergentur aque et ipsas postea per riuum ducere. Dic quod non quia possit aqua ibi corrumpi et dare damnum predicto seruienti. et probatur in dicta. l. supra iter in. in. responso. ibi aut si specus in. de arc. et doc. ibi. Item nunquid ille qui habet ius aqueductu de riuo possit cuniculum subterranum fecere per quem ducat aquam. Et rex. in dicta. l. supra iter. in prin. sentit. quod sic dñi dicit cuniculum. quasi dicat si velle facere possit glo. tenet contrarij quod quod seruitus deberur per riuum qui est cooperatus nec fossam nec cuniculum cooperare facere potest inuito dno predij seruientis. per. d. l. j. §. fin. cum. l. seq. ff. de riuis in intellectu glo. et ceter glo. dubitet de intellectu illarum. l. de quo die vt plene dixit. §. in versu. secunda questio ex predicto deciditur vsq. ad ver. tertia questio principa. lis. et adde predictis quod ille qui auertit aquas de publico aqueductu quando habet id ex priuilegio principis vel consuetudine debet ipsam ducere per castellum vel aliud foramen et non per fistulas ne maceris fistule corrumpantur. et contra faciens perdit beneficium ducendi aquam et etiam puniuntur in corpore. vt est tex. in l. eos. et ibi bar. b. not. C. de aqueductu. li. et. qui trahit aquam ex flumine publi. debet gratis trahere nihil soliendo pro tali deductione aque vt. l. ad reparaciones. C. de aqueductu. et nota. gloss. in l. b. ca. cod. rita.

Quis te... Superest alia qstio quis teneat manutene re... uos et eos purgare et aggeres reficere et cuius ex...

Distictio

viarum ver. refectiones. et quod no. in. l. si locus in... Si vero loquitur de aqua priuata. et tunc aut...

Quatuor

Ange. et do. c. ff. de usu. et per nota. in. l. riparum. ff... de re. diui. quando diruto ponte edificio vel for...

Quatuor

caro necessarie. quia tunc seruitus non amittit... retur. l. si precario. ff. commu. predio. Quarto a...

Servitus

De serui. rusti. predi.

ab initio constituta servitute duo fundi fuissent... Quod procedit si ille cui servitus debebatur...

Qualiter procedat in iudicio in marciis aqueductus

aurem aque est unde aqua nascitur siue ipse fontis... Quod si in illa aqua ducenda non excedat...

Forma libelli in p. serui. rusti. predi.

Capitula necesse est in hoc interdico

Interdictum de aqua

Servitus

De serui. rusti. predi.

So. lxxvii.

et ab aliquo impeditur eam ducere et datur pra im... Quod si in illa aqua ducenda non excedat...

Libellus in iudicio de aqua estiva

Positio nes acro ris

Positio nes acro ris

Tertium in interdico

i iij

publico etiam sine principe sed aqua publicatidest... publico etiam sine principe sed aqua publicatidest...

Libellus in interdicto de aqua ex castello ducenda

Positio nes actio nis in hoc interdicto

Positio nes rei.

Interdictu de riuus.

rum de riuus. vt. d. l. in pncipi. In quo autem predicta inter se differant... rum de riuus. vt. d. l. in pncipi. In quo autem...

Libellus in interdicto de riuus

ita recte concipiatur libellus probat. ff. de riuus. l. j. in prin. Sed circa istu libellum queritur quid...

Positio nes actio nis in interdicto de riuus.

De aqua plu. arcenda.

St etiam utile hic ponere nam ram aque pluuie arcende maxime qm...

Item est etiam notandum qd dicta rubrica sic iurituratur fm glo. super ea. de aqua plu. arcen. et...

vt. l. quod principis. ff. eo. r. l. i. §. cassius aure. co. r. l. certum qd extet memoria facti operis alio...

Forma li potest coram vobis ego Zudo. sus. comparco con belli facti tra. m. qui tale opus fecit in predio suo...

do de his in iudicio fiat merito nihilominus venisse ff. de edic. edic. l. ediles. §. ite sciendum. ite alia rone videt qd no sit necessarium...

De cloacis purgandis.

Tile et conueniens est etiam subnecere interdictum de cloacis purgandis. q. multoties quis reficere cloaca...

Quid est cloaca.

Primum quid sit cloaca. Est autem cloaca locus ad cuius per que colluicia quedam sunt. ff. de cloa. l. i. §. cloaca. Et cloace appellatione etiam tubus...

no est salubre etiam habere me mense augusti.

cloacanti facere liceat. Et ita etiam tenet Spec in titu. de causa pos. r. pprie. §. j. in vltima col. s. sed nlliquid. Immo plus dico r hoc bene nota. quia...

Forma li belli in hoc interdicto.

Positio nes actio nis.

Positio nes rei.

annum extendat scz pertinet. i. dirigitur peruenit z extenditur. ff. de cloacis. l. i. §. qd air pteroz. Postiones aut z capitula actio nis ita formari possunt. Ego. B. dico qd inter me z te in tali loco e cloaca. vr. l. i. §. cloaca. ff. de. Item qd illam cloacam volebam reficere vel purgare. Item qd tu me prohibuisti. d. l. j. in prin. Item qd volui z volo tibi cauere nomine dam. in fec. r. d. l. j. §. i. z. §. si quis purgari. Item qd tu immittis tale quid ppter quod vsus cloace me impeditur. Item vero pdr ita positio nes et capitula e contra formare: ego. B. dico quod inter te z me in tali loco in quo dicit: colli tui mihi seruitur vt mibi ibi possis pbibere si hoc actio: cofitetur absoluitur reus. Item dico qd qn volchas reficere vel purgare cloacas. ego pter a te vt cauere recusasti. Item qd te tyrus rfm pbibuit et de his positio nibus et capitulis habetur per Rof. in hoc interdico z per Specu. in ri. de causa posses. z pprie. §. priuata. in vlti. col. in prin. ver. §. nunquid lz mibi cloaca facere. z in illo. §. priuata. ponunt forme libelloz z positio nes actio nis z rei in oibus interdico s spectantibus ad materia aque ductus. de quibus. s. dicitur est. z ideo ibi omo vi deas. et adde circa istam materia m cloace que di cam infra de seruitu. cloace.

De seruitute aque haustrus:

Seruitus aque haustrus est ius hauriendi aquam de purco vel fonte vt de alia aqua vicini. Et ita vult Bzo in summa. C. de ser. §. haustrus aque: s ego addidi vel de alia aqua vt oes aqua cõprehen dat et qua ius hauriendi aqua haberem. arg. l. j. in fin. ff. de fonte. Secõ loco in dubiis reuo co an aque haustrus sit seruitus. Et breuiter rñdeo seruitur esse. vt in li. de serui. §. in rusticoz. et. l. j. §. j. ubi sicut discrete sunt seruitutes ductus aquez haustrus aque. ff. de fonte. l. i. §. prius. §. via publica. ff. de aqua plu. ar. et. l. mella. §. si. ff. de ali. z cõba. le. et probatur per tex. cõ glo. in. l. j. §. in predio. ff. de ser. rusti. pte. qd intellige qn debetur ius hauriendi aquam necessaria agro vel laboratozibus in codẽ agro. vt nor. glo. in. d. §. in rusticoz. z probat. in. d. §. si. et ibi hoc vult Pau. de cast. qui dicit qd intelli git illum tex. qn seruitus aque haustrus acquiritur per habentẽ prediu vicini pro vtilitate ipsius pre dii. z tunc dõ seruitus realis. alias scus. vt no. per glo. z doc. in. l. vr. pomu. ff. de serui. et. l. pccozis. ff. de serui. rusti. pcedio. z per glo. Bart. et doc. in. d. l. mella. §. si. quod declara: vt plenissime dicit. s. in. j. lib. in prin. d. post distinetionem serui. in ver. s. du bium pulchẽ et subtile est quomodo cognoscatur zc. et in titu. pcedenti. i. q. prin. vbi plene dispu ratum est. an huiusmodi seruitutes sint reales vel personales et q sit vtilitas hoc intelligere. Et er tio dubitari potest qualis sit ista seruitus. et pno an sit realis et personalis. z hoc pter et bis q pxiõ me dixi. Quarto an sit nominata vel innomi nara. Et glo. in. l. j. §. in. predio. de serui. rusti. pte. tene quod ista seruitus z alie ibi posite sint inno minate. et hoc ibi sequitur Pau. de cast. Sed ego aliqñ dixi supra. in. j. lib. in. si. diuisione seruitutis ver. s. diuisione seruitutis est. dic vt ibi. Quinto an ista seruitus sit rustica vel vrbana collige et bis que dicta sunt. in. j. lib. in. diuisione seruitutis ver. quarta diuisione seruitutis est. Sexto querit quomodo et qualiter z qn constitui possit hec ser uitus: z dic quod potest expresse cõcedi ius hau rici aquam. et inest iter ad fontem vel aquaz. z

Utrũ hau strus aque sit seruit?

Qui amir tatur ista seruitus.

huius. q. z adde qd ille qui bz ius hauriendi aqua non dz etiã de publico i eo iure turbari quo vsus est tanto tpe cuius non extat memoria. vr. d. l. iij. C. de aquedu. z ibi per Bar. Sexto queritur qno z qñ amittatur ista dicitur quis bz haustrum per tpo quo seruitus amittit non ierit ad fontẽ nec aqua haurerit haustrus iter amittit. l. labeo. alias incipit sine fm vng lecturam glo. j. videt qd ibi dicitur non ierit. ff. que ad. ser. amitt. l. j. Idem si ierit ad fo tem z aqua nõ haustr. vt est ibi tex. fm alia lecturã glo. videlicet q ibi non sit illa dicitio nõ. et ista scõda lectura est melior: qz persona ppria nõ bz dubita tionem fm glo. ibi z sic no. q qui perdit principa le perdit accessio: ium: vt qui amittit antecedens amittit consequens. et vide que nor. Jmo. per. d. l. labeo. in. c. cum ex officio. in glo. j. ver. est no. et tra de prescrip. qd sequitur Ant. et nor. in. d. l. labeo. Nec ob. l. si partem in parte. in prin. cod. ri. qz ibi loquitur in iure querendo. l. labeo loquitur i iure questio perdendo. z quanto tpe amittunt serui tutes vide ea que dixi. in. j. lib. in. tit. q. pñci. z in ri. pcedenti. in. r. q. pñcipali. Item amittit ista seruitus si quis alia aqua vsus fuerit de q in ser uitate imponenda non est actum. l. si quis alia. in prin. et. l. si cõcem. ff. quem ad. ser. amitt. z. l. j. illud autem de aqua quoriã est. Sed quid si iui per aliam viã ad hauriendũ sit amittit: scz ius irine rris z ius aque haustrus. Glo. in. l. iij. §. qz bz haustrus in ver. ad hauriendũ. ff. de seruitu. rusti. pcedio. distinguit: si haustrus est accessio ius irineris qd esse potest. vt ibi. z. d. dicit. et tunc cyrumqz amittitur si e contra non valet: qz iter est accessio: ium ad aque haustrũ ar. C. si pẽ. app. moz in. r. l. i. §. i. Si autẽ ad vtrũqz pñcipaliter tenetur iter retinet ieriaz per haustrũ. vr. d. §. qui habet haustrũ ibi sine hau riciã aquã. ar. C. de verbo. obli. in. vi. q. Item via publica interueniente seruitus haustrus constitui potest. z non solum si via publica interueniat: sed etiam si fumen publicum. si non sit impedimẽto transcundũ magnitudo fluminis. pura: quãvado transiri potest. l. si prius. §. via publica. c. i. §. seq. ff. de aqua plu. ar. cen. Sed loco religioso vel san cro quo fas non sit vti tunc non potest seruitus haustrus constitui: vel si in medio sit fundus alic nius inter me z te nisi medius dñs iter ad trãscun dum concesserit. vr. d. l. si prius. §. sed si fundus. Si militet si ex flumine publico haustrus aque velum vti et illi flumini ager tuus pxiõni? sit ad iter ad fumen concedi potest. alias ad flumen pro aqua hauriendi non ire possit. vr. est casus no. in. d. l. si prius. §. si. cum glo. ff. de aqua plu. ar. cen. et est ra tio. qz realiter non potest quis ire per fundum a licium dño nolente. l. diuus. ff. de serui. rusti. pte. Fallit in quibusdam casibus: vt plene dixi. s. in ri. de serui. irine. vers. si. quero an qd currit. Quarto queritur quomodo quis vti debeat seruitute bear hau stru aque.

Qualiter de serui. irine. vers. si. quero an qd currit.

verba ediri de fonte deficiunt. ff. vtile interdico de cõpetit. z ita etiã Bz Bar. in. d. §. hoc interdico de cisterna. z illã rex. dicit elegãter Barr. facere ad. q. statuto prohibet sub pena mulieres portare plas nõ quediã mulier portat plas sicras z orrafacras an punit pena statuti. Et dic qd non debent em naturales z non fere esse. arg. d. §. hoc interdico de cisterna. z ita als iudicant i cõtrare verone. Et ad de qd portare plas vel vestes pbibitas non est proprie delictum sed qdam abusus fm L. y. in cõsti lio suo qd incipit in stadio azardi: et talis abusus est leuis. ideo ppter eã quis nõ esset in corpe pu niendus. vt no. Bal. in. l. qd. in. n. col. C. de ser. su gi. et talia statuta sunt irrationabilia ideo nõ de bent extendi fm Bal. in. l. qd non est necesse. in. fi. ff. de. l. z circa istã materia statutoz phibentium portare plas vel certas vestes vel io calia. vide que nota. Jo. an. c. ea qz sicut a iudice. de reg. iur. in. vj. in mercuarialibus. z per Rib. de ro. in. l. factũ a iudice ff. de reg. iur. z in suo ope statutoz in. h. pte. q. c. vj. et per Ant. de bu. in suo tractatu de ornatu vtil. et habet per rex. z gl. xij. q. iij. p. totũ. z ego dixi ple ne in. l. mulierio. in prin. in. r. q. ff. de ver. signi. Et adde qd p isto iure hauriendi aquã vñ ducendi qñ quis non permittit me vti vel amouit ipsius aque haustrum vel ipsam aquam possum implozare offi cium iudicis vt faciat mererere coherens ad uersarium et rei competens forma dans. et hoc qñ habebam illum vsum iure seruitutis als com petit confessoria vt dixi in pn. huius. q. l. i. §. z. l. si. curi. §. aristo. ff. si ser. ven. ita dicit. Spe in ri. de ofi. s. iudic. §. h. ver. ut implozãt loco pñcipalis acto ris. Octauo queritur quor sint necessaria ad Bz vt illa duo interdico competerẽ possunt. z dic fm Rof. in ri. de interdico de fonte reficiendo quod ser sunt necessaria. pñmum qd fons sit sine pure? vel lacus vel piscina. Secundum qd in illis sitãqz vidualis non habet locum hoc interdicoz dire: cre sed vtile vr. l. i. §. hoc interdicoz. siue phibeat rur haurire aquaz sine puteã aperire: vt ibi. Quar tum qd quis velit purgare fontem vel lacum vel puteum vel piscinã. ff. co. l. j. §. deinde. Quintum quod ille qui suus vsus fuerit vsus hoc anno nõ vi non clam non precario. ff. co. l. j. in prin. et. §. de in. de. Sextum qd ita quis vratur vel purget co mo do sicuti consuetus est vti sine purgare. ff. eodem l. prima. §. hoc interdicoz. si vero quis velit pur gare fontem vel coherere aquam ne fluat vel di labatur non competit hoc interdicoz. ff. co. l. p. ma. §. pñmo. Non o queritur qualiter debeat formari libellus in his interdicoz. Dic interdico belli in B de fonte potest sic formari. Coram vobis zc. z dõ interdico parco ego. B. z dõ qd. de. l. iij. qui me prohibet vel impedit vti aqua de fonte lacu puteo vel piscina tali. cuius tales sunt fines qua aqua vsus suz hoc anno non vi non clam non precario. vnde ne me impediãt vti sicut vsus sum hoc anno ago contra ipsum. et ad hoc propono interdicoz de fonte vel actionem in factum et ista forma libelli probatur in. l. j. in prin. ff. co. In interdico vero de fonte reficiendo potest ita libellum concipere. Coram vobis zc. compareo ego. B. contra tyrum qui me phibet purgare talem fontem vel reficere piscinã lacum vel puteum cuius tales sunt fines. vnde ne me prohibeat purgare predictã sicut est mibi ius purgandi. vel non impediãt vti sicut vsus sum hoc anno nõ vi non clam non precario ago z ipm et ad hoc propono interdicoz de fonte reficiendo vel actionem in factum et probatur ista libelli conce ptio. in. l. j. §. in de. ff. de fonte. et de his vide. Rof.

Pecoris.

in hoc interdico de fonte restiendo. et p Spec. in ri. de cau. pos. et pprie. s. pnuata. versi. poro ple rum. q. quis. Decimo et ultimo qritur qlo for...

Pecoris ad aquam appulsus est hie ius appellendi pecorisagri mei p predium vicini ad fontem vel purem...

De serui. ru. predio.

Quinto et ultimo dubitari pot qua actio agi debeat p ista sui. et quot sint necessaria vt coperat...

De serui. iuris pascendi.

Seruitus iuris pascendi est ius pecoris pascendi in fundo alieno agru mei ca vt. l. h. s. in pdij. ff. de serui. ru. pte. et insti. de ser. s. in rusticois. 2. l. ff. nauar. s. ff. de pscip. ver. et dicitur ius...

Seruitus.

Seruitus

De ser. rusti. pre.

So. lxxij.

Qualiter acquirat seruitus iuris pascendi.

sticus erit rustica. posset em esse quod in loco non esset abundaria terre pura in aliquo castello. tunc esset necessarium tenere pecora causa stercozandi...

puta qd pretiu conueniret soli molendino ac pe ste molendini qvtrusq multo plus valeret. ar. l. j. cii ibi no. ff. ad treb. et ar. l. notabilis. in. l. j. s. j. in...

videre. distinguere duos casus. aut ambo sunt con-
tenti diuidere. aut vnus tantum vult diuidere al-
ter non primo casu sub distingue. aut quieris de di-
uisione seruitutis. z ita no pde diuidi qz est indi-
uisibilis. l. si vnus. ff. de ser. ruf. predio. z. l. si sub-
vna. §. si ff. de verboz obli. z hoc vult glo. fina. in l.
si ex meo. ff. de ser. rufi. pre. z hoc s. Bar. in l. stipu-
lationes non diuiduntur in prin. in. n. opt. ff. de
ver. ob. et est rō quia seruitutes rusticæ reales sunt
fm indigentiam rei vel p dñantis z vni in hoc
equiparat. vt. l. ergo. in fin. ff. de ser. ruf. ru. pre. z no.
bar. in l. eadem. §. caro. in. v. q. z. d. l. stipulationes
nō diuidunt in. in. q. post. in diu. col. de ver. ob.
z de o. sicut vsus est in diuiduo. l. vsus pars. ff. de
usu z habit. ita etiam seruitus iuris pascendi. Aut
quieris de fundo in quo debet seruitus iuris pas-
cendi vel de ipsis pecoribus z in his potest fieri di-
uisio vsz vt circa partem fundi pascantur et in il-
la sit seruitus et in alia partibus fundi remittat
seruitus. vt. l. ad cert. ff. de ser. l. si quis duas. §. si
quis partes. ff. de p. d. i. l. certo generi in prin.
de ser. ruf. pre. z. l. si cui vti in prin. ff. que admo. ser.
amit. non autem potest diuidi pro parte incerta
pro diu. l. partis. ff. de ser. et. l. qui per certum
ff. de p. r. z. l. pluribus. §. fin. de verb. sig. z hoc vult
Barro. in prin. secunde op. in l. stipulationes non
diuiduntur. de verb. ob. et similiter non potest di-
uidi numerus pecorum nisi pro diu. pro peco-
rum numero et non aliter arg. l. usufructuarium
§. in viuarijs. et quod ibi not. Floz. de usufr. z te-
ner Bar. d. opt. dicens non caperet etiam diuisio-
ne pro diu. quia si fieret tal' diuisio nullus erit
vsus tamen si fieret huiusmodi diuisio inter ha-
bentē seru. iuris pascendi z debentē futirē pura.
xy. campos oīno non cōprehenditur vigore em-
ptionis quia in ea non est nominatus. l. in venden-
do. in prin. ff. de contrahen. em. nec vigore statuti
quia illud non loquitur nisi in habentibus. xy.
campos. immo plus dico etiam si vendens dice-
ret quod comprehenderetur ius pascendi non va-
leret ar. l. si ita seri. ff. de regula. cum ibi notatis. ff.
de li. z post. Aut vendidit. xy. campos vel vitra.
et tunc teno qm venditio esset simpliciter facta
nulla mentione de iure pascendi qz venit etiam il-
lud ius pascendi tanq̄ conuenit ar. d. §. regula
cum ibi notatis per glo. et docto. facit. l. alio iorio
ff. de contrahen. em. et. l. traditio in prin. ff. de ac-
qui. re. do. Aut pascua siue ius pascendi compe-
tit vni suo iure proprio pura quia emit vel aliter
acquirit ius pascendi in fundo alterius vel cō-
muni et vendidit postea alium fundum suum nul-
la habita mentione de iure pascendi et tunc non
comprehenditur illud ius pascendi per dictam
let vendendo. in principio. Sed circa predicta
dubitari potest an ius pascendi questum per
tyrannum contra ius in pascendi alienis transcat
in ecclesia in. et dic quod non quia ecclesia est cul-
trix et aliter iustitiae nec patitur aliquis contra iu-
sticiam in se ferre vel in alterum. licet priuatus se-
pe deuenit a iustitia vt est terr. singu. in. ca. j. §. et si
alientatus. in ritu. de alie. feud. z quia ecclesia nō
succedit in aliquo iurpi questu. ca. ex transmissa.
extra de deci. et ideo debet illud restitui quibus est
iuste ablatum vel usurpatum vel pauperibus
erogari arg. ca. cum tu. extra de vsur. et ca. cum sit
minus. de in acia. facit. l. n. z quod ibi no. C. de epl.
au. d. z tunc acquiritur seruitus siue ius pascendi
di p̄scriptioe vel consuetudine p̄scripta sicut
alia quilibet seruitus et ius acquiritur potest. vt. l. j.
et. §. cum ibi nota. C. de seruitu. et. l. seruitutem

prediorum cum ibi nota. per gloss. et doc. ff. de ser-
uitu. et. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quo-
ri. et. et. c. fina. cum ibi nota. extra de consue.
cum si. et istud est clarum. Sed dubium potest
esse quanto tempore p̄scribatur Et dicendum
est requiri tantum tempus cuius inis memoria
non extat in contrarium qm hoc seruitus habet
causam discontinuam vt. d. §. ductus aque. et. l.
foram. in prin. et. §. de seruitu. vba. p̄dictorum
nisi allegetur titulus et ad ipsum probandum vel
dicatur et proberur ipsum fuisse in possessiōe vel
quasi huius seruitutis vel iuris pascendi vt nota.
glo. norabilis in. d. l. seruitutes p̄dictorum z glo.
j. l. j. §. denique. et. ff. de aqua plu. ar. et. glossa. in. l.
j. z do. in. c. peruenit. extra de cens. z dicit plene in
j. lib. viij. q. p̄m. et. §. in ritu. de seruitu. que dicitur.
vt. circa terram qm nulla est coactio. Sed dubi-
um est qualiter proberur possessiōe vel quasi serui-
tus iuris pascendi. et sic que persone debeant pas-
cuas se ad hoc vt inducatur dicta p̄scriptio seu cō-
suetudo p̄scripta. et in hoc distingue. aut singu-
lares persone pretendunt ad suam priuatum tan-
tū iuriam p̄scripsi aut vniuersitas primo ca-
su qm sunt singulares persone non est dubium si
ipse fuerint in quasi possessiōe iuris vel seruitu-
tis pascendi per se vel alius eorum nomine suffi-
cit. ar. l. fin. in. si. c. l. seq. z. l. p. vulgo meo. in prin.
et. l. in terdū. at ibi no. ff. de acqu. pos. Secundo
casu quod est vniuersitas que dicit se p̄scripsisse. z
tunc si proberur per fundum vel alios q̄ regunt
vniuersitatem possiderē sufficeret. vt. d. l. j. §. fin. z
ibi hoc no. Bar. z docto. et probatur in l. amittenti-
bus. ff. de cōdi. z de. vel si p̄bet q̄ maior p̄s vniuer-
sitatis possiderit vel concesserit vt aliquis per se
possideret. l. merum. §. adauerendū. ff. de mētus
cau. z no. glo. fin. in. l. j. §. ff. de acqu. pos. vel etia si p̄-
berur seruū vniuersitatis possiderē. vt. d. l. j. §.
si. cum. l. seq. Sed si alique singulares persone de
vniuersitate possederunt nunquid hoc sufficiat p̄
vniuersitatem vt vniuersitas videatur possiderē
se. vide tex. in. l. sicut. §. j. ff. de cuiusq̄ vni. no. et ibi
glo. in fin. quod facit ad vsū memoris per bestias
hominū ville. z ibi Bal. exponit. glo. vt si singulares
boies ville pascauerunt in nemore vniuersitatis
intelligatur s̄ non appareat de mandato eorū qz
parentia vniuersitatis loco mandati habet. vt. ff.
mā. l. qui patitur. quod ergo pauci possederunt ex-
tenditur ad vniuersos. z sic credit p̄scriptio seu
consuetudo fm glo. de quo per Immo. in. c. dilecto
extra de offi. arch. z hoc quidem videt velle Guil.
de cu. in. d. l. sicut. §. j. qui dicit qd si aliqui pura. r.
vel. r. vniuersitatis singuli vsi sunt quodam ne-
more in tanto t̄pore inis memoria nō extat
in contrarium s̄ videatur adquisitū ius illis so-
lis qz p̄scriptio est odiosa. l. qd meo. §. si. ff. de pos-
t. si ipsi vsi sunt noie vniuersitatis z tanq̄ de vni-
uersitate vniuersitatis ius q̄ritur. qz cum interro-
gabuntur r̄de hunc. ideo vsi sunt qz vniuersitas
bz ius z ita p̄ tales acquiritur vniuersitati. facit. l.
sed ea. de. l. z. an. in rōrū. C. de edi. p̄ua. z. l. j. C. q̄
sit lon. consue. et hoc inducitur consuetudo. vt ibi.
Nec ob. quod s̄ p̄scriptio est odiosa. ergo non
ampliāda: qz illud verū in ipsa adquisitōe. s̄ post-
q̄ est adquisita facilius ampliā. l. aperte. ff. de tri-
acrū. p̄. l. facit. C. de ag. z. cen. l. cum sumus. li. ij.
et p̄dicta intellige vera si p̄dicitur tales perso-
ne hoc fecerint nomine vniuersitatis z de māda-
to vel scēria vniuersitatis vel regentiū ipsam quo-
casu nequm possessiōe acquisita cōseruaf s̄ etia de
nouo acquiratur p. d. l. j. c. l. seq. ff. de adq. pos. et

per. l. municipibus. de condi. z demō. cōiuncta. l.
q̄ paritur. ff. m. z. d. d. cōiuncta. l.
ria eorū quib' cura vniuersitatis cōmissa est. vt. l.
municipes. intelligunt. ff. ad munici. z no. per glo.
in. c. dilectus. et. l. in ver. officialib'. extra de testi.
et intellige q̄ illi regeres sciebant dicras p̄sonas
singulares vti noie eorū seu vniuersitatis. als non
posset vniuersitas possidere. et quo sunt admini-
stratores nec debent per vniuersitatem possidere qz
ad acq̄rendā possessiōe requiritur administratio.
l. in. in prin. z. l. que ad. ff. de acqu. pos. qz animus
debet esse apud regeres curare. vt. d. l. j. §. fin. cum l.
seq. co. r. z p̄p̄ta in practica sis cautus vt arti-
cules z probes qd administratores scuerint tales
noie vniuersitatis iure possidere. sed si simpliciter
dicre singulares p̄sone vult fuisse dicitur nemore
vel iure pascendi abiqz mandaro et scēria vni-
uersitatis vel regentiū cā. in hoc distingue. aut sicut
vniuersitatis p̄p̄ta et clari est qd nihil acquirunt
vniuersitati nec in acq̄rendā possessiōe nec acq̄-
sita cōseruanda. sicut. §. j. ff. qd cuiusq̄ vni. no. qz
actus agentū non debet operari vitra intentionē
ne eorū. l. nō ois. ff. l. si cer. p̄ta. aut sicut vti vobis
p̄p̄tis z vniuersitatis vel vniuersitatis r̄m. z hoc
nō cōstat. z idē qz paria sunt nō esse vel esse z non
apparere. l. in. lege standi. z. l. rura. ff. de cōrrade.
em. aut constat qd fuerint vsz abiqz mandaro vel
scēria vniuersitatis vel gubernantiū cā. et tunc
aut tractatur de possessiōe vel q̄si acquisita vni-
uersitati cōseruanda et prodest vniuersitati per
tex. in. l. generalis. ff. de acq. pos. et per ea q̄ dixi. ā.
fm Guil. de cu. aut tractatur de possessiōe vel q̄si
de nouo vniuersitati acq̄renda. et tunc videtur
qz ius possessiōis vel quasi querere vniuersitati
non potuerit per tex. in. d. l. j. §. fin. cum. l. seq. ff.
de acqu. pos. et hoc videtur posse probari bagra-
tionē quia sicut per cūm non potest queri cūi-
tati ratione iudicetionis vt nota Barro. in l. liti-
pularis. §. grifogonus. ff. de verbo. obli. et. l. j. ff. de
iure fil. iura multominus videtur per rusticos pos-
se queri vti vti vel per alias personas singulares
vniuersitati sue. sed ista ratio non videtur bona:
quia r̄os. z pau. de cast. in. d. §. grifogonus. tenet
contrarium. s̄ per cūm et eius stipulationes ac-
quiratur ciuitati sicut per filium patri. qz non est
minor iudicetio qz filii. vt. l. veluri. ff. de iusti. et
iur. c. non minus qum natiur iur recipit. l. j. §.
et generaliter. ff. de ven. in pos. mit. vnde Tullij.
lib. j. officioz. Nō solus nobis nati sumus oruscqz
nostri partim parria vendicat partim amici no-
stri. facit. l. possim. §. filius. ff. de capti. z go vero
teneo qd nō acquiratur ciuitati per. d. l. j. §. fin. cum
l. seq. cuius glo. vbi est casus. ff. de acqu. pos. Nec ob-
dum dixi per cūm acquiri posse ciuitati sicut per
filium patri. quia hoc non puro verum quia non
reperitur iure cautum. z contrarium notant cō-
muniter docti in. d. l. stipularis. §. grifogonus. ff. de
ver. obli. propterea in alia vniuersitate q̄ in ciui-
tate vel patria nō p̄cederet tunc dubio per dicta
rere. nunquid ius pascendi comp̄es velle vel vni-
uersitatis possit probari per homines dicte ville v'
vniuersitatis. Jta questio ponitur per. l. y. in. l.
parentes. in fin. C. de testi. qui dicit quod quando
disputatur de parcijs et nemoribus in quibus be-
stie singulorum occupant et singuli ligna incidit
si inducantur homines de dicra villa ad restituē-
dum eorum restituonem non est idoneum. quia
dicrum restituonem in re propria et quo ad cum
l' peccat commodum. l. j. §. in propria. ff. quado ap-

fit coniuata. l. omnibus. C. de testi. sed si singuli
non sentiri aliquod commodum in particula-
ri esse tantum i cōi qz soli affert cōmodū in cō-
muni. pura qz alia solatēdis p̄cebanf vel p cōi-
tū ligna incidebant tunc possent esse testes. ar. l.
si aures. §. vniuersitatis. ff. de re. diu. i. z. l. h. si bac-
§. qui manumittitur. ff. de in ius vo. et etia ita te-
ner Ja. de ra. et Spec. q̄ plures antiqui et moder-
ni doct. z idē vult Ja. Bar. z Guil. de cu. in. d. §. qd nō
numittuntur. z idem tenet in effectu Bald. in. d. l.
parentes in fi. qui dicit quod vbi vritatis effeci-
p̄ non distribuitur in singulos sed pertinet ad bur-
sam vniuersalem tunc recipitur testimonij singu-
loz qz bona sunt diuisa. l. vniuersitat' a bonis i
nuguloz. secus vbi vritatis effectus distribuitur in
singulos. Jta sicut opt. otigialis z. y. in. d. l. j. C. ad
laquil. in addi. sua parua quā quidā nō habent. li-
cet pau. ipsum non alleget immo cōtra cum con-
cludunt que opt. pau. licet esse vera r̄m videtur esse
limitanda quando ille qui redit opus non fuit
in dolo. secus si fuisset pura quia sciebat se tenere
ad seruitutem z non posse opus contra seruitutem
facere. qz tunc videtur quod p̄pter dolum suū per-
dat facultatem reduendi rem in pristinum statū
ar. l. p. §. si. ff. cōmoda. z. l. si seruitutem. de pig. ac.
l. inter causas. §. z cum seruis. ff. man. l. qd in pri-
ff. de nota. cum si. sed certe illa iura loquuntur in
actione notali in qua interesse p̄stari potest do-
mino dānum passo non seruo qui dedit dānum
cum forte valeret multominus qz sit dānum ser-
uus videtur esse in casu nro in quo non interest
eius cui seruitus debetur vt dānum maius sibi
resarciatur q̄ res in pristinum statum reducat
et si aliquid interesse plus etiam illud possit pari-
ri. pr. l. si cum dies. §. si. cum. l. seq. ff. de arbit. z dis-
tamen opt. doc. videtur esse quod fiat. Aut corpus
factum est reducibile vel non. vt. d. d. d. d. in hoc ra-
men breuiter concludas. aut ille cui debetur serui-
tus reducto fundo seruitus ad culturaz vult ago-
re actione. laquil. ad emendationem dānum z po-
test si fundus non esset reducibilis ad priorē sta-
tum. z istud non habet dubium z ita loquitur. l. j.
et. h. in prin. C. ad. laquil. cum si. Aut est reducibi-
lis ad priorē formam. z tunc teno qd similiter pos-
sit agi ad emendationem dānum per dicra iura.
sed erit in facultate debentis seruitutem reducere
opus ad pristinum statum. z ita potest loqui. d.
l. h. in fi. per ea q̄ dixi fm Pau. aut agere vult actio-
ne. laquile. vt res in pristinū statum reducat et
tunc ant non est reducibilis z non potest fm. y.
Bal. Ange. z Bal. in. d. l. j. et istud est clarum. Aut
res est reducibilis in pristinum statum z in hoc te-
neo qd agere possit vt reductatur et p̄stando in-
teresse liberaretur per ea que statim dicam in ca-
su sequenti. z ita videt cōs opt. aut ille cui debet
seruitus vult agere actione cōfessoria z in hoc stat-
dubium an possit agere ad reducendū rem in pri-
stinū statū vbi potest reduci an vero debeat agere
ad interesse tantum. quia in actione cōfessoria ve-
nit interesse. l. loci corpus. §. in confessoria. ff. si ter-
ri. vendit. z qz in obligationib' facti venit obliga-
tio ad interesse. l. stipulationes nō diuiduntur. §.
cellus. de ver. obli. contrarium tamen teno vide-
licet vt possit agi cōfessoria ad opus in pristinū
statum reducendum quod sic probatur. quando-
cūqz factum est in obligatione ex dispositiōe lega-
li semper quis tenetur ad factum. l. stipulario.
§. finantem. ff. de no. ope. num. et ibi hoc not. Bar-
tus in fin. et idem nota. Barro. in. l. j. §. i. in. h. col. z
l. si prius. in. q. cod. r. z Bar. z docto. in. l. stipula-

Questio-
nis siupe-
riori dca-
vniuersi-
tatis.

man fundi. puta dum esset ager iuger et incultus vult reducere ad prata que secari possunt et tunc si vult qd in illis pratis possit is cui debetur ius pas-

facrum. stipulationes non dividuntur: et ibi per Bar. ff. de verb. oblig. ita in obligationibus non faciendi: quia obligatio non faciendi dicitur obligatio faciendi probatur in l. si. q. item si in facto. co. ri. z

rustica. vr. l. j. in prin. cu. l. q. et. l. qui viam. cum ibi notatis. ff. de no. ope. num. Aut non est facta aliqua denuntiatio noui operis. vel de iure fieri non potest: tunc aut ille cui seruitus iuris pascendi de-

in. in. d. l. q. C. ad. Laquil. qui mirantur quomodo actio. Laquil. dicitur res in pristinum statum de ducatur: vbi dicitur quod cum illa facultas reducendi in pristinum statum detur: et dispositio de. l. vi-

De tugurio.

arec ad frumenta ceteraq; legumina exprimentidi
vendi z habendi predii rustici p eo constituitur. l.
mella. §. si. cu glo. z Bar. ff. de ali. z aba. l. c. ite serui
tus rustica constituitur potest vt sylue cedue z pedame
ra vincis no desint si: causa fundi rustici dominā
tio fiat. Itē z merianus pbat seruitute rale cōsti
tui posse vt tugurii mibi liceat habere in tuo etiā
si habebā pascui seruitute aut pecoris appellendi
vt si hycms ingruerit habebā vt si fuerit constituta
seruitus ppter coleres agrū mei catenus in tugu
rio agri tui recipiant. vt est tex. cu glo. in versi. ba
beat. l. veluti ver. item sylue. ff. de serui. rusti. p. ed.
Itē seruitutes pdioz tā in solo q; in superficie im
poni possunt. l. in. ff. de ser. qd. declara. vt ibi p glo.
et do. Item seruitutes rusticoz pdioz z si corpo
ribus accidunt inco: potales tamen sunt. Ideo nō
vscapiuntur. l. seruitutes pdioz in prin. eod. ri.
caueri aut vt ad certā altitudine monumentū edi
ficet non potest. q; id qd bñani iuris esse desit ser
uitute nō recipit. Itē nec illa quide seruitus consti
tetur vt certus numerus boim in vno loco hūme
tur. l. in. q. incipit cauere. ff. cōmuniā pdiozum
et idio dicit ibi Pau. de cast. per illum text. qd si re
ligiosi cōcedant in aliquo loco vt possim facere se
pulturā: et ibi incepti sepelire. si postea cōueni ius
eis vt nō possim sepelire nisi vsq; ad certū nume
er qd non possum ibi construere monumentū cum
lapidibus nisi vsq; ad certam mensuram: ista con
uērio nō valet: z potero sepelire quot volā z etiā
ornare sepulcrū lapidibus p iur. de dec. l. j. §. inter
dictum. ff. de mor. infer. status z ibi etiam Pau. b
vult. C. de relig. z sum. su. non obstante contradic
tione illozum religiozozum. sed si vellem edifica
re vltra concedentā postem prohiberi. ar. l. si cui.
ff. de seruitu. ¶ Sed in specie nunc queritur de
casu si quis h; fundum per quē solebat ire ad ca
sas iunctas fundo z ipsum alteri legat. an si lega
tarius perat fundū sibi legatum possint heredes
excipere seruitute debere dicitur casus: vt sic possit
iri per illum fundū ad dicitas casas. Et videtur q
non: q; nulla seruitus fuit an morte testatoris:
q; res sua nemini seruit. l. in re cōmuni. ff. de ser.
v. ba. p. ed. cu si. Nec post morte videtur seruitus
aliqua debere ex quo non fuit per testatozē impo
sita. q; res psumitur libera vbi seruitus impo
ta nō reperitur. l. alius. et. l. si edibus. C. de serui.
Tñ dicendū est contrariū ex quo testatozē legauit
p: optare fundi per quem ad casas illas sole
bat venire: vt. l. restatix. in prin. ff. si serui. vendi. z
probat. in. l. si fundū sub conditione. §. qui fun
dum. ff. de lega. j. et. l. si an prin. ff. de ser. v. ba. p. ed.
et per Bar. in. l. j. ff. de serui leg. vbi omnino est vi
dendum de hac materia. Que autē dicatur casa.
Bald. in. c. n. si duo fratres in eadem casa. in ritu.
de fra. de no. benef. inuc. dicit q; est vulgare itali
cum. et soler dici a cadendo qñ est quedā domun
cula: sed nunquid campana dicatur casa sine do
mus dicit Bald. ibi recurrendū esse ad vulgare. nā
illud quod cōmunitur homines dicunt invulgari
est inspiciendum. p: optare tamen non dicitur domus:
quia nō consistit ex parietē ex recto. ff. de vscap.
l. cum qui edes quod dicit esse ad statutum: sed v
de glo. in. ff. de rerum diu. §. j. in ver. vilius que de
clarat que dicatur campana.

De tugurio.

Tugurio an sit licitum in fun
do alieno facere. dicit qd non regulari
ter. l. quem ad. §. si p. rec. ff. ad. l. aquil.
et. l. qui vice. §. qui ad ianuam. ff. qd vi

De serui. ru. p. edio.

aut dā nisi sit imposita seruitus. l. veluti. de serui.
rusti. p. ed. z si fiat tamen imposita seruitute potest
propria auctoritate dñi fundi destrui. vt. l. si pro
rectum. z. §. qui ad ianuam. quod no. spe. quando
in locis vbi sunt pascua conceditur de possessione
vel quasi partem faciunt tuguria vt casas vt sub
eis stent pecozarij sui vel coloni vel senum quia si
fiat in fundo alterius potest dñs propria auctori
tate et impune destruere per dicta iura et quid sit
tugurium vide. l. rugurū. ff. de verbo sig.

De cultura terrarum.

Cultura terrarum breuiter
quedā dicamus. Vicinus loci superio
ris parti ita arabat p sulcos: itēmq;
p portas vt ad inferiorē fundū aqua
veniret qñtū est an possit. An pō aq
arce. iudicio cogi pōt sic vt in alterā parte araret
z ne sulci in vicini inferioris agrū spectarent. Re
spondendum est dñm fundi inferioris non posse
facere quominus agrum suum superiorē vicin
us que admodum vellet araret. vt est tex. mor. in
l. vicinus. in prin. ff. de aqua plu. arc. Ex quo not.
fm Barro. ibi quod si arando aliquis opus faciat
ex quo aqua pluuia nocere possit vicino si aliter
fundus coli non poterat non tenet actione aque
plu. arcen. Sed si alio opere fundus poterat colē
tenuerit de actione. z ita intelligatur ver. sequens
sed si quos fm Bar. z Jo. de imol. ibi. Glo. autem
habuit alium intellectum: videlz. vt. l. vicinus. in
prin. intelligatur etiam quando sulci erant nocē
turi fundo vicini inferioris si nō amio nocēdi fa
cti sunt: sed causa agri colendi est ratio: quia natu
raliter fundus inferior: debet seruitute superio
ri vt aqua recipiat. l. j. §. fin. cum. l. seq. ff. de aqua
plu. ar. z ideo si dñs superior: non possit bene cole
re fundum suum sine sulcis aduersarij sibi licitū
est eos facere vt ibi. z. l. j. §. de co opere. eodē ritu.
Sed ver. si quos loquitur quando vicinus habebat
fundum ex latere z faciat sulcos ex transuer
so animo nocēdi fundo vicini z non ppter ne
cessitatem vel utilitatem culture vel aliter: tertio
potest intelligi illa. l. vicinus. fm Pau. de castro. q;
aut quis facit sulcos apertos aratro ad seminandū
dum. z potest facere sicut vult siue p longum siue
per transversum. z ita loquit. l. vicinus. in prin. d.
Aut quis vult facere bos non causa seminandi s;
causa aquam retinēdi qui dicit sulci aquarij et
tunc distinguit. Aut sine illis non poterat ager co
li et idem. Aut ibi poterat. et tunc secus: et ita lo
quitur ver. sed si quos probatur in. l. j. §. de co o
pere. eodē ritu. quod fit causa agri colendi z fruct.
colligēdi quicūq; illi sunt siue frumentum siue
aliū fructus siue opus fiat aratro siue alio modo:
vt est tex. cum glo. z in. d. §. de co ope. §. seq. et. §.
labeo. ¶ Sed quid si vult quis facere sulcos vel
foslas in damnis fundi vicini inferioris seu et la
tere z casu quod non possit quo ei succurratur: dic
aut iam fecit et aqua incipit decurrere: et potest
ipsum cogere vt repleat sulcos vel foslas. z si non
replet condemnari debet ad int. cresc. d. l. vicinus
ver. sed si quos. Vcl potest iudex iubere vt auocat
de dāno infecto. l. bacrenus. §. in. co. ri. Et etiam
manu militari poterit repelli ad demolitendum z
ad planandum opus. l. qui restituere. ff. de rei ve.
z. l. stipulatio. §. si. ff. de no. oper. num. z no. glo. ff.
in. d. l. vicinus. in versi. condemnari. Aut vicinus
fecit opus z aqua per foslas nondum fuit. z tūc
similiter potest per iudicem cogi vt repleat. vt est
tex. in. d. l. vicinus. in si. prin. ff. de aqua plu. arcen.
z qñ ratio quia in illa actione aqua plu. arcen. venit

De cultura.

Postq

damnum futurū. l. supra iter. §. officii. et. l. bacre
nus. §. pe. eod. ri. nec inspiciatur si nocuit aqua: sed
si nocere potuit: vt dicit glo. in. d. l. vicinus in si. in
verbo nunq; fluxisset. et. l. j. §. eodem ritu.

De seminatione plantarum.

Distq; de cultura terrarū dice
re incipimus: consequens est vt de se
minatione plantarū puracione et in
sertione aliqua dicamus. z pto scien
tū est regulariter quez posse in fundo
suo seminare arbores: herbas plantare vires et ar
bores putare: z alia huiusmodi facere. quia in re
sua quilibet moderato: est z arbiter. l. in re mada
ta. C. man. z nemo potest prohiberi vti sua re quo
cumq; modo voluerit. immo si voluerit pōt agere
actione iniuriarū. l. iniuriarū actio. §. si. ff. de iniur.
z. l. qui pcedentē videm. nisi pberur seruitus im
posita. l. alius. et. l. si edibus. C. de ser. no. Bal. in.
c. n. in ri. si de seu. fuerit controuer. in vñ seu. et. c.
ceterū. de iudicis. z. Anro. de bu. in. canimis. extra
de iureiur. Et ideo sequit et hoc qd si mibi debes
seruitute aqueductus p fundum tuū ad fundus
meū. vel hoc anno duri aquā per fundū sine vicin
no nō potes in illo fundo tuo fodere serere succē
dere putare edificare vel aliud facere per qd aqua
inquinetur vitetur corrumpatur deterior: ve fiat
et si hoc fiat teneberis interdico de aqua quori.
z est. vt est tex. in. l. j. §. labeo putat. ff. de aq quori.
et est. Sz circa plantacionē arborū queri pōt an
sit licitum alicui in suo arbores plantare etias in
finibus fundi sui. et si radices intrent fundum vi
cini vel frondes aut rami potendunt supra fontē
vicini an vicinus possit eas p: opta auctoritate in
cidere. et si fructus arborū mei ceciderunt in fun
dum vicini. vide de vis oibus que plene dicit. s. in
primo lib. in ri. de arboribus. z in ritu. de serui. ne
luminibus officiarur. in. an. q. Quib; adde si glās
ex arboze tua in fundum meum cecidit z exat. li
citum est tibi tertio quoq; die auferre illā. z si pro
hibeā teneo: interdico de glande legenda. et ap
pellatione glandis oēs fructus continentur. vt. l.
vni. a. et ibi glo. Bar. et do. c. ff. de glan. le. z. l. iulia
nus. §. glans. ff. ad. er. hb. Item si nō parior re rol
lere glandem teneo: ad. er. hb. vbi dicit que admo. dūz
si tua in agrū meū delatas tibi auferre nō pariar.
d. l. iulianus. §. glans. ¶ Itē si immisso pecore de
pascio glandem tuā q in fundo meo cadit: si dño
malo pecus immisit: vt glandē comederit teneo:
ad. er. hb. vbi d. §. glans. z etiā actio de in factū
agere poteris. l. q; seruandarium. §. glans. ff. de pre
scrip. verb. ¶ De irrigatione aliquid dicamus. et
si vicinus qui borum solebat certo reposito irriga
re pratum illic fecerit cepitq; assidua irrigatione
vicino nocere aut iurisconsultus neq; damni infe
cti neq; pluuie ar. eum tenent actione. nisi locum
complanauerit coq; facto citius aqua ad vicinus
peruenire cepit. vt est tex. no. in. l. apud trebarin.
§. si vicinus. ff. de aqua plu. arcen. et hoc intelligo
secundum glo. ibi qñ in alieno aliquid facere tene
retur. l. si quando. in si. ff. si ser. ven. et ibi hoc etias
vult glo. Sed paul. de cast. intelligit illum. §. si
vicinus fundū poterat colere alioqui non tenere
tur. l. j. §. de co opere. de aqua plu. arcen. Vcl scdm
Jo. de imol. ille. §. si vicinus. intelligitur quod ille
qui h; seruitute actiuam possit aquam ex fun
do vicini ad suum ducere causa irrigandi et quo
fuit simpliciter constituta. trahitur etias ad priua
tum quod fit in eodem fundo. ar. l. si seruitus. ff. d
serui. v. ba. p. edio. nisi locus complanetur ex quo

De ser. rusti. p. ed.

De messe So. lxxviii.

aqua citius decurrat: vt in si. illius. §. et adde que
plene dicit supra de seruitute aqueductus.

De sterquillatione.

Sterquillatione vide tex. cu
glo. in. l. si quando. §. fina. et quod ibi
no. si serui. vendi. et que dicit in primo
lib. o. in titulo de sterquillatio.

De messe et vindemia.

Messe et vindemia colligen
da qd est licitū cuilibet dño vel colo
no messet et vindemia in fundo suo
vel sibi locato facere z p libito volun
tatis: si ab aliquo p: opta pberur potest
agere actione iniuriarū. l. qui pcedentē videm
ff. de act. em. z. l. iniuriarū actio. §. si quis p: opta
ff. de iniur. nisi ex forma statuti vel ex cōsuetudine
seruaret p: opta. ¶ Quero in quibusdā locis sunt
statuta ne quis possit vindemiare vel messem fa
cere etiā in suo nisi certo tpe. et ratio statuentiū
forte fuit ne ante rēpus dñi colligeret p: opta: z
postea accusaret saluarios de dāno dato vel nisi
forte in instrumēto locacionis cōtinca. vt vel co
lonus vel partarius non possit messem incidere
nisi p: opta locatozē vel salre nisi prius sibi facta
notificatio quibus casibus cōuentiones vt statu
ta seruanda essent. l. oēs populi. de iust. et iur. et. l.
j. ff. de positi. ¶ Sed nunquid sit licitū cuilibet in
gredi fundū alicuius et vnas colligere vel spicas.
dic qd de iure licitū est comedere et nō expo: rere
et cōterere spicas sed non mittere falce. de cōfcer.
di. v. stipulas. et no. glo. ff. di. oēs leges. in ver. fas
est. z cōmuniter sunt statuta p: opta circa hoc
et de cōsuetudine seruatur etiā illud ius diuiniū
verum: tamen si anteq; quis ingrediatur fundus
alicuius prohibeatur a dño ingredi non poterit. l.
iniuriarū actio. §. ff. de iniur. z. l. diuus ff. de ser.
rusti. p. ed. et p: opta dicitur. d. c. omnes. l. ire
per agrus alienum fas est ius non citidit fas est
domino nō prohibere ius non est. p: opta dicitur
mimo: vt ibi no. z adde que dicit supra de seruitute
itineris. in pe. q. principali. et vide tex. cum glo.
in. l. per agrum. C. de serui.

De aucupatione.

Aucupari aut vel venari i fudo
alieno licitū est z de cōsuetudine vsur
patur. si tñ dominus volens ingredi
fundum suū causa venandi vel aucu
pandi prohibeat non erit ei licitū. vt
est casus. in. d. l. iniuriarū. §. si. z. d. l. diuus. cu glo. z. l.
in. §. plane. ff. de acqui. re. do. z isti. de re. di. §. fere.
ver. plane. Sz quid si vnus in alieno venando vel
aucupando aliquid cepit an teneatur restituere
dño fundi. Et format ista. q. l. d. in. d. §. diuus z ibi
firmat q nō p. tex. in. d. §. fere. z. l. si. §. sed. C. de
furris. z ideo ts glo. in. d. §. Sed gl. in. d. §. fere. in. sti.
de re. di. §. plane. z. p. ium. §. cōmuniter prime gl.
tenuit. z dicit An. in. d. l. diuus. q; gaudet nobiles
et principes q possint venari i fundo alieno. z est
rō q; solus ingressus est phibitus uō captura. d. §.
fere. cum alijs. s. allegatis. Aliqui concordant di
ctas gl. vt gl. d. §. fere. pcedat in casibus post probi
bitionē. Sed dicit glo. in. d. l. diuus. q; ista concor
dia non est tuta quia priuari phibitio nō impe
dit translationem domini. l. ea lege. de cond. ob
cam. l. si ita quis. §. si ea. l. ff. de ver. obli. nor. Barr.
in. l. q; abnti. ff. de dona. z in. d. l. diuus. aliter
concordat vs aut fundus consuebat in venatio.

hec sta
tura de
bus hic
loquit vt
ge nt i ple
ri glois
francie.

ne vel aucupatione rite si quis ibi venetur vel aucupetur dno prohibente non facit caprum suum ita intelligat glo. d. s. fere. Aut non consistebat in venatione vel aucupatione: tunc capri efficitur capientis. et ita procedat alie gl. dicit. p hoc allegat l. venationes. ff. de vsuca. z. l. usufructuarium. ff. de usufru. et per illa duo iura apparet qn venatio fit in fructu z debetur usufructuario. Et in iurgit aliud dubium circa pdicta an possit venator ad huc in fundo retineri vt reddat qd percepit. et glo. s. fere. in si. de re. di. v. sentire qd sic. d. l. diuis. dicit qd no per. d. s. fere. in l. in. s. j. C. de acqui. re. do. et in aut. vt nulli iudicij. s. si autem. sed ager actioe iniuriarum si intravit eo prohibente. l. iniuriarum actio. s. ff. de iniur. z. idem vult glo. l. in. s. j. ff. de acqui. re. do. et ista opinio est vera qua tenet. z. y. Bar. in l. j. s. omnia eo. et. z. An. in. d. l. diu. qui. de hoc esse bene no. qz iam vidit de facto in persona vnius nobilis de odombus de perusio qui pro apis capreolis nemus alienum intravit dno prohibente et multas venationes cepit. ois. n. vena. tio pertinet ad eum z nulla violentia per dnm fieri potest. sed tñ modo actione iniuriarum contra eum agi poterit. Adde tñ quod dñs poterit volente ingredi fundum suu manu resistere. l. quidam. circa p. m. ff. ad. l. aquil. z. no. gl. in. l. in. s. plane ver. iure pphibet. ff. de acqui. re. do. Et qd si fera bestia reperatur in laqueum alieni dic qd erit occupatio. in laqueum. ff. eo. ti. z. t ideo quod in laqueo meo derinetur non efficitur meum nisi illud manu capiat. vt ibi. z. ita z. ibi Bart. in prin. In his tamē seruanda est cōsuetudo loci vel statuti si reperitur aliter retinendū est quod. s. dicit. Quid dicitur que possit ingredi fundū alienū maxime causa venandi et aucupandi quero an hoc possit iure seruitutis vel iure cuiusdam facultatis a iure communi concessē potest ingredi. z. ppter hoc licet quis plurico iuerit per fundum alienum non tñ censetur iusse iure seruitutis nisi iuerit per. xxx. dies infra annum: et semper potest prohiberi ne vena. ted postq̄ fuit per. xxx. dies censetur esse in quasi possessione seruitutis in qua est defendendus per ti. ff. de i. l. actus. p. quousq̄ actum fuerit confessio rta vel negatio. vt in l. j. in prin. s. j. supra eo. rit. et dicit plene supra de seruitute in iuris. in vlti. q. p. m. cap. l. Sed in his que non solent competere iure facultatis sufficit semel aliquid fuisse gestum sciente et patiente dño vt dicitur fuisse in quasi possessione seruitutis. vt. l. j. s. hoc interdicitum. ff. de aqua quori. et est. et no. in. s. cum ecclesia iurri na. extra de causa pos. et prop. z. ita vult pau. de cast. in l. diuis. C. de ser. rusti. pe. Quid si quis vulnerat feram bestiam z alius capit cuius dñs esse dic capientis. vt in si. de re. di. s. illud. et. l. natura. lem. s. illud. ff. de acqui. re. do. Et questio quori dñna si lupus vel miluus accipitur vel canis accipit autem vel peccudum vel aliud animal vnius. et quidā tertius accipit seu arripuit de canibus vel de ore lupi aut milui. zc. an teneatur reddere id quod recuperavit prior domino. dic quod sic. vt ter. nota. ff. de acqui. re. do. l. pompo. in fi. Sed potest aliam. q. pulcrum quidam accipit accipit re vel falconem cum fonalis argenteis in pedibus iniuris. an teneatur restituere prior domino. tñ de consilium Barro. quod incipit omnimodo cū fuisse venatum. alias dicitur tractatus de falco. no. ed. ruz per Bar. quem habeo in consilijs in cō silio. xij. vbi plene videt. Nunquid autem sit licitum tendere retia seu laqueos aut alia quilibet instrumenta ad capiendas venationes. dic quod

In venator teneatur reddere dño si accipit.

non nisi ad vsos apros et lupos capiendos. vt est ter. in. c. nemo etiam retia. in ri. de pa. re. in vsu. feu. qui ter. varijs modis intelligitur. Nam quidā intelligunt solum in possessionibus imperatoris ar. l. n. cum ibi no. C. de no. fa. Sed ista lectura no. rabiliter seruat per. l. foucas. ff. ad. l. aquil. Et cratio modo alij intelligunt qd imperator hoc statuit et sic privilegium militis z nobilitum qui cum canibus et auibus venantur vt tales habeant solatium vt alij inferiores rustici non possint venari nisi ad apros vsos zc. sicuti sunt statuta ferrarie ne congruit. et. contra. l. imperatores. ff. de in diez adiec. z ideo Ja. de alua. dar quartum intelletus quia multoties et talibus venationibus factis in alieno domino prohibente oziuntur rife et iniuria. quia armata manu dominus volentes ingredi potest prohibere. vt no. gloss. in. l. in. s. plane. ff. de acqui. re. do. in. et quibus de facili potuisset perueniri ad violationem pacis de qua loquitur ille ritu. de pa. re. ideo imperator prohibet expresse vt nemo in alienis agris possit venari inuito domino nisi ad apros vsos zc. quasi velit quod si quis contrafaciat debeat puniri tanq̄ turbator pacis. vt eodem ritu. s. si quis autem. Et potest etiam quinto modo intelligi ille. s. quia in cultura. p. ce. denti iudicet imperator prohibitionem armorum et quia in venationibus portantur arma du bitabatur an sit licitum venari cum armis. z dicit qd non nisi ad ista animalia periculosa. et quicquid dicant de laqueo et rhere. tamen intelligas quod in pdictis venationibus sunt necessaria arma. et hoc videtur sentire Ja. de arde. on. l. de verona in sua eleganti summa feudorum in ritu. l. de pa. re. et Jaco. de alua. s. sequitur cum. in. d. c. nemo retia. tu autem coniungas quartum z quintum intelletum. et habebis veritatem. Quid tñ duplex autem sit venatio et an quando sit licita: maxime clericis z monachis. vide glo. ordi. l. xxx. distin. qui venatores donare. et ibi ter. et. c. j. extra ne clerici. vel mozia. et. c. j. et. ff. extra de venatore. vbi bene not. z adde quod in diuini scripturis penitus non inuenimus sanctum aliquem venatorem. pilcaros inuenimus sanctos. vt dicit beatus Hieronymus in psalmo. c. et. habet. xxxv. di. l. sau. z. xxxviii. quod dicit. et no. Ang. in l. diuis. ff. de seruitu. rusti. predi. tamen non allegat dicta iura. et ratio ponitur per gloss. in. d. c. l. sau. quia venatio fit cum clamore z maiori delectatione qd fiat pilcatio. ideo est prohibita. et propter hęc delectationem nunq̄ venatoribus fuit concessa immunitas patrimonio. si ter. est. in l. venatores. o. C. de exci. mu. l. i. et no. Ang. in. d. l. diuis. vltimo de materia venationis et aucupationis. vide in. d. c. qui et venationibus. et ibi glo. magistrum. in. d. c. l. sau. ne cle. vel mo. d. c. j. et de. ne in agro. s. porro. et ibi glo. et doct. de ita. mo. et. l. j. C. de venatore. lib. ij. et per Jo. in lumina. in rubrica de vena. et per Hosti. in summa de cau. pos. z. pro. s. j. et alij locis supra allegatis. Et onuenit etiam ex pdictis querere an sit licitum solas aprozum vsorum ve capiendos causa face re vel laqueos ponere. et dic si in itineribus sunt in eisq̄ bos vel aliud animal ceciderit factumq̄ detertus est vel laquei ponantur in loco publico et pecus ruium in eos incidit potes agere contra facientes foucas vel laqueos ponentes. l. a. qui. nisi denuntiasent prius domino vel nisi pdicta fuerint in locis vbi fieri solent. vt est ter. tus. in. l. qui foucas. cum. l. l. que incipit quem. z. admodum. in primo. et ibi doct. ff. ad. l. aquil. et

de foucis vide qd dixi. s. in. j. l. de fouca vbi crii potest sui curi fuit fouca qd sunt inter duos vicinos. vide. l. j. s. pterca. z ibi no. ff. de aqua plu. ar. z. nius aut fuit fossata sine fosse qd sunt inter via pub. z fundū priuatus vide p Bar. in suo tractatu ryberiadis in prima parte de alluione. in. in. et. vñ. col. et Bal. in. l. ripaz. in. j. col. in. s. z. in. l. lapilli. in. j. conch. s. de. ff. de re. di. et ibi etia possit cuius sit vsus. fossari et an et qn fosse debeat mensurari et agro vedito. z an sit licitū facere fossas ex quibz aqua plu. noccat. l. vicin. s. ver. sed si fossas. ff. de aqua plu. ar. et. Et adde qd dixi. de irrigari de de fepibus. an sit licitū eas facere in finibus fundi sui. Dic qd sic. l. si. que incipit si quis sepē. et ibi no. ff. reg.

De montibus.

Querendum est p̄o qd sit mōs Et dic qd est locus altus. l. si cedas. ff. de seru. vba. predi. quod intellige de magna altitudine in Barro. in tractatu suo ryberiadis. in. in. col. verit. mōs est locus. Et dicit mōs in bar. ibi. est. ut. et p̄p̄ia a mouendo p̄ iuniorz nō mouet. z nō intelligas de mobilitate que vniuersē terre conuertit qd nō mouetur per culturam. in. non colitur terra em que colitur bene mouetur et durat vsq̄ ad locum qui colitur vel colit incipit. pendit ergo montiū non culte montis appellacione cōtinentur nisi certi loci vsus aliter se haberet. si tñ inter montem essent aliqua loca culta mōris appellacione tēris continetur illa pars. vt. ff. de rei ven. l. in rem. s. quecumq̄. Quia in montibus lapidicinis z argenti fodine z huiusmodi materie esse consueverunt. quero an sit licitū in fundo alieno lapides cedere. Et dicas qd non nisi consuetudo vel statutu aliter disponeret. vt est ter. glo. et doct. in. l. venditor. s. constar. ff. de mōtia predi. nec potest quis lapides ex fundo alterius exportare etiā si sit ciuitas vel cōmune nisi hoc dicit cōsuetudo et prius domino p̄tenti competens soluitur. lites ante p̄tenti solutionem cedi possint. vt est casus non habitis. in. d. s. constar. Et an aut quis possit in fundo suo lapides cedere et fragmenta lapidū perueniant in fundū alienum. vide. l. sciri. s. aristo. ff. si ser. ven. z. qd dicit in primo l. in ritu. de ser. probi. Sed quid si sint vene aures aut argere. an sit mihi licitum fodere in meo z fodiendo transire sub fundo vicini. et videtur qd non per. d. s. si constar. Item qd sciri quis nō potest transire in agrum alienum inuito dño. l. per agrum. C. de serui. rusti. predi. ita nec sub agro alieno. qd sciri predia supra terra sunt libera domino vsq̄ ad celum. l. altius. C. de ser. z. l. qui luminibus. ff. de ser. vba. predi. ita dicuntur esse libera vsq̄ ad profundum. Item pro hoc facit. l. j. C. de cessa. l. i. et. l. di nozio. s. si vir in fundo. ff. so. ma. Sed pau. de ca. qui habuit istam questionem de facto in venis co rareis borzoniensibus cōsultur contrariū. videt qd fodientes non possint a dominis impediri p̄ licentia. C. de metallis. l. i. cōiuncta. l. j. quosdam eo. ti. Sed p̄is dicit quod propter publicam vtilitatem licz marmora et similia fodere sub fundo alieno diuimodo dominus nō habeat damnum Nec ob. d. s. in fundo. z. d. s. constar. quia illa iura loquuntur in lapidicinis que reperiuntur sine le sione superficiali z vbi fodiuntur lapides multum vtilis qui in paucis locis reperiuntur. et in argere vel auro. et ideo propter publicam vtilitatem videtur concedi vt possit inuenire z fodere etiam sub alieno quia hoc fit cum magna impensa et la

borz. nec a dñis superioribus potest phiberi si nō recipiant lesionem vt per glo. in. d. l. quosdam. z. l. n. eo. in. ver. sisco. que dicit hoc esse speciale i me rallo quod magno parat labore: et propterea procedunt etiā in venis cozareis z marmoreis. vt ibi et ita tenet elegāter pau. de cast. in. l. diuozio. s. si vir in fundo. ff. solu. ma. vbi dicit ita te consuluist se in ciuitate burgonie. et habetur in consi. lxxv. cum duobus sequentibus. ita tenet Ludo. de ro. in. cccclxxv. singul. qd incipit regula qd re alienas per glo. volens in. d. l. quosdam. et ita ego tenui in l. inter publica. in prin. ff. de verb. signi. vbi limita ui pdicta procedere dum vnius tertius non dñs fecisset iam impensam in fodiendo vel reperendo venas. secus si veller etiā incipere fodere z venas reperire: ille qui haberet fundū supra veller etiā incipere fodere. qd dñs fundi deberet preferri per d. l. altius. z. l. qui luminibus. et quo cessant ratio nes. s. alle. l. impensarum eius qui vult inuenire venas. z cessat ratio publice vtilitatis quia idem faceret dominus fundi que faceret extraneus qd est singulare z magne vtilitatis. z adde que dixi in. d. l. inter publica. in prin. ff. de ver. sig. z. s. in. j. l. air. de ser. aquedu. in prin. ff. q. p. m. Et potest et p̄ dicitur decidit. et de materie lapidicinarū an maritus debeat habere lapides celos ex fundo dotali. et quid si expendit in cedendo an expensa debeat si bi restitui. vide. d. l. diuozio. s. si vir in fundo. z. s. sifundus. et ibi doct. ff. so. ma. z. l. si ex lapidicinis. ff. de iure do. z. l. in prin. ff. de dona. inter vi. et qd dixi in. d. l. inter pu. in prin. In montibus etias sylue quandoq̄ reperiuntur. et ideo quero primo que indicatur sylua cedua et sylua pasqua. Dic sylua pasqua est vt quidam putant que in hoc est vt cedatur. Seruus autē aut succisa vt rursus ex radicibus aut stipitibus renascitur. l. sylua cedua in prin. ff. de ver. sig. z. l. hoc sylua cedua. in prin. ff. de usufructu. Sylua vero pasqua est q̄ pascuio peccudum destinata est. vt. d. l. sylua cedua. s. s. ma. z. et adde in Hosti. z Jo. an. in. c. cum dilecti. in glo. j. in nonella. extra de dona. quod foresta dicitur larum nemus sine clausura et sine aqua. et ita intelligitur ter. ibi. Quando vero est prope finium dicitur sylua. Sed quando concluditur nullo vel palis vocatur barcus. Deinde queritur sciendo qd si creditor sylua pignozata sit et debitor ex ea nauem vel aliam materiam fecerit. an illa nauis vel materia pignozata erit dicas quod nō nisi nominatim cautū fuisset vt pignozata sint quecumq̄ ex sylua facta naua ve sint. vt. l. si conuenit. s. si quis cauerit. ff. de pig. ac. z ibi per glo. z doct. hoc tamen limitat singulariter Buil. de ci. quando debitor nō cōser solucido vel esset extrinca actio personalis. et tunc in subsidium nauis intelligit esse pignozati obligata per. l. qui occidit. s. j. ff. ad. l. aquil. qui ter. p̄ rum facit in Rap. fulg. in. d. s. si quis cauerit. dicit tamen magiam esse auro. itatem Buil. cum nemo contradicat et magis ipse mouet imperialis aurozitas qd ille ter. et hoc dicitur est bene notandū Queritur tertio an possit creditor phibere debitorē ne ex sylua nauem faciat Barro. et doct. in. d. s. si quis cauerit in fin. tenent quod creditor debet vti re pignozata tanq̄ bonis paterfamilias lea igitur ff. de pig. ac. vnde distinguitur. An sylua erat cedua et debitor vult cedere fin modum consuetum et non potest per creditorem prohiberi per. l. item si fundus in fina. ff. de usufructu. et cum laboriam. in principi. ff. de usufructu. pig. An non erat cedua et volebat vltra modum consuetum cedere. et tunc per creditorem potest pro

Que sit sylua cedua z sylua pasqua

haberi per dicta iura dicit rami Ros. in. d. §. si qd cauerit. in si. quod arbitratur ipsi creditorem per hypothecariam posse aduocare possessore sylue et consequenter ne cedat. quia tunc creditor debet fructum percipere non debitor. vt. l. si pignus §. si predictio. ff. de pig. ac. et. l. si quis venditor. in prin. cipio. ff. de em. Queritur quarto numquid vlti fructuarius sylue possit incidere arbores et pedamenta pro vsu suo et etiam vendere dic quedam sunt arbores non altiores sylua et iste continetur sub nomine sylue. adeo pedamenta succidi pnt si cut ipsa sylua. vt. l. et sylua cedua. ff. de vsu. Que dam sunt arbores que in altitudine syluam excedunt. et de his fructuarius non sumit ramos sed pedamenta succidit. l. sed siglantes. que sequitur dictam. l. et sylua cedua prima materia licet aliq essent grandes arbores. ibi nam sylue debent cedi cum alijs quando alie essent mature. Quedam sunt arbores vetuste. et tunc nec pedamenta nec rami succidi possunt arboribus etiam euulsis vel vi ventorum deiectis ad vsum suum et velle. vt est text. cum gloss. in. d. l. arboribus. in prin. que intel ligit. d. rex. quando sylua non erat cedua. quia tunc potest sumere etia ex sylua pro vinea sua dummodo fundi deterioris no faciat. vt. d. l. ex sylua cedua. in si. et in hoc casu tñ habebit vsuarius quarā vlti fructuarius fm glo. ibi. §. qñ est sylua cedua. tñ plus bz vsuarius. qñ vsuarius. qñ vsu fructuarius potest cedere et vendere et locare vltima necessitate vsu arius aut non pdr vti nisi pro se et necessitate sua. vt in si. de su et habi. in prin. et. §. 1. diuus. in prin. ff. de. et. vbi habetur etiam qñ vsu fructuarius syluam potest cedere et vendere. puta qñ esset in re mortua: qñ si non possit vendere nulla esset vtilitas sylue. et perinde esset ac si non haberet vsu fructum sylue. vt. d. l. Queritur quinto an emphtecora qui recipit in emphtecora syluam et nemus an inuito dño possit extirpare syluam et nemus et reducere ad prata vel culturam et plantare vires vel arbores fructiferas. Jtas. q. format. ff. de ma. et. Bal. in. l. j. in. fi. C. de iure empht. et vt pri mo qñ sic. qñ qui accipit in emphtecora accipit ad meliorandum. sed hoc modo melioratur. sed sico. de ma. dicit contrarium qñ melioratio permittitur dummodo no mutet formam. l. si cuius. §. vsu fructuarius ff. de vsu. et. l. hacenus. §. nerarius. co. ti. et fm hoc emphtecora aree non poterit ibi domum superedificare. quia forma aree mutaretur. l. repeti. §. si ff. qui. mo. vsu fructu. amir. sed Bal. in. d. l. j. in. fi. dicit hoc credere verum esse: quia tacite in est vt possit meliorari. vt aut. si quas ruitas. C. de sacrosan. eccle. et. l. n. C. de allum. et. pala. et. l. inter vtilis. §. si. ff. de mino. Et si tu dicit non pdr mutari forma. Respondetur fm Bal. forma superficialis mutari pdr in melius: quia iste contractus ad hoc est inuentus vt melioretur et absurdum esset dicere vt qui debet rem eternaliter possidere non possit rem meliorare meliori forma introducta sub maiori rami Bal. concludit in. d. l. j. in. fi. qñ mutatio sylue extirpando fieri non potest in edificando domum fieri potest. et est ratio: quia dominus potest reduci ad aream demolita domo: sed vltima extirpata non erit sylua vt prius erat. l. questi tum. §. iura forensis. de lega. iij. et ita tenet Bal. in. d. l. j. Sed sicut in. d. l. hacenus. §. nerarius ff. de vsu fructu. refert omnia predicta et tandem concludit quod ad huc est perplexus quid teneat. Et go vero in hac. q. ita dicerem. Aut loquimur in areca et si locum Bal. in emphtecora possit domum edificare nisi aliud de iure contrarius appareat

Aut loquimur de sylua. et tunc si de hoc specialiter est conuentum illi conuentioni standus est. l. n. de iure empht. conuicta. l. j. §. si educerit. ff. de posi. aut nulla est conuentio. et tunc aut est statutus vel consuetudo in loco et illi standum est. l. semper in stipulati omnibus. ff. de regu. iur. et paduc obserua tur de facto qñ emphtecora extirpant nemora et syluas. Aut nulla est conuentio statutum seu consuetudo. et tunc aut non est vtile si fiat pratum vel terra aratoria: quia forte maior est vtilitas vel erit vel tanta percipi poterit et nemore quata ex pratris et terris aratoris. et tunc non possit emphtecora syluam extirpare et quo non est melioratio in mo potius deterioratio. et maxime: qñ instrumentum inuestiture soler apponi clausula ad meliorandum et non peiorandum: et ita potest procedere opinio Bal. aut extirpando syluam fundus efficiatur valde melior. et tñ aut est in contractu emphtecora dicitur vt pro vlti solvere teneatur tot plaustra lignoz de illo nemore: et tunc non possit reducere ipsum ad prata vel culturam. qñ non possit soluere fictum. et sic tacite videtur acti inter eos vt nemus no destruiatur. vt. l. debitor. §. verosimile. ff. de contrahen. em. et. l. legata. §. verosimile. l. de vsu fructu. l. et non fiat dicit de illo nemore. et idem credo maxime qñ emphtecora non habet alia nemora ex quibus non possit soluere per dicta iura eadem ratione. aut pensio de illo nemore in pecunia vel in alijs rebus que in sylua non reperiuntur. et etia si esset maior vtilitas extirpando syluam tenerem qñ possit ex quo bz ad meliorandum. nec obstat qñ mutetur forma que no sit reductibilis facili atq ad suam materiam. l. repeti. §. muta. ff. qui. mo. vsu fructu. amir. l. hacenus. §. nerarius. ff. de vsu fructu. et illa iura loquuntur in vsu fructu. qui habet iura debilia que facilius corrumpuntur et finiuntur. l. corruptionem. C. de vsu fructu. et. §. finitur. in li. co. titu. et sic minus iuris habet qñ emphtecora. et ideo in vsu fructuario dicitur esse ipsum non posse extirpare et formam mutare. qñ mutata forma mutatur vsu fructu. qui propter hoc petit vt dicitur iuribus non sic in emphtecora qui habet plus iura. videlicet vtile dominium et perpetuum. l. in. ff. de serui. conuicta. l. j. §. qñ imperpetuum. ff. si ager. vecti. Queritur sexto ali quis vendit nemus aut syluam cu pacto de retro uendendo iura. l. n. C. de pac. inter em. et. l. qñ fundum. ff. de contrahen. em. an iste emtor possit syluam extirpare. et tñ hac questione puro esse consideranda verba pacti de retro uendendo si em dicerent quod teneatur dictam syluam vel nemore retro uendere. et tñ iudicaret ipsum non posse extirpare quia non possit seruare pactum de retro uendendo. et sic illa iura non loquuntur de sylua sed de fundo vel simpliciter. et tunc aut est pactus ad certum tempus vt ne. pura. vel. vi. vel. viij. annoz. ita quod esset maior vtilitas emtoris habere ligna qñ fructus fundi ad culturam reducendi et maius esset damnum venditoris. et ideo per ea que predicta sunt in precedenti questione. Aut est pactum imperpetuum. et tunc aut emphtecora sciebat vel verosimiliter scire debebat venditor rem differentes retro uendere. et vt consequeretur emtor: maiorem vtilitatem ante qñ reuenderet sciebat extirpare totam syluam et non possit. et teneatur ad damnum et interesse ipsi emtori retro emeti. ar. l. j. §. j. et qñ ibi no. Bar. ff. si qñ res. l. cf. ius. fu. et. l. no me debitor. §. j. ff. de lega. iij. cu ibi no. et. l. si filie mee et qñ ibi no. ff. sol. ma. et. qñ no. pau. d. cast. l. si filio §. si. co. Aut emphtecora sciebat nec verosimiliter

An obli gatus de vendedo possit mutare statum rei emto

scire poterat venditorum habere alium de priori mo retro emendi. et tunc dubium esset an possit syluam extirpare: tunc diceret aut venditor contra dicit qñ asserit se cito retro emere. qñ tunc non possit extirpare eade ratione. ar. l. fundi. cu ibi no. C. de rei ven. Aut dñs non contradicit vel etia ignorat et tunc distingue. vt dicit de emphtecora in ptece denti. q. Queritur septimo an maritus possit extirpare nemus sibi datum in dorem et reducere ad culturam. Dicas qñ sic: qñ propter hoc reddit fundum fructuosoz: qñ ex cultura plus percipit qñ ex nemore: vt probatur. in. d. l. diuortio. §. si vir in fundo conuicta gloss. in ver. fructuosoz. ff. so. ma. et. l. si. ff. de iure do. Sed si non efficeretur fundus fructuosoz: tunc dicit vt dixi in duabus qñstionibus precedentibus. Queritur octauo an maritus emphtecora vel feudatarius vel similes qui habent ius in re possit arbores fructiferas incidere: et videtur qñ sic: qñ habent vtile dominium. l. si. ff. si ager. vecti. c. j. §. rei aut. in. ti. de inuesti. de re. ali. fa. sed in re sua quilibet est moderator et arbiter. l. in re man. C. man. In hunc factu. l. diuortio §. si in fundo. ff. so. ma. et. l. si vir in fraudem. §. con ductor. ff. de iure fil. l. forma. §. si vires. ff. de censu. l. si ita. §. si. ff. de vsu fructu. et. l. creditor. la. n. ff. de pig. act. et hanc vltimam partem tenet Dy. Bar. et doc. in. d. §. et fundum. et Bar. in. d. §. et si conditor. et Bal. in. aut. qui rem. in. si. pe. col. C. de sa. san. eccl. Ang. in. l. si colonus. ff. ar. fur. cef. et idem dicas in parte quo ad bona sibi et in vsu fructuario. et per Ang. in. l. si. sinasit legata. in. si. C. de bonis qñ lib. et probatur. in. d. l. equitissimi. §. vsu fructuarius. et idem etia dicas et multo magis in vsu fructuario. l. si. ff. de vsu et habi. Sed predicta oia limita nisi predicti velint de loco demorari vel incisarum alias plantare. vt dicit Ang. in. d. l. si colonus. per d. §. con ductor. et idem pau. de cast. in. d. l. diuortio. §. si fundum. et pro hoc optime facit. l. agri. et. l. vetus fuit questio. cu duabus seq. ff. de vsu fructu. et. l. et sylua cedua. co. ti. Sed potest dubitari circa predicta an si emphtecora vel fructuarius vel similes incidant fructiferas arbores eo casu quo non possunt. an propter hoc cadant a iure suo. et vt qñ sic: qñ deteriorant rem sibi concessam a dño per autem. qui rem. C. de sa. san. ec. et ita tñ Barro. in. d. l. diuortio. §. si fundi. Immo dicit ibi qñ hoc est speciale in fundo ecclesie. Aud. aut de ro. ibi re nec opi. Bal. quando emphtecora vel feudatari fuit monitus vt desistat ab incisione et no desistit per text. c. j. §. qui cunq aduocatus. in. ti. de pa. re. in vsu. et. l. si ille ter. loquatur in alia materia. rami eius ratio nulli facit pro opinione Bal. quam puro veram per. l. eade. cum ibi no. C. loca. per. c. qñ propter. extra de locato. et per not. in. d. aut. qui rem. et per. l. hoc amplius. §. si. ff. de dam. insec. et per. l. n. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. et in li. co. tit. §. si. na. cu si. Queritur nono si cessit alicui possit de nemore meo ligna incidere et ad sui libitum accipere an possim postea alteri concedere ligna. Dicit qñ sic si ligna nemoris vtriq sufficiunt. alias non arg. l. n. §. si. ff. de ser. ruti. pred. et. l. lucio. ff. de aqua quori. et est. p hoc vide que dixi in. l. lib. in. iij. q. prin. c. v. et qñ dixi quod dominus possit imponere seruitutem. Queritur. et est promissum alicui vt possit incidere de nemore meo quedam ligna an poterit pro libito suo incidere in eo. Sui. de cu. in. aut. qua in p. uincina. C. vbi de cri. agi oportet. dicit in si. pone tu habebas bona iura nemus meum recipias ligna de me mox meo in iure ablati. et dicit famulus

tuis vt incidere sicut tu qui habebas ius. ipsi fecerunt vt fuit eis dictum et iniuste. quod reme dium mihi dabitur. Dico qñ agerit contra istos tantum et si isti perent dilatione ad certificandū domini dabitur. et si postea non venerit ipsi condemnabuntur. et si non sunt solucido fiet in reo sicutno crecurio contra dñm per. d. aut. qua in p. uincina. in qua ita pdr poni casus qñ dicit esse no tantum qua quod dicit de facto potest emere. Queritur. qñ si vnus miles vult in nemore alie rius colligere ligna. vide l. post. in. si. ma. de cosue. §. qualiter probandū. Queritur. xij. si in nemore alieno capreoli cerui vel alia animalia capiunt dño ignorante vel contradicente an efficiatur capientis vel dñi nemoris. et an p. p. auctoritate dñi possit ea retinere. vide Ang. et doc. in. l. diuus. ff. de ser. ruti. predi. et quod dicit. §. de venatione et aucupatio. Queritur. xij. si rustici dñt se fuisse vfos nemore tanto tpe quo non extat memoria. an iurat eos vt dicantur acquisiisse ius vtenus fruendi in illo nemore. l. y. format. ban. c. qñ. in. l. si. in. l. q. C. de prescrip. lon. temp. et. vel. et. an. et. vi derit dicere quod non qñ vsu fructu. per dicitur longissimi tempore. l. corruptiones. C. de vsu fructu. ergo tempore quo perderetur no acquiritur factu. l. ry. tio cum mox dicitur. ff. de vsu fructu. et si cautela est vt rustici non dicat se habere vel acquisiisse ius vtenus fruendi sed dicant sibi constituta fuisse seruitutem per ius vel habere ius possint incidere ligna i dñi ceto nemore quando cumq iura. l. in. in. prin. ff. de ser. ruti. pre. Et ad probandū illā constitutionem seruitutis vel iuris allegent et probent se vfos fuisse dicto iure accipiendi ligna per tñ tempus cuius iuris memoria non cessat. qñ tale tempus bz vim constitutionis et tituli seu privilegij. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quori. et est. et. c. sup. qui bus. §. p. rereca. de ver. sig. et. c. j. de prescrip. lib. vi. immo plus allegando titulum probando possessionem vel quasi per. et. an. inter p. rtes. et. et. inter absentes pbaretur titulus et seruitus constituta vt probatur per gl. no. in. l. seruitus predictoz. et ibi per doc. ff. de serui. et per glo. Bart. et doc. in. l. j. §. denig. et. l. ff. de aqua plu. ar. et per ea qñ habentur per Bar. et doc. in. l. qui in alie. §. sed si non adierit ff. de acqui. her. et per gloss. et cano. in. c. peruenit. extra de censu. et adde qñ dixi supra. in. ti. de serui. aquedu. ver. circa tertiam qñ nulla est conuentio. Queritur. xiiij. et vltimo si rustici vel alij habent vsum nemoris alieni puta qñ in eo consuere sunt accipere ligna longissimo tempore quando expiret ille vsus. vide l. y. et doc. in. d. l. si. na. in. iij. q. C. de prescrip. lon. tempo.

De collibus.

Adimus de montibus in genere reuerunt qñ colles etia montes dicuntur scribitur emi est montis col. ideo de istis etiam collibus dicendū est et dicit Bar. in tractatu tyberiadis. in versu. v. col ab altitudine montis dici potest. pro prie aut collis dicitur a colendo quasi medio creos montes qñ coluntur. vt exponit gl. scripture diuine sub psalmo David. etc. xij. ver. illo. Montes exalauerunt vt arietes et colles sicut agni ouium. Sunt emi mōtes magne altitudinis et communiter in cultu. Colles vero medio creis altitudinis. et edumuntur sunt culti. et intelligo colles haberes altitudinem propriam non continuatam cu montibus habentibus maiorē altitudinem. Si enim con-

firmaretur. tunc si essent culti dicerentur pendii...

De valle.

Vallis dicitur locus collibus vel montibus circumdatus a vallo...

quod sit in aqua putei in ipsa re factum. videtur...

Una secundum nos est elementum et ideo post terra de aqua...

De mari.

Tri quod natura omnibus partibus servitus privata imponi non potest...

Concordia hoc non iohannes...

servitus imposta nec a privato aliqua obligatio constituitur...

In quo possit prescribere mare vel aliquem usum maris...

in iure. c. ff. de ibi no. extra de consuetu. et ita tenet...

Handwritten mark resembling a '7' or similar symbol.

Handwritten note: 'Quod quis dubitari potest quod quis dicat possidisse vel quod si mare vel aliquam in eo iurisdictionem dicat posse...

Toto lacu et ita fuit iudicatum per excessum confilium rogatorum. Venetiarum. et item dico de culpho maris qd custoditur pervencos et super illo exercuerunt atq; exercent iurisdictionem in dicto culpho. et ita etiam obseruatur. Sed nuquid hoc preterit possint veneti navigantes per mare adriaticum in culpho cuius mercibus imponere gabellas et confiscare merces conductas contra venetorum statuta. Bal. format in rubi. de re. diu. in. h. col. ad fi. vel. sed nuquid. et videtur qd non per. l. j. C. no. venci. impo. non pos. Ite quia ius confiscandi nulli competit nisi p. i. C. de bo. vacan. l. j. l. r. r. e. j. in fi. que sunt regalia. in vfi. seu. In contrarium videtur qd p. m. Bal. totus mundus hodie hoc iure vrit et derogatum est. il. contrariis facit. l. colonus. §. nauem. ff. loca. Ite qd ista specialis confiscandi consuetudo speciali principis permissione comparatur vt no. in simili aut. de man. p. m. §. iudicare. colla. iij. Item qd veneti in eoz imperio habent regalia et iura sicut nec superiores salte de facto recognoscunt. adeo in mari predicto possunt imponere gabellas et confiscare merces et bona sicut in ciuitate venetiarum. qd tanta iurisdictione habent in illo mari quanta in ciuitate venetiarum p. ea que no. Barto. in tracta. de insula. in. j. et. ii. col. dicit in. q. sequi. Sed vbi no. esset ista consuetudo vel vbi non haberent imperium vel si haberet recognoscerent ipsum a superiore. tunc non possent imponere gabellas. vt in toto titu. C. no. venci. impo. non pos. Quid autem de mari in quo aliquis non exercuit iurisdictionem tanto tempore vt possit dicere prescripsisse aliquam iurisdictionem. an h. sit nullius ratione dñi an salte quo ad iurisdictionem. ius sit alicuius vt maleficia que ibi committuntur possint punire et an gentes que ibi ad habitadum accedunt possint iudicare. Ita. q. formatur per Barto. tractatu de insula. in. h. col. qui dicit qd pro de cisione huius. q. est videndum. an ille qd h. iurisdictionem in territorio coherenti mari et vsq; ad qd spatium. et vt dicit ipse qd non. qd mare coe est oibus vt sepe dictum est. In contrarium dicit esse veritatem. qd si cut p. scs puuicie debet purgare. p. i. n. i. c. a. malis volibus per terra. l. cogruit. ff. de offi. p. r. i. ita per aqua. l. j. C. de classibus. l. b. r. et ibi Bar. dicit per il. l. r. q. sicut si quis potest punire delinquentem in suo territorio. ita delinquentem in mari qd subicit illi ciuitati vel p. uincie. allegat. l. cesar. ff. de publi. et ira no. Bal. et Jo. an. et doc. in. c. vbi periculus. in ver. territorio. de elec. in. vj. et vide plene p. Ange. oino in. l. sane si maris. ff. de iur. et Bal. in. l. arbor §. de vestibulo. ff. comu. diu. et Ang. in. l. insula. Ita lic. ff. de iudicis. qui dicit qd per illam fuit decisus p. i. s. de consilio Bar. qd delictum commissum in mari p. op. in quo portus ciuitatis pisarum deberet ibi puniri. quia est particula maris qd intelligebatur subiacere ciuitati pisarum. immo plus dicit ibi Angel. si illa particula maris esset in remoto mari. si tamen nulli loco terrestri erat propinquum vbi exerceretur imperium debet p. i. s. puniri. Et idem dicit de alijs ciuitatibus. c. si. casus accideret. l. j. C. de class. lib. rj. quem dicit non esse alibi. Et circa qd adde que dicta sunt in seq. q. et hoc apparet fm. Bar. in. d. tractatu si in mari quis h. iurisdictionem multo magis h. etiam in insulis que sunt in dicto mari. Insule enim illius p. uincie esse dicitur. d. l. insule. Ita. et. l. notione. §. j. ff. de ver. sig. et no. Ang. et doc. in. d. l. insule. Que autem dicitur in insula propinquas vel modico spatio distare

Que insula dicitur p. p. marca.

dicit fm. Bar. in. d. tractatu per centum miliaria. vt cinus enim tunc dicitur. l. iij. §. si tam vicinum. ff. de dam. infec. et extra de rescrip. c. nonnulli. vbi dicitur qd in duas dietas no. dicitur locus remotus. Constat autem qd centum miliaria per mare est minus duabus dietis. et vsq; ad centum miliaria dicitur locus propinquus p. bar. in. l. quicquid. qd de epis. et cle. et hoc singulariter tene menti p. habentes iurisdictionem in territorio coherenti mari debent habere iurisdictionem etiam in mari et in insulis que sunt in mari vicino vsq; ad centum miliaria. et p. ita capere et punire delinquentes in mari vsq; ad centum miliaria sicut in terra in suo territorio. Qd not. qd habui de facto proventus d. r. Januenses qd dñs Lauradati cepit Maurisum castronum Januensem. qd capi no. poterat. qd no. erat in mari venetorum. et precebar. r. r. iij. milia ducatorum p. dano sibi dato. Ego inter alias feci vna postionem qd mare in quo capti fuerat no. erat propinquum alicui loco terrestri seu territorio qd ipse mo. not. et confessus est creditore non potuisse capi ex quo non erat in culpho venetorum et allegari Bar. et Ange. de quibus. §. qui de modico venetorum ad eod. diem. Sed quid si insula maris esset in mari alto a qualibet regione distans ultra centum miliaria. Bar. in. d. tractatu de insula. in. h. col. dicit qd hoc casu non potest nobis dici vicina vel propinquas per. l. pen. l. §. paulus respondit. ff. de acquir. re. do. et. l. insulam. eod. r. r. et per notata in si m. l. i. in. de re. di. §. insula. et ideo concludit qd insula sardine Italic dicitur sed ab italia modico spatio distat. Si autem ucc alicui regionem nec alicui insule est vicina. tunc non possumus dicere qd alicuius in ea habeat iurisdictionem nisi imperator qd est dominus totius mundi. de precario. ff. ad. l. rbo. de ra. tunc dicit Bar. qd talis insula occupari concederetur quo ad dñum sed qd quo ad iurisdictionem pro magistratu vel rectore si essent absq; principis iussione intelligit in illa insula remota incidere in. l. iul. ma. l. in. ff. ad. l. iul. ma. et hoc fm. iura ciuilia. sed fm. ius gentium esset inter insula occuparet faceret sibi regem. l. ex hoc iure gentium. ff. de iust. et iure. illos manu regia regeret. l. in. cir ca p. m. ff. de origi. iur. et hoc seruandum esset inter gentes quando nec iure romano nec alio iure vtuntur. et predictis notat Barol. velle habentes iurisdictionem in terra habere etiam in mari vsq; ad centum miliaria. ultra vero sit solum iurisdictionem imperatoris. sed Angelus in dicta. l. insule italie. de iudicis. vt dixi in questione presenti vult qd habeant etiam iurisdictionem in mari et eius insulis valde remotis distando alicui loco terrestri no. sint magis propinqui. Facit ad predicta glo. j. in. ca. qm. et qd ibi no. extra de dec. l. r. et adde qd no. Bar. in. l. j. C. de nauis. lib. rj. tunc et hoc sequitur si papa moritur in mari in illa ciuitate debet fieri electio successoris dicti pape fm. Jo. an. in. c. vbi periculum de elec. in. vj. et Ange. in. l. sane si maris. ff. de iur. et. Item si imperator donat mibi ciuitatem videtur donare et omnes pertinentias de quibus loquitur Inno. in. c. cum ad sedem extra de restitu. spo. et tamq; i. ma. in terra. qd mare si cut terra distinguitur vt no. in. d. c. vbi periculum. l. j. C. de class. lib. r. l. de precario. ff. ad. l. rbo. de iact. et ita notat. Bald. in. l. beneficium in. h. col. in. p. m. ff. de consi. p. m. Sed quid si inter duas ciuitates p. uincialiter eque distantes esset delictum commissum in mari. dicit tunc dicit esse commissum in cōmuni qd est commune vt in seq. ciuitatis.

Littus in p. m. et §. de vestibulo. ff. communi diu. Et ideo pariter ad vtraq; spectat cognitio criminis et contractus sicut qd p. uincialiter in cōmuni plurimū ciuitatum in terra delinquit vel contrahitur fm. Ang. in. d. l. sane si maris. Sed quid si in eadem particula maris plures habitent vel p. m. tunc quilibet poterit cognoscere et erit locus p. uentioni. l. si quis postea. ff. de iudi. et p. uenisse intelligitur p. m. ad imperium ille qui delinquentem capit in mari. Nam per personalem capturam intelligitur iurisdictione esse conuenra fm. Jo. and. in. c. j. de obliga. in nouella quem sequitur Ang. in. d. l. sane mari. in. fin. Si ostenditur contentio de his qd gesta sunt in mari vel ad mare spectant qua l. r. erit iudicandum vel faciendus. nota qd maris consuetudo seruanda est vt est r. r. nota. in. aut. de vfi. nanti. §. ff. col. et hoc not. glo. quod intelligitur quando non repugnat iuris legibus. et sic dicit de bere intelligitur. l. de precario. et qd maris consuetudo sit seruanda tenet Bal. in. l. obseruare. §. anteq; per illum r. r. ff. de offi. p. o. consulu. et hoc iudicatur in argumentum ad cursum v. a. u. venetorum cui fieri debet per mare sicut vfitatum est. et alij similitur per mare cum balibus solent ludere alibi consuetum est. Et vide apud muratum que est prope ciuitatem venetiarum vbi sunt pulcra vitra. Et ultimo pro complemento materic maris subijcio aliquas questiones que licet non tangant proprie feruitur materiam vtiles tamen erunt pro ipsius declaratione. Et primo quero quid sit mare p. Barto. in tractatu de insula in p. m. est collectio multarum aquarū salis: p. p. i. c. est mare ab amari tudine dicit et oportet vt cum mari continetur ad eum sit mare appelles: mare tñ no. est: sed portus stagnū vel lacus. et tunc est iuris p. uati vel publici. vt de flumine d. Et secundo quero an reperitur finis. dicit qd sic vt no. in. c. vbi periculum. de elec. in. vj. et no. Bal. in. l. si testamentum. C. de condi. et dem. sub dictione. Et tertio quero qualiter designabitur mare dicit per terram propinquam cui mare magis adheret et ibi qua distinguitur consuetum fm. Bal. in. d. l. testamentum. allegat in aut. vt oēs obe. iudi. §. j. Quarto quero an appellatio territorij alicuius ciuitatis d. p. e. b. n. d. etiam mare et districtus per illa ciuitatem. et videtur qd sic maxime in fauorabilibus no. in. d. c. vbi periculum. et ibi per dñm. p. m. et docto. l. §. p. o. r. Quinto quero an ciuitates maritimæ etiam in mari habeant districtum. dicit qd sic vt no. Jo. mo. in. d. c. vbi periculum. Et sexto quero an existerit in mari qd regit per ciuitatem maritimam pura per venetos vel ianueses dicatur esse extra districtum. dicit qd no. immo potest ius reddi sicut venetis et ianues: vt per Bal. in. l. j. C. de sen. et pe. r. c. Et septimo et ultimo quero an mare rubrum reperitur. et dicit quod sic. Et est in. l. et si non sit. §. ff. de au. et ar. le. Et circa materiam maris vide que scribit Bar. in tractatu de insula. et qd dicit in tribus sequentibus titulis.

De littore maris.

Littus maris est quatenus biber nus fluctus maximus excurrit. l. littus ff. de ver. sig. et mlti. de re. di. §. flumina sicut mare naturali iure coe est oim ita et littora maris coia sunt. l. j. in. fi. ff. de re. di. et in. l. co. tit. §. j. et p. per hoc nemo littus maris accedens p. biber dñm modo a villis et montibus et edificis se abstineat. l. nemo. ff. de re. di. et d. §. j. Littora in quibus populus ro. h. imperium

populi ro. esse dicunt. l. littora. j. in p. m. ff. ne quid in loco publi. qd intellige quo ad iurisdictionem vt protectione. sed quo ad vsum sunt coia. vt. d. §. j. et ibi gl. in ver. per hoc. et gloss. in. d. l. littora. quo po ad dominium seu ad proiectionem sunt in bonis nullius. vt. §. littora. in. fi. de re. di. et ita etiam vult Bal. in rubi. ff. co. tit. in. iij. col. ver. sed quid si edificium. sicut nullus iurisdictione est cesario: sic ista tria sunt diuersa p. p. i. c. et vsus et iurisdictione seu precio. vt dicit Bald. fm. Jac. de ra. in. l. quoda. ff. de re. di. In littore maris licet sit casam ponere in qua piscatores se recipiant. l. ripaz. §. ff. de re. diu. et licet sit edificari sicut in mari vt fecerunt veneti vt dixi r. r. Bal. in Rubrica. de re. di. in. iij. col. et dixi in tit. precedenti in p. m. et qd quis in littore maris edificauerit ipse erit. sed sublatore edificio vel collapso iure quasi post liminij: reuertit locus in iurisdictionem causam. et si alius in eodem loco edificauerit et sic l. in r. m. in p. m. ff. de re. di. et. l. q. in littore. in. p. m. ff. de acqui. re. do. sec. si pro parte r. m. esset collapsus vel si fundamenta in totum remansissent vel p. maior parte. vt ibi fm. Bal. et qd dixi licet esse in littore edificare intellige nisi vsus publicus impeditur. l. in littore. ff. ne quid in lo. publi. Ite intellige qd edificandi nemo sentit damnum. l. h. §. aduersus co. r. et intelligit quis edificare qd in littore p. las iactauerit non autem requiritur rei pfectio. l. et go. §. ff. de acqui. re. do. vt dixi in tit. precedenti. ver. sed querit in mari. Ite licet sit in littore maris reia desiccare et ex mari ad littus reducere. l. riparum. in p. m. ff. de re. di. et in. l. co. tit. §. littora. Item lapilli et gemme ceteraq; in littore inuenta iure naturali statim nostra sunt. Item quid de extra que est in mari vel arena maris dicit idem qd dixi de mari vel littore. vt. d. §. littora. in. fin. et ideo licet sit cuiuslibet accipere gemmas vel arena maris et efficit occupantis et expositantis. secus de lapidibus et alijs qd in littore ex causa naufragij vel ex vehiculo alicuius ceciderunt qd non licet ea capere immo qui accipit animo sibi acquirere magis qd fur est. vt. l. j. et. h. ff. de incen. ru. et na. de qua materia vide in. l. cum. in. aut. nauigata. C. de fur. et fe. de senis in consilio. ch. quod incipit de mine francice. Idem est qd ex vi fluminis ligna vel rates vel alie res ad littus maris vel ad fundum alicuius peruenierint. et ibi dicit eleganter qd si in fundum alicuius proiecta sunt lignamina vel vegetes vel alie res ex imperu fluminis et agro no. ceant. si dominus agri vult. fas est licite facere consilius est vt per iudicem fieri faciat proclamatio in locis vicinis vt dñs res illas tollat infra certum terminum. als ille res pro derelictis habeantur et occupanti concedantur marime si ille res sunt vitia ex causa nãq; quis compelli potest agere vt no. in. l. v. C. vt nemo inui. h. ic autem subest causa qd ille res no. ceant agris alienis. dicit tamen qd securior via esset vt post aliquod tempus post dictam proclamationem venderentur dicte res et pretium pauperibus erogaretur. ar. c. cum ru. extra de vfu. c. i. §. que no. quia sepe contingit vbi sunt flumina rapida et torrentia.

De portu.

Portus est locus conclusus quo importantur merces atq; inde exportantur ea quoq; nihilominus statio est conclusa atq; munita inde angiportus. l. portus. ff. de vusu. et dicit locus conclusus. l. locus vbi lacus morantur et statio glo. ibi. Statio vero dicitur a stando. et ideo statio nis

Que licet fieri potest in littore maris

Angiportus est in rebus de m.

augipor: verbo is locus demonstratur vbiq; naves tunc stare possunt. vr. l. i. §. statione. ff. ne quid in flumi...

vel territorium iuxta mare et iaceret moles i ma- ri pro portu faciendo vel muniendo: vel pro mu-

De navi.

Seruitus navi imponi non potest. vr. cum erit in portu semper tenet- tur deferre merces. q; seruitus non po-

de materia navigationis et nauicularioz. vide in toto ti. C. de nauiculari. et ti. seq. de predi. nau. et in alijs seq. videlicet in ti. de nauibus no cxiu. et de nau-

Lacus est q; perpetua bz aqua l. i. §. lacus. vr. in flu. pu. na. li. 2. gl. in l. forame. §. j. in ver. lacus. ff. de ser. vrb. predi. dicit lacus est qui viuam habet aquam. non tñ inde...

Flumina q; da sunt perennia quedam torrensia perenne est illud q; ip; sunt. et orrens est q; in hyeme cur-

flu. pu. facti. l. i. §. duo sunt genera. ff. de aqua quo- ti. te est. Fluminu quedam sunt publica q; da no pu- blica. Flume est vr. casius diffinit q; perene sit. d. l. i. §. fluminis. Sed oia pene flumina perennia sunt...

intellige in flu. pu. n. angabili. scens si est flumen non nauigabile. nam flumina sunt pu. iuris cōis: quia de iure communi in flumine pu. siue cuiuspiam iniuria abſgalia impetracione edificari potest si non est nauigabile nec specialiter veterur p pncipem vel ſenatum et ſimiles. l. quominus. ff. de flu. r. vide que not. Bal. in rubrica. ff. de re. diui. in. v. colū. cum ſeq. vbi ponit an et qñ quis poſſit in flu. pu. edificare. et adde predictis omnino que plene dixi. s. in ri. de ſer. v. in. q. r. cum. v. ſe. vbi plene examinaui an et qñ loca publicae et flumina poſſunt v: di ſeu alienari: qñ edificari in flum. pu. an debet cauere de d. i. in. d. l. in flu. minimum. in prin. et ibi docet. Usus autem fluminū publicorum communis est viarum publicarum et litrorum: vt probatur in. l. h. s. j. vbi loca cum publica vtiq; priuatoꝝ vſibus deſerunt. ff. ne qd in loco pu. Et iſta communio hoc inducit vt ius pſcandi oibus cōmune ſit vt in fluminibus et portu. s. flumina. inſti. de re. di. r. ibi glo. r. Bal. in. l. lapilli. in. h. q. ff. de ſer. v. in. q. r. de ſer. v. in. q. r. de ſer. v. in. q. r. et predictis ſequitur de ciſio multarum. q. cir. ca ſinem. Item iſta cōmunio inducit vt locus ſit pꝛo occupationi. l. h. s. j. ff. ne qd in loco pu. et per hoc pꝛo deſiſto de diuibus plauſtris inuicem ſibi obuiantibus: q; deſerendum eſt ei quod pꝛimo viam intrauit: q; pꝛo occupationi ſi vbi vſum et appropꝛiauit. S; ſi ſimul locus erit graſtificationi: et ſi via eſt capar amboꝝum curruum inuicem ſibi cedere debent ſm Ange. et doc. in. l. fluminum. r. de dictis plauſtris ſibi obuiantibus. vide gloſſ. et doc. in. l. p. agrū. C. de ſeruitu. r. glo. in. d. l. h. s. j. ff. ne qd in loco pu. r. idem dicas de duabus nauibus inuicem obuiantibus in flumine vel riuo eadem ratione. fluminis eſt ipſa aqua fluens q; eſt eadem ſicut vniꝝ: de dolo in dolum ſit mutata. ita dicit Bal. in rub. ff. de re. di. in. fin. col. in. ſi. ver. fluminis aut allegat qd no. in. l. vſufru. ciuitatis. ff. q. mo. vſufru. amir. r. quero quod agnoſcatur quādo alius ſit mutatus. dic quando deſinit eſſe ſe prima forma. l. quando ſit exercuit q; aqua non ſluit. l. adeo. s. qd ſi in toto. ff. de acqui. rerum do. minio. ſed non credo ſimpliciter eſſe verum q; flumen ſit aqua fluens: immo conſtat ex aqua et al. uco. l. p. r. ibi glo. ff. de flu. r. facit qd dixi. s. de la. eu circa prin. Sed pone ſtatutum dicit qd genes loci teneantur ſequi vſq; ad aluicem nouum fluminis et an altra aluicem deſiccati teneant ſequi genes. vide Guil. de. cu. in. l. de quibus. ff. de. ll. vbi etiam declarat ſi flumen mutauit aluicem an ius quod pꝛimo habebat ſup eo remaneret de iſta mutari de aluic fluminis vide que plenissime ſcripſi. s. in ritu de ſeruitu. vñ. q. pꝛinci. Caput fluminis dicitur vnde naſcit aqua r. eſt in. l. j. s. h. ec inter. dicta. ver. caput. ff. de aqua quoti. r. eſt. vt eſt text. cum gloſſ. in. l. ſeruitus aquae. ff. de ſerui. ruſti. pꝛe. r. ita vult Bart. in tractatu de inſula in. v. col. qui dicit quod caput fluminis eſt vnde ſumē origiē caput vt ſi ex fonte ipſe ſons ſit caput et ibi dicit eſſe pꝛinci. ſeu initium in. d. verſi. caput. et eodem modo pes et finis fluminis dicitur locus vbi terminatur ſcilicet mare in quod intrat vel aliqd flu. me. ff. de flu. l. ſi. ff. de ſeruitu. ruſti. pꝛe. et habetur plentius. pꝛ Bal. in. l. j. in. r. col. ver. et eſt norādū quod agri. ff. de re. diui. flumina publica cōmittuntur eōia eo quod oibus animantibus permittitur bis vti publice ſicut cōibus et lanādoꝝ in bibendo vel ſimilia faciendo. vt no. glo. in. l. lapilli. ff. de re. di. ui. Jꝛe aqua fluminū publicoꝝ eſt cōmunis q; cōceditur occupari et animalibus irrationabilibus vt

Duobus
plauſtris.
De qua
ſide vide
p do. l. p.
in. d. l. p.
grū q; rec.
tādo ſeq.
tur do.
Saly. ibi
dem.

no. glo. in. d. l. lapilli. ff. de re. diui. et propterea dicitur ibi bal. qd licitum eſt expoſtare aqua de flumine et expoſtatio eſt efficitur niſi propter hoc efficeret oino deretio: nauigandi. l. quominus. ff. de flu. et ſimiliter ex aqua ſit ſaſſi. extrahitur de flumine vt mari vel arena et efficitur occupatio qd no. ſas fluminum eſt q; cenſuatoꝝ vice funguntur. nam ex priuato in publicis adducunt et ex publico in priuatis et ſic vni dar r alteri auferit. l. ergo. s. flumina. ff. de acqui. re. do. Sed niſi quid ſi flumen ducit ligamina in agrum meum an efficiant mea vel quid iuris ſit vide que ſcripſi. s. de littoꝝe maris in ſi. et Bal. in ru. ff. de re. di. i. col. j. m. ver. s. r. nunquid trabes et ligna et vide doc. marie. Pau. de caſt. in. l. hoc amplius. s. de his. ff. de dam. in. ſe. C. Si dñs alticius ville vel caſtello locatur dicitur villa vel caſtellum vel territorioꝝ vel terrena nō videt locare flumina vel riuos aquarū nec pōtes nec alia loca ſylueſtria ad cultura penit; inhabilita ni ſi in quāru aqua eſt expedies ad cultura et de reſi. duo dicte aq poterit vti dñs p collib; r p dñs ſuis. vt eſt caſus mēti tenēdus in. l. i. C. de m. c. i. r. col. li. r. j. ibi hoc no. Bar. ſingulariter. et idē r. Zud. de ro. in ſuo ſingulari. l. in. qd incipit. s. nō mira. bile caſum q; plus dicit. ſi cōcededo tibi caſtruꝝ cuꝝ toto territorio in ea conceſſione non venit. locus ſylueſtris necy. ius per dicta. l. j. Sed aduertere ne decipiatis. q; ſi Zu. intellexit verbum conceſſione plenaria. pura donatione vel venditione ſicut caſpitur in. l. h. ff. de dona. ſore nō diceret verū q; co ipſo qd pꝛinceps donat caſtruꝝ cū territorio donare videtur etiā loca ſylueſtria. r flumina p. c. j. cum ibi plene no. p Bal. in ri. de capita. qui cu. vendidit r p ea que no. Bal. in. c. j. s. ad hoc in ri. de pa. iura. ſi. r. c. j. s. ſi quis de manſo. in colū. in. ri. de cōro. uer. inuēſt. vbi dicit qd conceſſo caſtro inuēſt. r conceſſe et munitiones q; ſunt ad deſenſiones caſtri ibi poſſit pꝛetua patrio ſui deſtinatione q; nis non ſunt inſire vt machina balite r ſimilia qd no. Sed ſi intellexit verbum cōcedo p locatio. ne vel emphyteoſi ſicut loquitur. d. l. diceret verū r ita loquitur Bar. ibi. et ita ſaluari potest dicitur Zu. q; verbum concedo generalē eſt et accipit ſm naturam contractus cui adijcitur vt no. Archi. in. c. j. in verbo concedat de vſu. l. v. facit. c. j. de iure. eo. li. In diuifionibus regioꝝ veniunt et cedunt flumina ſm Archi. in. q. j. eccleſias que ſequitur Bal. in. c. j. s. ſi quis de manſo. in penul. col. ad fin. in ritu. de controuer. inue. Albe. de ro. in Rubrica C. ſini. regū. Item nunquid flumina veniant in conceſſione ſendoꝝum regalium ſi ſore conce. datur vſq; ad tale flumen vel de tali flumine vſq; ad tale. et Archi. ſo. mar. iſtam. q. in. d. c. eccleſia. q; dicit quod per illam dictionem de et vſq; vtrūq; flumen venit et vñ incipit et vbi ſluit. de dictione ad ſaris potest dici qd ſit adiunctua ſm euz. vt refert et tenet Bal. in. d. s. ſi quis de manſo. p. e. eo. et Albe. in rubrica. C. ſini. regum. Si flumen eſt in cō finio duarum ciuitatum vel territorioꝝ in dñbio commune pꝛeſumitur eſſe et iuridictio cuiuslibet ci uirati competit vel domino in ipſo flumine vſq; ad medium fluminis: oia ſunt in cōfinio eoz qui ab vtraq; parte poſſidet. Larboisibus. ff. como. muni. di. l. h. s. pꝛer ca. ff. de aqua plu. ar. et. l. adeo. s. h. ff. de acqui. re. do. r inde circa ea que cōmittuntur in ipſo flumine quilibet bz iuridictionē vſq; ad mediū fluminis. et ita tenet Bart. in tractatu riberiadis i. r. col. ver. Jꝛe vidēdū eſt r. idē no. Bal. in. c. ex bis. i. p. col. ad ſi. extra de p. pari. qd intelli ge niſi appareret contrarium. puta q; alter domi

Sed nun
qd dñs
qñtoms
ca ſepe eſt
rodans
q; rodas
et
depoſtar
que arca
gere pōt.

Am flumi
na veniat
in conceſ
ſione ſeu
dorus re
galium.

uolum vel vna rñ ciuitas totum flumen poſſedit ſer dominando ipſus vt dixi. s. de mari. ver. ſed du bitari potest vel niſi eſſet flumen priuati vniꝝ qz tunc ide indicari deberet ſicut de fundo puato vt ſtatim dicitur de flumine puato. Si flumen eſt nauigabile non potest pꝛo: concedere ductū aque ex eo fieri q; flumen min; nauigabile efficiat. Jde q; eſt r ſi propter hoc aliud flumen fiat nauigabi le. l. ſi plures. s. ff. de dam. inſec. r. ibi do. r. l. quo. minus. r. ibi pꝛo glo. r. Barr. plene. ff. de flu. Item tamen poterit edificare in flumine publico etiam non nauigabili. pura faciendo cluſam molendini inmittendo trabes vel cimenta in ripa vicini co inuito. qm inmittens bz ſoli vſum. vicinus autē pꝛoprietatē r vſum ergo eo inuito vſuſtruaris edificare nō pōt. quāru cōq; condicione pꝛoprieta rñ melioꝝe faciat. l. vſufr. noui. riuū. ff. de vſufruc. et. l. ſi. ff. de vſu r. habi. r. ita vult Ange. in. l. fluminis. in prin. ff. de dño inſec. r. habetur per Bar. in. d. l. quominus. r. adde q; dixi. s. in ri. de ſeruitute aque duc. in. v. q. in prin. r. in. j. lib. iij. qm prin. r. que no. Bal. in rubrica. ff. de re. diui.

De flumine priuato.

Primo de flumine publico. nōc autem dicamus de priuato. priuata flumina ſunt que ad tempus ſuunt vt rappo et melon. ſelon. l. j. s. flumi. ni. ff. de flu. Item illa que ſunt manu facta. l. j. s. ſi foſſa. ff. eo. r. ita no. gl. in. l. nemo. s. j. ff. de re. di. r. ideo etiam dicunt flumina priuata vt foſſata in agris poſita que creſcit r decreſcant in. l. j. s. ſi. ff. de flumi. r. d. l. nemo in. ſi. r. no. glo. in s. flumina. inſti. de re. di. r. dixi. s. circa prin. et idē no. Bal. in. l. lapilli. in. n. conſultatione. ff. de re. di. q; dicit qd priuatum flumen eſt quatenus in ſuo in greditur et nō ſemp ſluit vt ſunt gurgites r qdam foſſata que continuatione non habet. Que enim creſcant publica ſunt. d. l. nemo. s. i. r. vide Bal. in d. l. lapilli. in. h. colū. ad fin. Item flume priuati bz qñ eſt in dño vniꝝ rñ: pura qz incipit ex fonte qui agro ſuo ortitur et diſcurrit per ſua pꝛedia vſq; ad flumen publicum vel mare. ar. l. ſi quis diuitur no. ff. ſi ſeruit. ven. Jꝛe potest dici flumen priuatis cum pꝛoprietas vel iuridictio cōpetit vni rñ do. mino vel ciuitati tanq; eius quia reſpectu alioꝝis eſt priuati iuris illius domini vel ciuitatis in cuiꝝ territorio eſt: vel q; in eo bz iuridictione. r pꝛpꝛea per alluionē hoc eſt per additionē vel detractio. nem que ſit a flumine non addit vel detrahāt iuridictioni ſicut dicitur eſt de lacu. ff. de contrabē. em. r. r. ita polle. et. ff. de aqua plu. ar. l. vicinus. s. lacus. r. ff. de acqui. re. do. l. lacus. et ita vult Bart. in tract. riberiadis. in. r. colū. ver. item vidēdū eſt. Cuius aut. in ſint iſta flumina priuata et foſſa ta. vide. s. in ritu. de foſſatis ſiue foſ. Et nunquid foſſata debeant canari et mundari per colonum vel domin. im vide plene per Bartol. in. l. p. e. ff. de impe. in. r. e. do. fac. r. Bart. in conſilio. e. l. v. quod incipit commune lucignani locauit. r. c. rera circa materiam humoꝝum vide in toto ritu. ff. de flum. cum duobus ritu. ſeq. r. Bart. in. l. quominus. ff. de flu. et. in tractatu riberiadis et Bal. in rubrica. ff. de re. diui. in. l. lapilli et riparum. eodem ritu. de ſeruitute aqueductu

Quia inſule in mari et flumini bus ſunt. ideo poſſq; de mari et flumi nibus dirimus: cōſequēter etiā de in ſulis dicamus. Et in primis factu

dum eſt inſulam tribus modis accipi poſſe. Uno modo pꝛo domo in mari poſita: quia in ſalo idēſt in ſaſſo poſita eſt ſm Jſido. et nota. glo. in. s. inſu. la. inſti. de re. di. r. gl. in. d. l. inſulam. de verbo. ob li. r. Bar. in tractatu de vſu. Secundo modo ſumitur inſula pꝛo qualibet domo. vt. l. h. s. ſi quis in ſulam. ff. de acqui. re. do. r. l. in. s. alſtracture. in ver. inſulis. de offi. pꝛeſe. v. b. et ita accipitur. Lira ſpꝛu larus. in. pꝛin. ff. de ver. obli. et de iſtis inſulis hic tractare non conſtitui quia iſte non ſunt pꝛopꝛie inſule. vt dicit glo. in. d. s. alſtracture. Tercio modo dicitur inſula locus vndiq; circūdatuꝝ aqua. vt in s. inſula. et ibi glo. hoc dicit. r. l. adeo. s. inſula. ff. de acqui. re. do. r. nota. Bar. in tractatu de inſi la. in. pꝛin. r. iſta inſula dicitur incrementū diltu. cū ad differentia alluionis que eſt latens in cre. menti diltu. cū ad differentia. vt no. Ange. in. l. ſi fundi. s. j. ff. de vſufruct. r. de iſta tractabimus hie q; eſt inſula pꝛopꝛie. vt not. glo. in. d. s. cſtracture. Secundo ſciendum eſt quatuꝝplex ſit iſta inſula aquis circūdata et in primis eſt duplex. Una que in mari naſcitur quod raro accidit. Altera que in flumine nata eſt quod frequenter cōtingit. l. adeo s. inſula. ff. de acqui. re. do. r. inſti. de re. diui. s. inſu la que. in prin. q; deſta. vt per Bal. in tract. de inſula. quem poſuit ſuper. d. l. adeo. s. inſula. Item inſula quedā eſt naturalis que ſemper ſuit vt corſica ſar. duna: r. cetera: que bz candia r ſimiles. Alia eſt caſua lis et accidentalis que in flumine ſepe naſcitur ſz in mari rarissime ſm Bal. in rubrica. ff. de re. diui. r. c. rera s; candia. Nota qd

in mari rarissime ſm Bal. in rubrica. ff. de re. diui. r. c. rera s; candia.

Nota qd
candia

in mari rarissime ſm Bal. in rubrica. ff. de re. diui. r. c. rera s; candia.

Nota qd
candia

se educerit in formā insule erit eius fuit rer.
in d. l. adeo. §. insula. et insi. de re. di. §. insula. et no
tar Bar. in trac. de insula. in prin. et vide. l. insula. c. si
ibi nor. ff. de acqui. re. do. et que no. Ang. in l. flumi
ni. in prin. ff. de dam. infec. et p. dicitur intellige de in
sula nata in flumine que solo cohercat: si si supra
quā itaret et qñ accidit publica esset. ff. de acqui.
re. do. l. pe. §. i. et ita no. Bartol. in trac. de insula. v.
col. ver. in flumine in fallius ver. que no. quia tra
vidi in lacunis territo: si paduani in quibus sunt
certe insule que nō coherent solo sed aque: et mo
uentur de loco ad locū p. dicitur lacunas. **Quo**
aut sunt portus insule. dic eius insule esse videt.
L. cesar. ff. de pub. et dixi. §. de portu et mole maris.
Sexto q. dicitur cuius sit insula respectu pro
prietatis et iurisdictionis: nunc dicam? cui? sit res
spectu vsus: dic qd vsus insule est pub. ff. de acq.
re. do. l. pe. §. i. qd intellige si insula est: ita qd tota
possit dici ripa vel ripe accedere ppter attractio
ne aque. ff. de flu. l. pe. sed si insula esset magnatira
qd in ea essent predia cūtra: tunc puto solū ripas
esse in vsu pu. non predia eade ratione qua cetera
p. dia. Item predia vera nisi essent agri limitari:
vt. ff. de flu. l. j. §. si insula. et ita tenet Bart. in trac.
de insula. ir. col. ver. sit corū. **Septimo** videam?
quo acquiratur dominū insule per occupationem.
dic qñ eo aio quis ingredit insula vt totā occupet
non tñ est necesse qd oēs stibas insule circūder. l.
ij. in prin. ff. de acqui. pos. et no. Bart. qd ille dicit
occupare qui sic incipit occupare qd potest obser
uare et possidere: aliter dicitur occupasse. ar. l. in la
queum. ff. de acqui. re. do. et si plures p. occupant
debellando: victor qui stetit per tres dies in pos
sessione dicitur ar. l. ij. §. cum igitur. ff. de vi et vi ar. ille
qui nō potest tenere nisi capiat aliquē locū prin
cipaliter non dicitur occupasse. ar. d. l. in laqueum. et est ar
sumentum qd si vnus tenet ecclesiam. alter cam
panile qd est fornicium ille qui est ingressus eccle
siam vnde de facili possit expelli nō dicitur adhuc
adeptus corporalem possessionem beneficii: si ra
men ille est ita incastellatus quod euadere nō po
test tunc cum ipse non dicatur tenere sed teneri:
vt patet ex nota. in l. j. §. pe. de vi et vi ar. dicam ip
sum possessione priuatum: et sic est in quibusdā
et tamen non possidet. facit. l. si quis antea. ff. de
acqui. pos. fm Bald. qui ita singulariter no. in ru
brica. ff. de re. di. x. col. que perpetuo tene mentit
quia facit ad plura. **Quo** autem ad iurisdictione
nem an possit quis insulam occupare: vide Bart.
in trac. de insula. ij. col. et Bartol. xv. colum. et qd
dixi in ritu. de mari. ver. sed quid si insula maris
esset in mari alto. **Octauo** etiam queram? qua
liter possessio insule acquiratur dic si nascatur in
sula in medio fluminis est communis iure domi
nū inter eos qui prope ripam predia possident vt
dixi in v. q. tamen non est communis iure posses
sionis: qd cum sit separata insula a primo fundo p
possessionem primi fundi illa non videtur possi
deri nisi apprehendatur et occupetur. l. adeo. §. in
sula. ibi quod si alteri p. propinquior. ff. de acquiren.
rerum do. et. l. in. in prin. cum glo. in verbo qua
liber. ff. de acquiren. pos. potest ergo et debet ap
prehendi possessio insule. l. cum heredes. ff. de ac
quiren. pos. et ita tenet Bartol. in tractatu de insu
la. in. vij. col. ver. communis sit eorum. et l. quomi
nus ibi. aduerte tamen ad vnum. ff. de flumi. vbi
omnino vide. **Et** adde quod in dubio predia et
vtraq. parte pro indiuiso possident insulam et ha
bent dominium certum. l. pro regione. ff. de acqui.
re. do. et. no. gl. in §. insula. in verbo ab vtraq.

Dicitur sin
gularia.

parte. insi. de re. diu. **Nono** est necessarius etiā
intelligere qualiter fieri debeat mensuratio insu
le vt cognoscatur cuius sit. et pro quanta quanti
tate eorum qui prope ripam predia possident. Et
dic hoc declarari per iuris cōsultus in l. inter eos
ff. de acquire. re. do. videlicet vt quatenus est lati
tudo p. dicitur iuxta ripam carenus per directam li
neam extendatur supra insula. Si ergo finis agri
iuxta ripam est largus: licet postea predium in se
arctetur vt e contra solum latitudoque est iuxta ri
pam attenditur: et fm illam debet duci linea re
tra. d. l. inter eos. Sicut enim diuiditur alluio in
rer eos qui ab vtraq. parte predia possident: ita il
la pars insule cedit p. dicitur que sunt ab vna parte
et debent diuidi: et ita vult Bartol. in tractatu de
insula. x. col. ver. pro modo latitudinis cuiusq. cus
ver. se. **Et** ex hoc vltimo dico nota quod idem ius
ris est de insula nata in flumine quod in alluio
ne que prodest ad multa et ista mensuratio potest
fieri accepta cordula: vt nota. gloss. in d. §. insula.
l. non solum. §. sed vt probari. ff. de nou. oper. nur
riari. potest etiam fieri per peritos in arte et ru
sticos: vt per gloss. nota. insi. de re. di. §. p. cetera
per alluionem. et. l. i. de ventr. inspi. et l. scmel. C.
de re. mi. vbi habetur quod peritos in arte standū
est. **Decimo** et vltimo intelligamus quando in
sula desinit esse insula. Dic quando aquis desinit
circūdari: vt. l. insula. in fin. ff. de acquiren. re. do.
et tenet Bartol. in tractatu de insula. **Et** cetera vide
plene per Bartol. in tractatu de insula. et. l. quo
minus. ff. de flumi. et Bartol. in rubrica. ff. de re. di.
et que nota. gloss. et docto. in l. adeo. §. insula. et. l.
inter eos. et. l. insula. de acqui. re. do. et. l. j. ff. de flu.
et insi. de re. di. §. insula.

De alueo.

**Alueus proprie est venter flu
minis:** vt dicit Bartol. scdm Hugo. in
tracta de aluco in prin. et sicut flo
machus continet vinum: ita alueus
supra se continet aquam: nunc aluei lectū
fluminis vulgariter appellamus: qd ibi flumē cu
bar: vt dicit Bald. in rubrica. ff. de re. di. x. col. in
prin. ver. nunc veniam? ad videndū in quibusdā
cūtra locis canale fluminis. Alueus pluribus mo
dis dicitur. primo naturaliter: id est cōsuetus. ff. de
flu. l. j. §. ripa. et ibi no. qd naturalis curfus estare
discurrit potius qd in hyeme. l. j. bis autem. ff. ne
quid in lo. pu. fm Bar. in d. tractatu de aluco: cir
ca prin. Item dicitur alueus naturalis: id est antiquus
ad differentiam noui. et ita potest accipi. l. adeo. §.
insula. ff. de re. di. Item dicitur alueus nouus in dicitur
iuribus ad differentiam veteris. vnde et si p. mul
tos annos steterit nouus appellatur donec alius
nouus superuenierit. et vt in. cum. l. seq. ff. de tri. et
ole. l. c. et per not. in l. cum quid. ff. si cer. pe. als. d.
dicitur nouus insolitus. l. rem non nouam. C. de
iudi. Item dicitur alueus prior in comparatione
sequentis. d. l. adeo. §. insula. probatur in l. j. §. po
rem. ff. de aqua quot. et est. et ideo si flumen se ce
lasset alueus derelictus non esset alueus prior: et
tunc haberet solum d. §. insula. vt probatur in d.
l. j. §. hac estare. vt not. Bartol. in tracta. ij. col. ver.
prior quidem. Item alueus dicitur qui non est na
turaliter appellatur inundatio fm Bartol. in d.
trac. de aluco. in prin. ij. col. Item alueus dicit po
test qui non est modo: sed iam fuit per. l. insula. in
fi. ff. de acqui. re. do. et. l. diuortio. in prin. ff. de neg.
ges. et idem Bartol. dicit in d. trac. in. ij. col. qui scri
bit hoc facere p. notar. o. et rebus dicitur? talis.

On alue
est publi
iuris.

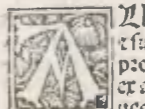
fluis rith cū rictus esset mortuus: qd subintelligi
tur quondā. de q. per Bal. et do c. in l. eius q. in p. o.
uin cia. in prin. ff. si cer. pera. et p. Anto. de bu. et do.
in. c. et parte. ff. de fo. cōpe. Itē alueus est iuris pu
blici qd in flumine seruit: qd eiusdem iuris est sicut
est flumē. l. adeo. §. insula. ver. nouus aut alue? p.
allegato: et insi. eo. §. insula. et hoc tenet Bal. in d.
rubrica. x. col. in prin. et Bartol. in trac. de aluco. vñ.
col. ver. cuius et ipsam flumen: qd dicit hoc esse mi
rabile nā regulariter et qd sup. imponit solo ce
dit: hoc solum autem cedit aque que sup. impo
nitur: et est speciale in flumine et mari et ceteris aq.
et idem vult Bal. in l. si plures. in. ij. col. in fin. C.
de condi. inser. et dixi. §. in ritu. de aqua. **Quo** au
tem intelligat aluei esse publici iuris. dic qd oēs
gentes ito iure vtiunt et talia loca sunt publica et
in dñio eius qui ibi habet imperiū s. Bart. d. vñ.
col. ver. publici iuris. Bald. in d. l. si plures. in. col.
in prin. vt dixi. §. de mar. ver. sed dubitari potest
alueus finitimus an dicatur esse cōis nō solū. vbi
oīno vide per L. v. in l. queadam. ff. de re. di. vbi hoc
plensissime et eleganter examinat et aliquid p. Bal.
in. c. j. circa p. que sunt rega. et adde op. rex. in l. j.
§. non enim in flumine qui dicit in si impossibile
esse vt alueus finitimus publici non sit publicus: et
hoc est vtile scire vt intelligamus an quilibet de al
ueo fluminis possit arcam extrahere et exportare.
Sed quid si flumen alueum oīno dimitrit.
dic qd alueus desinit esse publici iuris etiam si di
mitrat cum impetu et omnibus vidensibus et coz
efficitur qui iuxta aluei habet predia sua. l. adeo.
§. si toto. ff. de acqui. re. do. insi. eo. ritu. §. insula. et
ita vult Bartol. in rubrica de re. di. x. col. **Sed**
pone quod impetus finitimus abstulit mibi simul
et semel vel successine totum agrum meum nō ap
plicando vicino sed sibi ipsi flumini fecit alueum
seu lectum et postea in breue tempus vel longum
alio impetu locum mutauit nunq. ager me? mi
bi de equitate restituerit an vero vicini lucraban
tur. Quidam dicunt quod mibi debet restitui per
d. §. qd si toto. alij dicunt contrariū si in totū per
didit. pro prima opi. facit. l. et artificum. ff. de ser.
rusti. predio. et est casus fm vnam lec. in l. si ager.
cum. l. seq. ff. qui. mo. vsu. am. nec est simile de
alluionem: qd ibi est iam ius quelitus: sed in aluco
nihil est questum priuatum led solum vt ita dixe
rimus militi. **Et** cum ergo flumē habet quodammodo
do istum alueum pro derelicto equum est agrum
restitutum ad suum dominus reuerit magis qd et
lucratina causa circumlocutionibus applicari. ar. d.
l. adeo. §. j. et hanc opi. tenet Hy. scis si paulatim
et vicino adijcendū: quia tunc est alluio. et ideo
nihil recuperō de rigore vlti equitare: quia alte
rius factum est. et ita tenet Baldus in rubrica. ff.
de re. di. x. col. ver. sed pone quod impetus. **Et**
potest aliter distingui fm Bartol. in tracta. de al
uco. ij. col. **Aut** flumen recessit cum impetu et resti
tuitur primo domino. **Et** ita loquit dicitur. l. adeo.
§. quod si toto. et ibi gloss. in. et ibi so. **Et** est ratio
quia magis videtur esse inundatio qd alueus: vt di
xi circa prin. **Aut** non recessit cum impetu. et tūc
aut apparer forma primi agri et domino restituitur
vt in. ij. so. gloss. **Ratio** est quia non desinit ex
quo remanet forma. **Aut** forma non apparer tunc
tunc aut de rigore loquitur et non restituitur pri
mo domino secundum H. in di. §. quod si toto.
que tamen Bart. intelligit nisi flumen fecerit ibi
alueum per. et. annos inter presentes. et. r. inter
absentes. Sicut enim quilibet hoc tempore p.
scriptura et flumen cum habeat titulum de in

regen. l. in bello. §. si quis seruu. ff. de capri. Item
sicut recuperat fundū. ita et partem fundi facit. l.
que de tota. ff. de rei vendi. **Contra** illud tñ facit
qd no. Bal. c. j. §. si quis de manso. vi. col. ver. §. nū
quid aqua. in. tri. de cōtro. inuelli. vbi dicit qd aqua
per se fluens non potest inducere prescriptionem
vel consuetudine per. l. per fundū. ff. quemad. ser.
amir. et dixi. §. in ritu. de aqua. in. h. et p. candē ratio
nem equitatis videtur habere ius acquisitionis
aluei dimissi vel ius qd adderetur p. alluionem. et
dicit Bar. qd ista est mens. d. §. quod si toto si bene
inspicatur. **Quid** aut si alueus est mutatus an
dicatur nouum flumen. pone est qd princeps cō
cessit mibi vt possim in tali flumine colligere p.
dagū an potero alueo mutato. Quidā dicunt qd
non p. glo. in. §. insula. ver. nam etiam. ff. de acqui.
re. do. In contrariū videtur: qd idem videtur esse
flumen. ar. l. filie. §. ff. de condi. et demon. Si vno
impetu recessit dicitur nouum flumen: scis si paula
tim. ff. de aqua quoti. et est. l. hoc iure. §. si aque.
In ponte autē indistincte loco mutato alius erit
pons. ff. de eo qd cer. loco. l. in. §. item iulianus. et.
l. si. ff. de ser. rusti. predi. Nam pons dicitur a pono
ponis et stabilitate. **Et** ideo amaro ponte a loco
suo non idem pons esse. Ita vult notabiliter Bal.
in rubrica. ff. de re. di. in. ij. col. in. ver. §. an muta
ro. Quibus adde que not. B. r. l. quominus. vi. q.
ff. de flu. et vide etiam rex. et ibi Bar. in l. hoc iure.
§. si aqua. ff. de aqua quoti. et est. **Sed** dubitari
potest circa predicta qd dicatur alueus mutatus
vel relictus. Bartol. in tracta. de aluco. circa prin.
ver. relictus dicit qd requiritur quod sit in totum et
perfecte relictus et mutatus quod constare potest
in hyeme sicut p. contrarium alueum esse constat
in estate quando aqua est minor: quasi arguendo
a minor: qd si sic in estate de qua minus videbat
derinet talis locus flumine occupatus. ergo magis
tomagis derinetur in hyeme: sed hoc ar. non co
cluderet in agro veronensi circa flumen arbesis q
cōmuniter in hyeme est paruius sed in estate ma
ximus non propter pluuias sed propter liquefa
ctas niues in montibus adeo in eo totum cōtra
rium esset inspicendum vs. inundatio aquarum
estiuar. Item intelligitur alueus derelictus et mu
tatus si aliquantulum aqua fluat per aluei anti
quū. si tñ aqua est ita modica qd fluminis nomen
perdidit qd ex opinione circumlocutionum discer
nitur. l. j. §. j. ff. de flu. si est aqua. inde currens non
est flumen: ergo ille locus fluminis qd alueus sit
relictus sine spe reuertendi. nā si ideo qd aqua du
citur ad molendinū cessat ire ad alueum non per
hoc efficitur priuatus alueus cum in potestate sit
ducentis ea aquam in aluei remittere. et sic suffi
cit qd possit ire per aluei s. non vadat. l. j. §. quoti
diana. ff. de aqua quoti. et est. et ideo si reperitur
aliquod flumen quod aliquo tpe fluat et aliquo
nō sicut dicit Bartol. se vidisse curie vbi est flumē
quod dā cuius nomen est turpitudine. qui. vñ. annis
fluit. et. vñ. occultatur et sic factum. et qd possit esse
allego. tert. in l. vnus et so. c. §. si. cum. l. seq. ff. de
serui. rusti. predi. **Et** tñ illo tempore quo occultatur
non dicitur alueus derelictus propter consuetu
dinem reuertendi. ar. l. naturalis. §. in bis autē
ff. de acqui. rer. do. **Et** tñ requiritur qd flu
men veterem aluei reliquerit et per alium locum
perfecte fluat. l. adeo. §. quod si toto fluere cepit
eo. et. qd verbum est p. ceteri subiectum signifi
cans rem perfectam. l. j. §. j. ff. qd quis. in. et. l. si qd
stipularis sit sicutum. in. p. de ver. ob. et hoc ideo
cōtingit qd non dimittit alueus nisi ali? alluuiat.

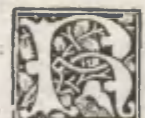
Sed si cōtingat qd flumen occultet & per aliū locū flueret etiā alie? de relictis eoz esse qd ppe pda possiderent. & idē si probaret in iudicio solū qd alieus est diuinus l. nō probet qd alio loco fluere ceperit. nā tunc agens obrineret qd sufficit pmiū si a pio incipias: sed ab alieo relicto. sed si inciperet a secūdo. l. p alio loco ceperit fluere tūc requirit vtrūq; qd pōt esse qd per duo loca fluat & in quolibet retineat nomē fluminis & ita cōtingit in multis locis arbesis: qui discurrunt territorū veronē se. facit ad predicta. l. quemad. & ibi no. ff. de acqui. pos. l. l. potuit. C. de iure delib. & bart. in tract. de alieo. h. col. vbi idē voluit ver. fluere cepit cetera circa istā materiā vide plene per bar. in d. trac. de alieo. & bal. in rub. ff. de re. diu. & ex. in. d. l. adeo. §. insula. et. l. ergo. §. tribus. ff. de acqui. re. do. & §. insula. ff. de re. di. et. l. j. §. simili modo cum. §. sc. ff. de fluminibus.

De alluione.

Alluionis materia q̄ ampla est & subtilis post alieo materiam de qua p̄tine dicitur sicut conuenit qd ex alieo paulatim relicto pcedit. l. alieo. §. p̄tine. ff. de adq. re. do. & in. ff. de re. di. §. p̄tine per alluione. Et qd subtiliter & abunde declarata est etiā p. rri. qd̄nes p. bar. in suo eleganti tractatu tyberiadis in p̄tina p̄e que etiā de alluione inscribit. ideo superscripsit esse putauit hic de ea scribere cū sufficere videat bar. cō memorasse ad quā vnūq; p̄tine recurrere poterit ad ea q̄ scribit etiā bal. in rubrica. ff. de re. di. vñ. col. in p̄t. ver. nō de rebus singulari. l. nemo. co. r. c. j. §. si quis de mō. & maxime in. iij. col. vers. sc. in. §. sc. q̄ incipit rursus. in. ti. de cōtro. inue. in. vñ. sc. & in dicitur duobus. §. ponitur q̄ incrementū alluionis incipit in fundo feudali. Adde etiam. l. hoc amplius. §. de bis & q̄ ibi no. per doc. ff. de d. i. in. sec. vide. l. adeo. §. p̄tine. & l. ergo. §. alluio. ff. de adq. re. do. & §. p̄tine in. ff. de re. di. & totus titulum. C. de allu. & pau. de cast. in. l. item si fundum. §. n. ff. de usufru.

De ripa.

Ripa est que flumen continet naturalem rigore cursus sui tenes l. j. §. ripa ea pura tur esse q̄ plenissimum flumē cōtinet. l. p. eo. r. i. & dicitur ripa a rapio rapio eo qd vel ab vna parte rapiatur vel impediatur ne aqua p̄tina rapiat & deuāter. vt dicit Bald. in rubrica. ff. de rerum di. in. rñ. vers. de ripa. aliquid dicamus cōtinentia ripe sicut a loco quo p̄tini plano vergere incipit vsq; ad aquā. d. l. p. in. ff. Sed quid si flumen discurrat inter duos montes videtur qd a culmine montis sint ripæ: quo vergit vsq; ad aquam. Glo. in. d. l. p. tenet contrarium: quia nō vergit per attractionem aque. & sic nō omnes p̄tine montium dicunt ripe quando naturaliter vergunt vsq; ad aquam. & ita tenet etiam Barro. in tracta. tyberiadis. in. iij. col. sed si per attractionem aque vergeret. quare nō: vergeret vsq; ad aquam esset ripa. sed si nihil vergit per attractionē aque: quia fatum est vsq; ad aquā. tūc ripe erit vsq; ad locum quo plenissimū flumen excurrit. Ita vult glo. in. d. l. p. per illum text. et per. l. i. i. ff. de verb. sig. §. Quando autem dicantur ripe mutari. dicitur si flumen naturaliter creuit vt perpetuus incrementum in actione sit vel alio flumine ad mūdo vel aliqua alia ratione dicendum est pro-

culdubio ripas mutasse quead. si alieo mutato als cepit currere: qd vel pluuus vel hymbus vel mari vel quavis ratione ad rēpus creuit ripas nō mutat nemo deniq; dicitur nisi qui incremento egypti cooperit ripas suas mutare vt am pliare. nā cū ad perpetuū sui mensurā redierit ripa alieo eius minuitur sunt veteri in. l. j. ripa. ff. de flumi. & adde que dicit in ver. itez etiā dubitari cōuenienter potest cuius sint ripe fluminū dicere specu p̄tine sunt illoz quoz p̄tine adherēt l. riparum. in. p̄tine. ff. de re. diu. & §. riparum. in. ff. si. eodem ritu. & ideo arbores ibi nate cōiuncti sunt vt ibi dicitur. et no. Bart. in. l. quominus. vñ. q. de flumi. Sed quid si via publica esset in medio inter flumen et agrum vel domum sicut est verone apud pontem nauium in contraria caude l. ge. Respondeo idem vt ripe sint cōiuncte ar. l. maritus. ff. de acquire. re. domi. & ita vult glo. in. d. §. riparum in ver. adherent. & Bart. in. d. l. quominus. in. vñ. q. facit ad statum padue loquens de p̄tinatione coherentis vt locum habeat etiam si via sit in medio. de qua dicit vt dixi supra de ser. vic. r. q. & eadem ratione dicit Bar. in tracta. tyberiadis in. iij. col. Idem esse de fossis que sunt inter viam et fundum ille enim fossis sunt eorum quoz p̄tine adherent per. d. l. maritus. et glo. §. riparū ad fin. j. col. sed videtur qd ista proprietates sit inuicis cum riparum vsus sit publicus vt statim dicitur sicut dicimus si quis habet perpetuum usufructum in aliqua re proprietates est inutilis. l. ff. §. ne tales ff. de usufructu. solue. dicit loquitur de certo vsu. scilicet ponendū reia et sicandū et applicandū rāmen si ibi sunt arbores fructifere proprietates non est inutilis quia sunt sue. et sic fructus simpliciter erunt sui vt dicit l. yn. et Bald. fm. ja. de are. in. d. l. riparum. in. fin. Et ex predictis sequitur quod vnus de populo non potest in ripa fluminis aliquid quod nouum edificium facere inuito eo cui? p̄tine adheret. et si fecerit poterit dñs ripe propria auertere destruire. l. quemad. §. j. ff. ad. l. aquil. et ita not. Bart. in. l. quominus. in. vñ. q. ff. de flu. Item ex predictis etiam sequitur quando venditur fundus veniunt etiam ripe et fosse seu fossata etiam si via sit in medio. vt no. Barro. in tractatu tyberiadis. in. tertia col. l. riparum. ff. de rerū di. in. et plenius p̄ eundem Bal. in rubrica eiusdem. ritu. rñ. colum. vbi omnino vide. Sed dubium est an ripe cōmensurari debeant cū fundo. pura si vendidi fundum et affirmari esse centrum iugurum. et videtur quod sic: qd ripe et fosse sunt venditoris. vt dicit et cedunt in venditione. vt. l. id. §. ff. de pericu. et commo. rei vendi. et. l. fundi. in. p̄t. d. ff. de acq. re. em. et ita tenet Tiber. de bo. r. car. malum. et l. yn. in. addi. d. l. riparum: sed Barro. in tractatu tyberiadis. in. in. colum. aliter dicit. et pro p̄tina parte affirmatiua allegat. l. p̄tina. §. ita legatus. cum ibi not. ff. de fund. instr. In contrarium allegat. l. litorā. ff. de con. em. vbi dicitur quod litorā et vic publicæ non mensurantur cum re vendita. & postea concludit quod ripe non debeant cōmensurari nisi dictum sit sicut dicimus in limitibus qui coherent vsq; publicis. l. id quod. §. j. ff. de per. et com. rei vendi. et assignat rationem: quia ripe non venduntur sed magis accedunt rei vendite quod apparet: quia se vendi non possunt cum riparum vsus sit publicus de iuregen. vt. d. l. riparum. Nam proprietates sola per se esse inutilis. vt supra dixi per se non censetur et alteri cedit. et hoc vult dicere text. in. d. l. id quod. §. j. et quod dictum est de rēpis idem

dicendum est de fossis vt ille non debeant mensurari si sunt extra fundum: qd similiter est eaz vsus publicus sicut viari: qd quilibet potest animalia sua ducere ibi ad bibendum de illo fossato. Sed si essent fosse in agris inter fundum tunc qd p̄tine earum vsus est ipsius dñi fundi cum fundus venditur venit in mensura. & ita tenet Bal. in. d. l. riparum & in rubrica eiusdem. rñ. col. Sed dubitari potest qualiter iste fosse q̄ sunt inter fundum mensurentur cum fundo. sicut mensurentur in p̄tine q̄ est a latere foueæ vt mensurentur cū toto agro sicut fosse plane essent. Barro. format istam. q. in. d. tractatu tyberiadis. in. iij. col. ver. ff. dubitatur et dicit qd ager dicitur ab agendo scdm leg. et sic ab actu qd per eum p̄tine boues & alia animalia duci q̄ etiam important nomē actus. si igitur fouea esset ita ampla. et eius latera ita lata vt labozentur vel laborari possent cū bobus. tunc etiā essent mensurande si vo vt accidit sepe ripe fouearum sunt ita vt per eas iri & agi non possit tūc foueæ non mensurantur cum fundo sicut si plane essent. ita obseruatur. Idem dico de ripis que in fundo essent vt si quidem cum bobus earum superficies venit mensuranda. secus si essent ita crete vt coli non possint. tunc enim non mensurarentur solum quod ripa continet sicut in fundo murus esset eadem ratio. & predicta vera sunt nisi aliter actum sit expressit vel tacite. id quod. §. j. de per. et commo. rei ven. Et tacite dicitur actum vt ad mensuram vendatur aliqd p̄tine monuosum fatosum vel riposum licet enim hoc proprie ager non dicatur: quia per eum agi non potest: tamen mensuratur: sic enim actum videtur. de concauitate vero sulcorum qui sunt causa culture vel aque de riuande causa mensura non est habenda. l. j. §. de eo opere. ff. de aqua pluui. arcent. quia culture causa factum dicitur et ibi. Foueæ vero agris ad perpetuum rei vtilitatem fieri dicuntur. l. impensa. ff. de impen. & quia dixi p̄tine riposum vel montuosum esse mensurandum intellige nisi essent ripe fluminum que a plano incipiunt vergere vsq; ad ripam p̄ attractionem aque: sed si inter duos montes fluat flumen pendit montium non sunt ripe quando naturaliter vergunt ad aquam. l. p̄tine. in. d. l. j. de flu. et dixi supra circa p̄tine & ad de. q. not. Bal. in rubrica. de re. diu. Item etiam dubitari potest extra predicta quid si ripa p̄tine versus flumen naturaliter se extendit: quia forte ibi erat lapidiciana cretens de qua dicitur. l. dimozio. §. si vir in fundo. ff. solu. in. rñ. et. rñ. l. fina. in. p̄tine. ff. de fundo dora. et euidenter videtur apud montem piscium in lapidicinis marmozis vel forte terre motu in flumine vbi ripa crepra corruit et ipsa iuncta p̄tine remansens fluminis alieum per eum locum cessare fecit Barro. tracta tu de allu. vñ. colum. vers. scilicet. sed quero quid si ripa dicitur totum locum domino p̄tine accedere si cur per alluionem omnes enim iste accessiones que diuina natura operante obueniunt nullo facto humano interueniente eiusdem nature sunt. l. item si fundi. §. j. ff. de usufru. Et hoc videtur sentire Azo in summa. in. ff. de re. diu. Siue enim flumen p̄tine meo addat: et propter hoc ab eo recedat simpliciter nihil addendo nobis accessit. l. maritus. ff. de acqui. re. do. Illud autem in crementum quando ripa naturaliter cretente contingit potest dici alluio: qd latera incrementum est. Quando vero ruina vel terremotu accidit potest dici incrementum alieo recedentis: qd cū repenti ne fiat non est alluio. l. adeo. §. j. de acqui. re. do. &

§. p̄tine per alluione. in. ff. de re. diu. Sed contra predicta possit opponi appendices sequitur naturam sui propriam & naturalis subiecti. ergo si flumina sunt publica ripe fluminum que sunt appendices similiter debent esse publice & nō sunt gularum personarum quarum p̄tine adherent l. riparum. ff. de re. di. Sed dic quod diuersa est ratio in ripa q̄ sit in ipso flumine. nam ripe boniū cultura & cura recipiunt incrementū flumina in seipsis fluunt et riparū incommoda pertinent ad vicinos si modo ripe latiores fiant. ergo scdm naturā est vt commoda & incommoda sequantur eosdem. l. scdm naturā. ff. de re. diu. Itē nō interest recipi. quod ripe sint publice. & ex his sequitur qd si concessa sunt mihi bāna malozū in flumine cōmissoz non veniunt bāna commissa in ripa fluminis. l. j. §. in flu. ff. de flu. scdm bal. in rub. ff. de re. diu. col. vñ. ver. sed dubitatur. riparum aures vsus publicus est iuregentium sicut ipsius fluminis. l. riparum. ff. de re. diu. et. §. riparum. in. ff. co. r. et p̄tine naues ad eas ligare: fones ponere: raria et flumine deducere & in ripis siccare cuiuslibet liget sic per ipsum flumen nauigare vt in dicitur iuri bus dicitur. & dixi etiam supra de litore maris no. Bal. in. l. quominus. in. vñ. q. ff. de flumi. Sed hoc sequuntur plures conclusiones. Prima est qd licet proprietates riparū sit ipsorum quoz p̄tine adherent. tñ non possunt facere de ripis quicquid voluerint sicut alii domini l. re sua. l. in re mandata. C. man. qd vsus est publicus. et ideo derogare non possunt. arg. l. p. et. ff. de vñ. & habi. Secunda conclusio qd si ripa fluminis que adheret p̄tine tuo ita est naturaliter ordinata qd aqua ad me p̄tine: et possint ad me molendinū aquam ducere sine aliqua clausura. rñ formas dicere ripe vis mutare ita vt per hoc aqua ad me non veniat. non potes et quo vsus est communis. vt no. Bar. in. l. quominus. in. vñ. q. Tertia conclusio quod si ripe proprietates sit eius cuius p̄tine adheret: & proprietates possit in ripa molendinū construere aut trabes vel trabes immittere. tñ si p̄tine vsus publicus nauigantiū impediretur diuertendo aquam vel alio modo nō possit. vt not. Bal. in rub. ff. de re. diu. col. vñ. ver. et bis appa. Quarta conclusio est quod dñs ripe non potest in ea aliquid facere propter que impeditur iter pedestre nauigandi. qd est iuxta aquam quo itur cum finibus trahendo nauem qd restozia dicitur vel piarda vulgariter d̄ eo. per que descenditur et est iter ad aquam sine nau. vt est text. cum glo. in. l. j. §. si pedestre iter. ff. de flu. Quinta conclusio qd habens proprietates ripe non potest in ea aliquid construere propter qd vsus piscationis impediretur forte si ibi erat solitum piscari vel siccare reia. ar. eoz que habentur in. d. l. ripar. et. d. §. riparū. cum se. cum glo. et ita vult Bal. in rubrica. ff. de re. di. vñ. col. qui dicit quod hoc intelligitur esse verū si ibi publice piscatur & vtile et consuetum est piscari. Non est si vñ singulari prodest censendum est publicum cōmodum vel incommodū. ideo aptitudo litoreis est consideranda. Aptitudo est facit aptū et ab aptitudine sumit formā denominationis qualitas rerum aptitudine deficienter forma rei videtur mutata. l. quid tamen. §. agr. ff. qui. mo. usufru. amir. Sexta conclusio qd vicini quoz p̄tine ripe adherent etiam si via publica est in medio nō possunt ibi ripas claudere & ibi bōtulos facere si in cōmmodatur vsus publicus dicitur riparum. Sed prima conclusio qd vicinus non potest conclusam vel reiam in ripa mea mittere vel appoggiare. vt not.

Bar.in.l.quominus.in.vii.7.2.q.de flu.7.Bal.in.l.lapilli.in pe.col.in fi. ff. de re. di. Octava conclusio qd ille qui bz i vtraq ripa fluminis publici do...

Aggeres sunt valla fluminum. vr. l. v. c. de mili agge. non rumpet. Loma esse dicuntur aggeres 7 instru...

Item varus ver. sed si error. C Si aggeres iura flumen in puuato facti sunt in arbitrio aque plu...

Quis est qui in byeme currit. et perenne non est. l. j. §. n. ff. de flu. Et dicitur torrens a torreo...

nifino maxima sunt 7 non d: flumen publicus sed puuati. quia flumina que in byeme currunt 7 no...

Valles excreuerunt et alieni occupauerunt predium. illius sunt valles cuius erat pxdium. et si decreuerit...

blica. Et ex predictis sequitur qd in eis licitus sit cuiuslibet piscari vel camelas aur herbas incide...

Quis fonte aque eius anno vntis fuerit nec vi nec clam nec pccario quominus vratur vim fieri pto...

Ultimo.

De serui. ru. predi.

no. in. d. l. videmus. §. si. cum. l. seq. quam perpes- tuo tene menti. quia idem esset in alijs si. casibus. Quia ex isto igne generatur fumus potest du- bitarian habens domum inferiorem possit face- re tam grandem fumum ut superiori noceat. & hic est tex. in. l. scuti. §. ar. isto. et. §. si. nisi ser. ven. d. quo dic. ut dixi supra in ritu. de fumo. Et quid si esset fumus qui malum odorem redderet vicino no- ceret prohiberi posset ne talem fumum mitteret. ar. eoz que dixi. §. in. ti. precedenti. Sexto princi- paliter queritur quid de igne fornacis & furni. dic- ut habetur. in. l. si seruus serui. §. si. fornicarius. r. §. si. fumum. et ibi glo. et doc. ff. ad. l. aquil. Et er- tio queritur quid de igne in stipulas ad paludem immisso. dic. si quis immiserit igne comburendi causa et vberius euagatur & progressus ignis alte- nam segetem vincet aut nemus vel domus combus- serit requirendum est an imperitia eius aut negli- gentia id acciderit. nam si de vento culpe reus est naz qui occasionem damni dat damnum dedisse videtur in eodem crimine est q non obseruauit ne ignis longius procederet. ar. si oia que oportuit obseruauit sed subita vis venti longius igne pro- duxit carer culpa tex. et nota. in. l. qui accidit. §. j. ff. ad. l. aquil. de quo dic. ut ibi per glo. et docto. Quarto queritur quid de igne piscatorum. dic- piscatores prohibentur ne nocte lumine ostenso fallant nauigantes quasi in portu aliquem dela- turi quomodo in periculo naues et qui in eis de- ducant sibi exercenda pcedam darent. Et si ali- ter faciunt puniri debent ac si ipsi raperet ea que nauigio pericula essent. ut est tex. in. l. ne piscato- res. ff. de in cen. rui. et naufra. Quinto queritur de igne qui aliqui dolo immittitur i edes alienas vel in accruu frumenti. dic. si quis edes vel accruu frumenti infra domum positi combusserit vincius verberatus igni necari iubetur si dolose hoc com- miserit. Si vero casu. i. negligentia aut damnum refarcire iubetur: aut si minus idoneus sit lex ius castigabitur. Et appellatione edium oes species edificij continentur. ut est tex. in. l. qui edes. ff. de in cen. rui. et naufra. que. l. locum habet etia in eo qui combussit rotularia secundum Bar. qui dicit ara de facto vidisse obseruari. Et idem tenet glo.

in. l. si quis fumo. §. j. in. ff. ad. l. aquil. q dixit esse in eo qui combussit tentoria pannorum: sed nunqd ista pena ignis vel alia contra incendiarios loca habeat de iure canonico. vide tex. glo. et doc. m. c. magne. extra de sen. excom. et. c. si. de sepul. et. c. si quis domum. de iniur. et dam. dato. et pro declara- tione. d. l. edes. vide Bar. in. d. l. in. ff. de offi. p. c. fe. vigi. et §. p. Bal. Sal. in. d. l. dara opera. C. q accu. non pos. et Ang. de arc. in suo tractatu maleficioz in gl. in ver. incendiario. in prin. Sexto et vlti- mo queri posset de incendio quod fit in domibus vel hospitibus sine dolo an dñs teneatur si domus erat aliena vel de rebus alienis in domo combus- stis vel pro domibus cuius combussis. r. etiaz alijs casibus: et quia ista non est materia nostra serui- turis ampla & profunda est contentus ero solum me remittere ad scribentes de ea. et ideo vide in primis tex. et glo. et doc. in. l. si vendita. ff. de per. & cōmo. rei ven. et ibi plene per Sal. r. et doc. in. l. iij. §. j. ff. de offi. p. c. fe. vigi. et tex. et doc. in. l. cum duobus. §. dāna. ff. pro soc. et. l. in iudicio. C. loca. et §. p. et Bal. r. Sal. plene. et doc. in. d. l. dara opera. et per eundem Sal. l. arc. in l. qui fortio: is C. de pig. ac. et §. lo. in. l. si quis fumo. §. j. ff. ad. l. a- quil. et plenissime per Ang. de arc. in tractatu ma- leficio: um. in. d. glo. in ver. incendiario. & plene ac elegāter per solenne doc. d. pe. de alas de padua i disputatione sua que incipit ex orto incendio in vna contraria. et vide etiam tex. in. l. et conducto. §. ff. et. l. videmus. §. si. ff. loca. et in toto ritu. ff. de in cen. rui. & naufra. et in. l. cum. C. de fur. et p. §. in. l. ad comparandas. C. man. r. per Alb. de ro. in. l. stipulas. §. si quis fundum. ff. de contrahen. em. r. per tex. et doc. in. c. si. extra de sepul. r. c. tua nos. de sen. excom. et. c. si quis domum. de iniur. et dam. dato. et. r. q. n. cum denotissimam. et. r. q. vlt. l. c. si quis membroru. et. c. pssimam. et. r. iij. q. iij. c. quisquis per domum. vbi plene de hac materia.

Explicit Tractatus de seruitutibus rusticorum predio: um. d. Bartolomei & polle Juris vtr. ut docto: is famosissimi.

Tabula.

Incipit tabula cautelarū dñi Bartolomei & polle de verona

Cautela quibus modis euadere quis possit pe- nam mortis propter commissum crimen. i. Cautela liberandi aliquem a morte iuste dam- natum. h. Cautela relaxandi incarceratum. in. Cautela impediedi resse ne deponat in ca. iij. Cautela euadendi grauiore pena pro delicto. v. Cautela quomodo minor euitat cōdemnatio- nem in causa ciuili. vj. Cautela excusandi herede non confidente vel minus iuridice inuentarium confidentem. viij. Cautela pro illo qui nō appellauit a sententia lara contra ius litigatoris. viij. Cautela qua quis faciat bancharium seu num- mulariū acceptare literas cambij seu debito: em suum debitum consistere. ix. Cautela pro emente rem furtiuam veli rapā vt non perdat pretium. x. Cautela pro obligato ad soluendum magnas quantitates quod parua quantitate solura libe- retur. xi. Cautela ad cuiRANDUM infamiam in actione famosa vel crimine. xij. Cautela qd vltra tertiam dilationem possunt testes produci. xij. Cautela p filio familias q nō teneatur ex con- tractu de quo alij teneantur. xiiij. Cautela q dñs non possit ratificare gesta per suum illegitimum procurato: em. xv. Cautela q inuitus non compellatur quis ad turelam. xvi. Cautela ad validādū iudiciū agratū cū procu- rato: e ruro: e curato: e vel sindico. xvij. Cautela ad cōcordiam q vramur verbo pera- gere. xvij. Cautela ad excludendam vel causandas simu- lationem contractus. xix. Cautela ad pro: oganduz tempus utroductū a staturo in p̄scriptio: ne. xx. Cautela ad p̄uādū filiū legitimū. xx. Cautela p vasallo vel ep̄bitota vt possint rez alienare ecclia vel dño irrequisitis. xxij. Cautela nō obstar lege cōmissoria q in pigno- ribus improbat pignus efficiat credito: is. xxij. Cautela pro ruro: e quando celebrat contractū nomine pupilli. xxiiij. Cautela ad impediendum inquisitiones in cri- minali. xxv. Cautela q cā nō exeat de manib⁹ iudicis. xxvj. Cautela pro debito: e ad prolongandum solu- tionem debiti. xxvij. Cautela qd quis non teneatur actione iniuria- rum. xxviii. Cautela q valeat gesta a minorē p̄tē vniuersi- tatis vel collegij. xxix. Cautela q qd nō possit accusari criminali. xxx. Cautela q nō facta excussio: e cōtra debito: em possit fieri cōtra debito: e debito: is. xxxi. Cautela ad impediedi rei alienatione. xxxii. Cautela pro iniuriato si vult agere actione in iuriarum. xxxiiij. Cautela pro illo qui secure vult emere re lit- giosam lite pendente. xxxiiij. Cautela p accessibus potestatis q nō paria- tur scribi ap̄d acta qd de eoz cōsilio potestas cri- minosum condēnauit. xxxv. Cautela cōtra illū q dat opera q legatū alteri factū adimaf a testato: e. xxxvj.

Cautela qñ valet statutu qd a snia infero: iond possit appellari ad superio: e. xxxvii. Cautela ad instrucndū filiū spurū. xxxviii. Cautela ad excusandū mandante cōmitti deli- ctū q mandataris dicat se cōmississe delictū ex- cquendo mandatum. xxxix. Cautela in fauore illius q mādaro alteri⁹ alte- rum occidit q mitigetur eius pena. xl. Cautela ad cōpromittendū vel transigendum super rebus decisis per sniam. xli. Cautela p cōuictis in actu carnali illicito sivo- lur cuitare iudicis condēnatione. xlii. Cautela quō debeat interrogari testis. xliij. Cautela quomodo ab executione nec a p̄nu- riatione de exequendo non possit appellari q quā do possit. xliiij. Cautela ad instrucndū iudicē contra appellā- tem friuole causa differendi iudiciū. xlv. Cautela qd valeat p̄scriptio cū mala fide. xlvj. Cautela ad hoc q p̄uilegiū nō intelligat re- uocari p lege generale illius q illud an. l. cōcessit qd annuat & inco: poretur statutus. xlvij. Cautela ad hoc vt quis semp teneatur de casu fortuito. xlvij. Cautela quando instantia perit q reitrentur omnes termini. xlix. Cautela q non respondens positionibus non habeatur pro confessio. l. Cautela ad. l. p̄scrip. de in ius vo. vt inuitus possit quis extrahi de domo. li. Cautela qd ex delicto patris filius non p̄uicē- successione. li. Cautela ad hoc q nō teneat de falso qñ fal- sis instrumentis vel testibus fuit vsus. liij. Cautela p illo q debet producere instrumentū ad pres longinquas ad hoc vt fide faciat. liiij. Cautela p illo q aliqd p̄didit in ludo. lv. Cautela p illo q impetrat a principe q non te- neat soluere onera seu alias p̄sartides. lvj. Cōn cōtumacia pcurato: is nocet dño. lvij. Differentia quomodo legatum fit non scriptū vel caducum. lvij. Cautela pro appellato qñ appellas nō appel- lauit infra. r. dies. lvix. Cautela quomodo iurabit ille cui soluit nemij ne p̄sente illi qui iurauit etiam nemine p̄sen- te et reperitur per eundem. lx. Cautela p vedicante vto: e quā prius despsa- uit p verba de futuro secuta copula. lxj. Cautela q cōiuges an matrimonij faciūt pa- tra in equalia. lxij. Cautela quibus verbis vteretur p̄nceps in p̄i- uilegio ad hoc vt intelligatur ab oibus muncer- bus aliquem liberasse. lxiiij. Cautela qualiter arbitet sententiabit vltima die sui cōpromissi. lxiiij. Cautela ad hoc q decē annoz p̄scriptio q cōi- ter introducat p̄ statuta nō obstar. lxv. Cautela q lz in criminibus nō admittat p̄cu- rato: admitti tñ excusatur. et vide hic alios mo- dos defendendi absent em. lxvj. Cautela norabilis instrucs aduocati q semp alleget motiua & persuasiua. lxvii. Cautela qñ ille q debet remitti in possessione vel ille q emi re affinis facit citari habere ius qui bus verbis vteretur in citatione. lxviiij. Cautela quando confessio per errorem facta non possit reuocari. lxix. Cautela ad hoc vt debito: possit conneniri vbi- cunq reperitur. lxx.

Tabula cautelarum.

Cautela quo tempore ager ille qui perit penam dupli appositam in contractu lxxj. Cautela ad euitandum qd testes no examinentur ad futuram rei memoriam z reperies simile cautelam per eundem lxxij. Cautela pro usufructuario lxxiij. Cautela ad interrogandu teste z facilius conuinci possit de piurio vel affectione lxxv. Cautela ad euitandum prescriptionem est re petita per eundem lxxv. Cautela p aduocatis z procuratoribus ad pro: trabendum causas ad longum z ad reuerandam plures appellaciones lxxvi. Cautela quod in pcedenti dierum est de ap: pellationibus lxxvii. Cautela coram quo sit appellandu qn iudicis p: sentia haberi non potest lxxviii. Cautela quomodo fiat electio absente maio: i parte lxxix. Cautela in materia ex cōditiōis ad hoc vt de: bitor facilius inducat ad soluēdū lxxx. Cautela qd melius sit creditor iudicari re debi toris sui sibi obligatā qd intente salutariū interdi: ctum qd hypothecari lxxxj. Cautela p spoliato coram spoliato: lxxxij. Cautela qd de liquido ad non liquidum admir: tar ut compensatio lxxxiii. Cautela pro libellante lxxxiiii. Cautela qualiter socius teneat socio rescienti rem communem lxxxv. Cautela est in iudicialibus qd pars cōtradicat ex pte abs tacendo sibi p iudicat lxxxvi. Cautela qd tutius sit relinquere alicui in codi: cillis qd in testamento lxxxvii. Cautela p restatōre volente qd de ei' vltima vo: luntate nō consistit nisi post mortē lxxxviii. Cautela p chirographis mercatorū lxxxix. Cautela adhibenda circa presentā testis in re: stamento ceci z alio:um xc. Cautela p bannito qd possit liberari a banno nō obstante statuto id p bidente xcj. Cautela p illo qd emit fundū sibi debentē deci: mā si iterū illud vult recuēdere quōd faciet ad hoc vt decima sibi maneat xcij. Cautela qd nō debeat stari sententiē arbitri xciii. Cautela ad annullandū pcessus episcopoꝝ pce: dentes coram suis fundatarios xciiii. Cautela p illo qui est de domo regia qd possit regnum petere xcvi. Cautela quōd qd possit eligere scipm xcvi. Cautela qd criā in casibus in quibus alias nō teneatur venditor de euitatione si adhibeant sem: per tenebitur xcviij. Cautela pro officialibus z p:toribus adhibe: ribus fideiusso:ibus ad relaxandū incarcerationum debito:rem xcviij. Cautela p cōp:omittēte i arbitriū iuris xcix. Cautela ad euitandū in cursum penarū inter: dici vnde vi. l. si quis in tantam c. Cautela contra illos qui obtrinent licentiā ab episcopo deferendi iuramentum c. Cautela qd prius agas petito quā posse c. Cautela de p:stacione fienda coram teste ante: dclatum sibi iuramentum c. Cautela ad interpretandū statutiū disponēs qd cre: datur iuramento damniū passi c. Cautela p iudice qd allegat suspectus c. Cautela instruentes quōd debemus allegare cor: tra libellum et contractum quem i:ceptum vel si: mulatum dicimus c.

Cautela de psonis qd nō possunt intērare actio: ne de dolo qd intēret actionē in factū cyij. Cautela pro prescribente qui non habet titu: lum cvij. Cautela qd admittat in criminalibus excusae: to: pro absente cx. Cautela quomodo succurritur diffamato ius: iudicio cx. Cautela ad instruedū fidei cōmissariū. cx. Cautela ad firmandū do nationē inter virum: et vxorem cx. Cautela quōd si iusta possit restari cx. Cautela legitimā di filii spurii ad hoc vt non: succedat nisi in certa parte cx. Cautela quōd p cōstare matrimonio possit si: lio scire dare dōrē qn cū filio ad dōrē restituē: dam se obligauit z quōd pater pdit omne commo: dum usufructus filii emancipati cx. Cautela quomodo quis debeat a p:ncipe int: perrare bona confiscata cx. Cautela ad excludendum pupillariter subit: turum et ad firmandū testamentum quod non: possit reuocari cx. Cautela qd qd semp alleget coram aduersariis: in iudicio qd est filiusfamilias cū eius pater p:st: matut vivere centum annis cx. Cautela ad annullandū processum et scēren: tiam diffinitiuam cx. Cautela ad excludendum exceptionem dedi: nato:iam cx. Cautela pro debito:re in magna summa obli: gato qd soluendo partiam liberetur cx. Cautela relinquenti legatū rebeli cx. Cautela pro debito:re recipiente a debito:re re: insolutum cx. Cautela qd seruus credito: preferatur primo: cum limitationibus et ampliationibus regule qd: p:iori tempore zc. cx. Cautela quōd vedito: possit percipere fructus ex re vedita nō coputādo illos in sorte cx. Cautela pro fideiusso:re aduentis domū. cx. Cautela coram fideiusso:rem carcerari vt etiam ad penam cōtūmācie teneat cx. Cautela pro fratribus quando vnus eoz emit rem ex comuni pecunia quod hoc dicatur in in: strumento cx. Cautela quomodo herediteneatur soluere criā si in testamento non interuenerint. vñ. vel in codi: cillis. v. testis cx. Cautela pro secundo inuestito de feudo quod sit portio: primo si secundus habet possessionem. cx. Cautela qua sit securus emens fundum: dota: lem. cx. Cautela p vsucapiente rem mobilē cx. Cautela qd peritio hereditatis dat p posside: re titulo vniuersali vel singulari cx. Cautela ad obuiandū fraudibus emto:is nolē: ris soluere vendito: cx. Cautela coram emphiteota: qd nō soluit canone qd nō possit purgare moram cx. Cautela pro debito:re qd nō pōt pbare solutio: nem: qd soluit in secreto cx. Cautela qd quis possit cōuenire fideiusso:re vel possessio:em pignoris etiaz p:ncipali debito:re nō: excusso cx. Cautela pro muliere consentiente alienatio: ni dotis cum iuramento cx. Cautela qd ambasiato: non petat restitutionē in integrum cx.

Tabula Cautelarum.

Cautela ad petendā fidei cōmissum. cx. Cautela ad cōtrahendū cū turo:re. cx. Cautela pro emente rem ab executoribus re: stamenti. cx. Cautela quomodo turo: debet facere finita ru: tela. cx. Cautela pro illo qui matrimonium per meruz: contrahit. cx. Cautela pro ecclesia litigante. cx. Cautela quomodo examinetur testis in h: mus. cx. Cautela quomodo res data insolutum efficia: tur salua credito:ri. cx. Cautela coram p:te p:cente instrumentū vt ei' amiss: sione nō pber per iuramentū. cx. Cautela p muliere qd vult emere aliqd. cx. Cautela quod per vnus testes probetur merus concordat supra in rubrica de illo qui matrimo: nium zc. cx. Cautela pro illo qui habet domuz obligatā qz: licet postea propter delictum venisset dirueda nō: diruerit. cx. Cautela quod melius sit producere vnū qd plu: res testes. cx. Cautela quod testis non possit examinari ad: futuram rei memoriam. cx. Cautela contra iudicē nō admittentē exceptio: nem quōd possit ab eo appellari. cx. Cautela ad euitandū heresim seu eius suspitio: nem: et idem vide per eundem. i. in p:in. nouaruz: cautelarum. cx. Cautela pro illo qui est prohibitus aduocare vel p:curatore exercere: quomodo poterit hoc: exercere. cx. Cautela qd quis habet formā a iudice qd iuris: sit in causa anteq sit iudex. cx. Cautela ad differentiū iudiciū. cx. Cautela p illo qd vult adire hereditate. cx. Cautela ad hoc qd libellus inceptus nō possit reuocari z est. s. reperita. cx. Cautela p illo qd negat nō possidere. cx. Cautela p illis qui nō possunt agere actio: de dolo qd agat actio: in factū z est reperita. cx. Cautela quod confessio non possit reuocari: z est reperita. s. cx. Cautela pro credito:re quod possit edere nomē debito:is. cx. Cautela quod sit tutius qd relictum fiat in co: dicillis qd in testamento. cx. Cautela quomodo post didicita restituta re: ftes possunt produci. cx. Cautela qd qd post terminū nō audiat. cx. Cautela pro con:uncto qui ignorauit mortem coniu:cti. cx. Cautela pro filia excluda a successione si sit p:er: terita. cx. Cautela pro proquinquis pupilli decedentis qd ad successio:em bonoz pupilli. cx. Cautela pro vxore qd prohibetur asportare ali: quam rem mariti. cx. Cautela ad interpretacione statuti: qd filia nu: pra coram cōiutate nō possit succedere. cx. Cautela quod donans semper iuret nisi in ca: su sequenti. cx. Cautela ad hoc qd mulieris alienatio etiaz in dote valeat. cx. Cautela qn reperuntur duo testamenta facta in eadem die. cx. Cautela quod copia probet. cx. Cautela pro emto:re qn res ab eo cōiunctur ad

hoc vt possit agere ad duplū. cx. Cautela pro mercatorib' et reperitur. s. p' cui: dem. cx. Cautela contra appellandū. cx. Cautela qd in casib' in quib' nō pōt appellari petat in integrū restitutio. cx. Cautela quod semper contrabatur in p:sen: tia iudicio. cx. Cautela qd etia clapsō termino ad petendum bonoz possessionē possit qd agnoscere. cx. Cautela ad b' qd valeat pactū de nō succedēdo factū a filia. cx. Cautela qn testis iuriliter deposuit. cx. Cautela vtilis ad euadendū suspitio:ne heredis et reperitur. s. cx. Cautela quomodo prohibitus postulare v' ad uocare possit amici causam defendere: et reperit: s. per eundem. cx. Cautela pro filio qui aliquid debet conferre cū fratribus ad hoc vt non teneatur illud confer: re. cx. Cautela pro illo qui pacifatur de crimine qd: euitet infamiam. cx. Cautela instruens aduocatum quomodo fa: ciat quando eius clientulus non r:spōndit post: rionibus. cx. Cautela qd in oib' casibus p:cedat via cedē: ti agenti contra debito:re suū. cx. Cautela de casibus in quib' res litigiosa pote: rit alienari. cx. Cautela qd qn actus debet fieri in scriptis de: bet prius rota scriptura scribi z postea legi licet ma: le obseruetur. cx. Cautela quando quis bis vel plures super ca: dem re appellat quam appellaciones debeat p:er: sequi. cx. Cautela qd quis possit reuocare inepitidmē libelli. cx. Cautela qd p:peret ad litis contest. cx. Cautela quō notarius debeat certio:are filius familias minore vel muliere de p:uilegiis sibi de: iure cōpetentibus. cx. Cautela qd certio:etur minor mulier z filius fa: milias per iudicem z non per eundem notarium ne incidamus in ambiguitatem: an notario cre: datur vel non. de hoc. cx. Cautela est qd semp appellatur a sententia da: ro quod sit nulla. cx. Cautela notabilis ad hoc qd cōp:imēres non possint h:re recursum ad arbitriū boni viri. cx. Cautela qn plures sunt delegati in causa qd fa: ciendū est si times qd maio: pars eozum sentit cor: tra te in causa. cx. Cautela pro heredibus ingredientis religio: nem qui dolo fuit ad religionem attractus bona dicta ingredientis heredibus debentur et nō mo: nasterio. cx. Cautela pro credito:re quod possit pignus debi: toris vendere non obstante conuentione de non: vendendo. cx. Cautela p intentare interdiciū vti pos. cx. Cautela quibus inducatur heres ad aduandū hereditatem. cx. Cautela instrues que verba debeant contineri in citato:io ad hoc qd citans nō videat citati p:io: nam approbare z eadem. vide. s. cx. Cautela qbus verbis v'at supio: qn vult qd in: serio: nō possit eligere z qd electio sit nulla. cx. Cautela qn pater fecit plura legata in testame: to qd faciet filius ad hoc qd ille reuocet. cx.

Cautela pro illo qui cupit emere aliquam rem et eius dominus non vult eam vendere quomodo possit illam habere. cccvj.
Cautela quomodo negligente exequore restamentario etiam post annum testamenti exequio ad episcopum non expectat. cccvii.
Cautela quando creditor et debitor non concordat in quietate mutui quid sit agendum. cccviii.
Cautela pro illo qui vult edificare hospitale non subiectum quibus insignis tunc hospitale carebit. cccix.
Cautela quando est prohibita alienatio a restatore quomodo alienatio valebit non obhibitione. cccx.
Cautela pro emente rem alienam a fisco vel a massario pignorum. cccxi.
Cautela ad recusandos officiales in iudicariis et ceteris in torturis contra eos. cccxii.
Cautela pro assessoribus vel iudicibus depuratis per potestatem quod non teneantur de delicto potestatis. cccxiii.
Cautela quam debes adhibere quando vis mutare ecclesie vel monasterio. cccxiv.
Cautela quod articulabit ille qui vendicat vrotic quam cognovit carnaliter copula pcedere. cccv.
Cautela instruens aduocatum rei cui pducitur restamentum habens clausulam codicillare. cccvi.
Cautela quod illi qui non possunt esse testes si sint rogati et adhiberi a partibus licite possunt. cccvii.
Cautela quando debet fieri compromissum vel transactio ut extendatur ad omnia etiam ad decessa per sententiam. cccviii.
Cautela in fauorem tutorum ad cronendandus eos quod finita tutela non possint amplius molestari a minoribus. cccix.
Cautela qualiter debeat emanare rescriptum a principe ad hoc quod quis possit audiri in causa in qua non appellauit. cccx.
Cautela instruens patrem volentem filios naturales legitimare. cccxi.
Cautela in fauorem heredis ut non possit conueniri infra certum tempus a creditoribus hereditariis. cccxii.
Cautela p emente ab herede res hereditarias quod instrumentum dicat quod soluit illam pecuniam pro satisfaciendo creditoribus et legatariis ac ipsi presentibus. cccxiii.
Cautela quod inuentarium tutoris de rebus pupilli pro sit illi pupillo heredi. cccxiv.
Cautela si statuta disponantur quod instrumentum non possit opponi aliqua exceptio etiam simularidie quod agatur coram iudice ecclesiastico. cccv.
Cautela pro illo qui fecit actum iudicialem p sente suo aduersario et quod in iudicialibus racione haberetur pro consentiente et reperitur. cccv.
Cautela p illo qui adiuit hereditate quod poterit illam repudiare vel illi renuntiare. cccvii.
Cautela quando quis non potest probare per testes vel instrumenta illud quod sibi debetur qualiter testes sunt ponendi sub corona ad intelligendum confessionem. cccviii.
Cautela quo debeant deponere testes qui dicunt aliquem commisisse delictum de nocte. cccxix.
Cautela quando dubitatur an aliquis debeat interesse electioni cautela est quod admittatur cum potestacione. cccxx.

Cautela pro notario qui nescit ordinare instrumentum in forma solenni quod alter ex contrahentibus poterit illud dicere. cccxxi.
Cautela quod quis non admittatur ad officium nisi sit cuius facias quod vnus moueat litteram illi quod non sit ciuis. cccxxii.
Cautela quando molendinum est destructum impetu aque quod constabit quod non perdidit eius possessionem. cccxxiii.
Cautela contra iudicem qui non vult causam expedire et de prestatione que fieri debet contra ipsius ad hoc ut faciat litteram suam. cccxxiiii.
Cautela quod solutio p pres valeat. cccxxv.
Cautela p matre vel patre transcurrentibus ad secunda vota ut curent penas iuris. cccxxvi.
Cautela quod ille qui timet poni ad torturam ante. cccxxvii.
Cautela pro debitoribus ad fraudandum creditores. cccxxviii.
Cautela p illo qui promisit alicui turpe quod facere cautela est ut potius det pignora que re. cccxxix.
Cautela p illo qui habet pbatorem reponere perituram qua peremta aduersarius sibi moueret litteram super ipsa re. cccxxx.
Cautela de valido contractu simulato et de aliis inualidis contractibus. cccxxxi.
Cautela quibus casibus pactum legis commissorie sit validum. cccxxxii.
Cautela p filios ne teneantur ad soluendum debitorum patris stante statuto quod filius mercatoris teneatur ad debita patris. cccxxxiii.
Cautela ut filius reprobatus pro debito patris quod in instrumento contineatur quod parer recipit mutuum pro alendis liberis. cccxxxiiii.
Cautela p filio exheredato p patre prohibito aliquid habere in bonis patris. cccxxxv.
Cautela notabilia ad statum disponens quod nullus possit aliquid pponere quod spectet ad fauorem banniti et etiam quod statum hoc disponens non possit suspendi quod possit pponi aliquid p bannito vel suspendi quod potest pponi aliquid pro bannito vel suspendi statum. cccxxxvi.
Cautela similibus pcedenti. cccxxxvii.
Cautela et in rellat ad. c. ranta. qui filii sint legitimi. cccxxxviii.
Cautela quibus quis poterit uti ad legitimandum filium naturalem. cccxxxix.
Cautela pro illo qui vult relinquere monacho usufructum alicui rei quod relinquet ad hoc ut abbas relinquatur. cccxl.
Cautela quod statum disponit quod non possit pbatio fieri nisi p instrumentum quod p testes sit valida. cccxli.
Cautela quod pres inter se conuenient quod p instrumentum tm probet debitorum. cccxlii.
Cautela quod in causa criminali non admittatur pcurator admittet defeso: et sicut et alia remedia. cccxliiii.
Cautela p emere bona fide re aliena ut possit illa pro dno restituere non pcedendo prius. cccxliiii.
Cautela pro creditore habente plures debitorum res recipiendo ab vno partem aliam maneat obligati. cccxliiii.
Cautela p mandante silentre vel psuadere committi homicidium quod reuocabit mandatum filium vel exortatione ut non teneat de homicidio subsecuto commissum a mandatario. cccxliiii.

Finis huius tabule.

Incipit tractatus cautelarum famoissimi doctoris domini Bartolomei de polle de verona.

Prima. Cautela quibus modis euadere quis possit penam mortis propter commissum crimen.

Quia singulariter quod si filius commisit aliquod delictum siue crimen: puta lese maiestatis et parer ipsum offerat siue exhibeat iudici filius non debet mori: nec est ira puniendus sicut si fuisset accusatus et ductus per alium: ut est tex. notabilis in l. milites agris. §. de seruo. ff. de de re milita. ff. Saly. in l. propter insidias. C. qui accu. non pos. et per illum rex. Ray. de foliis ostendit fore alii esse consilium de facto in ciuitate foliis ubi ira respondit. Ratio ibi erat ratiocinatio inter fecerat vnum ex quo veniebat decapitandus: parer propterea auctoritate cepit filium et duxit ipsum ad iudicem vtrum sit decapitandus. Et condidit quod non: per illum rex. adde in simile rex. in l. quicquid vno. §. quod filium eo. ri. de re mili. Et in ciuitate frunim pau. de cast. ira consilium est quidam mercator: veniret de alemania interrogauit eum de quibusdam dubijs inter que erat illud. Quidam filius commisit palatini commisit crimen lese maiestatis parer propterea auctoritate ipsum presentauit imperatori: dubitabat nunquid esset decapitandus et condidit dñs pau. de cast. quod non: et mouebatur auctoritate Ray. et Saly. et cum ille mercator rediret dixit quod imperator viso consilio voluit ipsemet videre rex. quo viso eum liberauit a pena mortis relegando eum per decem annos ita dicit paul. de cast. in d. l. pper insidias. C. quod accu. non pos. quod singulariter rene menti. Quid si parer vidit filium commisisse delictum capirat et sperat iudice velle sequi illa iura quod ipse parer met offerat eum iudici vel superiori: tamen ista cautela est periculosa in crimine lese maiestatis licet imperator predictus obseruauerit: est tamen vtilis si occurrerit ei casus sicut fuit in pau. et Ray. quod nota. bene et tene menti.

Secunda. Cautela est liberandi aliquem a morte iuste damnaturus quod dicit ad iustitiam vel paribulum pcurerit ut ducatur p viam vnde transitum quod dicit aliquis cardinalis. na si obuias fiat aliquis cardinalis dicto ducto ad morte ipse reus condemnatus liberabit. habent enim cardinales de consuetudine vel privilegio ut possunt ad morte condemnatos eis obuiado liberare ira vult no Bal. in l. addictos. C. de apel. quem seqt paul. de cast. ibi qui dicit quod illud sit ponendo capellum suum super caput eius qui ducitur ad morte: et dicit quod ira de facto seruatur: et ideo tu posses esse cautus quod aliquis etiam condemnatus ad morte ut pcurerit: quidam cardinalis sibi obuias fiat et super caput eius capellum eius imponat: quia hic a morte liberatur. Sed dñs iustitie si hoc vult curare debet esse cautus ne dñs faciat condemnatum per loca in quibus obuiari possit aliquis cardinalis. Propter maximam et perfectam peritiam vnius artis vel respectu roboris differri potest executio alicuius qui ducit ad morte

tem. l. ad bestias. ff. de penis. unde formo tibi ista questionem sententia est lara contra quendam vel contra aliquem qui esset alicuius fortitudinis ver roboris et esset multum vtilis ciuitati inder vult mandare sententiam executioni. scis etiam quod ab executione sententie non possit appellari nec debet executio differri. ff. de appel. l. ab executione. et l. ab executione. C. quorum appella. non rect. isto casu propter eius artem vel fortitudines egregia poterit populus suspendere executionem. Na vnus de populo potest ire ad iudicem et dicere. iste est sapientissimus et egregius in arte sua de quo tota ciuitas indiget non interficias ipsum: tunc iudex de suspendere executione donec principem vel superiorem consular. rex. est iudicatus. l. ad bestias. et ira tenuit Zudo. de ro. suis singularibus. cccclxj. quod in apit tu sententia: et pro hoc vide quod not. in capoli. in l. bos accu. ff. de pe. ff. de accu. quod vtrius intellige est talis condonatio esset aliqua persona in magna dignitate: ut est casus notabi. in l. penul. ff. ad l. cor. de sicca. que omnia vera intelligo nisi forte tumultus aliter sedari non possent nisi condemnatus interficiatur: quod tunc non ob. quod sit in dignitate vel magni artificij vel maxime fortitudinis: tamen poterit in consilio principem interfici: et hoc per rex. in d. l. p. ff. de sic. in fi. Item intelligo predicta vera nisi condemnatus esset latro manifestus vel seductor: pcurerit: quia tunc poterit fieri executio mortis et postea ad principem consular. per l. si filio exbere. §. si. et l. vero in ver. si. bi aut omnes. §. fin. de in iusto testa.

Pro condonatis cautela est ut coram executione differatur: videlicet quod accensetur de grauiori crimine siue delicto: et quo veni grauior pena imponenda: ut est casus in l. i. §. si. ff. in inno. pen. et hoc tenuit Bald. per illum rex. in l. h. §. fina. ff. de custo. reo. et lud. in notabilibus. in. cccclxj. in singulari quod in apit suscipit vnam cautelam.

Vis differre mortem alicuius ad mortem condemnari cautela est quod tu dicas quod ipse tenetur tibi reddere rationem alicuius apotece vel mercatorie vel alterius debiti: quia hoc casu debet differri executio donec reddiderit rationes casus est ad litteram in l. i. C. de bo. prosci. et ibi not. Ange. qui dicit quod illa. l. decidit quod volens differre executionem condemnari ad mortem ut ei gratiam consequatur a superiore debet habere ista cautelam: videlicet protestari presidi vel pontifici ut non exequatur coram condemnato est si bi obligatus ad reddendam rationem nisi primo reddiderit: et parer sibi super hoc terminum assignari dicit rex quod hoc de consuetudine non seruant iudices: licet de iure ira litz pro hoc facit rex. in l. ser no legato. §. pe. ff. de lega. per ira etiam tenuit do. Zudo. in l. pomponius scribit. ff. fami. c. l. i. et credo quod ibi non esset obseruatum contrarium: quod hoc non fuisset peritum quod etiam de iure hodie debet obseruari: regulariter lex non tollit per consuetudinem: sed p contrarium vsu: ut habetur per Ray. et docto. in l. si. C. de iure do. et per gloss. et docto. in probemio in fi. §. et hoc etiam vide per dñm meum in l. si cogniti. C. de neg. gest. Prores adhibere aliam cautelam ut executio differatur: videlicet quod a sententia contra reus lata appelletur quod de iure regulariter fieri potest: ut not. in l. et in maioribus. C. de appel. et in

In non tantum ff. cod. titu. et capi. de appel. extra... co. et. nam si condemnatus dicitur ad loci iusticie...

ad ratioc. et per gloss. in d. c. perpendimus. in re... peritione sua. Non debet fieri executio capi...

Decurio... nes dhr... cōsiliari... civitatis.

Nota hec... q. sunt val... de notabi...

Interfecit aliquem non debeat ad mortem condē... nari. vide qd dicit in sequenti. Si statum impo...

cessus nec civilis nec criminalis. et not. d. Ang... de arc. in suo tractatu maleficiorum. in gloss. an...

Ciiij.

Cautela relaxandi in carceratum.

Ota cautelam pulcram et vti... lem si aliquis est in carcere condēnatus...

§. pena... lico ubi v... dep do... Jaso. de... may. pul... cre qh pe... na pecu... maria et... cōmura... ri i pena... corpale i... colli. vñ... l me. vcr... in eadem... glof. ibi... si liberi?

Ciiij.

Cautela impediendi tēte ne deponat in causa

Vis impedire qd vnus testis... non deponat contra te factas accusa...

culatus tunc bene possit deponere et valerit ei dicitur. ut probatur per rex. oprimum in. l. arble. re. §. amplius. ff. de excus. tuto. et per. l. is. qui statu. in. l. si post perfectum. C. de cuius. et quod dixi in precedenti et quod dicam in seq. ¶ Si aliquis non habet nisi unum testem contra se in aliquos potest adhibere vel fieri facere hanc malitiam. ut quod in des. ci. vna alapa cum ille testis producat contra se postea oppones quod est rursus inimicus. contra istam malitiam habes remedium. nam inimicitia interueniens factio eius contra quem producat testis non repellit ipsum testem omo sed hoc iudici committit. ita vidisti rex. in. c. veniens de testi. ita dicit Barto. in. l. §. c. q. in. ff. de questio. facit ad hoc oprime. l. si. in. ff. si quis cau. et in. l. penul. in. ff. de postula. ad quod vide quod dixi in precedenti cautela immo plus videtur quod ille qui usus est dicta malitia in contrabendo inimicitiam cum teste meo ipsum percussit debet perdere causam quia subtrahit mihi iura mea et probationes meas ut no. l. y. in. l. promittendum. in. ff. C. de testi. et no. Ang. in. l. satis apertissime. C. de fal. et vide de hoc glo. in. c. cum causam. in. verb. compelles extra de testi. et ibi per Anro. de bur. in. pe. col. in. prin. ubi dicit quod si quis mihi subtrahit probationes testium cum iuramento vel ut hac de causa inimicitias habendo causam perdit de hoc ultimo vide rex. in. c. intimaui et in. c. constitutus ubi no. doc. de testi. et quod no. Bal. in. l. falsam in. ff. C. si ex fal. instrumen. et in. l. fraude. §. quorones. ff. de iure. fil. et in. l. §. ad hoc constitutio. ff. de. calum.

¶ Cautela euadendi grauiorem penam per delicto.

Quando quis delinquit quod in pluribus legibus diuersis penis potest puniri cautela est quod ipse habeat iudicem amicabilem qui inquirat minori lege vel quod accuset coram illa curia vel iudice ubi imponitur minor pena pro suo delicto. nam tunc nulla alia poterit puniri. ut in. l. qui de crimine. C. de accusa. ut in. l. senatus. ff. de arbi. ita no. dicit Anro. in. d. l. qui de crimine. in. glo. in. verbo plurima in lectu. quia fecit perusij. et in. d. l. senatus. et idem tenet Salycet. quem omnino vide in. d. l. qui de crimine. in. in. col. Et predictis capite reus consilium hanc rament cautela non poterit parari cinari delinquenti si ipse delinquens procurasset se accusari vel inquiri contra eum in curia in qua minoris pena veniret per delicto imponenda ad hoc ut maioris penam curaret nam sic talis precueit minoris penam nihil operat. Idem si quis procurat accusari ut non inquirat. ita dixit do. Ang. in. l. si feruus plurium. §. pc. et in. l. si quis ante. de leg. §. q. dicit quod hoc videtur fieri sepe numero ad quod adde quod dicitur est in precedenti proxima cautela. ¶ Quidam trahunt mirabilem cautelam seu modum euadendi primum delinquentem qui aliquos mortaliter vel letaliter vulnerauit scilicet quod procuraretur quod occideretur letaliter vulneratus ab alio. et sic excusabitur primus vulnerans etiam mortaliter quod intelligit ut non teneatur de occiso sed bene tenebitur de vulnerato. et ad hoc allegatur rex. in. lege mella. §. celsus. et. l. hinc scripture. §. fin. ff. ad. l. aquil. Sed dicit do. Flo. in. illo. §. celsus. quod iste est modus perniciosus et perniciosi exempli. et dicit quod tale consilium non est attendendum quoniam nec locum habet quod certum est primum vulnus esse mortale. tunc enim quantumcumque mors sequitur traheret ad tempus vulneris tanquam habens ad illud necessa-

riam consequentiam. ff. de dam. in. fec. l. damni. §. sabini. et videtur hoc probari per casum. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. et ita etiam tenet do. Flo. in. d. l. ita vulneratus. in. prin. et idem glo. in. d. §. celsus. et do. Flo. in. d. l. ita vulneratus. plus dicit quod eo casu quo primus non teneatur de occiso intelligitur de iure ciuili sed de iure canonico secus. quia primus semper tenetur ad hoc ut penitentiam agat per glo. in. c. significasti. que incipit eadem de hoc modo. Et aduerte quod dixi per. l. ita vulneratus. quod cautela est vulnerans aliquem letaliter excusatur quod faciat quod amicus est occidat matris quod ipse excusabitur a pena homicidij quod dicit Bald. in. d. l. ita vulneratus. per illud text. quod cautela non potest esse nisi primum vulnus esset mortale. secus esset si esset diuulsum an esset mortale vel non. et subdit Bald. quod tali consilio debet aduocatus suspendi. facit ad hoc quod dicit gl. de aduocato instruere clientulum qualiter debet positioni respondere. in. c. de confes. li. vi. et tu aduerte bene quod hoc distinctio non videtur esse bona: videtur esse contra rex. in. d. §. celsus. ubi mortifere vulnerat. et contra rex. l. hinc scripture. §. si. ubi vulnerat mortifere. et. l. sed si vulneratum mortifere. et quibus rex. videtur plene appere quod licet primum vulnus esset mortale si quis postea in torum exanimat quod primus non tenetur de occiso sed de vulnerato licet vulnus fuisset mortale. et videtur contra Bal. et Flo. sed tu diligenter discas. aut primus vulnerat mortifere. non tamen est certum an ex illo vulnere moriatur vel non: sed est dubium quod apparet forte ratione vulneris vel qualitate instrumenti vel alterius signi quod de natura sua vulnus debebat esse mortale et tamen hoc clarissimum non constabat quod omni modo debebat mori. quod quod vulneratus etiam mortifere in loco periculo. so. propter bonam naturam vel etiam custodiam vel propter optimos medicos liberat. ut est casus de hoc in. l. §. si. ff. ad. l. ille. ubi dicitur: erat mortifere vulneratus et tamen superuixit quia liberatus fuit quem rex. ¶ Tenet no. ad hoc isto modo loquitur. d. §. si. ut primo vulneratus non teneatur de occiso: sed de vulnere si ab alio fuit postea in torum exanimatus. et ita sentit glo. in. nota. in. d. §. si. in. l. hinc scripture. ¶ Aut primus vulnerauit ita letifere et mortifere quod manifestissime constat vulneratum cum fuisset mortuus ex primo vulnere ut quia primi vulneris tempore visperabat ita erat percussus. ita etiam medici hoc affirmatiue probant quod nullo modo ex dicto vulnere cum tota peritia Galeni potuisset euadere. et tunc isto casu loquitur. d. l. ita vulneratus. videtur quod primus vulnerans teneatur de occiso. quod nota. et tene menti.

¶ Cautela quomodo minor curat condemnatio nem in causa ciuili.

Quando aliquis litigat vel litigare vult cum minore et petere ab ipso cautela est quod aduocatus minoris vel eius tutor vel curator querat tractatum concordie vel transactionis et curet quod actor velit concordiam vel transactionem facere et aliquid sibi remittere de eo in quo forte potuisset condemnari dicitur minor. exemplus si minor potuisset condemnari in centum versimiliter offerat ex parte minoris minus de quo verisimiliter actor sit contentus et deducat actorem ad minoris summam in quantum poterit et postea dicat aduocatus minoris nolo stare dicte concordie vel transactioni: quia minimum petis si aliquid debes

habere conuentas pupillum vel minore. unde si minor habebit pro se sententiam bene erit. si autem habebit eam contra se non poterit pro minori peti restitutio in integrum nisi ad illam summam in qua fuerat actor contentus per illam transactionem. nam in hoc fuit lesus minor: quod non licet dicere transactioni cum intererat sua ut ei staret ne condempneretur in plus nisi si in plus fuerit condempnatus poterit petere restitutionem in integrum cum in dicta transactione habeatur per transactionem. ut est rex. no. in. l. si ex causa. §. nunc videndum. ff. de minor. Et ibi hoc sentit Barto. et etiam Bal. clarus. quod singulariter no. tu aduocatus te minoris pro hoc cum potuisset remouere reuocare in quoueniret condemnandus de iure. Et sic etiam tu aduocare actorem contra minore si bene cautus ut nunquam permittas actorem peruenire ad aliquam transactionem nisi sis certus quod minor vel eius tutor aut curator velit stare contentus de dicta transactione. alias de facili pars sua. actor deciperetur dicta cautela.

¶ Cautela excusandi heredem non conscientem vel minus iudice inuentarium conscientem.

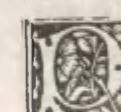
Tres si non conficit inuentarium hodie tenetur ad omnia legata et etiam ad omnia debita ultra vires hereditarias. ut. l. si. C. de iure delib. et ibi plene de materia quod lex presumat quod heres surripuit de bonis hereditariis. ut in aut. de hered. et falci. §. sancimus. quod presuntio est iuris et de iure que non recipit probationem in contrarium nisi per confessionem partis. ut in aut. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. et per gl. in corpore unde sumitur. et per glo. in. l. contrahentibus. §. i. C. de nou. nu. pecu. sedm Bal. in. l. filius quem habent. C. fami. et alii. et ideo si legatarij confiterentur quod bona non sufficiant ad legatum vel creditores confiterentur quod bona non sufficiant ad soluenda debita. et per heres nihil subtrahit sed solum se fundarent in inuentarium non fuit confectum deberent succumbere. Cautent ergo quomodo respondeant vel confiteantur legatarij vel creditores. et etiam aduocatus siue procurator sit cautus in extorquendo dictam confessionem quia facit hoc modo clientulum suum absolutum. ita singulariter no. pau. de ca. in. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad. l. fal. quod non. perpetuo ut scias adiuuare amicum heredem qui non conficit inuentarium vel si conficit de iure non condempnetur de quod dicam in sequenti.

¶ Cautela pro eo qui non appellat sententia lata contra ius litigato.

Sententia lata est iniqna et iniusta cautela est quod victus procuret quod vincens confiteatur sententiam latam esse iuram et iustam et non poterit habere petitionem vel actiones ex illa sententia. ita no. Inno. in. c. q. plerique. de immu. ecclie. et per Flo. in. l. cum putarem. in. prin. vlti. col. ff. fami. et ubi dicit quod si victor confiteatur sententiam iniustam vel sibi nihil deberi non habebit petitionem: et idem tenet Bal. in. l. si quis instituitur heres. §. si sub conditione. ff. de bere. insti. et idem tenet Bal. in. aut. ad. hoc. in. pe. col. in. ver. item ubi tatar de eo qui iniuste absolutus est. C. de vsur. In predictis habet quod hoc casu potest cogi vincens sententia ecclesiastica per episcopum quod preter liberacionem: et quod imponat vincenti perpetuum si

lenitium et dicitur modern in. d. c. quia plerique. quod licet condemnatus de iure soluere teneatur tamen sponte soluere non tenetur. et sic retinendo non peccat quod bene est norandum pro cautela coram qui iniuste fuerint condemnati ut petant ut aduersarius confiteatur sententiam pro se fuisse iniuste latam ut quosdam audiui dicere. facit quod dicitur est in precedenti ad quod. eandem cautelam ponit Anro. de bur. in. cas. qui fidem. in. in. col. de spon. et matri. ubi dicit quod est singulare dicitur Inno. in. d. c. quia plerique. ubi dicit quod licet lex singulari seu presumat sententiam iustam ex eo quod transiit in re iudicata. si tamen partes confitent sententiam fessio per iniustam statum confessioni et tollitur presuntio tollit pre iuris et de iure quia in talibus possunt sibi partes sumtio preiudicare. Si autem sumus in materia in qua ne iuris non possunt sibi partes preiudicare ut est causa et de iure matrimonialis. ut in. cas. de eo qui cogno. confang. pro. suc. nam tunc confessio non tollit presuntionem iuris et de iure quia materia obuiat et ideo si post copulam mulier confiteretur contrarium non staretur confessioni. immo matrimonium iudicaretur. et subdit quod ita dicit ibi doc. de quo mirabatur pe. de perusio hoc non cogitans. et eandem cautelam ponit Aud. de ro. in. re petitione. l. admonendi. in. ff. de iure iur. ubi dicit postquam sententia est lata et transiit in rem iudicatum si pars in cuius fauorem profertur profertur eam iniuste latam esse vel eam iniuste obtrunuisse quod tunc retractabitur et nunquam meretur executionem. et allegat singulariter dicitur Inno. in. d. c. quia plerique. quod tamen singulariter limitat ut habeat locum quantum esset lata in fauorem eius ita conscientis. ¶ Sed in quantum confiteri lata in preiudicium sumit: tunc per suam confessionem ex qua deegeretur iniustitia non retractaretur sed deberet exequi. et de hoc dic esse casum in. l. si seruus plurium. §. i. ff. de leg. §.

¶ Cautela qua quis faciat bancharium seu nuncularium acceptare literas cambij seu debito rem suam debitum confiteri.

Que quod filius vel seruus contra bit cum aliquo vel accipit pecuniam mutuo et dicit se hoc facere de mada to patris vel dñi. et tamen hoc non erat verum. postea dicitur filius vel seruus scribit ad patrem vel dominum quomodo contraxit cum tali et petit ab eo ut soluat dictam pecuniam creditore si pater vel dominus recipiat dictas literas et non contradicat videtur tacite consentire adeo quod mandari vel quod iussu tenebitur. ut est rex. et casus in. l. filius. ff. ad. macedo. et ibi hoc no. et per docto. et maxime per pau. de castro qui dicit ibi per illum text. coipso quod mercator recipit literas. puta cambij et eis lectis ponit eas iter alias. puta in filia et non contradicit accepisse dictas literas et videtur se obligasse ad illud quod in literis continetur quod no. tu scolaris perpetuo et tene menti. quando habes literas cambij ut eas presentes cambio et habeas tecum aliquos testes qui possunt deponere et probare quod nuncularius literas accepit et non contradixit a principio. nam si postea ipsum peniteret recusa ret soluere illud quod in literis continetur. hoc tamen limita verum nisi in talibus literis contineretur calculus rationis de datis et acceptis ut fieri solet et vltimo loco poneretur restitutio. nam hoc casu licet literas visas eas retineat non tamen

§. qd vul. go. in. ff. illius. §.

viderur se obligare. intus potius videtur eas retine...

Cautela pro emente res furtivam vel vi rapta...

Quis emit rem furtivam? Quis emit rem furtivam...

Cautela pro obligato ad solvendum quantitatem...

Quis habet solvere magnam quantitatem pecunie...

dubium quod tot adhibeantur quot sunt solvendi...

Cautela ad evitandum infamiam in actione...

Regulariter ille qui convenitur et condemnatur...

Cautela pro vltra tertiam dilationem...

Amo in c. vltra tertiam. De testi. in quo doc. ponitur...

Cautela pro filiofamilias quod non teneatur...

Lis quod filiosum. obligat ex quolibet contractu...

Cautela quod dominus non possit ratificare...

Et regulariter gesta per procuratorem...

Cautela quod iuratus non compellatur...

Quis inuitus cogatur suscipere tutelam...

Cautela ad validandum iudicium agitarum...

Quia cautelam ut si velis quod iudicium...

Cautela ad concordiam quod vtramque...

Verbum agere verificatur per litis contestationem...

Cautela ad excludendam vel causandam...

Contractus venditionis vel alii celebratur...

Cautela ad prorogandum tempus...

Ex forma statuti vel iuris communitatis...

De simulacris dicitur per simularum...

annos hoc videlicet creditore faciat opponere per debitozem qui constitatur per suum iuramentum se esse debitozem in tanta quantitate...

Autela ad priuandum filium legitima. Interuolens excludere filium a legitima sua et sibi retinere bona...

Sua legitima quod hereditas debet filio iure naturali et etiam diuino...

Autela pro vasallo vel emphticora ut possint rem alienare ecclesia vel dno inquisitis.

Consilium siue cautela quando vasallus vel emphticora ecclesie vult vendere vel alienare illud...

alienans tenebitur de euictione et ecclesia non est lesa. scdm Jaco. de bel. in ri. de his qui seu. da. pos. in prin. et refert Jaco. de alua. in. c. j. §. fi. q. in capit...

restant. ut in. c. sollicitudine. extra de appel. et in. c. ii. de ferrariensis. extra de consi. et cum in plu...

ungunt hoc modo videlicet vado vel cedo fructus vel ipsam perceptionem fructu q est facti...

Autela ut non obstat. l. commissa. q in pigno...

Thes scire quod creditor non pot apponere in instrumento debiti pactu...

Autela pro tutore quando celebrat contractu nomine pupilli.

Actio consilij coniuncto in pre sumit a tutore abesse dolus vel culpa...

Autela ad impediendum inquisitionem in criminali.

Scias quod iudex in causa criminali potest procedere per inquisitionem...

de ro. in quoda suo singulari qd incipit de doctri- na inquisitionis.

Cxxvi. Cautela qd causa no creat de manibus iudicis

Autela qd aliqua causa no ex- ear de manib' dñi potestatis ad dñs veneroz vs de manibus epi ad archie piscopi est epus vel potestas dele- get causas z si appellat a sententia la- ta p delegati appellet ad ipsum epi vel potesta- te delegantē qui iterum deleget qd potest qd causa appellacionis pot delegari. vr. l. cum post senten- tia. C. appel. z no. glo. z ang. in. l. eos. in prin. cod. ti. z si iterū appellet ad ipm epi vel potestare tñc ipse epi vel potestas possunt cognoscere nec ter- tio loco licet appellare. z sic per illum modum de legando causa non exbit de manibus ipsius epi vel potestatis. et hoc tenet Raph. Ful. in. l. Leo ca- su. C. de ap.

Cxxvii. Cautela pro debitoze ad pro lon- gandum solutionem debiti.

Qua qd vbi debitū no est liqui- dum exemplum in eo qd est iussus redde- re rōne p iudice vel arbitriū z sub pe- na z infra certū tps siue terminum z sunt rōnes intrinsecate vt mercato:uz

qd no pot condēnatus videre an est creditoz vel debitoz: tñc sufficit qd condēnatus compareat et dicat calculatis z visis rōnibus dico me esse debi- tozem in vno denario z ecce illū z si appareat pl' me debere ecce fideiussoze pzo residuo et sic debet deponere vnum denariū z p stare fideiussozem de residuo z erit securus rē. est singularis fm Dy. in. l. statuliberum ff. de sta. l. fm ang. qui ita no. in. l. quarta. §. air p:eroz. ff. de re. iu. q allegat aliā. l. so- ciam. in. l. scriuus si heredi. §. fin. ff. de sta. lib. z vide oino Ang. in. l. si residua. C. de distra. pig. et in. l. q. C. debito. ven. pig. impe. non po. z in. l. ij. C. de vsu fru. lege. et val. in. l. ij. §. ij. in prin. iij. col. in. l. de le. contra. in. vfi. seu. et ex predictis collige cautelam qd si aliquis promissit vel est condēnatus alicui sol- uere id quod d'z ad certum tempus sub certa pe- na. si debitum no est liquidū dicat se esse debitozē in vno nummo z illū offerat in iudicio deponedo z pster fideiussozem q se obliget de soluēdo omne id in quo apparebit ipm esse debitozem z petat q eligatur arbitri z calculatozes quo facto etiam si labat terminus soluēdi no incidit in penā donec debitum no fuerit liquidū qd est no. p mercatoz bus z negotioz factozibus.

Aliquis emt vnā rem z pmissit soluere prium sub pena vel simpli- citer non pot illud soluere cautela est vt excuset si non soluit. si vidit quod venditor non est potens ad latidandū submitat amici suoz qui litē mo- ucat z petat q sibi satisfidetur. nā si venditor non sa- tisfiderit ppter impotentiā non tenebitur emtoz soluere priū fm Ang. q ita no. in. l. ij. §. stipulatio dupli. ff. de pro. stip. qui subdit q aduersus hanc fraudem est remediū duplex. primum quod em- toz iuret de calūnia ar. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de neg. gest. z idē not. Jo. de pla. in. insti. de suspe. tu. §. ij. ver. sed quero qualiter. Sed dicit Ang. in. d. §. stipulatio dupli. qd illud remediū hodie est derisiozium cū hoies sint valde prou ad dicerandū. z ideo solū remediū est si venditor obicit de calūnia in exanatione iudicis est qd no audiat emtozem si verisimiliter suspicaf litēz p calūniam morā. ar. l. fideiussoz. cū gloss. in. vcrū. sed crit. que exponit scz in animo iudicis. si qui sa-

risda. co. hanc tamen cautelam docui vt no ea vta- ris ad malum.

Cxxviii. Cautela qd quis no teneatur actioe iniuriarū.

Actus ad carcerem vel ad a- lium locū vituperosum p militē vel alium officialē alicuius prāris seu rectoris pot agere actioe iniuriarū cōtra duozeros. vt pbarur in. l. iniu- riarū. §. si quis. ff. de iniur. et ideo sit caurus p:eroz vel rectorz si est oblatus libellus in- acrione iniuriarū contra aliquē de sua familia cla- pso tpe ad dandū libellum cōtra ipsum. de quo. in. l. j. C. oēs cau. ram. cl. p. r. i. faciat reum conuentū articulare z probare qd hoc fecit de mandato re- ctoris. z ipse etiam rectorz hoc constitatur qd fieri fecerit hoc pro officio exercendo. nam. tunc fami- liaris non tenebitur qz debuit iussui rectoris obe- dire per. d. §. si quis. qd no. in. l. non videtur. §. qui iussu. de re. iu. nec etiam rectorz tenebatur ex quo est elapsū tps iudicatus licet alias teneretur z sic vterqz erit securus: et ita in effectu no. Ang. in. d. l. iniuriarum. §. si quis. ff. de iniur.

Cxxix. Cautela qd valeant gesta a minoz parte vniuersitatis vel collegi.

In vocibus etiam habet locum- ius actionis morte priuatione et su- spensione. et ideo q nolunt congrega- ri possunt eoz voces suspendi z priua- ri. z siend erunt de numero electoz si sunt suspensi ex iusta causa. pura p contumaciā extra de cōst. c. ex literis. ff. de fidei commi. lib. l. si legatario. §. ij. et sic potest facere rectorz schola- rium si due partes nolunt congregari p iur con- tumaces. et tunc voces eoz erunt penes alios vel potestas vocum et translatione. quia ista est pua- tio non translatio. z sic rectorz facta vniuersitatis expediret. ita no. dicit Bal. in. l. vnica in. vlt. qstio- ne. C. quando non p. partes.

Cxxx. Cautela qd quis non possit accusari criminaliter.

Debes scire qd vbi pro eodē facto pot criminaliter et civiliter ad vindictam agi si acrum est in vno iudi- cio in alio nunq agi potest secus si no sit acrum ad vindictam civiliter sz ad prosecutionem rei familiaris. quia tunc exatio- ne facta ex vna via non tollitur alia. vt probatur in. l. quod senatus. ff. de iniur. coniu. tra. l. ij. §. ij. ff. vi bo. et no. Ang. in. d. l. quod senatus. z ppter hoc tu sumas cautelam qñ inter rirantes interuentu amicozūm facta est par. nam vt non possit crimi- nari vel accusari iniuriā ferens et magnitudine et ex grauitate penē z vt ita dixerim de solerti re- mediū est quod proponatur seu productur li- bellus ciuilibis ad vindictam. nā lata sententia sup- ca non potest accusari criminaliter vt not. Ange. in. l. p:eroz. §. si dicatur. ff. de iniur. quod est valde no. melius tamē faceret iudex pcuricndo in p- cedendo criminaliter ad vindictam publicam vel inquisitionem iuxta nota. in. c. qualiter z quando n. de accu.

Cxxxi. Cautela qd no facta excussione contra debitozem possit fieri con- tra debitozem debitoz.

Regulariter quis no pot age- re z tertiu possessorē debitozem debitozis nisi facta excussio. vt ha- berur in aut. hoc si debitoz. C. de pi- gno. Sed cautela est qd possit agi z debitozē creditozis p creditozē no facta excussione etiā hoc modo videlz q creditoz idēqz debitoz mander z cedat suas actioes suo cre- ditoz. nā tunc vt procurat z in rem suaz habebit exercitiū directorū. cōtra quas talis exceptio ex- cussiois non facte no poterit opponi: dicit l. y. in. l. ij. in. l. C. qñ sit. vel priuar. qd ad eas mandan- das poterit cogi per. l. si cōuenerit. in. l. in. ff. de pig. ac. z ideo sis caurus q in instrumento obli- gationis bonozūm facias adici qd erunt mandat tibi et cedat actiones cōtra suos debitozes facies te procuratozē in rem tuā. ita dicit no. Saly. in. l. nomē circa su. pe. questiois. C. qz res pig. ob. pos. z dicit in cautela seq. C. In pcedenti cautela dicit est regulariter requiritur excussio: z ibi dedi vnaz fallentiā cur vna cautela: nūc adde aliam videlz qd debitoz cōstituat se tenere z possidere noie cre- ditozis oia bona sua iuxta no. in. l. qd meo. l. priu. ff. de acqui. pos. et. l. ab emtione. ff. de pac. vel si cō- stituat possidere precario noie creditozis. iuxta. l. interdum. ff. de acqui. pos. tunc si debitoz alienet aliquam rem suā poterit creditoz agere cōtra pos- sessozē nulla facta excussione no dico hypotheca- ria sed cōditione ex. l. ff. C. de acqui. pos. et etiā no excussio aliis si plures erit ad idē debitiū obligari scdm Jac. bu. in aut. hoc si debitoz. C. de pig. et ibi etiā ponitur doc. z idē sequitur Ang. z Raph. cu. et Jmo. in. l. critus. ff. de acqui. pos. et Ang. in. d. l. ff. z in. c. ad venissent. de cau. pos. z proprie. in. l. repero- rio suaz conclusionū. in. ver. excussio. et Floz. in. d. aut. hoc si debitoz. et Ang. de arc. in. l. de actio. §. Jre si quis in fraudē. z p:ereca semp sis cautus vt apponi facias. in. l. cuiuslibet instrumenti vbi est obligatio bonoz vt adiciat q bona dicit? obdicit vel dicte partes cōstituerunt se tenere z possidere oia bona sua vsqz ad plenāz integzē satisfactioē. qz hoc casu non erit opus excussione. z ita vidi se- pius iudicari z ita in ciuitate verone practicatur.

Cxxxii. Cautela ad impediendum rei alienationem. Alii sunt nodi prohibendi alienationem alicuius rei ita q va- leat et obseruatur prohibito cum effectu. et vnum modū siue cautela vidimus. §. Sed tñc adde alia vide- licz qd dicatur relinquo vel vendo vel dono vel cō- cedo vel relazo tibi talem rem cū hoc pacto z con- ditione qd tibi non liceat alienare. z si ad aliquoz acrum alienationis deuenieris. tunc dominiū ad me reuertatur vel ad tertiu z in eo casu vt et nunc p iur ex tunc constitues te meo nomine vel tertiu possidere. naz isto casu non expedato qd perfecte alienes. sed cum incipies alienare statim redit ad me vel transir ad tertiu. et ita tenet Bar. in. l. qui absentis. §. ij. in. l. ff. de acqui. pos. et. l. filii mulieris. §. dimi. ff. de leg. i. l. si ita quis. §. ea lege. et ibi per Ang. Raph. z Jmo. z docto. ff. de verb. obli. et per Ange. de arc. in. l. de ac. §. itē si quis in fraude. qd no. qz sepe numero parentes prohibent filios a- lienare vt scias qualiter debes condpere verba.

Cxxxiii. Cautela pro iniuriato si vult agere actione iniuriarum.

Ciant omnes quid si alicui est facta iniuria alo iniuriandi pot age- re actione iniuriarū iniuriatus regu- lariter. vt habet. in toto ti. de i. i. ff. z. C. in. l. i. marime. in. l. si no cōniti.

per l. y. z doct. C. de iniu. Sed ista regula fallit qñ ille cui est illata iniuria malefactorē accusat vel iudicem inligat: sollicitat q malefactorz ro: quca- tur et dāncur ad vindictaz publicā: q tunc si fuit punitus p iudicem non pot postea agere actione iniuriarū p iniuria sibi illata: qz coipso q fuit toz- tus vel condēnatus per iudicē satisfactū est iniu- rie sue scdm voluntatē suā. vnde videtur illā iniu- riam p sui emendatione remissivē est rē. et ibi Barto. in. l. sed si vnus. in. §. sed si ante iudicem. ff. de iniur. facit. rē. in. l. interdū. §. si fure. ff. de fur. Unde sis caurus tu iniuriatus q aut tu no facias ista aut si facis p:estertis qd per hoc tu non vis tibi p iudicare quin pro tuo interesse agere pos- sis actione iniuriarū. l. ff. de iniu. z ita tenet etiaz Ang. de arc. in suo tractatu maleficiozūm. in ver. nection ad querelam. in penul. colli. Sed aduerte qd is iniuriatus in casu predicto non possit agere actione iniuriarū: pro vendito rñ potest agere actione. l. aquil. ad satisfactioem daniozūm. l. feruus meus. ff. de iniur. scdm Ange in. d. l. sed si vnus. §. sed si ante iudicem. ff. de iniu. quod bene no. quia de hoc fui sepe interrogatus.

Cxxxiiii. Cautela pro illo qui secure vult emere rem litigiosam lite pendente.

Esbes scire q res litigiosa effi- citur per libelli p:orectionem z litis contestationē ita q solet dici qd non pot vendi vel aliter alienari pendente lite donec duret litigiosa: vt habet in toto ti. ff. de litigio. ff. r. C. si rñ non efficit res li- tigiosa: qz tale litigiū non obest nisi litigantibus tñ et non extraneis: vt est gloss. in. l. i. ver. non poterant. ff. de litigi. vnde si inter te et meoconten- datur de dño alicuius rei duo tertij no litigātes poterunt sup illa contrahere: nec eis obstarit vi- rium litigiosū z ideo sis caurus qñ vis emere rem litigiosam vt non emas eā a litigante de dicta rei: sed a quodam tertio secundum Ang. qui ita no. in aut. de litigio. in prin. quod no. est.

Cxxxv. Cautela pro assessoribus potestatis quod non pariantur scribi apud acta quod de corā consilio potestas criminiosam condemnauit.

Quo fit processus per dñm- potestare vel aliū superiozē et fert sententia: z de sub examine iudicis maleficioz sicut cōmuniter fñt in- quisitioes et sententie q hodie so- mant per rectoros terraz dicitur ita fieri p iudices sicut per ipsos rectoros: ideo si iniustitia facta fuerit. ita tenetur iudex maleficio- rñ sicut rector: ita no. Ange. in aut. de litig. §. rñ. in. l. ff. et p hoc alleg. rē. in. §. qñ vero. in aut. vt nulli iudi. vbi Ang. dicit per illum text. qd si p:ates ex- rariū serunt sententiam iniquā de cōstilio iudicū de curia et q qua pena tenetur potestas tenetur z oēs alij iudices: z ideo sint cauti assessores iudices maleficioz z cōstiliari qd nunq in actis pariatur scribi quod sententia eoz cōstilio vel deliberatione ita lata fuerit: alias possent conueniri rēpore sin- dicatus z eam penam sustinere quam rector z po-

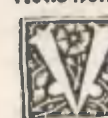
reftas. vr dicit Aug. in d. s. qm vero. Et sis cautus qd etia pfectis qd tu no consentis ne tacendo vi dearis cōsentire iuxta ea q habent. in. c. nōne. de psum. r Bar. r doc. in. l. q doris. ff. iolu. matri.

¶ Lautela contra illum qui dat operam q lega tum alteri factum ordinatur a testatore.

Iacet cu verbis blandis sic per missum inducere aliquē ad ipm insti tucndū heredem. arg. l. fina. C. si quis ali. re. probi. r si aliquis per suas sug gestiones operatur vr relictum ibi fa ctum testato: adimat: vel qz volubat relinquere r non reliquit sicut de facto sepe contingit in agna tis qui tm testato: persuadent r bona sua q pau peribus dilttribuenda reliquerat reliquit eade ei dem. tenetur tūc actione de dolo vel in factū sub sidaria illis quibus ademtū est vel ei sollicitudi ne nō relicti. ff. de doli. excep. l. j. r tene mēti q: est casus quotidianus: vr dicit Aug. in. d. l. si qd ali. ex quo tu sumas cautelam qd si aliquis re in stituit vel aliquid tibi reliquit r aliquis per sugge stionem vel sollicitudinē vel importunitatem ad adimendū tibi relictum vel legatū r sibi reliquē dum qd per actionē doli vel in factū subsidiaria poteris perere ea q tibi in testamento relicta sit. facit. l. j. et quod ibi no. C. de. pe. bo. subla. lib. r. et no. bene. q: vidi semel de facto praticari.

¶ Lautela qno valcat statutu qd a sententia inse riois non possit appellari ad superiozem.

Vdistis in. c. veniens. extra de iureiur. qd ciuitas q recognoscit supe rioze vel alius princeps inferio: non possit facere statutu qd a suis iurēn tīs nō possit appellari ad superioze. et habet per Bar. r doc. in. l. oēs ppli. ff. de iust. et iure. S3 nunquid possit adhiberi aliqua cautela vr tale statutu valcat r seruetur pccise. Dicitur q sic hoc modo: videlz q oēs ciues r princeps infe rio: pmittant et iuret seruare statutu pout iacet et renūcient appellatiōibus interpositioz inter ponēdis in quacūqz alia forma. pccise in forma a statuto cōcessa. C. de rem. appell. l. si. in si. nam p pactū pōt renūciare appellatiōi r cause r scriptur re principali de necessitate sapit naturā appella tiōnis. ar. ff. de susp. tu. l. postq: sic per statutu val latum pacto potest fieri plusq per statutum sim pliciter. Et si dicatur illud pactū sit per fraudem superiozis. Rfidetur q superiozi nō dōz hoc asper nari si partes inuicem cōponunt. vr. ff. de no. ope. nun. l. i. §. post operis. nā et possunt partes cōpro mittere in arbitriū: r per hoc renūciare appella tiōni. vr. l. diem pro ferri. §. stare. ff. de arb. et vide glo. in. c. veniens. de iureiuran. nec propter hoc dē derogari superiozi. et ideo a simili ita dicendū est in proposito ad hoc. C. de pact. l. et postq liti. et. l. it. C. de fide instr. et. l. tale pactum. et. l. q prouo cauit. ff. de pac. et istam cautelam ponit in effectu Bal. in. c. veniens. quam bene not. qui h3 cōcedere statuta vel reformationes in ciuitatibus vel locis recognoscentibus superiozem.

¶ Lautela ad institucndum filium spurium

Incevidemus cantelas quas multi conari sunt adhibere vr p indi rectū parentes filijs spuris vel alias illegitime natis hereditates vel ali.

quid relinquere possunt. vr habetur p Bal. in. l. si gener. ff. de his quibus vr indig. r. l. si is qui duos et ibi p doc. ff. de leg. r p doc. in. l. in rpo. in prin. ff. de here. insti. et per Bar. in. l. j. C. p. fo. r plenissime per excellentē doc. do. Zudo. de sardis de ferraria i quodā suo libello de na. lib. et aljs illegitime na tis seu de legitimariōibus in vltima charta r mul ras per ordinem colligit tber. de bob. Et pila est si veniētes ab intestato promiserūt vel iurauerūt spurijs nō attentare hereditate patris. C. de na. li. l. j. nā tunc spurius obrinebit hereditatez scdm tber. s3 certe hoc nō pcedit scdm prefatum Zudo. q: si veniētes ab intestato nō acceptant heredi tatez applicatur fisco. vr. d. l. j. Aduerte tūc illa hereditas ex voluntate r iudicio est penes spurium et tunc si veniētes ab intestato eam nō acceptant applicatur fisco. r ita loquitur. l. j. Aut ex voluntate patris et iudicio nihil peruenit ad filij p se vel in terpositam personā: tunc sequentes heredes vel veniētes ab intestato possunt mortuo patre relin quere donare vel vendere spurio: q: hoc non repe ritur prohibitiū: nec est psumtio fraudis q: vidē tur potuisse de suo largiri. ar. ff. de iure fisci. l. in si de cōmissum. in si. r ita pōt saluari qd dicit tber. secundū Zudo. prefatū. Ego de hoc allego ter. cū gloss. notab. in aut. qui. mo. na. cf. sui. §. si. col. vj.

¶ Scda cautela est vr instituas spurium r rogēs eū vr alij restituar. r tūc si noller sibi restitui remane bit penes spurium. ff. de. le. q. l. cū ei. et. ff. si quis ali. rest. probi. l. i. §. sed et si legatū. ad trebe. l. cogi. §. q solidū. scdm tber. r de hoc habetur. in. l. anteq. C. de fideicommiss. scdm do. Zudo. de sardis. in. d. suo tractatu. in si. dicit qd hoc non putat esse verum q: talis hereditas est pro nō scripta. C. de her. in sti. l. j. r ideo pertinet ad venientes ab intestato. vr ibi no. et. in. l. i. ff. de bis q pro non scrip. Sed r dicat qd si ille cui dō fieri restituit per spurium nō vult acceptare restitutiōne ipsius spurij. r hoc cō stat et tunc remanet apud spurium cui legitima. q: tunc spurius intelligitur habere ab eo portus quā a testatore argu. l. si in ptra. §. si. ff. de fun. do. et argu. l. p. osecritia. §. si prius. cōmicta gl. ibi. ff. de iure do. Aut renuntiat in fauorem viuicium ab intestato r hoc constat. et sic applicabitur illis et non spurio eadem ratione. Aut sumus in dubio cui debetur hereditas r debetur veniētibz abin testato. vr nota. in. l. j. C. de heredi. insti. nisi ex cō iunctione et amore personaz aliud sit dicendum videlicet quod esset amicus spurij et non veniē rium ab intestato vel esset maior amicus. ar. l. sed si plures. §. in arrogato. cum ibi no. ff. de vul. r pu pil. r. l. si proprio. §. procurator. vr in ceteris. ff. de pro cur. cum si. et hoc modo intelligas cautelā pce cedentem. ¶ Tertia cautela est quod pater insti tuat regem francozū vel alium similem et eius fi lios et nepotes vsq in infinitum sub conditione si personaliter veniat ad capiendam hereditatez vel sub alia conditione non. Aterofimiliter et in terim relinquat spurium r eius filios et nepotes eius vsq in infinitum curatores gubernatores et administratores dicte hereditatis: et qd non possit ab eis peti ratio administratiōnis nec cogi ad prestandum fideiussozem a quibus redditiōne ra tiōnum et fideiussione cos liberet absolutaq: ex presse vel instituat spurium cum capere poterit: q institutio valet. vr. l. in tempus. ff. de here. insti. et interim relinquat eum curatozem vr supra et si capere non poterit substituat eius filios et nepo res. Sed certe hec cautela non prodest quia notō rie fraus deprehenditur ex eo qd est liberatus a

redditione r dnum r a prestatione fideiussoria. nā psumitur id fecisse sanguinis affectione vr. ff. de lib. leg. l. aurelius. §. tyrius. r illa prohibitionē fa cta non possit ministrare ne sub pccreptū liciti cō mittatur illicitum. C. de sac. sac. eccl. l. sub pccreptū. Item probibetur administrare quocūqz co loze vr heres: r sic ista cautela non prodest fm do. Zudo. pccal. qui dicit quod ita vidit consultum p Saly. r collegium bononicense. ¶ Quarta cautela est quod pater instituat vnozem vel alias personā r eam roget qd restituar pro anima sua cui volet vel cui sibi videbitur. nam poterit illam restitue re illi tertio qui pōt postea restituere spurio: r tūc filius obrinebit vel obrinere poterit. ff. de leg. in. l. pater filij. §. qdem. ite dicit Barto. in. l. fin. ff. de bis qui. vr indig. r dicit hoc continere aliqā frau dis qua propter dicit pccretus dominus Zudo. quod aduertēdū est aut ille instituit restituit spu rio. r tūc psumitur fraus r maxime si oia bona reliq: vr. ff. de lega. l. l. l. c. §. j. r. ff. de bis q in frau. credi. l. oēs. §. lucius. maxime post restitutionem factam spurio quia eo repecto possideri bona pa tris psumitur fraus quasi per interpositas per sonā. C. de natura. libe. l. j. r. in aut. q. mo. na. effi. i. §. r qm q em rogat restitue re arbi trio boni viri. ff. de fideicom. lib. l. fideicommissaria libertas. r glo. in de. sepe. §. verbo. signi. in vr. de sententia r per Barto. in extrauaga. ad repimēdā super verbo videbit. ideo non potest eligere spu rium vr est glo. in. l. cum quidam de lega. n. nam spu rius non potest aliquid capere a defuncto. vr in aut. qui. mo. na. effi. sui. §. si. sed capiens ex iudicio heredis rogati hoc modo. l. cui sibi videbitur. vide tur capere a defuncto ac si nominarim in primo testamento heres relictus esset arg. l. vni. et fami lia. §. si de falcidia. ff. de leg. n. r idē dico eadem ra tiōne si restituit tertio cum hoc. qd ille restituerit cui sibi videbitur r ille postea restituar spurio. et ita tenet Barto. in vno consilio quod incipit. graf so. de spoler o. Secus si restituar tertio absolute r ille postea tanq rem suā donet vel relinquat spu rio. qd fieri potest vr dixi in pcedenti cautela hu ius materic. ¶ Quinta cautela potest esse quod si pater instituat aliquē r illū roget vr restituar spu rio. nā tūc fideicommissum est pro non scripto: ideo remanet apud eū a quo restituitur vr. ff. de iure fisci. no n intelligitur. in prin. r sic ille heres nō te netur restituere. tamen si velle poterit insti. de fi deicō. her. in prin. videt eū de suo largiri: r sic ces sar suspitio fraudis. ar. ff. de iure fisci. l. ita fidei he res. r hoc quidā approbant sed dicit do. Zudo. de far. q si videt in dubio psumi q restituar nō rā q rem suam sed vr impleat voluntatez defuncti. vr probatur. insti. de fideicom. here. in prin. nisi ex alijs coniecturis appareat q voluerit de suo largi ri purā: quia est talis persona cui verofimiliter dōz uasser quauis nō fuisset rogatus: r ipse pccat q nō vult de suo largiri ar. ff. de proba. l. pro cura. non tamen sufficeret sola pccatio. argu. ff. de leg. in. l. cum quis. §. item. r de proba. l. qui tantū. ¶ Sexta cautela est si pater instituat aliquem et institutus accommo det tacitam fidē de restituen do spurio quia tunc poterit spurius deserre fisco et lucrabitur dimidiā hereditatis aliam dimi diam habebit filius. ff. de iure fisci. l. edicto. in pi. c. §. ad heredes. r. l. fenatus. §. fenatus fm tber. de bo. et ita videtur velle glo. in. l. j. co. ri. sed dicit pccretus do. Zudo. q non arbitratur hoc indistin cte pcedere. aut eū est natus ex incesto coitu aut ex alio primo casu primo instituit succedentes ab

intestato de quibus sit mentia in. l. si qd incesti. C. de incest. nup. r tunc habet locū qd dicitur est. qz aufertur ab illo a commodante tacitā fidem tan q indigno: aut instituit alios q illos de qbus ibi habetur. r tunc qz nō habet testato: cum eis testa menti factionem non auferetur ab eis tanq in dignis. Quia non possunt esse heredes vr requiri tur. ff. de iure fisci. l. eius qui delatozem. in si. est er go pro non scripto: r sic nō applicatur fisco. si nō applicatur fisco nō habet locum delatio vr co. ri. si metallum. si vero sit natus ex alio coitu. tūc ha bet locum qd dicitur est supra fm tber. r. sed peri culum testatoris est ne ab alio pccueniatur in de fendēdo pura ab ipso herede tacite rogaro: vel ab alio: quia tunc spurius nihil haberet vr habetur in. l. j. in prin. co. ri. r quis non pccueniatur et ra men non consultitur ei plene. quia tunc nō habe ret nisi dimidiā. ¶ Septima cautela est qd si spurius contrahat societatem olim bono: cum aliquo. r pater illi socio mtruet magnam pecunie quantitate r postea ei legit liberatione. tūc illa li beratio profit illi spurio qm ad dimidiā illius quantitatez. ff. de lib. leg. l. si quis duos fm tber. r Dy. ibi idē est dicendum si illū sociū heredem in stituar. nam nunc hereditas adquiritur societari. ff. p socio. l. si societatem vniuersorum: r sic spurius habebit dimidiā r potest esse ratio q: nec here ditas nec liberatio relicta socio queritur socio ip so iure sed queritur socio r postea venit cōcanda tanq sit de bonis socii. pbat in. d. l. societatem. et p glo. r. l. i. §. r specialiter. Spurius ergo his casibus nō caput de bonis testatoris: sed de bonis socii qd potest. vr est glo. in aut. quibus mo. na. cf. si. sui. §. si. r hanc cautelā dicit Bar. esse bonam nisi appareat fraus fm ea q no. Bar. r doc. in. l. si post contractū. ff. de do. r dicit do. Zudo. q psumet fraudē in dubio maxime q: nō potest dici q soci us donet de suo pprio: q: cogit cōdicare ergo non donat. ff. de re. iud. l. donari. ideo potius dicit ad quiri filio per interpositā personam mediante iudi cio testatoris qd est prohibitiū p predicta. ideo ista cautela non videtur esse tuta fm cum. Sed Bal. in. l. j. in. iij. q. C. pro so. tenet indistincte pccetam cautelā r dicit eam esse bonam. Sed circa ea pos set dici quod si considerando personā socii. an pa ter spurio reliquit. q: si erat amicus patris cui ve risimiliter esset etiam existente societate eius filio relicturus. r nunc indistincte pcceta cautela sit ve ratq: cessat omnis suspitio psumtionis. ar. l. si plus res. §. in arrogato. ff. de vulga. et pu. sed si nulla af finitas coniunctio vel amicitia esse cum illo socio tunc ego crederem dictam cautelam nō sufficere. et tunc diceret filius socio adquirere potius ab ip so patre q interpositā personam a socio suo vigo re societatis per pcceta. ¶ Octava cautela est quod pater instituat filium spurium cū capere po terit q institutio valet. ff. de here. insti. l. in repus. r est glo. in. l. sicuti. ff. qui. mo. vlt. fru. amit. Nā nūc pedere cōditōne perit institutiōne bono: r posses sione fm tabu. l. n. §. sub conditione. ff. de bono. posses. fm tab. scdm Bal. in. l. si. C. de his qui sume suu vel alie. iur. qui dicit se ita multo: rones consuluif se. sed fm do. Zudo. tunc concedit fm tab. instituo tio quando potest ab intestato succedere. vr dicit ibi notabilr vrbic. ¶ Nona cautela est q de iure canonico pnt relinq alimenta spurijs extra de co qui dux. in ma. quam pol. v adult. c. cum haberet q reliquat pater filio suo vni fundū p alimonis r post morte spurij relinquat eius filijs et heredi bus illum fundū fm Bar. in. l. i. de his quibus vr

In ligas etia est verbu nisi excedat magnam qua- titatem respectu alimetroz q tunc sumet fraus. Decima cautela est qd pater instituat aliquem et grauer est vt det spurio ceti. ff. de iure fil. l. si ita fi- deti. fm Dy. sed Bar. dicit hoc esse cotra tex. l. qd co- ditores. ff. de dona. causa mor. na illud non rema- net apud spurium sed auferit ab eo rāq ab indigno e applicat fisco. vt. ff. de codi. to emd. l. heresmetis h; Bal. in. l. socia q est. in apostillis. ff. pro socio. re- citat Ricar. de malii. tenere cum Dy. respondet qd spuis spurius nō possit aliquid habere ex re pa- tris. tamen pōt aliquid propter rem patrio. ff. de pe. lega. l. eo tempore. in fi. ff. de edil. edil. l. cas au- tē. §. itē si legari. r de comit. cas emanci. l. i. §. nunc videamus. C. de aduo. diuer. iud. for. et di- cit do. Zudo. qd hoc putat esse verum qd non repe- ritur expresse prohibetur ergo videtur concessus l. necnon. §. sed quod eis. ff. ex quibus cau. maio. r in. c. inter corporalia. de transla. prela. et vide glo. in aut. qui. mo. na. c. si. sui vel alie. inur. §. fin. Nec obstat. l. quod conditionis. qd ideo inspicitur si qd ad cum peruenerit directe vel indirecte. hic autē de eo qui est incapax ratione delicti restatoris id nō inspicit an ad est aliquid peruenerit. s; in mate- ria t restatoris sufficit q bona sua ad spurium non p- ueniant: et hoc procedit nisi manifesta fraus ap- pareat vt q hereditas valebat centum r cum ro- gauer. vt tantundē redderet. r ita potest intelligi. d. l. quod conditionis. Undecima cautela est si bz pater amica de quo dicitur instituat r nihil aliud dicat ses expresse. sed inter ipsus r eū roget. vt filio restituat. nā nisc poterit ille restituere spu- rio. qd nō poterit pbari est fuisse rogatus nec etiaz fraus psumit: qd nō apparet qd fuit rogatus taci- te ver expresse: immo videt potius de suo largiri nec est ver q si reperitur bona patrio possidere psumat fraus: vt. l. i. C. de naturali. lib. qd illud nō pcedit nisi ostēderet ipz possidere interueniente iudicio vel volūrate patrio. ita potest intelligi d. l. sed. certe h; do. Zudo. hoc rēdit ad incertū salu- tis eterne. qd spuis pbari nō possit. tñ est fraus. et rā rogā q rogā teneat in aiaz suā ad satisfaciē dū venieribus ab intestato q eis auferat heredita- tē q eis de iure debebat. r id meli est fm est qm- titur illi amici sui r nihil aliud dicat: ille pore- rit spurium instituet et hoc approbat Specian. r. de periculis salutis im- minere te nō rogari. C. duodecima cautela est qd pater in re- statōi qd i stamēro dicat qualiter est cōtētus q filius suus et post mortem suam possit legitimari. nā tūc ppter consensum patrio etiaz exaribus aliis legitimari et patri succedere etia exaribus aliis liberis: vt mo. Bar. r etiam doc. ibi in. l. gallus. §. r uat spu quid si tantum. ff. de lib. r posthu. r postea dicat. et ego instituo filium meum spurium in toto vel in p- te prout voluerit cum capere poterit. nam talis institutio facta sub tali conditione valet: vt est ca- sus in. l. in tempus. in prin. ff. de heredi. insti. r hoc modo valet institutio: et filius etiam post mor- tem patrio potest se facere legitimari et succedere qd ad fo- ista est optima et tutissima cautela pro illis q ha- bent filios vel coniunctos rebelles quos vellent heredes instituire nec filios succedat. dicunt enim instituto talem si r quando peruenerit ad gratiā domini. quod bene no.

Alind di- car. hic pdr etiaz periculis salutis im- minere te nō rogari. C. duodecima cautela est qd pater in re- statōi qd i stamēro dicat qualiter est cōtētus q filius suus et post mortem suam possit legitimari. nā tūc ppter consensum patrio etiaz exaribus aliis legitimari et patri succedere etia exaribus aliis liberis: vt mo. Bar. r etiam doc. ibi in. l. gallus. §. r uat spu quid si tantum. ff. de lib. r posthu. r postea dicat. et ego instituo filium meum spurium in toto vel in p- te prout voluerit cum capere poterit. nam talis institutio facta sub tali conditione valet: vt est ca- sus in. l. in tempus. in prin. ff. de heredi. insti. r hoc modo valet institutio: et filius etiam post mor- tem patrio potest se facere legitimari et succedere qd ad fo- ista est optima et tutissima cautela pro illis q ha- bent filios vel coniunctos rebelles quos vellent heredes instituire nec filios succedat. dicunt enim instituto talem si r quando peruenerit ad gratiā domini. quod bene no.

Cautela ad excusandum mandantē committi delictum q mandararius dicat se commississe de- licrum non exequendo mandatum.

Adimus p plures casus in q bus qd potest liberari a morte. hic ad de vniū alium. Nam si quis mandauit tyrio vt interficeret cauz r interfecit si tyrius dicat q hoc non fecit exequē do mandatu sed motu proprio. qd erat suus prin- cipalis r capitalis inimicus nam ei credendū sit in excusatione mandantis: r multi doc. mouerūt hanc questionem extra de homici. ad audientiaz: r clar e non responderunt. Tu dic q est recurrit dnm ad cōiecturas r in dubio psumit contra mā- datarium. vt. l. sepe. ff. de verb. sig. nec est bonus re- timonium delinquentis. vt. l. si. de acc. glo. tñ dō- cit in simili casu qd si quis deprehendat cū aliqui- bus r confiteat qd prius cōtraxerūt matrimoniu adinuicem r se excusant vt est glo. no. in. l. p. C. de fidei. Sed in hoc credo q inspiciant cōiecturē r quia ficta matrimonii cōfessio nō excusaret. arg. ff. de dona. l. donationes in concubina in prin. ci. ita non dicit Bal. in. c. p. in reuerti. in. v. col. r. de pa. iur. fir. in vñ. feu. r quo sumas cautelam qd si aliquis accusat q mandauerat homicidium com- mitri. si cōmittens erat inimicus capitalis occisit ita q verisimiliter est occidisset propter suam ini- micitiam q ipse examinetur r deponat si verum est qd ipsam interfecit non propter mandatu: sed propter inimicitiam propriam et mandans libe- ratur quod bene no.

Cautela in fauore illius q mandato alterius occidit alterum q mitigetur eius pena.

Ota q lz mandatum in deli- ctis non excusat in totum. tñ miti- gar penam: qd si quis ex mandato dñi alique interfecit dñat in me- tallum et morti civili traditur vbi sine mandato morti naturali tra- deretur. vt est casus in. l. seruus. C. ad. l. iuliam de vi. facit. l. graecus. C. de adul. qd no. propter cum qui mandatu tyranni alique occidit: nam licet non excusetur pena tamen mitigabitur: qd mor- ti naturali non tradetur fm Bar. et Saly. in. d. l. seruos. quod nota vt scias adiuuare illos qui in- terficiunt homines de mādato domino: s; iuorū.

Cautela ad compromittendum vel transigendum super rebus decisis per sententiam.

Test adhiberi modus et cau- tela transigendi et faciendi compro- missum super rebus iudicatis. r sic su- per rebus decisis hoc modo: scilicet si dicatur in cōpromisso vel in transactio- ne q sit cōpromissum vel transactio de obus pñti- bus r que in futurum fieri possent intelligitur su- per omni eo super quo fuit arbitratiū vel transa- ctum. nam hoc modo faciendi compromissum vel transactio valet super rebus decisis. et ita no. Angel. in. l. i. ff. de transactio. l. nas. bi. §. sed cum licet. eodē titulo. nisi lex prohibeat fieri tras- actionem. nam tunc nihil operabitur fingere li- tes. vt in. de. §. sed cum licet. r ibi de hoc notat. An- gel. et de hoc etiam dic vt ibi per docto. et in. l. c. exposita. de arbi. Secundo modo potest fieri com- promissum super re decisa in transacione si com- promittentes vel exigētes iurēt stare ol eo qd tras- actum vel arbitratiū fuerit per arbitratores fm Bart. doc. no. in. l. i. qd maior. C. de transa. r hoc

operat virtus iuramenti qd d; seruari si possit sine interitu salutis eterne. vt in. c. cōtingat de iur. reur. C. l. i. Cautela pro cōdictis in actu carnali illicito si volunt cuit are iudicis condemnationem.

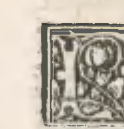
Liquando cōtingit qd duo. scz masculus r femina cōiungant in actu carnali q non erant coniuges: sed esse possunt et accusantur vel iudex proce- dit contra ipso cautela est si volunt cuitare condemnationē qd iurent qd ante coitus clā cōtraxerūt: r ppter hoc cuitabūt cōdenationē vt est glo. no. in. l. p. C. de fidei. et ibi per docto. r Bal. in. l. vnica. C. de confes.

Cautela quod debeat interrogari testis.

Scis qd qui deponit per ver- bum credo licet regulariter non pro- bet vt habetur in. c. c. causam. de testi- r. l. testium. eo. tñ si testis concludit ra- tionem contringentē necessariū pbar unde testis interrogatur sup mutuo dicit: credo qd mutuauit: qud scis. respondit qd presens fui et vidi numerare: valer illud dicit: qd attendit ratio q limitat dicit: vt. l. eius dicit. ff. de pac. r habet in. l. eius solam. C. de testi. et ita tenet Bal. in. l. cō- uenturā. C. de episc. r de. r in. l. data opera. C. qui accu. nō pos. r ideo tu qui es examinato: testis pro amico r vides testem pductū p partem aduer- sam: r interrogatur per collegā tuū etiā examina- to: r tuū. si testis deponat per verbū credo qd exa- minato: contra quem testis pducit dicit nō auro qd Bar alia examinatio: q satis bene deponit. nā tale testimoniu nō valet: qd deponit solūmodo de credulitate: r ideo eius informatus qd pducunt interrogato: tua vt dicas in rubrica interroga- tionū si testes examinari dicant se in his scire vel credere ita esse: vt in capitulis contringunt se fiant alie interrogaciones seu non interro gentur vlti- rius. nam hoc casu nō debet interrogari testis qui disposuit se ita credere: quia interrogaciones solent fieri ad instantiam illius contra quem te- stes examinantur: vt habetur in. d. c. cum causaz. r in. c. per tuas. de testi. quod bene no.

Cautela quomodo ab executione nec a pnu- tiatione de exequendo non possit appellari r qua- do possit.

Ota qd licet ab executione sen- tentie que est facti nō possit appella- ri: vt in. l. ab exco: r. in prin. ff. de appella. r in. l. ab exco: r. C. quo rā appe. nō re. r. n. q. §. sunt quoz: ver. ab exco: r. r habet in. c. nouit. extra de ap- pel. tñ a pnuatiatione de exequēdo pōt appella- ri: vt est glo. in. d. l. ab exco: r. in prin. r ibi no. p doctores. r ideo sumit in practica cautela quod qd sententia est lata p re transiit in rem iudicatā qd realiter eam exequi facias sine aliqua pronun- tiatione hoc modo: videlicet q iudex dicat qd ex- quende sententia concedit victori familiā r mini- stros suos ad capiendum debitozem r pignora: vel ad mittendum vincentem in possessione. ita di- cit Ange. de pmissio se multis vicibus procurasse. in. d. l. ab exco: r. qd tunc fm oēs non poterit appellari: et idem etiā tenet. d. Ange. de are. in. d. l. ab exco: r. in prin. qd not. r Regularē est qd ab executione sententie nō potest appellari r vt dixi in

precedenti cautela. Queritur nunqd sit aliqua cau- tela ppter quā possit appellari qd iudex est caut: qd non vult pnuariare simpliciter exequat senten- tiā: vt dicitur est in cautela precedenti. dicas quod sic. nam tu qui es aduocatus rei et vis appellare debes apponere tuam exceptionem: et si ea non obstante exequitur. poteris ex hoc capite appella- re: quia iudex debuit audire exceptionem in ex- ecutione r ea non obstante pnuariare sententia exequendā esse abs diceretur excedere modū. r sic posses appellare p dicitas. l. ab exco: r. in. im- mo dico plus scdm Ange. in dicitas. l. ab exco: r. qd si ex forma statuti non possit appellari ab exco- tione: non possit appellari a pnuatiatione ab ex- quēdo vt est p rursus: cautela est qd tu aduocat: rei si vis appellare opponas fm Ange. in. d. l. ab ex- co: r. r aliquā exceptionē ad impediendum exco- tione: r si iudex pnuatibit sententiā vel instrumē- tū exequendū appellabit ex hoc capite: qd rēctū do tuas exceptiones modū excedit in exequendo Nam iudex rēctūdo exceptionē quā nō debet ex- cere modū excedit: vt dicit glo. in. d. l. ab exco: r. in. in ver. excedat. r ideo hoc casu non est pbibita appellatio ab exco: r. vt. d. l. ab exco: r. et dixi in precedenti cautela qd singulariter no.

Cautela ad instruendū iudicem dtra appellan- tem friuole causa differendi iudicium.

Vis illaqueare appellan- tem causa differendi iudicium tu iudex po- tes vti multis cautelis. C. r prima cautela est qd si appellas cōparet in- fra terminū et petat aplos in debita forma. respōdeas et dicas: ego non possum nisi rē- bi tradere: venias die vltima termini in tali hora puta. xviii. nam tunc si nō venit r non cōparet ap- pellans illa hora corā dicto iudice a quo p dicitis apostolis appellatio manet deserta nec excusabit si ante cōparuerit siue post: vt in d. c. m. quib. de. appel. et ita dicit do. Mart. de mathe in suis sin- gularib; notabi. in notabi. rñ. qd incipit nota pra- cticam qua vti potest iudex. C. Secunda cautela est qd iudex assignet sibi appellanti terminū cōpe- rente infra quē appellans iter arripiat causa pte- quende appellationis. nam si eo clapsō non ince- pit iter arripere appellatio erit deserta: vt est ca- sus in. c. peruenit. ff. de appella. r in. c. cum causa. de re iudi. et ibi no. per docto. in. c. per personas. et in. c. ex insinuatione de appel. et vide no. per docto. Mart. in. d. rñ. no. r idem etiam no. per omnes docto. legi- stas. in. l. pteses. C. de appella. C. r tertia cautela est qd iudex a quo assignet certū terminum compere- rem infra quem appellans se teneat presentare iudici ad quē: qd si non fecerit appellatio erit des- ferta vt est casus in. c. psonas. de app. r ibi no. per docto. r in. d. c. ex insinuatione. eo. r. d. l. pteses. C. de appel. C. Quarta cautela est qd iudex a quo est appellatum assignet r figat terminum appellan- ti infra quem presentet apostolos iudici ad quem quod si non fecerit appellatio deserta habebitur: vt probatur per tex. r glo. et ibi habetur per docto. l. pteses. C. de appel. et ita etiā tenet docto. Mart. de. de ma. in suo notabili. rñ. C. Quinta cautela est quod iudex a quo assignet certum terminū infra quem appellans debeat facere fides iudici a quo quia se presentauerit coram iudice ad- uentem infra terminum sibi statutum: vt dicitur est in preceden- tibus cautelis quod si appellans non fecerit fm communem et veram opinionem docto. appella

rio nō erit. defertur: nō reperitur iure cautē: sed tamē ista assignatio terminū habebit istū effectus qd iudex a quo poterit sententiā suā exequi: nec vni retrahatur executio nisi demum lata sententiā in causa appellationis si iudicatus fuerit bene appellatum & male iudicatum: ita singulariter dicitur fēde. de senis in cōsilio suo. ff. qd oīno videtur idem tenet do. c. in d. c. psonas. & in. c. ex insinuatione. de app. & idē tenet do. Lud. de ro. in. c. xiiij. singulari qd ppetuo no. C. Sēta cautela est qd p iudicē a quo pfigatur certus terminus cōpetes ad psequē dū appellationē q̄ elapso si nō fuerit pscuta rāta manet sūla & iudex a quo poterit eā executioni mādare nec trahari pōt: vt est casus in. c. si sit romana. extra de app. & habetur in. c. uij. causam de re iud. & c. ex insinuatione. de app. & in. l. pēses. C. eo. rī. per do. Lud. de ro. in. c. xij. sing. & per. d. Barth. de ma. in. c. xij. notabili. & intellige pōse minus non potest assignari per iudicem a quo. et in. d. c. ex insinuatione. & no. glo. ordi. in. d. c. cum sit roma. sed intellige de termino app. psequen de vel inchoade: vt est casus qui ita debet intelligi in. d. c. cum sit romana. & in. d. c. cū causa. & intellige oēs pēditas cautelas qñ iudex a quo derulit appellationi. alias autem si nō. derulit. sed in ce pisset procedere post appellationē interpositam non possit assignare aliqūe de pēditis terminis vt singulariter no. Inno. in. c. extra de accu. & do. Lud. de ro. in. c. xij. sing. & habetur in. d. c. cū sit romana per do. C. Septima cautela est quod ille q̄ credit habere sūam pō se faciat qd iudex admo neat partem vt compareat in tali termino ad audiendum sūam: q̄ si non comparebit in termino & fertur sūa ille admonitus per iudicem nō poterit appellare: est ratio: quia simplex admonitio iudicis habet vim pēmitō: nō constituit iustus in vera contumacia adeo quod poterit postea appellare si non comparuerit vt est gl. vade no. in. l. h. C. quō & qñ iudex que ita vult per illū text. & ibi hoc no. singulariter Aug. qd ppetuo tene menti. C. lviij.

Cautela qd valet p̄scrip̄tio cū malefide Idimus in. c. sū. de p̄scrip̄. quod possessor malefidei nullo tpe p̄scribit: istud debet obseruari etiam in foro ciuili sū veram opt. vt ibi dicit sed cautela est sū Bald. ad hoc vt alij quis laicus possit p̄scribere etiam cū malefide: & qd oēs p̄scripciones sint licite qd fiat statutus in ciuitate generale qd oīa statuta loqueria de p̄scripcionibus habent vim contractus & cōsensu vt rursus partis ibi nō potest dici quod proprie sit malefides. ff. de re. iud. l. non fraudantis facit. l. cum donationis. C. de transac. & probabiliter alia saluatur & voluntas ciuili bonum publicū obseruatur: & hoc cōsiliū est de ingenio meo. ita dicit. B. in. d. c. sū. de p̄scrip̄. vbi vide. C. lviij.

Cautela ad hoc q̄ p̄uilegiū non intelligatur reuocari per legē gnalem illius qui illud ante cōcessit s̄z qd annectatur & inco: potetur statutis.

Omni et principes sepennere ro concedunt p̄uilegia imunitatis et exemptionis alicui benemerito de republica & processu ep̄is per legē generatē cassant & annullant omnia p̄uilegia exemptionis p̄ eos cōcessa. Cautela est qd nō possit reuocari v̄z qd faciat inseri in libello statuti

ro: nō ciuitatis qñ ei cōcedit hoc p̄uilegiū. et hoc debet inseri qñ reformant statuta. vel si non reformant dicit & hoc p̄uilegiū addat statutis nō: & pro statuto etiā intelligat nā hoc casu qñ dicit dñs vel princeps cassaret oīa p̄uilegia sū nūq̄ de isto intelligit in statutis inserto nisi de eo fieret expressa mentio. istud pbat p̄ gl. in aut. qua i pro. C. vbi de crimi. agi opoz. & ibi hoc tenet paul. de ca. C. lviij.

Cautela ad hoc vt quis semper teneatur de casu fortuito.

Regula est quod simplex conductor nō tenet tpe guerre solvere pensionē. s̄z nō potest recipere fructus vt. l. ite querit. §. ex contractu. ff. loca. idē qñ non potest recipere p̄pter aliquā tēp̄tate. l. si merces. §. vis maior. eo. rī. & l. ex conducto. §. j. Idem qñ ex alia causa simili percipere non potest nisi p̄pter sterilitatem. vt. l. si no. in princ. cod. rī. & in capitu. p̄pter sterilitatem. in princ. extra de lo ca. sed de libellario dubium est sed veritas est quod non tenetur. vt not. in. l. j. C. de iure emp̄i. per doct. & in. d. c. p̄pter sterilitatem. Sed cautela est qd sine dubio in omnibus p̄ditis casibus tenetur in dicit tam conductor q̄ libellarius ad soluendū pensionem sū instrumento locationis renuntiatū est p̄ cōducroem vel bellariū seu emp̄itōtam exceptione doli mali conditione sine causa etiā iusta. Et cum consilio quo conductor vel libellarius se tueri possit a p̄clatione pensionis nam tunc tenetur ad solutionem mercedis etiam si guerra superueniat post locationem sū Alberi. de ro. qui dicit se obri nuisse coram collegio pergamentū. vt ipse no. in. l. item queritur. §. ex contractu. ff. loca. et ita dicit in lōbardia obseruari. quod bene nota. C. lviij.

Cautela quando instantia perit quod referentur omnes termini.

Hec de iure canonico instantia cause p̄ncipalis nūq̄ pereat vt in. c. pen. extra de iud. rāmen de iure ciuili in causis ciuilibus perit triennio in criminalibus biennio. ita qd nec de cōsensu parricidii potest p̄rogari. vt est casus in l. p̄operandum in princ. et ibi no. C. de iud. instantium quod perempta instantia pereunt omnia acta vsq̄ ad litē contestatā: & multa alia que sunt post litē contestatam. vt habetur plene per Bartol. in. l. cum lite mortua. ff. iud. sol. & no. in. l. p̄operandum. in princ. & sic est necesse de nouo incipere p̄cessum. vt in dicitis iuribus habetur. Sed tu adde hanc cautelam quod partes sibi promittant adinuitem per solennem stipulationem et etiam per iuramentum quod si triennium labatur anteq̄ causa expediat quod vnico contextu actor et reus teneantur producere libellum et responsores et replicationes & omnia acta sigillatim de nouo s̄z l. quenam. cum ibi nota. et per glo. Bar. et doctro. ff. de procura. nam tunc licet instantia dicatur perempta iure nullus tamen in expensis condemnabitur sed procedetur iudicio de nouo. si dicat cautela non prouider vt instantia nō pe reat istud est sciendum tamen prouider sū intentionem paritū: s̄z p̄pter expensas. et ne de nouo habeant facere singula acta de tempore in tempore sicut facta fuerunt in prima instantia. quod bene no. quia ita sepe praticant. C. l.

Cautela quod non respondens positionibus

habetur pro confesso.

Ne qui respondet positionibus regulariter habetur pro confesso. s̄z requirit sententiā super hoc vt in. c. ij. de confes. l. vj. & l. n. §. qd si actor. C. de iura. calū. Aliud non respondet positionibus est ne aliqua cautela q̄ ipse non succumbat. Dicitur q̄ quidā aduocatus adhibuit hāc cautelam cum clientulus suus debebat haberi pro confesso q̄ non respondit positionibus. nāz fecit causam cōmitti consilio sapientis sub hac forma que essent partes iudicis in diffiniendo. & q̄ non erat pronuntiatum q̄ positiones haberetur pro confessoris. non potuit consultor cōsultare super eius positionibus tanq̄ p̄fessaris. & sic licet actor subiq̄ probatione ex forma cōmissionis cui nihil nocuerit cum respondisse. & ideo tu aduocare parit alterius esto cautus ne clientulus circūueniatur in forma puncti qñ transmittitur ad consultor. dicas ergo iudex commisit quid iuris nūquid diffiniendum eragitur. ita dicit Bald. no. in. c. vnico in fi. de litē contesta. & est ratio q̄ quando punctatur causa diffinienda intelligitur de diffinitura ar. l. penul. §. biduum. cum glo. ff. quādo appel. sit vnde cum vigoze commissionis debeat cōsultor iudicare tñ super causa p̄ncipali & sic diffinitur & non super interlocutoria. sequitur q̄ cum sit pronuntiatum interlocutorie positiones haberi p̄ confessoris q̄ nec iste cui nec causa commissa iudicare vel cōsultare poterit. sed cum causa committitur quid iuris intelligitur esse cōmissum vt super oibus cōsiliū datur. nam questio generalis est omnia capitula comp̄ctens. l. eius qui in p̄uilegia. ff. si cer. p̄ vnde si cōmittit alicui questio cōsultanda per istum modū quid iuris nisi super omnibus cōsiliū reddatur nō videtur cōsiliū reddidisse ar. ff. de arbi. l. quid tamen vt dicitur in. c. ij. in princ. in rī. de controuersia inuesti. in vñ. seu. & not. per Ange. in. l. querebatur in princ. de re iud. m. ff. & l. si fundum sub conditione. §. si libellum sempronio de l. c. j. dicit in reperitorio. ne. c. j. de feudi cogni. et ideo quando in casu p̄posito cōmittitur decidenda vel cōsultanda quid iuris. intelligitur vt super omnibus articulis pronuntiet vel cōsultat. et sic cum reperiat parte suā se in respondendo positionibus debet super hoc cōsultare super causa prin. et sic illum habeat pro confesso condemnandum qd bñ no. & scias practicare q̄ erit utilis tam pro actore q̄ pro reo. C. l.

Cautela ad. l. pleriq̄ de in ius voca. vt iniurus possit quis extrahi de domo.

Regula est q̄ nemo inuita trahi de domo potest. q̄ domus cuiusq̄ turissimū refugium est. vt est dictū in l. pleriq̄. cū sequen. ff. de in ius voc. & in. l. nemo. de regu. iur. S̄z cautela est q̄ iudex p̄ceptū faciat debitorū meo: q̄ ita in domo vel nō vult curare q̄ compareat coram ipso sub pena quicq̄ vel scribi libarū applicanda fisco. nā si non cōpareat poterit capi extra domum si noluerit comparere iudex condemnet illum in illa pena fisco applicanda. quam penam si non soluat possit capi etiā in domo. quia pro criminalibus quis possit capi et extrahi de domo. l. nemo carcere. C. de exactio. tribu. l. r. nā cōdenatus fisco p̄pter cōsentū mādari dicitur condēnari criminaliter iuxta ea que habent. l. iij. ff. de

sepul. vij. Itē condēnatus etiā simpliciter pōt in carcerari. & q̄ est cōdenatus fisco potest extrahide domo. & qñ erit ibi positus in carcere poterit ibi p̄ debito alio cōmendari sū ea que habentur p̄ Bar. in. l. ij. de custo. reo. & in sua disputatione que incipit. Zapus captus. & ista cautelas ponit Bar. in effectu in. l. iacilegh. §. si. ff. ad. l. iulij p̄cu. S̄z contra p̄dictam cautelam potest duplex remediū adhiberi. p̄missū est q̄ si citatus mittat procuratorem vel nuntium. quia quando quis est citatus potest regulariter comparere se vel per procuratorem iuxta no. in. l. iij. C. de procura. Aliud remediū est si nullo modo pareat q̄ ipse potius soluat condēnationes vel mulctam quā q̄ patiatur se detineri. vt habet per Oldr. in. l. iij. §. p̄cto. ff. de dā. infec. Sed contra p̄imum remediū potest adhiberi cautela per iudicē videlicet q̄ citat cum vt personaliter compareat & nō per procuratorem q̄ loqui sciam & nā hoc casu mittēdo procuratorem non excusaretur facit qd habet in. c. cū dilecta. in vñ. p̄onaliter. extra de rescip. & in. c. fin. §. iis autem. extra de offi. delega. C. l.

Cautela q̄ ex delicto patris filius non p̄iuect successionē.

Propter delictum patris etiam aliquādo p̄iuect filius sba successione & nō agnatus. de quo habet in. l. ad op̄ p̄iuect. ff. de in ius voc. & m. l. iij. C. de libe. & co. l. iij. c. p̄n. si vasal. seu. p̄iuect. cui deseratur: sed circa hoc hodie potest adhiberi cautela qñ p̄prietas spectat ad filium & ad partē vsu fructus q̄ pater renuntiet vsu fructui dicit Ange. in. d. l. a doptiuū q̄ hoc remediū puenit in quodā patre qui calore iracundie occidit filium habentem patrimonium maternū. vnde ei nō poterat succedere. & similiter filij ei videbant extrahi a successione ne patri adgrāt. vñ alij attrinētes ex latere materno dicebat hereditatē ad se t̄p̄tare pater renuntiauit vsu fructui & alij fratres obtinuerunt. C. l.

Cautela ad hoc q̄ quis teneatur de falso qñ falsis instrumentis vel testibus fuit vsus.

Communiter in causis publicis attestacionibus solent fieri interrogaciones partibus si r̄lunt vt iuratis & attestacionibus & instrumentis bonis veris legalibus legitimis ad hoc vt si dixerint sic & reperiat falsitas puniri possunt de falso: tam amittant: quia falsi m̄ fecerunt: sed quia falso vsi sunt. S̄z pone quod quis non produxit instrumentum bona fide quod credebatur esse verum. polica peruenit ad eius noticiā quod est falsum: vel fecit examinare testes suos quos cognouit publicatis attestacionibus falsis dixit: que cautela est quod producens non teneatur de falso pro vsu dierorum testium sū Bal. no. in. l. fin. C. si ex fal. instru. quod aut interrogatur pars producens si vult vt attestacionibus et instrumentis probariēis pro bonis legalibus. aut non interrogatur et non ponit. quia illud non est vti sed vsus esse quando aderat bona fides sed si interrogatur dicit cautela est quod respondeat ita quod non possit comprehendere ex verbis quod responderet instrumentum vel testes falsos: quia esset diffamare se et alium et ponere se et alium in periculum. nam in talibus nuntium est periculosa suspicio iudicis. vt. l. si aduclarius. C. de fide in n. iij

Am. r. i. i. u. b. e. m. i. s. C. de proba. deber ergo hoc mo do cautus respondere: quia non reputo mihi hos testes vel de illis instrumentis non curo et vsui cedet ut dicitur Bal. in. d. l. ff. Nam si interrogatus diceret simpliciter se velle vti instrumentis vel testibus videtur fatari illud falsum vti notat Bal. in. d. l. si aduersarius. C. de fid. instr. et consulo quod talia potius facias per procuratorem generalem quam per reum ipsum iuxta not. in. l. furri. §. qui alium. ff. de bis qui no. in. fa. et de generali procuratore cum libe ra intelligas. alibi procurator generalis non possit cedere testibus et instrumentis sicut non possit cedere liti. C. postea adhiberi alia cautela circa pre dicta sicut quosdam videlicet quod in responsione dicatur quod vti intendit testibus attestacionibus et instrumentis pro bonis veris et legalibus si et in pte de iure sunt et non aliter et alio modo. Et si dicat quod vult vti in illis passibus et punctis qui sunt in eius fauore nec aliter declarare. sed ista cautela pro cederet si opponeretur a parte. sed tu dic quod per alie ram partem possit opponi quod non sit sufficienter responsum quia responsum debet esse conforme petitioni seu interrogacioni. vt. u. stipulacionem. §. cuius aditio. ff. de ver. ob. sed interrogacio fuit sim pliciter et responsio ergo dicitur quod ista responsio non est clara. non redditur aduersarius vel iudex certus. ergo responsio non sufficit quia paria sunt non respondere vel dare non respondere vt. l. de etate. §. nihil. ff. de interro. ac sicut dicimus de pu curatore quod si dominus promittat ratum habere quidquid erit factum legitime per procura torem non valet. Item quia iuramentum est iudi cium vt no. Bal. in. c. §. cum autem de contro uer. an. uel. r. no. in. l. si auus. in. prin. ff. de usufr. unde interrogatus super iuramento quod est prin cipale et a quo dependet depositiones. et ideo non potest pro parte adaptari et pro parte non iuxta not. in. l. aurclius. §. idem quod in sup. ff. de leg. j. per Bart. et hoc casu in effectu voluit Bald. in. quoda suo consilio quod incipit. In xpi noie amen. decreto cauet quod post publicationem testium.

Cautela pro illo qui debet producere instrumentum ad partes longinquas ad hoc vt fidem faciat.

Aliquis habet contrahere cum aliquo forense et esset necesse producere illud instrumentum in partibus longinquis esset impossibilis litera rum probatio propter loci distantiam si instrumentum ruperetur cautela est quod fiat instrumentum et insinuatur de partium voluntate. nam hoc fa cto fides dicitur instrumenti non poterit in dubium reuocari vt probat aut. de fide instr. in. §. nihil in ver. insinuat. ibi glo. q. incipit. quasi dicat si ibi du bium est de fide charte et ibi not. Ange. sed ista cau tela non videt sufficiens quando instrumentum de fertur ad longinquas partes. nam sicut negat in strumentum ita possit negari insinuato et consen sus partium. ideo melior cautela et quod r. q. cele bres contractum cum aliquo forensivel ciue et instrum. debet mitti ad partes extraneas vt facias dictus instrum. scribere p tabellionem publicum et subscri bere tres tabelliones honestos et signare eorum si gnis ad hoc vt non possit negari instrum. etiam ma iu notari. et hoc probatur p glo. no. in. aut. de tabel lion. in. §. alibi aut in glo. que incipit. caue tibi in fi. q. dicitur quanta signa sunt in chartis tot plura sunt.

instrumenta. vt in. §. oportet de fide instr. de hoc etiam no. Ang. in. d. §. i. aut. de tabel. col. iij. Soler etiam adhiberi cibus alia cautela vt quod a fine instrum. vel etiam in alio instrum. officialis loci in quo est scri ptum instrumentum sicut est pteror: faciat scribere lites ras de legalitate notari dicendo. notus sit oibus quod notarius qui scripsit tale instrumentum ponendo principium et finem est bonus verus et legalis notarius. quod est instrumentum adhibeat bona et plena fides et apponatur ipsius officialis sigillum. iuxta not. in. c. j. et in. c. inter dilectos. de fide instrum.

Cautela pro illo qui aliquid perdidit in ludo.

Aliquis scholaris vel alius p ludi amittit pecuniam libros vel alia bona iuxta que habetur in aut. alcarum ludus. C. de relig. sum. su. r. d. alcarum. et in toto ritu. ff. de alca. ad hoc vt ipse possit recuperare illud quod perdidit in ludo et tantidem cautela est vt illis quod ille qui perdidit iterum vadat ad ludendum cum illo qui viciat et surripiat si poterit etiam furto illud quod perdidit: pecuniam vel aliquid de bonis viciantis dum est in ludo. et illo modo satisfaciatur propria auctoritate et erit se curus. quia non poterit conueniri ab illo cui surripuit quia non competit actio. vt est rec. in. l. fur. in. prin. et ibi hoc no. Ray. et do. glo. ff. de alca. qui dicitur quod per illud ter. Ray. ita consilium dicitur scho lari suo et dum postea esset accusatus de furto ip sum defendit ita quod fuit absolutus. et adde et in tellige quod talis surripit in ludo non tenetur nedum actione penalit sed nec iudicio rei persecu torio: quod illud dicitur de alcaronibus quod denegat iudicium loquitur simpliciter. et intelligitur de iudicio penali quod rei persecutorio. et ita itel. legit Jo. an. alii rec. in. c. vbi periculum pe. col. de elec. in. vj. in nouel. rido pro hoc concludo quod ille qui surripit in ludo. vt dictum est. §. quando perdidit non solum non poterit conueniri actione de furto: sed nec etiam ad restitutionem rerum furto subtractarum. quod tene perpetuo menti.

Cautela p illo qui impetrat a principe quod non tenent solvere onera seu alias prestationes.

Est cautela pulchra quam Isaac ante multi sepe numero et maxime milia la regno res impetrat a principibus vel do. fracie no minis quod non teneant solvere onera pdeserq: ra et prestationes et simpliciter ea rex ediceret impetrando est nulla. ipso iure. vt dicitur bo est casu no. in. l. nauicularis. C. de decu. li. r. vbi in na rebelli perator: vult quod concessionem et exemptionem fa uere et cetera etiam per imperatorem non valeant: et per cessione sumantur esse facte porius per importunitatem donatio. quod quod imperator: ira vultur per ter. in. l. j. C. de pet. bo. subla. li. r. vbi habetur quod si aliquis im pectrat bona alicuius rebellis non valet impetra tio et concessio. Sed cautela est vt similes impe trationes valeant quod dicatur in privilegio et co cessione exemptionis in specie non obstant. nauicularis. C. de decu. et in secdo casu imperator: bono rum rebellis dicatur non obstant. l. j. C. de pe. bo. subla. q. r. c. bene valeant dicere concessionem vt no. Bar. in. d. l. r. c. est singulariter no. contra simi les impetrationes: et vide in seq.

Quando contumacia pro curatoris nocet domino.

Ste articulus an contumacia

procuratoris nocet domino est quo tidie in vsu et a nemine declaratur pro preerea dicitur sic quod primo videndus est quod sit contumacia procuratoris. et que dicitur sup. quod pulcre loquitur Bar. in. l. cum filius. §. in hoc. de verb. obli. Dicitur ergo quod contumacia est aliquid non facere. et ideo contumacia est qui facere principaliter erat iniunctum et ideo si dicitur citatur et mittat procurator: qui non compa ret non excusatur mittendo procuratorem. allegat ter. in. l. procurator: §. turores. ff. man. et no. Bar. in. l. non distinguemus. §. p. c. ff. de arbi. quod verum est si procurator: non comparet et prima vice et si postea non comparet et contumacia procuratoris vt no. Bar. in. d. §. ad hoc. quod tibi dixi quod si dicitur citat et mittat procurator: qui non comparet et contumacia dicitur illi procuratoris. Fallit in quatuor casibus. primo fallit quod casus fortuitus contingit in persona pro curatoris propter que non potuit comparet. vt. l. cu a matribus. C. qui pe. ty. Fallit secdo quod in psonas procuratoris non contingit casus fortuitus. tñ aliud impedimentum est de iure cõi excusans. secus si sit impedimentum excusans cum de iure specialit. vt de clar. Barto. in. d. §. ad hoc. Tertio fallit sicut dicitur meum vbi requiritur dolus domini in missione in possessione et secundo decreto in personalibus. vt. l. fulcinius. §. quid sit latitatio. ff. ex qui. cau. in. pos. eatur. nam constituere procuratorem quod non compa ret est culpa. vt. l. eil qui re. in. ff. commo. r. l. cum plures. §. seruum. ff. loca. ideo ex contumacia pro curatoris non fit missio dñm. Ita tñ propter id est fallentia vt videtur quod verus est dicere quod est contumacia domini et non procuratoris licet non sit ta lis propter quod sit missio et secundo decreto. Quarto et vitimo fallit quod procurator: talis constituitur a dño qui communi opinionem reparabat idoneus. nam hoc casu dñs constitutus liberabitur a culpa. vt. l. arge tum. in. ff. de mo. hec tñ plurimum non sufficeret in via in qua proceditur contra carere culpa vt in missione et primo decreto que fit etiam contra ab sentem et probabilis causa vt no. in. l. ignoscere. ff. de rest. mili. Sequens articulus est vtrum contuma cia procuratoris nocet dño. in quo articulo Bar. plenius locutus est in. l. j. §. si procurator: ff. si quis ius di. Iste sunt communes conclusiones et non vere quando non factum procuratoris prima facie fo nar in delictum vt non comparet ad iudicis man datum. tunc si agitur de his que sunt modici pui dicit vt mitti in possessionem et primo decreto contumacia procuratoris nocet domino. casus in hac lege que ita committitur intelligatur. Si ve ro agitur de his que sunt magni puidicij. vt est missio et secundo decreto contumacia procurato ris non nocet domino vt. l. hoc amplius. §. fin. ff. damno insec. et in. l. cum usufructuarius. ff. si ex no. pa. cau. aga. hoc vitimum fallit nisi dominus scias procuratorem hoc non fecisse non purgant eos moram. vt. l. iij. C. de exaci. mili. anno. lib. r. Et ita intellegit Bartol. non solum in prin. ff. de proci ra. Sed tunc nocet domino propria contumacia in non purgando non autem contumacia pro cu ratoris. he sunt conclusiones in quibus commu niter transeunt ignorantibus et non vere. Et primo falsa est illa conclusio sicut do. meum quod ex contuma cia procuratoris fiat missio et primo decreto con tra dominum allegatur ille ter. vbi est casus ad li teram in contrarium qui ter. non vult quod ex sola contumacia procuratoris fiat missio. sed dicit quod

post primaia procuratoris iudex debet deliberare an debeat mitti ex primo decreto et considera re an dñs sit indefensus quasi sentiat quod sola cotumacia procuratoris non facit videri dñm indefensuz Is est dicit indefensus p quo generaliter vocatis amicis et conuictis nemo apparet. litem ait po ro. §. in. cum. l. seq. ff. qui. et cau. ma. et. l. hoc auo rez. §. i. ff. qui. cau. in. pos. ca. et no. glo. in. l. q. co. ti. Item non est vera conclusio quod in bis que sunt grauis puidicij contumacia actoris non nocet domino pro hoc allego vobis casus in. c. suborta. de sen. et re iudi. vbi propter contumacia procurato ris fertur sententia diffinitua contra dominum que est magni puidicij Ange. qui cognouit dicta Bartol. non est vera dedit aliam doctrinam nec distinguit an sonet in delictum vel non dicitur nec inter ea que sunt magni vel parui puidicij. Sed prima conclusio eius est ista quam etiam se quitur Bal. vbi requiritur vera domini contuma cia hoc est dicere dolus domini contumacia pro curatoris nec domini nec nocet domino ideo ex contumacia procuratoris nec dominus mulctat nec excluditur a beneficio appellandi in hoc vtri mo de beneficio appellandi Bartol. idem tenet in alia ratione quia beneficiu appellandi est magni puidicij. Secunda conclusio. Ange. est vbi iussit ficta contumacia domini contumacia procurato ris nocet domino. quia contumacia procurato ris est ficta contumacia domini. Et hac conclusio sequuntur insinuat illationes in practica. prima est quod si procurator: actoris deseruit causam co demnabitur dñs in expensis et contumacia pro curatoris hoc intelligit Jumo. extra vt lit. non con test. c. j. Bar. vero in. l. j. §. si procurator: ad fi. C. man. videtur contrarium dicere dicens quod sicut ex pro curatoris contumacia dominus non mulctatur. vt in. l. j. §. si procurator: ita nec condemnatur in expensis vel interesse quia illa duo a pari pcedit. vt. d. §. si procurator: et seq. Item sicut in manda ro generali negotiorum non continet delictum. vt l. si procurator: ff. de condi. inde. r. l. si parer. ff. que in frau. cre. ita nec in mandato vnius cause intele gitur mandata contumacia in aliqua parte. Sub dit tñ Bartol. singulariter ibi quod hoc casu damna tur dominus per vlam excipendi. quia poterat si bi denegari audientia donec soluat sibi expensas vt delictum procuratoris facilius nocet domino vt causet exceptionem contra dominum qua actio ne vt dicitur in delicto in faciendo dominus meo in hoc articulo allegando dixit distinguendum inter expensas ratione victorie et ratione contumacie. si querimus de expensis ratione victorie contuma cia procuratoris nocet domino si dedit speciale mandatum ad causam alias si contumacia non nocet sententia lata contra procuratorem dicitur tara contra gestorem sine mandato et non pre iudicaret domino nisi ratum haberet. vt. l. in. §. si pulario ff. iudi. sol. quod est falsus. vt in. d. c. subor ta. In expensis vero que veniunt ratione absencie Raph. sequitur Bar. quod contumacia procuratoris non nocet domino per suas rationes. Secundo se quitur ex dictis Ange. quod concedit cum Bart. in illo articulo procurator: non appellando infra decem dies puidicat domino mouetur tamen de uersis rationibus Bart. hoc ideo quia non appel lare non sonat in delictum Ange. hoc ideo quod ibi non appellando non requiritur vera domini con tumacia: aduertatis tamen quia est vna glo. qua non allegant. et est multum singularis. in. l. in. ff. si. quando appellat. ff. que dixit quod ita denum no

qualitercūq; imponeretur vel induceretur in genere et in specie non obstante. l. vacuatis. C. de decu. et ista forma complectitur plenissime exemptionem quam no. bene.

Clxxij. Lautela qualiter arbitri sententiarum tribuitur ultima die sui compromissi.

Epe cōtingit qd de lite inter pres fieri cōpromissum voluntariū duraturū vsq; ad certum tps puta duoz mensū r acroz nihil probatur nō prosequitur causam et se absenrar pp qd expirat ei iurisdicō. ita qd actor lz pereat prima instātia poterit de nouo incipere r agere. vt habetur in l. properandū. §. j. de iudi. S; cautela est qd reus expectet vsq; ad vltimū diem qua finitur cōpromissum et petat quod arbitri ferat in lām diffinitiuā qd poterit debet hoc facere. vt probatur in l. si de meis. §. si. cum. l. seq. ff. de arbi. et no. in no. in. c. sup. eo. de appel. et Spe. in ri. de sen. §. nunc videndū. ver. nūquid aut er per Bal. in aut. ci. qui. qd illa assignatio termini in cōpromisso operatur. primo qd bz vim terminū perētoz. scō assignationis termini ad pbandū. tertio qd possit fieri snia diffinitiuā. r ita cōsuluit Bal. S; cōtra consiliū Bal. fuit iudicariū. et ideo cautela est qd reus petat assignari terminum ad probandū actori r qd differat vsq; ad vltimum diem cōpromissi r petat actorē citari ad audiendū suam. r hoc modo sine dubio potest arbitri ferre sententiā absolutoriā diffinitiuā si nihil erit probatum. r ideo in simili qn causa cōmittitur iudici delegato ad tēpus de consensu partium. de quo dic per Bart. et doc. maxime per pau. de cast. in l. admonendi. ff. de iurcuran. r per Ant. de burri. in. c. si. de iurcuran.

Clxxij. Lautela ad hoc qd decem annorum prescriptio que communiter introducitur per statuta non obiter.

In multis casibus quis repellitur ab agēdo vel recipiendo ppter prescriptiōē legale vel statutiariam. r tñ qd pscriptioni renūtiare non pōt. vt no. in. l. j. ff. de vsua. r in l. nemo pōt. ff. de le. j. cautela est qd nec pscriptio possit obesse vt agat r cōueniat in instrumēto qd finita pscriptione itez debet incipiat: et toties incipiat debet quoties pscriptio cōpleta fuerit. vt probat no. in. l. sicut in annos in pn. ibi dicat quoties quis r. c. vt. ff. qui mo. vsu fr. amit. r ita nota. dicit Bar. in. d. l. nemo pōt. in. pe. col. ver. quero statutiū est qd pscriberebat vt dicit qd lz statutiū quo cauet qd pscriberebat debito. r. annis nō posset renūtiare rēti rēntediū est qd agat r cōueniat qd finita dicta obligatiōe decem annorum iteruz debet incipiat per. d. l. sicut in annos. in. pn. r ita no. per Bal. in. l. tempus rez. C. vt in pos. ea. vbi etiā ideo dicit in legato. r quoties scriptum fuerit toties lego. vt. d. l. sicut in annos. et idem no. do. §. lo. in. l. si vsu fructus alterius anni. ff. qui mo. vsu fr. amit. et pro hoc vide oino qd no. Ange. in. l. ceteris in. ff. in. pn. ff. de verb. obli. qd no. Bar. r doc. in. l. j. ff. de vsu fr. r quod dicam in cautela seq.

Clxxij. Lautela qd licet in criminalibus non admittatur procurator admittitur tamen excusator r vide hic alios modos defendendi absentem.

In causa criminali regulariter a relegatiōe supra nō admittitur procurator. vt. l. pñi quoq;. §. publice ff. de pau. r. l. pe. §. ad crimē. ff. de pu. bli. iudi. in rantiū qd etiā patet p hōlio non pot. interuenire etiam si dicat qd veniat pro suo iur. r interesse iura. l. j. in. i. r. i. ff. de li. causa. qd fm veram opinionē nō potest nec debet admitti filio absente licet multi teneant contrarium in hoc. vt no. in dictis iuribus. sed tu potes adhibere per indirectū cautela que tñ. ope. abt ac si admittetur procurator vel defensor. nam si habes iudicē amicū vel nō contrarium qui iudex velit procedere per inquisitionē iura no. in. c. quāliter r qñ. ff. de accu. nā debes ipm adire et nolare testes in secreto qui sunt deposituri fm veritatem pro absente inculparō r dare sibi interrogatoriā in secreto super quibus debeant interrogari quia tunc iudex poterit eos examinare non dico ad instantiam partis sed ex suo officio. et si ex illis arre stationibus apparuerit inculpatum non esse culpabilem iudex poterit et debet ipm absoluerē. vt est casus no. in. l. r. si non defendat. in. ff. de pen. nis vbi dicit qd iudex poterit r debeat etiam inquirere de innocentia rei. et si reperiat innocentem debet absoluerē. r ibi hoc no. Bar. r ideo ipse not. in. l. j. §. ff. de quest. r in. l. is qui reus. r ibi per doc. ff. de publi. Et ideo licet vulgo dici soleat contra de innocentia debet ipsum absoluerē. Et sic cautus quod non appareat ex processu quod iudex fecit ad instantiam alicuius procuratoris vel defensoris qd nō valeret p. d. §. publice. r per. §. ad crimē cū ibi nō. sed iudex debet scribi facere qd illa examinationem fecit fieri et officio quod hō. not. in practica qd illo modo semel audiui amicū meū pōtētia alio mō adiuuari absens reus qd non potest defendere per procuratorem qñ cōmissit tale crimē de quo non posset inquiri. vel pcedit contra ipsum per viam accusationis vel alio modo. qd tunc cautela est qd vnusquisq; sic compareat corā iudice r quilibet de populo potest cōparere et dicat officio iudex nō potestis inquirere vel pcedere contra talem: qd poterit impune occidi vel alia de causa. nam tunc debet ipsum admittere vt no. singulariter Bal. per. l. vbi pactum per glo. ibi. C. de trasac. de quo dic vt ibi per doc. r in. d. §. publicis. et potes etiam vti alia cautela quando crimē dō renūtiari per iudicē vel officialem cōtracte vel velle et ille officialis est amicus tuus. nam potes procurare qd ille officialis pronuntiet reum r det nola testium quipentius nihil sciunt de dicto maleficio. qd tunc examinatis dictis testibus qui de penunt se nihil scire de necessitate debebit illum inculparum absoluerē ex quo nihil probatum est contra eū per. d. l. et si non defenditur. ff. de pe. cū si. sed ista cautela nō pferret vbi pcederet p accusationē. qd tñ accusans volens pbare noiauit testes iudicē qui nihil sciunt de crimine. qd no. qd vidi pcuratores vti hac cautela sed caue ne ipsa vtrius in perniciem anime tue.

Clxxij. Lautela notabilis instruces aduocati qd semper allegat motiua vera r persuasiua.

Ant multi procuratores et aduocati qui in suis allegatiōibus r desensidib; vt videant sapiētes r nō casui losi nō allegant neq; adducunt pro defensione sui clientuli nisi ea que ver

ra sunt et videntur multū vgere r iura adducunt solimodo q videntur cōcludere de necessitate: s; tu sis cautus r nō ita facies si fones iustitiā casus pro deducas: rōnes et iura cause tam q hñ faciunt et cōcludant: qd etiā que nō ita bene faciunt si sūt persuasiua r etiā ducant aliquatē presumptionē et est ratio qd sepñsime iudex mouetur ad iudiciādū per rationem que minus facit r aliquando nihil facit sen valer et non moueretur per rationē vge rē que nō intrat in caput suū. Ita cautela dar do. Ant. de bur. c. per tuas. qui. ff. sint legi. r teneas qd sit vtilis. qd sepñsime expertus sum.

Clxxij. Lautela qñ ille qui debet mitti in possessiones vel ille qui emit rē affinis facit citari habentem ius quibus verbis vterur in citatione.

Petens se mitti in possessionē facit contradicere et contradicere compariur et fuerit repulsius tempore iustis de mittēdo nunq; admittetur amplius ad contradicendū tpe iustionis nam nec auditur si velit appellare. l. vnica. C. si de mo. pos. fuerit appel. qd singulariter limitat Bal. in. l. si. C. de edi. diui adri. rol. videlz qd ita demum appeller iste cōtradicere qñ se opposuit non citatus tpe iustionis vel etiā si fuerit citatus sub conditione vt si habeat ius cōtradicendi comparet sed si fuisset citatus simpliciter qd deberet cōparere ad contradicendū: tñ heres vel alter q fecit eū citare p legitimo contradicere nō admittere tunc postea ad dicendū qd non esset legitimus contradicere: allegat no. per jmo. in. c. cum inter de excep. et idem no. Bar. et doc. in. l. si cui mulier. ff. sol. ma. et Bal. in. l. si suspecta. de inof. testa. et do. Ant. in. c. exhibita in antep. col. de iudi. et cano. nulle. in. d. c. cū inter. facti qd no. Bal. in. l. resamēta. in. ff. C. de testa. et ang. l. j. §. bec stipulatio. in. viñ. col. ff. si cui plus qd per. l. fal. Et ideo si statutiū dicat qd propinqui h collateralis pñt se presentare sup venditionibus vsq; ad certus tps. et elapso tpe emto: denuntiat alicui affini qd si se vult presentare sup venditione predicta dō cōparere iste affinis cōparet emto: videns qd affinis cōparuit opponit quod non pōt: qd lapsa sunt tpa comparendi. dicendū est qd si iste emto: citauit cum probabili et citatio fuit facta pure r non conditionali der r specialiter fuit facta illi affini qd emto: non poterit postea opponere exceptionem inbabilitatis. r idem est dicendū si statutiū dicat sicut est padue qd affinis vel vicinus nō possit presentare quendā nisi sibi denuntietur r emto: denuntiant r sibi pure: qd tunc non poterit opponere de inbabilitate qd citando ipm simpliciter videtur reputare ipsum legitimū contradicere vel presentatorem. r idē esset dicendū si statutiū diceret sicut est peruli r tenuisi. qd propinqui ita demum admittantur ad presentandū si sint ciues vt intelligant esse ciues si sustulerint onera r functiones et emto: citauerit quendam ciuem tenuisimū per priuilegium cōmorantem alibi et nō sustinentem onera r functiones tenuisimū r citatus cōparuit nō poterit citans sibi opponere qd nō sit habitus ex forma statuti et quo videtur approbasse ipsum citando simpliciter. qd paria sunt exceptiones non cōperere r non posse ipsam opponere. vt est gloss. no. in. l. habebat. ff. de manu. test. Et ideo sic cautus in casibus predictis r in similibus qñ vis specialiter aliquem citari facere vt concipias conditionaliter citationē hoc modo. videlicet citet talis

vt compareat si bz ius comparandi vel aliquid sciendi vel presentandi vel si sua putauerit interesse quod nō creditur debeat cōparere r non dicas vt facimur ignorantes. l. c. compareat talis vt si talis vult presentare debeat cōparere ad deponendum pecuniā vel aliud simile faciendū. qd tunc videt approbasse personā suā vt dicitur est qd sig. no. quia valde vtile r quortidianū. Et cautela precedēs est vtilis etiā ad aliud r ex ea potes sumere aliā cautela qñ tu qui es laicus vel etiā clericus velis conuenire vnū clericū corā iudice seculari. nam ex regula est qd actor sequitur forum rei. vt in. c. cum sit generale. de fo. cōpe. r in. l. h. C. de in. om. in. et ideo volens conuenire clericum debes adire in dicem ecclesiasticum vt in. c. si diligenti. de fo. cōpe. nam potes per indirectū trahere clericū ad forum laicū videlicet hoc modo. Citetur clericus non simpliciter qd tunc deberet citari corā iudice ecclesiastico vt dixit sed citet si sua putauerit interesse vel si pretendat aliqd ius quo casu videt si comparet qd sit actor r nō reus et per cōsequēs debet citari iudicio laici. Et quo sequit vnus aliud quod si heres vult facere inuentarium iura. l. h. C. de inu. deli. vel tutor vult facere inuentarium pro pupillo. iura. l. tutor qd reperit. ff. de administr. tuto. vel vult citare creditores r legatarios et alii qui reperiuntur laici. et aliqui reperiuntur sacerdotes vel clerici ne habeant causam aduicū iudicem ecclesiasticū faciat eos citari per laicum hoc modo. si sua putauerit interesse. qd tunc valebit dicta citatio. vt voluit Ang. in. l. j. §. bec stipulatio. ff. si cui plus qd per. l. fal. in repetitione sua. et vide circa hoc qd no. Bal. r pau. de cast. in. l. resamēta omnia. C. de testa. sed tamen tutius est in casu vt iudex laicus requirat iudicem ecclesiasticum vt citet clericum vt compareat coram ipso et citet r presentet conditione si sua putauerit interesse. nā regulariter qñ vnus iudex vult citare subdituz alterius tutius est quod non citet sed requirat iudicem proprium qui citet eum. vt habetur in. l. oēs. §. verum si apparitor. C. de episco. et cle. et in. l. a dino pio. ff. de re iud. r per Bar. in. l. j. ff. de requi. reb. Et ista cautela est quod quis promittat post xxx. vel centum annos. nam si promitteret etiam post centū vel mille annos teneretur post dictum tps: vt probatur in. l. centesimis. ff. de ver. obli. et ibi hoc no. Ang. qd tenet qd si promitteret post centum vel mille annos anteriori tpe nunq; prescriberetur per illum ter. r allegat etiā rationē qd afdicē agi non pōt. ergo nō currit prescriptio vt in. l. j. ff. de diuer. ritem. pscrip. Potest dari etiam cautela in casib; in quibus pōt renūtiari pscriptioni vt inducatur tacita renūtiatio. videlicet qd dicat in instrumēto locationis vel alterius contractus qd debito: promittat cōtenta in instrumēto hērata et firma r nunq; illo tpe p facere vel venire a liqua ratione vel causa nam p dicta verba pperuoc. Inducitur renūtiatio pscriptionis. ita dicit Ang. no. in. l. j. ff. de vsu. r pro hoc videtur esse reu. scdm Ange. et Bal. in. l. qd si nolit. §. sicut ita. ff. de edi. edic. qui allegat. scdm Bal. ibi quod vbi in promissione apponitur verbum quando cōtēta vel verbum perpetuo nunq; currit prescriptio statutiaria vel legalis. qd intelligit qd talis est prescriptio cui potest renūtiari. et ita consiliū Raph. §. ut se. quendo doctrinā Ang. quā dicit esse reu. et singularem. r non allegat. d. §. sicut Bald. scdm alias rationes r consiliū in cap. proposita quæstionē vbi mibi no. singulariter Ang. qd bene no. qd regulariter in instrumentis dicta verba solent apponi.

pellari vt in l. vnica. C. si de momē. pos. sic. appel. qd a sententia lata in saluiano interdico appellari non poterit...

Cautea pro spoliato contra spoliatozem.

Regula est qd spoliatus ante oia est restituendus. vt. l. si quis a se fundus. C. ad. l. iul. de vi. et in. c. j. de resti. spo. etia si spoliatus esset pdo. vt est rex. in. c. in literis. co. ri. qd intelligit nisi spoliatus pariatur agere...

Cautea quod de liquido ad non liquidum ad mittatur compensatio.

Dis qd vulgariter dicitur quod de liquido ad non liquidum non debet fieri compensatio. vt habetur in. l. si. C. de compensa. et in. §. in bone fidei. in. l. i. de ac. Sed ego do tibi vna bonam cautelam singularem per qua de liquido ad non liquidum poterit opponi compensatio...

Cautea pro libellante.

In libellis solet comuniter apponi vna clausula qd aduersarius fuit interpellatus sepe et sepius extra iudicium vt faceret id qd petit quod facere recusauit. qd clausula secunda aliqui...

nd est necessaria qd interpellatio similiter necessaria non est. sed de vbanitate. vt. l. quida bibeo rus. ff. de ser. vba. p. ed. vbi th dicit loquaris cum bybero. et tu dicas qd immo vtilis est et cauti qd apponatur...

Cautea qualiter socius teneatur socio restituti rem communem.

Epe contingit qd sint duo fratres vel socij qd habent rem communem puta domus vel molendinum que res indiget reparatioe et vnus eorum vult reficere et alter eorum non vult contribuere ad expensas. cautela est multu singularis et vtilis qd ille reficiat rem qui vult suis sumptibus et petat sumtus sibi restitui ab alio socio...

Cautea est in iudicialibus qd pars contradicenti expresse alias tacendo sibi preiudicat.

St dubium an tacēs videatur consentire vt habetur in reg. iur. qui tacet. et in. l. filius. §. unius. ff. de procur. et per Bar. plen. in. l. que doctis. in. si. fo. ma. Sed vera conclusio est qd tacens in iudicis videtur consentire vt no. Bar. in. l. j. C. de re. lra. Et ideo cautela est quado fit aliquis actus in iudicio contra vnu ille semper respōdeat et dicat quod ipse non consentiat. Et ideo boni procuratores faciunt scribere me presente et non consentiente vt dicit Bar. in. d. l. j. vel melius est dicere qd in parte et in partibus facientibus contra se non consentit. et istud pro cedit qd actus fit per aduersarium sed si actus fiat per iudicem in iudicio contra vnu non sufficit qd ipse non contradicat nisi appeller vt singulariter dicit Inno. in. c. qd ad consultationem. de sententia et re iudic. et sequit Ange. de per. et Jo. de imo. in. l. lile a quo. ff. de testamēto. ff. ad treb. Circa hoc tamen vide rex. qui videtur facere in contrarium. et ibi Bal. et Pau. de ca. in. aut. si quis litigantium. in. princ. in. vcr. contradicat. C. de epi. au. Sed dic si actus fit per partem in iudicio sufficit dicere non consentio. Sed si fit per iudicem. tunc aut est talis a quo possit appellari ita quod si appeller transit in rem iudicata et tunc non sufficeret dicere non consentio nisi appelleretur. ita intelligit Inno. aut ab actu in...

Practica istius cautelle semel tunc nit corā magno iuris perito. fimo domi no guidone d rube fori egregio fra cie cancellario. nā cum quida reficere vult cellare re gic velle t e perrare lire ras regias vt cōpellere tur socij socio referenda re expensas factas per vnu socioz in qda molendino. in terrogauit dñs cancellarij quor sit menses elapsi post hanc refecionem factas. in. d. molendino. Rndit reficere. dñe in. menses tunc dñs cel. vt erat vir pdrim mi genij. rit. Non est op' literis. hinc socio fecit hanc refecionem in molendino qd factus est domus dicit molendinū. et qd io qd suus no refudit expensas dicte refecionis. Et hoc facta fuerit me iohāe gradibus i regia cancellaria p hre.

dictis non potest appellari sicut regulariter ab interlocutoria de iure civili nō appellat. et tūc nō requirit appellatio sed sufficit contradictio.

Cautea qd rursus sit relinquere alicui in codicillis qd in testamento.

Si aliquis velit tibi relinquere certā pte bonoz suoz qd est melius et vtilius an qd relinquat p codicillos vel p testamētū et prima facie vñ qd sit meli' qd relinquat p testamētū. qd illud fit cū maior solennitate qd codicillis. vt pba' in. l. hac bzvtilita' cōsultissima. C. de testa. in. l. i. ff. C. de codicillis. Sed tu dicas qd rursus est relinquere p codicillos qd per testamētū nisi forte qd vellet instituire heredes de qd in codicillis fieri nō pōt. l. in hereditate. C. de reuo. de codi. Et est ratio qd testamētū p aliud testamētū nū semp rīperct. vt in. l. san. cimus. C. de rell. in. l. testamētū si qd in principio testamētū. de leg. iij. Sed codicilli et oēs li primo facti nō tollunt p alios codicillos qd sic codicilli et rē postea neqz per aliud testamētū sequens nisi oēs nota expse dicat. vt est rex. in. l. i. de codi. §. non aut. Et rē tali cōno. Spe. in. ri. de instr. ed. in. §. cōpeditose. in. ver. hylō vñt sed id cōsideres. et qd tutius sit relinquere p codicillos apponen rōne p dicit tēnet Spec. in. d. ri. de instr. ed. §. vi. dō salem fo de impugnari de ver. et no. p tutius est. et ideo iudicio lausulaz cautus vt cōsulas qd potius relinquatur per codicillos alios qd per testamētū.

Cautea pro testatore volente qd de eius vltima voluntate non constet nisi post mortem.

Alti sunt qui nolunt qd voluntas vltima sit nota alijs nisi post mortem suā ppter aliquā iustas causam: vt habet in. l. de pupil. substi. in. §. si qd aut fo: midolofus. et faciūt testamētū in scriptis clausum et sigillari et scriptum iurata. l. hac cōsultissima. C. de testa. sed tu aduertas et sis cautus: qd periculosum est facere talia testamēta. Nam si moreretur viuo testatorē vel etiaz post mortem ante eius aperturam vnus de rellib' qui nō possit cognoscere suam subscriptionē et sigillū nō valeret testm. vt singulariter not. Bart. in. l. i. in. princ. ff. quemad. test. aperi. Et ideo debes vri hac cautela qua sepiissime vñ sum vt testator: cōuocet vnum notariū qui non sit de rellibus supra dictis et duos vel tres testes alios vt faciat quod cuiuslibet dictoz testm qui se subscripserit et sigilla uerunt recognoscant subscripentes et sigilla in p'sentia duozū vel trium testm et dicti notarij et roget dictū notariū vt cōfiteat vñ instrumentū de dicta recognitione subscriptionum et sigillozū et erit securus qd non erit opus alia recognitione et hoc modo nō erit periculum de quo. §. et potest etiā alio modo prouideri vsqz et testator a principio a quo se subscribunt testes et ponunt sigilla adhibeant notariū et testes qui sunt rogari de dicta subscriptione vel sigillis. et de hoc fiat scriptura publica. qd illa p'babit sufficiētē. et hoc ponit Bar. in. d. l. in. princ. ff. pcedes cautela melior est. et erio pōt et aliter puideri qd testator: vellet testari in scriptis et nō curaret qd testamētū esset secretū qd tūc posset facere publicacionē fieri co rino. vt no. Bar. in. d. l. i. in. §. si dubitetur. Circa quod adde quod dicitur in seq. cautela.

Cautea pro bannito qd possit liberari a banno non obstante statuto id prohibente.

Quado est prohibitū qd alii cui cōdenato nō pōt fieri remissio pe ne vel aliqñ qd est bannitus vel rebelis et nō pōt absolui a banno vñ rebelione: si cōtingat qd est bannitus vel rebellis et aliqua causa cōgratitudinis debeat rebanni vel absolui: nō pōt stare pmissio vel statuto in cōtrariū ego do tibi vna cautela: videlicet vt d'et sibi terminus ad soluedū vsqz ad certū annos vel fiat sibi saluus cōduct' vsqz ad certū annos et hoc nō p indirectū poterit cōsequi in reuocōne suā istud p'bat in. l. cū beres. in. §. j. ff. de sta. lib. et in effectu vult ibi do. Bered. de plūbino. et ita vidi obseruari in ciuitate vnetiarum per consiliū de decem

Cautea pro chirographis mercatorū.

Eratores de mercib' suis sepiissime nō faciūt conficere instrumenta publica: sed priuata scriptura faciūt que dicitur chirographus vel etiam vulgo appellatur scriptura de manu: sed est piculo sus cōsiderē d' dicto chirographo nam requiritur qd interueniat subscriptio trium testium alio non valeret quando est scriptura priuata non cōfecta manu notarij vel publice p'sone vt est rex. in. aut si quis. vult aut. de pone. C. qui pot. in. pigno. habe. Nam si aliqñ testis qd se subscripserit moriat illud chirographum nihil p'babit nisi vt dixi sit scriptum per manū publicā vel habeat sigillum appensum: vt est casus not. in. c. n. de si de instr. et ibi ponitur per oēs doctos. de ista materia et est glo. valde notabilis que ita dicit in. c. inter dilectos in versi. publica manu eo. rit. de fide instr. et ideo tu sis cautus qd non recipias chirographū nisi sit scriptū manu notarij ad b' rogat vel nisi apponat sigillū p'mittentis. sed si poteris facias conficere publicum instrumentum facit ad hoc qd dicitur est in p'cedenti cautela.

Cautea adhibenda circa presentia testm in testamento ceci et aliorum.

Testamētis debebat olim heredis institutio precedere: vt in. l. de leg. j. §. si b' d'is. hodie non pōt precedere sed seq. immo cōiter solet seq. legitima d'cedo in oibus aut alijs bonis suis et. vt in. d. §. ante heredis. Sed caueas qd etiā hodie regit' qd p'cedat b' d'is institutio in testamento ceci et nisi p'cedat nō valet testamētū. vt est casus in. l. hac cōsultissima. C. qui testa. face. pos. vbi ponit forma testadi per totum et impato: ibi mādāt qd illa forma ibi tradita debz obseruari qd est vt primo heredes institutio p'cedat: et hoc tenet ibi l. y. et doc. licet aliqui cōtra. Sed tu vt cuius res opinionēz periculū facies quod p'cedat heredis institutio est etiā id periculū in testamento ceci et in quocunqz alio testamento in scriptis qz non valet si oēs testes non fuerunt presentes vsqz ad finem donec omnes se subscripserint et sigilla uerint. et ideo cautela est qd claudant in camera ita quod non possent exire et stent presentes donec vterius se subscripserint et sigilla uerint. quod not. qd vidi aliquos notarios imperitos permittere quod recedat aliquis testium postq se subscripserit et sigilla uerit et male.

Cautea pro bannito qd possit liberari a banno non obstante statuto id prohibente.

Quado est prohibitū qd alii cui cōdenato nō pōt fieri remissio pe ne vel aliqñ qd est bannitus vel rebelis et nō pōt absolui a banno vñ rebelione: si cōtingat qd est bannitus vel rebellis et aliqua causa cōgratitudinis debeat rebanni vel absolui: nō pōt stare pmissio vel statuto in cōtrariū ego do tibi vna cautela: videlicet vt d'et sibi terminus ad soluedū vsqz ad certū annos vel fiat sibi saluus cōduct' vsqz ad certū annos et hoc nō p indirectū poterit cōsequi in reuocōne suā istud p'bat in. l. cū beres. in. §. j. ff. de sta. lib. et in effectu vult ibi do. Bered. de plūbino. et ita vidi obseruari in ciuitate vnetiarum per consiliū de decem

q fecit salmū cōductū repellī vsq ad centū annos q nō poterat eū absoluerē fm leges suas.

Cautela pro illo qui emit fundum sibi debetē decimam si iterum illū vult reuendēre quomodo faciat ad hoc q decima sibi maneat.

Aliquis emit agrum vel fundū sibi debentē decimā r deinde vult reuendēre dictū fundum debet esse cautus si vult q remaneat sibi decima q hoc exprimat in veditōne sua alias veditō simplici r trāsfret decima in emtoze fm Jac. de arc. que seqtur do. Bndi. de plūbi. in. l. si is cui. in. ff. de ita. lib. p. illi. r. q. Alberi. de ro. tene at cōtrariū in. l. scie. §. matre. ff. de fun. instr. r. in l. inter antiquā. C. de vsufu. vbi oino vide r p ista opūione videt esse rex. in. l. si quis edes. in. p. inci. ff. de ser. ru. pre. r. id sis cautus vt dixi vt in vendi. tione tua exptas decimā idē dico de iure patro natus vt vult Alber. in. d. matre. r. idē dicas de ser. ui. per. d. l. si quis edes.

Cautela q nō debeat itari sentētie arbitri.

Set a sentētia arbitri nō pos sit appellari. vt. l. diem pferre. §. itari. ff. de arbi. vbi habet p̄itari dicitur sentētie siue sit equa siue iniqua r̄i cau tela est p̄ quā q̄s nō cogit itari si doce at ipsam euidenter iniqūā esse et appareat euide ter de lesione. q̄ tūc poterit dicitur sentētia officio iudicis reduci ad arbitriū boni viri fm l. hosti. in. c. ii. extra de arbi. r. archi. n. q. vj. iudicibus ip quo facit. c. ex parte. r. c. exposita qui. eo. ti. r. hoc tenet etiā Glincen. in. d. c. exposita q̄ dicit ita obseruari. r. idē dicit l. hosti. in. summa de arbi. §. p. ver. q. r. et spe. in. rit. de arbi. §. j. ver. est autē differētia q̄s est ve ri. si cōtradictū fuerit. j. r. dies fm Archi. in. d. ca. nō. iudicibus r̄ tenet etiā do. Anr. de bu. in. c. quin taualtis. de iure iur. r. ibi Jo. de Jmo. r. c. venies. eo. ti. r. in. d. c. exposita. r. in. dicto. §. itari. r. p. Ang. r. doc. in. l. seruus plurimū. §. ff. de leg. j. r. p. legislas in. l. si fo cietatem. §. arbitrorum. ff. pro lo.

Cautela ad annullādū p̄cessus episcopoꝝ pro cedentes contra suos feudatarios.

Volent cōiter epi post acceptaz epatus possessiones pponere edicta in valuis ecclesie q̄ si est aliq̄s feuda rarius eccleie debeat cōparere ad pe reditū inuestiturā. f. annū iuxta. c. j. r. n̄ quo tpe mil. inuesti. pe. deb. in. vsi. seu. et in casu q̄ nō venit infra dictum tps monēt eos q̄ veniant assignādo sibi aliquos dies puta nouē r̄ tres pro primo r̄ tres p̄ sc̄do r̄ alios tres p̄ tertio termi no r̄ p̄ emtoꝝ r̄ casu quo nō veniat ltra dictū tps et n̄ p̄t ex t̄nc r̄ ex t̄nc p̄t ex t̄nc eos. p̄uāt seu disuis. Aliq̄ epi volētē vti cau. melioꝝ elapso ter mino p̄uāt vasallos suos r̄ postea cōferūt feudū aliq̄s. Sed tu aduerte q̄ ista practica non est bona nec aliq̄d valet. r̄ est ratio q̄ imp̄ossibile est q̄ va fallus habcat aliquā iustā cām nō cōparēdi iuxta q̄ est pupillus vel q̄ est infirmus. vel q̄ absens vel p̄ p̄ter aliā cām silem. vt est ter. in. c. sancimus. in. d. ri. quo r̄p̄o. mil. r̄ ad hoc vt vasallus p̄uatur seu do p̄pter inuestiturā nō peritā tpe debito requi rit iustā q̄ ipso iure nō cadit a iure suo. vt p̄batur

in. d. c. sancimus. r̄ ibi no. Bal. et do. Ja. de alia. et doc. et ideo talis snia d̄z ferri p̄ iudicē cōperētē: alias est nulla. vt in ro. ri. C. si a non cōpe. iudi. er. in. c. ad nostrā de cōsue. r̄ in. c. ac si clerici. de iudi. sed q̄ est q̄stio inter ep̄m vasallū videt si vasallus cecidit a iure suo. vel si d̄z p̄uāt p̄pter inuestitu rā non peritā ob aliā cām d̄ns seude non p̄t esse iudex. r̄ sic est in cōperens q̄ talis cā d̄z terminari per pares curie. i. cōuasallos eiusdē d̄ni vt est glo. ordi. r̄ ibi per oēs do. c. ceterū de iudi. r̄ habet. p̄ glo. r̄ doc. in. c. j. §. p. de p̄bi. seu. alie. per §. c. r̄ ita al̄s vidi iudicare r̄ bene d̄z ep̄os p̄uantes sua sen tentia vasallos suos ex eo q̄ fuerint iudices in cō p̄etēs r̄ inuestiture facte de dicto feudo ab aliq̄s fuerunt declarate nullē. d̄. sentētie r̄ ideo sint cau ti c̄pi ne pronuntient p̄ se contra vasallos suos sed eligant pares curie. i. alios vasallos suos r̄ fa ciant quod illi pronuntiant quod no. perpetuo q̄ multi errant in hoc patiuntur ep̄os auferre seu da sua indebitē.

Cautela pro illo qui est de domo regia q̄d possit regnum petere.

St dubius an regnū trāseat p̄ successionē vel per electionem de hoc habet in. c. venerabile de electi. r̄ in quibusdā regnis est cōsuetudo q̄ trāseat p̄ successionē r̄ ita cōiter est in italia. Sed maius dubiū est vsq ad que gra dū successionis trāsmittat regnū r̄ videt q̄ vsq ad sc̄rri vel vsq ad decimū ad plus iuxta nota. in. stit. de serui. cogna. §. ff. r̄ in. l. iurisconsultus. ff. de gradibus. Sed dicas q̄ transit in infimū vsq ad ceterimū gradū r̄ vltra in tantū q̄ si mox rex vel princeps alicuius regni deficiētibz agnatis suis vel cognatis si reperit vnus de sua familia seu do mo ille debet succedere in regno. vt singulariter no. Bal. r̄ Ja. de alua. r̄ not. q̄ mox princeps. q̄ tūc ille qui est de sua domo licet sit pauper r̄ n̄ de bet esse cautus r̄ petere regnum.

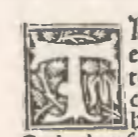
Cautela quō quis possit eligere seipsum.

Adinus pridie in. c. cum in iure de elec. glo. q̄ dicit q̄ nō p̄t elige re seipsum q̄n̄ dāt sibi p̄as eligēdi. et est glossa filis in. l. plene. ff. q̄d cuiusq̄ vniuer. no. r̄ alia. vii. q. j. qui episcopa tum. r̄ p̄batur in. l. si mandauero. §. si tibi. ff. ma. et in. c. si. extra de insti. Sed q̄s essent plures elec tionarii qui haberent eligere posse vnus electio narius seligeret ab aliq̄s cōsentire electiōi de se facit r̄ talis cōsensus cōnumerabitur in nume ro electoꝝ. vt est casus in. d. c. cum in iure. quia hodie nō est correctum. et p̄cedit nisi electio esset per viam scrutiniū. q̄ tunc non posset cōsentire v̄ eligere seipsum. vt est casus in. ca. cum ana. de elec. quod ita debet intelligi. vt ibi not. per docto. sed quando vnus electionarius sperat q̄s aliq̄ electo res eligant ipsū non sit p̄sumus qui faciat electio nem si potest. quia non potest eligere seipsum. re putaretur enim ambitiosus. vt no. in. d. c. cum in iure. sed expectet si eligitur per alios et tunc con sentiat electioni. de se facit vel si cogitur primo eligere q̄ forte bz primā vocem in capitulo iuxta c. auditis. de elec. debet esse cautus vt eligat illum quem verosimiliter vel nullus vel minor pars eligeret quia si postea eligatur ab aliq̄s poterit va riare et recedere ab electione facta per ipsum et cōsentire electioni. facte de se r̄ sic erunt quatuor

In italia immo v̄ r̄o etiā in r̄spaniā in regno francorū.

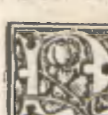
per consequēs maioꝝ pars r̄ hec p̄bant in. d. c. ius in iure. in. rex. r̄ glo. r̄ ibi per Jo. an. r̄ d̄m Anro. r̄ docto. q̄d no. tu scholaris q̄s sunt electionarii sis cautus vt electio cadat super te.

Cautela q̄d etiaz in casibus in quibus alias nō tenetur venditor de euictione. si adhibeant sem per tenebitur.

Ria faciunt cessare periculum euictiōis. vñ omnia denūtiatio em toꝝ. al̄ez eius absentia. r̄ ceterū iudi cis iniuria. vt. l. emtoꝝ. r̄ C. de euic. et habetur in. l. si p̄ imprudētia. ff. co. ri. Sed aduersus hec oia potest emtoꝝ vti cautela vt sit securus nā p̄ p̄ctio q̄d p̄ pena dupli et etiā pro sumitibus liris. vt. l. in instrumēto veditōnis per pactū a veditō re remittat emtoꝝ. p̄t etiā renūtia re iuri suo ex regula generali. r̄ adicias in instru mēto q̄d emtoꝝ nō possit dici vel opponi vel al legari q̄d sentētia fuerit lata per eius iniuriam v̄ per emtoꝝis negligentiam. vel absentia vt pro mit tatur refectio damnoꝝum sumitū r̄ intereste que subh̄erent in iudicio r̄ cetera fm Ang. qui ita not. in. l. emtoꝝ. C. de euic. Alia cautela i materia cui ctione possessionis euictio. sed t̄si ratione p̄p̄ctia ris vt est casus r̄ ibi per Bar. r̄ doc. in. l. h. ff. de act. em. et ideo cautela est q̄d emtoꝝ in instrumēto em tionis faciat venditorē promittere de euictiōe siue emtatur proprietatis siue possessio. r̄ r̄ria est quando quis non vult promittere de euictiōe vt dicatur in instrumēto r̄ dicitur venditor dicit et protestatus est. et ita inter partes conuenit quod ipse non teneat de euictione etiam ad pre t̄i restitutionem quia nisi ista v̄ba dicantur licet non teneatur ad interesse vel sumtus teneat ad re stitutiōē p̄t̄i vt est casus singularis in. l. emtoꝝ rem. §. ibidem. ff. de ac. em. quod est no. Quarta in hac materia potest adhiberi q̄d licet regulari ter venditor nō teneat de euictione q̄s emtoꝝ sue cubuit in cōp̄missio voluntario vt. l. si dicitur. §. si compromissore. ff. de euic. r̄ no. in. l. libera quedā r̄ h̄o dora. C. de sen. r̄ interlo. om. iu. r̄ tamen emtoꝝ caute p̄t vti verbis ex quibus venditor tenet. ver ba hec sunt. Et promisit dicitur venditor dicitō em toꝝ de euictione q̄s cū r̄ qualitercūq̄ res ven dita cuiusq̄ ar. glo. no. in. l. cū pena. ff. de arbi. et ita solebat allegare illā glo. ad hoc do. glo. de bon. do. meus. Quinta est r̄ vtilis in eadem mate ria : q̄ solet dici quod dicitur. §. si compromissore non habet locum in compromisso necessario sed t̄si in voluntario. t̄si emtoꝝ debet esse cautus q̄d non eligat arbitrium necessarium ex forma statu ti sine licentia aut consensu venditoris q̄ t̄nc nō posset agere de euictione. vt no. in. d. l. libera. et id ex istis quinq̄ cautelis potes conficere vtilē instrumētū p̄ emtoꝝ in materia euictionis si dicatur sic. et promisit dicitur venditor de euictione siue emtatur proprietatis siue possessio r̄ q̄s cūq̄ em in carur etiam si cuiusq̄ per arbitrium voluntariū vel necessariū electū cū voluntate vel siue vendito ris. et promisit dicitur venditor non opponere v̄ allegare q̄d sentētia lata fuerit iniq̄a vel in iniu riam emtoꝝis vel p̄pter eius absentia vel per negli gentiam vel alio quocūq̄ modo.

Cautela pro officialibus et p̄toribus adhibētibz fiduciosos ad relaxandum incarcerationum debitoꝝem.

otent bonā practicam r̄ cau telā p̄torozes r̄ alii officiales ne rela sent debitoꝝe positus in carceribus ex causa debita p̄ctura t̄m fiduciosio ne de iudicio fisci : q̄ illa durat vsq ad sententiā inclusiue. nā lata snia fiduciosozes lio berantur. vt. l. grece. §. post lre. ff. de fiducius. et. l. cū apud sempromiū. ff. iudi. sol. s̄ d̄it recipere fiducius fore de iudicatio soluedo fm Bal. quia dicit et be ne in. c. dilectis. in. v. col. de appell. q̄ subdit quod quidam potestas qui hoc ignorauit pro cautela in relaxatione quidam carcerari sunt cōdemnas rus in iudicariū. r̄ si torum desolatus.

Cautela p̄ cōpromittente in arbitrium iuris.

abitatio est an arbiter iuriste neaq̄ seq̄ ius cōe an ius municipale. §. quo per Jo. an. in addi. Sp̄c. in. rit. de arbi. §. ex p̄t̄i. in. addi. q̄ incipit Gu. de susa. vbi tenet q̄d d̄z seq̄ ius cōe de ego plenissime dixi in. l. nois et rel. in. §. p̄bū et leo gibus maxima in. vii. q. ff. de v̄b. sig. q̄ nota caute q̄s causa quā habes cōmittere si ius cōe disponit aliter q̄ municipale vt scias qualiter cā sit cōmit tenda : quia poteris faciliter obtinere et aduerfa rius non perpendet.

Cautela ad euitandū incursum penarū iurē dicit vnde vt. l. si quis in tantam.

Ota diligēter tu aduocate vnā cautela per quā poteris facere tuum clientulū obrinere. si em vides v̄rāq̄ partem equaliter p̄bare dic clientulo tu si potens es quod possessionē etiaz de qua est controuersia manu armata ingrediat. et q̄d denuntiet aduersario et veniat ad possessio nē si audet. q̄ si nō veniat q̄ suspicatur est se posse repelli. statim perder possessionē quā dicit se h̄re vt. ff. de acq. pos. si id q̄d. §. si t̄m clientulus tu? erit portio. r̄ si veniat electus ad iudicē dicens. d̄ne iudex talis me violenter de possessione eiecit r̄ cam propria auctoritate ingressus est v̄i peto eū puniri et p̄uāt q̄d si intēdebat habere cū auctoritate p̄ pria ingredi non debuerit per. l. si quis in tantam C. vnde vi. r̄ j. q. vj. placuit. l. licentulus tuus resp̄o debet d̄ne immo sentētia est p̄ me ferēda. eque em probauerā me possidere sicut r̄ ille v̄i meā posses sione non alienā sum ingressus r̄ sic meā possessio nem retinui r̄ aduersarius si quā habebat p̄didit per. d. l. si id q̄d. r̄ ita fecit fieri Rogeri? murine. put recitat Alber. de bob. r̄ r̄kof. in. spe. m. ri. de perito. et possessio. §. j. vbi no. r̄ tamen diligenter cautelas. et istam cautelam no. perpetuo quia est quotidiana et valde vtilis. sed ea non v̄raris vbi posset sca dalum verosimiliter oūri propter. l. qm̄ multa fa cinoza. C. vnde vi. sed vbi non esset scandalum vel periculum futurum verosimiliter nō inuenies me liorem cautelam in hac materia. Item nota aliam cautelam si vis vt amicus tuus cōp̄p̄ndat pos sessionem alicuius rei absq̄ vitio. quam ad se asse rit pertinere et ideo ignozante fac possidētem spoliz a ri et confestim deferere possessionem coꝝam t̄c̄r bus. et sic ea vacua remanente nuntia amico tuo vt vacuam possessionem apprehendat nec per hoc videbitur ratam habere spoliationem nec dicitur rem a directo recipere sc̄dm ea que habentur et notantur in. c. cum dilectus immo vsu cape re posset vt no. ibi gloss. sic patet ver. sed hoc nō est vnde habebit commodum retentionis. vt. r̄ j. q.

Not. for mā litru m̄ri ad v̄ritates emtoꝝis.

diffamari. ff. de inge. et manu. et no. in l. unica. et ne in vi. agere vel accu. cog. et tu infamatus sis...

Cautele ad instruendum fidei commissarium.

Sumus in materia vltimarum voluntatum volo tibi dare vna cautele que est hmodi. Quidam est heres institutus grauatuz post mortem restituere hereditate alteri coheredi...

Cautele ad firmandum donationem inter virum et uxorem.

Donatio inter virum et uxorem regulariter est prohibita ut in toto. ff. de do. inter vi. et vx. et no. in l. do. natio extra co. etia si interueniat traditio est ipso iure nulla. nec est alicuius momenti. vti est tex. in l. iij. §. sciendū. ff. de co. ritu. qd intelligitur qd donas efficitur pauperior: et alter locupletior. vti in l. iij. in prin. et l. si sponsus. §. de causa. et §. seq. ff. de do. inter vi. et vx. et d. c. donatio et est ratio ne mutuo amore se spolient. vti in l. ff. co. ritu. Sed possunt adhiberi circa hoc alique cautele ut valeat talis donatio et non possit reuocari. Prima cautele est qd coniuges faciant sibi mutuam donationem hoc est sibi inuicem recipere videlicet si coniungit alterum premozi alter superites habeat bona sua. qd tunc propter dubium conuenit videlicet donatio ut probat in l. si pater puelle. C. de inof. testat. et ibi hoc singulariter no. l. y. que doc. ibi sequuntur et pro hoc vide bonas glo. l. iij. et inter puitatos in fi. C. de pac. et probatur in l. qd aut in. §. si vir. et vx. ff. de do. inter vi. et vx. et hoc ibi tenet Lud. de ro. in quoda suo singulari qd in cipit pbihi ti inter se donare. non intelligunt prohiberi facere inter se donationem reciproca. Et ista cautele dicitur intelligi et limitari qd donatio recipere. vti est tex. singularis in l. qui iam nupte. ff. de do. inter vi. et vx. fm do. Lud. in. d. singulari vbi subdit per illud tex. quod si ego donassem vxori mee mille et postea hinc ad decemum donassem tibi fundum vtraque donatio est inualida. Item intellige hac cautele qd donatio mutua et non intelligatur esse prohibita etia si dicatur quod sit donatio inter viuos et non possit reuocari fm. l. vbi ita donatur. ff. de do. cau. mox. quia talis donatio statim valida erit et non indiget confirmatione et per ois etia non interuenire traditione post mortem poterit bona perire. Ita no. intellexit pau. de castro declarando dicitur in l. si pater puelle. in fi. Sed aduertit qd hoc vltimum non videtur esse verum. tamen videtur qd immo non valeat donatio etiam mutua: nec etia morte confirmetur nisi ambobus simul decesseribus vel qd alter moritur confirmetur illa que est facta superuenienti. vti est casus de vx. roq. in l. ca hic status in. §. si ambo. ff. de do. inter vi. et vx. ibi cum simul decesserint. et in ver. perinde ibi vbi qd donationem valere. et ibi quia simul decesserint et ibi quia neuter alteri. Et contrario sensu. si alter superuixerit donatio quam fecisset non valeret. Sed dic quod est donatio mutua sub conditione et vnus premoziatur alteri dicitur valere tam donatio inter viuos conditionalis. nimirum si conditio euenit tmi in vno no. valet in alio: qd dicitur conditio. et ita intelligit dicitur l. y. et do. pau. de ca. Sed si facta esset donatio reciproca siue mutua pure inter vi. et vx. et vnus moritur vel fiat diuortium an donatio valide vel confirmetur. vti de ter. in l. cum aurem. §. si vir et vx. et in l. cura hic status. §. qd ait. et in. §. si ambo. eo. ti. Et dicitur cautele est qd fiat donatio cu iuramento. qd per tale iuramentum validari videtur donatio vel facte qd non possit conueniri ex quo seruari pot tale iuramentum sine interitu salutis eterne. vti in. c. si vero extra de iur. et sine dispendio salutis eterne: vti in. c. cu contingat. eo. ti. et istd tenet Barto. in l. si quis pro co. ff. de fidei. et in. l. scius et augerius. in fin. ad l. fal. et fuit opt. originaliter Guil. de cu. in. l. sed si possessor. §. item si iurauero. ff. de iur. iur. et istam opi. tenet etia Jo. de imol. in l. si qd

Inquilinos. §. ff. de leg. et dicit ita se consuluisse et ita reperio esse consulu per alios doc. et p do. rke. cuperari de san. ge. et p do. Anianu de perusio. et consiliu incipit. factu tale est dñs pe. dona. inter viuos. et per quenda do. Bonifaciu consiliu incipit. idem mihi bonifacioz ides bar. tenuit prariu in. l. j. ff. de dona. inter vi. et vx. mox ca. ratio de: qd est extra bonos mores ut ibi in. d. l. si quis p co post prin. et in. l. cu quis decessens. §. tyria. de leg. iij. et ita reperio consulu per do. Jo. papicensem et consiliu incipit. quicquid dicant barbaculi qd nesciunt se nimias fabas comedisse nisi cu dolent ventre. et c. per Ray. de perusio et per do. Ray. de mox. vbi ista dicitur esse valde dubia. et qd nunc teno sine disputatōe qd ista cautele sufficiat qd saltem iurans tenet ad obseruantia iuramentu tenet de bu. in questione nostra in. d. c. cu dicitur circa mediū in ver. et bis decidit qd de donatōe. et forte etiam iuramentu adiuuat ipm contractu et ipm firmat ar. glof. no. in. c. et parte in ver. alicuius ibi. sed si iurauerit non contrauenire tenet veditio extra de consue. et ibi etiam de hoc do. Ant. de bu. in questione nostra in. d. c. cu dicitur circa mediū in ver. et sic non valet p. can. est obligatoriu. de reg. iur. l. vi. ff. dicit qd contra bonos mores dicit qd fieri duobus modis vno modo contra bonos mores naturales ut si iuro interficere boiem vr. l. vcluri. et g. saliter. ff. de verb. ob. et isto modo iuramentu no. valet. et ita loquit. c. non est obligatoriu. Alio modo contra bonos mores ciuiles quia lex supponit quod sit contra bonos mores ut in pacto de futura successione et in donacione inter virum et uxorem et isto modo iuramentum validat contractu per. c. cum contingat. et c. si vero. preallegato. et per. c. ipuis. de pactis li. vj. et ista distincio est contra bonos mores naturales et ciuiles ponit per Bal. in l. pacto qd dora. li. in. xij. q. C. de colla. et per do. Ant. de rof. l. d. c. cu contingat in sua repetitione et de ista questione vide ibi per ois doctos. et per canonistas etia in. c. donatio. extra de dona. inter vi. et vx. et v. de omnino fferendi de sentis consilio. et xv. vbi firmat qd dicit et examinat salte plene. et no. etiam in. l. j. C. de sacrosan. eccle. Et etia cautele potest sumi hoc modo. videlicet qd facta donatōe et ille cui donatu est allegat etiam aliam causam qd sufficit ad donacionem validandam. et donans no. opponat aliquam exceptionem in contrariu et promittit donacionem valere et donarius absoluat. quia tunc si donans veller postea contrauenire sub moueri possit exceptione rei iudicate et est casus cum glo. valde not. in. l. si sponsus. in. §. si vx. vel maritus. ff. de dona. inter vi. et vx. facit. l. iij. §. item queri potest. ff. de re iudica. et quod ibi no. p. lib. Sed si promittatur impedire repetitione soluti. vr. l. iulianus verum debitozem. et l. iudex. ff. de condi. inde. tamen dico qd soluti potest per conditōe in debiti reperi quia d. l. iulianus. et d. l. iudex non procedit in sententia que est lata pro eo cui alter et litigato: ibus donare pbiiberur casus est singularis in. d. l. si vx. vel maritus fm Bal. et l. cum allegas. C. de vsu. et do. Lud. de ro. in suo singulari. et c. qd in apit. in factis qd donatio. Item si possit probari. qd illa lio fuit facta dicta sententia

no. valebit vr. l. c. hi. §. cu lis. et ibi no. ff. de trasac.

Cautele quomodo filius. possit testari.

Filius. regulariter testari non potest etiam patre consentiente vr. l. q. in potestate. ff. de testa. et in. l. q. C. q. testa. fa. pos. et in l. co. ri. in prin. et in. l. ram bi. ff. de do. causa mox. et plene per canonistas de testame. c. ij. Quod fallit si clericus: qd etia si haberet primam tonsuram tmi possit facere testamentu et idē videtur probari in. c. q. nos extra de testa. na. ibi rex. permittit clericis indistincte testari et non distinguit vtri sint in patria potestate vel non. et propterea ibi potest colligi quod clericus etiam exiens in patria potestate sicut ille qui habet primam tonsuram tmi. vr. c. glof. o. in. c. cu voluitate. de sen. et co. possit testari. et hoc voluit hosti. in. d. c. q. nos. et do. Ant. de bu. qui dixit illi rex. habere in oib' ciuilibus ordinis. et sic necdū in presbyteris sed etia si clericus habet primam tonsuram dicitur. qd etia isti appellant clericis. vr. tenet pe. de ancha. et Jo. de imo. in. d. c. q. nos. et per Ja. but. et Bar. in l. sacrosan. cre. C. de epi. et de. videtur dicere quod illud procedit in adquisitis ratione officij et dignitatis ecclesiastice. sed in adquisitis aliunde videntur tenere qd testari non possit et contra eos videtur esse text. in aut. presbyteros ibi quomodolibet ad eorum diuina venientes. C. de epi. et cleri. in dicta. l. sacrosan. cre. ibi quecumq. bona eodem ritu. et pro prima opinione vide glof. singularem. xij. q. vltima quia in gradibus in ver. testandi que dicit quod clericus in potestate constitutus potest testari et loquitur indistincte. et allegat. d. auten. presbyteros et ideo et his filiis. qui vult testari etiam patre inuito potest adhibere istam cautele quod sufficiat saltem primam tonsuram. quod est multum notabile et menti tenendum. Dicit in procedenti vnam cautele per quam filius. possit facere testamentum. sed nunc do tibi aliam videlicet quod pater emanet filium qd tmi ad istuz actū testandi. et in reliquis retineat cum in potestate. quia hoc fieri potest fm Barto. qui ita singulariter dicit in. l. j. §. ff. ad trebel. et licet multi doctores vr. bal. et alij in. l. senium. C. qui testa. fa. pos. teneant contrarium dicentes quod status hominis est indiuisibilis: quia non potest quis esse in vno in potestate et in alio non per rex. in. l. pariter in fin. ff. de lib. causa vbi dicit minime autem pro: pari debeat vr. pro parte quis seruus fiat et ibi not. per doctos. et per not. in. l. j. §. j. C. de la. lib. tot. et in. c. cum in hito. extra de clam. desponsa. et in. ca. per venerabilem. extra qui si. sint legit. sed dictum Barto. potest procedere quod per viam dispensationis hoc fieri possit vr. pro certo actu dispenseretur quod fiat status mutatio. vr. not. in. l. ff. de iure anull. et in. d. l. pariter in fin. circa quod vide. que dicam in sequenti cautele.

Cautele legitimandi filium spurium ad hoc vt non succedat nisi in certa parte.

Cautele est quam sepe deditur parentibus qui habent filios legitimos et naturales et vnum vlt. plures spurios legitimari facere sed nolent quod succederent eis alius filius legitimus et naturalibus pariter nisi certo modo prout eis parentibus placuerit.

nā dicit qd comes palatinus vel alii qd habet pote-
llare legitimādi lz nō possit legitimare q̄tum ad
vniū tñ. q̄ legitimatio est reintegratio totius sta-
tus. fa. cr. l. questrū. cā ibi nō. ff. de adop. r. l. si pari-
ter in fi. ff. de li. cā rī pōt dispūare vt possit succe-
dere certo modo. q̄ ista nō est pprie legitimatio
sed dispensatio. et licet illud nō videatur esse com-
missum comiti q̄ bz potestare legitimādi r̄ habili-
tandi vtiliter p ea q̄ nō. in. l. q̄. ff. de adop. lega. j. be-
ne tñ exerceat rē iure suo lz non possit plus facere
q̄ sibi cōmissum sit minus tñ facere pōt q̄ nō ha-
ber seruare formā sui priuilegii sicut facere debet
iudex delegatus. r̄ ita vult Pau. de ca. in. l. soler p̄-
tor. ff. de iu. om. an. q̄ dicit se alē ita cōsuluisse. r̄ idē
not. ff. de iu. in. l. pacril qd̄ dotalis. C. de colla. vbi oī-
no vide. et vide. d. ff. de pū. in. l. fin. ff. de iure an.
au. r̄ in. d. l. si pariter in fi. et disputatione sua que
incipit statuto pisano cauef. r̄ vide etiam do. Jo.
de sordis in. c. per venerabile. qui fi. sint leg. in. s.
j. in. xlix. col. Et adde qd̄ dixi in pcedenti qd̄ nō. p
parentibus qui vellent legitimare filios cum hoc
qd̄ succederent solum in certa parte.

Cautela quōmodo quis debet a pncipe impe-
trare bona confiscata.

Nulli quādoq̄ impetrāt
a pncipe vel dño sibi cōcedi vlt̄ do-
nari bona alicui? reb̄ illis in fiscoz
delata q̄ impetratio de iure nō va-
let: q̄ p̄sumit esse facta ppter im-
portunitatē p̄rentis. vt est casus
multū notabilis. C. de peti. bo. subla. l. j. l. i. r. facit
c. cū ex iniuncto. s. ceterum. extra de purg. ca. r̄ qd̄
nō. glo. in ver. nascatur. ad fi. in. c. j. de cōsti. lib. vi.
Sed cautela est qd̄ talis impetratio valeat. videlz
qd̄ p̄nceps vlt̄ dñs cōcedendo dicat qd̄ hoc faciat
motu proprio. q̄ tunc bene valeret. vt est in. d. r̄ vide d̄
e. j. in fi. nam motus propius in dubio vel regula h̄ do. Jo.
riter non p̄sumitur nisi exprimat̄ vt ibi not. de plac̄a
Bar. et est in. c. si motu p̄prio. de p̄ben. lib. vi. l. d. l. j. C.
Adnerre bene q̄ ista cautela non sufficeret si p̄in de peti.
ceps noller dicere motu proprio: sed ad petitionē bo. subla.
supplicantis. sed tunc est alia cautela videlz qd̄ p̄n. cōsi.
ceps concedat vel donet dicta bona ad fiscoz de-
lata. non ob. d. l. j. C. de pe. bo. sublaris. et p̄o hoc r̄ vbi nō
vide quod in simili habetur in. l. euacuat̄. C. de tabilit̄
p̄uilegium concedens immunitatem nisi dicat̄
non obstante. d. l. euacuat̄. vt ibi per Bart. r̄ etiā
s. dicit in vna cautela. Et adde circa hoc quod ha-
betur in. l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. et ideo
supplicans vel q̄ habet̄ consulere qualiter debeat
fieri talis donatio sis cautus vt hic duo simul iun-
gantur. videlz qd̄ p̄nceps vel dñs concedēs
dicat qd̄ hoc faciat motu proprio et ex certa scien-
tia non obstante. l. que incipit quisquis. C. de pe-
ti. bo. subla. lib. r. C. xvii.

Alti sunt filii q nō possunt pa-
cifice cū patre viuere r̄ recedunt a pa-
tre vel pater expellit filium de dōmo et
petitur p̄ filium qd̄ pater sibi restituat
dore vrozis sue quā ipse pater recepit
et se obligauit pater cū filio ad dotem restituendā
in oēm casum et euentum dotis restituende iuxta
no. in. l. si cum dotē. s. transgrediamur. ff. sol. ma.
pater dubitat si debet dotē restituere: q̄ dos conti-
stante matrimonio restitui non debet. vt in toto-
ri. C. si dos cōstan. ma. r̄ si filius cōsumeret dotem
nollet pater teneri ad eā restituendā amplius. et
de hoc sep̄ssime est questio. Sed tu dicas si cōsul-
tus fueris qd̄ triplex cautela seu cōsiliū dari pos-
sit vt pater secure dotem restituere possit. prima
cautela est qd̄ restituat solimodo ex causis legiti-
mis et a iure expressis. de quibus habet̄ in. l. q̄nis
et in. l. seq. ff. sol. ma. r̄ nō habebit aliquā dubitatio-
nem. Alia est qd̄ restituat alteri de mādato multo-
ris. tunc est ipsa mulier tenebit̄ actione mandati
vnde conuenit̄ soer poterit ei ad dotē cōpensa-
tionē opponere. ar. ff. de iure do. l. san. r̄ tertia cau-
tela est qd̄ pater emancipet filium nā tunc sicut filio
mortuo pater debet nurui restituere dotē. ita hic
filio emancipato. ar. ff. de iure do. l. si pater filie nō-
mino. et ita cōsuluit Ja. de are. r̄ Ray. dicebat p̄-
ma esse veriorē cautela. et hoc etiā nō. Flo. in. l. si fi-
lia. s. si filii. in. iij. col. in ver. sed r̄ si pater. ff. fami-
er. c. in apostol. Sed hoc est dubium qd̄ si pater
noller filium emancipare r̄ expulit ipsum de dō-
mo. an possit cogere ipsum ad emancipandus. Et
videtur qd̄ non. q̄ regulariter pater ad hoc cogi
nō potest. vt nō. in. l. qui. mo. ius pa. po. rol. s. iij.
Sed dicas cōtrariū. q̄ ex quo pater male tractat
ipsum expellendo est de dōmo r̄ tractando ipsum
ita qd̄ secum viuere non tractare ipsum vt filius. ar.
Liquida cū filii cum ibi not. ff. de verb. obliga. con-
iuncta. l. diuus. ff. si q̄s a parē. fuerit manu. et hoc
casu talis emancipatio debet peti impetrata venia
iuxta. l. venia. C. de in ius vo. qui emancipatione
brenta r̄ bona dotalia r̄ nō dotalia vt bona ma-

Cautela quomodo quis debet a pncipe impe-
trare bona confiscata.

Cautela quomodo quis debet a pncipe impe-
trare bona confiscata.

Si pater instituit filium pupillā
et ei substituit pupillariter extraneus
tunc pupilli si filius moritur in pupil-
lari etate excluditur a successione r̄ ad-
mittit substitutus expressa substitutio-
ne pupillari etiam a legitima. vt est casus in. c. si pa-
ter de rest. in. vi. et habetur in. l. papi. in. s. sed nec
impuberes. ff. de in offi. testa. r̄ in. l. p̄cibus. C. de
impub. et ali. substi. Sed tu adhibere potes vnam
cautelam vt amittatur ad successionem omnium
bonozum filii non obstante dicta substitutio de pu-
pillari expressa. videlz vt detur pupillus in ar-
rogatione alterius q̄ ex hoc tollit substitutio p̄-

bas in. l. nec cl. ff. de adop. nā per arrogationē re-
stamentū r̄p̄itur in. l. qui. mo. testa. in. l. s. j. cūz
est per arrogationē capite muniant vt eod. tit. s.
alio sublata est substitutio r̄ sic pupillare restame-
ntū. vt ibi. r̄ ff. codicil. l. consciunt. s. post testamen-
tū ipso ergo sublato si moritur filius in pupillari
etate admittitur mater vel alius heres ab intesta-
to. Sed ista cautela videtur vtilis propter stipu-
lationē que p̄m leges est faciendā tpe arrogationis
vt. l. non alter. et. l. his verbis. ff. de ad op. vnde dic-
qd̄ tunc habet locū q̄ talis stipulatio tunc forte
fuisse admittit. et illā cautela tradidit Tancre. de
comero. in quodā suo opere iudiciali qd̄ compen-
diū appellat̄ in vltima parte. in ver. tertio querit̄
Sed aduerre q̄ etiā ista cautela non videtur sum-
cientis etiā si prima stipulatio fuisse omittit: q̄ tūc
licet non cōpetat actio directa tñ videt̄ cōpetere
actio vtilis per rex. in. d. l. nō aliter cogitabis. Itē
aduerre q̄ predicta etiā si essent vera debent vtili-
ligi si filius in eo statu p̄manserit tpe mortis sue
videlicet vt durer arrogatio vlt̄ ad tēpus mortis
alioqui secus esset: licet de iure ciuili restamen-
tum sit ruptus per arrogationē. tñ iure p̄torio:
valer̄ seu recoualeat̄ si tpe mortis sue nō reperit̄
arrogatus. vt in. l. qui. mo. rest. in. l. s. alio. q̄
tunc deuenit ad casus a quo incipere potuit. vt in
l. cū vir. ff. de vlti. et dicam etiā in cautela sequē-
ti. Est magna dubitatio si fieri potest restamen-
tū ita et r̄ aliter qd̄ nullo modo possit reuocari. vt
habet̄ plene p̄ Bar. in. l. si quis in principio testa-
menti. de leg. iij. r̄ dicā in cautela sequenti posteo
p̄o consistant qd̄ quidā condidit testamentus ita
qd̄ mutare non potest tunc poterit adhibere cau-
telā ad rumpendū dictū testamentū que est simi-
lis p̄cedenti videlz vt se det in arrogationē alie-
ri q̄ s̄m naturā est arrogare possit. vt. ff. de adop. l.
arrogato aut se faciat exbanniri ex eo delicto p̄o
pter quod capite minuarur iuxta. s. quod autem.
in. l. qui. mo. ius pa. po. nā per huiusmodi caput
diminutiones rumpitur testamentū. vt. d. s. alio.
in. l. qui. mo. testa. in. l. s. alio. qd̄ in sibi d̄: de banni-
to in. l. si non p̄o condemnato. in p̄inci. ff. qui sa-
rida. cog. et istam cautelam intellige sicut p̄ceden-
tem. videlicet qd̄ iste qui facit testamentum repe-
ritur in eodem statu tpe mortis sue videlicet qd̄ sit
exbannitus etiā vel arrogatus per ea que dixi in
cautela p̄cedenti. et istam cautelam possit Tan-
cre. de cor. in suo predicto opere. Et ego dixi i cau-
tela p̄cedenti quod maximum dubium est apud
do. an possit dari remedium quod fiat testamen-
tum. ita quod non possit reuocari de quo modo
habetur plene per. c. qd̄ semel placuit. de reg. iur.
li. vi. r̄ ibi plene per Jo. an. in mercu. et plenissime
per Bar. in. l. si quis in p̄in. testa. de leg. iij. r̄ p̄ Sa-
ly. plenissime in. l. sanctimus. C. de testa. r̄ per Bal.
in. c. qd̄ de feud. dato in vicem legis commissio. et
inter alia remedia ponitur vnum. videlicet qd̄ re-
stato iuret se non reuocare testamentum r̄ nō cō-
trauenire. de quo plene per eundem Jo. an. in. d.
c. quod semel. pe. de ancha. in. c. ea que de reg. iur.
in. vi. in sua rep̄cti. et per Jo. de imo. in. c. cum con-
tingat. de iure iur. et per Bartol. in dicta. l. si quis
in p̄ncip. resti. et in. l. stipulatio hoc modo conce-
pra. ff. de verbo. obliga. et per Bald. in. c. j. s. item
sacra. ver. queritur si faciens testamentum. in ri-
tu. de pace iura. fir. et per eundem Jo. de imol. in
l. si quis inquilinus. s. fina. de lej. Sed tu potes
adhibere hanc cautelam quod quis testamentus
faciat et iuret non reuocare et non contrauenire
et per censuram ecclesiasticam sibi p̄cipiatur et

peremptoria instantia heredis instituti. s̄m qd̄ br
in. c. sacro. extra de sen. ex. quod obseruet iuramē-
tum r̄ nō contraueniat: si contraueniret vel cō-
trauenire tentaret: nunc prout ex tunc ex tunc
prout ex nunc dicatur ferimus sententiā d̄ est. nāz
si postea reuocet testamentū vel reuocare velit alē
quid faciendo reperitur excommunicatus p̄ sniam
excommunicationis iam latā prius d̄ est. r̄ sic q̄ ex-
cōmunicatus nō poterit testari. nec scdm̄ cū? testa-
menti postea factū valebit. vt in. c. pia de excep. li.
vj. r̄ vide. circa predictā cautelam. in. l. vbi ita dona-
tur. ff. de do. cā mo. et fede. consilio suo. cxxvii.
S̄ aduerre q̄ ista cautela esset vtilis r̄ procederet
qd̄ ille testator: cōsenserit illi sententiā excommuni-
cationis late sub conditione per suū iudicē cōpe-
rentē per rex. et glo. r̄ qd̄ ibi singulariter notauit. r̄
nō. Jo. an. r̄ doc. in. c. p̄. r̄ glo. extra de offi. dele.
vbi habet̄ an quis possit promittere se soluturus
aliquid ad certū terminū r̄ si nō soluitur ex tunc
excommunicatur. de quo dic̄ vt ibi. sed si testator: nō
consenserit illi sententiā r̄ p̄cepto tunc contra p̄-
dictā cautelā possit dari remediū videlz q̄ anteq̄m
reuoct̄ et sic conditione pendente appellet etiāz
post. r. dies a tpe dicti p̄cepti vel sententię q̄ qñ
est lata sententiā excommunicationis vel censure d̄
vniū sub conditione pendente illa conditione etiā
post. r. dies a tpe sententię potest condemnatus ap-
pellare. vt est rex. no. in. c. p̄. r̄ de. de appel. s̄m
Jo. an. Sed lz in aliis sententiis conditionalibus
debeat appellari. r. dies a tpe sententię late. vt.
l. n. s. bidui. ff. qñ appel. fir. no. in. d. c. p̄. r̄ sic q̄ si aut
testator: non cōsenserit p̄cepto sibi facto appellet
infra. r. dies a die p̄cepti r̄ res non habebit dubiū
scdm̄ oēs vel etiam post. r. dies ante euentū condi-
tionis et valebit appellatio. Item predicta caute-
la procederet sine dubio qñ testator: instituit filium
venientem ab intestato. q̄ casu testator: nō potuit
reuoct̄ testamentū qd̄ primo fecit. vt. l. nostram
C. de testa. vel cācellare. vt in toto tūc. de his que
in testa. d̄ de leg. r̄ sic possit lacerare vel cācellare r̄
reuoct̄ tñ ex quo aliud facere non potest institui-
tus in testamento reuocato veniet ab intestato. s̄
si fuisse institutus extraneus ista cautela nō vide-
tur sufficiens: q̄ licet testator: non possit scdm̄ testa-
mentū facere q̄ excommunicatus est tñ videtur qd̄
possit lacerare vel delere testamentū et mori inte-
stato. per. d. l. nostram. et per. d. l. j. r̄ sic venientes
ab intestato sibi succederent. r̄ nō institutus q̄ est
extraneus. cogita tñ super hoc si verum est.

Cautela quō quis semper alleget contra aduer-
sarium in iudicio quod est filiussa. cum eius pater
presumatur viuere. c. annis.

is in dubio presumitur esse
filiussa. q̄ p̄ suus presumitur viuere.
c. annis. l. si. C. de sa. san. eccl. et no. gl.
in. l. sed et si de sua. ff. de acqui. her. p̄
quā gl. dicit̄ ibi Ang. nō. bene h̄c glo.
ex qua magnū habebis honozē si scias p̄acticare
nā infiniti actus p̄hibiti filiosa. maxime ex forma
statutoz italic. nā p̄ allegare est quēdā p̄sumtio
iuris qd̄ sit filiussa. r̄ illa sufficit ad victoriā repoz-
randā etiā in criminali. l. absente. ff. de penis. r̄ in
ciuili. vt p̄batur in. l. oēs. s. luci. de his q̄ in frau-
cre. unde si aduersario nō suppeteret de tpe p̄o
bandi succumberet in causa. r̄ hoc dicit̄ repobat
Joan. de imol. et Ray. cū. et Zudo. de ro. iij. d. l.
sed r̄ si de sua. q̄ lz pater p̄sumatur viuere centū
annis: tñ non sequitur. p̄t cū esse emancipatus.

etiam tpe dicte solutionis vel post ille creditoz an terioz cedat iura sua z oem sua hypotheca z obligacione ipsi emtoz. iuxta l. modelinus. cu no. p glo. z do. ff. de sol. quo casu prior creditoz habebit pretium z emtoz solvens sibi pretium habebit hypotheca et preferetur oibus creditozibus ipso anterioribus: sed posterioribus illo cui soluit: vt probatur in l. j. pe. z fi. et per totum. C. de his qui in pri. cre. lo. succ. et est gl. or. in l. j. et in l. aristo. que res pig. ob. po. et ibi per Bar. et doc. ¶ Sed nunquid creditozes mariti constante matrimonio possunt occupare bona mariti p iure creditozum volentes offerre dotem vxori. Videt q non qz aduc actio de dote non copetit neqz est casus in quo dos posset solui constante matrimonio. vt no. in toto. ri. C. si dos constan. ma. z no. in l. si constante. in prin. ff. solu. ma. ff. sol. ma. bona mariti creditozes possunt occupare offerentes dotem vxori. vt. l. cuz tibi. C. qui po. in pig. ha. z hoc tenet ibi Bar. secundum Ja. de arc. qd dixit esse menti tenendum perpetuo: et idem tenet Bar. in l. si constante. in prin. in. vñ. q. principali tertiae partis. in vers. et bis ergo respōdetur. et Ange. Bal. et pau. de ca. in. d. l. si constare in prin. videtur tenere contrarium: si tu dic. aut est soluti matrimonium. et tunc est locus restitutioni dotis: et tunc oēs concordat q creditoz posterior potest offerre dotem vxori anteriori in hypotheca et in eius locū succedent. vt. d. l. cum tibi. et l. j. z per totum. C. de his qui in pri. cre. lo. succ. vel non est solutus matrimonium: si maritus vergit ad inopia et mulier incipit agere contra mariti pro dote sua l. si constante. p. allega. z l. vbi aduc. C. de iure do. ri. z tūc idem qz ex quo mulier ageret z agere potest pro dote ita potest offerri dos p sua per anteriorē creditozē per iura p. allegata: z isto modo intelligatur qd no. Ange. z doc. p. dicit. Aut nō est casus dotis petende: qz maritus viueret nec vergat ad inopia. et tunc tenet opinionem Jaco. de arc. et Bart. qz sicut non potest peti vel restitui dos: ita nec etia potest alteri creditoz cedi et offerenti dicitur dotem. Et creditozes posse offerre pecunias dotis mulieri intelligo nisi in instrumento dotis diceretur quod in casu dotis restituende mulier posset petere dotem suam in pecunia vel in bonis mariti in electione ipsius mulieris: qz tunc creditozes ea inuita non possunt auferre pecuniam ea nolent: sed volente sic ne sibi tollatur electio data in instrumento dotis: qd no. qz quotidianum.

¶ Cautela qñ venditor possit percipere fructus ex re vendita non computando illos in sortem.

¶ Si vult vendere fundū rusti cum vel vbanū emtoz nō vult nec potest soluere pretiū incontinenti: s; ad terminū q cautela adhiberi poterit venditor: vt durate termino solutionis faciente venditor fructus rei vendere percipere possit: s; alias nō possit percipere. vt. l. iulianus. §. si fructibus. de act. em. ¶ Rndetur scdm aliquos d; venditor locare fundū venditū emtoz certo pretio donec venditor pretiū venditū solutū fuerit per text. in l. sicut emtio. §. i. cl. l. seq. q incipit. cum vendere fundū. ff. loca. vbi. et de hoc casus ad literā et erit vtilis ista locatio venditori quo ad tria. primo qrum ad pensionē. Seco qd ipse locatoz idem q venditor nō obligabitur ipsi conductor: sed conductor locatoz: vt est text. in. d. §. j. qd declaro. nam l; alias locatoz sit obligatus ad exoneracionem mercedis si res locata per qrvl

fructus conductor percipere non potest. vt. l. si vno. §. item cu quidam. z ibi plene per Bar. z do. ff. loca. et in l. ex conductor. §. si vis tempestatis. z in. §. sed et si labes. z in. l. si merces. §. vis maior. eo. ri. z c. propter sterilitatem. z ibi per canonistas. extra de loca. cum si. cu hoc casu. cum res vendita et locata sit emtoz eiusdem conductoris venditor idēqz locatoz nō erit obligatus ad exoneracionem mercedis si res locata periret vel aliter conductor damni passus fuerit. z post perfectas venditionē omne comodum z incommodū spectat ad emtoz rem. vt. l. necessario. in prin. ff. de pericu. et cōmo. rei. ven. ¶ Tertio qz nec etia venditor idēqz locatoz tenetur ad rem tradendā z vt frui possit. vt. l. cuz venderem. ff. loca. z istas duas vltimas vtilitates ponit glo. in l. sicut emtoz. §. i. ff. loca. et est ratio scdm Bar. ibi qz illa pensio magis debetur de pretio qd sibi nō soluitur q pro re. vt no. in. d. l. si vno §. item cu quidam. ff. loca. et ita vidi obseruari hic paduc. Et aduerte qz dicta cautela procederet de iure ciuili in rpa ff. loca. que aduc non erant vsure prohibite: sed cum bodie vsure sint prohibite pagina vtriusqz testamenti z de iure canonico. in. c. qz in oibus de vsuris z in toto illo. et. in. vj. et in de. et de iure ciuili bodie. vt in aut. ad. bec. C. de vsur. et no. in. l. cōctos populos. de summa tri. pro dicta cautela non procederet: qz dicta locatio cōtineret in vsuram siue vsurariam prauitatem. nā ex quo erat res vendita z habita fides de prio. et tradita transfatum erat dominium in emtoz. vt. l. in traditionibus. C. de pac. z in l. de re. diu. §. per traditionē. et ideo de re sua pensionem soluere non tenetur: z si solueret esset vsura. nāz vna est ratio principalis quare in mutuo vsura est prohibita: qz ille qui recipit mutuum si aliquid solueret vltra solueret de re sua vel propter rem suam: ideo d; quicquid accidit fori vsura est. vt. l. roga. lli. §. si tibi dederō. ff. si cer. pe. et. in. l. si tibi. x. mi. lia. ff. de pac. Unde pp hoc nunqz vtriusqz ista cautela: sed potest vti alia: videlicet q tu vendas pro indiu. so tantam partē rei quantā capis pretium qd soluitur. aliam partem retineas et prosteris quod non intelligatur transfatum aliquod dominium in emtoz. et illam partem loces eides emtoz cu pacto quando cōqz dabit tibi residuū pretii quod habebit pro venditave quod teneas sibi facere instrumenta venditionis: z hoc erit vtile: qz non poterit per creditozes emtoz tibi auferri anteqz soluat tibi pretium ex quo dominus remansit penes te. vel potes ei dictam partem nō venditā locare ad partem tantū colono partiario. Et tertio potes facere pactū quod deductis expensis teneatur tibi soluere fructus vel qrum interest tua qz iste est vnus de casibus in quibus possunt peti fructus de re alicuius: videlicet qñ nō est solutū pretium. z no. glo. in. c. cōquestus. extra de vsuris. z est casus ibi. et per Bar. et doc. C. de actio. em. in. l. cu rabit. sed istud vltimum est difficile sicut difficile est probare interesse: vt. l. vnica. C. de sen. que pro eo qd interest proferuntur. et habet in. l. si. §. si. ff. de eo quod loco cer. Unde modus primus retinēdi dominium et locandi melior est.

¶ Cautela pro fideiussore conducentis domum.

¶ Ne qui fideiussit pro scolarī qui conduxit domum videtur fideiussisse non solum p pensione domus: s; etiam pro massariis fractio vel con-

l. vbi et vide per do. al. et post ipm bart.

sumis: vt p Bar. in. l. cōmissi. §. fideiussor: z scdm vniū intellectū gl. ibi. ff. de fideiussor. z ibi t; Zudo. de ro. in suo singulari. cccxxv. z ideo sit cautus fideiussor: si vult teneri tñ de pensione qd illud expi mar alias in dubio tenebitur in totum. vt. §. dixi. C. xvij.

¶ Cautela contra fideiussorem carcerari vt etiaz ad penam contumacie teneatur.

¶ Adaz fideiussit pro carcerato ex ca criminali q postea condēnatus est. ex qz non soluit infra certum tps puta octo diez incurrit lēnā quartū pluris ipsi condēnatiōis sicut incurrit cōmuniter condēnari in arengo in ciuitatibus subditis dñio veneto an fideiussor: erit obligatus l illo quarto pluri. Dicit q nō idē si incurrit maiorē penas pp suā negacionem qz de illa maiorē pena fideiussor non tenetur. et est ratio qz illa pena quartū pluris sine augendi ppter negacionem nō est pena delicti principalis pro quo fideiussit s; est pena cōtumacie vel negacionis pro qua nō intercessit fideiussor: vt est casus. in. l. si. ff. de fideiuss. et in. l. j. ff. de in litem iurā. z ibi hoc no. Bar. z doc. et ideo sit cautus iudex scdm eū si vult qd ad hoc etiaz fideiussor teneatur q scribi faciat qd fideiussit non tñ pro pena delicti sed pro pena processus qz cū pena negantis vel contumacie sit pena processus fideiussor tenebitur. vt no. Bar. no. in. l. j. ff. de in lit. iuran. et ibi per doc. z per Ang. de are. in suo tractatu maleficioz. in. glo. in ver. de quibus Ant. fideiussit z de hac materia vide etiaz Bar. in. l. quero. in prin. ff. loca. z plenius in. l. n. ff. de pub. iudi. z an fideiussor in dubio videat intercedere etiaz pro vsuris. vide rex. cum glo. et doc. et Bart. in. d. l. quero. in prin. et per glo. l. y. z docto. in. l. fideiussor. C. de fideiuss. z c. constitutus. in. §. si accessiones. extra de fideiuss. et ibi per doc. C. xvij.

¶ Cautela pro fratribus qñ vnus eoz emit rem ex cōmuni pecunia qd hoc dicat in instrumento.

¶ Vnus ex fratribus emit fundū cum p se z fratre suo z in instrumento cōtinetur qd pretiū numerauit emēs vel dicitur venditor confessus fuit habuisse et recepisse a dicto emtoz nec d; de eius propria pecunia vel etia de cōmuni in dubio intelligit de pecunia soluentis ppria: ita q ab alio fratre potest repetere partes fundi si vult. vt est casus no. in. l. h. C. pro soc. et ibi hoc Barro. Bald. z idem no. Bar. in. l. si patruus. C. cōmunia vtriusqz iudic. z in. l. tyrium z meui. in. §. altero in prin. ff. col. ff. de adm. tu. z ideo sitis cauti qz habet fratres vel patruos in cōmunionē bonozū qd ponatur in instrumento qñ vnus tñ soluit qd pretiū soluit de cōmuni pecunia. ita dicit Bal. in. d. l. h. et dicit hoc esse not. perpetuo qz valebit tibi mille aureos. et circa hoc vide Bal. in. l. cum duobus. §. si fratres. circa pun. in gl. vnde de facto accidit quod duo fratres. ff. pro socio. C. xvij.

¶ Cautela quomodo heres teneatur soluere legatum etiam si in testamento nō interuenierint. vñ. vel in codicill. v. testes.

¶ Legata cōmuniter reliquuntur in testamento in q requirunt. vñ. testes. vt. l. hac cōsulitissima. C. de test. vel in codicillis in quibus quinque testes dñt interuenire. l. ff. C. de codicill. et ma

gnū dubiū nunqd duo testes sufficiant ad pbarū dñi testamentū vel codicillos. an pō requirant sepre vel quinque. vt habet per glo. ordi. in. l. n. C. de bo. pos. se. tab. et ibi per offic. do. sed tu potes adhibere banc cautelā qd duo tñ testes sufficiant ad pbandū videlicet qd qñ testator facit testamentū faciat sibi pmitri ab herede de pstando legatū legatario. nam tunc tale legatū transire in vim contractus fm Bar. no. in. l. nemo in prin. ff. de le. j. q allegat ad hoc l. ff. C. de fideiuss. z l. quidā. ff. de her. insti. z in. l. spadone. §. j. ff. de exco. tu. nō est mirū qz etia cōtractus potest fieri in testamento. vt est glo. no. in. l. heres. palā. §. ff. de testa. z est alia similis in. l. bec cōsequēter. §. sed cum cōmunionē tñ. ff. fa. er. et effectus hui' contractus erit: qz per duos tñ testes pbari poterit sicut probant ceteri contractus: vt. l. vbi numerus. ff. de testi. cum si. et vt tollat ois dubitatio facias qd in instrumēto heres pmittat testator: z notario pñenti tāqz publico ce pñone stipulanti z recipienti noie z vice ipsi' legatarij si est absens: vel si est pñens pmittat etiaz ipsi legatario. z hoc dico vt tollat dubiū an testator possit legatario stipulari. vt habet in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de ver. ob. Et circa hoc vide qd no. Bar. in. l. si quid in prin. testamenti. ff. de leg. iij. et vide etiam Bal. in. l. cam quā in. iij. col. z in. l. si ex testamento. C. de fideicom.

¶ Cautela p secūdo inuestito de feudo qd sit portio primo si secundus habet possessionem.

¶ Dominus inuestiuit aliquem de feudo cogit tradere possessionē vel quasi illius feudi nec liberat pñtando in interesse. casus est in. c. si facta. si de feudi. sue. cōtrouer. sed remediū z cautela est qd dñs nō cōpellat pñtate ad tradendū possessionē vel quasi. videlicet qd inuestiat alius et si secundo inuestito tradat possessionē: qz prior erit exclusus et secundus erit portio: per. l. quorics. C. de rei. ve. fm Bald. et ita tenet Ja. de alua. in. d. c. si facta. et idem remediū pcederet qñ dñs alienasset feudū vni z postea alteri. z secundo tradidisset possessionē prius per. d. l. quorics. fm Bald. in. d. c. si facta. ¶ Sed quid si vasallus vendidisset duobus z secūdo prius tradidisset possessionē an tunc secundus pferatur. dicitur quod aut primo vendidit est cōsentu dñi. z tunc primus pferat etia si dñs secundo venditioni consentiat. qz tunc nullum ius habeat cōsentienti. ar. l. quorics. §. qui caium. ff. de leg. j. et ita tenet Bulgarus nor. in. jo. c. si facta. per qd limitatur. d. l. quorics. aut primo dominus non consentit: sed secundo sic. et tunc secundus pferatur indistincte: quia prima alienatio facta sine cōsensu domini nullū ius tribuit. et in. c. de probi. feu. alie. per Zora. et in. c. j. de probi. seu. alie. per fede. cum si.

¶ Cautela qua sit securus emēs fundū dotaletm.

¶ Si vult emere fundū dotalet q prohibet est alienari. et in totū. C. de fun. do. et insti. qui. mo. alie. licet vel non. in prin. cum si. Sed que erit cautela vt emtoz sit securus vel quod salū repñiū nō amittat. Aliq dicit qd siue vxor vedat siue marit' debet adhiberi fideiussor: q erit obligatus ex quo ista pñitio alienatiōis rei dotalis est fauor mulieris nō viri. ergo obligabit fideiussor. vt. l. si sis. C. de predi. mino. et hoc tenet l. y. in. l. si predium. C. de iure do. Sed aduerte quia qñ inter

partes nō contrahit obligatio nō subsistit etiam si deussona. vr. l. cum lex. ff. de fideiuss. vr. nor. in. d. l. si p̄dium. r. ideo alij dicit q̄ cautela est vr. p̄or nō vendat. q̄ nō tenet dario fideiussoris p̄ p̄dicta sed v̄dat marito: q̄ tūc est fideiussor indistincte tenebit: q̄ quo ad eum nō est p̄hibita alienatio cū ter. non p̄hibeat fauore mulieris vr. est ter. insti. qui alie. licet vel non in fine principij r. ita intelligi de ber. q̄ no. Bar. in. d. l. cū lex fm̄ Bal. in. d. l. si p̄dium qui dicit q̄ ista est veritas alij ponit tertiā cautela videt q̄ nō interueniat fideiussor: sed alius tertius q̄ se obliget principaliter r. insolidū cuius obligatio erit valida ex quo illa obligatio nō erit accessoria. r. ita etiam tenet Bal. in. d. l. si p̄dium. dicens q̄ fm̄ cum cessat ois scrupulus. r. si dicat nōne maritus vendens tenet de emptione r. pena dupli si in instrumento venditionis apposta sit. vr. in ro. r. ff. de eue. r. marime in. l. j. r. ij. Respondet q̄ nō tenet q̄ q̄n contractus sit contra legē sicut contractus nō valet qui est principalis ita non valet p̄missio de emptione vel pena q̄ est ius accessorium. vr. est glo. singularis in. l. si p̄dium. s. si parroni. in ver. fauiana. ante ff. si quid in frau. pa. r. eodē modo nō valet constitutum siue p̄carium si est appositum in instrumento venditionis. vr. dicit Bal. in. c. j. ante fin. in titu. de feu. da. in iuce legi. cō. in vñ. feu. et intellige p̄dicta q̄n contractus est cōtra legē vr. di. et. scus si etiā p̄ter legē. q̄ tūc nō valet p̄missio sed contractus principalis. valet tamen pena apposta. vr. l. stipulatio ista. s. alteri. ff. de verbo. ob. r. ita nor. Bald. in. l. si quis in conscribendo. in p̄nci. C. de pac. quod bene nota.

Cxxxiiij.

Cautela pro vsucapiente rem mobilem.

Es mobilis regulariter vsucapitur triennio. vr. l. vnica. C. de vsu cap. transfor. r. insti. de vsuca. in p̄l. q̄ est verum q̄n interuenit titulus r. bona fides r. possessio cōtinuatvr ibi. sed si deficeret aliquod: pura ritulus nō p̄turbet minorē tēpore q̄ p̄scribuntur res immobiles. vr. l. seruū. cū ibi nor. C. fami. et. r. ibi docno. Ang. r. no. qui dicit q̄. r. r. an. requiruntur r. no. etiā in. l. nullo. C. de rei ven. r. in. l. in seruoz. q̄ tu scholaris sis cautus si emis librum pulcrum vr. fieri factas publicū instrumentū emtionis ne deficias in p̄batione tituli cōperto libro apud alium sine vitio: q̄ als succuberes agendo rei v̄dicatione vel publiciana iuxta nor. in. s. sed iste p̄ glo. r. doc. insti. de acti. r. in. c. abbate sanc. de re iud. lib. vj. etiā si ille apud quem est liber nihil doceat de iure suo. vr. est casus no. in. l. ff. C. de rei ven. r. idē in alijs p̄tiosis emtis. r. loquo: de p̄tiosis emtis nō q̄ idē nō sit in alijs rebus mobilibus etiam minimis: sed q̄ de minimis nō est curādū ex quo in eis nō potest esse magnum periculum seu damnum. vr. l. scio. ff. de in integ. resti. sed tu qui habes librum alienum non vtaris ista cautela: q̄ est in perniciem anime tue r.

Cxxxv.

Cautela quōd petitio hereditatis dat cōtra possidentē titulo vniuersali vel singulari.

Facet petitio hereditatis nō detur cōtra titulo possidentē etiā titulo vniuersali regulariter. vr. l. hereditate C. qui. cau. ces. lon. tem. p̄scri. r. in. l. n. C. de peti. heredita. q̄ regula fallit i pluribus casibus de quibus per glo. r. doc. in. d. l. ij. et in. d. l. hereditatis. et per Bald. in. l. fin. C. de

edic. dmi adri. col. tamen vltra p̄dicta est dare alij casum no. r. singularē videlicet. pone q̄d ille q̄ possidebat hereditate vendidit partē suā: sic quorā bonofidei emtoz: et sic transtulit dominij p̄ illuz titulu: tunc ego q̄ p̄tendo me herede potero agere petitione hereditatis contra istum emtozē dū modo agam ad singulas res non ad quorā q̄d possum. vr. l. minima. ff. de pe. herc. q̄ iste q̄ vendidit hereditate nō videt transtulisse dominij in quālibet re de per se: sed solū ius hereditariū videtur esse transtulit: vr. no. in. l. ff. r. C. de herc. vel ac. ven. facit. l. cum qui edem. in p̄m. ff. de vsur. r. in. l. ff. et q̄d ibi no. C. de eue. r. ibi hoc expresse no. Barr. in p̄m. qui dicit q̄d ille q̄ vendidit hereditate r. idem in quora non videtur vendere singulas res s; ius hereditariū. ff. de re iud. l. hereditas. r. ides tenet ibi Saly. in p̄m. facit etiam q̄d no. bar. in. l. ff. de leg. j. in illa. q̄. an transeat dñum rei singularis quando legariū est singularē r. q̄d possit agi ad singulas res petitione hereditatis videtur esse casus fm̄ aliquos in. d. l. ff. in fi. C. de pe. herc. ibi singulari re interuenit r. c. ff. pe. herc. vr. conuenit p̄dictos ex titulo. Et quo no. cautelam q̄d q̄ possidet r. vniuersali res hereditarias s; nō possit agere contra eum petitione hereditatis ad totam v̄l ad quoram: tamen agas quia agere potes ad singulas res petitione hereditatis: q̄d citvalde singularē: q̄ iste agens non tenetur agere rei v̄dicatione et sic non grauabitur in onere probandi dñū quod esset sibi difficile. vr. l. cū res. et ibi nor. C. de proba. Et sufficit sibi agendo petitione hereditatis probare quod ille res fuerit de hereditate r. p̄ore mortis testatoris vel defuncti. vr. l. r. tantum de pe. herc. quod erit sibi valde facile r. vtile. pro ista opinione adduco istam rationem: quia si est verū q̄d non censetur ille habere titulu: in rebus particularibus qui emit totam vel quorā hereditatis. ergo agens petitione hereditatis s; habere meliorē r. potiorē iura. r. scigere poterit per no. in. d. l. ff. Sed ter. in ea. l. ff. nihil videtur probare q̄ cū dicitur in litera iure queritur debz intelligi fm̄ glo. ibi rei v̄dicatione non petitione hereditatis. nam in fi. illius legis rep. loquit de titulo singulari. ergo non potest loqui de petitione hereditatis: q̄ illa non datur contra titulo possidentem res titulo singulari. sed per rationem quam statim dixi credo dicit posse illam esse veram. Sed aduerte quia ista cautela videtur posse destrui ex alio capite. nam videt quod possit dicere reus cōuentus: volo quod tu agas cōtra me ad singulas res pluribus iudicis. q̄ interest mea ne distrabar per plura iudicia. vr. l. ne plures. ff. de exercito. et no. per Bar. r. doctores. in. l. quidā estmauerit. ff. si cer. pe. r. per Bar. r. doc. in. l. in cōmodato. s. duobus. ff. cōmo. r. in. l. scire debemus. ff. de verb. obli. Sed tu dic q̄d p̄dicta causa p̄cedit indistincte q̄ nō opponeretur a parte vr. totū p̄ceret. Item p̄d dicit q̄ etiā non possit opponi a parte conuentra: q̄ dicta oppositio vr. totū p̄ceret bz lo cum q̄n actor totum petere potest. sed ibi nō possit totum petere vr. in casu nostro dicimus quod sibi nō possit opponi talis exceptio. r. hoc i simili videtur Bar. in. d. s. duobus vbi dicit quod si sum venditor tuus in magna quantitate et iudex non possit cognoscere nisi ad. r. vr. ad hoc vr. iudicium valeat. et ides tenet Martineus de marhesanis in notabili. r. vj. quod incipit no. quod si ex centū r. c. possit etiam heres petere oēs res singulariter et in vno. et eodē iudicio. et sic cessabit dicta oppositio. quod bene no.

Cxxxviij. Cautela ad obuiandum fraudibus emtoz nolenis soluere venditor.

Alti emtozes solent vti fraudibus q̄n nolunt soluere p̄teritū venditor: q̄ supponit vnuz tertium q̄ moueat lire ipsi emtozi de re emta r. hoc faciunt ad finē vr. nō teneant soluere p̄tium. vr. l. si post perfectā. C. de eue. S; est cautela p̄ eos vr. de f̄rat iuramētz ipsi emtozibus: q̄ nō submiserit illi tertiu ad litigandū. ar. gl. in. l. ar. qui natura. s. cū me ab. fente. ff. de neg. gest. ita r. Jo. de pla. insti. de exca. tu. scdm̄ Ange. in. l. pe. stipulatio. de ver. ob. Jta tñ cautela nō est multū bona: q̄ facile iuraret ad sui fauorem. melior tñ est q̄d allegetur iudici aliqua p̄sumtio cōtra emtozē: q̄ iudex ea poterit arbitriari. ar. l. si fideiussor. vr. in alio sederit q̄ satisfada. cog. et ita tenet Ange. in. d. s. stipulatio.

Cxxxv. Cautela contra emphiteotam qui non soluit canonicum quod possit purgare moram.

Scis q̄ emphiteota nō soluens canonicum infra biennij cadit a iure suo. vr. l. ff. C. de iure ephiteo. p̄d tñ purgare morā. vr. c. potuit. de loca. sed est cautela vr. nō admittatur ad purgandū morā: q̄ dñs statim elapso biennio p̄stetur etiā ab absente emphiteota q̄ nō intendit ipm̄ h̄re amplius p̄ liuelario: q̄ tūc nō p̄t purgare morā nisi celeri satisfactio. als ei nō facta. p̄statio credo q̄ possit purgare moram r. sic intelligo. c. potuit.

Cxxxvi. Cautela pro debitoze qui non potest probare solutionem: quia soluit in secreto.

Debitoz soluet in secreto r. cū iterū cōueniet non p̄t de solutioe probare q̄no ergo subueniet sibi quādo credito: defert ei iuramentū vr. in rer. an. sit debitoz: su? vel nō. dicit Jo. de Imol. no. in. c. cupientes. in ver. malignantiū de elec. in. vj. q̄d sit cautus debitoz in tali casu q̄d iureret hoc modo quod nil debeo tibi per q̄d sim obligatus tibi: q̄ tunc saluat conscientia suā pro quo etiā vide ar. l. ff. q. nullus. q̄d esset singulariter nor. scdm̄ Domini. in. d. c. cupientes. caueat etiaz debitoz: ne iurer: quia sibi non crederetur ex quo videretur faceri debitum teneretur. ar. l. ff. s. j. de iura. calum. possit etiaz debitoz sic iurare quod si mihi mutua si tibi restitui scdm̄ Jo. de imo. vbi. s. quod singulariter no. quia est quoridianum. et ad hoc vide gloss. r. doc. in. l. si quidem. C. de excep. et Bald. in. l. quinquaginta. ff. de proba.

Cxxxvii. Cautela q̄ quis possit conuenire fideiussorem vel possessorem pignoris etiam principali debitoze non excusio.

So do tibi vnā singularem cautela vr. possēs conuenire fideiussore vel pignoris possessore etiam principali debitoze non excusio. dz em̄ regulariter fieri excusio. vr. an. hoc si debitoz. C. de pigno. nisi esset notoriū q̄d principalis nō esset soluendo. vr. l. ff. si cer. pe. et. l. decē. de v̄b. ob. vel nisi esset potēs vel in loco in expugnabili scdm̄ Bar. in. l. ff. Qñ autēz nō esset notoriū vtaris hac cautela: videt q̄n agis

cōtra fideiussorē vel possessorē: ille excipiat de nō facta excusioe principali tu non replices q̄d sua non interest fieri excusioe: q̄ principalis nō est soluendo. nā tenet iudiciū cū ille recipies nō audietur. glo. est singularis. in. l. nisi hoc acci. ibi alij dicitur r. ff. de pac. scdm̄ Angel. q̄ ponit hanc doctrinā. in. l. si quis pro hac. ff. si quis omis. ca. rest.

Cxxxviii. Cautela pro muliere consentiente alienationi dotis cum iuramento.

Quando vxor cōsentit alienationi rerū dotaliū scinde per maritum suū r. iurat non contrauenire cautela est q̄ cōpareat filius r. contraueniat tali contractui q̄d illud iuramentū matris nō afficit hereditate dicit Bar. r. Ange. in. l. q̄ sup. ff. de acqui. her. s; tu adde no. in. l. ghaliter. in p̄m. C. de re. cre. et Bal. in. aut. sacramēta puberum. C. si aduer. ven.

Cxxxix. Cautela q̄ ambasiator non petat restitutionem in integrum.

Ambasiator nō petat restitutionem i integrū: q̄ absuit cā recipi. q̄ nulla resp. vocat nisi romanor: s; petat edicto generali si qua mibi iusta cā videbit. ita no. An. in. l. cūz quidā. in fi. p̄m. ff. de acquire. pos.

Cxl. Cautela ad percipiendum fideicommissum.

Communis opinio est glossē r. docto. q̄d si fideicommissum possit petere per p̄curatorē. vr. h̄ in. l. qui ita. ff. ad trebel. p̄ gl. r. bar. in. l. restituta. in p̄l. co. r. i. l. si mulieres ex asse. ff. de iur. do. et in. l. si stipularus ita fuerit. ff. de verbo. obli. tñ per p̄curatorē in rem suā peti non p̄t. vr. nor. in. d. l. qui ita. ar. l. p̄ diuersas. C. man. tñ cautela ē q̄d em̄ fideicommissi ex quo non p̄t illud petere ab herede. i. q̄ heredem conuenire non potest ad hereditate quā tenetur alteri a quo ip̄e emit restituerē p̄ fideicommissum p̄ p̄dicta cōueniat illum herede pro suo interesse. s. q̄ restituat fideicommissario r. postea in ip̄is transibunt oia venditoris. i. fideicommissariū. cui sit facta restitutio. ita singulariter dicit Bal. in. l. pe. C. ad trebel.

Cxli. Cautela ad contrahendū cum tutore.

yuus. in. l. post mortē. s. tutor. ff. q̄n ex fa. tu. dar cautelam quod volens contrahere cū tutore faciat illum obligari tutore nomine et suo quod bene nota.

Cxlii. Cautela p̄ em̄ere ab executoribus testamenti.

Qui emis ab executoribus testamenti rē hereditariā sis cautus q̄d petas ab herede venditione tibi facta ratificare q̄ heres ad hoc cogatur secundū Bald. no. in. aut. si capitul. in vlti. col. C. de epis. et cle.

Cxliii. Cautela q̄no tutor debet facere finita tutela.

Ota pulcrā cautelam doctorem. in. l. vt vis. ff. de iudi. v̄s q̄d finita tutela petat eligi arbitros q̄ iudicent et cognoscant an ip̄e remaneat

Non p̄t. De ban. cessiona. r. possit cōuenire h̄dem vr. sibi resti. tuar here. ditare v̄. de p̄ ang. r. imo. an. l. iulian. s. v̄rū. ff. ad sena. rufcō. r. re. bellia.

debitor pupilli vel nō: qz si arbitri declarēt eū nō
bil debere pupillo non pōr amplius cōueniri ad
aliquid.

Cautela pro illo qui matrimonium per
metum contraxit.

Empore meo duo scbolares
padue ambo de forlino fuerūt cōpul
si despōsare suas amafias cū eis reperi
in domo a cōsanguineis minantibus
eis. rē. p quibus est casus. in. c. cū locū
de spon. Sed pro eis erit optima cautela qd inue
niant etiā vniū testem qui deponeret de metu. qz
ls alij plures testes deponant de volūtare magis
credidit illi soli. ita not. dicit Bal. in. l. obseruare.
§. p. f. i. c. in. r. i. q. ff. de offi. p. consu. r. lega. do. Jo.
p. d. in rubrica de arbi. in. vj. col. post Jmo. in. c. cū
sup. de re iudi. Nec refert an metus precesserit aht
rps contractus matrimonij. per. no. in. l. i. §. que
hono. ande. ff. qua. re. ac. nō datur. et per Bart. in.
l. si. ff. si quis al. res. p. obi. r. per Bal. l. i. C. co.

Cautela pro ecclesia litigante.

Ant cautele pro ecclesia liti
gāte si forte plarus suus a iudicio
repllat. p. ita est qd ipsa ecclesia cō
pareat. qz admittit dō. Sēda caute
la est. qz detur curator capitulo vel
ipfi ecclesie. per not. in. c. h. v. q. in. r.
cedoceri. de rescrip. r. ita dicit Jo. and. l. c. j. h. col.
de res. in. integrum. in. vj. in. nouella.

Cautela qno examinetur testis infirmus.

Sis em qd infirmus propter
mortis cogitationē turbatur r. pre
sumit immemor. vt. l. hac cōsultū
ma ver. hac cū hñana fragilitas. in.
p. in. C. qui res. fa. pos. ideo dicit ibi
Bal. qd tunc testis nō dō examinari
vñ est cautela qd examinetur. in. p. in. c. q. in. c. p.
infirmari. r. ita pcedat qd haberetur in aut. si dicat
C. de testi.

Cautela quomodo res data insolutum
efficiatur salua creditori.

St magna. q. si res data insolu
tus cui caratur qno sit insolūti credito
ri an p. in. c. u. a. c. r. i. d. e. an. p. o. de. cui. r. i. d. e.
de quo habet in. l. lib. a. C. de sen. r. ang.
ibid. do. p. e. dar. alias cautela post glo.
qd semp in datide insolūti apponatur pactū qd
nō recedatur nec recedi intelligatur a p. i. o. i. con.
tractu si cōringat rem insolūti daram euinci. nā
filiūsa. re. tunc succurratur sibi veteri actide. qd bene no. in
stari po. practica. C. de iure cōi. filius. nō pōt restari nisi
de castrensi vel quasi. vt. l. si. C. qui res. fa. pos. vel
nō. nō aut de aduictis i quibus pater hz vsufructu
crum. c. penult. co. ti. r. l. cū solū. §. filio. C. de do. q.
libe. S. cautela est qd pater ipsum emācipet quo
ad illuz acū restandi tm. qd no. singulariter Bart.
in. l. i. §. etiam filij. ff. ad. tre. l. Bal. cōtra et male se
cundū doc. in. l. sem. §. si. C. qui res. fa. pos.

Cautela contra perditem instrumentum: vt
eius amissionem non probet per iuramentum.

Regula est q amissio instrumē
ti p. batur p iuramentum. vt. l. si. C. de
fide instru. r. d. Lud. p. d. in. l. quorics.
in. v. col. ff. q. l. ar. l. d. cog. et p. e. de. pu.
in tractatu de so. d. tate. in. viij. parte.

Cautela contra perditem instrumentum: vt
eius amissionem non probet per iuramentum.

Regula est q amissio instrumē
ti p. batur p iuramentum. vt. l. si. C. de
fide instru. r. d. Lud. p. d. in. l. quorics.
in. v. col. ff. q. l. ar. l. d. cog. et p. e. de. pu.
in tractatu de so. d. tate. in. viij. parte.

in. q. r. i. q. quod est verus nisi aduersarius offerat se
velle probare de eius falsitate: qz tunc nō suffice
ret probatio p iuramentū scdm Jo. de p. i. o. quē
consultus de facto. ita r. d. i. t. vñ cautela est qd cus
quis petit sibi instrumentū edi dicat se velle pro
bare de falsitate. quā tunc aduersarius allegas de
eius perditione nō audietur volens probare per
iuramentū. **C** Tu habes molendinū in flumine
publico sis cautus qd illud corrumpit nō potes nisi
post certū tps illud reficere vñ pone in loco certa
certa signa pura palos vel moles in signū veteris
molendini r. poteris qd nō illud reficere. vt per
Bart. in. l. quominus. ff. de flu. r. per Ange. in. l. si. ff.
de vsu. cap. et per Bal. in rubrica. ff. de re. diu. i.

Cautela pro muliere que vult emere aliquid.

Qta aureaz cautela p muliere
q vult emere etiā cum pecunia mariti
qd in dubio psumitur. vt p. batur in.
l. quintus. ff. de do. inter vir. r. v. o. g. r. a.
cuiusdam psumptiois de turpi q. tu.
fit em cautela qd faciat qd vnus amicus vel cōsan
guine? sibi det vel cōsignet illā pecuniā in p. h. i. a.
liquorū quā ei dā ipa det r. dem emat nā tunc ces
sat psumptio in casu dubij. ita dicit Bart. in. l. cum
op. r. r. in. p. in. in. pe. col. C. de bo. que lib.

Cautela q pervniū testē probetur metus cōcot
dar. s. in rubrica de illo qui matrimonij. r. c.

Efficat q vnus testis deponat
de metu contrahentis l. in instr. o. di
cat qd ipōt r. fm. bal. r. Lud. de ro. alle
gationes tu vide. s. in. c. h. cautela.

Cautela pro illo qui hz domū obligatam qz l. s
postea pp delictū venisset diruenda nō diruerit.

Qta cautelas pro creditore cui
iure pignoris seu hypothecae obligata
est domus alicuius q cōmisit delictum
propter qd domus predicta ex statuto
ciuitatis veniret diruenda qz statutu
non intelligitur de ea qz sit alteri pignozata ita di
cant Bart. Bal. r. Ang. in. l. i. ff. ad. l. y. l. quod intellige
verum nisi de fraude constet per no. in. l. post. con
tractum. ff. de dona. vt pura cus iam intentionis
esset delinquendi cum rem pignoz. dedit.

Cautela quod melius sit producere vnū
q plures testes.

Ss cantus tn quādo p. d. n. c. i. s.
testes pro te vt prius eos examines: sit aliqd
qz forte si sunt singulares non produ remediū
cas nisi vnū: qz sic poterit postea ti r. a. vbi tñ
bi iuramentum deferri in supplemē. s. hac cau
tum probat ionis quod nō posses facere si plures rela. nō
produces qui essent singulares ita pulcre dicit multū cu
Bal. in. l. i. C. qui ac. non pos.

Cautela q testis non possit examinari
ad futuram rei memoriam.

T posses impedire ne testes
re examinent ad perpetuā rei memo
riā cautela est qd offeras in cōtinēti
subire iudiciū r. velle litigare ita sin
gulariter no. Ang. in aut. de testi. §. et
hoc col. vñ. Et ideo qd dō in aut. si dicatur. C. de re
lit. et in. c. qm frequer. vt lire non contest. dō in

Cautela pro illo qui est prohibitus
aduocare vel procuracionem exercere
quomodo poterit exercere.

In multis casibus reperit pbi
bitum p leges vel statuta aut pacta q
quis nō possit postulare vel procura
tione exercere. sed remediū est si tu ad
uocat? vel pcurator? vis adiuuare alio

Cautela
qualiter
stari po
erit.

Bart. no
luit alle
gare Bal.
in. d. l. c. v.
ops. p. h.
in. i. h. col.
prop. si.
ver. q. r. o.
nunquid
si aliqd
re. r. d. i. t. vñ
ca. vbi tñ
s. hac cau
rela. nō
rar ipse
Bal. vide
et ibid.

religi qd testes volūt recedere antep. i. o. possit cō
testari vel dubitaretur de morte eorum vel si esset
tempus feriarum quo agi non possit.

Cautela contra iudicē non admittentem exce
p. rionem quomodo possit ab eo appellari.

Ste qui vult appellare sit cau
tus qz si iudex non vult admittere ex
cep. sed ea non obstantē ad vltimo: a
procedat tūc appellet. scdm autem si
iudex tacite vel expresse non renat ex
ceptionē allegatā: tūc eā non admittit nō em
tunc pōt appellari. r. probat. in. c. dilecto. de appe.
r. ibi per do. c. in. c. interposito. eo r. id. id. est. c. r. i. a.
alia cautela qz opponēs exceptionē offerat se cas
probarū in cōtinēti. qz si iudex non audiat ipm
appellationē interpositā iustificat solū p. bado qd
se obrulerit in cōtinēti probaturum r. c. est. in. c.
interposita in prin. r. ibi per glo. in. l. r. doc. de ap.
pel. Et etiā tertia qz qd iudex exceptionē non ren
cit tacite vel expresse nec eam admittit sed simpli
citer dicit qd dubitat et qvult super hoc habere cō
siliū vt sepe fit r. sic tenet in vrbis illū obiciū. sit
cautus ille qui exceptionem opposuit vt requirat
iudicē certo interuallo r. p. s. quia tunc si iudex ali
ter nō declarat pōt appellari r. nō ante ar. c. h. de
sup. negli. p. h. fm. but. no. in. c. dilecto. de appel. et
Ab. sic. in. c. in. r. i. m. a. s. t. co. r. it. de alijs aut. caute
lis circa hoc vide in Spe. in. r. i. de appel. §. quali
ter. vt. in. l. i. in. m. a. in. secunda parte.

Cautela ad cuiandū heresim seu suspicionē et
idem vide per eundem infra in principio noua
rum cautelarum.

Num et vtile consilium est p
illis qui aliqd inculpātur de heresi vt
protestent maxime in extremis se fuis
se r. esse catholicos r. tenuisse r. tenere
fide catholica quā tenet doc. r. p. d. i. c. a. r.
sacrosancta ecclesia romana et cum eadem fide vi
xisse r. mori velle r. p. batur qz hec protestatio stvri
lis r. valida extra de sum. r. r. m. et fide. ca. damna
mus. p. o. p. e. f. i. c. no. in. c. firmiter co. r. m. nā r. bea
tus Hieronymus idē fecit culpatus ab inimicis.
vt e. rex. no. x. r. i. i. q. j. h. ec. est. fides. r. ita dicit Alb. de
ro. C. de her. circa. si. s. tu adde predictē p. r. e. s. t. a. r. i. o.
ni qd quiddā credit ideo credit qz credit ecclesiā
sic credere r. suā opinionē fidei ecclesie subiūctū qz
ille nō dicit hereticus nec peccat dū modo errore
sui reuocet. vt singulariter no. Jmo. c. in. d. c. fir
miter. in. l. i. r. intellige errorem defendere qz p. r. r. i.
nagiter defendit. vt dicit glo. no. x. r. i. i. q. i. h. dicit
ap. l. us. et vide glo. in. d. e. h. ec. est. fides. r. ita caute
la est etiam vtilis pro aduocato vel procuratore q
velit defendere inculpatum de heresi. vt dicit Alb.
de. ro. in. d. i. h. parte. q. x. r. r. n. et dicit se ita obseruat
se in curia romana dum de. i. d. e. r. e. r. coram sum
mo pōtifice quosdā. h. e. d. i. o. t. a. n. i. c. e. s. inculpato
de heresi.

Cautela pro illo qui est prohibitus
aduocare vel procuracionem exercere
quomodo poterit exercere.

In multis casibus reperit pbi
bitum p leges vel statuta aut pacta q
quis nō possit postulare vel procura
tione exercere. sed remediū est si tu ad
uocat? vel pcurator? vis adiuuare alio

Cautela q qui habeat forum a iudice quid iu
ris sit in causa antep sit iudex.

Cautela q inder corā quo tua
causa agitari debeat tibi faueat velle
nolit. p. i. o. m. o. v. i. d. e. a. s. q. u. a. n. d. o. p. a. r. t. e. s.
intendunt processum ad cum dirigē
re qz p. r. o. c. a. p. e. s. t. e. m. p. u. s. r. f. a. c. i. a. s. t. i.
bi consili in causa illa mutatis nominibus con
tentis in processu. ita quod de facili pro re. consu
ler. et quando critis ad manus eius poteris con
siliū eius in medium adducere ita quod contra
consiliū nihil audebit attentare tamen cautus
aduocatus recusatet ipsum vt suspectum.

Cautela ad differendum iudiciū.

Cautela ad differendum iudiciū.

quē in predictis casibus vt mirtas vñ cedulā iu
dici scriptā in qua sint allegatiōes partis tue quia
per hoc non venies contra legem vel statutum
aut pactum. nam postulare seu aduocare vel pro
curare est in iudicio aliquid dicere. vt. l. i. §. ff. de
postulatione. et ibi per do. c. r. l. paulus. et hoc ibi
no. bar. ff. de litig. et idem tenet Lud. de ro. in. l. i. §.
in. p. in. ff. de verb. ob. r. ad. idē facit qd no. bal. in. l. i.
§. in. p. in. ff. de legi. vbi dicit qz si statutum puniat
loquentem cum bñito non comprehendit eum
qui mittit nuntium vel epistolam sed ore ad os. r.
idē tenet Alb. de ro. in suo opere statutorum in. j.
parte. q. d. r. v. vbi tenet qz si statutum prohibet do
croes esse aduocatos in causis qz per hoc nō pro
hibentur facere allegaciones in scriptis. ex quo
not. tu scholaris qz licet sit statutum vniuersitario
nostre padue qz doc. nostri legentes non possunt
aduocare contra scholares tamen possunt in scri
ptis allegaciones facere. Item est aliud remediū
vt der consiliū sed tamē in camera. quia hoc po
test cum aduocare sit pandere desiderium alicui
in iudicio. vt. l. i. §. j. ff. de postulatione. et ibi hoc
no. bar. et do. c. in. l. i. §. aduocatos. ff. de va. r. extra
cogni. vbi est optimus rex. cum glo. de ista marte
ria. Item potest esse certum remediū. nam po
test cum iudice loqui et aliquid gratis impetrare
a iudice. vt. d. l. paulus. in. l. ff. de litig. et hoc vult
Bart. in. d. l. i. §. aduocatos. qz doctores permissi q
habeat pacta cum ciuitate vt non possint esse ad
uocari non prohibentur a iudice aliquid gratis
impetrare. et sic p. r. e. l. u. p. o. n. i. t. Bart. qz in alijs duo
bus remedijs precedentibus possit etiam cus pe
cunia pura facere allegaciones. et in camera con
sultare. et hoc credo verum licet Lud. de ro. dixe
rit in. l. i. in. p. in. de verb. ob. qz hoc intelligit quan
do gratis per. d. l. paulus in. l. alias scdm: qz in di
ctis casibus non dicitur proprie postulare qz quo
non prodit vel procedit in publicum et ponendo
causam vel desiderium sui clientuli. vt. d. l. i. §. j. ff.
de postu. nec ob. d. l. paulus. in. l. i. qz ibi non loquit
de prohibito postulare sed de prohibito se inter
ponere alicui negotijs vel proprijs quod vnus li
gatus est propter dignitatem legationis. et pro
pterea dico quod licet epus vel cardinalis ppter
dignitatem non debeant consultare vel exercere
officiū aduocari tamen possunt pro amicis gra
tis consultare per illum rex. et per. l. quisquis. C. de
postu. ibi non ad turpe compendium r. ibi sed lau
dis per eum argumenta querantur. et a d. hoc au
diū sepms allegare illum rex. per do. §. lo. de bo.
quod not.

Cautela q qui habeat forum a iudice quid iu
ris sit in causa antep sit iudex.

Cautela q inder corā quo tua
causa agitari debeat tibi faueat velle
nolit. p. i. o. m. o. v. i. d. e. a. s. q. u. a. n. d. o. p. a. r. t. e. s.
intendunt processum ad cum dirigē
re qz p. r. o. c. a. p. e. s. t. e. m. p. u. s. r. f. a. c. i. a. s. t. i.
bi consili in causa illa mutatis nominibus con
tentis in processu. ita quod de facili pro re. consu
ler. et quando critis ad manus eius poteris con
siliū eius in medium adducere ita quod contra
consiliū nihil audebit attentare tamen cautus
aduocatus recusatet ipsum vt suspectum.

Cautela ad differendum iudiciū.

Cautela ad differendum iudiciū.

vt sui pe
cunū vñ se
ipsum
faciunt p
curato. et
lugd. qz p
vna mus
ca recusat
iudicē rā
qz iulpe
ctos.

Ista cau- tcla doct- tergiuer- fari idco- no est bo- ni ca vri.

Cautela si vis differre iudicium qm est sula cõtra te larvna vel plures si non potes p viã appellandis pere- re restitutorie in integrũ cõtra sulas vel nullitare sine opponas ⁊ interim poteris ad concordiam venire.

Cautela pro illo qui vult adire hereditatem.

Aduocatus creditorum sit cau- tus pber si pdr qualiter filius ressa- tois bibit de vino vel comedit de fru- mento pñs post mortem eius vel ali- quos fructus consumsit in vsu vite qz tunc per istos actus filius non negans videt ad- misse vñ repudiare non pdr. ⁊ tenebitur creditoreb⁹ ⁊ sic etiam ipse sit cautus vt nõ reuocatur q in cõri- ucti faciat publici instrumentũ fieri de repudia- tione. ita eleganter dicit Ange. in l. si quis dederit. §. pteroz. de acqui. herc.

Cautela ad hoc q libellus ineptus non possit reuocari ⁊ est. s. reperita.

Stat duas cautelas q libellus ineptus reuocari vel mutari nõ possit prima est q reus acceptet in specie li- bellũ productũ fm bar. in l. cõ pñtũ. ff. de lib. ca. non autem sufficit acceptare in genere fm Ange. de arc. in l. de act. §. i. in v. q. Alia est qd reus in scõo libello dicat nego narrata prout nar- rant ⁊ perita prout petunt dico fieri non debere supra no. per Barr. in l. dubitẽ. §. j. ff. de fidei. sal- uo iure produci in scriptis ⁊ inde pdr deducere suas exceptiones vt faciant boni practici.

Cautela pro illo qui negatur possidere.

Quando aliquis negat te possi- dere. tu dic q in dicit te faciat immitti in possessione tanq vacante ita dicit Ange. se practicasse in l. si ff. de rei vẽ- di.

Cautela p illis q nõ pnt agere actione de do- lo q agant actione in factum et est reperita.

Icas vñu singulare q actio de dolo nõ pdr in reari p vile personas contra nobile nec cõtra patre per fi- lium et ideo sunt cauti viles vt agant acrie in factũ ⁊ nõ actioe de dolo qz eorũ libellus in quo faciunt mentione de dolo nõ valet. casus est singularis in l. non debet. ff. de do- lo. quia talis actio doli infamat de facto vt nota. in l. apud celsum. in. §. aduersus. et ita kaph. de do. excep. ita dicit Ange. de arc. in l. in. de excep. in pñci. vñ. quero an contra parentes.

Cautela q confessio non possit reuo- cari et est reperita supra.

Cautela q confessio renocari nõ possit facias q iudex ei assignet termi- nũ breue ad reuocandum confessiones post que cõtra si velit non audiet. ita di- cit Ange. in l. de acti. §. si minus vel facias eam p notarium scribi patre pñte fm bal. in l. gallus. §. quidam recte. ff. de li. et post.

Cautela pro creditore q possit sedere vomen debitoris.

Vos scitis q debitorẽ inuito nõ pdr creditore cedere nomẽ debito- ris sui. vt no. in l. inter debitozẽ iun- cta. l. pacta successorum. ff. de pac. fm p au. de ca. ibi sed cautela est q debi- to: faciat q vnus tertius offerat creditore se. solu- turum pro ipso. nõ si creditore nollet ab ipso reci- pere remanet debito: liberatus. casus est fm Ange. in l. inter pactum. §. post diuisionem. vbi tras- dit hanc cautelam. de pac.

Cautela q sit tutius q relictum fiat in codic- illis q in testamento.

Melius est q relictu certe partis bonorum fiat in codicillis q in testa- mento nisi forte qd vellet instituerẽ be- rede. qd fieri nõ pdr in codicillis. l. be- reditare. C. de codicil. ratio est qz re- fm per aliud sequẽs rñpi possit sed codicilli pñ- mo fieri nõ rñpunt per alios nec etiã p aliud tes- tamentum nisi expresse hoc dicat text. est in l. de codicil. §. nõ ante. ⁊ Spe. in t. de instru. edi. §. cõ- pendiose. ver. si ad dñtãdũ. ⁊ q hoc ratione pre- dicta sit tutius tenet Spe. in t. de instru. c. d. §. vilo de impugnatione. ver. ⁊ no. q tutius est.

Cautela quomodo post didicita testificata tes- tes possunt produci.

Regulariter post oidicita tes- tificata timore subornatiõis testex pducit non pnt. vt in aut. q semel. C. de pba. sed est cautela q publicaz- tis artefianõibus ps det notitiã iudici de alijs relictibus ⁊ absente se- tunc ⁊ iudex ex officio eos examinet p ablen- te suppleri possit ⁊ ita dicit singulariter bal. in l. ampliore. in pñci. C. de appel. qd no. ⁊ refert se- quẽ p. de sonci. in d. aureni. qui semel.

Cautela q quis post terminũ non audiat.

Quod post terminũ nõ audiat qm. in c. claroz. extra q. si. sine le. dicit no. si elapsus sit terminus assignat a- licui ad agendũ tñc etiã post terminũ ille audietus est nisi iudex pñtãne- rit cũ de cetero amplius nõ esse audiedũ. Et ideo cautela est q iudex in interloctõria p quartũ assi- gnat terminum actoz ad agendũ dicat hec vba ⁊ si infra dictũ terminũ nõ egerit ex tñc put ex nũc est nõ esse de cetero audiedũ ita eleganter dicit An- ge. in l. qd iud. in q. col. ff. de acqui. herc.

Cautela p pñctõ q ignorauit morte coniũcti.

Stata aureã cautela qn pñctus vnus decessit te ignorare ⁊ elapsus est tps adedi. l. xxx. annoz iura. l. 3. C. de iur. deli. qz non debes petere herẽ- ditate illi⁹ ex q accurrat tibi ligno- ri tñm⁹ ad adedi. s. petes bonoz possessionẽ in bonis illi⁹. vt singulariter voluit bal. in rubri. C. q admittit. in v. q. ⁊ in l. licet preallegata in. in q. ⁊ pau. de ca. in l. aquadu. C. qui admitt.

Cautela pro filia exclusã a successõe si sit preterita.

Sicere debes q per contra tab. intentata post aditã hereditatem per scriptum heredem nõ reducit ad casu

nam intestari sed ante aditam sic vt not. in l. vt li- beris. in j. glo. C. de col. in filia preterita ex dusa p statutu a successõe ab intestato extãre masculo sit cauta vt inteter ⁊ tab. post aditã ⁊ non ante aditã ita dicit. pau. de cast. in l. certum. C. vnde cognã.

Cautela pro ppinquis pupilli decedentis quo ad successionem bonorum pupilli.

Ropinqui alicuius pupilli cui est relicta vel delata bonorũ possessio differit esse cauti qm pupillus est in ar- ticulo mortis et nõ habet tutores qui agnoscat. vt. s. petant a iudice pupillo etiã absenti ⁊ ignorantẽ de certiaz bonoz possessio- ne. quia ad hoc iudex tenetur. ita dicit pau. d. call. in l. certum. C. vnde cognã.

Cautela pro vxore que pñbitur asportare ali- quam rem mariti.

Stata qd si statutũ est in ciuitate contra vxores asportantes de domo mortui mariti sint caute qd vestimen- ta poterit scias ⁊ anulos in digito. qz tñc nõ punietur pena statuti de aspor- tantibus ita pulcre dicit Ange. in l. si quis dederit §. pteroz. in fin. de acqui. herc. Cautela no rabi- lis est. q alienatio doris ex iurata non valeat quã do prius vxor iuret se nolle consentire alienario- ni doris. nam licet postea consentiat et iuret non contrauenire. non obligatur ex secundo iurame- to sed ex primo sic per glo. singularem in d. c. licet de iurciur. lib. vi. vel sit causa vxor: quando consen- tit alienationi doris vt probet se consentire per metum vel reuerentiam mariti: alcm per nota. per glo. ⁊ Barr. in l. j. §. que honorande. ff. qua. re. ac. non da. ⁊ per pau. de call. in l. pactum. C. de col. quod no. ad reuocandã dictã alienationẽ do- ris etiam iurata.

Cautela ad interpretatione statuti qd filia nu- pra extra ciuitatem non possit succedere.

In multis locis sunt statuta qd filia nupra extra ciuitate nõ succedit patri sed plerũqz soler cautela adhibe- ri per filia nupra extra ciuitate q nõ vult dote recipere vt sic postea possit succedere. Sed contra hanc cautelã dat alia cau- tela vt. s. parer offerat ei dote q si stabit per ipam nihilominus excludenda est a successione. ita no. Bal. in l. si in. in q. col. C. de col.

Cautela qd donãs sp iuret nisi in cã sequenti.

Lene nõ. in autẽ. ex testamento C. de colla. qd simplex donatio nõ va- let quodvz est nisi iurata: qz tñc valet in cautela est qd donat⁹ iuret s. Bal. no. in l. in. C. p dona. C. Si vis facere qd donatio simplex etiã iurata nõ valeat sic cauti⁹ vt qn donas rem iures qd nõ vis donare. nõ post- ea licet donec et iuras p: ualeat primũ iuramentũ ⁊ etiã donatio non valet per glo. singularem in. c. licet. in fi. de iure iur. li. vi.

Cautela ad hoc qd mulieris alienatio etiã in dote valeat.

Mnes sciunt qd mulier nõ po- test consentire alienationi doris per anẽ. sine a me. ad velle. Cautela est qd teneat alienatio vt vxor: iuret non cõ-

trauenire. vt. d. c. licet. de iure iur. lib. vi. vel qd ipa simul cũ marito recipiat p: etũ rei dotalis. qd vt illud habere loco doris. glo. cit no. in l. si. ⁊ in l. ita cõstante. ff. de iure do. fm Bar. in cõsilia dñe.

Cautela quando reperuntur duo testamenta facta eodem die.

Reperiuntur duo testamẽta fa- cta eode die tñ nõ appareat qd prius et qd posterius neurũ vt ⁊ heres ex neu- tro eoz pdr hereditare capel. i. ff. si qd indubius. ⁊ ita no. ff. de feci. tab. fm ⁊ anre. in ti. de iurisd. q. xxx. pbat in l. cũ q. in pñ. ff. de acqui. herc. Sed no. optimã cautelã quã Ange. practico cauit als de facto in ciuitate padue. videlz vt he- res adeat hereditare ex quo cũqz testamẽto nec ap- plicet animũ magis ad vnũ q ad aliud. qz tñc nõ d: esse dubius an sibi hereditas sit dclara. et ideo ex vno tñ adire nõ pdr. ita dicit ipse no. in l. cum qui. in pñ. ff. de acqui. herc.

Cautela qd copia probet.

Cipe mirabilẽ cautela ad fa- ciendũ qd copia pber que als nõ pba- ret p no. in aut. si qd in aliq dõ cumen- to. C. d. ede. vs qd qñ semel pducat oĩ- ginale qd copie. nõ lz postea id pdat copia plane pber fm pau. de ca. l. j. §. editiones ff. de ede. ⁊ §. lo. in l. in legã iij. col. ff. ad. laquil.

Cautela pro emtoze quando res ab eo cuius ad hoc vt possit agere ad duplum.

Stata q emtoz non pdr pri⁹ age- re ad pena dupli p cuius dõ ⁊ vñ dõzẽ nisi pri⁹ res emta ⁊ emta sibi ab ipso sit abdicata ⁊ restituta cuius. nec suffi- ciat qd fuerit ad. nar⁹ ad restitutorie nisi restituerit. ter. e. cũ gl. no. l. si fuit. ver. abest de act. em. ⁊ l. emta. §. si de cuius dõ. cautela est. qd emtoz expectet qd res ab ipso auferat. qz an nõ pdr agere ad dupli.

Cautela p mercatorib⁹ ⁊ reperit. vt. §. p eundẽ.

Mercatores debet esse cauti quã do recipiunt ab alijs scriptus de manu er epirographũ vt nõ recipiunt illud ni- si de manu notari scriptũ: restibus. qz periculum est illud recipere de ma- nu debitoz. qz si mox vñ de restibus nõ pbat. casus est no. in. cũ. de si. instru. ⁊ ita per doct. et cũ gl. no. in. c. inter dilectos co. rñ. qd perpetuo no.

Cautela contra appellante.

Cautela est contra appellantez post. r. dies appellat⁹ neget appella- tũ. j. r. dies ⁊ nõ dicat appellari esse post. r. dies fm Jo. an. in. c. romana. §. si vero. d. appel. ⁊ ibi fm dñcũ plus multis Bal. i. aut. hodie qd qd. j. r. dies appellauerit et Zu. de ro. l. j. cõcedũ l. vñ. col. C. de int. c. resti.

Cautela qd in casib⁹ in qb⁹ nõ pdr appellari petat in integrũ restitutorie.

Alii sunt casus in quibus non potest appellari sed tunc cautela est qd petatur restitutorie i iurez. vt est ca-

sus. in. l. prefeci. ff. de mino. de quo plene per Jo. an. in nouel. in. c. j. in. j. col. de resti. de integ. lib. vj.

Cautela qd semp corabat in pñria iudicis. **E**mp allegatur doctrina bar. post glo. in. l. j. C. de predi. l. r. qd con tractus celebratus iudicis auctoritate valet quia omnis cessat presumptio doli. unde sic cautus tu qd quado cor rabis vt factas iudicē auctorari per no. in. l. bono rñ. C. qui admit. iudex em tenet auctorari h̄ Bal. in. l. sepe. de decurio.

Cautela qd etiā claspō termino ad petendum bonorum possessionem possit quis agnoscere.

Aldus singulariter in. l. pube rem. C. de iure deli. qd claspō termino ad petendū bonoz possessionē potest quis adhuc agnoscere qz tñc videt se herede pro herede sic efficit heres de iure cūli. Cautela est qd ius nō abserre lapsū terminū adhuc petat bonoz possessiones licet Bar. ibi contra t male fm Ang. de peru. in Rubrica. qui admittit. r. col.

Cautela ad hoc qd valeat pactum de non succedendo factum a filia.

A scis qz si filia renūtiat successioni paterne simpliciter nō valet renūtiatio. l. pactum dotalē. C. de col. la. nisi iure fm gl. r. doc. ibi. r. est text. in. c. q. de paci. vj. Bal. in. l. i. C. d. pac. ponit cautēlam vt filia facit pactus de non petendo aliquid de bonis paternis. quia tale pactum etiam non iuratum valet. Unde sic cautus parer faciens filiam sibi renūtiari. videlicet vt faciat sibi facere pactum de non petendo.

Cautela quando testis inutiliter deposuit.

Aream do tibi cautēlam quando testis inutiliter deposuit reproducas em iterū qd dicat sic depono sicut alias deposui super tali negotio. tñc enim primum dictum inutile validatur per secūda petitionē eius de primo argumēto. l. legata inutiliter. fm Ang. ibi. ff. de lega. j. C. l. b. c. sequunt alie cautēle fauozissimi iuris vtriusqz doctoris dñi Bartholomei cepolle veronensis. quas in alio anno suis auditoribz in scriptis edidit in florentissimo gymnasio patauino

Cautela vtilis ad euadendum suspicionem heretice. et reperitur. s.

Dnū r vtile cōsiliū est pro illis qui aliqñ inculpan de heresi vt protestant maxime in extremis se fuisse r esse catholicos r tenuisse et tenere fidem catholicā quam tenet docet r p̄dicat romana ecclia r cum cadē vitis r mori velle. probatur qd bec p̄ testario sit vtilis et valida. extra de sum. rñ. et fide carbo. c. damnamus. prope finem. r no. in. c. firmi ter. in. co. rñ. Nam r vtilis h̄icronym? idē fecit cul parus ab emulis. vt est text. no. rñ. q. j. c. bec est si des. et ita dicit Alber. de ro. in Rubrica rñ. de her. circa fi. Sed tu adde dicte protestario qd qd quid credunt ideo credunt qz credunt ecclias sic

credere et suā opinionē fidei ecclie subiciunt. qz ille nō d̄ hereticus nec peccat dummodo errozes suum non defendat. vt singulariter not. Inno. in d. c. in. ff. Et intellige errozem defendere quando pertinaciter defendit. vt dicit glo. not. rñ. q. iñ. dicit apostolus. et vide glo. in. d. c. bec est fides. Et ista cautēla est etiam vtilis pro aduocato r procuratore qui velit defendere inculpatum de heresi. vt dicit Alber. de ro. in suo opere statutorum. in tertia parte. r in. rñ. q. r dicit se obseruasse in curia romana dum defenderet coram summo pontifice quosdam hereticos inculpatos de heresi.

Cautela quomodo prohibitus postulare vt ad uocare possit amici causam defendere et reperit supra per eundem.

A multis casibus reperitur prohibitum per legem vel statutum r vel per pacta qd qd non. possit postulare vel procuratoriam arte exercere. Sed remedium est si tu aduocare vel procurator vis adiuuare aliquē in dicitis casibus vt mittas cedula iudici scriptam in qua sint allegationes partis tue quia per hoc non venires contra legem vel statutum aut pacta. Nam postulare id est aduocare vel procurare est in iudicio seu publico aliquid dicere. vt. l. j. §. j. ff. de postu. et ibi per doc. r. l. paulus. in. fi. r ibi hoc Bar. ff. de leg. j. r idē tenet Lud. de ro. in. l. j. in. prin. ff. de ver. ob. Et ad idem facit qd no. bart. in. l. j. in. prin. vbi dicit qd si statuti punit loquentē cū bannito nō cōp̄bedit est q̄ mittit nuntiu vel literas ad bannitū sed euz ore ad os loquit. r idē tenet Alber. de ro. i suo opere singulari in. n. parte. q. clvj. vbi tenet qd si statuti phibet doctores salarios esse aduocatos in causis qd per d̄ nō phibent facere allegarios in scriptis. r quo no. ru scolaris qd h̄ sit statuti vniuersitatē nre padue qd doctores legētes nō possunt aduocare extra scholares nō prohibebunt allegarios in scriptis facere. Et illud remedium vt det consiliū suū in camera qz hoc p̄d̄ qz cū aduocare sit pandere alienū desiderū in iudicio. vt d. l. j. §. j. de postulado. r ibi hoc no. Bar. in. l. j. §. ad uocatos. ff. de va. r extra. cog. cum gl. vbi est opri mus rex. De ista materia p̄d̄ dari tertiu remediū nā potest cū iudice loqui r aliqd gratis ab eo impetrare. vt. d. l. paulus. in. fi. de leg. r hoc vult bar. in. d. l. j. §. aduocatos. q̄ dicit qd doctores perusini q̄ habent pacta cū ciuitate vt non possint esse aduocati nō phibent a iudice aliqd gratis impetrare r sic p̄supponit bar. qd alij duobz remedijs p̄cedē tibus possit etiam cum pecunia pura facere allegationes r in camera consulere et hoc credo vtz licet Lud. de ro. dixerit in. d. l. j. in. prin. de verb. obli. qd hoc intelligit quando gratis per. d. l. paulus in. fi. als secus qz in dicitis casibus non d̄ pro prie postulare et quo non prodit vel non p̄cedit in publicū exponendo causam vel desiderium sui clientuli. vt. d. l. j. §. j. de postulado. Nec ob. d. l. paulus. in. fi. quia ibi nō loquitur de prohibito postulare sed de phibito se interpouere alijs negotijs vel proprijs. quod est plus quia legatus est p̄pter dignitatem legationis et p̄p̄terea dico quod si cer episcopus vel cardinalis p̄p̄ter dignitatem non debeant consulere vel exercere officij aduocati tamen possunt pro amico gratis consulere p̄ illum rex. in. l. quisquis. C. de postul. ibi non ad turpe compendium. r ibi sed laudis per eum

augmenta querantur r hoc audiui sepius allegari per illum rex. per do. §. lo. de bo.

Cautela pro filio qui aliquid d̄ cōferre cū fratribus ad hoc vt nō teneat illud conferre.

Frater habuit aliquid precipuum a patre forte in premium emācipatiois vt aliter in casu quo regulariter illud veniat p̄ferendū q̄ cautela debeat adhiberi vt non teneat id cōferre cū fratribus qz agitur de collatioe facienda. dicit qz cautela est ita qz filius qui habet aliquid precipuum anteq̄ veniat ad collationē cū fratribus det illud in dote si licet tuc. vel aliter distrahatur ita qd non inueniat tpe collatiois vel tpe mortis patris in bonis filij vel fratris. qz tñc ad illud confrendū non tenebitur. vt. ff. de colla. l. j. in. fi. et no. in. l. ea demū de colla. r est ratio in dote qz dos filie nō est in bonis patris. C. de reuo. bis que per frau. al. sunt. l. in successione. r habetur in. l. j. §. sed vtrum. ff. de minor. et in. l. pompo. filadelphus. ff. fami. et cū. et ita tenet Ancr. de coram quodam suo opere iudiciali in vltima parte. rñ. q. r itud ego intelligo verum nisi constaret qz illa alienatio vel donis dato fuisset facta in fraude causa cuiusdam collatiois ar. d. l. in successione. que frau. probaretur si donans vel alienans hoc prius dicit. arg. glo. ff. de iudi. vel quando per aliqua iudicia p̄cipua aliter probaretur iura. l. dolo. cum ibi no. C. de dolo.

Cautela pro illo qui paciscitur de crimine qz cūter iniamiam.

Ai paciscitur et trāsgit de crimine crimen confiteri videtur vt. l. qñ. ff. de his qui not. in. ff. et ideo p̄culolius est qñ aliquis est accusatus vel est inquisitū contra eū de crimine qz veniat ad trāsfactionē vel compositionē euz ad uersario maxime qñ tale crimen irrogat infamiam qz cūctur infamias p̄pter illā tacitā cōfessionē vt d. l. qñ. Sed si quis velit cūctare paciscēdo dicitur infamia cautela est multipler. C. prima est qd dicitur pactio seu cōpositio fiat gratis qz tñc nō infamatur est casus in. l. furti. §. pacti. co. rñ. Secūda est qz in trāsfactione exprimat qz hoc faciat trāsgitens vt cūctur impendia litis nō qz crimē de quo trāsgit cōmiserit. vt. d. §. pactum. ar. ff. de minor. l. mi no. rñ. xv. annis subueniri. facit ad hoc. c. dilectus filius. j. et qd ibi no. extra de simo. r. c. est p̄cedem. cum ibi no. extra de pactis. Tercia est si fiat trāsfactio iusu iudicis vt. d. l. furti. §. qui in. Quarta est si fiat hoc modo qz iniuriatus vel is q̄ damniū passus est trāsgit vel trāsfactionem facit eū eo qui de crimine arguitur. r per pactū sibi remittit omnē iniuriā r offensam r omne damnum quod constat vel constare possit illatū quacūqz causa bec tamen cautela licet sufficeret per viam pacti qz constar gratis fieri possit. ar. dicit. §. pactū tamen per viam trāsfactionis videtur qz non possit habere locum. quia in trāsfactione debet aliquid dari retineri vel remitti. als est nulla. vt. C. de trāsfac. trāsfactio. Sed prodest dicte cautela per vias facti faciēdo. qz talibus verbis potest fieri cōtra ctus pacis vt qz hoc paciscēs nō cōstet maleficius de quo agitur. r ideo fiat per dicta verba. qz iniuriatus faciat pactum cum iniuriate r emittat iniuriatū si quā constare constare possit illi sibi

fulisse. vel qz mutuo sibi inuicem remittat oēs iniurias. qz hoc nihil videtur faceri ille qui iniuriat iniuriā. pro hoc facit glo. no. in. l. si qdē. C. de excep. r in. l. si filii. C. de libera. cau. r in. l. h̄. §. qd ob seruari. in. ver. credit circa mediū. C. de iura. calli. glo. no. in. c. cū venerabilis in. ver. fuisse confessus extra de excep. r t̄. cū glo. in. c. r̄. de reu. de resti. r qd bus p̄d̄ colligi alia cautela videt qz dicat qz nō sit illata aliqua iniuria per tale inculpatū r in p̄tum appareat vel cōstare possit cum cōmisisse iniuriatus sibi remittit.

Cautela instrues aduocati quō faciet qñ eius clientulus nō respōdat positionibus.

Ando actor seu reus nō vult respōdere positionibz positides h̄ntur p̄ cōfessari. vt habet in. l. h̄. §. sed qz veretur. als qd si actor. C. de iura men. calli. r in. c. q. de cōf. in. vj. qd ut intellige non ipso iure sed per miam. vt noratur in dicitis iuribus. et habetur in. aut. vt litigantes uerent in. prin. col. ix. et ideo tu aduocare suo cautus anteq̄ committat causa decidēda cōsilio lapicis vt facias iudicē interloqui. qz sola contumacia nō habetetur pro p̄batione nec possit cō. uicere factis esse probati. vel facias cō. murti vtriqz articuli videt an debeat haberi pro cōfesso r etiā disti nitua. nam sup articulo non cōmisso consulere non posseryt habetur in. l. j. C. de r̄. l. a. r opoztret cum pronitiare non esse probatū nec liquidū. qz d̄ cōsulere fm statutum cause in quo causa est tpe cōmissionis. vt. C. de dila. l. cum a nobis r ideo sis bene cautus circa hoc. et ita tenet. Bal. in. l. j. in. j. col. C. de pena iudi. qui ma. iudi. r adde circa istā cautela id qd dicit. in cautela. c. que incipit. ille q̄ non responder.

Cautela qz in oibus casibus precludat via cedēti agenti contra debitozem tuum.

A habes. l. iij. C. de nouatio. in qua dicit qz h̄ creditor cedat actio nem vni puta creditori suo cōtra suū debitozem tñ cedēs nō obstat cessione poterit agere cōtra debitozem suū r cōgere nisi in tribus casibus in q̄bus nō p̄d̄. prim⁹ est qñ cessionarius egit contra debitozem vigore cessionis et lite contestatus est. Secūda est qñ debitoz incipit soluere cessionario. Tercia est quādo denunciatum est debitozi ne soluat. pura credito ri suo. Sed ad hoc vt in omnibus casibus precludatur via cedenti agenti contra debitozem tuum. cautela est qd in instrumento cessionis exprimat qz in cessionarium fiat cēssio debitozi suū cōtra quem oia iura cedantur. r qz cedēs nō solū trāstret ret omne actionem quā habet cōtra debitozem suū sed etiā cedat r trāstret omnem spem r exercitium actionis ita qz apud cedentem nulle remaneant actionū reliq̄ue. Nam r hoc casu cedēs nullo pacto agere poterit cōtra debitozem contra que est facta cēssio qz als possit illis tribus casibus de q̄ bus. s. dicit qui habentur in. d. l. iij. C. de noua. et ista est vna limitatio notabilis ad. d. l. iij. que fuit Ancr. de conero. in que dam suo opere iudicia li in vltima parte in. j. q. Item possit esse alia cautela videlicet quod fiat delegatio. et sic quod debitoz promittat soluere illi cui iura ceduntur quia tunc delegans nullo modo possit agere. vt est casus in. d. l. iij. in. prin. Sed ista non semper potest fieri. prima vero sit. et ideo melior. et adde qd ille

mas. extra de sen. et cō. Tamen consiliū est et vtilē qd̄ appellet v̄r dicit glo. no. in. c. tuas. quam sequitur Rāph. et Ang. de arc. in. d. l. j. in prin. et assignat rationē. quia si sola nullitas proponitur et non sit evidens non impedit executionē sententię. v̄r. l. iij. §. condemnati. ff. de re iudi. et ibi Bar. et doc. se- cius si appellet q̄ tunc semper impeditur executio per titulum. ff. nil no. appel. pendm. nisi appella- tio esset euidenter iniqua. v̄r no. per glo. et doc. in. d. ti. nil no. appel. pendm. in. l. j. et habetur in. l. i. c. i. di. in. ff. de appel. re. et qualis debeat esse forma dicendi nullam et appellandi. vide per glo. et doc. in. l. j. C. quando p̄uocā. non est necesse per Bar. et doc. in. l. si exp̄sum. ff. de appel. C. Si duo pos- sident dicunt et neuter possidet ab alto vi clam vel p̄cario. in. r̄a no. in. l. j. C. v̄r pos. quid debet tūc iudex facere do. ego dixit iudicem abstinere debe- re. sed do. Rōge. glossator diuī placetie cathedrā regeret et duo adinuicem contenderent se posside- re. q̄ intendebant interdictum v̄r pos. et in omni- bus et per omnia equaliter probab̄t. et per tot te- stes vnus sicut alius dedit consiliū. clientulo suo q̄ in causa sua erat aduocatus. et dixerunt. q̄ ve- strum est potestatis. respondit clientulus. ego sum in decupelo. tunc consiliū ei Rōge. hoc modo. vo- cate amicos vestros et caris eras ad locum illum de quo est contentio de possessione. et sitis ibi ad- uersario vidente quod fecerunt. aduersarius ante hoc videns timuit ire. q̄ suspicabatur forte se pos- se repelli iura. l. si id q̄. §. vi. ff. de acqui. pos. et tūc iuit ad iudicem et p̄pofuit incontinenti interdi- ctum v̄r de vi. et dicebat se illa possessione spoliatiū Rōge. respondit. Ego te nō spoliatiū sed mea suz possessione vsus. et sic clientulus eius fuit absolutus et ab interdicto v̄r pos. et v̄r vi. Ira dicit no. Rōge. fre. ben. ven. in libello suis iuris ciuilibus in libello possessorio aliam rei immobilis vi turbet et. et vide etiam. §. in. c. xvi. cautela que incipit no. diligenter tu a nocere. vbi est similis cautela q̄ nota. et sepe de facto contringit. C. Si heres institutus de resti- tuendo hereditate alteri grauar̄ adiuir sponre. et postea fideicommissarius ante restitutionem moriet̄ vel recusat hereditatem sibi restitui. heres reman- ner institutus et effectu onerib̄ hereditariis. v̄r. l. ita tamen. §. qui et trebel. cum. l. seq. t. l. j. in prin. ff. ad trebel. secus si adiuir coactus. l. postulantē. in prin. c. o. ti. Et ideo cautela est q̄ heres dubitat ne hereditas sit damnosa v̄r non adcat sp̄re sed permittat se compelli ad aduendū. quia tūc si nō poterit restituere hereditate fideicommissario ep̄e fideicommissarius remanebit obligatus cum ef- fectu creditoribus seu aliis oneribus hereditariis et bona dabunt̄ creditoribus et aliis habere debē- ribus. v̄r est casus no. in. d. l. postulantē. in prin. et ibi per doc. et per pau. de cast. in. d. l. j. in prin. c. o. ti. et adde predictis. l. pe. cum ibi not. C. ad trebel. et.

Cautela qd̄ valeat p̄missio de heredi- tate viuē- tis.

C. p̄missio seu pactū de hereditate viuētis re- gulariter non valet. q̄ inducit v̄rū caprādē mo- r̄o. v̄r. l. si. C. de pac. et ibi per doc. Sed potest adbi- beri cautela quod per indirectus valebit videlicet qd̄ permittam tibi v̄r tibi licet habere talem res t̄p̄ et sic omnia bona sua si ad me. ducuerint ali- quo modo. puta iure successionis vel aliter tibi re- nobo. restituere seu tradere ita qd̄ tibi habere ea liceat vel tenebo. ad interesse v̄r est casus qui hoc optime probat in. l. stipulatio ista. §. questum. et ibi hoc no. Rāph. in. ff. de ver. ob. et si tu diceris etiā hoc modo potest fieri venditio et quilibet alius cō- tractus etiam de bonis viuētis specialiter ea in- uerando facit ad hoc glo. et quod ibi not. in. l. j.

C. de cuius vnde inter hoc non videtur esse differē- tia. q̄ v̄r p̄ casu qd̄ digestū est tenet. verisimiliter dicas qd̄ istud remediū stipulationis magis p̄ui- det. q̄ p̄mittens virtute stipulationis habere li- ceat nō tenet nisi cū res illius viuētis facte fue- rit p̄mittentis. et sic de presenti nō tenent v̄r. d. §. questum. secus vbi per aliu contractū p̄mitteret q̄ statim obligaret etiā si nunq̄ haberet rem alle- nā v̄r. l. rem alienā. ff. de contrahen. emtion. c. et sic nō esset bene cautus qui super re viuētis aliter cō- traheret q̄ per illā stipulationē habere licere tūc si appareret habere licere esset facta in fraudem. d. l. vltima cum materia sua. C. de pactis. non vale- ret. l. nō dubiū. C. de legi. et ita tenet etiā Rāpha. in. d. §. questum in si. quod bene no.

C. cautela nobilis ad hoc qd̄ cōp̄mittit nō possunt habere rearsum ad arbitrium boni viri

Cfficile est dare modū p̄ quem possit fieri cōp̄missum in arbitriū et arbitratores ita qd̄ ab eius laudo seu arbitramēto non possit peti reductio ad arbitriū boni viri. v̄r not. doc. in. l. si societate. §. arbitror. ff. pro socio. et in. l. cum an- te. C. de ar. et dy. in regula sciēti de re. iur. l. j. et per canonistas. c. quintavallis. extra de iureiur. in tantum qd̄ Bal. in. d. l. cum antea. et in. l. si vnus §. illud ff. de pac. dicit qd̄ per quācūq̄ verborū cau- telam fieri nō potest v̄r tollatur reductio ad arbitriū boni viri per istam rationem qd̄ dolo futu- ro renuntiare non potest ne quis iniurietur ad de- linquēdū. v̄r habet in. d. §. illud. sed si tollerēt re- ductio et arbitret et arbitrator. lederet in maxima parte p̄sumeretur fuisse in dolo. v̄r no. Bart. in. d. §. arbitrorum. et in. l. si quis cum aliter. circa prin. ff. de verbo. obli. et in. l. alio. in. vj. col. de ali. et ciba. leg. et per l. omnes. §. lucius. ff. de bis que in frau- ere. Sed tu potes adhibere vnā cautela per quam cessabit ista ratio. et per consequens valebit renū- tiatio videlicet qd̄ fiat cōp̄missum in quo p̄icat qd̄ partes promittant stare sententię siue laudo et promittant nō contrahere de iure vel de facto et renuntient reductioni ad arbitrium boni viri et si esset lesio in magna vel in maxima quantita- te et etiam in toto voluit qd̄ arbitret et arbitrator teneantur ferre sententiam siue laudum s̄m cōssi- lium sapientis. et quo cogitur de consensu partū sequi illud consilium non poterit dici qd̄ ipse arbi- ter fuerit in dolo vero vel p̄sumto. in mo nec in aliqua culpa. v̄r probatur in. l. si conuenerit. et ibi hoc no. Bart. ff. de re iudi. facit. l. j. §. et post operis ff. de noui ope. mun. et ideo cum hic dolus impura- ri non possit arbitrator et renuntiatio sit facta ge- neralis. v̄r. §. valebit renuntiatio. et ista in effectu tenet Rāpha. in. l. i. circa finem prin. ff. de appel. et puto consilium esse verisimum et predicta cau- tela proccedit nisi minor esset lesio. et tūc possit pe- tere restitutionem in integrum. l. nam et postea §. si minor. ff. de iureiur. vel nisi dolus partis iter- uenisset s̄m Rāpha. in. d. l. j. ff. de appel. Et aduer- te qd̄ illud de restituēdo potest tolli si iurata effec- de non contrahendo etiā ratione minoris tra- tis et alia quacūq̄ ratione. v̄r in aut. sacramēta pubertim. C. si aduersus vendi. et habetur in. l. j. C. de rescin. ven. et in. l. si quis cum aliter ff. de ver. ob. Item videtur qd̄ dicta cautela non sit sufficiens quia ratio quare non valet renuntiatio reductio- nis ad arbitrium boni viri est ne quis iniurietur ad delinquēdū. v̄r. §. dixi. Sed per predictam

Cautela licet non iniuret arbiter et arbitrator ad delinquēdū tū iniuratur consulto qui sciet non posse peti reductionem ad arbitrium boni viri. et ideo v̄r omnis tollatur dicitur facias qd̄ cōsul- to. nesciat de illa renuntiatione. quo casu tenco quod cautela sit sufficiens. alio sciat per predicta. C. posset etiam adhiberi alia cautela v̄r cum esse- ret renuntiatio reductionis ad arbitriū boni viri valeat. videlicet qd̄ partes s̄binuicem ex nunc p̄out et tunc. et ex tunc p̄out ex nunc cedant om- nia iura que habent vel habiture sunt q̄sio causa et occasione reductionis ad arbitriū boni viri in casu quo feratur sententiā siue laudus per arbitros et arbitratores q̄ cōsilio regulariter fieri potest v̄r valeat. l. j. cum ibi no. C. de acri. et obli. et nor. in. l. p̄ diuersas. C. manda. et facias qd̄ in instrumento di- catur quasquidē resiones fecerunt dicte partes et sua mera pura simplici sponranca voluntate et ex certa sciētia q̄ eis sic placuit. v̄r docet Barto. in. d. l. per diuersas. in prin. iij. col. C. anada. C. et- ria cautela circa predictam renuntiationem redu- ctionis ad arbitrium boni viri potest esse hoc mo- do qd̄ partes renuntient dicte reductioni et s̄binu- icem promittant qd̄ in casu quo per alteras par- tes petat reductio ad arbitriū boni viri. et redu- ctur qd̄ per iniuriam reductionis condemnentur in plus vel in minus q̄ iudicariū fuit per arbitriū et arbitratores et nisi p̄out ex tunc. et ex tunc p̄out ex tunc tū plus vel minus donat libere sp̄- re certa sciētia alteri parti contra quam iudex se- cit reductionem arg. L. adam de cedens. in fine pn. vbi videtur esse casus. ff. de administra. tu. S. Bar- to. et dy. ibi videtur restringere illum rex. ad culpā et doli p̄teritū nō autē in dolo futuro de quo vi- de plene per Bar. in. l. laurelio. §. ceteris. vbi idē re- net. ff. de liber. lega. C. quarta cautela potest etiā in verbo adhiberi v̄r fecit dicitur in instrumento cō- p̄missi renuntiauerunt reductioni et. et in casu quo peratur reductio et esset necessaria ex nunc p̄- ut et tunc. et ex tunc p̄out ex nunc communi con- sensu ipse partes elegerunt in bonum virū ipsos eosdem arbitros et compromissores eidem redu- ctionis stare promiserunt. In contrarium tamē vi- detur qd̄ ille qui fuit iudex in causa principali nō potest esse in causa appellationis. v̄r not. per glo. in verbo p̄nociari in. d. l. eos in prin. C. de ap- pel. et ibi per docto. et glo. in. c. querelam. in prin. extra de elec. tamen hoc non obstantē teneo qd̄ di- cta cautela proccedat non obstante glo. p̄cedenti cauta non habet locum quādo v̄r pars litigās consentiret qd̄ iudex qui fuit in causa principali sit in appellatione. quia tunc valeret dictus con- sensus. v̄r est casus qui hoc optime probat in. c. ac- cepta. extra de appella. et ibi per doctores. et vide quod not. per glo. in. l. alius. ff. de inoff. testa. et ibi etiam per docto.

C. cautela quando plures sunt delegati in causa quid faciendum est si tūnez qd̄ maior pars eorum sentit contra te in causa.

I duobus vel pluribus causa- ria delegata fuerit sicut fieri potest et consuevit v̄r in. c. penul. in prin. ex- tra de offi. deleg. et c. si duo ex tribus. et c. et pluribus. eo. ti. in. vj. c. si sibi. et tu intelligis qd̄ vnus vel duo ipsoz sunt vel sentiunt contra te et alter p̄o re. cautela est v̄r p̄ores v̄r illi qui contra te sentiunt vel tibi non fauent dele- gent v̄lceō suas alteri. conuicaci qui sentit pro te

vel tibi fauet. q̄ hoc facere poterunt si causa fue- rit eis commissa simpliciter siue clausula v̄r vnus sine altero possit p̄cedere. v̄r est rex. cum glo. no. et ibi doc. in. c. quis. extra de offi. dele. et poterunt etiam omnes qui sentiunt cōtra te causas alteri subdelegare in quo sperare possis victoriam v̄r est casus. in. c. p̄ndentiam. in prin. de offi. dele. et ha- betur in. l. a iudice. C. de iudi. nec poterit ille sub- delegatus a collegio vel ab aliis forte ferre senten- tiam p̄o re secundū opinionem suā et contra te s̄m opi. suoz collegiarum vel aliozum subdelegan- tium sed debebat secundum suam opi. tantum p̄- te iudicare. ar. c. si quis in isto impedimento. §. p̄o- ro. de elec. in. vj. qd̄ notat scias tibi p̄ouidēre qd̄ iudices sunt discordes et oēs sentiant contra te.

C. cautela pro hereditibus ingrediētis religiones qui fuit dolo ad religionē attractus bona dicti in- gredientis hereditibus debent et non monasterio.

Epe abbates et religiosi cir- cūueniunt iuuenes. p̄sertim di- uites v̄r inrent monasteriū nō in- fructum animarū sed in auaritiā et turpe lucrum imbianes. si iurat- tales circūueniunt in religione p̄secuerare coguntur. v̄r est rex. q̄. in. constituit. Sed nunquid sit aliqd̄ remediū quod dari possit p̄ximioz bus ab intestati hereditibus. videtur q̄ non. q̄ nō valet ingressus ergo bona debent monasterio re- manere aut. ingressi. C. de sacrosan. eccl. et u. dicas contrariū et cauti sint. heredes v̄r petat bona dicti ingressi sibi reddi quod fieri debet in odium arcū uenientium. v̄r est casus singularis que tene men- ri. in. d. c. constituit. in fine. et habetur in. c. p̄terita et ibi hoc etiam dicit extra de offi. delega. et quod dicit de iuuenibus cir cūueniētis idem intelligas de quibuscumq̄ hoibus v̄r probatur in. d. c. constituit ibi quoslibet hoies circūueniēdo et. et q̄ dicitur quis circūueniētis. collige ex. l. j. in prin. ff. si quis omis. cau. testa. et. l. j. C. si ex sal. allega. et. l. j. §. dolum. ff. de dolo. c. p̄. extra quod metus cau. et cum olim. extra de re iudi. et per docto. in dicitis in- ribus. et maxime in. d. c. cum olim.

C. cautela pro creditore q̄ possit pignus debito- ris vendere nō ob. cōuentione de non vendendo.

Redito qui habet pignus debitoris si conuenit de co nō ven- dendo potest facta p̄ius trina deo- nuntiatione vendere. v̄r habet per tex. et glo. in. l. si conuenerit. ff. de pign. et post dictas tres denun- tiones d̄ expectare per biennium. per. l. vltimam. C. de iure do. impe. v̄r no. glo. in. d. l. si conuenerit qui tenet ibi Bar. et doc. nisi de consuetudine vel statuto tempus esset abbreviatum. Sed si sumus in ciuitatibus vel locis in quibus seruatur ius cō- mune consilium est v̄r facias condemnare debito- rem et post condemnationem adiudicari tibi p̄- gnus et infra duos menses facias ipsum vendere v̄r. l. debitor. ff. de re iudi. et sic abbreviabis tem- pus secundū Rāph. in. l. si conuenerit. vel v̄r tollatur omnis dubitatio post quatuor menses. v̄r l. si. C. de v̄r. rei iudi. Bar. cepol.

C. cautela pro intentante interdictum v̄r possideris.

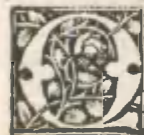

A causa interdicti uti possidetis admittuntur possessiones et articuli pbarides de dño vt tenet Ja. de arc. et do. in l. j. C. vlt. pos. et est rex. et glo. in. c. l. causam. de pba. Ratio est qz si pbamus equaliter de possidendo apparebit iustior possessio illius qui est dñs et sic debet vincere. Tu ergo aduocate cōtra que sunt articuli seu capitula seu postredes si suspicari aduersarium probare de proprietate sis cautus vt facias exceptiones et articulos q ipse possidet clam a respectu possessionis tue. Si est dñs quod possedit clam simpliciter nil pbaris: qz sicut simplex conditio in dubio intelligitur respectu pbaris. l. si rem aliquid in si. ff. de acq. pos. sic in dubio ille qui possidet et intelligitur respectu pbaris nisi dicatur expresse q possidet clam tunc respectu possessionis atqz pbaris: qz sic debemus dicere p batur in. d. l. si rem aliqua in si. ff. de acq. pos. Tra singulariter dicit Bar. in. l. si de eo. §. ff. de acq. pos. que sequitur ibi doc. et Ange. de arc. in si. de act. §. qua drupli. in pe. col. qd tunc menti in practica qñ agit vti pos. et aduersarius tuus habet possessionem antiquiorem innotem et probat titulum: tu habes solum possessionem antiquiorem vt articules quod ipse possidet clam. respectu tue possessionis et sic obrinebis: aduersarius probet de dño vel titulo: ita intelligitur qd not. Bar. in. l. j. C. vlt. pos. vbi videtur velle q ille obrinebit interdicto vti pos. qui probat de antiquiori possessione licet alter probet de dño vel titulo: sed si non articulauris aduersarius tuum possidere clam vel etiam si simpliciter articulauris q possidet clam nec aduocato respectu tue possessionis: tunc succuberes et obrineret aduersarius tuus: et probes de possidendo antiquiori: qz possessio aduersarij dicitur proprie suum titulum melius iustificare. et isto modo intelligat Bar. in. d. l. si duo. in si. prin. ff. vlt. pos. et Saly. in. l. vnica. ver. nō recurre: ad glo. et quero sexto. C. de. et. qui volunt q ille qui pbat de dño et possessione posteriori debet obrinere licet alter probet de possessione antiquiori: tñ et quomodo debeat articulari q aduersarius possidet clam. vt vel precario vide per Bar. et do. in. d. l. vnica. C. vlt. pos.

Cccij.

Cautela quibus indicatur heres ad adendam hereditatem.

Aidā erat debitor meus in mille monet et nullus vult esse eius heres quale cōstitū dabit mibi credito. certe cōstitutū est q ego mittā ad heredē q ex testamēto vel ab intestato deberet succedere aliquē q dicat accipe istos denarios. puta. xx. ducatos qz ego sum debitor: defuncti. et si accipiat statim erit obligatus ad debita hereditaria soluenda vt probatur in. l. cum debitor. C. de iure delib. qz vbi cum qz heres facit aliquid quod non potest fieri nisi sit heres videtur adire hereditatem. vt. l. p. heres de. §. papinianus. in si. de adquiren. heredi. et qz in dubio accipiendo videt recipere pro se et non pro alio. vt. l. iustianus. §. si seruus. eodem titulo. et. l. magis. ff. de soluti. et not. glo. in. d. l. pro here de. §. et istud consilium dedit Ray. de for. in. d. l. cum debitor. C. de iure delib. et. Sed aduerte quia hoc debet fieri post. xxx. dies qui dantur ad inchoandum inuentarium. vt. l. j. §. si autem et ibi do. et ad hoc vt nō possit postea inuenire

riū conficere et facias fieri dictam solutionē coram testibus vt probari possit. Ergo tamen dubito quod ista cautela non prodesset si constaret me submisisse illi q sic solueret: sic induxisset ipsum ad adendum hereditatem ar. l. si seruus plurium. §. si quis ante. ibi: sed si subiecit declarationem. et no. per hoc de leg. j. et in. l. mancipia. ver. sane mancipia: et qzri. C. de seruus fugi. et adde qd dicit in se. C. potes alio modo inducere heredē ad adendum si facias vnum creditorem in minima p̄tate interrogare heredem si est heres: qz si respondit qd sic talis confessio proderit etiā tibi et cuiuslibet alij creditori absentis. l. pro herede. in prin. de acq. heredi. qd procedit qñ filius nō abstinuerat se plus ab hereditate paterna vel aliis heres non repudiauerat vt est gloss. in. l. j. ff. de interoga. ac. secus si primo abstinuisset vel repudiasset: quia tunc talis responsio et confessio non preiudicaret nisi quoad ad interrogationem: vt est textus in dicta. l. fina. qui ita debet intelligi fm glo. fina. ibi quem sequuntur docto.

Cccij.

Cautela instruens que verba debeant contineri in citatorio ad hoc qd citans nō videatur citari personam approbare et eandem vide. s.

Facis aliquē citare vt veniat ad cōtradicendum si contradicere vult ne mittaris in possessione talis fundi vel hereditatis vel vt tibi restituatur tale depositū vt veniat ad presentandum aut aliquid faciendum non potes regulariter postea ipsum repellere et opponere aliquid cōtra eius personam. qz cum citas eum tanqz eum ita videris ipsum approbare et facio ipsum habitum qz primum veniat ad iudiciū per se vel p alium. vt singulariter no. Inno. in. c. cum inter. de exca. p. quem sequitur ibi Anr. de bu. et canonice. et idem tenet Anr. de bu. in. c. exhibita in ap. col. de iud. et Bar. l. cum mulier. et ibi Bal. et do. ff. de iud. et Bal. in. l. si in. §. col. ad si. in. v. q. C. de edi. di. adri. rolle. et in. l. si suspecta. in prin. ff. de iur. test. et habetur in. l. j. §. cum dicit. §. hoc stipulatio. ff. si cui plusqz per. l. fal. facunt no. per Bal. in. l. testamēta in si. C. de test. et Ang. in. d. §. hoc stipulatio. in. viij. col. in si. et do. Bene. de plū. in. l. ordinata. §. sed et si quis. ff. de lib. cau. scis si citaueris reū vt cōpareat si haberet ius cōparendi: vel si sua putauerit interesse. qz tunc nō videris eius personam approbasse vt singulariter not. Bal. in. d. l. si. C. de caic. diui. adria. tol. et in. d. l. si suspecta. et ludo. ro. in. l. de pupillo. in prin. de no. oper. in. et ideo tu sis sepe cautus qñ in similibus facis aliquē citare vt non facias citare simpliciter vel vt compareat ad cōtradicendum vel aliquid faciendum. quia tunc non posses ipsum postea repellere ex quo videtur ipm approbasse eum habitum sed debes ipsum citari facere sub conditione si sua putauerit interesse vt si quod in habet contradicendi vel apponendi aut faciendi qd tamen non creditur. et propterea sepe instruxi procuratores padue: in materia statuti padue. de presentatione quod vult vt propinquus et collaterales possint presentare superuendationibus et dationibus insoluitum ad certum tempus quo claspō facta sibi denuntiatione non possint amplius presentare. Nam qñ emtor: deuiat. facit propinquo seu collaterali non debet dicere vt compareat ad presentandum pecuniam si vult post sessionem vel etiam simpliciter vt compareat ad presentandum vt faciunt procuratores in ius prius

tenere: qz tunc non posses ei opponere quod nō possit presentare ex quo videtur eius psonam approbasse: et debes dicere vt compareat si sua putauerit interesse vel si qd ius hz ad presentandum. Et ex predictis p̄t inferri de cōtra multaz questionū et maxime si statuti dicit sicut est padue quod propinquus et collaterales possint p̄tare super venditionibus vel dationibus insoluitū vsqz ad certum tempus et claspō rpe denuntiat alicui propinquo vel collaterali quod si vult presentare superuendatione debeat cōparere: et ille propinquus cōpareat et presentat p̄tū. emtor: videns qd est facta presentatio opponit qd non potuit presentare: qz claspō sunt rpa cōparendi. certe ipse emtor: super hoc nō dicitur: qz ex quo citauit et simpliciter non conditionaliter rep̄tavit cum habitum ad presentandum. Item si est statuti sicut est reuisti q propinquus ita demū admittitur ad presentandum sicut ciues et subdit qd intelliguntur esse ciues si sustinuerunt onera et factiones. emtor: citauit que dam ciuem reuistum hic padue cōmō: autem nunc aut isto cōparente opponit emtor: quod cōparens nō est habitus ex forma statuti. Dicitur viderit per p̄dica quod istam exceptionē in habitū litatis emtor: nō p̄t sibi opponere qz paria sunt sibi exceptionē non cōperere et cōperere nō posse per ipsum opponi q per sua citationem habitus vult cōparentem. vt est glo. not. in. l. habebat in si. ff. de ma. testa. et in istis duabus proximis questionibus ita determinat solent. do. c. d. Fran. de ca. p̄tibus l. i. in. l. si. circa mediū sui cōmentū. C. de edic. di. adri. tol. qui dicit se ita de facto sepius allegasse que omnia perpetuo tene memi.

Cccij.

Cautela quibus dñs vretur superior qñ vult qd inferior non possit eligere et q electio sit nulla.

Quando superior vult prohibere inferiori ne eligat et vult q electio sit nulla in casu quo vult eligere cautela est q dicatur statim qd incipiunt eligere sint cōmuni cari vel in habitibus: tñ non poterunt eā p̄ficere: sed postea efficitur in habitibus ad aliā electionem: vt probatur in. l. interdum ver. incipiunt. ff. quibus mo. vult. amir. que est singularis ad hoc fm pau. de ca. in. l. si iusta. §. diui. q. pe. col. ff. de le. j. qui dicit qd ita semel vidit fieri per petri de luna qui appellabatur papa in partibus vltimontanis cardinalibus suis existentibus in ligurno pro cōgregando consilio. nam in habitibus eos cū inciperent eligere. et idem tu dicas in similibus.

Cccij.

Cautela qñ pater fecit plura legata in testamento quid faciet filius ad hoc quod illa reuocet.

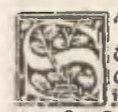

Pater tuus fecit testamentum in quo reliquit multa legata diuersis personis: forte nolit qd tu scias dicta legata esse relicta ad hoc vt dicta legata nō debeantur et cite videatur reuocata. cautela est vt tu sis interrogatus patre corā. v. aut. vñ. et si bus si potes an fecerit aliqua legata in testamento suo. nā si forte patre dicit q nō tā tibi cōplacuit di vel vt nescias voluntate suā: per istam response simpliciter facta ipse patre videtur adimere dicta legata ita vt postea tu heres nō possis ad ea cōueniri. et si cōueniri opponas exceptionē qd pater faceret ea ademit p dicta sba. vt probatur p

glo. not. in. l. verbo testamenti. C. de testa. in glo. j. ibi oblat tñ exceptio. qd tñ ego intelligo esse verū in dubio. sed si possit cōstare ex aliquibus cōiecturis patre noluisse p̄ predicta sba legata adimere. puta qz pater postea dicit q illam responsem filio fecerat vt ei cōplaceret vel vt nesceret cōtēta in testamento suo tunc secus esset. et quod dicit patre idem i quolibet alio testatore qui fuisset interrogatus ab herede suo eadem ratione. et adde predictis quod no. pau. de ca. in consi. cccxij.

Cccij.

Cautela pro illo qui cupit emere aliquam rem et eius dominus nō vult eam vendere quomodo possit illam habere.

Iquis vellet emere rem ab yno dño qui nollet eam vendere potest procurare vt illa res sibi accōmōdēvel ad ipsum perueniat ex aliqua iusta causa et postea singar cas perdidisse etiam ex culpa sua dummodo sine dolo fuerit. nā tñ tenebitur dño rei vel illi qui sibi rem tradidit ad estimationem dicere rei: ad aliud emi tenebitur non potest postea singar se cas reperisse in aliquo loco vel apud aliquē eo casu erit sua nec poterit. amplius cōueniri rei vendicatione a dño: vel ab alio qz soluendo estimationem dicere rei videtur ipsam emisse. et hec dico qñ culpa diceretur res amissa secus si dolo: vt est casus notab. in. l. si culpa. ff. de rei vendi. de qz text. et hac cautela non vtrius ad malum: sed qñ subesser aliqua iusta causa: puta: qz tibi promississet vendere et postea negaret vel ex alia simili. Et ex alia cautela q quis potest emere rem a nolente vendere: de qua vide supra in. cxviii. cautela.

Cccij.

Cautela quomodo negligente executor testamento etiam post annum testamenti executorio ad episcopum non spectat.

Via legitimus nūc. id est v. l. xi. maij millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto. l. si fundū sub conditione. §. si tibi de lega. j. in quo Bald. et do. ponunt vñā singulare cautela ideo hic eam ponere constitui. si executor ad pias causas non exequitur legata infra annum regulariter potestas exequendi deuoluitur ad episcopum vt. l. nulli. C. de episc. et cler. et. c. nos quidem. et. c. de res extra de test. Et cautela est vt episcopus nō possit se intromittere de legatis tuis seu relictis ad pias causas etiā post annum si volueris: qz forte non cōfidis de epo. Nam debes in testamento tuo vel codicillis ita dicere relinquo talē: puta executor: memi et volo quod exequatur infra annum oia legata mea: qd si non fecerit tñ volo qd scius faciat predictā executionē. et si scius non faciat predictam executionē infra alij annū volo quod eaz faciat sempiternus. et sic potest alius plures substatuere de anno in annum. nā si tuus primus executor non adimpleuerit infra annum voluntatem de functi non deuoluetur ius exequendi ad ep̄m sed ad scium scdm executorē et sic de alijs surrogatis. dicendum est. vt probatur in. d. §. si tibi. et ratio quare surrogatus p̄ testatorē p̄fertur epo est: quia prouiso testatoris si sit heres facit prouisione legat. l. si. C. de pac. conuentis. et no. in. l. j. C. de iur. re emphi. Ita singulariter dicit Bald. in. d. §. si tibi. qui dicit q ista est via per quam testatores possunt sibi prouidere de executoribus successu

ira qd nunq excurio veniat ad efm. et doc. ubi se-
quuntur ca. et idem tenet etiam Bal. in. l. j. et in. l. j.
videtur ad lre. ff. de procur. in apostol. et in. l. j. in
prin. in ver. no. si per istum tex. C. de cadu. rol. nec
obstat aut. l. j. testator. C. de episc. et de. et in corpore
vide sumit. et in. c. tua nos. extra de testa. in quib.
d. qd epi debent adimplere relicta in testamentis
ad pias causas etiam si per testator. em sit eis hoc
interdictum. qd illa iura loquuntur qd testator. sim-
pliciter prohibebat no providendo de alio execu-
tore. scilicet si providit de executor. vt dixi. et hoc
tenent Old. Bal. Raph. et doc. in. d. aut. l. j. testator.
et probatur. in. d. §. si licti. pro hoc facit. l. si quis
tra heres instituat in cetero fundo. ff. de heredi.
insti. c. iura. l. i. §. si duo. ff. de bono. pos. §. tab.
vbi habetur qd ius accrescendi in hereditate sim-
pliciter no potest prohiberi sed per datione subli-
turi sic. vt ibi. Nec ob. l. nemo potest. ff. de leg. j. qd
loquitur in his que concernunt solemnitate actus
quam testator. no potest tollere in testamento. vt
dicit gl. in. d. l. nemo potest. sed ea q sunt introdu-
pta in fauore testatoris potest tollere. vt. d. l. n. r. l.
pe. C. vt in pos. leg. Sed circa predicta dubitatur
quid si substitutus est executor. sibi ipsi videlicet qd
executor esse desierit eiusdem sibi ipsi substituo.
Ista questio formatur per Bal. in. l. j. ante sine p. l.
C. de cad. rol. et refert qd quidam sapientes dice-
bant quod istud erat facti in fraudem constitutio-
nis episcopi. et ideo no valebit ista cautela. vt. d. aut.
l. j. testator. et bene fm en qd negligens abnt ab offi-
cio. et ideo non dz in eodem officio reponi. C. de
procur. l. reu. Argumentu rñ d. ff. qui. mo. v. usufr. a
mir. l. si cur i annos. S. dic fm Bal. qd ibi testator
disponit de rebus suis qd pot. hic de iurisdictione
epi qd est de iure publico qd non pot. ff. de pac. l.
ius publicu. et hoc modo rñ d. et ad. l. si nolit. §.
si quis ita. ff. de edi. edi. q omnia tene menti.

Cccvii.
Cautela qd creditor. et debitor. no concordant
in quantitate mutui quid sit agendum.

Aliquis mutuauit vni frum etu
no potuit probare quantitate sed bñ
probat mutuas p testes. vel debi-
tor. confessus est accepisse. r. modios
frum. i. mutuo. §. creditor. dicebat qd
inmo fuerunt. r. quod contulit creditori si no bz
probationes de quantitate. Dic qd poterit petere
qd sibi deferat iuramentu vt iuret quantu fuit et
ei credatur scdm Ray. de for. in. l. j. ff. de l. item iu-
ran. qd dicit q ita fuit sententia per. d. l. j. et. l. in
actionib. et per. l. ai furti. co. r. et ideo pot. dici fm
eu qd si proba me creditore sed no possim pbare
inquantu credetur sacrameto meo. per. d. l. j. et. l. j.
fi. C. de bo. auc. iud. pos. et id in dano dato. l. si qñ.
C. vide vi. S. credit qd iudex possit tale sacrame-
tum deferre iura illud qd videtur sibi verosimile
et veru fuisse refrenare. et istud sacramentu potest
appellari in lre veritatis qd est valde singulare et
muties de sacro occurrit. Sed tu vide Bar. in. l. ad
monend. in. xi. col. in. si. vers. quero quid si testis.
ff. de iure iur. vbi videtur velle qd etiam sit necessa-
riu vt nati sint alie conuicture. alias no possit de
ferri sacramentu. S. Rayn. etiaz in effectu idem
intellexit d. in modo iudex possit refrenare scdm
quod erit verosimile. et ita etiam intelligo.

Cccviii.
Cautela pro illo qvult edificare hospitale non
subicatu. quibus insignis tñc hospitale carebit.

Hospitale constitui potest et cō
auctoritate epi et sine. vt in. cad. hoc.
et. c. de cenodochijs. extra de relig. do.
et de. q. d. obtingit co. r. et in aut. vt nul-
li fabri. do. circa prin. in aut. vt in pñ
ua. domi. circa sine. et vide rex. c. glo. xviii. q. ii. qui-
da. et in dubio presumitur esse constitutu cu aucto-
ritate epi. qd solemnitas extrinseca no presumit. l.
quec. ff. de publi. et habet in. l. sciendū. de verb.
ob. sed coipso q in eo missa celebratur presumitur
auctoritate epi factum singulare est dictu arch. de
conse. di. j. nemo. qd est incognitum legitis scdm
Zud. de ro. in quodam suo singulari qd incipit. ru-
Jacobe aslaguatis. et in casu q non est factu hospi-
tale auctoritate epi in eo nullam bz iurisdictione.
et ideo cauti dñr esse illi q volunt edificare hospi-
tale ita vt epi tanq superior in eo nullaz iurisdic-
tione habeat edificent ipm sine auctoritate epi
et no erigat ibi altare. c. de sacra. r. capanile nec
emirerit. q. tñc erit in plena potestate edificandis
etia laici. §. si edificaret ibi ecclesia vel altare cōse-
crati. tunc epi esset superior sine et auctoritate
edificari no possit. vt. pbat in de. q. d. obtingit in
fi. cum ibi no. de relig. domi. r. parer et predictis. et
adde oino qd no pau. de cast. in consi. suo. c. ccciiij
quod bene no. qd ita fuit seruatum verone.

Cccix.
Cautela qd est prohibita alienatio a testatore
quod alienatio valebit non ob. prohibitione.

Pater qui habet fortassis si
lios dissolutos et iuber eos no aliena-
re mobilia vel immobilia saluo nisi l.
casu redemptionis captiuoru vel me-
bz an. xxx. v. vel. xxx. annos et si scus fa-
cerent illa bona et tunc adiudicat et reliquit tali
hospitatu vel ecclesie. an possit adhiberi aliqd re-
mediu et occurri tali prohibitioni. Dico qd sic vt
delictis qd filij alienent precedere prius repudiatio
firmata pacto vel stipulatione solenni p locorum
prepositos et dicta repudiatione fieri faciant et
causa transactionis apposte illis verbis visis in-
spectis et cognitis verbis testameti de quib. habe-
tur in. l. de bis. ff. de trasac. ita dicit Ang. in. l. quo-
ries. C. de fidei. qui dicit q ita multoties practi-
cantur per usum per illum tex. et idē tu dicas qd testa-
tor. prohibuit alienatione bonoz et in casu quo fiat
alienatio q bona transcant in nepotes vel alios
suos consanguineos: quia si filij volunt alienare
faciant quod nepotes vel consanguinei consentiat
et valebit alienatio sine pena. vt est casus in. d. l.
quories. et ita alias fieri feci.

Cccx.
Cautela pro pncipre rem alienam a fisco vel a
massario pignorum.

Venduntur bona per no do
minum mihi et sic casus in quo si tu-
emis aduersus dñm. pura qd ille qui
vendidit mihi vendidit iure credito-
ris et habuit potestatem vendendi ego
possum ad maiore cautelam implozare iudicis of-
ficiu vt dñs ratificet venditione per publicum
instrumentu: qd forte no semper probari poterit
quod ille habuit potestatem vendendit: sic expe-
dit emroū habere expressam ratificatione. Ita
dicit Bal. et pau. de cast. in aut. si captiuus. C. de
episc. et de. per tex. ibi captiuu aut si redierint neces-
se habeant et qd tñc menti: qd est vtile pro illis

qui emunt bonas possessiones a fisco vendente re
alienam iure creditois. et p ementibus ab officio
sine a massario pignorum. et ad hoc adde gl. no. in
l. si. §. nec cogitur in. j. glo. magna. us. si. et quod ibi
no. ff. so. ma. et quod no. per Bart. in. l. si finita. §.
elegant. ff. de dam. in fec.

Cccxi.
Cautela ad recusandos officiales in iudicatu
excedentes in torturis contra reos.

Officiales pretor vel alioz re-
ctoꝝ sepe ponunt aliquē ad torturā
no precedentib' iudicis vel eis no
legitime pbatis vel si ex tñc iudicia
sufficiter probata excedunt modū
in torquendo si agit d eos in iudicatu duplex est
cautela. vna vt ipsi officiales no teneant si pbant
hoc fecisse de mandato preoris vel alteri' rectoris
sui q excusantur rōne iustitie superioris vt pbat in
l. liber homo. in. prin. et ibi per glo. et doc. ff. ad. l.
aquil. et per rex. et gl. in. l. ad ca. ff. de re. iur. in vlti.
char. et in. l. is qui in pte. §. qd turois. c. glo. ff.
qd vi aut clam. et in. l. furti. §. qui in iust. et in. l. libe-
ro. §. fin. ff. de his qui no. in. fa. et in. l. non videt.
§. qui in iust. ff. de re. iur. et in. l. iniuriarū actio. §. si
quis qd decrero. c. gl. ff. de iniur. et in. c. quod quis
m. in. iato. et quod ibi no. per Dy. de reg. iur. in. vi.
Alia cautela est vt pretor vel alius rector superior
no teneatur. videlicet vt oblato libello in iudicatu
contra aliquē de familia sua elapso rpe ad bandū
libellū d pretorē faciat officiale suū culpātū pba-
re qd fecit de mandato ipsius preoris: et ipse pretor
constitatur. et tunc vt rex. erit securus videlicet offi-
cialis: qd facit de mandato superioris. et ipse sup-
rioris est elapsus rps sui iudicatus iura. l. v. n. a.
C. vt oēs tamqu. p. crim. et ita tenet glo. in. d. l.
liber hō. in. prin. adde tñ qd pretor vel alius offi-
cialis no possit aueriri in loco officij post rps sin-
dicatus tñ in patria propria post rpe perpetuo cō-
ueniri. vt est glo. singu. in. l. j. ff. ad leg. iul. repe. fm
Ang. in. l. in b. emus. C. eo. r. i. quā glo. ibi intelligit
nisi fuisset in iudicatu absolutus: qd tñ obstarer
exceptio rei iudicate. et ideo sit cautus pretor vel
officialis vt nemine comparet rpe iudicatus
faciat pnuariari qd ipe se bene gesserit et q nullus
possit decrero amplius conueniri. et adde qd no.
docto. in. l. mancipia. C. de fer. sig. et quod dicitur
est de tortura. idem dicas de aliis que spectant ad
officiu pretoris eadem ratione.

Cccxii.
Cautela pro accessibus vel iudicijs depu-
tatis per potestatem quod non teneantur de de-
licto potestatis.

Potestates terrarum ferunt
sententias iniquas vel iniustas de cō-
silio iudicis de curia et pena qua tene-
tur potestas tenent et oēs iudices ei?
vt probatur in aut. vt nulli iudi. §. qñ
col. ut. et ibi hoc no. Ang. et pro hoc optie facit rex.
sum glo. et qd ibi no. in. c. j. de offi. dele. et de cōsilio
iudicum ferri d: non solum qñ dicitur qd coz. con-
sensu vti deliberatione fertur sententia. §. etiaz si
dicatur sub examine talis iudicis. vt in aut. de liti-
gio. §. oem ibi vel subdelegari iudicis examine ca-
pitio. col. viij. et probatur in. l. si ille. ibi sub examine
provincialis iudicis. C. de decur. l. i. nā fm Ang.
in. d. §. oem vero. circa sine m. inquisitione et sen-
tentie que hodie formantur per rectorē terrarū
sub examine iudicis maleficiorū dicunt ferri per
iudices sicut per rectorē ipsos. et si iniustitia fa-

cta fuerit ita tenentur indices maleficior sicut et ip-
se rector. et qñ officiales ita expresse inuitantur
rectorē ad aliquā iniustitiam faciendam sicut cōtra
rectores ita contra officiales sine dubio possunt
concedi repellat. vt. C. de aduoca. diuer. iudi. l.
per hanc ibi adiutores etiam corū. vt. C. de exca.
munc. l. pe. l. i. et ita not. Barto. in suo tractatu re-
pellatiarum in. h. q. vi. prin. apalis. ideo sint cauti
assessores vel officiales potestatum vel rectoris vt
nunq in actis faciant scribi qd sententia seraf de
coz cōsilio vel deliberatio. aliter possunt cōueni-
ri rpe iudicatus et candē penā sustinere quā pote-
stas vel rector. fm Ang. de peru. in. §. oem vero.
vel qd non scribatur sub examine talis iudicis. qd
esset idē per illū rex. in. d. l. si ille. C. re. bec dicta
verba no scribatur ne ex tua ractumitate videas
ris cōsentire vt iniustitia ministratur. et per dñm
tu et officialis rectoris sis cautus et prorecleris et
pernaciter resistas pñri vel rectori suo. et i actis
scribi facias de tua assertione vel prelatione qd
ius in dicta causa dicat. Ille est casus appellatio
ne in cā civili in. l. qñ iudices. C. de appel. §. idē et
fortius in criminalibus. vt no. Ang. de arc. in suo
tractatu maleficiorū verbo de consensu et de libe-
ratione oim iudicū. que oino vide. et idē dicit Bar.
in tractatu repellatiarū in. h. q. scire. q. prin. apalis
in. prin. vbi elegant. dicit distinguendo an officia-
les teneantur de iniustitia rectoris et ptra eos pos-
sint concedi repellat. per dictam. l. qñ. C. de ap-
pel. l. ommes in. fin. C. de decurio. l. consilium
et ergo fm cum officialibus quando talia occur-
runt qd proreclerent qd non consentiunt. et illa q
sunt non sunt de iure. et de hoc fiat instrumentū
hoc enim videtur requiri. vt. d. l. quoniam. et hac
cautela vsus fuit quidā p. menses vicarius in cā
nitate Senaz. qd dū potestas velle suspēdere vñi
iudicū iniuste fecit proreclatione in scriptis quali-
ter contra ius volebat eū suspendere et qd ipe no
consentebat et vide que dixi. in. l. i. que cautela
incipit qñ sit proreclerent.

Cccxiii.
Cautela qua debes adhibere qñ vis mutare
ecclesie vel monasterio.

Nus est modus mutuandi ec-
clesijs et monasterijs p que releuat cre-
ditō ab onere pbandi qd mutui sit
cōuersum i vtilitate ecclie vel monaste-
rij. v. qd in caplo soleniter cōuocato
cōstituat pcurator. sive iudicus cu speciali mada-
to et sufficienti ad recipiendū mutuo noie ecclie
vel monasterij. tantā pecunie pntate a tali credi-
tore et ad obligandā ipam eccliam et ei' bona p l.
la pntate mutuo assumenda. tunc em si credito-
mutuat tali pcuratori vel iudico vsq ad pntate
in mandato cōp. p. ensam exoneratus erit a pba-
tione qd sit pecunia verfa in vtilitate ecclie. et qd
quibusdā. extra de fidei. et ibi hoc no. expresse gl.
q incipit. istud est notabile in. r. est glo. no. i aut.
hoc ius potest. in glo. ff. de sa. san. ecclie. et pro
hoc facit glo. in. l. certum. §. si quis absente. in ver.
domino. ff. de confesso. et gl. in auren. de alie. et em
pbi. §. si vero aut quis epi in glo. que incipit. sed
creditoribus profecerunt col. et ibi videas Ja.
de bel. et de ista materia vide Al. de ro. et do. in. d.
aut. hoc ius potest. et qd notatur. r. q. j. c. hoc
ius potest. Barto. c. pol.

Cccxiv.
Cautela qua articulabit ille q vendit per rectorē
qua cognouit naturaliter copula pcedente.

Contractum est matrimo- nium inter duos p verba de futuro que verba proprie inducunt sponsalia...

Cccvi.

Cautela instructus aduocatum rei cum pducitur testamētus habes clausulam codicillarem.

Autus aduocatus seu procurator rei dū producit testamētū vel agitur vigore testamētū in quo est clausula codicillari iura no. in aut. et cau...

Cccvii.

Cautela qd illi qd nō possunt esse testes si sint rogati et adhiberi a partibus licere possunt.

Icet regulariter parentes pro liberis et liberi pro parentibus non sint testes idonei. vr. l. parentes. C. de testi. r. l. testis idoneus. ff. eodem nec...

Contractibus eligant potius fratres vel affines testes in instrumentis qd alij: qd poterit testificari re- ctius: ideo dicit qd in qōne facti dum esset accu- satus...

Cccviii.

Cautela quando debet fieri compromissus vel transactio vr extendatur ad omnia etiam ad de- cisa per sententiam.

Si vis, facere compromissū vel transactiōne plenissimā et generalē cautela est vr dicitur facimus cōpro- missum plenissimū de oibus causis...

quo vidē oīno ibi. d. pau. de cast. et vide Anro. de bur. r. canonistas in. c. cōposita. extra de arbi. rad- datur cū oibus dependentibus cōiunctis r emerge- ribus ab eisdem qōno modo iuxta no. in. l. c. u. a...

Cccix.

Cautela in fauore tutorū ad exonerandū eos quod finita tutela non possunt amplius molestari a minoribus.

Tutores semper desiderant finitā tutelā se liberare ab admini- stratione tutelae ita vt amplius mi- nores vel facti maiores nō possint cōqueri vel molestare eos de mala...

er fru. leg. l. ff. et. ff. si cui plusq per. l. fal. l. j. et. l. ff. re- fiduum. C. de diltra. pig. Ira no. dicit Bar. in cōsi- lio suo. ir. quo dūcipit literas magnificētie vfe. et idē no. Ang. in. d. l. j. §. marcellus. ff. si cui plusq. per. l. fal. vbi vide. Qualiter autē calculatores de- beant r per quem vel quos et eorū relationem fa- cere. vide oīno per Ang. in. d. l. ff. C. de vsur. r. fru. lega. Alio modo potest procedi corāz iudice. f. per viam libelli particularis. qz minor cōqueritur de quibusdā particulariter r specificē contra tutores et eius heredes iuxta no. in. d. l. licet. C. de iudi. et tunc non est necessaria datio calculatores s; solus veniendum est ad probationes necessarias. et bi duo modi possunt obseruari corāz arbitro et ar- bitratorē qui equiparantur iudicibus. vr. l. j. ff. de arbi. r. l. non distinguemus. §. cum quidam. co. ri. Quarto modo potest principaliter tutores absolui in testō minoris. qz etiam adultus habens cura- torem potest testari. vr. est glo. no. in. Laurelius. §. catus. vr. ff. legitima. ff. de liber. leg. et alia in. l. j. §. fuit questum. ff. ad trebel. vel etiam in codicillis et per viam liberationis. et legat. r. ista liberatio potest relinquī tribus modis. vr. no. in. d. §. catus. in glo. magna. et de isto modo abse lūdi vide ter. glo. et doc. in. l. si quis rationes. ff. de liber. lega. r. liquidā de cedens. de admini. tuto. r. in. l. si seruus veritus. de lega. primo plenissime per Bar. in. d. §. catus. Quanto et vltimo modo potest absolui tu- tor vidē per viā liberationis sine etiam donatio- nis inter viuos. pura qz minor absoluit et liberat sponte sine redditione rationis olim tutozē suū vel eius heredes iste modus ad hoc vt sit secutus ds fieri cū presentia agnatorū vel cognatorū ip- sus minoris et cum presentia alicuius iudicis ordina- riū auctoritatis et qd dicit agnati vel cognati bene et diligenter prius examinent ipsum minores an velit facere liberationem seu absolutionē sponte libere r ex certa sui scientia non ductus aliquo er- rore iuris vel facti non per metum vel minas seu dolum vel circūscriptiōne r hec iudici referant et ita etia iudex de pmissis diligenter examinet et inquirat quibus pactis minor dicat r afferret se bene vidisse rōnes sue tutelae et qd absoluit et libe- rar dicit suūm tutozē ab omni eo qd ipse admini- strasset de bonis suis sine per negligentia sine per culpā leuē r larā sine etiā per dolum r de ol eo qd de bonis r rebus suis peruenisset ad manus dicitū tutozē de pñi esset vel rep. r rētur in manibus dicitū tutozē vel ei? heredis et promittit ei? tuto- rem vel ei? heredes amplius non inquietare. vel nō molestare de iure vel de facto predictis ratio- nibus r alta quacūqz ratio de seu causa. r maxime qz etia intelligit dicitū tutozē bene gubernasse oīa bona sua r si dicitur tutozē seu eius heres tene- retur sibi vigore administrationis dicere tutelae in aliqua re vel quantitate quantacūqz sit illa res vel quantitas et nunc facit sibi restitutiōne sineqz remissionem liberationem et donationem vel pa- crum de vltimis nō petendo. r ponat ei iuramen- tum minoris per qd promittat se omnia r singula suprascripta habere firma rata r grata r attende- re et obseruare et nunqz in aliquo straney re seu facere de iure vel de facto ratione minoris etia sine seu ratione alicuius lesionis quantacūqz sit vel esse lesio etiā si esset in magna seu maxima quan- titate et alia quacūqz ratione vel causa cognita vel ignota qd dicit vel excogitari pe sser. promittat etiam nō petere restitutiōne in integrum qd com- petit minoribus ex aliquo casu nec restitutiōnem que cōpetit maioribus. r r. annis et quocūqz ca-

su maxime et clausula generali si qua mihi iusta causa esse videbitur iuxta. l. i. in fi. ff. de quib' cau. maio. et in dicto instrumento scribatur consensus dicitur agnatorum et cognatorum et decretum siue auctoritas iudicis q' pronuntiet oia et singula iud scripta rite et recte facta fuisse et valere et tenere et q' iste vltimus modus absolucendi tutores est ple nio: et tuto: ideo ipm examinemus. et primo dixi qd' os fieri absolutio et liberatio cum pntia agna' to: vel cognatorum minoris. q' propter talem pres' sentiam eoz ois metus et n'imia reuerentia cessare presumitur. vt. l. transactione. C. de transac. scdm Bar. Bal. et doc. ubi et idem dicit Bar. in. l. frater a fratre. in vltima charta circa p'm. ff. de conditio. indebit. ubi etiam dicit q' talis pntia presumitur fa' ctus bona fide et presumitur cessare ois suspitio et bal. idem dicit. in. l. i. in. q. col. ff. si quis aliquem cella. probi. et idem dicit Bar. in. l. j. C. de predi. curi. l. i. vbi plus dicit pntia consanguineoz vel amicosuz operat' vt quis no possit coqueri de dolo vel metu per illum rex. fact' qd' nor. bal. in. l. polla. C. de his quibus vt indig. vbi dicit q' rone consilii coimcro' rum presumitur a tutore abesse dolo et culpa qd' est no. digni' fm euz. Sed si non essent agnari vel cog' zati seu consanguinei minoris vel ei' parentis adhibeantur amici. Na pntia amicor' idem operat' quod pntia consanguineozum. vt probatur in. d. l. transactione. et ita ibi no. Bar. Bal. et doc. et Bar. in. d. l. j. C. de predi. curi. l. i. p. facit. l. magis p'ro. s. in p'mis. ff. de rebus eoz. l. h'ec aut. s. j. ver. vna'nt non habeat. ff. quib' ex cau. in pos. eatur. l. si. ff. vbi pupi. edu. de. Sed si amici minoris vel ei' paren' tum no reperirentur. tunc aliud consilium est qd' eligant' duo vel tres boni viri a tutore vel a iudice loco attentiu' q' videat' et examinet dictu' mino' rem sicuti de consanguineis dictum est. p' hoc. d. l. h'ec aut. s. j. et de hoc sunt statuta in multis locis sed si no essent statuta tñ bonum consilium est: q' operatur idem qd' pntia consanguineoz. Jte dicit' o'z adhiberi pntia iudicis o'nduati' q' interpo nit decretum suu' et t' est ratio q' propter ei' pre sentia et auctoritatem vel decretu' ipse minor no poterit coqueri de dolo vel metu. ita no. dicit Bar. in. d. l. frater a fratre. extra de transac. vbi etiam dicit quod auctoritas iudicis fecisset cessare simonia. allegat. c. nisi. de preben. Jtem operatur decretus iudicis vt quis no possit allegare. de decepti' vltra vel circa diuidiam iusti p'terit. vt singulariter no. Bar. in. d. l. p' illu' rex. C. de predi. curi. et Bar. et ang. in. d. l. j. C. de prescrip. xxx. annoz. et Ang. de arc. in situ. de ac. s. si quis agens. Jte operat' vt oes so lennitates presumantur adhibite. vt singulariter no. Spec. in r. de em. et ven. s. n'ic sciendū. Et bre uiter scias et habet per doc. in. l. sciendū. ff. de p' b. ob. et facit quod nor. in. l. cum hi. s. si p'ter. ff. de transac. Jtes qd' dixi siue per negligentia siue per leuicm et latam culpa et dolum q' p' absoluciones gñalem no videretur quis liberatus ab eo qd' per do lum vel per latam culpa absolute factus est. vt est ter. in. l. si quis rationes. ff. de libe. lega. et in. d. l. si seruus veritus. ff. de lega. i. in vltima charta. et. l. quida' decedes. et ibi p' glo. et doc. ff. de admini. tu. et no. plene p' Bar. in. l. aurelio. s. causus. ff. de libe. lega. Jtem dixi de presenti esset reperiretur in manibus dicti tutoris. q' absolutio quantumcuq' gñalis facta tutori vel alteri no extendit ad bona que apud absolutu' essent de bonis absolucis q' de illis no videretur cogitatu' nisi expresse dictu' sit. vt. in. l. d'no itebo. s. si. de pecu. leg. et ibi hoc not.

Bar. in. d. l. si quis ratione. et in. d. l. quida' decedes. et in. d. l. si seruus veritus. et per doc. in dictis iuri bus. et probatur in. l. tres fratres. et ibi no. de pac. Jtem dixi quantacūq' sit illa quatitas. q' si dicere tur et si in aliquo teneretur et intelligeret de mo' dico iuxta no. in simili de venditione. vt. l. h. C. de rei ven. et in. l. sciendū. ff. de verb. ob. et no. per cano nistas. in. c. quinquauallis. de iurciuran. qñ datur potestas arbitratoribus. Jte dixi et n'ic faciat sine refutationem et remissione. q' lig' no valeret et aliquo capite liberatio et eo q' videatur libe rasse tanq' bene gesserit valebit tanq' donatio et refuratio. Jtem sum vsus istis verbis q' verbum refuratio est verbi' generale ergo communita illa verba solent apponi in instrumentis p' notarios Jtem dixi habere rata et grata q' non possit am plius minor venire contra de inrevel de facto. Na si promittitur solus ratum habituru' intelligitur promississe de non contrahendo de iure tñ. s'z veniendo de facto tñ no teneretur. vt p'bat in duabus glossis. in. l. id qd' pauperib'. C. de cepi. et cler. et ibi hoc no. Bar. in. l. metum. s. volenti. ff. qd' metus cau. et ad differentia inter ratum et firmum facit. l. gñali. C. de sacrosan. ecclie. et. l. illud. ff. de iu repatro. et. l. si pater. ff. de ritu nup. Jtes dixi rone minoris etatis vel alia quacūq' ratione. q' iura menti simpliciter p'fictum solum operat'. vt re' p'fictu' et maioris. vt no. in aut. sacramenta pu berti. C. si aduersus vendi. vñ necessariū est addere vel alia quacūq' ratione vel causa. Jte dixi causa cognita p' tex. l. qui in re militari. ff. de testa. mili. per que dixi ibi Bald. et Ang. q' debitor qui vult plenissime liberari sit cautus vt in instrumto fa' ctat addere quod dicta quietatio etiam ad igno' rata vel incognita porrigitur. et idem etiam not. in. d. l. rra fratres. de pacis. et dixi in cautela p'cece denti. Et aduerte quia illud non procederet i mu liere vel minore propter eoz fragilitatem. vt dixit Bar. et ang. in. d. l. qui iure militari. per notata in. l. sciendū. de verbo. obli. et. l. i. C. de re iudic. venditio. h'ec vero clausula tñ procedit in mino' re liberate. Sed aduerte quia videtur quod dicte clausule non sint necessarie. quia aut minor non leditur propter hanc liberatione et non est opus tanta solemnitate. Aut est lesus. et ille solennitates videntur esse inique et propterea non apponende Ad quod tu dicas q' dicte clausule quandoq' sunt necessarie et iuste. quandoq' non. Na si minor non leditur tunc multe de predictis sunt viles et neces sarie et iuste. et omnes ille ex quibus tollitur om nis presumtio vel suspitio metus vel reuerentie vel doli vel cuiuscūq' alterius fraudis vel male suspicionis. Nam licet minor sit lesus non possit conquiri quod dictam liberationem fecerit in d' ctus dolo vel metu et c. et sic possit rescindi libera tio. vñ hoc casu dicte clausule sunt necessarie vel saltem viles et iuste. Et vero minor esset in veri tate lesus et dicte liberatione: pura q' tuto: ma le gubernauerat facta minoris. et tunc aut in ven' tio minoris est ex aliqua iusta causa. pura q' est fi lius vel nepos tutoris velle liberare ipsum quon dam tutorem suum etiam de omni eo q' male gu bernauit. et hoc vult facere ex certa scientia. Et tunc idem videt' q' dicte clausule sunt viles et nec cessarie. ac etiam iuste. et apponi possunt etiam in foro conscientie dñmodo declaratur prius mino' ri virtus et potentia dictariū clausularū. et in quo profunt vel nocent sibi in causa sicut certioratur mulier de velleiano. vt habetur. in. l. i. vbi not'. C. ad velle. et. in. l. sciendū. ff. de verbo. obli. Tu qui es

notarius poteris vti dictis clausulis sed non alio terer statim dicam. Aut interio minoris est absol uere olim tutore suum. q' credit ipsuz bene guber nasse. et si aliter crederet no liberaret eñ. et tunc di co q' dicte clausule pro maiori parte no sunt bone ste immo iniquissime. quia sunt p'eter et cōtra inuentione minoris et p' eas iniuste deciperet. et ideo hoc casu notarius nunq' apponat eas per quas excludi possit a beneficio restituciois in integriti quin possit docere de sua lesione. et non apponat hoc casu sacramenti minoris qd' est fortissimum vinallū de iure canonico. vt habetur in. c. cōm tingat. et. c. si vero. extra de iurciu. q' pōt saluari si ne interitu salutis eterne iuraris. vt ibi sed cū inu teritu ale deferentis vel notari scriberis vel aduo cati aut procuratoris vel alterius hoc cōsulentis vel alicuius auctoritatis et hoc emō et in hoc casu inu telligo qd' dixit C. in. d. aut. sacrameta pubertū. C. si aduersus ven. in. j. q' vbi dicit quod illa aucterica sine cōsuetudor' discret' instrumentum est erronea et multos misit ad inferos: et multa patrimonialia inique adquisita extirpauit et destruxit. quod est necessarium et bene notandum contra multos et maxime aduocatos qui hoc consulunt vt videantur sapientes quod nunq' tu facias.

Cautela qualiter debeat emanare rescriptum a principe ad hoc q' quis possit audiri in causa in qua non app' claudit.

Applicat septi sime principi qñ causa est decisa et finita a qua ampli appellari no pōt. q' trāsiit in res iudicat'. pura q' sunt late res senten tie cōformes. vt. l. i. C. nemi. lice. i vna eadēq' causa tertio puocare. et. c. sua nobis. extra de appel. vel quia no fuit appellatū. et sic victus ei ad quicūq' videat'. l. ab eo. C. quō et qñ iudex. vel q' post suam incepit soluere vel terminus p'fuit ad soluendū. C. de re iudic. l. ad solutione. vel q' fuit appellatū et deserta est appe latio p' lapsuz anni. vel ex causa biennū. vt in aut. ei q. C. de rep. appel. et. c. si romana. de appel. et habet in. c. et rone. eo. et. a p'ncipe obtinere rescriptū. et interū causa audiat' et terminet'. Et multi credit' q' tale rescri p'riualcat. sed tu dicas contrariū. q' immo est ipo iure nullū. vt est ter. in. l. causas vel lites. C. de tras' a. et. l. si. C. sen. rescin. no pos. et. l. si. C. de erro. ad no. immo plus dicit. si quis tale rescriptum impe trauerit non solum erit nullum et suo desiderio carere debebit. vt dictis iuribus. sed etiam igno' minie pena notabit' in. l. efficietur infamia. vt est ter. multu' singu. in. l. si. C. vt lite pen. qui tex. pro cedit siue non sit appellatum vel appellatio sit de s'erta. vt ibi d' in tex. siue etiam bis sit appellatum et propter hoc non possit amplius appellari siue non possit appellare. quia fuit contumax. iuxta. l. et consensu. s. si. ff. de appel. et. l. i. s. ff. cū ibi no. ff. quando appellat' sit vt vult glo. no. in. d. l. si. C. vt li re pendit. Sed ad hoc vt dictum rescriptum valeat cautela est vt dicatur non obstantē. l. si. C. sen. rescin. non pos. et. l. si. C. vt lite pen. cū similibus. vt no. glo. in. d. l. vlti. sen. rescin. non pos. facit q' od no. Bar. in. l. vacua. i. s. de decu. l. i. et puto etiam qd' sufficiat si diceretur non obstantibus aliquibus legibus vel statutis in cōtrariū facitibus per no. in aut. hoc inter liberos. C. de test. et. l. si quis in prin. testamenti. per Bar. ff. de leg. j. et. l. si. C. si no tra sua vel vtilitatem publi. et per canonistas. in. c. que in ecclesiarium. extra de cōsi. et per Zur. de

bu. in. c. i. co. ritu. verius tamen vbi iura ciuilia ob seruatur seruatur cōtrariū. q' bñdi rescripta ser uatur qñ sunt impetrata seruatis solennitatibus venetiariū etiā si no sit clausula no obstante. qd' no. quia pauci aduertunt.

Cautela instrumti patrum volentem filios naturales legitimare.

Abes filios naturales eos le gitimare no pōt nisi p' matrimoniu' tñ subsequens qñ eoz marer est talis mulier quā pater possit vxore cōmo de habere. vt est ter. cū gl. sing. in aut. qui. mo. na. c. ff. leg. s. si igit licentia. qui incipit. et no permittimus. col. vj. et idē hoc tenet ibi Ang. et Bal. in. c. illud. in. fi. j. col. extra de psum. et ideo tu qui vis legitimare filios tuos sis cautus vt aduer tas si potes cōmode contrahere cū matre filiozū. q' opz vt cū ea cōtrahas matrimoniu'. q' per sub sequentiā matrimonij legitimabitur. l. cū quis. et l. nup. C. de na. li. et. c. tanta. extra qui si. sint legi. vel si non vis eam capere in vxore sed solū legi mare filios p' rescriptum principis facias q' dica' in rescripto no obstante q' eoz marrem possit pa ter cōmode in vxore accipere vel no obstante. d. s. si igit licentia per ea que dicta sunt in p'cedenti cautela. Et etiā sis cautus vltimus si faceres legi timare eos a comite palatino habente potestare ab imperatore legitimandi vt inspicias v'ba sui priuilegij iuxta. c. p'ro. extra de priuileg. l. si deius' fores magistratum. s. aurelio. ff. de fideius. vt si in eo non reperies quod habeat potestatem legi timandi naturales etiam si pater eozum possit matrimoniu' cōtrahere cū matre. vel si no est clau sula q' possit legitimare no obstante. d. s. si igit licē tia. q' no confidas de dicto priuilegio p' ea q' dicta sunt. Jte et tertio sis cautus qñ vis impetrare hu iusmodi rescripta ab imperatore vel a papa vrin eis dictā clausulam apponi facias.

Cautela in favorez heredis vt non possit cōueniri infra certū tps a credito ribus hereditario.

Asstitutus heres siuult habere dilacionē aliquā infra quā no possit cōueniri a creditoribus hereditariis vel legatariis post aditū hereditarem etiā qñ hereditas est soluendo caute la est vt conficiat inuentarium et incipiat ipsuz in fra triginta dies a die adire hereditatis et cōpleat in fine trium mensium si res hereditarie sunt p'ces sentes et si absunt in fine anni iuxta. l. si. s. si nau re dubius. C. de iure delibe. et interim infra dictū tempus quo inuentariū conscribitur non pote rit heres cōueniri a creditoribus hereditariis vel legatariis nec ab eis inq'etari nec ad iudiciuz trahi nec poterunt etiā per hypotecariam res he reditarie vendicari. et sic habebit dilacionē trium mensium vel vnius anni inuis credito:ibus et le gataris. vt est casus in. l. si. s. donec. C. de iure de lib. et est glo. in. l. si. si autem dñb' inu' inu' mif ceat. que dicit per. d. s. donec. qd' interim dum sit inuentarium heres no reuertur alicui. Et idē no. Et in sum C. de iure delibe. in ver. effectus autem huius inuentariū. Et aduerte q' istud beneficiū dilacionis durat donec cōscribit' inu' tariū. vt d' i' et ideo sis cautus vt no cōpleas nisi in fine triū mensium vel anni. q' si cōpleas prius posses conue

niri ante lapsum dicti tps. vt pbat in d. 5. do nec. 2 ira sentit h3o in d. ver. effectus.

Cccxiiij. Cautela pro emere ab herede reobhereditarias qd instrumenti dicat qd soluit illa pecunia pro satis faciendis creditoribus et legataris ac ipsis presecutibus.

Quando quis emit aliquam re hereditariam ab herede qui conficit inuentarium solentiter non pot conueniri a creditoribus hereditariis vel legataris. vt in d. l. si eo. §. rsi pfa. C. de iud. delib. h3o qd ibi no. qd intellige quando heres vendit dicta re p satisfaciendo creditoribus vel legataris hereditariis. vt in d. l. si. §. licentia. j. ibi pro soluen dis debitis vel legatis. 2 quando pecunia soluta per emtoze fuit soluta per herede ere ditoribus vel legataris. vt probatur in d. §. 2 si pfa. in si. ibi. quaru pcta in legatare. Et si ista duo concurrunt res no habet dubiam per dictaverba. Et dubium est quid si heres vendidit simpliciter no dicendo causa satisfaciendi creditoribus vel legataris an tunc emtoz poterit conueniri. Et videt qd sic. qd quando quis vendit rem in dubio vendit e r videtur iure proprio 2 p se. vt no. Bar. in d. §. et si pfa. et Bal. d.arius in l. mater. in fi. C. de rei ven. unde non videtur vendidisse pro satisfaciendis creditoribus vel legataris. et ideo do. pau. de ca stro. in d. §. 2 si pfa. in si. dicit qd emtoz non erit securus 2 propterea debet esse cautus quando venditur sibi vt dicatur in instrumento qd venditio fit causa satisfaciendi creditoribus vel legataris qd teneo esse verum quando pecunia non fuisse soluta creditoribus vel legataris per d. §. et si pfa. in si. 2 per d. §. licentia. j. Sed si pecunia fuisse soluta creditoribus vel legataris teneo qd ipse emtoz erit securus sed hoc tenet Bal. fm Odo. fre. in d. §. 2 si pfa. in ver. pe. 2 maxime hoc pcedit quando immediate recepta pecunia heres soluit creditoribus vel legataris. quia ex illo actu se queit declaratur voluntas heredis qd vendiderat causa satisfaciendi sicut fecit per l. si seruus plurim. §. si. de leg. j. Sed si heres vendidisset pro satisfaciendo creditoribus vel legataris 2 in veritate non satisfecisset nuquid emtoz esset securus: credo qd non per d. §. 2 si pfa. in si. Et ideo vt tollantur iste dubitationes emtoz sit cautus vt faciat apponere in instrumento venditionis qd heres vendidit pro satisfaciendo creditoribus 2 legataris: et exburset pecuniam ipsi heredi presentibus creditoribus 2 legataris 2 recipientibus dicta pecunia ab herede. et ita scribatur in instrumento venditionis siue solutionis pecunie facte per emtozem: et tunc erit securus. facit quod no. in aut. hoc ius potest. et in C. de sacrosan. ecclie. et. r. q. ii. c. hoc ius potest. et in d. l. vt. ff. de iustituro.

Cccxv. Cautela qd inuentarium tutoris de rebus pupilli prosit ipsi pupillo heredi.

Upler est inuentarium Tutoris de quo in l. tutor qui reperit. ff. de administ. tuto. Aliud est heredis. de quo in l. in. C. de iure delibe. Sed est dubium. nuquid inuentarium quod facit tutor pro consequenda administratione tutelle prosit pupillo heredi vt ponit vti beneficio vtriusq inuentarij. Dicit qd non. quia ista inuentaria requirunt diuersas solennitates.

in multis discrepat inter se. vt patet ex his qd habentur in d. l. tutor qui reperit. in prin. 2 in d. l. si. 2 ira tenet Bar. l. in rari. §. qd vulgo. in pe. col. quero tutor. ff. ad l. fal. 2 Bal. in d. l. si. §. cu igit in pen. col. ibi etiam soluta est questio. 2 idem tenet do. pau. de cast. in §. et si pfa. in si. in ca. l. et in consilio suo. xviii. ver. super secundo. In quibusdam tñ lo cis est consuetudo qd inuentarium tutoris sufficiat pupillo heredi. que consuetudo seruanda est. ar. l. n. C. que ad. r. c. a. aper. dummodo probat. als iudicandū esset fm ius cōe. fm Bal. in d. §. cu igitur. ver. qd pupillo esset magna peca duo inuentaria 2 bis bona sua describere cautela est qd fiat tñ vnum inuentarium per tutorem in quo seruauerit solennitates vtriusq inuentarij 2 sufficiat pupillo. Et licet dicat in l. si. §. sin autem dubius. qd inuentarium debet inchoari post aditam hereditatem. tamē poterit deuoluntate etiam inchoari. et fieri licet non de necessitate. et ita pluries practicari fecit.

Cccxvi. Cautela extra statuta disponētia qd extra instrumēto no possit opponi ali qua exceptio etia simulariōis qd agatur corā iudice ecclesiastico.

Statuta quadoq disponūt vt cōtra instrumētū no possit opponi aliqua exceptio quo casu intelligit qd no possit opponi etia exceptio simulariōis. vt no. Bar. in l. n. §. n. ff. qd vi aut clam. et Bal. in l. j. C. plus valere quod agitur 2 aliquando expresse dicitur qd exceptio simulariōis non possit opponi. quo casu non est dubium qd non poterit opponi. vt not. Bal. in l. n. §. in cōputatione. in fi. C. de iure delibe. quia lex quantū cumq dura seruanda est. l. prospexit. ff. qui et a qd bus. et quia paria sunt non habere exceptionem vel allegare eam non posse. vt est glo. in l. qd habebat. ff. de ma. r. c. a. et no. Bal. in l. siue generalis. C. de sen. pal. Sed quod remedium est vt predictis statutis no obstantibus possit de iure conueniri et opponi exceptio simulariōis. dic qd propter iniquitatem statuti poterit recurrī in subsidium ad ecclesiam locus autem si statutus non remoueret exceptionem. sed assignaret certū terminū non dicitur iniquitas sed iniuria postrema. vt l. j. §. pueritā. in ver. rarus. cu glo. ff. de post. vt sing. no. Bal. in d. l. §. in cōputatiōe. in fi. 2 intelligit qd potest recurrī ad ecclesiam in subsidium propter iniquitatem statuti no propter iniuriam denegatā a statuto 2 sic poterit pcedi corā iudice ecclesiastico de simulariōe supra. c. licet ex suscepto. 2. c. et tenore cum ibi no. extra de for. competen. 2 poterit etia pcedi si aduersarius propter hoc erit in peccato per denuntiatione euāgelicā in r. a. no. in. c. nouit. extra de iudi. 2 idem dicas in similibus vbi statuta essent iniqua 2 nutrirēt peccatū. qd tunc dicitur duobus modis possit ad ecclesiam in subsidium recurrī. quod singulariter 2 perpetuo tene menti.

Cccxvii. Cautela p illoq facit actū iudicialē pscute suo aduersario 2 qd in iudicialib' ractes habet pro se conseruante 2 reperitur supra per eundem.

Si aliquis actus vel aliquid dicatur aut offerat in iudicio ab vna parte altera presente audite 2 tacente no acceptate non p iudicatur dicitur vel fieri aut offerri. vt est rex. cum

glo. si nota. in l. si. C. de repudi. heredi. 2 ibi doct. et maxime bal. qui dicit per illū rex. cu glo. qd qd no acceptat verba aduersarij no pot se ex illis verbis iuuare idē si dissimulat. Et ideo cautela est qd aduersarius faciat scribere tali presentī et acceptante 2 in parte et partib' pro se facientibus cōtra se non pferente. h3o si iudex facit actū aliquē parte p hre cui displicet o3 p radicare. et ideo sit cautus vt in actis apponi faciat p hre et p radicare. als si nihil diceret videt cōsentire vt pbat in l. j. C. de rela. 2 ibi hoc no. bar. 2 doc. idē no. in aut. si quis in aliquo documento in fi. C. de eden. 2. l. in. ff. qd appell. sit. 2 Abb. sic. in. c. in trimasti. extra de appe. In sententijs vero vel interlocutorijs vbi appellatiōis locus no est no videt cōsentire nisi taceat per. r. dies vel per alitū actū exprimat consensum. vt l. ab eo. C. qd 2 qd iudex. 2. ad solutionē C. de re. iudi. 2 in aut. bodie. C. de appel. h3o bar. in d. l. j. C. de rela. 2 non sufficit qd pars extra quā la ta est sententia p radicat qd in actis iudicialibus in quibus potest appellari no sufficit simpli contra dicere sed o3 appellari. vt singulariter dicit Im. in. c. qd ad cōsultationē in fi. extra de re iudi. que sequit Jo. de imol. in l. ille a quo. §. de testamento ff. ad trebel. 2 Ang. de are. in §. pterea quasdam insti. de act. in materia actionis ad exhibendum. Sed in cōtrariū videt rex. in aut. si quis litigat. vbi videtur pbari qd sufficit contradicere infra. r. dies fm Bal. 2 pau. de cast. ibi sed dicas qd tñ dicitur sufficit 2 habet loco appellatiōis qd ex alijs cōbententis apparerit contradicere sio appellati. puta quia periti sunt apli vel qd cōtradiceas submisit se iurisdictiōi superioris fm bal. ibi qui ita intelligit illuz rex. 2 possit hic pcedere in ista diffinitua a qua pot appellari solo verbo sine expressione alicuius cause vt l. j. in fi. cum seq. ff. de appel. Sed in interlocutoria no pcederet nisi cause grauaminis essent in cōtradictione inserte. l. appellati de appel. cu silib'. id ex predictis poteris esse cautus qualiter debeas facere qd in iudicio aliquid fit a parte vel iudice. quod no. quia quoridianū.

Cccxviii. Cautela pro illo qui adiuu hereditatem quomodo poterit illa repudiare vel illi renuntiare.

Adiuu hereditate non potest ipam repudiare amittere. vt l. si cur. C. de repu. her. que est bona lex p puellis qd maritant a fratrib' qd faciunt casu repudiare hereditate paternā vel maternā in locis in quib' succedit filie sicut masculi sicut de iure cōi. vt l. maritū vtrij. C. de lib. pter. nā si filia hereditate paternā vel maternā adiuuat 2 postea cō maritat ad instantiā fratris dicit repudiare hereditate paternā vel maternā. nihil vs repudiatio 2 ea no obstantē pot pte sua adiuuare. 2 id o3 esse cautus frater vt sozo: no dicat repudiatio sed dicat renuntio 2 dono tibi partes meā quā habeo vel habere spero in hereditate paternā vel maternā qd perpetuo tene mci qd notarij no intelligeret de facili possent errare in accipiendo verbo fm do. pau. de cast. in d. l. si cur. Sed aduerte qd ista cautela esset necessaria. si d. l. si cur. intelligeret indistincte videt qd ille qui adiuu hereditate vel in ea se immiscuit non possit ipas repudiare nec quo ad sū cōmodus vel fauore nec quo ad ipsius p iudicium. pur intelligit Jac. de are. et Ey. ibi qui reprehendit glo. pe. ibi 2 pro hoc facit rex. in d. l. si cur. ibi nec qd pscius in iure p iudi.

ris haberi. qd illa verba supponit in dāsi consensu. Sed si tenerem' qd illa. l. si cur. intelligatur solū qd dicta repudiatio non valeret in fauore repudiantis qd conueniebatur ille qui adiuu a creditibus hereditariis sed in eius p iudicium sic. puta qd conueniebatur ab illo qui dicebat se esse heredem put intellectit glo. ff. 2 Ang. tunc non esset necessaria ista cautela. 2 p ista parte qd repudiatio hereditatis ista adire valeat in p iudicium repudiantis videtur tenere glo. pe. 2 vltima in d. l. si cur. 2 facit ratio quā allegat quia dicta repudiatio habet vim cuiusdā renuntiationis. l. post p iudicium. C. de pac. Jre qd ista procedunt a pari non posse adiri post repudiatur et non posse repudiare post adiuu vt d. l. si cur. sed si primo repudiasset deinde interrogatus ab vno si est heres responderet qd sic habetur pro herede qd tum ad ipsum interrogatus. vt est rex. cu glo. ff. de interrog. acti. et diri. s. i. cautela. ergo e contra videtur dicendum qd prius adiuu et postea ad instantiā vnius repudiatur vt repudiatio sibi nocet qd tum ad illum 2 non qd tum ad alios. qd sicut operat propositum in pposito ita operatur oppositum in opposito. vt l. si. in fi. de lega. iij. 2. l. sed 2 si contra tabulas. ff. de vulg. et pupil. no. bar. in l. inter stipulante. §. facta de ver. ob. Jrem quia licet repudiatio u d teneat tñ non licet sibi vel heredi suo venire contra factū suum. l. per fundum. ff. de serul. ri. pte. 2. l. post mo. re. ff. de ado p. Jrem qd repudiando videtur hereditate habere pro derelicta. l. j. 2. ff. pro derelicto. 2 maxime si nunq habuit possessione bonorū hereditatis. qd tunc cessat. l. si quis vi. §. differencia. ff. de acq. pos. Jrem qd nihil tā naturale est qd co vinculo vni quodq dissolui quo ligatum est. vt l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. sed sola et nuda voluntate aditur 2 queritur hereditas. l. pro herede in prin. ff. de acqui. her. igitur o3 sola voluntate pot se admitti per d. l. nihil tam naturale. 2 per no. in l. j. C. de pac. Jre b maxime pcederet qd fuisset adita hereditas p cōbententis. qd facta repudiatio ne fuit habita pro derelicta. et acquisita cōbententis di. l. j. §. is ita. C. de cadu. rol. Jrem qd repudiando videtur facere se nunq adiuuisse vel si aliquid facit propter quod presumatur adiuuisse se nunq habuisse in rei veritate animi adiuu. et sic qd vere non adiuu. et ita contra cōfessionē suā ipse vel heres suus contrauenire non potest. l. decernit. §. j. de interrog. ac. 2 ita reperio cōsultum per bal. in consi. suo. cxxviii. quod incipit. Joannes simone et petrum filios suos in fi. v. col. ver. circa tertius repetam illud et istam opinionem puto verior: quia licet quis non possit hereditatem aditā pro pte loquendo repudiare. vt d. l. si cur. C. de repu. her. tamē in sui p iudicium potest maxime in casu nostre questionis in quo verbum repudiatio nisi operaretur nihil valeret. et ideo pot valeat dicta repudiatio qd percat. et pono verbum repudiatio pro renuntiatione. nec est inconueniens qd vnum verbum capiatur improprie ad hoc vt aliquid operetur vt. cum dilectus. extra de consue. et ar. gloss. not. in l. et puto. §. j. ff. fami. l. c. cum ibi not. et pferim cum dicta verba repudiatio nis sint prolata a muliere vel a minore qui communiter ignorant vim et potestatem vocabulorū et pro hoc allego gloss. singula. in l. quoritas. C. fami. et dicit quod omnes testatores nesciunt dicere heredem instituo. et ex predictis concluditur quod cautela do. pau. non est necessaria tamen est utilis vt curentur opinioes.

Cccxix. Cautela qd agēdū vt euitetur opinioes

Cautela quando quis non potest probare per testes vel instrumenta illud quod sibi debetur quali...

Ista cautela vna est quodammodo licet iuris valde cauta in ista magna summa pecunie quod debetur quidam patri suo: cuius ipse ex parte rat bene emiserat. Et per fuit eides mulieri cautela ista.

Quando quis non potest probare per testes vel instrumenta vel aliter illud quod sibi debetur ab uno nec in presentia...

dicat. quid enim si partes vel contra est media inter testes et contrahentes et testatorem. et sic solli...

Cautela quomodo debent deponere testes quando dicunt commississe delictum de nocte.

Aliquis fuit accusatus quod de nocte commisit aliquod maleficium et testes deponunt se vidisse. cautela est...

Cautela quando dubitatur an aliquis debeat interesse electioni: cautela est quod admittat cum...

Am dubitatur an aliquis debeat interesse electioni et tepus instat ita quod commode non possit recipi proba...

Cautela per notario qui nescit ordinare instrumentum in forma solenni quod alter ex contrahentibus poterit illud dictare.

Alii tabelliones reperunt quod nesciunt dictare vni instrumentum in forma solenni vel si sciunt vellent curare...

Cautela quod quis non admittat ad officium nisi sit civis factus quod vni moueat lite illi quod sit civis.

Quis vult ut aliquis non possit admitti ad officium iure statuto quod quis non admittat ad officium nisi sit civis factus quod vni moueat lite...

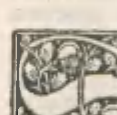
maiores. C. de inof. test. et Bar. in. l. h. §. no. solum. ff. ad terrul. Sed potes dicere quod cautela procedit...

Cautela quomodo molendinum est destructum impetu aquarum quod constabit quod non patitur eius possessione.

Etia hoc mane legimus. l. si quis ex argentariis. §. si in iudicio tabularum. ff. de eden. vbi glo. fecit mentionem de molendino. propterea ponamus vnam...

Cautela contra iudicem qui non vult causam expressere de profectione que fieri debet contra ipsam ad hoc ut faciat litem suam.

Iudex est timorofus in profectione aut simulat procedere ad vltimam et non facit. dicitur cautela est ut per vadat ad superiorum illius iudicium...

do bare pena parti que ei dari debet per alteram ex dispositione iuris...

Cautela quod solutio per partes valeat.

Reditor non cogitur recipere particularem solutionem debiti...

Cautela pro matre vel patre transcurtilibus ad secunda vota...

Mater transsit ad secunda vota infra annum a morte primi viri...

Cautela quod ille qui timet poni ad torturam...

Quis timet ne contra ius ponatur ad torturam...

Cautela pro debito ad fraudandum creditores.

Debitores suos ut nihil habere possint...

habeat causa...

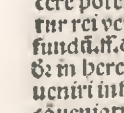
ri et patiat debitorum litigare sententia lara aduersus debitorum...

Cautela pro illo qui permisit alicui turpe quid facere...

Eginus bodie. l. turpiterium. si ob maleficiu...

Cautela de valido contractu simulato...

Res sunt species simulatiōis una quando vnus agitur...

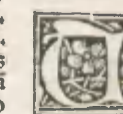
lecticiu. Sed si dedit pignora ex quo non transiit...

Cautela pro illo qui habet probationem tempore perituram...

Possideo quandam rem que mea est et de dno meo habes...

Cautela de valido contractu simulato...

Res sunt species simulatiōis una quando vnus agitur...

vel vendit quotidie possessiones sua cui er cuitur onera et factiones. in facite agit qd contractus sit nullus qz no intendit qd sit donatio vel venditio. et de illa loquitur. l. nuda. C. de contraben. stipu. r. l. imaginaria. ff. de reg. iur. Tertia species est qn partes intendit se aliquid agere sed contractus modi eo tpe est duraturus. r. ppter ea psumit simularis exemplus qd mihi bononie contingit du ibi esset bellu maximu. r. vnus q habebat saluu cducrum pro persona et reb' suis volebat potare sub saluo conductu libros meos et volebat qd sibi donaret se ad hoc vt posset iurare libros esse suos r postea dum esset ferrarie mihi restitueret. quod tamen facere nolui. nam si fecissem fuisset tertia species simulationis. Et pone aliud exemplum quod vidi de facto. Statutum est in ciuitate verone qd nullus possit intrare collegiu doctoz nisi inter alia habz summam Azonis r omnes lecturas bar. vnus q no habet lecturam. Azonis vel omnes Bart. fecit ista simulatione qz dicit amico. donec mihi tua summa Azon. r Barro. tuos pro die rmi examinis ncz r qd donatio non duret vltra ad hoc vt possum iurare cu veritate me habere summam Azon. r Barro. postea tibi restitua. Na hoc est tertia species simulationis de qua loquitur. l. iij. ff. ab ignoro. ff. de manum. r. generali. r de istis trib' speciebus simul latidus vide in eleganti. ff. bar. qd incipit petr' ni cole. et per pau. de ca. in. d. l. iur. gentium. ff. dolo malo. et iste tres species simulationis sunt de actu prohibito ad pmisum r sunt de iure prohibite vt patet ex predictis. porell addi quarta species simulationis que fit de contractu permisso ad contractum pmisum. qz deuo tacite agitur qui erat permissus r exprimitur alius qui similiter est permisus. exemplum volo tibi mutare centu vere r iste contractus est licitus: sed nolo qd fiat instrumentu de mutuo: sed de deposito ad hoc vt facili' possim te conuincere per. l. ff. C. de pos. certe talis simulatio est licita ex quo fit de permisso ad pmisum. Et pone aliud exemplum maritus qui non habuit totam dorem fecit instrumentum de dote recepra solentur: sed qz vere desiciebant aurei pura centu voluit qd sozer cōstreretur se habere in deposito centu aureos cu in veritate esset de bito: ex causa dotis certe valer ista simulatio: vt probatur in. l. lucius ryrinus cus haberet. ff. de pos. et no. Bal. in rubrica. C. co. r. Et ideo ex predictis sis cautus quando vis contrahere cum vno vere: et ex illo contractu non esset tibi sufficienter vt r aliter succursum vt tu possis instrumentu facere vel de alio contractum quod habeat facilioz ex peditioem sicut est contractus depositi vt dixi: quia nullus contractus est prohibitus r nemo de cipitur et ita scipius obseruatur.

C. cclij. Cautela quibus casibus pactum legis comissioe sit validum.

Actum pignoris et legis commissioe factu a parte debiti est reprobari a iure qn. s. dat pecunia debito: i vel etia efficit debitor ex alia re. r debitor dat pignus creditori cus pacto qd si non soluit debitu infra certu tempus pignus sit emtum pro pretio debiti qz lex presumit qd debitor qui indiget alia re r no possit solvere daret pignus multo minoris preti qd sit debitum r sic facit occidere. ideo lex vult vt non valeat vt. l. j. ff. de pac. pigno. r. l. eo. quod fallit quando iud pactum pignoris fieret ex intervallo post de-

bitum contractum. qz non presumitur esse in tanta necessitate. vt. l. ryrinus. ff. de consti. pe. et ibi hoc nor. Bal. r alij doc. r idem nor. Barto. r officis doc. in. l. pnis abs incipit calipodius. ff. de sol. r bar. in. l. si fundus. ff. de pigno. Item fallit qn pactus esset vel pignus esset venditu iusto pretio: qz tunc cessaret omnis deceptio pbitum: vt est casus nor. in. d. l. si fundus. ff. de pigno. et ibi hoc nor. Bart. r hoc casu fieret estimatio p iudices: vt habet per Bart. in. l. ff. et ff. C. de pac. pi. et. l. eo. r. l. ff. C. de iure do. in. pe. r. d. l. si fundus. ff. de pigno. r in. d. l. ryrinus. Et ex hoc infertur cautela qua vtunt ferentores bononienses ex consilio aduocaroz r procuratoroz antiquoz: videlicet qd fiat actum pignoris r legis commissioe: vt si no soluat pecunia pignus sit emtum pro estimando per tale r tales arbitratores quos ex nunc partes eligunt: vt no. dicit Bart. in. d. l. ff. C. de pac. pigno. r. l. eo. r in. d. l. si fundus. ff. de pigno. Nam poterunt conuenire primo casu cora illis arbitratibus seu estimatoribus de estimando pignus pro pretio debiti licet multi plus valeret: sed si de ista conuentione constaret diceret fieri fraus legi. r non valeret per. l. fraus. cum ibi not. ff. de legi. et. l. non dubium. C. cod. r. r. con iuncta. l. doli. ff. de iur. iur. ff. de noua.

C. cclij. Cautela pro filijs ne teneantur ad soluendum delicta patris stante statuto qd filij mercatoris teneantur ad delicta patris.

Acet regulariter filius pro debito vel facto patris no teneatur vt in to. r. C. ne filij p pre. r. ff. p glo. o. q. iij. in summa. r p gl. r. iij. q. iij. in summa. r in. c. no debet. de re iudi. in. vj. et p Saly. in. l. qui quis. ff. filij. C. ad. l. iul. maicsta. in quib' locis habetur in quibus casibus filius teneatur pro patre vel non. ramen si statum est qd si in mercatoris teneantur ad debita patris etiam si non probantur heredes: vel constat quod repudiauerunt hereditatem patris quod statutum valet licet sit durum: quia valeret factum inter eos iuxta no. in rubrica. C. de decre. decuri. l. r. Et pro cedit etia illud statutum regulariter etia si filij no essent heredes patris. vt sentit glo. in. l. doris tue. C. de iure do. fm Bal. ibi Sed r emediū est quod si filij non teneantur vs vt patet ex herede nam ex hereditati habentur pro mortuis. r inuiri repelluntur ab hereditate paterna. vnde non debet intelligi statutum de illis sed solum de illis qui de iure. fm. tabularum. erant sui necessarii. arg. l. j. ff. de contra tabulas fm Bal. in. d. l. doris tue. in ff. facit. l. ff. quod cum eo. quod ego intelligo nisi exheredario esset facta in fraudem in causa ficta et non vera arg. l. j. ff. is quoqz. in fin. ibi si sine fraude hoc factum sit. ff. de col. bo. et. l. fraus. cum ibi not. ff. de legi.

C. cclij. Cautela vt filius teneatur p debito patris qd in instrumento contrahatur qd patet recepit mutuum pro alendis liberis.

Ad si pater est pauper r accipit pecuniam mutuo nunquid sit aliquid qua via per quam filij possint conueniri ex illo contractu. Tu dices qd no per ritu. ne filius pro patre. Dicas qd sic. qz si pater conuertit illam pecuniam in alimenta filiozum qui postea sunt effecti diuites tenebuntur ad illud debitu prius. r ita singulariter no. bar. in. l. is solar. illius r. in libro meo est. ff. de pdi.

in debi. et ibi hoc. que sequitur Zudo. de ro. in suo singulari. c. c. qd incipit pater erat paup r ideo tu creditoz sis caut' vt dicat in iust' qd mutuas pecunias illa vt bona vt pater possit alere filios ad hoc vt res sit magis clara. ar. l. fin. ff. de exco. qd nor. qz sepe euenire potest de facto tempore quo est necessitas victus.

C. cclij. Cautela pro filio exheredato per patrem prohibito aliquid habere in bonis patris.

Pater habes duos filios vnu exheredatit iuste r aliu herede vniuer. saltem instituit r ci in testamento expresse prohibuit vt nullo vnq tpe daret vel cederet aliqd de bonis ipsi' testatoris sibi relicto filio exheredato fratri suo: r si vnq daret vel cederet qd cadat a dicta hereditate appli cada eoi seu camere fiscali vel paupibus nisi in p' tum dictus frater institutus esset coactus vt de iure teneat aliqd dare de dictis bonis. an possit remediū aliqd adhiberi vt filius exheredatus possit aliqd petere vt h' de dictis bonis paternis a fratre suo no obstant dicta prohibitione ita vt frater non cadat in aliquā pena. Et dicas qd cautela potest esse vt filius exheredat' petat a fratre suo alim' menta cora iudice qn iudex tenebitur sibi decernere alimenta etiam in bonis patris. Nam frater teneatur alere fratrem eodem patre natu qn filij male merentem respectu patris ad hoc em teneat ex persona sua: vt. l. cum plures. ff. in primis. et. l. tuto: fm dignitatem. ff. de adm. iura. r. r. no. in. l. non omni. C. de adm. iura. r. r. Nec potest pater hoc interdicere: qz talis patris prohibito est contra ius naturale qd est immutabile. in. ff. de iure na. gen. r. c. ff. de naturalia. Et ppter ea iudex aditus super alimentis debet condemnare fratrem locupletem pauperi super p' statio ne alimentoz et assignabit aliquā possessione ad alimenta que offerat redditum sufficientem ad ipsa alimenta: vt. l. si quis argentum. C. de dona. et ista erit alienatio necessaria q non phibetur. vt. l. alienari des. ff. fam. et. r. l. pto. ff. de le. iij. r ita cōsulendo remittit Bal. in. d. l. suo. c. l. iij. in ordi dine meo incipiente. Nbis testamenti dimissis disponentis r. Ergo aut intelligo hoc esse veru qn filius institutus non haberet alia bona propria qd paternaz: qz tunc non cogere tur prestare alimenta de dictis bonis phibitis per iura et rationes de quib' s. Sed si frater haberet alia bona qd paternaz non teneat nec possit de bonis paternis alienari prohibitis prestare alimenta fratri exheredato: quia cessaret fundamentum de quo supra. Tre intelligo nisi frater exheredatus ex opera sua cō modo victum lucrari possit. ar. glo. ff. notab. in. l. si quis de liberis. ff. de libe. agno. r. glo. in. l. si maritus in id. ff. sol. ma. et glo. in. l. si quis argentum. in. ff. de dona. et glo. in. l. autem. de trien. et semil. ff. penul. in verbo idonei. colla. iij. et per ea que no. per do. in dictis iuribus.

C. cclij. Cautela notabiles ad statutum disponens qd nullus possit aliquid proponere qd spectat ad fauorem banniti r qd statutum hoc dispones no possit suspendi quomodo possit proponi aliquid pro bannito vel suspendi statutum.

Statuto canet vt nullus possit aliquid arrogare vel proponere quod spectet ad fauorem alius banniti sub aliqua pena. an sit date ali-

qua cautela ita qd possit pponi vel arrenbare p bannito sine pena. Dic qd sic vna est qn fieret pncipaliter in fauore reipublice r secundario teneat ret in fauore banniti: qz pncipalis intentio dz n' rendi. vt pbatur in. l. si quis nec causam. in prin. cōiuncta glo. in. l. ff. si cer. pet. et in. l. j. ff. vñ que rit offilius. ff. de exco. r in. l. si is qui. ff. de seru. ff. de acqui. re. do. et per id qd ibi no. Bar. r p r. c. c. ff. glo. et ibi Bal. in. l. j. ff. huius studii. ff. de iust. et iur. r per no. in. l. qui exceptione. ff. de condi. inde. et per Bal. in. l. non solu. ff. de in. reg. rest. cu si. et ita in specie huius cautela teneat Ja. but. et Saly. in. d. l. si quis nec causam. in. ff. prin. et ponunt cre plium de quo. s. et dicunt qd sic contingit dñi tractat'ur denominando vnu bonu capitaneu pro guerra quida nominant aliqd pro bono r sufficienti q erat bannitus pp qd dicebatur nominans incurrisse pena statuti. Sed Jaco. but. r Saly. ibi dicunt q non: qz pncipale ppositu fuit fauore reipublice: no aut p bannito loqui pncipaliter sed cōsecutiue qd pncipale ppositu r no cōsecutiue dz attendi p predicta. r ita fuit alias obseruatiue teneat i quoda nobilitate bannito postea electo pro capitaneu in bello nauali. Tu vero potest ponere multa alia exempla huiusmodi: vs ff. res prohibiti arrenbare vel loqui in aliquo collegio. pura contra aliquod statutum sub certa pena poterit loqui cōtra illud statutum si intentio loqueris est loqui pncipaliter in fauore collegij. et idē dicas in similibus qd perpetuo teneat. r adde que dicam in duabus cautelis sequentibus.

C. cclij. Cautela similis precedenti potest adhiberi puta dicit statutum communitatis florentie qd in fauore rebellu nihil possit pponi vel statui vel p statutu suspendi si scens fiat statuentes coipso sint rebelles: coz bona sint camere fiscali nunqd poterit ciues suspēdere cōtra statutum phibens suspendi. Dic qd sic. vt. l. ff. de ser. exco. qz ante pena commissam cōdē florentie est fuerit moderato: r arbitri l. in re mandata. C. mada. et. ff. de seruio exco. l. ff. quis hac lege. Na suum negotiu est no ecclesie aī pena commissam liciti est statuere sup pncipali ergo r sup pena. ff. de co qd cer. lo. l. ff. commissā ante pena secus esset. vñ auctoz cōtractus vel statuti ante pena commissam pot esse auctoz rotius distractus: vt singulariter no. Bal. in. d. l. ff. de ser. exco. qd perpetuo teneat. r adde q dicam in seq. cautela p cōplemento et amplio: declaracione istius.

Potest tertia cautela etia adhiberi in materia legis vel statuti prohibentis aliquid proponi vel arrenbari in aliquo casu sub pena: et sub amullatione actus etiam si statutum diceret qd non possit suspendi ipm statutum videlicet qd primo pponatur per aliquem de consilio vel collegio qd illa pars statuti que dicit quod suspendi non possit suspendatur saltem p illavice tm qd fieri pot impunit: qz illi de consilio vel collegio non poterit sibi lege imponere a qua nullo modo recedere liceret. l. si quis in prin. testamenti. in prin. de leg. iij. r no. ca noniste. in. c. dilecto. extra de p' b' b' quia suspensio ne facta remanebit statutum sine prohibitione suspensionis r tunc scdo loco debet statutu suspendi vel in totu vel in parte prout voluerint cōuenire. qd fieri potest: prout eleganter vult pau. de ca. in. l. j. in prin. in. ff. col. ff. ad. l. fal. allegando bar. in. l. j. C. de peri. bo. sub. lib. r licet in meo Bartolo nihil dicatur de suspensione. Sed dictu est in severi per ea q. s. dixi. et facta dicta scda suspensione de dicto statuto phibitorio poterit quis loqui cōtra

statuti in toto vel in parte: qz pro tunc nullo mo obstat ex quo interm est suspensum z reforma...

Cautela ad intellectum ad ca. tanta qui filij sine legitimi.

Esbes scire qz si quis habet cōcubina et ex ea filios percauit. si post ea ipam ducat in vxore z officiant do...

Sin. An. gelm autenti. quibus mo. na. effi. leg. §. sed aliud

per illu. rex. col. vi. z dicit qz habuit de facto. rideo nescio fil tu sis bene cautus qui vis infringere legitimo...

Cautela quibus quis poterit vri ad legitima dam filium naturalem.

Legitimatio fieri potest multis modis de qbus p Ang. in aut. q. mo. naru. effi. sui. in §. si. in fine. er. in. §. qd vero. co. ri. z inter alios modos vnius est. Si pater habens filios naturales...

turpe tali patri illa concubina in vxorem capere. z ponit exemplum: qz cōcubina erat vilis ma. ama...

cu illa cōtrahere matrimoniu per illa verba non inducit legitimatio filioz qz ex quo cum muliere...

Cautela pro illo qui vult relinquere monacho usufructum alienius rei quomodo relinquit ad hoc vt abb. excludatur.

St questio si vnus reliquit monacho usufructum alienius rei vt abbas no faciat ei questionem nec est mo...

Cautela quando statutum disponit quod no possit probatio fieri nisi per instrumentu quomodo probatio per testes sit valida.

Tatuta quæ disponit pvltra
 Er. lib. vel aliqua certam summam debi-
 ti non possit pbari debiti nec summa
 debiti p testes sed p instrumentum. S
 cautela pot adhiberi vt probatio per
 testes facta proficit videlicet q ego qui tibi mutuaui
 centum et vltra summam a staturo limitatam agam con-
 tra te: vt mihi coficias instrum debiti de quo in. l.
 plures apocis. C. de fide instru. et in. l. s. C. de sus-
 cep. et archa. li. r. et si tu negas te debere mihi ali-
 quid potero pbari p testes et si tu opponas mihi
 de staturo prohibente probatione fieri p testes re-
 plicabo illud esse verum qn ex probatione testium
 resultat condemnatio scilicet ad restitutiones eius
 quod petitur. Sed in casu nostro no resultat con-
 demnatio sed solummodo vt coficiatur instrumen-
 tum qd est diuersum a dispositione statuti: ita sin-
 gulariter dicit Bar. de sal. in. l. sancim. §. si in fi.
 C. de do. in fi. et hanc cautela perpetuo tene cordi
 scdm est. C. stante statuto de quo in precedenti
 cautela qd non possit debitor probari per testes
 sed tm per instrumentum si quis testes tm produ-
 rit ad probandum debiti et non fuerit ei oppositus
 per aduersarium qd non debent audiri vel non fue-
 rit repulsus. pbario tenet: vt no. Bal. et Zu. de ro.
 in. l. certi conditio. §. qm. ff. si certu peti. facit. c. j.
 extra de resti. spo. vbi d: quod licet spoliatus ante
 sit restituendus nec admittatur. q. d. h. vt ibi. et. l.
 si quis a se fundu. C. ad. l. iul. de vi. tñ si spoliatus
 est passus de dno dz succumbere. vt est casus. in. d.
 c. j. et ibi doc. et no. Bar. in. l. naturaliter. §. nihil co-
 mune. in. vj. concubinatione. ff. de acqui. pol. et in.
 l. j. §. si is. ff. de no. oper. nunt. Item ad hoc addu-
 co doctriam Inno. in. c. fratrum iuratis. extra de fr
 gi. et malef. qui dicit qd licet cõtra presumptionem
 iuris et de iure non dz admitti probatio in cõtra-
 rium. l. antiq. C. ad vellician. et. l. j. C. arbi. tu.
 nisi per confessionem patris. vt est glo. no. in. l. in
 contractibus. in. prin. C. de non numera. pecu. et
 habetur in autent. sed iam necesse. C. de dona. an
 nup. et per glo. in corpore vnde sumitur. et p Bar.
 in Rubrica. C. de proba. cu similibus tame si fuit
 admissa probatio valer et idem vult etia Inno. in.
 c. cum bertoldus de re iudi. et Joan. de Imol. in. l.
 inter stipulante. §. j. ff. de ver. oblig. et Ang. de arc.
 insti. de act. §. et malef. c. j. Item p hoc allego glo.
 notabilem. in. l. quãuis indubitari. C. de aduoc.
 que vult qd licet in causa criminali no admittitur
 procurator vel alia persona. vt. l. seruum quoq. §. s.
 publice. de procura. et. l. pe. §. ad crime. ff. de publi.
 iudi. et. c. tue. extra de pcur. si tñ fuit admittus pro-
 curator valer iudicari. de glo. ordi. in terminis. in
 ver. criminalis. in. c. j. de iudi. li. vj. et ibi doc. et pec-
 in ri. de procura. §. j. ver. sed pone in tali causa. et
 vide Abba. sicul. qui dicit gl. singulariter inducit
 ad multas qstiones. extra de accu. c. venies. Item
 allego ad hoc qd no. Bal. in. l. vlti. ante fi. ver. quid
 sit iuramentu. C. de non nu. pecu. q dicit qd si iu-
 ramentu non apponitur solutioni. sed veritati: qz
 iurat quis sibi vere fuisse numeratã non hz locu
 dicta. l. vlti. qz non pot allegare se periurum. facit. l.
 no alias. cu ibi nor. ff. de iur. iur. Si tñ admittus
 est ad probandum negatiua et probauerit cam: qz
 tunc periurium est decretum pot ipsum allegare.
 iura no. in. d. l. non alias. Et per predicta fit cau-
 tus ille q non potest admitti vt pcurer vt admit-
 tatur et quod iudex vel pars sibi non opponat. Et
 similiter aduersarius fit cautus vt opponat et pro-
 testetur qd non dz admitti ad probandum vel audi-

ri vt procurator: alias valeret probatio et iudicari
 idem dicas in similibus casibus: qd bene nor. in
 practica. et adde que dicam in seq. cautela.

Cclij.

Cautela qn partes inter se conueniunt quod
 per instrumentum tm probetur debitum.

Abitari pot an valeat pactum
 qd non possit probari debitor nisi p
 instrumentum: vt glo. notabilis. in
 autent. vt sine pbi. matres debi. et cre-
 di. §. qz. no. in. gl. magna post mediu.
 col. vi. tener expresse qd non. et ca ibi approbant
 Angel. et yn. Barto. Bald. in. l. pactum inter here-
 dem. ff. de pact. et ibi etia per docto. et idem tener
 Floz. in. l. in lege aquilia si delerum. ff. ad. l. aquil.
 Et idem tener Albertus glossator in sua margari-
 ta. Et idem tener Specu. in tit. de proba. §. viden-
 dum restat in versu. sed quid si debito: iurauit.
 qui subdit qd si debito: iurauit se non probaturu
 nisi per instrumentum. tale iuramentu erit seruand-
 dum. per. c. si vero. extra de iur. iur. et hoc casu
 dicit consilium esse vt debito: procurer testes re-
 cipi officio iudicis: sic vult qd ille qui non potest
 probare per testes poterit procurare: vt officio iu-
 dicio examinetur: et similem cautela dedit Bald.
 in. l. ampliore. in fi. in. c. in. C. de appella. videlicet
 qn non possunt produci testes: quia alij testes snt
 publicari: vt tu non producas testes: qz no posses
 propter timorem subornationis: vt habetur. in. l. j.
 per hanc. C. de temp. appellatio. et in. c. fraterni-
 tatis. extra de restibus. et in. clem. restibus de
 resti. cum simi. Sed cautela est vt des nomina tes-
 tium iudici et te absentes. et qd iudex ex officio suo
 eos examinet: quia cessabit causa timoris subor-
 nationis. et de ista cautela Bald. dicit. in. l. si quide-
 est. C. de excep. quod perpetuo tene menti in pra-
 ctica. et ista cautela fore procederet et proficeret
 etiam quando staturo prohibet fieri probatio-
 nem per testes eadem ratione. et adde que dicam
 in sequenti cautela.

Cclij.

Cautela q in causa criminali licet non admit-
 tatur procurator: admittitur defensor: et sunt etia
 alia remedia.

Similem cautelam solco adhi-
 bere quando quis est accusatus vel in-
 quisitus de crimine capitali et citat-
 non vult coparere forte propter timo-
 rem forare nec procurator potest p-
 eo admitti. vt. l. seruum quoq. §. publice. ff. de pro-
 cu. et. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iu. cu similibus
 vt tu eius procurator vel aduocatus des secrete
 iudici maleficio: in nomina testium qui sciunt de
 sua innocencia. et iudex ex officio suo examinet
 eos. quod facere potest per. l. et si no defendatur.
 ff. de penis. l. h. C. de abolitio. et hoc vult Barto.
 in. l. j. §. si quis vult. ff. de questio. et Bal. in. l. h. in.
 fi. pe. col. cu seq. C. de eden. et Salp. in. d. l. h. C. de
 abolitio. et Pau. de ca. in. l. iij. §. si tibi. in. fi. de con-
 ditio. ob tur. cau. et ita etia vult Bar. in. l. h. §. hoc
 aut iudicium. in. iij. q. ff. de dam. in. sec. et in sua dispu-
 tatione q incipit iudex maleficio: et in. l. pe. §. ad
 crimen. in. iij. col. ff. de pub. iudi. Item pro hoc fa-
 cit qz licet i causa capitali non admittatur pro-
 curator: vt dixi tñ admittatur ad instruendum et info-
 rmandu iudicem de innocencia et iudex debet euz
 audire et de veritate inquirere. l. h. ff. de libe. cau.

et ibi hoc no. Benedictus de plumbino. in. fi. qui
 etia ad hoc allegat. l. ff. ad leg. iul. de anno. et qd
 ipse dicit. in. d. §. ad crimen. et vide ad hoc qd nor.
 An. ro. in. q. vi. si qn. §. cum aut. in. vñ. col. in. fi. et. rñ.
 Item qz iudex potest supplere pro reo si costat de
 calumnia euidenti actoris vel accusatoris. vt ele-
 ganter nor. Inno. in. c. i. de offi. vica. que sequitur
 Bal. in. l. j. in. fi. col. in. fi. C. qno et qn in. qui dicit
 hoc procedere non et vi exceptionis sed et vi no-
 rari. vt nor. et in. l. reos. C. de accusa. et ideo si p-
 bariones no concludunt iudici reus est absoluen-
 dus hz et forma statuti denegetur defensio: vt sin-
 gulariter no. Bal. in rubri. C. de manu. vindi. et idē
 vult Bal. in. consi. c. xvij. quod incipit. a dno. §. y.
 vlti. col. in. prin. qui dicit singulariter quod quado
 liquet iudici euidenter absentem no esse culpabi-
 lem cu nullum delictu comisisse hz sit contumax:
 vt habetur scdm formam statuti pro confessio: et
 iudex non poterit cu condemnare per. d. l. et si no
 defendatur. et per. l. non tñ. ff. de appella et per.
 l. aditas. C. de appella. et aut. qui semel ibi perqui-
 sita veritate. C. quomodo et quado in. et. l. amplio-
 rem. in. fi. pñci. ibi nihilominus iudicem p suis
 vigorem et. C. de appel. immo plus dicit Inno. c.
 no. in. c. significatibus. in. fi. de purga. vulga. qd si
 post confessionem et condemnationem liquet de
 innocencia rei non dz fieri executio corporalis. et
 hoc tener etia Bald. sequendo Inno. c. in. l. vñca.
 in. vlti. col. de confes. no tñ poterit iudex lara sen-
 tentia ipsi reuo care: sed dz pñcipi scribere. vt est
 casus notab. in. l. j. §. ff. de questio. et ibi per glo. et
 docto. qd nor. per. pmo qz habui de facto et feci li-
 berare vñ post confessione et sententiam latam.

Cclij.

Cautela pro emente bona fide rem alie-
 nam vt possit illam vero domino restituere
 non perdendo pretium.

Quis emit bona fide re alie-
 nam postea cognoscit rem esse aliena
 et dñs non mouet sibi litem scis quod
 non potest agere de euictione contra
 debito: em etia si rem restituerat vo
 domino. l. si rem quam. §. j. ff. de iur. iur. quomd ipsi
 emtor: consuleret: vt non stet in peccato retinen-
 do scienter rem alienam. c. si. extra de prescrip. et
 non perdat pretium. Dic quod cautela est vt mo-
 neat verum dñm vt illam rem ab eo petat vel sub-
 mittat aliam personam que petat ab ipso emtore
 illam rem nomine domini. vt euincat ab eo. ff. de
 nego. ac. l. ar qui natura. §. cum me absente. quo
 casu si euincatur petere potero auenditoe pretiu
 alias non: vt dicit singula. glo. xxxij. q. h. si virgo.
 Sed remanet dubium quare non opposui excep-
 tionem cõtra petentem sine mandato domini.
 Sed dicit ibi glo. quod possus omittre exceptio-
 nem dilatoriam. vt. l. si fideiusso. ff. manda. Item
 aliud dubiu potest esse quomodo emtor iurabit
 de calumnia cum sciat se malam fide habere. Res-
 pōdet glo. qd potest dici quod sub hac forma iu-
 rabit. Iuro pveni ad litigandum causa mei iuris
 conservandi. ff. de op. lib. l. si quis libero. et vel po-
 rest confiteri quod res non sit sua: et pudori suo
 tenetur parere. vt. ff. manda. l. quintus. potest
 etia emtor dicere quod non vult iurare de calum-
 nia: qz esset iuramentum captiosum vt no. Barto.
 in. d. §. cum me absente. et in. l. manifeste turpitu-
 dinis. ff. de iur. iur. facit ad hoc quod elegit
 qd. Domini de sancto gemit. in. c. cupientes. in. prin.

in verbo malignantiu de elect. libro. vi. Sed quo-
 modo poterit actor iurare de calumnia et quo fuit
 persona supposita ab emtore. Glo. in. d. c. si virgo.
 in. fi. xxxij. q. h. ponit istam dubitationem et non
 responder. sed pot dici q reus qui est emtor et sup-
 ponit actorem ad agendum non peret hoc iura-
 mentum de calum. et valebit iudicium: quia iura-
 mentum calumnie potest tacite omitti licet non
 expresse. vt habetur in. l. h. §. sed quia veremur. C.
 de iura. calum. et in. c. si. co. ritu. et de pdictis vide
 ter. glo. et doct. plene. in. l. ar qui natura. §. cu me
 absente. ff. de nego. gest. Adde tñ vnum singulare
 circa predicta videlicet quod cautela supradicta est
 necessaria qn venditor: rei aliene fuit in bona fide
 Sed si fuisset in mala fide qz scienter vendidisset
 rem alicuiam posset emtor: re sibi no euicta ab ali-
 quo agere contra venditorem de euictione. vt est
 casus singularis. in. l. sequē. §. ff. de actio. emtio.
 secundum docto. ibi. et secundum Barto. et alios.
 in. d. §. cum me absente. in. fi.

Cclij.

Cautela pro creditore habente plures debito: res
 qd recipiendo ab vno parte alij maneat obligari.

Auido quis bz tres vel qua-
 tuor debito: res obligatos in solidu
 pura in censu. si recipit ab vno pu-
 ra. xxv. simpliciter non videtur pp
 hoc ipsum soluerit liberasse a reli-
 quo nec dicitur debiti inter debito-
 res. qz poterit non obstante receptioe partis ips-
 vel alios in solidum conuenire pro reliquo: vt pro-
 batur in. l. inter eos. §. j. ff. de fideiusso. et in. l. si si-
 mulatus que est in prima charta. ff. de so. si cre-
 ditoe: diceret qd recipit illa. xxv. pro parte sua: sed
 soluentis videtur tacite ipsum liberasse a reliquo
 et sic pñm ad. xxv. erit liberatus ipso iure. in. fi.
 quibus mo. tolli. obli. in. prin. Quantum ad alia
 vsqz ad centum videtur liberatus vi taciti pacti:
 qz dicitur creditor: recipio pro parte tua videtur
 tacite pacisci qd non teneatur vltra. et qd illa. xxv.
 tantum sit pars suar: est casus in. l. si credito: res.
 C. de pactis. et ibi hoc norant docto. Immo plus
 et illa receptione pro parte sua solutis videtur
 tacite facta diuisio inter alios debito: res. videlicet
 vt quilibet eorum teneatur similiter tñ pro par-
 te sua in. xxv. vigore taciti pacti quod prodest etia
 absentis. l. h. C. de pact. Et de hoc est casus secundu
 vnam lecturam que est vera. in. d. l. si credito: res se-
 cundum doct. ibi maxime Alberti. de rosa. Bald. et
 Pau. de castro quod est menti tenendum. Q: pria
 facit quilibet diceret contrarium videlicet qd quilibet
 ber deberet remanere obligatus in solidum. et ne
 incidamus in istud periculum vel dubium caute-
 la est quod creditor: recipiat simpliciter parte deo-
 btri ab vno. vel si diceret pro parte sua debet adde-
 re saluo iure solidi. vt dicit Albert. et Pau. in. d. l. si
 credito: res. qui dicunt se hoc habuisse de facto. Et
 subdit ibi Paulus hoc esse notandum. quia mul-
 ti ignorant quid significant illa verba saluo iure
 solidi. et vel potest creditor: sibi prouidere ne pro-
 pter subtilitatem. d. l. si credito: res. et similia sibi
 preiudicetur hoc modo protestando quod per reo-
 ceptionem partis non intendit diuidere sed ius
 suum sibi saluum fore et ita sibi reseruat: vt. ff. qui-
 bus mo. pignus vel hypothec. folui. l. si debito: §.
 j. fm bald. in dicta. l. si credito: res in fin. qui sub-
 dit quod ita dicunt omnes doctores super isto pñ-
 cro de reservatione. ad no. tu qui es creditor: plus
 timorum debito: res in solidum. et habes plures

linellarios in solidum obligatos quando recipies partem solutionis ab vno.

Cautela pro mandate consulente vel persuadenti committi homicidium quod renouabit mandatum consilium vel exhortationem ut non teneatur de homicidio subleuato commisso a mandatario.

Quis mandat aliquem occidi vel verberari teneatur necdum occidens vel verberans sed etiam ille qui mandauit. non ideo minus. C. de accusa. et habetur per bar. et alios in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. et non solum mandans teneatur sed etiam ille qui dedit consilium ad hoc ut habetur in l. furri. §. consilium. ff. de furtis et in §. ope. in l. de obli. que ex quasi delicto nasc. et per Bar. in l. sepe. in fi. ff. de verb. sig. vbi hoc declarat. et teneatur etiam ille qui persuasit alio non facturum vr. l. §. persuadere cum ibi notariis. ff. de seruo corrupto. et habetur per glo. in d. §. ope. Sed ponamus quod ille cui mandatum est vel consilium vel persuasus diu post delinquit an dicitur mandans persuadens et dans consilium teneatur. Istam q. ponit Inno. in c. ad audientiam. extra de homicidio. qui dicit quod semper teneatur nisi mandatum sit reuocatum tacite vel expresse ut quod fecit postea pacem cum inimico suo vel parentelam arg. l. in. de adim. lega. et hoc sequitur Bart. in d. §. si mandato. in. ff. col. in prin. ver. quero mandauit tibi. Item teneatur pau. de cast. in l. sancimus. C. de testa. facit quod no. Bar. in l. qui alienam

§. is putat. ff. de acqui. heredi. et Lud. de ro. tenet ibi contrarium per glo. an. d. §. ope. qui tamen loquitur solummodo in persuadente. de quo vide per doctores in d. cad. audientiam extra de homicidio. Cautela est ergo ut omnino mandatum reuocetur expresse et notificetur illi qui debebat committere delictum sicut Innocentius et doc. in d. cad. audientiam de homicidio. Sed dubitari potest circa predicta si mandatum est ad maleficium committendum aut datum consilium vel persuasum quomodo poterit reuocari et cui debet intimari. dicit Innocentius in d. c. ca. ad audientiam. de homicidio. quod periculum est si intimer ei de cuius morte tractatur. et ideo dicit quod cautela est ut intimerur sibi. tamen persona est nominanda. et hoc etiam tenet Bald. in l. mandatum in penul. questione in fine. C. manda. facit ad hoc rex. cum glo. in c. si sacerdos. et quod ibi not. extra de offi. or. glo. singu. in. de. in verb. detrahant de privilegiis. Sed de consilio et persuasione que est menti mandatarii impressa quomodo poterit reuocari etiam si iam sedeat in animo. Dic satis est dissuadere in scriptum dissuadere potest nec ulterius consulens vel persuadens tenebitur si postea delinquitur. ut not. eleganter Inno. in d. c. ca. ad audientiam. extra de homicidio. et Bald. in dicta. l. mandatum prope finem. C. manda. et canonice. in d. c. ca. ad audientiam. extra de homicidio.

Explicit tractatus cautelarum dñi Bartolomei Episcopi iuris vtriusque doctoris excellentissimi.

Cautela Thome Ferratii de aduocatis de vtriusque iuris vtriusque doctoris.

Cautela pro illo qui est de terris ecclesie ut possit legitimari ab imperatore.

Antiqua et moderna iuris prudentia inter se altercat. est nunquid papa qui non disponit in radice matrimonij habeat potestatem legitimandi in terris imperatoris et contra. an imperator possit legitimare in terris ecclesie. Et omisso fundamentis que hinc et inde adducuntur communis opinio est quod cum inter eos dillinere sint potestates quod papa non possit legitimare in terris imperatoris nec ecclesia ipse imperator in terris ecclesie. prout est Bald. in l. i. C. de iur. aure. anulo. vbi dicit quod ita alias consuevit et quod ista est veritas tenet idem Bald. et Saly. in probemio. C. Bal. in l. i. cam. quam. in. v. col. ver. conuenit esse questio. C. de fidei. et in consi. cxxvii. incip. p. unctus questionis talis est. in. ij. pre. pe. de and. in. consi. m. b. l. c. c. x. incip. primum dubium non est nouum franci. de cur. in consi. lxxij. incip. sup. memorata facti narratione. in. xliij. col. ver. quarta differetia Alex. in consi. lxxv. incip. consideratis his que in ebemate narratur. in. vlti. col. ver. insuper aliter ad aliam facultatem. in. j. volu. vbi dicit quod ista est communis opinio et quod ab ea in iudicando non est recedendum glo. et doc. vbi precipue cardinalis Alexandri. in. c. per venerabilem. §. quod aut. in. lxxv. col. ver. glo. ij. recitat quatuor opiniones. extra qui si sint legi. pone modo quod tu qui es de terris ecclesie velis legitimari. puta in preiudicium legitimum et naturalium quod princeps non potest facere de potestate ordinaria ipse enim non legitimat stantibus legitimis et naturalibus. ut §. si quis igr. et §. illud in. et §. generaliter. auc. qui. mo. maru. effi. sui. vnde dicit Bald. in c. si n. nari. si de seu. sue. controuer. quod imperator legitimans spurios stantibus legitimis et naturalibus est vni pecus non habens pre oculis iustitiam publice honestatis. nec considerans pro solas nuptias conseruari elegans genus humanum. ut in aut. de nup. in prin. hinc est quod dicit Bald. in l. cum filius. ff. de testa. mili. et in aut. preterea. C. de naturali. libe. et pau. de cast. in l. gallus. §. et quid si tantum. in. fi. ff. de libe. et posthu. et in suo consi. c. c. x. alias. c. c. x. incip. sup. eo. quo primo loco queritur. in. iij. col. quod comites sacri palatii habentes generale potestatem legitimandi non possunt legitimare in preiudicium legitimum et naturalium. ut etiam late tenet Alex. in consi. lxxij. incip. visa legitimari de facta de dña. Armoria. in. v. col. ver. n. ratio. C. in. ij. volu. Et laurus franci. de cur. in consi. xij. incip. viso privilegio serenissimi imperatoris f. ed. in. v. col. ver. circa terram questum. vsq. ad fi. q. in generali concessione non veniunt ea que non possunt fieri nisi de plenitudine potestatis. ut not. dicit Inno. in c. innotuit. de elec. Inno. et Jo. an. in. c. dudum. de dec. Bal. in l. bonoz. la. n. in. ij. no. C. qui admitti. Ang. in l. bene a senone. C. de quadr. prescrip. pone modovt superius dictum est quod tu qui es de terris ecclesie velis legitimari puta in preiudicium legitimum et naturalium quo casu opus est ut dixi quod ad eas papa qui in hoc non vult te exaudivit: quod non vult reputari vnum pecus sed somitan

intentionem tuam posse consequi per viam imperatoris nisi obstarer tibi defectus iurisdictionis. Quero quomodo facies ad hoc ut imperator valeat te legitimare et quod talis legitimatio porrigat effectus suum in terris ecclesie. Dic quod cautela est quod facias te scholarum quod cum oes scholares in studiis publicis studentes sint sub speciali protectione imperatoris. ut in aut. habira. §. digni quocumque. C. ne fil. p. pa. ipse imperator habet potestatem legitimandi ipsos scholares etiam si sint de terris ecclesie tanquam suos filios speciales. ita notabiliter dicit Bal. in d. aut. habira. in. ij. col. per tex. ibi. C. ne fil. pro pa. quod dicitur et sequitur dicens esse notandum Philippum franci. in. c. si duobus. §. denique. in. j. col. de appel. Et prepositi mediola. nunc card. Alex. mercurialis. in. c. venerabile. in. c. x. col. extra quod si. sint legi. Et adde quod Bal. in proposito in fo. in. d. aut. habira. per tex. ibi dicit aliud notabile verbum quod habeamus quod de iure canonum quis possit appellare ad papam omisso medio. ut in. q. v. ad romana. et ca. q. c. quilibet quis. glo. et Jo. an. in. c. ro. de appel. in. v. et doc. in. d. c. si duobus. §. denique extra. co. ri. et similiter possit omisso medio appellari ad legatum de latere ut no. in. c. de offi. lega. et similiter ad patriarcham. ut no. post Inno. et p. abo. in. c. antiqua. de prin. et glo. xliij. dist. renouates. et Spec. in eo. ti. §. non teneamus. ver. sed nunquid in si. quicquid teneant Jo. an. et do. Ant. in. d. c. antiqua. et sic fecus est de iure civili: quia non potest omisso medio appellari ad principem. ut imperator. et sic. et not. Bar. in l. i. §. si quis in appellatione. ff. de co. dicit mirabiliter Bal. in d. aut. habira. quod istud non procedit in scholaribus. quod cum imperator de speciali gratia sponte se offerat ad defensionem scholarum. ut ibi in text. in ver. defendamus. hac de re ipsi possunt appellare ad imperatorem omisso medio quod dicitur refert et notandum putat Philippum franci. in. d. §. de mig. et d. Abb. in sua dispu. in. c. Sandothus de ricius. in. xvij. col. ver. scdm dictum quod ad imperatorem et car. Alex. in. c. dilecti filij. et in. in. col. ver. vni tñ singulariter tene menti. extra de appel.

Cautela pro notario ad conuertendum legatum usufructus in legatum proprietatis et quod testator non aduertat.

Venit indies quod testatores suis testamentis relinquunt vel vromibus suis vel alicui alteri persone usufructum vel usufructum alicuius rei. alia persona instituitur herede vniuersalem quo casu indubitari iuris est quod usus vel usufructus illius rei est ipsius usufructuarii proprietatis vero est ipsius heredis. ut in. §. usufructus. in l. i. de usufruct. qui usufructus postea finitur per mortem ipsius usufructuarii et consolidatur cum proprietate. ut in antiquitatem. et l. corruptionem. C. de usu et habi. et §. finitur. in. c. de usu fruct. et u autem tabellio qui rogatus est conficere simile testamentum in quo usufructus pura alicuius fundi relinquatur alicui persone si vis talis persone benefacere. hoc est quod tale legatum usufructus conuertatur in rem suam proprietatem. et quod testator non aduertat. et aut clausula quod in re stamento dixisti. Item legatum vromi sue usufructus talis fundi ipsa existente causa: et honesta et ab ipso marito prout communiter talia verba ponuntur sub iungas grauando tamen ipsam quod non possit ipsum fundum pignori vendere nec alienare. nam illis verbis testator penitus non aduertat

immo credet qd per talia verba confirmetur in re...

Secunda cantela est si vis q legatum usufructus...

Caurela pro illo qui tenetur iurare servare...

Immo credet qd per talia verba confirmetur in re...

Immuniter p civitates italie...

qsi cetera circa si prin extra de pba dicit qvbi re...

Caurela q deceptus etia circa dimidia iusti...

Regula est in iure q cotrahen...

bir qd sic qd est vir bon? et pbus vel qd reputat se...

Caurela ad madatu a tortura...

Acidit quotidie qd quis incul...

ber etia esse iudex cause pparate. vr. l. ordinarij. C. de rei vendi. vbi Bal. in. q. no. de cidit in terminis casum nostru dicens qd si aliquis dicitur instru mentu simulatu vel usurariu r p absolutione a iuramento adeat episcopi qd impetrata absolutione a iuramento adeat episcopi qd impetrata absolutione necesse habebit causam pncipalem tractare cora eode epo qd dicit fore notadu qua opt. Bal. sequit Alex. in. l. quorties. C. de iudi. r do. An so. de alex. in. l. nulli. C. eo. que refert r sequit do. Jaf. in. d. l. quorties sequit Fel. in. c. j. in. xj. col. ver. vi. quero aliqs dicitur instrumentu simulatum extra de iureiuran. r in. c. n. an antep. col. vers. et per ista conclusionem. de sponsa. r in. c. parochianos circa fi. de senten. exco. r in. c. cu sit generale. in. v. col. vers. amplia conclusionem ex quotidiana doctri na Bal. de for. compo. vbi est facta mentio qua re do. Bapri. de sancto seuerino l. sua reperi. l. oes ppli. m. xij. col. vers. hec vident vera. ff. de iusti. et tur. Et licet contra ista opt. Bal. tenuerit Pau. de cast. in. d. l. ordinarij dicens qd illa. l. in qua se fundat Bal. no pbat dicitur suu: rame opt. Bald. sequit ipse Pau. de cast. sibi pcrarius in. l. q. C. vbi r apud quem. dicens istud esse dicitu singulare r quod illo anno habuit super hoc disceptare. Et in suo ofil. lxxv. incipit. vltio r ponderaris oibus de quibus supra. r Alex. in. consil. cxxv. incip. circa primus quesitu circa fi. in. q. volu. r in consil. lxxij. incip. in causa r lire verrente iudex in. q. volu. r pro ista opi. bene facit txx. in. c. pteru. de dona. inter virum r vro. vbi iudex ecclesiasticus q cognoscat de iurimotio: qd est res spiritualis. vr. c. in. c. laro. r. c. cu cau sam. qui si. snt legi. cognoscat etia de dote r p istas autoritates snt iudicatum qd si ille credito: vole bat conuenire illi sui debito: qd deberet ipsum educere cora epo r hoc mo traxit causam de manu iudicis secularis ad iudicem ecclesiasticu r fuit in effectu pulcer modus r pulcra via. snt ergo cautio tu si vis extrahere causam de manu iudicis secularis ad foru ecclesiasticu vr vtrius cautela de qua supra qd es obligatus obligatione iurata. Sed si contra istam malitia vis adhibere remedium. Laure la est qd quando vides aduersarium tuum quere re absolutionem si times qd ipsam sit impetratu rus tunc remittas sibi ipm iuramentu: qd dato qd iuramentu pncipaliter obliget deo vr. c. debi toris. r. c. si xps. de iureiur. tamen ille in cuius fauorem est prestatum ipsum iuramentu habz vim apostolici in remittendo illud nec requiritur alia absolutio: qd deus etiam remittere videtur cuz illud receperit ad vtilitate alterius. vr. c. j. r ibi not. omnes de iureiuran. r no. Bar. in. l. j. r post ope rit. r ibi do. Jaf. qui circa hoc quedam pulcra ponit. ff. de ope. no. iurria. Barto. in. l. labco. ff. de iureiuran. Bal. in. aut. qd eis. C. de nup. eleganter p Spec. in. ritu. de lega. s. nunc ostendendum. vers. hoc quoq: qd si postea pars non obstante remitti one veller oino petere absolutionem nunc tanq absolutio non iuris: sed facti non cederet iurisdic tionem ar. notato: u per gloss. in. l. si pater. C. ne de sta. defun. r p glo. in. c. si plures. in. glo. fi. de officio delega. in. vj. ita pulcre dicit Pau. de cast. in. d. l. ordinarij. C. de rei vendi. dicens qd istud se meli habuit de facto in nostra ciuitate brixie. l. pre allegato consil. lxxvij. quem referunt et sequuntur Alex. r domi Jaf. in. d. l. quorties. C. de iudic. vbi dicit. Alex. ista fore perpetuo tenenda menti: qd quotidiana sunt. Ad vnu tamen est aduertendus quod si predicta malitia debet procedere r habe

re locum scz quod per ipetratorem absolutiois a iuramento debeat posse prorogari iurisdicrio in dicio secularis in iudicem ecclesiasticu requiritur quod impetrator antep impetrans incurrerit in periurium: qd si antep incurrisset in periurium: qd non satisfecisset debito repute prout iurasset satis facere tunc talis absolutio non debet per episco pum concedi: ita originaliter consulit J. de. de se. in consil. ccc. incipit. factus tale est. debito: iuravit solvere in fi. vbi dicit ita debere intelligi. c. j. de iurei. allega. Jo. an. in. c. debito: res. in. glo. penul. in. fi. co. r. allegat etia rationem. c. q. frustra. de vsu. quam. opi. etiam consulendo tenuit pe. de ancha. in consilio fm ordinem meoru. c. xxvij. incipien. predictis subtiliter r ad plene deductis insi. vbi di cit quod aut iudici no est facta mentio de ipso per iurio r tunc tanq indirecte obrepta est nulla argu. l. si pteroz. ff. de iudi. aut est facta mentio qua no obstanter secuta est absolutio r tunc est iniusta habilitate periuri ad agendum r sic aperire vias periuris qd fieri non debet vr. l. j. si aduers. vendi. r. c. si vero. cu simul. de iureiur. Et hanc sententiam sequitur do. r. ardi. in. d. c. debito: res. vbi etiam Jmol. r do. Abb. in. q. col. vers. antep expediam? illam particulam r Zau. de Rodopb. in suo tracta. de vsur. in. q. cxx. incipien. tractemus nunc aliqd de iuramento. r Alex. in consil. lxxvij. incipien. in terrogatus sum. in. q. volu. r subdit ibi in. v. vo lu. r Philip. comicus in c. si. v. incipien. in hac co. sultatione viso supra scripto puncto in. iij. col. ver. si. casu autem nostro in. q. volu. r Et similiter reme dium supra datum contra dictam malitia ses. remittere iuramentum non esset bonu: qd iurame tum non potest remitti qn altera pars iam incur risset periurium vt no. Barto. r domi. Jaf. in. l. labeo. ff. iureiur. Barto. in. l. ita stipularis sim a pro culo. in. vlti. col. vers. item quid si prorogauit ter minum. de verbo. obli. Bal. in. aut. quod cis. in. fi. C. de nup. r Fel. in. c. j. de iureiuran. in. fi. col. vers. procedit ergo iste tex.

Caurela ad irritandum vnum processum.

quis mouet tibi litem et vis facere qd processus qd in causa formabit sic nullus accipe cautela qd qn respo des libello accosis et negas narrata put narrat r peira pur peritur r qd tunc in respotione tua in aliqua parte q non so leat multu ponderari petas parte aduersam iura re de calunia r postea circa dicitu iuramentu am pli? no insistas: qd si aduersari? no aduertet ad dicta peritione iuramenti r sic de calunia no iuret tor? processus erit null? qd iuramentu calunie bn pot ta cite remitti vr. c. j. de iurame. calu. l. vj. s. si est per tui r no fuerit pntia tor? processus est null? ita tenet Jaco. butrig. Pau. de cast. r Fran. de are. in. l. fi. s. qd veremur. C. de iura. calu. vbi Jac. butri. dicit qd malitiosi pcuratores du respondent libello ne gant narrata put narrat r. et postea in. scriptu re petunt de calunia iurari r vtriusq no insistit vr si tale iuramentu no pntet totus processus reddatur retro nullus: qua opt. similiter tenet Bar. r clari? Alex. circa pn. in. l. de pupillo. s. q. op. ff. de ope. no. iurria. Jmo. in. l. q. bona. s. si alieno r ibi etiam Alex. in. v. col. v. ff. r circa istud iuramentu calu nie. ff. de dano insec. Barto. in. suis singul. singu la. lxxij. incipiente not. alia cautela do. Jafon. in. l. iusturand. et ad pecunias. s. qui iusturandus. ff. de iureiuran. Practicus papien. in forma libelli

in actione reali in ybo per sacramentu calumnie nam ista pntario iuramenti de calumnia est in rti necessaria r rationabilis q non valeret statutum seu cosuetudo in vnu quod tale iuramentu no dz prestari. vr. c. ceter. de iura calum. r. c. constitutus. de fideiur. r ita firmant Jaf. de. de. domi. Jafon. r Practicus in locis suis superius allegatis.

Caurela.

Secunda cautela est svis irritare processum qui agitur in causa qd qn citaris ad videndu iurare testes. iura. l. si qn. C. de testi. r capi. in. noie dñi. et tra eo. no copreas: qd si eueniret id qd sepissime solet euenire q testes vocati ad testificandu coparen cora notario neutra parte pnt r dicit. Dñe notarie nos fuimus citati ad deponendu in tali causa vellemus q nos expediret: q sum? impli citi negotio: no possimus hic diu morari. notari? aut neutra pre pnt defert eis iuramentu r postea dicit iter reuertimini cras. qd vos examinabo nunc no possim r notarius istud facit ad hoc vt testes iurati termino possint qcuinq: examinari etia extra terminu. iura. not. per Barto. r Roma. in. l. dani. s. sabini. ff. de dam. insec. et late p Roma. in. consil. cccclvj. incipit. quo ad primu. na si eueniret vt superius dicitu est q notarius deferret iurame tum testibus de iure dicenda neutra pre pnt vel dic etia postea qd partes sint pntes vel aliq cap. s. istud no constaret i actis quo casu deductis in iudicium tñ credid iudici r notario quantu pbat ipsa acta. vr. c. qm cotra. cu ibi notaris. de pba. naz vbi acta no loquunt nec nos loquimur et qd in corpe actoz no continet factu non reputat. vr dicit Bal. in. c. h. de pba. naz acta no possunt pbari p testes nisi qui fuissent redacta in scriptis: essent de pda vr not. p bar. r Bal. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. r late p Bal. in. l. si. in. q. col. vers. qro nuquid acta iudicij. C. de iudi. cu concordat. traditis p Fely. in. d. c. qm cotra. de pbat. in. vlti. col. vers. qro tñc ols testificatio facta p tales testes iuratos neutra pre pnt no valet nec tenet. ista est gl. peregrina r vnica in iure. in. l. si qn. in verbo in: r dicit. C. de testi. per quam r apba. Fulgo. in. l. j. C. qro et qd iudex. sic hic padue irritasse mille processus et mille dicta testiu que refert et sequit Zanfran. de Oria. in repe. dicit. c. qm contra. in verbo testes. in. vj. q.

Crii.

Caurela ad faciendu qd dicitur testis extraiudiciale pueat secundo iudiciali.

Uestio est inter scribetes nu quid si testis dicat vnum extra iudicium et aliud postea in iudicio qd dicitu istoz debeat pualere. Bar. in. l. eos. ff. de sal. mirabiliter tenuit qd primu extraiudiciale debeat pualere scdo iudicia li immo qd est plus voluit q pp tale variationem r ap falsari? debeat de falso puniri vñ dicit q cau tela est qn des teste de cui? stabilizare dubitas in terrogas ipm cora testibus q: si vnu diceret extra iudicium r aliud postea in iudicio pmi dicitu extraiudiciale pualeret scdo iudicialit tal variat perorit de falso puniri subiungit quid pp hoc cauti boles qd interrogantur quid deponerit rident qn ero in iudicio dicit qd mibi videbit r qd bn faciem ne postea incidat in falsus qua opt. tenuit etiam do. Anro. l. circa punitione falsi discreper a Bar. per ratione. de qua ibi per est. in. c. cus in tua de testi. tenuit pe. de ancha. in oibus sequendo Barto. in. cle. n. circa fi. ff. de conuerso. de testi. do. Car. dicens ibi de hoc esse casum rotundum. in. c. per

tuas. circa prin. de pba. r do. Abb. in. c. inq: stridis. s. in. de accusa r hanc iniam etiam consulendo te nuit pe. de perusso in quodam suo cõsi. incipien. testis extra iudicium cui cõsilio se subscripserit do. Honorius de barto. l. i. r do. Marcus Ange lelli sua tempellare doctores perusini pccari vt refert Philip. r. orme. in consil. cxx. incipien. licet i hac conclusionem in vlti. colum. vers. r quando tes tes deponunt in. q. volumine. pro hoc bene facit gl. in. l. Fulcinius. s. quid sit latitare. ff. de quibus cau. in. pos. ca. que vult animus cognosci per extra iudicialiter dic ra tamen cõmunis r vera opinio est in contrarium quod r. istis dicens vnum extra iudicij r aliud postea in iudicio qd scdm dictum iudiciale pueat primo extraiudiciale r qd ta lis varians non possit puniri de falso quam opi. primo visa est tenere glo. r ibi Joa. de imo. qui dicit canonistas cõiter tenere contra Bar. in. c. cum causaz. de testi. Bald. p. h. o. r. Barba. in. d. c. p. tuas de proba. Ange. l. d. l. eos. ff. de sal. r in cõsi. cxxij. incipiente. p. n. g. u. s. est quedam domina. Alarga rera in. q. col. v. si quisimo fm bar. vbi dicit. quod opt. bar. nunq sibi placuit. tenet Roma. in. l. qui bona. s. si quis stipulatus. de dam. insec. r in con sil. cccclvj. incipiente cum testis extra iudicium Sal. in. aut. si dicatur. s. de testi. r in. l. si quis de curio. circa fi. vers. quero testis extra iudicium. C. sal. Bal. in. l. nullum. in. p. C. de testi. r in. c. j. s. si enim do mmo. quid sit inuest. in. vlti. feudo. vbi dicit esse ca sum contra bar. tenet idem Bal. in consil. cxxij. in cipiente. licet asseiores euntres post bar. sicut ccd in v. parte. r Jo. de Ana. in. pallega. c. inquisitionis. s. in. de accusa. r ista i effectum est cõis opt. a qua in iudicando r consulendo non est recedendu: r au tem qui habes testem qui extra iudicium dicit id quod est ad propositum tuum si vis obuiare qd si contingeret quod ductus in iudicium aliud dice ret qd extra iudicium dixerit qd per talem suas variationem tibi non noccat: r sic qd primum di ctum extraiudiciale pueat scdo iudiciali cau tela est qd qn extraiudicialiter coram testibus ip sum interrogasti r respondit se nihil scire vel se ra ti scire qd tñc p aliquem bonu modu inducas ip sum iurare se tibi dixisse purã veritate r nihil aliud scire nisi pur tibi dixit: qd si postea in iudicio aliud dicit primus dicitu extraiudiciale pueat scdo iudicialit: ita singulariter dicit do. Abb. per rones de qua ibi per cum in pccalleg. c. per tuas. que re fert r extollit Fely. in. d. c. cus in ma. r ista opt. sal uado hoc modo bar. in. d. l. eos. r tenuit Fulgo. in. l. qui falsa r varia. ff. de testi. Ja. aluarorus in. c. j. s. notandum de no. seu. C. po. in consil. lxx. incipie re super primo dubio quo queritur in. j. col. vers. r potest alia ratio assignari: et in. q. col. vers. nec obstat qd tertio loco r Alex. in. cõsi. diuj. incip. viso tñemate supra scripto in. iij. col. vers. ptererea probatu est in. v. volu. r ista cautela als hic padue duabus vicibus practicaui r obrinui cora rectore nostro iuristarum quarum vna sint sub Magnifi co equite auctore r iuris vtriusq: dño Julio Lwo zago nunc affine meo charissimo tempore quo Rectoz erat istius nostri gymnasij parauini.

Caurela diuerse ad liberadu iudicem a iudicatu.

Tra sunt vulgaria q iudex no potest aliques ad tortura ponere nisi pcedat legitima iudicia: vr. l. j. p. r. l. ff. de questi. r. l. milites. s. q. opoz. ter. C. eo. r. l. scit. C. de sal. r. c. l. i. r

platione, de reg. iur. in antiquis. et. canon solent... rret statuti qd potestas, vel iudex malefactoris ba...

In precedenti cautela vidimus qualiter iudex... non possit iudicari qn aliqui iniuste torser. pone...

Et accipe alia cautela sibi ipsam do. Amadeo... in loco superius alle. ad liberandis officiali a sup...

istius condusionis est q in criminibus r acrisibus... popularibus vno agere actio edumit vt no. glo...

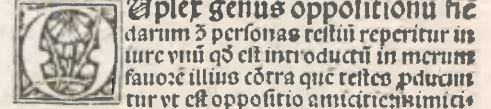
Et accipe aliam cautela sibi ipsam do. Amadeo... in loco superius alleg. ad liberandis iudicem a sup...

ca. C. etias per procurat. restit. in integ. agi. pos. et... Inno. in. c. suscitata. de in iure. restit. et Bald. in. l...

Et circa istam materiam iudicatus accipe aliam... cautela. Tu habes quod iudex deposito officio dz...

in tua. qui. ma. accu. pos. de quo edamur Ang. in... l. j. C. vt ne. imm. et ide tenet Bal. in. l. diffamari. C...

Cautela ad instruendum et piciendum contra per... sonas restitum ad hoc ne faciat actum nullum.

Aplex genus oppositionu sic... darum r personas restitui reperitur in iure vni...

ne maior: vel est amicus mei aduersarij. et sic de similibus...

Cautele ad faciendum qđ statuentes valeant disponere super iuramento.

Communis et vera opi. scribē. est qđ principes seculares per statuta...

qđ qui preceptū suū contēnit sibi ipsi iudicij acqrit...

rela est valde bona. et ibi Saly. in penultima columna...

idem dicendum est casu nostro cum fictio habeat loco veritatis...

caro papi. modo ego habeo qd quotiescunq quis plene probavit intentione sua non cogitur aliqsd...

Caurela ad obuiandum qd paruitas pterh et pactu de retrouendendo non faciant ceteri con tractum venditionis usurarium et simulatum.

Magna est questio inter doc. nu. quid si aliquis emat aliqua re et curat paruitas pti et pactu de retrouendo talis contractus censetur simulatus et usurarius hoc est qd ptractus...

nostra. de em. et ven. dicitur hanc opi. esse veram in suo cõfili. lxxv. incip. tria succincte videnda sunt. dicens se ita alio consuluisset: legedo ita tenuisse. et q ita...

quo efficit rursus. iuxta ea q habetur per omnia. in. l. multu interet. C. si quis alteri. et isto casu dico qd...

Caurela ad differendum formationem processus in causa criminali.

Adex maleficioru intendit vel ad instantia partis vel ex officio proce dere contra aliquem vigore alicuius de...

amicus vel ad aliquem alium finem. vnum est qd libenter per aliquos menses differret formatio...

Inno. in d. s. excessus. et qd in casu nostro ignorat...

Caute pro matre vt consequatur legitimas in bonis filij...

Sententia seri. communis est qd per pupillarem expressam mater excludatur ab omnibus bonis filij sui...

lex et talis constitutio non ligat in foro conscientie vt notabiliter dicitur...

Caute ad priuandam iure suo emphyteota cessante...

Quid est in iure qd si emphyteota ra debet pp canonem non solutum posse priuari iure...

uentiones contrahentium. vt est rex. in d. l. n. C. de iure emphe. et liberet per viam indirectam...

ver. tertio limita. de sacrosanct. eccle. pro qua opt. bene facit dictum singulare...

Caute ad delegandum causam que alias vigore statutorum non potest delegari.

Moties per statuta terrarum caute qd in causis talium personarum talis iudex...

la necessarie absentie respondeo quod sic vscquo proberur contrarium. ita tenet Guil. de. cumio. et Alber. de ro. m. d. l. j. ff. de offi. eius cui man. est iuris. quos ibi refert et sequitur Alex. in. xvj. col. ver. sed iuxta hoc queritur. dicens istud esse meri tened da qz aliquando notarij vel aliq. officiales possunt sint sub. ogare ex causa. na creditur officiali causa noster tenet glo. clara qua indifferetur se quivitur oes in. c. pastor. alis. in. ver. exonerare. de offi. deleg. Bal. in. l. i. in. p. m. in. i. j. col. ver. quarto querit. ff. de iuris. om. iudic. in. Rubi. extra de offi. deleg. in. vlti. col. et Alex. in. consi. xxv. in. ap. consilium alio in. p. m. causa. in. i. j. volu. et iter cet do. Jalon in. d. l. j. in. xvj. col. ver. sed iniquid in hoc citabitur asserioni delegatis vult sit tenet re contrarii per regulam que est quoriciscunq. quis no potest ubere actum facere nisi in certo casu ipe cau. p. de iplo casu ipecaui non statuer. hie simpli. ci asserionem vt dicit rex. t. i. no. bar. in. l. i. ff. de castre. p. e. u. l. in. aut. si quis in aliquo d. ocumeto. circa ff. de edu. ponit oes m. l. i. donatione cum suis cocoz. C. de colla. qz ad hoc responderur qd illa regula procedit in priuatis personis. scilicet in iudice de quo lex multa p. dicit iuxta. c. bone me moie. Ubaguntito. de elec. t. c. in. p. i. c. n. de re. un. et ita similiter responder glo. in. d. c. pastor. alis de offi. deleg. et ipsemet do. Jalon. in. d. l. i. donatione. circa ff. ad vnum ff. est aduertendum quod si illa cautela debet procedere et habere locum opus est qz ante reuersionem tuaz delegatis iudicantur rit in causa. alias si reuerteris ante expeditionem te reuertes ita. m. et in. conuenerit expirat iurisdicito delegati nec requirit reuocatio p. iur. tenet Bar. in. d. l. i. in. p. e. col. ver. quero p. i. e. s. vel ordinarius cum quo oes excepto Roma. indifferetur trans eunt p. p. t. e. c. a. m. e. u. s. e. l. i. e. r. q. u. i. l. l. e. d. e. l. e. g. a. r. e. s. i. p. s. a. m. c. a. m. e. l. l. e. r. t. u. u. s. a. m. i. c. u. s. i. t. e. r. e. e. i. c. o. m. m. i. t. t. e. r. e. s. q. u. i. v. e. l. u. i. d. i. c. a. t. a. m. e. p. e. d. i. r. e. a. n. t. e. r. e. u. e. r. s. i. o. n. e. s. t. u. a. m. q. u. a. i. p. e. r. a. s. q. u. i. e. r. i. t. i. u. s. i. t. a. r. o. r. d. i. e. s. E. t. i. t. a. c. a. u. t. e. l. i. e. g. o. a. l. i. s. p. r. a. c. t. i. c. a. u. t. h. i. c. p. a. d. u. e. n. a. m. c. u. i. s. e. m. e. l. l. i. t. i. g. a. r. e. m. c. o. r. a. m. r. e. c. t. o. r. e. n. o. s. t. r. o. i. u. r. i. t. a. r. i. i. t. i. n. c. a. u. s. a. e. l. i. e. r. c. o. n. c. l. u. s. i. u. m. i. n. s. t. a. r. e. m. v. t. i. n. t. e. n. t. i. a. r. e. t. t. u. i. c. r. e. c. t. o. r. i. m. i. p. i. d. i. x. i. t. q. u. i. m. e. s. e. n. t. i. e. b. a. r. i. e. d. q. u. i. m. a. l. e. l. i. b. e. r. e. t. m. c. a. u. s. a. i. u. d. i. c. a. b. a. t. c. e. r. t. i. s. l. i. u. i. s. p. a. r. t. i. c. u. l. a. r. i. b. u. s. r. e. p. e. t. i. b. u. s. n. a. m. e. t. v. i. c. a. r. i. u. s. s. u. u. s. n. o. p. o. t. e. r. a. t. i. e. i. n. c. a. u. s. a. i. m. p. e. d. i. r. e. q. u. i. f. u. e. r. a. t. p. p. a. r. t. e. a. d. u. e. r. s. a. m. a. l. t. e. g. a. r. u. s. l. i. u. i. p. e. c. t. u. s. e. t. a. l. l. e. g. a. t. i. o. s. u. s. p. i. t. i. o. n. i. s. f. u. e. r. a. t. a. d. m. i. l. i. a. t. u. n. c. d. i. x. i. t. q. u. i. p. r. i. m. a. v. i. c. e. q. u. a. v. e. l. l. e. t. i. r. e. e. t. h. e. r. i. a. s. d. e. l. e. g. a. r. e. c. a. u. s. a. m. a. l. i. c. u. i. p. l. o. n. e. i. u. s. t. e. z. i. u. s. t. i. t. i. a. m. f. a. c. t. u. r. e. z. h. o. c. m. o. d. o. e. s. s. e. t. e. x. o. n. e. r. a. t. u. s. a. i. u. d. i. c. a. n. d. o. r. e. i. p. o. d. i. t. q. u. i. l. i. u. d. n. o. p. o. t. e. r. a. t. f. i. e. r. i. v. i. g. o. r. e. c. u. i. u. i. d. a. m. n. o. s. t. r. i. i. t. a. r. i. d. i. s. p. o. n. e. r. i. s. q. u. i. n. e. c. r. e. c. t. o. r. n. e. c. v. i. c. a. r. i. u. s. s. u. u. s. p. o. s. s. i. t. a. l. i. q. u. a. c. a. u. s. a. m. c. o. z. a. e. o. v. e. r. t. e. n. t. e. d. e. e. g. a. r. e. i. n. e. c. o. n. s. e. n. t. u. p. a. r. t. i. u. s. t. u. i. c. d. i. x. i. t. q. u. i. n. d. e. l. e. g. a. t. i. o. n. e. a. p. p. o. n. e. r. e. t. v. e. r. b. a. d. e. q. u. o. b. u. s. s. u. p. a. z. q. t. u. i. c. d. e. l. e. g. a. r. t. o. v. a. e. r. e. t. z. i. t. a. f. u. i. t. f. a. c. t. u. s. d. e. l. e. g. a. t. o. p. o. s. t. e. a. t. u. l. i. t. e. n. t. e. n. t. i. a. i. n. f. a. u. o. r. e. m. e. u. i. a. q. u. a. e. i. p. a. r. t. e. a. d. u. e. r. s. a. l. i. a. s. u. p. p. l. i. c. a. s. t. e. r. a. d. n. o. s. t. r. o. s. d. o. c. o. n. s. u. l. i. a. r. i. o. s. i. u. s. t. a. f. o. z. a. m. n. a. r. u. r. o. z. n. o. s. t. r. e. v. i. u. u. e. r. i. t. a. t. i. s. z. i. n. s. t. a. r. e. t. p. a. i. n. a. p. a. l. i. t. e. r. q. u. i. t. e. n. e. r. e. t. a. p. m. i. n. i. a. r. e. t. n. u. l. l. a. r. a. s. p. l. a. t. a. a. i. u. d. i. c. e. i. n. c. o. p. e. r. e. t. i. t. e. z. a. b. v. n. o. q. u. o. n. o. p. o. t. e. r. a. t. e. l. i. e. i. u. d. e. x. i. t. a. r. u. r. o. o. b. i. t. a. n. t. e. t. u. i. p. e. r. i. p. l. o. s. d. o. m. i. c. o. n. s. u. l. i. a. r. i. o. s. f. u. i. t. p. e. r. p. r. e. d. i. c. t. a. c. o. n. s. i. r. m. a. t. a.

Cantela ad extrahendum que inuitis de domo p debitorum quili priuato.

Dennis doctoz Bart. Lepol. in sua cautela. incip. regula est quod ius. conatus iur. dare vnam caure

lam ad extrahendum de domo debitozem inuitis quando propter debitum ciuile priuatum non vult exire de domo nam regula est in iure qz quis pro debito ciuili priuato ne p. d. inuitis extrahi de domo qz domus debet esse vnicuiqz tutissimū refugium vt. l. p. l. eric. ff. de in ius vocan. et. l. nemo de domo. de regulis iur. et ista regula procedit no solum in domo p. p. r. i. a. v. e. r. i. t. i. c. i. a. i. n. a. l. i. q. u. a. c. o. d. u. c. t. a. v. e. l. i. n. q. u. a. q. u. i. s. g. r. a. t. i. s. h. a. b. i. t. e. r. v. t. n. o. d. a. r. i. n. l. i. q. u. i. s. d. o. m. u. m. z. m. l. n. e. c. i. n. c. a. s. f. d. e. a. d. u. l. t. e. r. i. Bar. Bald. p. a. u. d. e. c. a. z. a. l. i. j. i. n. d. l. p. l. e. r. i. c. q. z. ff. d. e. i. n. i. u. s. v. o. c. a. n. z. e. t. i. a. m. p. e. c. e. d. i. t. i. n. d. o. m. o. p. i. n. d. i. c. e. d. a. r. a. e. x. p. r. i. m. o. d. e. c. r. e. t. o. f. m. b. a. l. d. i. n. a. u. t. e. i. q. u. i. C. d. e. b. o. a. u. c. t. o. i. n. d. i. p. o. l. z. e. t. i. a. m. p. e. c. e. d. i. t. i. f. i. q. u. i. s. h. a. b. i. t. a. r. e. t. i. n. c. a. s. s. i. n. a. v. e. l. c. a. p. a. n. a. n. a. m. d. e. c. a. s. i. m. i. l. i. t. e. r. p. d. e. b. i. t. o. c. i. u. i. l. i. p. r. i. u. a. z. t. o. q. s. i. n. u. i. t. u. s. n. o. n. p. o. t. e. x. t. r. a. b. i. v. t. d. i. c. i. t. v. a. l. i. n. c. j. z. f. i. d. u. o. f. r. a. t. r. e. s. d. e. d. u. o. f. r. a. d. e. n. o. b. e. n. e. f. i. c. i. o. i. n. u. e. c. R. o. m. a. n. i. n. l. j. s. d. o. m. i. n. i. c. i. f. f. a. d. s. i. l. l. e. J. m. o. l. e. r. z. p. o. d. e. r. i. n. l. f. e. n. a. r. u. s. z. m. a. r. c. e. l. i. u. s. d. e. l. e. g. a. j. R. o. m. a. z. a. l. i. j. p. o. s. t. e. i. i. n. d. l. p. l. e. r. i. c. q. z. t. r. a. d. i. d. i. t. e. r. g. o. i. s. t. a. m. c. a. u. t. e. l. a. m. v. t. f. a. c. i. a. s. q. u. i. u. d. e. x. p. r. i. c. i. p. i. a. r. h. u. i. c. t. u. o. d. e. b. i. t. o. z. i. q. u. o. d. s. u. b. p. e. n. a. p. e. c. u. n. i. a. r. i. a. f. i. c. o. a. p. p. l. i. c. a. d. a. f. i. c. o. d. e. b. e. a. t. p. e. r. s. o. n. a. l. i. t. e. r. a. d. f. e. v. e. n. i. r. e. q. z. v. u. l. t. i. p. s. i. u. m. a. l. l. o. q. u. i. n. a. z. f. i. a. d. e. n. i. b. i. t. f. a. c. i. e. s. e. i. c. a. p. e. r. e. f. i. v. o. a. d. e. s. i. n. o. l. l. e. t. h. a. b. e. r. e. a. c. c. e. p. t. u. s. i. u. d. e. r. i. u. s. t. a. c. o. m. m. u. n. i. o. n. e. f. a. c. t. a. c. u. m. m. u. l. t. a. b. a. t. z. t. u. c. p. p. t. e. r. t. a. l. e. m. m. u. l. t. a. m. p. o. t. e. r. i. t. d. e. d. o. m. o. e. x. t. r. a. b. i. q. z. q. u. o. r. i. c. i. s. c. u. n. q. z. q. u. i. s. e. s. t. c. o. d. e. m. n. a. t. u. s. p. e. n. a. p. e. c. u. n. i. a. r. i. a. f. i. c. o. a. p. p. l. i. c. a. d. a. d. i. c. i. t. u. r. c. r. i. m. i. n. a. l. i. t. e. r. c. o. n. d. e. m. a. t. u. s. v. t. e. s. t. g. l. o. i. i. l. p. r. e. t. o. r. a. i. r. c. i. r. c. a. p. r. i. n. f. d. e. s. e. p. u. l. v. i. o. l. a. q. u. e. e. s. t. a. d. h. o. c. s. i. n. g. u. l. a. r. i. s. f. m. J. m. o. i. n. R. u. b. r. i. c. a. ff. d. e. p. u. b. l. i. i. u. d. i. c. i. t. e. s. t. c. o. n. s. i. m. i. l. i. s. g. l. o. i. n. l. j. e. t. i. b. i. n. o. S. a. l. y. i. n. j. c. o. l. C. c. o. d. e. s. e. p. u. l. v. i. o. l. a. l. y. e. t. B. a. l. d. r. e. p. r. o. b. a. t. a. g. l. o. s. f. i. b. i. n. l. i. q. u. a. p. c. a. l. f. i. n. i. a. d. e. e. p. i. s. z. d. e. r. i. c. o. m. m. u. n. i. t. e. r. c. a. n. o. n. i. l. i. t. e. i. n. r. u. b. r. i. c. a. e. x. t. r. a. d. e. i. u. d. i. S. e. d. q. u. o. r. i. c. i. s. c. u. n. q. z. q. u. i. s. e. s. t. c. o. n. d. e. m. n. a. t. u. s. c. r. i. m. i. n. a. l. i. t. e. r. a. d. h. o. c. v. t. f. a. t. i. s. f. a. c. i. a. t. c. o. n. d. e. m. n. a. t. i. o. n. i. p. o. t. e. s. t. i. n. u. i. t. u. d. e. d. o. m. o. e. x. t. r. a. b. i. v. t. n. o. i. n. l. n. e. m. o. c. a. r. c. e. r. e. m. C. d. e. e. x. a. c. t. r. i. b. u. l. i. b. r. g. l. o. s. f. i. c. t. d. o. c. i. n. d. l. p. l. e. r. i. c. q. z. e. t. i. a. z. a. l. i. a. r. a. t. i. o. n. e. v. l. t. r. a. e. u. z. p. o. t. e. r. i. t. i. l. l. o. c. a. s. u. d. e. d. o. m. o. e. x. t. r. a. b. i. q. z. c. o. n. d. e. m. a. t. u. s. p. p. t. e. r. c. o. r. u. m. a. c. i. a. d. i. c. i. t. u. r. c. o. d. e. n. a. t. u. s. p. p. t. e. r. d. e. l. i. c. t. u. m. z. f. i. c. t. a. l. i. s. c. a. u. s. a. d. i. c. i. t. c. r. i. m. i. n. a. l. i. s. z. p. e. r. c. o. s. e. q. u. e. s. p. o. t. e. r. i. t. e. x. t. r. a. b. i. v. t. s. u. p. e. r. i. u. s. q. u. i. d. i. c. i. t. e. s. t. q. u. i. c. o. n. t. u. m. a. c. i. a. f. i. r. d. e. l. i. c. t. u. m. n. o. g. l. o. b. a. r. z. a. l. i. j. i. n. l. v. n. i. c. a. s. i. f. f. i. s. q. u. i. s. i. u. s. d. i. n. o. b. p. q. u. a. z. g. l. o. d. i. a. t. d. o. c. i. b. i. q. u. i. s. t. a. n. t. e. s. t. a. t. u. t. o. q. u. o. d. e. d. e. m. a. t. u. s. p. p. t. e. r. d. e. l. i. c. t. u. m. p. o. s. s. i. t. i. m. p. u. n. e. o. f. f. e. n. d. i. q. u. i. p. o. t. e. r. i. t. i. m. p. u. n. e. o. f. f. e. n. d. i. c. o. n. d. e. m. n. a. t. u. s. e. x. c. o. r. u. m. a. c. i. a. v. t. e. i. a. n. o. g. l. o. c. l. a. r. i. o. i. n. l. s. i. l. i. t. u. s. i. n. v. e. r. b. o. i. n. c. u. r. e. n. d. u. m. ff. d. e. i. n. t. e. r. a. c. t. i. o. q. u. a. s. i. n. g. u. l. a. r. e. d. i. x. i. t. J. m. o. l. i. n. l. p. e. n. u. l. s. a. d. c. r. i. m. i. n. i. n. r. f. f. c. o. l. ff. d. e. p. u. b. l. i. i. u. d. i. c. i. t. n. o. t. Bar. i. n. l. o. m. n. e. d. e. l. i. c. t. u. m. z. c. o. n. t. u. m. a. c. i. a. ff. d. e. r. e. m. i. l. i. t. a. z. p. a. u. d. e. c. a. i. n. l. c. o. n. t. u. m. a. c. i. a. ff. d. e. r. e. i. u. d. i. q. u. a. n. d. o. p. o. s. t. e. a. d. e. b. i. t. o. r. t. u. u. s. e. r. i. t. i. n. c. a. r. c. e. r. i. b. u. s. p. o. t. e. r. i. t. e. u. m. p. r. o. d. e. b. i. t. o. t. u. o. r. e. c. o. m. m. a. n. d. a. r. e. i. u. s. t. a. c. a. q. u. e. t. r. a. d. i. t. b. a. r. t. o. i. n. l. j. ff. d. e. c. u. s. t. o. r. e. z. i. n. s. u. a. d. i. s. p. u. t. a. i. n. c. i. p. z. a. p. u. s. f. u. i. t. c. a. p. t. u. s. a. l. l. e. g. a. t. t. a. n. t. i. u. m. d. o. r. e. n. e. r. e. b. a. r. i. n. l. f. a. c. r. i. l. e. g. i. j. a. l. i. s. i. n. c. i. p. i. t. a. u. i. n. c. o. s. t. a. d. l. i. u. l. p. e. c. u. l. a. d. d. e. q. u. o. d. i. t. a. e. i. a. t. e. n. e. r. R. o. m. a. i. n. l. i. i. j. s. p. r. e. t. o. r. a. i. r. ff. d. e. d. a. i. n. f. e. c. e. A. n. g. e. d. e. a. r. c. i. n. s. f. i. i. n. h. c. o. l. u. m. v. e. r. s. i. a. d. u. e. r. s. a. s. t. a. m. e. q. u. o. d. i. u. d. e. x. i. n. s. t. r. u. d. e. a. c. t. i. o. p. e. r. r. d. e. a. n. c. h. a. z. J. o. d. e. J. m. o. i. n. c. i. j. v. e. r. s. i. e. x. b. i. s. t. a. m. e. q. u. e. d. i. c. i. t. a. s. i. m. i. t. a. r. b. a. r. t. o. c. a. u. t. e. l. a. m. e. x. t. r. a. d. e. p. i. g. n. o. p. a. u. d. e. c. a. s. t. e. r. A. l. e. x. a. n. i. n. d. l. p. l. e. r. i. c. q. z. Q. u. i. q. u. i. d. e. c. a. n. t. e. l. a. i. s. p. u. l. c. a. s. i. f. i. e. r. i. n. g. e. n. i. o. s. a. t. a. m. e. n. p. p. t. e. r. e. i. u. s. d. i. f. f. i. c. u. l. t. a. r. e. m. i. n. e. a. p. r. a. c. t. i. c. a. n. d. a. m. i. b. i. n. o. n. f. a. t. i. s. f. a. c. i. t. p. r. i. m. a. e. r. g. o. d. i. f. f. i. c. u. l. t. a. s. q. u. a. l. a. b. o. r. a. t. i. s. t. a. c. a. u. t. e. l. a. e. i. t. i. n. r. e. p. e. r. i. c. a. n. d. v. n. u. m. i. u. d. i. c. e. m. q. u. i. t. i. b. i. f. i. r. t. u. i. p. r. o. p. r. i. u. s. z. f. a. u. o. r. a. b. i. l. i. s. q. z. c. a. t. i. b. i. c. o. m. p. l. a. c. e. d. i. v. e. l. i. t. d. e. c. i. p. e. r. e. q. u. o. d. a. m. o. d. a.

Maffimare tuu debitoze bicipido ei venias ad me psonaliter qz volo te alloq. Scda difficultas est qz si iste iudex picipiens habeat superiorē in illo loco in quo fuerit factū pceptū pceptū prout habet illi iudices maleficioz et infirmitatū qui hnt potesta rem superiorē iste tuus debitoz latitās mittet aliū que ad ipsū superiorē narrādo qualiter talis iudex fecit vniū pceptū pena le tali persone qz sub pena debeatur ad se psonaliter venire ex eo qd vult feci loq et qd talis persona nō audeat exire domus propter debita ciuilia quo casu si negotiū illū pceptū qd vocatus fuit ab ipso iudice nō potest exire diti per procuratorē et sic necesse sit psonaliter comparere qz rogat ipsū vt velit ei cōcedere vniū sal ubi conductū qd p debito ciuili nō possit in psona a creditozū pro illa die molestari iuxta. l. q. r. i. c. i. s. e. i. u. b. i. n. o. t. a. r. i. s. C. d. e. p. e. c. i. i. m. p. r. a. o. f. f. e. z. i. u. r. t. a. l. v. n. i. u. e. r. t. a. C. e. o. t. i. n. i. l. l. e. s. u. p. p. r. i. o. z. q. u. i. e. q. u. i. t. a. t. e. z. h. a. b. e. a. t. b. i. n. a. r. e. o. c. u. l. o. s. i. u. r. t. a. l. q. s. f. i. e. p. b. e. s. i. f. f. d. e. c. o. q. u. o. d. e. r. l. c. c. o. n. c. e. d. e. t. t. a. l. e. m. s. a. l. u. i. u. d. u. c. t. u. s. f. i. c. i. p. l. a. c. a. u. t. e. l. a. c. r. i. t. e. l. u. s. i. o. n. e. S. i. n. o. i. l. l. e. i. u. d. e. x. p. r. e. c. i. p. i. e. n. s. n. o. n. h. a. b. e. a. b. i. t. s. u. p. e. r. i. o. z. i. n. a. l. l. o. l. o. c. o. p. u. r. n. o. b. i. t. i. l. l. i. p. o. t. e. s. t. a. r. e. s. e. t. c. a. p. t. a. n. e. t. e. r. r. a. z. i. s. t. r. t. a. l. i. s. s. a. l. u. n. s. c. o. n. d. u. c. t. u. s. p. e. r. e. f. a. b. e. c. o. s. i. c. o. d. e. r. e. c. a. u. t. e. l. a. n. i. h. i. l. o. p. a. b. i. t. u. r. S. i. n. o. e. r. i. t. i. u. s. t. a. f. a. c. t. a. p. u. o. c. a. n. d. i. a. d. p. r. i. n. c. i. p. e. n. ā. r. u. v. i. s. q. d. v. e. n. i. a. d. t. e. p. s. o. n. a. l. i. t. e. r. d. i. c. o. q. d. n. o. n. p. o. s. s. u. m. e. x. i. r. e. d. o. m. u. s. p. p. t. e. r. c. r. e. d. i. t. o. r. e. s. c. i. u. i. l. e. s. i. d. a. r. c. o. p. e. r. o. q. d. d. e. b. e. a. s. m. e. f. a. c. e. r. e. t. u. r. p. t. a. n. t. o. t. p. e. q. d. p. o. s. s. i. t. u. n. e. n. i. r. e. a. d. t. e. z. d. o. m. u. i. r. e. p. e. r. e. r. e. z. t. u. n. o. v. i. s. c. o. n. c. e. d. e. r. e. n. o. p. o. t. e. s. t. a. l. i. t. e. r. d. i. c. i. n. i. s. i. q. d. i. l. l. u. d. i. a. c. i. a. s. i. n. f. r. a. u. d. e. m. z. f. i. c. i. n. e. f. f. e. c. t. u. e. s. i. s. t. i. t. i. i. u. s. t. a. c. a. u. s. a. a. p. p. e. l. l. a. n. d. i. a. d. s. u. p. e. r. i. o. z. e. i. u. s. t. a. e. a. q. h. a. b. e. n. t. p. B. a. r. i. n. l. i. f. f. d. e. a. p. p. e. l. r. e. c. i. p. z. l. a. t. e. p. c. a. n. o. n. i. s. t. a. s. i. n. c. b. o. n. e. d. e. a. p. p. e. l. e. t. t. i. c. p. r. i. c. e. p. s. o. l. a. q. p. e. n. d. i. t. e. n. e. a. p. p. e. l. l. a. r. i. d. e. i. n. n. o. n. a. r. e. n. t. t. r. a. c. t. a. r. e. t. v. t. h. a. b. e. t. s. d. c. b. o. n. e. z. l. a. t. e. p. B. a. r. i. n. s. u. a. d. i. s. p. u. t. a. i. n. c. i. p. i. z. a. p. u. s. f. u. i. t. c. a. p. t. u. s. z. e. r. r. i. a. d. i. f. f. i. c. u. l. t. a. s. e. s. t. q. z. a. c. o. d. i. c. e. r. a. c. c. i. d. e. n. t. i. b. i. i. s. t. i. l. a. t. i. r. a. t. e. s. n. o. c. o. p. a. r. e. n. t. n. e. c. a. d. f. e. n. e. s. t. r. a. s. n. e. c. s. u. p. h. o. l. l. i. s. s. e. d. p. e. l. a. t. i. t. a. n. t. z. n. o. p. m. i. t. t. i. r. q. d. a. s. s. i. n. e. z. b. e. n. e. n. o. s. i. h. a. b. e. a. r. a. c. c. e. s. s. i. u. m. a. d. e. o. s. z. s. i. a. l. i. q. s. v. a. d. i. t. a. d. d. o. m. u. i. p. e. t. e. n. d. o. i. p. s. o. s. f. a. c. i. u. n. t. q. d. d. o. m. e. l. i. c. a. r. e. s. e. r. u. n. t. i. p. s. o. s. e. s. s. e. a. b. s. e. n. t. e. s. a. c. i. u. i. t. a. t. e. z. m. u. l. t. o. m. i. n. u. s. p. m. i. t. t. u. n. t. q. d. a. l. i. q. u. i. s. n. i. r. i. u. s. p. u. b. l. i. c. a. c. c. e. d. a. t. a. d. e. o. s. q. u. o. c. a. s. i. f. i. c. i. t. a. r. i. o. f. i. u. s. p. r. e. c. e. p. t. i. t. d. e. b. e. t. f. i. e. r. i. o. p. u. s. e. s. t. q. d. f. i. a. r. a. d. d. o. m. u. i. e. t. t. a. l. i. s. c. i. t. a. t. a. d. d. o. m. u. i. n. o. p. a. r. e. d. o. c. i. t. a. r. i. d. i. f. i. u. e. p. r. e. c. e. p. t. o. n. o. s. b. z. v. e. r. u. s. c. o. n. t. u. m. a. x. s. e. d. f. i. c. t. u. s. v. t. n. o. r. a. p. e. r. B. a. r. z. p. l. e. n. i. u. s. p. z. p. l. e. n. i. u. s. i. n. l. e. x. c. o. n. s. e. n. s. u. s. f. i. f. f. a. p. p. e. l. p. B. a. r. i. n. l. i. f. f. d. e. l. i. n. r. e. g. r. e. s. t. i. p. l. e. n. e. p. e. r. A. l. e. x. i. n. l. p. r. o. p. e. r. a. n. d. i. s. f. i. n. a. u. t. e. r. e. u. s. C. d. e. i. n. d. i. z. i. d. o. d. o. g. o. h. a. b. e. o. q. d. f. i. c. t. u. s. c. o. r. u. m. a. x. n. o. n. p. o. t. e. r. i. n. i. n. s. i. c. i. r. i. t. v. t. n. o. t. a. r. B. a. r. c. u. m. q. u. o. c. e. r. e. r. i. t. t. r. a. s. e. i. t. i. n. l. v. n. i. c. a. s. f. i. z. p. a. u. d. e. c. a. s. t. i. b. i. i. n. s. j. f. f. i. q. s. i. u. s. d. e. l. n. o. u. o. b. r. e. m. e. r. n. o. A. n. g. e. i. n. s. u. o. c. o. n. s. i. v. i. i. n. c. i. p. i. r. e. g. u. l. a. r. e. a. i. n. t. r. o. i. t. u. s. z. e. x. p. e. n. s. a. r. i. c. o. s. f. l. o. r. e. n. t. i. e. e. t. f. i. p. r. e. d. i. c. t. a. c. a. u. t. e. l. a. d. e. b. e. t. h. a. b. e. r. e. l. o. c. u. m. o. p. e. s. t. e. s. t. q. d. d. e. b. i. t. o. r. t. u. u. s. p. s. o. n. a. l. i. t. e. r. c. i. t. a. r. e. t. u. r. a. l. i. s. n. o. n. z. u. a. u. t. e. m. q. u. i. h. a. b. e. t. d. e. b. i. t. o. z. e. m. l. a. t. i. t. a. n. t. e. z. e. i. n. n. o. h. a. b. e. a. t. i. n. b. o. n. i. s. n. o. n. a. u. d. e. t. e. x. i. r. e. d. o. m. u. s. a. d. h. o. c. v. t. n. o. l. u. a. t. i. n. c. o. r. p. o. z. e. f. i. v. i. s. f. a. c. e. r. e. o. i. n. o. q. u. o. d. e. x. a. r. d. e. d. o. m. o. z. a. u. t. e. l. a. e. l. v. t. i. n. s. p. i. c. i. a. s. f. i. c. i. u. i. t. a. r. e. s. i. t. a. l. i. q. u. a. c. o. n. s. t. i. t. u. t. i. o. v. e. l. a. l. i. q. u. o. d. f. i. a. r. u. m. d. i. s. p. o. n. e. n. s. q. u. o. d. i. l. l. e. q. u. i. f. u. e. r. i. t. a. s. s. u. m. i. t. u. m. a. d. t. a. l. e. o. f. f. i. c. i. u. m. n. o. n. p. o. s. s. i. t. i. l. l. i. r. e. n. s. i. t. i. a. r. e. s.

factum in quo instrumento publico notarius de-
tulit iuramentum huc debito de attendendo ob-
servando omnia et singula et in aliquo non con-
trauenire et c. Lapsus postea illis sex mensibus simi-
liter non satisfecit sed iterum stabat in domo et non
exibat quo casu adimus quedam iudicem qui
tunc temporis erat hic padue bolem caprosium et
abs satis ignorantem cuius nomen taceo pcedo
qd per ea que superius dicta sunt velle nobis da-
re licentiam qd ille debitor possit de domo extra-
hi: tamen noluit concedere nec profuit ostendere
ei auctoritatem Bal. et do. Jason. nihilominus tu-
predicam cautela non tradas obliuioni: quia
licet Bal. aliquando fuerit loquutus ex capite suo si-
ne intellectu et sine iure ut dixit do. Anto. in. c. con-
sultationibus. de iure patro. ut etiam refert Jac. de
de. cur. in suo consilio. lxxvj. incipit. super mortuus
redditis in fauorem communitatis modis Barrucij
in. ij. col. et Vincent. paleorus in consilio. lxxij. inter co-
si. ipsius Jac. de cur. incipit. vno puncto. et subri-
libus dubitationibus in. iij. col. tamen magna est
auctoritas Bal. presertim quando non habet con-
tradictionem: ut dicit Alexan. in. l. mouibus. in. iij. col.
col. vers. in practica de vulga. et pupilla. Nam
auctoritas sua multum est tenenda in iudicando:
ut dicit Julgo. in consilio. lxxj. incipit. stante statuto
curiaris Vincentic. in. ii. Nam ipse fuit vnicus in-
ris vtriusq. professor: vnde Ange. in consilio. lxxv. vj.
post medium. j. col. et fuit doctor excellentissimus
et iuris vtriusq. lumen in Julgo. in consilio. lxxvj.
incipit. punctum super quo consultatio proponit-
tur post medium. iij. col.

Caute larum ad liberandum aliquem a morte

Bartholomeus Lepol. in prin-
cipio suarum caute larum conatus fuit
dare quasdam cautelas ad euadendum
aliquem a morte quas non expedit re-
ferre: q. ibi possunt videri et que simili-
ter non rago an sint iuridice vel non quibus adde-
vnam qd si habes amicis incarceratum qui vel
de iure communi vel ex forma statutorum debet mo-
ri si vis quod iste tuus amicus non possit p iudice
seculare puniri non solum ad mortem sed nec etiam
ad aliquam aliam penam: sed q. talis causa extraha-
tur de manu iudicis secularis ad iudicem ecclesia-
sticū cui est interdictus gladius sanguinis: ut. c. de
ricis. et c. sententiam sanguinis. ne clerici. vel mona-
ch. et c. litteris. de excessu. prela. et autela est vt facias
qd in carceratus dicat qd antequam commisisset illud de-
lictum propter qd fuit incarceratus fecerat votum
clericatus vel intrandi religionem et qd nunc vult
voto satisfaccere qz hoc modo p iudicem secularē
tanq. p. gona ecclesiastica non poterit puniri tanq.
qd votum trahatur retro: ita notabiliter dicit do.
Jason. l. cum quedam puella in. iij. col. de iurisd.
omn. iudi. allegans istud forte singulare dictū Bal.
in. l. j. C. an seruus ex suo fac. subdicens qd tale di-
ctum est multū notandum: q. posses quem in pra-
ctica a morte liberare et tanto magis fm cum: qz
staretur dicto suo an emisisset votū ante commissū
delictum prout statuit regulariter de alijs rebz
que dependent a voluntate et cōscientia nostra iu-
sta glo. vulgaram in. §. alie. in. i. de acti. et glo.
in. c. significasti. cl. ij. de homi. Bart. in. l. interdus.
§. qui firum. cum suis concordant. ff. de sur. et in
effectū ista cautela si est vera est singulariter nota-
da: quia suo loco et tempore possit tibi afferre. et
honorari et vtilitatem: quia vbi vertitur pena sa-
guinis eo condunt peccatū vt verbis vtriusq. mo.

in. l. penul. §. ad crimē. ff. de publi. iudi. in. c. est verū
qd Bal. in. d. l. j. C. si seruus ex suo fac. super quo so-
lo fundat se do. Jason. aliter loquitur q. est refe-
rar propterea cogita an istud suū dictum sit verū.

Caute larum ad euadendum iudicium a morte.

Vertitur per scribentes nūquid
causa iudeorum debeant decidi fm ius
commune an vero fm suū ius mo-
sajcum. quo quidem passū relegatis
multis ista videt comunis distinctio
qd aut loquimur in pcessu cause et sic in ipso ordi-
ne iudicario. Aut in decisione ipsius cause primo
casu debet seruari ipsum ius commune quoniam qd
absurdum videretur qd iudex in causis iudeorum
deberet aliter procedere qd sit stylus sui fori fm cla-
rissimum pceptorem meum in legibus domi.
Jo. campegiū in suo trac. dorus in vlt. par. q. vl-
ti. dicentem ira deberi intelligi. iudei. C. de iude.
Secundo vero casu aut causa vertitur inter chris-
tianum et iudeum et tunc similiter debet decidi p
ius commune per illam regulam que est qd ratio-
ne misture maius dignus trahit ad se minus di-
gnū. vt. l. precipim. §. fina. et ibi Bar. ff. de app. l. 4.
n. et ibi Bald. C. dōta de lega. 2. c. qd in dubijs. et ibi
pāhor. de consecra. eccle. vel alta. et ponit Jac. in
rubrica. extra de offi. delega. in prin. Aut inter iu-
deos tantūmodo et tunc cant est casus a iure cōi de
cius expresse in psonis iudeorum: et tunc iuraf ius
cōi: q. ipsi subiacent ppo romano: ut. l. iudei ro-
mane. C. de iude. Aut nō est decisis expresse in per-
sonis ipsoz et tunc seruatut ius mosajcum tanq.
sui ius ipcciale qd derogat gēali pnt dicimus de
statutis que derogant iuri cōi iuxta no. in. l. omnes
populi. de iusti. et iur. hinc est qd licet habeamus
de iure cōi qd filie femine pariter succedant cum
masculis: vt. l. masculi vlti. C. de libe. pre. et au-
ren. in successione. C. de suis et legit. et si secus est de
iure mosajco: qz statibus masculis filie femine
non succedunt vt habetur Numeri. c. xvij. incipit.
accesserunt filie Salsphad ad. d. d. p. incipit. qd
decedit iudeus ab intestato relicto post se mascu-
lis et feminis masculi et cludunt feminas et sic ar-
renditur in successione huius legis mosajca nō au-
tem ius cōi vt concludit. l. alde. in consi. l. politico
sub rubrica de consitu. quod incipit factus super
quo consiliū perit: et in consi. lxx. sup. rubrica de re-
sta. quod incipit. an si iudeus et qua opi. etiam re-
ner do. Jac. in. l. qui se pris. in. v. col. §. si. et nota qd
inter iudeos. C. vnde libe. et §. eli. in. c. canonū sta-
tuta. in. x. col. §. sic. v. fallit. de consi. et in. c. iudei. cl.
ij. de iude. vbi refert yloria. de sancto petro dicen-
tem in. l. martini viri. C. de libe. pre. se ira als cō-
suluille vna cum per. de anchora. Rappa. Julgo.
et Gaspar. de. l. alde. in quadam causa triginta mi-
lia ducatorum. Et vt etiam tener. l. ardua. Alexā.
in. c. de infidelibus. de consanguinitate. et affi. et do.
Joan. campegius in lito tracta. dorus in vltima par-
te in vlti. q. vbi dicit ita fuisse seruatum Adantne
in arca questione sacri de anno. d. cccxj. Aut
est casus non decisis ab ipsa lege Mosajca nec in
specie a iure communi in personis ipsoz iudeo-
rum: et tunc decidit fm dispositionem iuris cō-
munis iuxta id quod als dicit: quod casus omis-
sus a statuto reuertitur in dispositionem iuris cō-
munis: vt. l. conuod. dist. ff. de libe. et posthu.
et. l. si cum dotem. in prin. cap. l. i. male. hinc est
quod soleno do. et. do. p. au. de solen. pica. in sua
eleganti repe. §. tyria cum nubet. l. tyria cum re-

stamento de lega. ij. in. x. q. dixit vnum quod alibi
in terminis non legi qd si iudeus fecit testamentū
et relinquat vnum suā dominam Martham et
vsutuariam qd cū non sit de castis a lege mosaj-
ca quid imporet talia verba idcirco stabitur etiam
inter iudeos interpretari facit per Vulga. de
qua habetur in. d. §. tyria. et in autent. hoc locum.
C. si mulier. sec. nup. est verum qd aliqui tenuerūt
in oibus causis ipsoz iudeorum debere serua-
rius commune: non aut ipsum ius mosajcum nisi
specifico reperiat prouisum circa psonas ipsoz ad-
ducentes id quod not. Bald. post Jaco. de rauc. et
L. in. litem in potestate. cum seq. ff. de bis qui
sunt sui vel alie. iur. volens quod illa iura que di-
cunt patres habere filios in potestate habeant lo-
cum etiam in iudeis: qz ipse habent filios in po-
testate vt etiam tenet glo. in. c. iudeoz. xvij. q. j. et
l. alde. in consi. ij. incipiente. an filij iudeoz sub
rubrica de iude. Cardinal. in demen. j. in fin. com-
ment. de iude. panboz. in. c. si de conuers. infide.
Alexā. et dicit. in. l. multum intrec. ff. de verb. obl.
vbi reprehendunt Archi. qui aliter tenuit in. c. qui
finera. xv. dist. c. ex quo inferit. Bald. vbi supra
quod quemadmodum filij familias nō possunt re-
stare: vt. l. si filius. ff. de testa. et instru. quibus nō
est permissa. testa. in prin. ita nec etiam filij iudeo-
rum propter eadem Alexan. in suo consilio. lxxij.
incipiente pōderatis verbis in. ij. volumine. quod
filij iudeorum sunt sui parentis sicut et christiani
et pau. de cast. in consilio. cccxv. incipiente. ad pri-
mum videtur in primo volumine. nouozum con-
silioz fm vltimam impressionem dixit quod
iudei tenentur testari fm solemnitate iuris ciu-
lis non autem fm ritum eozum et generaliter in
materia propositabili christianis et iudeis quod
lex ciuilis sit communis vtriusq: ita tenet Semi-
in. c. j. §. si. in fine. de vltis in. vj. et multa alia si-
milia adducuntur tamen comunis opinio videt
vt primo loco est dictum de quo quidem passū An-
ius commune debet seruari in causis iudeozum
an vero lex mosajca tangatur in multis locis sed
pcepit per Jo. de ana. in. c. iudei. cl. ij. de iude.
per Laurent. de palea. in. §. ceterum. in. l. de lega.
gna. sic. p. do. pau. de more pico. et l. ampegium
in locis superius allegatis per Soci. in suo consi-
lio. lxxij. computatis consilijs Maria. quod incipit.
in present consultatione vltis statutis in. iij. col.
vers. circa tertiam dubitationem et in consi. lxx. in
cip. in pñti consultatione vertitur dubitatio nun-
quid valeat testamentum p rotum et per p dūlip.
et or. in suo consi. lxx. incipiente. in hac consultatio-
ne videtur prima facie dicendum vers. sed addo
qz etia circūscripta lege in. ij. volu. Tu aut iudei q
commisist aliquod delictum propter quod debes
mori vel alia pena corpali puniri vel ex forma sta-
tutorum vel ex dispositione iuris cōis vel iurismo-
sajci qz ius mosajcum in multis casibus corpali-
ter puni vt legitur Luiti. xvij. c. cxxij. et filij.
et rod. c. xv. et xvij. si vis istam mortem vel alia pe-
nam corpale euadere cautela est vt facias te xpia-
num: qz baptisimus bz tanta efficaciam et tantam
virtutē qz nō solum liberat hoīem ab omni pena
spñali quo ad deū: vtriusqz ab oi corpali quo ad
mundum ista est glo. in. c. sine penitētia. de conse-
dit. iij. et glo. in. c. q. ante. xvij. q. j. et gl. filij. dist. in
prin. sentit glo. in. c. de cōse. dist. iij. et gl. j. dist. in
si qz viduam. et hāc pte qd nō solum pena spñalis
quo ad deū vtriusqz corpali quo ad misū tol-
larit p baptisimū tenet l. alde. do. Anto. et laius
Jo. et §. eli. in. c. de bis. de accu. et quibus etiam

ibi videtur transire Jo. de ana. Et licet contraria
partem: qz pena corpalis nō tollatur p baptis-
mum: sed tantummodo spñalis teneat do. Abb.
Maria. et dicit. in. d. c. de his de acusa. et Jmmo.
hōstie. et do. abb. in. c. gaudemus. de diuoz. et solen-
nis doc. pceptor meus in canonibus do. p dōi-
lip. Deius in suo cōsil. cxx. incipit. ex facto propo-
nitur quod iudeus tamen primam opi. tenet Ar-
chi. l. distinctio. in summa. et dicit tenet sacri theo-
logi videlicet sanctus in. iij. dist. c. iij. q. ij. arti.
l. et arti. sanctus et do. in. iij. par. sic summe. lxxij.
arti. v. et q. lxx. arti. ij. Sanc. Bona. in. iij. dist. iij.
arti. ij. Ricbar. in. iij. dist. c. iij. arti. ij. per aureo.
in. iij. dist. c. iij. q. j. arti. ij. p. possi. j. do. de argen.
in. iij. dist. c. iij. q. j. arti. ij. in fin. Alex. de ales. q. xx.
mebz. ij. arti. j. petri. de tharan. in. iij. dist. iij. in. ij.
in. problemate. art. ij. et si dicitur quod ipse loquū-
tur de pena temporali satisfactoria culpe. Tem-
plum in ieiunio: distinctio et similibus qz dico q
inimo loquitur de pena imponēda ab hostibus vt
sanctus et do. in. iij. dist. iij. q. ij. arti. j. duo in fi. di-
cit quod prin cipea isto casu pte faciunt indulgere
penas. et sanctus et do. in. iij. par. summe. q. lxxij.
ar. v. dum dicit qz restituere mala ablata primis
est satisfaccere de iniurijs illatis et cessare a pecca-
to: quia hoc ipso quod detinetur alicui est prior-
mum ledere. proximum autem lesum non placa-
re est peccatum vt ideo peccatoribus baptizatis
iniungendum est quod satisfacciant primis sicut
et quod desistant a peccatis non autem eozis in-
iungendum quod pro peccatis preteritis aliquas
penas patiatur et hāc opi. tenet Archi. dicit
Florentinus in. ij. parte sue summe sub rubrica de
baptis. Et ita als fuit hic padue obtentū in causa
cuiusdam iudei qui commiserat vnum enorme fur-
tū quo commissio fecit se xpianum in qua causa pro-
et cōtra interuenerūt solēniores doctores totius
gymnasij et vltimo loco fuit liberatus ab omni pe-
na corpali aduocātibz pro ipso clarissimis do-
ctoribus et patribz meis honoradis do. l. hūsofo-
ro Alberitio. do. mi. et arolo Ruino. et do. berrutio
bagarotto. et nō alius mirabile effectū ipsius ba-
ptisimi. nā tu habes qz pater in vita sua nō tene-
dare legitima filio: et sic in euangelio Luca. Da
mibi parte substantie que mibi rāgit: de iure tū pa-
ter nō teneat ter. est prin cipalis in. l. j. §. si impub-
ri. ff. de co. bo. et ita determinat Bart. in. iij. q. qua
mulier. circa si. de sacrosan. eccle. et Bal. in. l. ap. C.
ad. l. falc. bal. Ange. et reliqz oēs in. l. lex conuētia. de
vulga. et pupil. Alberi. de rosa. in. l. si lenones. C. de
cpil. audi. Jmmo plus in casibz in qd p inuit? co-
gitur emanare filii qz enumerant p glo. magi-
stram in. §. si. in. l. qui mo. ius pat. pote. solui. ut
illis est casibus nō cogit pater assignare aliqua le-
gitima filio vt singulariter voluit bal. in. l. nō po-
rest. ff. de adop. ideo iniqua sunt statuta qz cogunt
patrem soluere legitima p delicto filii. ff. l. p. et bal.
in. iij. l. si qua pena. ff. de his qz sunt sui vel alie. iur.
et in. l. si filius. p. lili. et. C. de bo. p. scrip. et in. d. l. lex
conuētia. vbi tñ videndi sunt moder. ff. de vulga. et
pupilla. nā filius viuo patre nullum ius bz etiam
spe in legitima fm l. y. et barro. in. l. fin. ff. de lib.
agno. reprobara gl. in. §. si vero nō implēs. in. aut.
de bere. et falc. et vt tenet bar. in. l. post eman. a pa-
trione. in. prin. ff. de libe. lega. Bal. et Jmōde. in. d.
l. lex conuētia. Sed si filius iudeus facit se xpianum
pōt viuente patre petere suā legitimam ita nota-
ter dicit Jo. de ana. et §. ely. in. c. iudei. cl. ij. de iude.
propterea si filius iudeus veller ad aliquem suū si-
nem habere suam legitimam viuente patre bo-

er Laure de Rodol. in sua tracta. de vsur. q. cxxxj. Arer. in cōsilio. xx. in capien. in qōne z ca z Barna...

Laurela pro impetrante priuilegium exemptio nis pro se et descendendis suis vt tale priuile gium circa personas sit amplum.

Am venetijs vna vice prande rem cu magnifico ex eqre aurearo do mino paulo Truifano qnda nfo po...

oim iudi. Th ppter hoc nō sequitur quomin? nō dicatur et sit de descendētib? qz iura sanguis nul...

er. i maritatas qd in puilegio istud facias specifi care als ipas maritatas non comprehendet.

Laure ad illaqueandum donante causa mo tis vt non possit ipsam donationem renouare.

Titur vulgo qd donatio cau sa mortis pot qncsqz p donare et pe nitentia reuocari vt. l. q mortis. z. l. se: natus. §. sed mortis. ca. z. l. scia. ff. d. do...

verfi. z primo examinemus an sit donatio ca mo tis. C. de pac. et dare Soci. in consil. cxxxij. in cap. multū elegantēz subtiliter. in. j. col. verfi. adduco...

donatio causa mortis non poterit per donantem et penitentia reuocari. Secunda cautela...

Cautela ad liberandum iudicem ut non fecerit litem suam quando iudicauit contra communem opinionem doctorum.

Manifestum est quod iudex in iudicando debet iudicare secundum communem opinionem doctorum...

via videat se informare an si tempore quo studebat in studiis publicis intrabat sub aliquo doctore...

Cautela pro notario ad implendam sibi buriam.

Notitie consuevantur testamenta in quibus testatores relinquunt usufructum alicuius partis suorum bonorum...

versitas usufructus, ut est in l. femine. §. illud. C. de secum. nup. quez ibi ad hoc dicit melior...

practicando ea inique non ut sacro haberetur cuageo. lio. quid enim prodest hoc si vniuersum mundum...

Cautela ad faciendum quod donatio valeat licet non fuerit insinuata.

Donatio excedens summam quincentorum aureorum si non insinuatur ipso iure est nulla...

cessu agrato. in .v. col. renuit eas Bal. post Guil. de cumco. in .i. illud. ver. quinto quero an ratione iuramenti. de sacrosan. ecclie. idem Bal. in consi. xxv. in cap. casus vir donavit vxori. in .n. col. ver. se queretur qd donatio vltra legitimam summam. in .ii. par. 2 in consi. q. in .i. incip. dicit Antonia dedit in ea. in .par. et in consi. xxviii. incip. certu est qd filia in bonis patris. alias incipit factu sic pponitur. in .v. par. Ang. 2 Albe. de rosa. in .d. l. illud de sacrosan. ecclie. et Ang. in .l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. et in consi. lix. incip. quida paterfamilias hns duas feminas. vbi dicit qd ita alias Bal. germanus su cōsuluerit in ciuitate castelli cui cōsilio tunc adbe sit. sed nunc vchemētius insitit tanq iuramento et larius in cōsi. dicit. incip. visis predictis instru mentis. in .vi. col. ver. venio ad tertium principale Pau. de cast. in consi. ciii. incip. circa bona qd suc runt dñi Huberti norandū est. in .viii. col. ver. vni omiseram circa presentem articulum. 2 larius in consi. xci. incip. visa quadam scriptura per totus Luma. et Roma. in .d. l. modestus. ff. de dona. vbi Luma. dicit qd ita tenent fere oēs tenuit Roma. in consi. xii. incip. viso facto pposito ceterisq con silijs tenuit solennis do. do. Antio. de Canario in suo tracta. de insinuatione. in .lxvii. q. hanc simili ter expresse sentit Jo. fab. §. alie. insti. de dona. se quitur Barba. in suo consi. xv. incip. pcedare scri bitur. in .j. volu. 2 larius in consi. lxxv. inter cōsilia. §. 3. de cur. incip. sapiēter optime dicit psalmista. circa si. vbi dicit qd ista est cōmunitis opi. sequitur ppeo. Mediola. nūc Lardi. Alex. meritisimus in suo consi. lxxv. inter consilia dicit Fran. de cur. in cap. circa hoc videtur qd illa assertio bene merito rī. cui consilio subscripserunt celeberrimi doc. lterio. totus Jaco. de puto. et do. Nicolius de sancto Nazario. et sic apparet qd istud remedium iuramenti ad tollendum defectus insinuationis non est omnino tutum propter magnas auctori tates que sunt in contrarium. S; tu cui vult fieri aliqua donatio si vis qd valeat licet non fuerit insi nuata accipe cautelam. s. qd in instrumēto dicatur qd donato: facit ipsam donationem p beneficijs et feruitijs rēcompensatione et remuneratione di gnis acceptis ab ipso donatario: qd per ista verba donatio assumit naturam donationis remunera tione in qua non requiritur insinuatō. vt. j. dicit istam cautelā expresse. do. Lanzellor. Decius. in .l. si donatio. C. de colla. dices hanc fuisse cautelā ibi traditam per Jo. perruñ. 2 do. Bapti. de sacro seuerino morit: qd verba in iuramentis benemeri toz posita in donatione non pbent inter psonas que alias libere non possunt donationē facere vt est in patre qd vult donare filio 2 in viro qd vult do nare vxori quis in donatione facerent mentionē de benemeritis tñ talis mentio benemeritoz nō facit fidem ipsa benemerita pcessisse nisi specifi ce probentur. vt no. glo. Bar. 2 oēs. in .d. l. si dona tione. C. de colla. et in aut. vnde si parens. C. de inoffi. testa. tñ secus est in illis personis qd libere possunt donare: qd talia verba enuntiatia bene meritozum bene probant ipsa benemerita pcef sisse. vt est doctrija Bar. in .l. si forte. per tex. ibi. ff. de cast. pecul. 2 in aut. si quis in aliquo documen to. C. de eden. 2 in .l. per diuersas. C. manda. nate ergo qd talia verba benemeritozum faciant fidem inter personas non prohibitas donare sequit di cendū 2 est mirabile scdm Lanzellor. in loco supe rius allegato qd talis non sit donatio simplex s; remuneratio: ia in qua donatio remuneratio non requiritur insinuatō. vt no. per glo. Bart. et

alios. in .l. cum aquilius regulus. ff. de donat. per Bar. et pan. de ca. in .l. si parer. §. si quis aliquem. ff. co. per Bal. in .d. l. illud. ver. iij. quero an dona tio ob merita. de sacrosan. eccl. per Roma. in con si. xxv. incip. pro decisione corū de quibus dubita tur. 2 in consi. xxv. incip. viso prius donationis in strumēto. aduerte tamen licet do. Lanzellor. non dicat quod multi tenuerunt si verba enuntiatia benemerito:z posita in instrumēto donationis debent facere fidem ipsa benemerita pcessisse etiam inter personas permissas donare qd nō suf ficit facere mentionem de benemeritis in genere sed opus est deuenire ad particularitates. prout tenuit Bal. in .d. l. illud. in .iii. q. et in .l. si. ff. de exer cito. 2 dra. in cōsi. v. incip. tyrius dedit. 2 Soci. in consi. cccv. incip. in causa contra filios et here des perri. in .n. col. ver. circa secundas difficultatē. et sic voluit predicti quod dicit Bar. in .d. l. si for te. ff. de cast. pecu. paritari hanc limitationem s; est verum qd eorum opinione reprobatur presan tissimus doct. et pceptor nūc in canonib; do. philip. Decius in suo consi. x. incip. in causa istozum fratrum de la feta per totum.

Cxxvii.

Cautela ad emendandum libellum etiam lite contestata.

Lara est in iure conclusio qd li bellus post litem contestatā non pōt emendari. vt no. in .§. si minus. insti. de act. 2 per oēs. in .l. edita. C. de edē. et in .c. exammata. de iudi. etia si in fi ne libelli esset ista clausula qd a multis libellantib; eius virtutē igno:antibus apponitur. s. saluo iure addendi minuendi 2 c. talis clausula nihil ope ratur ad hoc vt libellus post litem contestationem possit emendari. pur no. Bar. talis. in .d. l. edita. in si. C. de eden. 2 vt no. gl. Jmo. 2 oēs. in .c. inter dile ctos. de si. insti. et praeci. papie. in forma libelli actione reali in verbo saluo iure addendi. cū alius conoz. de quibus p Alex. 2 do. Jaf. in .d. l. edita. tu ergo qd intendis producere libellū si vis taliter fa cere qd etia lite contestata possis addere minuire 2 emendare cautela est qd non dicas in fine libelli saluo iure addendi 2 c. qd cū per talem reservatio nem referas te ad ius. iura. l. cū proponas. ibi ad ius renlit. C. de here. insti. et ipsi ius velis qd lite contestata libellus non possit emendari merito talis clausula nihil h; operari. Sed dicas saluo mibi arbitrio addendi 2 minuendi 2 c. qd cum isto casu referas te ad arbitrium tuū quod importat absolutam voluntatē. iuxta ca qd habentur p Bar. et alios. in .l. si sic. de lega. 2 per Bar. in .l. alio. in .i. col. ver. ff. de predictis nota. ff. de alimen. et ciba. lega. sequit qd talis additio seu diminutio 2 emendatio etia post litem cōtestationem d; posse fieri. ita dicit Bal. vbi reputat tale dictum esse no tandum. in reperi. d. l. edita. in .xvii. col. ver. si. item dubitatur de clausula saluo iure quem refert 2 se quitur Lanzellor. de oria. in reperi. c. qm contra. in verbo petitiones ver. finaliter est videndū. extra de proba. tñ istam cautelam p constanti non affir mo: qd contrariam opinionem tenet Ang. de arc. reprobando Bald. in .§. oim. in .vi. col. ver. si. soler per aliquos in fine libelli insti. de actio. 2 contra rium similiter tenent do. Jaf. 2 Reminal. Ferraricū. in .d. l. edita. C. de eden.

Cxxviii.

Cautela ad granandum filium qd nō possit ali quid alienare etiam pro sua legitima.

Atres in suis testamentis quo

tidie phibent filios suos qd de bonis suis nō possint aliqd videri expignora: reme aliter alienare qd casu talis pbi bitio nō includit tñ qm caput sua le gitima etia si de ipsa legitima esset facta expisa me rito qd de ea deducit ois mora 2 offie grauamen. vt l. qm in priorib;. 2 l. scim. §. cū affr. C. de inoffi. re stamen. tu autē parer qd habes filios: minores qd si lū qd forsitā sunt gulosi. luso:es: vel aliter dissoluti vel qd vis qd bona remaneant in familia: ppreca vis eos in testamēto grauare ne aliqd de bonis valeat alienare si vis qd talis pbitio seu grauamen includat etia sua legitima videlicet qd sit nō possint aliqd alienare de eo qd caput sua legitima et si nō toto rēpore vite sue saltē vsq; deuenierit ad legitimā etatē. Laurela est qd non dicas quali ter eos instituis tuos heredes grauando eos qd nō possint aliquid de bonis tuis alienare etia de eo qd sibi spectaret ratiōe sue legitime qd talis dis positio qm ad legitimā nō teneret vt supcrius dictus est. Sed dicas qualiter eos instituis 2 c. gra uando qd vilo vnq; rēpore aliquid de bonis tuis non possint vendere nec alienare qd vis qd talia bona deueniant ad tales personas 2 hoc qm ad ressi duū patrimonij excepta sua legitima qua postea possit alienare ad libitū qm peruenerint ad etates xv. annoz prius vō nō. als si contrasfacient quic quid alienabit de dicta sua legitima illud oē de uentat in talē personā qd tunc ista prohibicio fa cra filio minor qd nō possit legitimā suā alienare donec puenit ad xv. annos: valet et tener qd prohibicio als generalr facta non teneret ita pul cre consulendo tenuit Pau. de cast. in suo pfil. mibi. cxxviii. incipien. visis 2 cōsideratis oibus dili genter quati per totū 2 ratio fm eum est qd illa tu ra qd disponunt qd ois dilatio 2 ois mora deducat de legitima hnt locū 2 pcedit qd talis dilatio cō tineret grauamē filij. sed qd cōtineret eius fauozē et vtilitatem vt est in casu nostro vbi parer voluit infirmitati filio:um prouidere qui propter suam illegitimitatem erarem iuris presumptione se guber nare nesciunt tunc talis dilatio valet et tener pur no. Bar. Bald. Saly. 2 alij in .l. filijs matrem. per text. ibi. C. de inoffi. testa. Bar. 2 doc. in .l. cum et si lio. de vulg. 2 pupilla. 2 Alex. in .l. multi. non no te. ff. de libe. 2 posthum. vbi reprobatur opi. Bald. in l. si parer. in .in. oppo. C. de insti. et substi. et in au tenti. et causa in .vi. col. in .iii. oppo. C. de libe. pcre. volētis quod dilatio etiam fauozabilis reñ ciatur de legitima: et in dubio talis dilatio appo sita in prohibitione alienationis legitime debet cōferri posita in fauorem filij non autem ad gra uamen cum parer pro filijs bonum consilium ca pere soleat vt. l. nec in ea. ff. de aduicri. parer em plus amat filium qd seipsum. vt dicit rex. cum glo. in .l. iuli quidem. ff. quod me. causa. 2 quicquid pa rant patres et voto parant filijs suis vt. l. nihil in tere. ff. de bonis libe. vñ dicit Bald. in .c. per tuas de proba. quod melio: amicus quem habet filius est ipse parer vnde refert 2 yn. in .l. pper insidias C. qui accus. non pos. David regem planisse trib; diebus et tribus noctibus Absalonem filium iuā licet sibi inimicissimum. et quod prohibicio facta vt supra sit valida ita etia dicit firmat domi. Jaf. sequendo Paulum de castro in loco de quo supra in .l. si in familia. §. diu. quasi in fin. de lega. j. et ita etiam reperio tenere quendam do. Joan. de monte ferrato. in quadam sua reperi. d. §. diu. in

vi. col. ff. si. terra sit cōfusio: 2 Arc. teneat dñus in suo cōsi. in cap. et facto presupponit qd quida Ant. in .ii. col. ver. si possit esse calus. tu ergo parer qui vis qd filij tui etia aliquid de sua legitima nō valeant alienare et si nō toto rēpore vite sue saltē vsq; quo nō habuerint. xv. annos vsq; ad qd rps si iuuenes nō satisfaciūt suis desiderijs: 2 appetit; bus postea a cōmunitate acciditib; sua delicta cōprimunt cū melio: maturitate sis cautus for mare prohibitionem eo modo quo supra.

Cxxvi.

Laurela qd quis non teneat de dāno dato per incendiu in domo ortum et nescitur quomodo.

Assus est diffusus nūquid si in domo cōtingat oriri incendium 2 nesciat vnde habuerit ortū an de damno dato per ipm incendius dñs domus teneatur in quo quide articulo aliquid dixerunt qd sic qd incendiu psumit ortum culpa inhabitantiū. vt. l. si vendita. ff. de peric. et cōmo. reuendite. 2 l. iij. §. si. ff. de offi. pfe. vgi. no. Saly. in .l. si creditor. C. de pigne. actio. Jmo. l. l. domos de lega. j. Ang. in consi. cccv. incip. ortum est in cendium. vbi dicit qd nō est solūm psumtio qd in cendiu cuenit culpa inhabitantium sed et vbe mens suspitio. alij dixerunt qd est vcz qd psumit cuenisse culpa inhabitantium sed qd illa culpa est culpa leuissima 2 qd quis semp non teneret de le uissima et qd illa dicat culpa leuissima gl. est. in .§. ppreca. insti. qu. mo. re contrahi. ob. per quas ibi dicit Ang. de arc. se alias Ferraric ita obrumif se in causa cuiusdā dñe Apollonie vidue 2 qua sin gularē dicit Saly. in .l. que foritris. circa si. C. de pig. ac. et Jo. de ana. in consi. lxx. incip. visis et diligenter ponderatis his qd in facto p dponunt. alij dicit qd qm ad emendationē dāni nihil h; releuare an quis teneatur de culpa leni vel leuissi ma qd si nō potero me pualere p aliam actionē inrentabo actione. l. aquil. in qd venit culpa etiam leuissima. vt. l. in lege aquilia. la. ff. ad. l. aquil. et ita firmat Saly. in .l. dara opera. C. qui accus. non possit ad istud rñdetur qd est verum qd in actione l. aquil. venit culpa leuissima qd talis culpa com mittitur faciendo nō aut omittendo seu negligē do ita illam. l. intellexit gl. in .l. si mora. in gl. pe. et ibi Bart. ff. solu. marri. et idem tener Jmol. in .c. j. in .vii. col. ver. supra predicta pōt queri. extra de cōmo. pro quo est bonus rex. que ibi dicit Ang. melio:rem de iure. in .l. si usufructus. §. deniq. ff. de usufru. dicit etia Bart. dicit qd ille rex. gl. ostat totū ritulum. ff. et. C. ad. l. aquil. alij dixerunt qd aut in illa domo in qua ortū est incendiu stabant plures familie pura vna sursum altera deorsum 2 tunc si nescitur in qua parte habuerit principium pp incertitudine nemo tenebitur ita per plura cōsu luit Alex. in consi. l. incip. visis 2 oportune ponde ratis his. per totū. in .j. volu. idcirco dicit Bal. in .l. si creditor. C. de pig. actio. qd si contingat bospi riu; cōburi vt contingit in hospitio leonis 2 igno retur an habuerit exordiu; a familia hospitis an vero a viatoribus de quoz facto hospes non tene tur. vt. l. si. §. caupo autem pcedat. ff. furti aduer. naut. caupo. et stabu. qd isto casu hospes propter incertitudine nō teneretur de damno dato p incca dium 2 multa alia circa hoc dicuntur de quo qui dem passu in variis locis habet precipue p Bar. 2 larius per modernos. in .l. si quis ex arguaris. §. pcre: ait. ff. de eden. per Bal. in .l. dara opera. C. qd accus. nō possit Saly. in .l. qui foruitis. C. de pig.

ac late per Ange. de Are. in sua trac. maleficio. in verbo incendiario. pulcre p Alex. in consil. l. in cap. vifis et oportune ponderaris his. in. j. volu. per Joan. de ana. in consil. lxxj. in cap. vifis diligenter ponderatis his qm facto pponuntur vbi etiam Zud. bologn. in additio. ad alijs concor. de quib? per Lepol. i suo tracta. rufi. pte. sub rubr. de igne que est rubr. ff. Tu aut in cuius domo ortus est in cendiu et ignozatur quis fuerit auctoz: si vis exclu- dere oem culpamz sic indifferenter non teneri de aliquo damno per ipm incendium dato cautela est quod probes te esse personam vigilē in rebus tuis esse diligētē parremfamilias q: ista pbatio hz tanta vim qd excludit oem culpam alias a iure contra te psumtam. ita signatē dixit Bal. in suo consil. cxx. in cap. quidam noie Ristonius de Loro- nio in quinta par. que refert et sequitur Alex. in. l. domos. de lega. j. et in. d. l. si quis ex argentijs. §. p:cro: ait. ff. de eden. et in p:allegato consil. l. in ff. et hanc sententia similiter tenuit do. p: de alua rotis in quadā sua dispu. in cap. exorto incendio padue. que refert et sequitur Lepol. in consil. lxx. in cap. circa p:mittū dubiū. an iudeus teneat dno in. j. colum. verfi. et ideo si conductor probaret.

Cautela ad instruendum filius quibus verbis debeat uti quando vult renuntiare hereditati paterne et acceptare empbiticosim vel fundū acqui- situm pro se et filijs suis.

Comuniter accidentibus acq- sitiones feudoz et rerū empbiticosim concipiunt altero de quatuor: mo- dis aut dī accipio talē rem in empbi- ticosim vel in feudū p me et filijs meis aut p me et meis hereditib? aut p me et filijs meis hereditib? aut p me et filijs meis et hereditib? primo et scdo casu cōis conclusio scribitur est qd filius possint renuntiare hereditati paterne et acceptare ipsam empbiticosim vel feudū vt de primo casu habetur per bar. in. l. i. iusturandi. §. si liberi. in. j. col. ver. q: ro quid si filij nō renūtiarūt. ff. de oper. liber. per Bar. Ang. et alios in. l. si tibi decem. §. si pactus. ff. de pac. per Bart. et alios in. l. si non forem. §. liber- tus. in. vlt. col. ff. de cōditio. in debi. p Bar. Angel. Jmol. et Jpodder. in. l. gallus. §. quidā recte. ff. de li- ber. et postu. p Bart. Jmol. et plene p Alex. in. l. qd dē de pbo. obli. per Bald. in. c. j. an agna. vel filij. in. ff. col. ver. sed quid si filius vt uente patre vbi ex- tendit istud hēc lo cum etiā si renūtiatio p:dicta esset facta cum iuramento. De scdo casu qd est di- ctum accipio in empbiticosim pro me et hereditib? meis qd illd verbum hereditibus exponatur. l. filijs et sic sit casus similis pcedenti. de hoc est glo. in l. ex facto. §. si. ff. ad trebel. et ibi in specie no. pau. de ca. dicens qd alibi istud non inuenies et qd ista est vna cogitatio que tunc sibi in mentem venit et quod videret sibi vcrissima quem approbando se quitur do. Jaf. in. d. l. si non forem. §. libertus. cir- ca fi. ff. de cond. l. in debi. et in. d. l. gallus. §. quidam recte. in. pe. col. ff. de lib. et postu. nunqd autē em- pbiticosim. de qua facta est mēto per do. in illo casu p:allegatis intelligatur de empbiticosim ecclesiasti- ca: an vero de empbiticosim cōcessa a pnuato remit- to me ad ea que late scribit Alex. in. d. l. quod dicit de verb. obli. De tertio autem et quarto casu cō- munitis opt. est quod requiratur vtriusq. et quod sint filij et heredes als si essent filij et nolent vel non possent esse heredes: vel contra non possunt ac- ceptare empbiticosim seu feudum acquisitum pro

se et filijs hereditibus vel pro se filijs et hereditibus et ab hereditate paterna se abstinere prout no. in lo- cis p:allega. cum multis alijs concor. traditis p do. Jason. in. d. §. libertus. in. pe. co. verfi. secus au- tem si copulariue esset stipulatus. Tu autem qui vis renuntiare hereditati paterne ne teneatis ad debita p:tes et acceptare empbiticosim seu feudū adq:situm ab ipso patre pro se et filijs suis si vis quod talis renuntiatio operef intentionem tuā quod ea nō obstante valeas acceptare empbitico- sim vel feudum adq:situm vt. ff. de cauris qd in re- nuntiatione non dicas renūtiō bonis patris mei seu patris sed dicas renūtiō hereditati pater- ne ita signatē dixit Spec. in. ti. de loca. §. nunc aliqua verfi. clviij. quem refert et sequit do. Jaf. in. d. §. libertus. in. pen. col. verfi. ego limito singula- riter. et in. d. §. quidam recte. in. vlti. col. verfi. limita tamen. vbi dicit qd ista est sua limitatioz qd sepe habuit de facto. et in. aut. vbi si pars. in. ff. col. ver. limita p:dicta multū signatē. C. de inoff. test. vbi dicit qd illd est bñ tēdū cordi et qd nō reperit ab alio p:deratū: et in pludis feudo. in. xvij. col. ver. limita tñ singulariter hac decisione. vbi dicit istud esse multū norandū ad hoc vt instruaris ad formadas istas generales renūtiatioes fratris et ratio istius pulcre decisionest qd appellatioe bo- noz continet empbiticosim fm Spe. in loco p:re- allegato allegantem rer. in. l. rem in bonis. ff. de adqui. re. do. et in. l. bonoz. ff. de verbo. sig. secus est appellatioe hereditatis q: tūc nō venit empbitico- sis fm p:dictos. vnde dicit notabiliter Bar. in. l. item videndū. §. si. ff. de peti. her. Dy. consilulise qd si frater fecit quittancez generalem fratri de- ol co et toto quod petere possit in hereditate pa- terna qd pper hoc nō prohibebitur petere partē suam feudoz et rerum empbiticosim quam de- cisione ibi sequuntur Bal. et Ang. et Bal. in. l. j. in. l. q. ff. de re. diu. et in. aut. si quas ruinas. in. ff. col. de sacrosan. eccle. et late Elbe. de ro. in. l. tres fra- tres. ff. de pac. vbi recitat totū illud consilium Dy. et de qua etiam meminit Alex. in. consil. xij. in. cl. super eo de quo queritur in. j. col. in. v. volu. de cu- tus tñ veritate habetur per Bal. in. l. cū vram. cir- ca fi. C. de fideicom. et per do. maxime per Alex. in. l. si patroni. ff. ad treb. et per do. Jaso. in. p:cluo- dno seu. in. xvj. colum. verfi. an antem feudum pe- ri possit. et ista non sunt obliuioni tradenda q: plures facilliter errarent hoc non perpendentes. et alias hic padne ista. q. fuit ventilata in qua in- ternerunt famosi ozes doctozes totius gymnasiij et tandem propter auctoritatē Spec. et do. Jaf. fuit iudicātū contra quēdā qui nō obfite renūtiatio- ne facta de bonis patris nō pverbū bonis volēbat vdicare certam empbiticosim adq:sitam a pa- tre suo pro se et filijs suis.

Cautela ad faciendū quod currat p:scriptio cum mala fide.

Explorati iuris ē qd bodie d iure canonico aliqua p:scriptio. siue. xxx. sē- tua. l. anno: um nō currit cū mala fide. vt hē in. c. vigilati. et c. si diligenti. et c. si d p:scriptio. et in regula possessor. de reg. iur. in. vj. dispositio cuius iuriscanonici habet locum etiā in foro ciuili: q: oia iura ciuilia dispo- nētia p:scriptioe in aliqua curref cū mala fide vt l. oēs. et l. scilicet. de p:scrip. ext. vel xl. anno: um bodie de iure canonum sunt cō:recta. prout tenet glo. Jmo. do. Ant. Jmol. panboz. et alij in. d. c. si.

De p:scrip. et vt tenent Ang. et Jmo. in. l. sequitur. §. si via. ff. de vsuca. glo. in. d. regula possessor. Bal. in. l. quibus diebus. §. dñs. ff. de condi. et demon. Alex. in. consil. cxxxv. in cap. vifio titulo questiois. in. xij. col. ver. venio ad scdm dubium. in. ff. volu. et in cōsi. xxxiij. in cap. vifio processu caule. in. j. col. in. ff. volu. et istud p:cedit nō solum in actionibus rea- libus verumetiam in personalibus prout tenent oēs in locis superi allegatis reprobata opi. Bar. in. d. l. sequit. §. si via. ff. de vsuca. hinc est qd comu- nis opt. Scribitur est qd si in ciuitate erret statu- tum disponens qd qui nō perierit creditū suū in- fra tale tps. puta infra decennij qd amplius ipm nō possit petere qd tale statutū nō valet tanq: nu- tritiū peccati prout tenet Bart. in. l. oēs populi. in. in. q. prin. ver. ecce alia dicit statutū. ff. de iusti. et iur. do. Ant. et panboz. in. c. cura pastozalis. de iu. patro. p. de anch. in. consil. v. in cap. pro parte no- bilis viri dñi Roberti maurecno. ver. istud ē pul- crum dubiū. Ro. in suo consil. ca. in cap. sup eo quo primo querit. cum alijs concor. traditis per Alex. in. consil. cxxxv. in cap. vifio ti. questiois. in. xij. col. ver. quoniam statutu. in. ff. volu. Jmo. credo caula ingens sui demonstrandi teneat contrariū et male in suo consil. lxxv. in cap. statuto ciuitatis Tmctie. inmo quod est plus si heres bona fide p:scripsisset debitū sui defuncti tñ non possit se- ruert et persona sua ex dispositioe dicit statutu: qd mala fides defuncti nocet heredi taliter qd nunq: potest p:scribere etiam ex persona sua. vt no. do. Abb. post Ant. de bur. in. d. c. si diligenti. de p:scrip. in. v. col. ver. sed circa p:dicta nouer do. Ant. du- bium quoridianū vbi dicit istud esse bene notan- dus. voluit ide Abb. in. c. nihil. in. j. col. co. ri. pau. de cas. in. l. iij. §. heres. ff. de vsuca. Ro. in. c. xlij. in cap. conclusionē p:dictaz doctoz. vbi dicit opi. Dy. qui tenuit contrarium in regula possessor. de reg. iur. in. vj. esse falsam Alex. in. consil. iij. in cap. videretur inspectis his que in thēmate supra scri- pto pponuntur. in. vlt. col. in. ff. volu. vbi dixit ista esse cōmune opt. cū alijs concor. de quibus per Felj. in. d. c. si diligenti. in. iij. col. ver. cōtra opi. fa- mosam Dy. vbi dixit et ipse qd ista est cōmune: sen- tentia et p pauca sunt qd recedunt ab ipsa et cū alijs de quibus etiam habet per do. Jaf. in. l. pōponius. §. si quis adminiculo. ff. de acqui. post. qd heres re- netur exonerare alaz sui defuncti. vt. c. si de sepul. et. c. in lris. de rap. qd aliter fieri nō potest nisi de- bito satisfaciatur et ita in terminis p:dicti statuti tenet Alex. in. consil. ij. in cap. videretur p decisione heritacionis. in. v. col. ver. quoniam dato qd etiā lapsi essent anni triginta. in. v. volu. Jmo. de ca. de quo ipse nō meminit in terminis ipsius statuti teneat cōtrarium p rōnem. de qua ibi per cū. in. l. si quis sub conditione. in. ff. de condi. in. l. iij. et in. d. l. sequitur. §. si via. quasi circa fi. ff. de vsuca. et in consil. ca. in cap. hereditas dicit puellē: sed prima opt. est cōmune: qd videremus an sit dare cau- telam qd tale statutū de quo. §. valcat sic qd possit currere p:scriptio cū mala fide Bal. in. d. c. si. in. ff. col. ver. si qd tñ vellet facere de p:scrip. tradidit nā cautelam. vt qd fiat statutum gñale qd oia statuta loquētia de p:scriptioe habeat vim contractus et consensus vtriusq: partis. nā vbi est consensus vtriusq: partis ibi non pōt esse mala fides. vt. l. nō fraudatur. ff. de reg. iur. et p hoc dicit ipse qd alia et voluntas ciuili et bonū publicū conseruat subiu- gens qd istud consilium est de ingenio suo. et istam cautelam realsumit Bar. verone. in sua cautela. l. iij. in cap. vidimus. §. cū reprobata barba. in. d. c. si.

prout ibi refert Felj. in. iij. col. Tu autem accipe tres alias per quas poterit fieri qd valeat statu- tum disponens qd qui non perierit creditum suū puta p decennij illud amplius petere nō possit: et sic qd currat p:scriptio cū mala fide. C. prima est qd fiat statutū et incipiatur a pcedenti monitione dicens: monemus oēs creditozes et dno vt agāt infra tñ tps. alias priuamus eos suo iure qz hoc modo sublata erit ois obligatio. et isto casu nō cri- gatur bona fides debitoris s; mora creditozis. ita dicit Bal. in. c. debitor. de iureiur. dices qd istud est valde no. qz scdm cū aliud est in simplici p:scri- ptione vbi p:scribitur facultati agendi et aliud in monitione. C. scda cautela est qd fiat statutū qd qui non perierit creditū suū infra tñ tps intelli- gatur fecisse pactū de nō petendo vel intelligatur liberasse debitorē per acceptationem vel iur. effe- ctū sibi esse solum qz hoc casu ois obligatio ciu- lis et etiā naturalis saltem quo ad effectū intelligi- tur sublata et sic non poterit ad ecclesiā recurrī vt vā denuntiationis euāgelice. ita notabiliter tra- dit Bal. in. c. j. §. si quis per triginta. ff. de seu. iur. rit contro. in. iij. col. ver. §. quēro nunquid statutū possit tollere naturalem obligationē. cū quo tran- sit do. Abb. in rubr. extra. de p:scrip. C. tria cautela est qd fiat statutū dirigens verba nō de- bitozē sed in creditorē videly qd creditor: nō petēs creditum suū infra tale tps cadat ab actioe sicut dicit iura qd qui non vritur seruitute rustica vel personali per longū tps perdit eam nā isto casu si creditor: nō petet infra illud tps a statuto limitatū nō poterit amplius petere nec ad ecclesiā recurrere non ex isto respectu qz debitor: dicatur p:re p:scripsisset qz creditor: multat ab ipso statuto ac pena p:pter negligentiam suam in pe- tendo: et sic talis pena dēcedere luero debitoris. iuxta. lid qd pene. ff. de solu. cōstat em qd statutū potest afficere sibi subiectum et inferre ei penam. ergo debitor: nō peccat allegando penā statuti qz etiam de iure canonico pene possunt peti. vt not. in. c. constitutus. et in. c. tuam. de pen. et in. c. dilecti filij. de arbi. ita eleganter voluit pau. de ca. dices istud purare vez sicut euāgelium. in. d. l. sequitur §. si viam. in. ff. de vsuca. et in. l. hēc aut iura. ff. de serui. vba. p:ed. Et sic habes tres cautelas ad faciendū qd p:scriptio currat etiam de iure ca- nonico cum mala fide. Sed contra istas tres facit solenne dictum Bald. in. aut. ad bec. in. iij. col. ver. sed ponamus qd statuto cautetur. C. de vsur. et in. c. contringit. in. j. col. de dolo et contu. vbi dicit qd au- cro: itas statuti nō potest enervare naturalem ra- tionem et ipsam veritatē et loquatur per quecūq: pba vult loqui siue disponendo siue fingendo nō potest ipsam veram iustitiam abolere in qua fur- dat euāgelica denuntiation. allegat not. per Jmo. in. c. que in ecclesiā. de consil. et in. c. q: peric. de immu. eccle. et per Bart. in. extrauagan. ad repri- mendū. in. verbo ad denuntiationem. ver. §. quid de obligatione qua tollitur p:scriptio vnde sup hoc cogita. qz idem Bal. in hoc vltimo tenuit con- trarium. in. c. ecclesia sancte marie. in. fi. de consil.

Cautela vt dicens alicui verba iniuriosa cuius actionem iniuriarum.

Quis dicit alicui verba iniu- riosa certum est quod contra ipsum potest agi actione iniuriarum: qz in iniuria sit tripliciter verbo: et c. libello.

vt. l. i. §. iniuria. in ca. l. lex cornelia. §. si quis libru. ff. de iniurijs. et. §. iniuria. in l. i. co. et no. 230 in si ma. co. tit. adeo qd si aliquid dixisset verba contumeliosa et ille prouocatus similiter dixisset tibi tñ contra cum potero agere actione iniuri iuriter similiter ipse contra me qz non admittitur com pefatio. vt no. do. Abb. in. c. dilecti filij. quasi circa ff. de excep. et in. c. olim. in. n. colum. ver. hinc dicit Spec. de rescrip. et in. c. intellexim. in ff. de adul. et in. c. i. circa prin. de iniur. licet Spe. renuerit contrariu. in ti. de accu. ver. quid si vocauit te latrone. quem refert et sequit Ange. de are. in suo tractatu malch. in ver. sba contumeliosa et iniuriosa. ver. quid si aliquo dicto. et Jo. de ana. in. c. significasti. el. h. in vlti. col. ver. querit etiam ibi Ange. extra de homi. sed intelligendum est dictum Spec. scdm ea que tradit Fely. in. d. c. dilecti filij. in. v. colum. ver. prouocatus delinquens non excusatur. extra de excep. Tu aut qui dixisti alicui verba iniuriosa si vis cuitare actione iniuriar. cautela est vt alicp recedas ab illo loco vbi dixisti dicta verba dicas versus iniuriar. qd qd dixisti erga ipm falsus est qd te penitet dixisse qz reuocatio verboz iniurioz solum dicto sine et iracundia sine et pposito facta cessare actione iniuriar. ita notabiliter dixit Ange. in. l. si non comit. C. de iniur. quem refert et sequitur Fely. in. d. c. dilecti filij. in vlti. col. ver. dixit etia notabiliter Ange. et Zanfran. de Orzano appellans tale dictu singulari in reperi. c. qm contra. de proba. in verbo confessiones. circa prin.

¶ Cl.

Cautela ad faciendum qd aliquis sit idoneus testis in causa et qua resulter sibi commodum.

Confirmationem testis deponētis in causa et qua resulter sibi comodo dum no tenet qz quis no dz esse testis in causa ppta. vt. l. nullus idoneus. ff. de test. l. oibus. C. co. r. c. testes. §. nullus. iij. q. iij. et clarus. in c. bidu. §. palam. ij. q. vi. Tu aut qui habes deponere in aliqua causa et qua resulter tibi comodo si vis ad aliquid tui sine qd no obstant exceptione comodi dictu tui valeat cautela est qd in depositione tua proteste ris quod no intendis ex hoc testimonio aliquid ius querere: qz vigore istius protestationis testificatio tua valebit. ita docet Jo. de ana. in. c. in dieo. in. n. col. der. et sic potest colligi cautela. extra de vsur. dicens istud fore dictum Bal. et ita fuit. in. l. dictantibus. ver. item facit ad aliam questionem. C. de testa. quam opūione etiam tenuit Ange. in suo consil. cetero. incip. thema super quo consiliuz peritur. in vlti. col. ver. et maxime hoc casu si veru est et similiter istud dictum Bal. retulit et secutus est Fely. in. c. personas. in fine de testi.

¶ Cl.

Cautela p patre ad relinquendū filio spurio.

Dictores conatur inuenire modum etia qud pater si no p directum saltem per indirectu possit aliquid relinquere filio suo spurio q casu Barr. et poli. suis cautelis cautela. xxxv. incipit. nunc videamus. enumerat. xij. cautelas qd quasi oēs non procedunt vt ibi per eū quibz adde duas p quas filius spurius poterit cōsequi de bonis paternis: prima est qd pater vendat ei partes aliquam bonoz suoz et palam recipiat actualiter pretiu qd pretiu ad libitum suū poterit ei post ea clam restituere: licet pater non valeat aliqd relinquere filio spurio: vt est text. in. §. penul. in

aut. qui. mo. nati. est. sul. et. rex. in. aut. licet. in. ff. C. de natu. libe. et in aut. et complectu. C. de incest. nup. et ponit Barto. in. l. si gener. ff. qui. vt. indig. adeo qd per statuta no possit disponi quod pater possit relinquere filio suo spurio pur tenent Bart. Bald. Paul. de cast. et alij. in. l. testamenti factio. ff. de testa. vbi Jmo. et domi. Zanxellor. Decius. dicunt ista esse comunem opinionem quam etia com sulendo secutus est Fede. de lenis. in suo consil. cetero. incip. casus talis est statuto cauet qd filius spurius et qua similiter consulendo tenuerunt solennes doctores do. Jac. et do. Paul. de butriga. et do. Reuice. de sancto miniato. vt apparet in suis consilijs post dictu consiliu Fede. licz contrariam opinionem tenuerit et al. in consil. penul. postio sub rubrica de consil. tñ pater no prohibet filio spurio vendere nec aliu contractu onerosum cu eo celebrare nisi talis contractus fuisse factus in fraudem alias secus et in fraude intelligeretur factus quando interuenisset tantimodo confessio de receptioe pretij per ea que habentur per Bart. in. l. si forte. ff. de cast. penul. et in aut. si quis in alio quo documento. C. de eden. et per omes. in. l. si donacione. C. de colla. reprobata gloss. in. l. qui testam. ff. de probat. scus aut si actualiter pretium interuenit: qz tñ non presumitur de aliqua fraude. ita dicit Bald. in. l. si. C. de natura. libe. et in l. si his qui ex bonis. de vulg. et pupil. et in. d. l. qui testamentum. in. lectu. antiqua. ff. de probat. et ita in effectu tenent Paul. de cast. Alex. et do. Ja. in. d. l. si is qui ex bonis. de vulg. et pupil. cetero. dantes qd valeat contractus celebratus ritu oneroso inter patrem et filiu spurium dummodo no appareat de aliqua presumptione fraudis: tñ in sca puta quod emerit oia bona patris adde tu vel maiore partem: qz talis venditio arguit suspicionem. ar. l. omnes. §. lucius. ff. de his q in frau. ordi. et. l. no. men. §. filio. ubi prope omnia substantia. de leg. iij. vel si pater confiteretur recepisse pretium: quia tñ talis confessio non valeret: qz confessio emanata inter personas prohibitas actu facere est suspensa vt superius dictum est etiam si talis confessio esset iurata prout not. Barto. in. l. cum quibz de eccedens. §. rya. honestissima. de lega. iij. et Alex. in. l. si donatio de reprobata opinio. Bal. ibi. C. de col. lat. vel similiter quod emisit per magna quantitate pecunie et non subesse aliqua verosimilitudo vnde potuisset tantam pecuniam habere si similes presumptiones extrinsece non concurrant contractus valet et tenet. is contraria. parte tenent Bar. et Jmo. in. d. l. si is qui ex bonis. et Bar. in. d. l. si. C. de naturali. libe. §. pro opi. Bal. stringit text. in. l. cum autem. §. si tibi maritus. ff. de dona. inter vir. et vro. allegatus per Alexan. in. d. l. si is qz ex bonis. vbi habemus et licet contractus inter viru et vroz sit prohibitus pp presumptionem donacionis ne mutuo amore se spolient. vt. l. i. ff. co. tñ si vero titulo maritus vendat vroz talis venditio tenet. ego vltra istud fundamentu corrobora opi. Bald. de eo quod nullu solenniter et in forioribus tenuimus consulendo tenuit Alex. in consil. xvij. incip. consideratis his q in themate narrat. in. n. volu. vbi voluit qd si pater in testamento confiteatur se habuisse et recepisse centu a filio suo spurio talis confessio tanq suspecta no tenet vt superius est dictum: tñ istud est veru et procedit nisi aliqua verosimilitudo sit p filio qd apud eū poterit esse illa quantitas pecunie: puta qz habebat in bonis vel faciebat aliquod exercitium per qd verosimiliter poterit superlucrare illam quantitate qua pater.

Confiteretur habuisse: qz tunc talis confessio valida est qm scdm cetera psumtio tollit alia iura. l. diuis. ff. de in integ. resti. et. c. literis. de presum. et psumta opinione adducit notabilem decisionem Sal. in. l. si marcer. C. de cōtraben. em. vbi dixit se alius habuisse de facto pntere qd si maritus emat fundu p vroz sua absente et pretiu qd soluat confiteatur se soluere de propria pecunia vroz is sit psumtio qd talis confessio emanauerit alo donandi q donatio inter eos est prohibita vt roto. r. ff. et. C. de dona. inter vi. et vro. et. c. ff. extra co. tñ si apparet ex aliqua verosimili psumtione vroz: aliunde poterit habere dicta pecunia tñ est secus si ita etia est scdm Alex. de mente et y. in. l. ff. de sacrosan. eccle. Secdo adducit decisionem Ang. in consil. scdm cum. diij. incipien. pater emat domum pro se et filius vbi vult qz is confessio facta p patrem constentem se habuisse pecuniam a filio suo talis confessio sit suspecta qz per talem confessionem psumit donatio q prohibita est inter patrem et filiu in potestate patris existentem. vt. l. si. C. de inoffi. donat. et. l. donatio nes quas parentes. C. de donatio. inter vi. et vro. et p docto. in. l. frater a fratre. ff. de cōditio. inde. bi. tñ si tēpo de dicit confessionis patrem filij crant in aliquo coz exercitio q quod vobis similiter potuerint dicam pecuniam de qua in confessione superlucrare crant sua in dicitur tunc sufficeret dicta confessio per not. per glo. et y. Barr. et alios. in. l. cū oportet. in prin. C. de bonis que libe. et istas decisiones refert et sequitur pstantissimus doctor et pceptor me in canonibus do. philip. Decius I suo consil. xvj. incipit. viso puncto et consideratis obiectionibus. veru. nec obstat q talis confessio quanto ergo forius dicendum est in casu nostro q si filius spurio emat a patre et acutur ei pretiu soluat dictum pretium verosimiliter poterit aliunde habere q a patre suo q talis contractus valeat et teneat.

¶ Clia cautela.

Cautela est qd qm vis relinquere filio suo spurio no dicas instituo vel relinquo tale fundus sempromio filio meo qz si cōtingeret te no habere vrozem et nunq habuisse vel habere sed a paruo tpe citra et ipse verbis cōprehenderetur illu semproniu esse filiu tuu spurium vel aliter incapacē: et sic per ipsa sba institutio seu legatus redderetur nullum sed dicas qualiter instituo vel relinquis tales rem sempromio filio talis mulieris: vel alio modo taliter ipm specifice qd clare cōstet de quo sempromio intelligas. iura. l. duo sunt tyri. ff. de testa. tunc. qz si aduersarius no probabit illum se promium esse filiu tuu spurium qd a communiter accidentibus cuius magna difficultate pot probari institutio seu legatu valebit ita docent Bal. Paul. de cast. et Alexan. in. l. si pepserit. que est. l. iij. ff. de liberis et posthumis.

¶ Clia.

Cautela ad interrogandum testem de ratione sui dicti et quod ad talem interrogationem ipse testis non aduertat.

Istis interrogat vt assignet ratione sui dicti si ea et concludentem nescit assignare dictu suu nihil valet vt no. glo. in. l. sola. C. de testi. et gl. i. c. cū causam q inter archiepiscopus. m pbo de causis extra co. et glo. in. §. solam. iij. q. iij. nā testis no reddens rōem sui dicti interrogatus dicitur deponere no tanq homo sed tanq pecus scdm Bal. in reperi. l. edira. in. xvij. col. vers. in. rēditū cōtingit. C. de eden. adeo qd voluit Specu.

qd talis testis interrogatus vt supra si ratione et concludentē nesciat assignare tale suu dictum no faciat neg psumtionē. ita Specu. in tit. de testa. §. i. vers. sed nunquid sufficit ad psumtionē quā decisionē sequitur Ro. in. l. i. in prin. ff. de ope. no. nuntia. l. do. Abb. in. d. c. est causam q inter archiepiscopus. in. n. col. de testi. dicit istud esse arbitrarium iudici. per text. in. l. iij. ff. de testi. ibi tu magis scire potes quāra fides et nā ista assignatio rationis dicti est tante importantie qz est data per principē vel statutu potestas alicui qd possit pcedere et de iure et de facto absq aliqua solennitate tñ pp hoc no possit credere rebus no reddentibus ratione sui dicti vel reddentibus malam qm fuissent interrogati. vt notat text. Bal. in. l. sola. in. ff. C. de testi. immo qd est plus no possit cōfiteri tudine vel statuto induci qd credatur rebus no reddentibus ratione sui dicti vel reddentibus malā. vt voluit Jo. And. et do. Anro. in. c. de appella. et Alex. in consil. incipit. in causa et lre verente inter Abzaam. in vlti. col. vers. et iura predicta dicit Bald. in. n. volu. Si vero testis non interrogatus non assignat dictam ratione tñ suum dictus bene valet qz no debet esse verbosus. vt not. in. gl. superius. in prin. allegatis. et vt no. gl. et ibi Scrib. in. c. sicut. de re iudi. nisi in quibusdam casibus in quibus testis siue interrogatus siue non tenetur reddere ipsas rationem alias sua depositio nihil valet. de quibus habetur p do. Jas. in. l. cum bi. §. vult igitur. ff. de trāfac. et per docto. pfectur per Fely. in pccalleg. c. est causam. de testi. Adulterio modo euenit et precipue in testibus rudibus qui sunt rustici mulieres. et similes persone idiote qd si in suis depositionibus no interrogantur de ratione suoz dictorum nec ipsi eam reddunt. si vero interrogantur a comuniter accidentibus eā assignant et sic vroz casu sua depositio venit esse valida: quia si no interrogantur de ratione valet dictum suu vt superius dicit. Si vero interrogatur ipsam assignant stante ergo hoc pulcrum est vt dicitur nunquid esset aliquod remedium et cautela qd ista interrogatio fieret testi: qz ipse testis ad eam no aduerteret et sic quo ad te sit satisfactum qd dicta interrogatio de ratione fuerit facta ipsi vro testi non qz ipse ad eam non aduertat. ad qd respondeo qz sic cautela ergo est qd facias quod notarius qui habet ipsu examinare in principio examinationis stende faciat testi vnum quesitus hoc modo dicas mihi quid scis in tali causa vel super tali negotio quia si postea testis de omni eo quod dicit no assignabit rationem: licet aliter de ipsa ratione non interrogabitur. talis sua depositio no tenebit qz testis interrogatus per iudicem et pari ratione per illum qui bz potestatem examinandi hoc modo dicas quid scis super tali negotio: m religitur etia implicite interrogatus de ea scientie adeo qd si aliter postea no interrogatus non reddet causam ipsius scientie talis sua testificatio non tenebit istud fuit mirabile dicitur Bal. in. d. c. cum causam q inter archiepiscopus. in antepenul. colum. vers. §. pone iudex interrogat cū quo trasit ibi Fely. in. n. col. vers. adde scdm Bal. hic. et quā decisionem sequit do. Jas. in. l. cum bi. §. vult igitur in. n. col. vers. adde etia predictis. ff. de trāfac. vbi dicit istud dictum Bal. esse singulariter notandum sequitur Soci. in suis regu. et fallen. regu. l. i. in. c. testis dicti sui.

¶ Clia.

Cautela p illo qui promisit factum alienu sub pena si illud non pot adimplere vt cuitet penam.

Ano herito enenit hic padue... qd quida rustica vulneraverunt quosdam alios propter que vulnera orta sunt inter eos maxima inimicitia...

Anomicis edstitutiobibus cau... rum est qd platus comitans homicidius pdat sua beneficia: vt. c. i. de homicid. r. c. i. de temp. ordi. et. c. i. de p. r. c. i. de homicid. j. dist. in. c. r. c. i. qd a mo. al. seq. lxxij. dist. in. i. stud. h. loci...

Cautela vs platus no verdat sua bnficia propter homicidium con. uisum.

mibi templi. t. tenet domi. Abb. in. c. ego esse in. si. de iur. iur. l. ar. r. Joan. de ana. in. c. petio. de homi. cu aliis concordan. de quib. per. feli. in. d. c. ad audientia. na. r. moy. es. et. p. p. o. f. r. o. h. o. m. i. c. i. d. i. i. d. m. i. s. t. r. n. i. g. y. p. r. i. i. n. t. e. r. f. e. c. i. t. i. n. a. r. c. i. a. e. n. i. o. b. i. t. v. r. x. r. i. i. q. u. i. n. o. n. i. n. f. e. r. e. n. d. a. r. e. p. e. n. i. t. e. n. d. i. s. t. i. n. i. i. q. r. c. o. g. n. o. u. e. r. u. n. t. s. i. s. e. o. p. p. o. n. i. t. r. i. n. e. d. i. f. f. i. c. a. u. i. t. r. e. m. p. l. i. u. r. d. e. c. o. s. c. e. d. i. s. t. i. n. c. i. n. p. r. i. n. r. u. i. t. m. a. g. i. u. s. s. a. c. e. r. d. o. s. v. t. c. p. v. e. n. e. r. a. b. i. l. e. m. q. u. i. f. i. l. i. s. i. n. t. l. e. g. i. t. s. i. l. t. r. p. a. u. l. u. s. s. u. i. t. a. u. r. i. l. i. t. u. s. l. a. p. i. d. a. n. t. i. b. s. S. t. e. p. h. a. n. u. m. v. t. h. a. b. e. t. i. n. a. c. r. i. b. u. s. a. p. o. s. t. o. r. c. v. r. i. t. s. i. l. t. r. p. e. t. r. u. s. m. u. r. i. l. a. u. i. r. a. u. r. i. c. u. l. a. p. h. a. r. i. s. c. o. v. t. h. a. b. e. t. i. n. o. n. i. c. a. d. e. p. a. s. s. i. o. n. e. q. m. u. r. i. l. a. r. i. o. m. e. d. i. u. q. u. o. a. d. c. o. n. t. r. a. b. e. n. d. a. i. r. r. e. g. u. l. a. r. i. t. a. t. e. a. p. a. r. i. p. e. c. e. d. i. t. c. u. s. h. o. m. i. c. i. d. i. o. v. t. n. o. g. l. o. i. n. c. l. e. m. e. n. v. n. i. c. a. i. n. d. b. o. m. u. r. i. l. e. r. u. l. e. r. i. p. u. g. n. a. i. n. p. u. e. l. t. h. i. p. s. i. p. e. t. r. u. s. r. p. a. u. l. u. s. f. u. e. r. u. n. t. p. r. i. m. i. f. u. n. d. a. t. o. r. e. s. e. c. c. l. e. s. i. e. v. r. c. f. u. n. d. a. m. e. t. a. r. d. e. c. l. e. c. i. n. y. r. s. i. l. t. r. i. n. t. e. r. a. p. o. s. t. o. l. o. s. p. r. i. n. c. i. p. a. r. t. i. s. o. b. r. i. u. e. r. u. n. t. v. r. i. n. q. v. b. b. e. a. t. i. p. e. t. r. u. s. r. p. a. u. l. u. s. S. i. s. e. r. g. o. c. a. u. t. r. i. p. r. e. l. a. r. e. q. u. o. m. i. s. i. s. i. t. h. o. m. i. c. i. d. i. u. m. v. t. a. l. i. u. d. d. e. l. i. c. i. t. u. m. p. p. r. e. r. q. u. o. v. e. n. i. s. p. r. i. u. a. t. i. o. n. i. s. n. u. i. s. b. n. f. i. c. i. s. s. i. d. e. r. a. l. i. p. r. i. u. a. t. i. o. n. e. d. u. b. i. t. a. s. v. r. v. r. a. r. i. s. r. e. m. e. d. i. o. d. e. q. u. o. s. u. p. r. a.

Cautelari tenet speratio ecclesie patronate pccet de iure patronate laicorum no sit facta merito.

Tiendū est qd mens r intentio... Romani pdictis est nolle pcedi a re p aliquas literas a se edcessas iuri patronatus laicorum prout late firmat Zap. de castello. i. sua allega. lxxvij. in. c. i. p. i. n. c. i. b. e. n. e. f. i. c. i. a. v. a. c. a. t. i. a. i. n. c. u. r. t. a. r. o. m. a. n. a. c. o. n. d. u. t. i. e. n. s. q. d. r. e. s. e. r. u. a. t. i. o. n. e. s. b. e. n. e. f. i. c. i. o. r. u. m. q. u. a. s. q. u. o. r. i. d. i. e. f. a. c. i. t. p. a. p. a. n. o. n. c. o. m. p. r. e. h. e. n. d. u. n. t. b. e. n. e. f. i. c. i. a. p. a. t. r. o. n. a. l. i. a. i. n. t. e. r. a. l. i. a. r. e. s. t. r. e. f. o. a. n. i. n. c. d. i. l. e. c. t. u. s. d. e. o. f. f. i. l. e. g. d. i. c. e. n. t. e. l. h. o. s. t. i. e. n. t. i. b. i. d. i. c. e. r. e. f. e. a. l. i. o. v. i. d. i. s. s. e. v. n. a. b. u. l. l. a. m. p. a. p. a. l. e. m. d. i. r. e. c. t. a. m. p. r. e. l. a. r. i. s. a. n. g. l. i. e. q. u. i. c. o. n. t. i. n. e. b. a. t. q. d. q. u. i. p. a. p. a. s. c. r. i. b. e. b. a. t. p. r. o. a. l. i. q. u. o. b. e. n. e. f. i. c. i. a. d. i. o. s. u. a. i. n. t. e. n. t. i. o. n. e. n. o. e. s. s. e. v. e. l. l. e. t. d. u. e. r. e. b. e. n. e. f. i. c. i. a. s. i. i. q. u. i. l. a. i. c. h. a. b. e. a. t. i. u. s. p. r. o. n. a. t. u. s. e. r. r. a. r. i. o. f. i. n. c. u. s. e. s. t. q. u. i. p. r. i. u. s. f. u. i. t. g. l. i. n. c. a. d. i. l. e. c. t. u. s. i. n. f. i. n. e. g. l. o. m. a. g. n. e. d. e. i. u. r. e. p. a. t. r. o. q. u. i. a. s. i. t. a. l. i. a. b. e. n. e. f. i. c. i. a. c. o. n. t. e. r. r. e. n. t. p. e. r. p. a. p. a. m. e. t. p. e. r. a. l. l. o. s. p. r. e. l. a. r. o. s. l. a. i. c. a. r. e. t. r. a. b. e. n. e. f. i. c. i. a. a. f. u. n. d. a. t. i. o. n. e. e. c. c. l. e. s. i. a. r. u. m. s. u. b. i. u. n. g. e. n. s. i. d. e. m. Z. a. p. i. n. d. u. a. a. l. l. e. g. a. t. s. e. v. i. d. i. s. s. e. o. b. s. e. r. u. a. r. i. g. e. g. o. r. j. q. d. u. m. c. o. n. s. u. l. i. s. s. e. t. e. c. c. l. e. s. i. a. m. s. a. n. c. t. i. r. o. m. u. l. t. i. s. t. o. c. t. r. i. e. n. o. n. f. a. c. t. a. m. e. n. t. i. o. n. e. d. e. i. u. r. e. p. a. t. r. o. n. a. t. u. s. p. a. r. o. c. h. i. a. n. o. r. u. m. n. o. p. o. r. u. i. t. p. o. s. t. e. a. o. b. r. i. u. e. r. e. i. l. l. e. c. u. i. f. u. e. r. a. t. c. o. l. l. a. t. a. e. t. i. s. t. a. m. r. e. g. u. l. a. m. q. d. i. n. d. u. b. i. o. p. a. p. a. p. s. u. a. s. l. i. t. e. r. a. s. n. o. n. i. n. t. e. l. l. i. g. a. t. u. r. v. e. l. l. e. p. r. e. i. u. d. i. c. a. r. e. i. u. r. i. p. a. t. r. o. n. a. t. u. s. l. a. i. c. o. r. u. m. t. r. a. d. i. t. e. r. i. a. m. S. e. m. i. n. a. n. t. p. o. s. t. a. l. i. o. s. i. n. c. a. s. i. n. g. l. u. p. e. r. v. e. r. b. o. c. o. l. l. a. r. i. o. d. e. p. a. b. e. n. i. n. v. j. d. o. r. e. b. b. i. n. d. c. c. t. d. i. l. e. c. t. u. s. i. n. f. i. n. e. d. e. i. u. r. e. p. a. t. r. o. d. o. l. a. r. d. i. n. c. o. s. i. l. c. x. v. i. i. i. n. c. i. p. i. p. a. p. a. v. n. i. u. i. t. q. u. a. n. d. a. r. e. b. b. a. n. a. m. c. i. r. c. a. m. e. d. i. u. v. e. r. s. i. c. q. u. o. a. d. c. a. u. s. a. m. s. e. c. u. n. d. a. r. i. i. l. l. a. r. e. g. u. l. a. e. s. t. a. d. e. o. v. e. r. a. q. d. e. r. i. a. s. i. i. n. s. u. a. f. u. p. p. l. i. c. a. t. i. o. n. e. d. i. c. e. r. e. t. u. r. q. u. a. l. i. t. e. r. n. o. n. u. l. l. i. l. a. i. c. i. f. o. l. e. b. a. t. n. o. i. a. r. e. v. n. i. e. p. m. p. r. o. r. e. c. t. o. r. e. q. u. a. n. d. o. e. c. c. l. e. s. i. a. v. a. c. a. b. a. t. t. h. p. e. r. i. s. t. a. v. e. r. b. a. n. o. d. i. c. i. t. u. r. f. a. c. t. a. m. e. n. t. i. o. i. u. r. i. s. p. a. t. r. o. n. a. t. u. s. i. t. a. f. e. l. i. i. n. s. u. o. t. r. a. c. t. a. q. u. i. l. i. t. a. p. o. s. t. n. o. c. c. p. a. t. r. o. e. c. c. l. e. s. i. a. c. i. r. c. a. p. r. i. m. d. i. c. e. n. s. i. t. a. i. r. a. f. u. i. s. s. e. i. u. d. i. c. a. t. u. m. i. n. r. o. t. a. t. y. p. e. p. a. p. e. p. a. u. l. i. s. e. c. u. n. d. i. p. e. r. t. r. e. s. s. e. n. t. e. n. t. i. a. s. c. o. n. f. o. r. m. e. s. p. r. o. u. t. a. s. s. i. r. m. a. b. a. t. i. l. l. e. i. n. f. a. u. o. r. e. m. c. u. i. u. s. d. i. c. e. r. e. s. e. n. t. e. n. t. i. e. f. u. e. r. a. t. l. a. r. e. r. q. d. i. s. t. a. r. e. g. u. l. a. s. i. t. i. n. d. u. b. i. t. a. t. a. v. i. d. e. f. e. l. i. i. n. d. o. s. u. o. t. r. a. c. t. e. s. a. p. u. l. c. r. e. a. m. p. l. i. a. n. t. e. r. v. i. d. e. c. i. m. m. o. d. i. s. e. x. q. u. b. u. s. a. p. p. a. r. e. t. q. d. s. i. a. l. i. q. u. i. s. i. m. p. e. t. r. a. r. e. t. a. p. a. p. a. a. l. i. q. u. a. m. e. c. c. l. e. s. i. a. m. n. o. n. f. a. c. t. a. e. x. p. r. e. s. s. a. m. e. n. t. i. o. n. e. d. e. i. u. r. e. p. a. t. r. o. l. a. i. c. o. r. u. m. q. d. t. a. l. i. s. i. m. p. e. t. r. a. t. i. o. n. i. o. n. t. e. n. e. t.

ret immo esset nulla ipso iure patrono agente de contentu: vt est casus in. c. de cernimus. ibi irrita esse nouerit. r. v. j. q. v. i. r. t. e. n. t. e. r. d. o. r. e. b. b. i. n. d. i. n. c. a. l. i. b. d. c. i. r. c. a. p. r. i. n. c. i. p. d. e. i. u. r. e. p. a. t. r. o. i. n. c. e. x. i. n. s. t. i. t. u. a. t. i. o. n. e. i. n. q. n. o. r. a. b. e. o. t. i. i. n. c. c. u. m. B. e. r. t. o. l. d. u. s. i. n. i. h. c. o. l. v. e. r. s. i. e. x. b. o. c. n. o. t. a. b. i. l. i. t. e. r. c. o. l. l. i. g. i. t. u. r. d. e. r. e. i. u. d. i. c. r. b. i. e. r. i. a. m. b. o. c. t. e. n. e. t. f. e. l. i. i. n. v. c. o. l. u. m. a. l. i. s. a. u. t. o. r. i. t. a. o. r. i. b. u. s. p. e. r. c. u. m. i. b. i. a. d. d. u. c. t. i. s. r. d. i. c. u. n. t. d. o. r. d. a. r. d. e. r. d. o. r. e. b. b. i. n. d. i. n. c. e. x. i. n. s. t. i. t. u. a. t. i. o. n. e. q. d. i. n. s. t. i. t. u. t. u. s. i. n. e. c. c. l. e. s. i. a. p. a. t. r. o. n. a. t. a. i. n. t. e. m. p. u. s. p. r. e. s. e. n. t. a. n. d. i. s. i. n. e. p. r. e. s. e. n. t. a. t. i. o. n. e. p. a. t. r. o. n. i. o. c. c. u. p. a. t. o. r. e. s. t. r. a. q. d. o. c. c. u. p. a. t. o. r. e. s. m. o. u. e. r. u. r. m. o. d. o. t. u. p. r. e. l. a. r. e. i. m. p. e. t. r. a. s. t. i. v. n. i. b. e. n. e. f. i. c. i. a. l. i. s. e. u. v. n. a. m. e. c. c. l. e. s. i. a. m. n. o. f. a. c. t. a. m. e. n. t. i. o. n. e. i. u. r. i. s. p. a. t. r. o. a. l. i. e. n. i. i. v. e. l. m. a. l. i. t. i. o. s. e. v. e. l. e. x. i. g. n. o. r. a. n. t. i. a. q. d. c. a. s. u. p. p. r. e. t. e. r. v. i. t. i. u. s. s. u. r. r. e. p. t. i. o. n. i. s. t. a. l. i. s. i. p. e. t. r. a. r. i. o. e. s. t. i. p. o. i. u. r. e. n. u. l. l. a. v. t. s. u. p. e. r. i. u. s. d. i. c. t. u. i. c. e. s. t. i. m. q. u. i. d. e. r. i. t. d. a. r. e. c. a. u. t. e. l. a. q. d. t. a. l. i. s. u. r. r. e. p. t. i. o. n. e. n. o. n. o. b. s. t. a. n. t. e. t. a. l. i. s. i. m. p. e. t. r. a. t. i. o. r. e. m. a. n. e. a. t. f. i. r. m. a. r. v. a. l. i. d. a. d. i. c. q. d. p. o. s. s. e. t. v. t. i. l. l. a. q. u. a. v. i. s. u. s. f. u. i. t. q. u. i. d. a. m. a. n. n. o. p. r. e. t. e. r. i. t. i. n. d. i. o. c. c. e. s. s. t. Z. a. r. u. f. i. n. a. v. t. m. i. b. i. r. e. l. a. t. u. m. f. u. i. t. Q. u. i. d. a. i. m. p. e. t. r. a. u. e. r. a. t. a. s. u. m. m. o. p. o. n. t. i. f. i. c. e. q. u. a. n. d. a. e. c. c. l. e. s. i. a. m. s. c. i. f. i. c. o. e. a. m. e. s. s. e. p. a. t. r. o. n. a. r. a. n. o. n. f. a. c. t. a. m. e. n. t. i. o. n. e. d. e. i. u. r. e. p. r. e. s. e. n. t. a. n. d. i. c. o. m. p. e. t. e. n. t. i. s. e. n. t. i. o. r. i. d. e. q. u. a. d. a. m. c. a. s. a. t. i. m. p. e. t. r. a. t. i. o. n. e. o. b. t. i. n. e. r. a. s. t. a. t. i. m. d. u. s. i. p. s. e. e. s. s. e. t. r. o. m. e. m. i. s. t. r. Z. a. r. u. s. i. t. i. q. u. e. n. d. a. s. u. i. p. r. o. c. u. r. a. t. o. r. e. a. d. e. r. e. q. u. e. n. d. u. m. d. u. o. p. r. i. m. u. a. d. a. c. c. i. p. i. e. n. d. a. t. e. n. u. r. a. s. e. u. p. o. s. s. e. s. s. i. o. n. e. i. p. s. i. u. s. e. c. c. l. e. s. i. e. S. e. c. u. n. d. u. m. a. d. a. l. l. o. q. u. e. n. d. u. m. i. l. l. u. s. c. u. i. c. o. m. p. e. t. e. b. a. t. i. u. s. p. r. e. s. e. n. t. a. n. d. i. n. a. r. r. a. d. o. c. i. q. u. a. l. i. t. e. r. t. a. l. i. s. i. m. p. e. t. r. a. u. e. r. a. t. t. a. l. e. e. c. c. l. e. s. i. a. m. i. g. n. o. r. a. n. s. e. a. m. e. s. s. e. p. a. t. r. o. n. a. t. a. m. i. d. e. p. o. s. t. c. o. l. l. a. t. i. o. n. e. c. i. f. a. c. t. a. s. c. i. u. i. t. d. e. s. u. o. i. u. r. e. p. a. t. r. o. n. a. t. u. s. r. i. s. s. u. e. b. u. l. l. e. p. a. p. a. l. e. s. e. m. p. l. e. l. o. q. u. a. n. t. u. r. a. d. e. o. q. d. s. i. u. e. e. c. c. l. e. s. i. a. s. i. t. p. a. t. r. o. n. a. t. a. s. i. u. e. n. o. n. i. p. s. e. i. n. t. e. n. d. i. t. q. d. c. o. l. l. a. r. i. o. t. e. n. e. a. t. r. v. a. c. a. t. a. r. a. m. e. n. q. d. m. a. l. e. l. i. b. e. n. t. e. r. v. e. n. i. r. e. t. s. e. c. u. m. a. d. a. l. i. q. u. o. l. i. t. i. g. i. u. m. p. r. e. t. e. r. a. r. o. g. a. b. a. t. i. p. m. q. d. n. i. b. i. l. v. e. l. l. e. r. i. n. o. u. a. r. e. v. i. s. q. u. a. d. a. d. u. e. n. t. i. u. m. s. u. i. q. u. e. s. p. e. r. a. b. a. t. d. e. b. e. r. e. e. s. s. e. i. n. f. r. a. t. e. m. p. u. s. d. e. u. e. u. e. r. t. u. n. c. i. f. i. p. s. e. p. a. t. r. o. n. u. s. n. o. l. l. e. t. c. o. d. e. s. c. e. n. d. e. r. e. v. o. l. u. n. t. a. t. i. i. p. s. i. u. s. c. u. i. f. u. e. r. a. t. f. a. c. t. o. c. o. l. l. a. t. i. o. q. d. i. p. s. e. f. a. c. e. r. e. t. t. o. r. i. o. p. p. o. s. i. t. u. m. q. u. o. d. e. x. n. u. n. c. i. p. s. e. n. o. l. e. b. a. t. r. a. n. g. e. r. e. a. l. i. q. u. i. d. d. e. f. r. u. c. t. i. b. u. s. i. p. s. i. u. s. b. e. n. e. f. i. c. i. i. s. s. e. d. q. d. d. a. b. a. t. l. i. c. e. n. t. i. a. s. i. p. s. i. p. a. t. r. o. n. o. e. o. s. p. e. r. a. c. i. p. i. e. n. d. i. r. m. u. l. t. a. a. l. i. a. s. i. l. i. a. n. i. b. a. a. d. e. o. q. u. o. d. p. a. t. r. o. n. u. s. p. r. o. m. i. s. i. t. e. x. p. e. c. t. a. r. e. a. d. u. e. n. t. i. u. m. d. i. c. t. i. b. e. n. e. f. i. c. i. a. t. i. q. u. i. e. s. t. i. n. d. i. s. t. i. l. i. t. q. d. f. u. e. r. u. n. t. e. s. t. i. p. i. s. p. a. t. r. o. n. i. o. r. m. e. n. t. e. s. e. r. t. i. c. t. e. m. p. u. s. d. a. r. i. i. a. i. u. r. e. l. a. i. c. i. o. a. d. p. r. i. a. t. a. m. d. u. m. i. u. r. t. a. c. v. i. n. i. c. u. m. d. e. i. u. r. e. p. a. t. r. o. i. n. v. j. q. u. i. a. n. e. c. o. m. m. e. s. f. a. c. i. u. n. t. d. i. s. p. o. s. i. t. i. o. n. e. s. i. u. r. i. s. v. i. d. e. n. s. i. l. l. e. p. a. t. r. o. n. u. s. i. l. l. u. m. n. o. n. v. e. n. i. r. e. p. r. e. s. e. n. t. a. t. i. u. m. q. u. e. n. d. a. o. r. d. i. n. a. r. i. o. l. o. c. i. q. u. i. i. n. u. e. l. l. i. t. u. m. e. u. m. d. e. d. i. c. t. o. b. e. n. e. f. i. c. i. o. i. s. t. i. s. f. i. c. s. e. c. u. r. i. o. f. u. i. t. d. u. b. i. r. a. t. u. m. q. u. e. i. s. t. a. r. u. m. d. u. a. r. i. i. c. o. l. l. a. t. i. o. n. u. m. d. e. b. e. r. e. t. p. r. e. u. a. l. t. e. r. i. n. i. l. l. a. p. r. i. m. o. l. o. c. o. f. a. c. t. a. a. s. u. m. m. o. p. o. n. t. i. f. i. c. i. l. i. c. e. t. i. n. e. a. d. e. i. u. r. e. p. a. t. r. o. n. a. t. u. s. l. a. i. c. o. r. u. m. n. o. n. e. s. s. e. t. f. a. c. t. a. m. e. n. t. i. o. n. e. a. n. v. e. r. o. f. e. c. u. n. d. a. f. a. c. t. a. a. b. e. p. i. s. c. o. p. o. l. o. c. i. p. o. s. t. e. l. a. p. s. u. m. t. e. m. p. u. s. c. o. m. p. e. t. e. n. s. p. a. t. r. o. n. o. l. a. i. c. o. a. d. p. r. e. s. e. n. t. a. n. d. u. m. q. u. e. d. e. b. e. r. e. t. v. a. l. e. r. e. s. i. n. o. n. p. e. r. v. i. a. m. p. r. e. s. e. n. t. a. t. i. o. n. i. s. p. r. o. p. t. e. r. e. l. a. p. s. u. m. t. e. m. p. u. s. f. a. l. t. e. r. d. e. b. e. r. e. t. v. a. l. e. r. e. t. a. n. q. d. c. o. l. l. a. t. i. o. o. r. d. i. n. a. r. i. a. p. r. o. u. t. s. o. n. a. b. a. t. i. n. u. e. l. l. i. t. a. r. a. S. u. i. t. i. u. d. i. c. a. t. u. r. p. r. i. m. a. m. c. o. l. l. a. t. i. o. n. e. s. f. a. c. t. a. m. a. p. a. p. a. p. r. e. u. a. l. t. e. r. e. q. u. i. a. i. d. q. u. o. d. d. i. c. i. m. u. s. c. o. l. l. a. t. i. o. n. e. m. e. s. s. e. i. p. s. o. i. u. r. e. n. u. l. l. a. m. q. u. a. n. d. o. e. s. t. f. a. c. t. a. s. i. n. e. p. r. e. s. e. n. t. i. a. t. i. o. n. e. p. a. t. r. o. n. i. v. r. d. c. d. e. c. e. r. n. i. m. u. s. r. v. j. q. v. i. h. a. b. a. b. e. r. l. o. c. u. m. e. t. p. r. o. c. e. d. i. t. p. a. t. r. o. n. o. c. o. n. t. r. a. d. i. c. i. t. e. s. e. c. u. s. a. u. t. e. m. i. p. s. o. c. o. n. s. e. n. t. i. e. n. t. e. e. x. p. r. e. s. s. e. v. e. l. f. a. c. i. t. e. t. t. a. c. i. t. e. i. n. t. e. l. l. i. g. i. t. u. r. c. o. n. s. e. n. s. i. s. s. e. c. u. m. n. o. n. p. r. e. s. e. n. t. e. t. a. l. i. u. m. i. n. f. r. a. t. e. m. p. u. s. i. u. r. i. s. a. d. t. u. n. c. f. i. t. s. u. b. l. a. t. a. p. o. r. e. s. t. a. s. a. g. e. n. d. i. d. e. c. o. n. t. e. m. p. t. u. q. u. e. d. u. r. a. t. d. o. t. e. c. d. i. n. t. r. a. t. p. o. r. t. e. l. a. s. p. r. e. s. e. n. t. a. n. d. i. n. a. m. e. l. a. p. s. o. t. e. m. p. o. r. e. i. u. r. i. s. n. o. n. p. o. r. e. s. t. d. i. c. i. c. o. n. t. e. m. p. t. u. s. : s. e. d. p. o. r. i. u. s. q. u. o. d. i. p. s. e. i. u. p. s. u. i. c. o. t. e. n. t. i. t. i. r. i. t. a. s. i. g. n. a. t. u. r. e. t. v. e. r. t. i. n. u. s. t. r. a. d. i. t. r. j.

Feli. in d. suo tracta. qñ lit. apof. noc. patron. ec. clesia. In vndecima limitatione allegans ita tene...

Cautela p iudice ad obviandū calūnijs peren...

Epiffime litigates volentes differre iudiciū cōparet corā iudice v'

landi iudiciū si vis tali calūnie obviare. Cautela est qñ si illi testes quos pars asserit absentes...

Cautela si dubitas q dilatio q tibi peti...

Cautela pro iudice ad evitandum penam sta...

Verūq; pro statuto locorū cau...

er actio potest certificari iuxta no. in. l. iij. C. de sen...

Secūda cautela est q absoluat pres ab obser...

Cautela vt primus emtor pferatur secūdo qñ...

Qs vēditū vni t postea ipaz...

lis decisio Guido. de Suza. in. l. si. de sacrosan. ec...

dato q postea in ipm per aditione fuerit traslati...

Testates terrarum ducentes...

Iti potestas liberatur si exbet ipm delinquen...

in pinto suo tracta. in verbo carcer. s. an potestas...

Contingat extare statutu di...

Caurela ad liberandum tutorem seu admini...

Quis relinquit tutorem filijs...

U habes qd comunis opinio

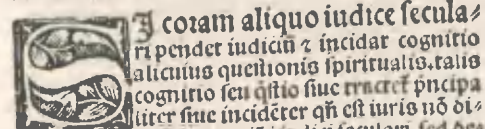
U qualiter in oi materia siue fauora...

Caurela ad instruendum volente pbare comunem...

ca. h. m. n. notabili. de arbi. de qua coi opti. habet...

dictu esse supra de ebi vfu loquedi. ff. si cer. pera. di. cens esse perpetuo meri tenenda in effectu est re. neda q. tale dictu raro alibi inuenies voluas pur moder. r. moderniores fis g. caur? tu q vis pbare i materia statutaria qdcs vltus loquedi v' intelligedi si vis qd talis pbatio habeat relearare vt no pbes qd a decē annis circa fuit r. est eois vltus r. sed p bes qd erat tpe eoduri statuti alofu cibus.

Causa p iudicib' secularis' contra proponentes exceptioes remittendas ad iudicē ecclesiasticum

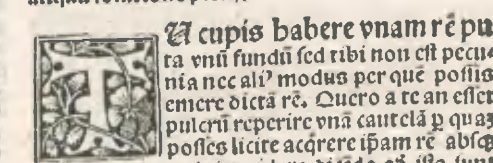

Coram aliquo iudice seculari pendet iudiciu r incidat cognitio alicuius questionis spiritualis. talis cognitio seu qstio siue tractat pncipaliter siue incidet qn est iuris no dico qn est facti no spectat ipi iudici seculari sed debet remitti ad iudicē ecclesiasticum prout tenent Bar. r. Pau. de cast. in l. omni nouaride. C. de sacro san. ecclsi. Bar. r. ali. in l. quones. C. de iudi. Bar. r. oēs vbi precipue Alexan. in l. r. tyria. ff. solut. mari. r. anonisse in. c. cu sit generale. de fo. cope. r. in. ca. tuā. de ordi. cogni. ppretea quotidie euent qd qn aliquis ex ligat oibus vult differre iudiciu ceptus coram iudice seculari pponit aliqua de istis exceptioib' remittendis ad iudicē ecclesiasticū puta qd contra crus vel instrumentū est vsurarius vel qd actor: vel testis est excoicatus r sic de singulis. et b' facit vt isto interim iudex secularis habeat super sedere donec de tali exceptione cognitū fuerit et ad hoc qd si in foro episcopi succubavalcat ad sedem apostolicam appellare. et sic vt sūt man' iudicis laici pendente appellatione sint ligate: quia qn iudex laicus remittit aliqua exceptione cognoscenda per iudicē ecclesiasticū que ad modū pendere cognitione nihil potest innovare similiter non potest qn per ecclesiasticū est lata sententia sed ab ea est appellatū. etiam si in sententia iudex ecclesiasticus reuo casset oēs inhibitiones. vt pulcre cōsuluit f. ede. de se. in consil. p. r. in. incipit. Nicolaus petri et tener do. Antio. in. c. r. nam. in. n. q. de ordi. cog. r. Alexan. in. d. l. in. incipit. in causa et lire vertere infra 2 hōmā. in. in. volumi. Reuoco ergo in dubiū nunquid posset reperiri aliqd remediū per iudicē laicum ad obuiandum istis calumnia. Dic qd duplici cautela poterit vti. prima est quādo proponitur coram se ilia exceptio remittenda ad iudicē ecclesiasticū quod tunc statuat remittitūm parti proponenti infra quem debeat coram se produxisse capitula r omnia que probare intendit in curia ecclesiastica. vt sic videat an talia capitula sint relearatura: aut non. r. si non. non admittat talem exceptionē sed ad vltiora pcedat qd iuridice poterit fieri. ita solenniter fertur consultiōe Salyc. in quodam suo consilio incipit. in questione vertente in castro argente. Et ibi dicentem se ita viditū consultiūm per celeberrimos doctores Jo. Alder. et Joan. de ligna. quā decisiōne refert r cōmendando sequitur Alexan. in. d. l. tyria. in. in. colum. vers. inum tamen nota per pceptuo in practica. ff. solu. mari. et fely. in. d. c. cus sit generale. in. in. colum. vers. quarta declaratio et optima. de foro compe. pro quo bene facit qd pulcre consultiū pet. de ancha. in consil. eccly. in. incipit. r. vltimo ordine dubiozum vers. et hoc pro vero supposito videndū restat. vbi voluit quod iudex secularis non teneatur exequi sententiam iudicis ecclesiastici quando videt eam nullas seu mīquam vnde dixit Jo. andr. in. c. cum in iure perit

de offi. delega. r in. c. de offi. ordi. qd iudex laicus no tenet exequi pceptus iudicis ecclesiastici de cui' iniustitia scit vel suspicā idem dicendū est in casu nostro qd iudex laicus non teneat remittere aliqua exceptionē ad curiā ecclesiasticam qn videt tale exceptionē pducturā esse actū nullum videlz non esse relearaturā ipm pponentē.

Secunda cautela est. qd qn iudex laicus videt qd corā se pponitur exceptio remittēda ad curiā ecclesiasticā si vult opponere illaqueare qn dubitat de aliqua calūnia quod tunc assignet terminū infra que debeat se cū toto pcellu corā iudice ecclesiastico pnterfisse non dico de iuribus suis pbasse qz tale pceptū non teneret nā si pingeret quod pponēs illā exceptionē nō se presentaret corā iudice ecclesiastico infra terminū pfixum. iudex amplius nō tenebit ipsam exceptionē remittere: sed poterit ad vltiora iuridice procedere ita singulariter tradit Bar. in. l. preses. C. de appel. quā decisiōne cito autore sequit finge. r. Jmol. in. l. h. de re iudi. vbi etiam Alex. in. l. colum. qui eaz multum cōmendat sequit Pau. de cast. m. d. l. tyria. in. h. ff. solu. mari. finge. in. l. h. ff. sed si dubitetur ff. de iudi. f. ely. in. d. c. cum sit generale. in. in. colli. vers. r. est cautela qd secularis vbi dicit istud esse perpetuo notandū. r. Alexā. in. d. de die. §. ff. qui satisf. cog. vbi dicit istud esse nota dignū in practica. et ratio potest esse quia morosius non potest al legare pendentiā litis prout not. Barro. in. l. l. e. pulcri ff. de sepul. viol. et in. l. vbi ceptum. ff. de iudi. r. in. l. apuis. vbi etiam Pau. de cast. ff. de dam. in. sec. r. do. Abb. in. c. et teneo. in. h. de rescrip. r. in. c. proposuisti. in. h. colum. post domi. Antio. ibi. de foro compe. vnde dixerunt Bal. r. per. de ancha. ibi in suis reportariis antiquis in. d. de die. §. ff. q. satisf. cogan. quos ibi etiam refert et sequit Alex. quod si remittit ad curiam episcopales super ali quo in cadenti est ibi in mora iudex pime cause potest ad vltiora procedere.

Cautela ad licite acquirendum vnam rē absq' aliqua solutione pteri.

Cupis habere vnam rē puta vnū fundū sed tibi non est pecunia nec alii modus per que possis emere dictā rē. Quero a te an esset pulcri reperire vnā cautelā p quas posses licite acquirere ipam rē absq' aliquo pterio tu in capies ridere dicēdo qd ista sunt ambages dic qd immo est reperire cautelā dūmo do possis et velis eam practicare videlz qd mādes alicui vt velit nomine tuo de sua pecunia emere il lam talem rem et postea te absentes vel aliter ipsam rem non peras. quia isto casu omnes fructus quos ille percipiet iure cuiusdam tacite com pensationis computantur in sortem. r sic claplo aliq' tempore calculabitur qd tot fructus crunt pcepti quot ascendent ad summam ipsius sortis r p consequens consequeris ipsam rem quod nihil tibi constabit. ita solenniter docet Bal. in Rubrica. C. de contraben. em in. xv. questione quem refert et sequitur domi. Jaf. in. l. §. murui datio. in vlti ma colum. vers. xv. fallit. ff. si cer. pera. Dicens qd istud est vnde notandū r cordi tenendum quia hoc modo quis poterit acquirere fundum absq' aliquo pterio.

Cautela ad obuiandū qd debitorē nō valeant imperrare saluū cōductū dilatorū solutionis.

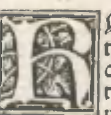

Culta fide cōtime videmus

qd debitorē q' tenent solvere ad tale tempus qn appropinquat ipm rempus solutiōis imperrāt a magistratibus terraz p viā amicorū r p allegationē impoterie vni saluū cōductū qd nō possint per certū tēpus molestari in reb' nec in psona. q casu talis gra scu saluū cōductū valer r tenet vt est casus in. l. quones. r ibi notār oēs. C. de pced. im per. offer. r in. l. vniuersa. C. eo. r. qz mora modici tēporis nō soler magnū damnum afferre. vt dicit rer. in. l. si debitor. ff. de iudi. Tu autē q vis facere aliqd cōtractū r destinare solutionē tibi fiendaz ad certū tēpus si vis obuiare qd aduenire tpe solutionis si pingeret qd debitor tuus imperraret aliqd saluū cōductum vt nō possit molestari nec inquietari in reb' vel in psona qd talis saluū cōductus non tibi noccat. r cautela est qd in celebrā tione cōtractus facias ipm iurare de solvendo ti berali tēpo: q si postea a pncipe seculari vel ab alio magistratu imperravit saluū cōductū. vt. s. r. talis saluū cōductus nō cōprehendet tuū creditū iurati r sic poteris ipm molestare r in rebus r in psona. pncipe ac si ipm saluū cōductus nō impetrasset. ita elegāter cōsulendo tradit Alexā. in suo cōsi. xxviii. in. c. vna peritōe Antonij de Roma. in. h. col. ver. circa scōdam dubitationē. in. in. volu. quem refert et sequit do. Jaf. in. d. l. quones. C. de pced. imper offer. r in. l. fin. C. si cōtra ius vel vti. pub. r que silt refert et sequit f. ely. in. c. cōstitutus ver. statuta iurata. de rescri. et quā opi. silt tenuit Alex. in. cōsi. ce. in. c. p. v. visis his que in thcm arc. in. h. col. ver. dico insup qd saluū cōductus. in. h. volu. r qd saluū cōductus cōcellus alicui quod nō possit molestari nec in rebus nec in persona non extendar ad debitorū iuratum. ista fuit ante ip suz Alex. signāda decisiō Ly. r Sali. in. d. l. ff. C. si contra ius vel vti. pub. quos etiam refert r sequit tur Ant. r d. sc. in sua reper. Rubri. extra de iure iur. in. r. h. privilegio iuramenti. r ratio istius pul cre decisionis q' non solum pncipes singularis verumeriam summus pontifex nunq' intelligitur per aliquem suum actum velle derogare actū iurato vt est casus in. d. c. cōstitutus. r ibi notant omnes. de rescri. vnde dixit gloss. in ceto rex. in. c. cum non debeat. de elec. l. v. quam ibi sequuntur omnes. et quam mirabilem dixit panboz. in. ca. j. in. h. col. de his que sunt a ma. par. capi. quod pa pa faciens constitutionem derogatōriam etiā cū clausula non obstante qd rāmen non intelligitur velle derogare seu tollere constitutiones seu actū iuratum que glo. per scrib. in variis locis multuz celebratur maxime per rō. in. cōsi. cccxv. in. c. p. presens cōsulatio in hoc reincident in vlt. col. ver. h. responderur. r in. cōsi. cccxv. in. c. in casu pro posse consultationis. videtur prima fronte dicē dum in. h. et in. cōsi. cccxv. in. c. in casu propo site consultationis cause celeberrimoz. circa fi. et Alexan. in. cōsi. cxxv. in. c. v. visis et cōsideratis sta turis in vlt. col. ver. cōfirmo. per no. per gloss. in. j. volu. et Alexā. in. cōsi. c. in. c. in. c. cum statutum d' rigit prohibitionem. circa fi. in. in. volu. vnde d' rit Aug. in. l. j. §. q' honozand. ff. quarum re. actio non da. quem refert et sequitur Alexan. in. cōsi. r. v. in. c. v. visis libello producto per procuratorē circa. fi. j. volu. qd papa seu imperator cassans cō suerudines vel statuta nunq' intelligitur velle cas sare consuetudines vel statuta iurata vt tenet idē Alex. in. cōsi. xxxv. in. c. v. visis r oportune disculo

so processu. in. v. col. ver. cōfirmo p no. in. h. volu. bene facit illa cōis opi. que est q' pncipes secula res nō possunt remittere seu dispensare sup iuramento cum iuramentū pttineat ad ecclsiā r ad Romanū pontificē. vt. c. venerabilem. de elec. r. c. nouit. de iudi. de qua cōmuni opi. habet per L. y. et Pau. de ca. in. l. ff. C. si cōtra ius vel vti. pub. et p do. Ant. in. c. cum contingat. ver. tertius casus. de iurciuran. vbi late per Jmol. in. in. mēbro. r p do. Abb. in. v. col. ver. nunc ad predicta applico cū aliis conco. traditis p do. Jaf. in. l. ff. q' satisf. cogan. immo qd est plus cōis opi. est summū pontificē non posse sup iuramēto licito nisi et magna causa dispensare. vt h' per glo. xv. q. vj. auctoritate. r clare p glo. r ibi per oēs maxime per pāboz. in. c. quanto. in. h. col. ver. sed quia hic fuit aditus papa. de iurciura. r per pāboz. in. c. ex multiplici. de deci. et pulcre per Fran. de curte. in. cōsi. lxxv. in. c. p. super premissa relatione. in. v. col. ver. super perist modo videre. et ad hoc accedat qd signatē cōsuluit pau. de ca. in. cōsi. mibi. lxxv. in. c. p. visis et consideratis oibus vbi voluit q' statutu cogēs agnatos litigātes ad cōpromittendū tale statutu non habeat locus nec pcedat vbi actor cōueniret rē vigeo pmissiois iurare. q' reus petendo cōpromissum fieri in cōtra in periuurū nō est ve ro simile statuetes d' hoc casu cogitāte: q' hoc mō aperirent viā periuuris qd non est dicendū iuxta. l. j. C. si aduer. v. c. d. et. c. si vero. c. si si. de iurciur. de qua eleganti decisiōne exclamavit Alex. in. cōsi. rrv. in. c. p. v. visis et oportune disculo processu. in. v. col. ver. per hoc fact. in. h. volu. vbi dixit illo anno ita fuisse iudicari apud parmā. Sīs ergo cautus tu qd in oi contractu tuo celebrādo oppo nas iuramentū solutionis: q' licz postea debitorē tuū imperrabunt saluū cōductū dilatorū solutionis nō talis imperratio in nihilo tibi nocbit.

Cautela vt pime litere puealcant secundis primo presentatis cum citatione subsecuta.

Regula antiqua erat qd impe

trans scōm rescriptū ad litres non fa ciens mentionē de primo talis impetratio tanq' surrepticia ope exceptio nis erat nulla. Et sic attendebat tps dare. nō aut presentationis. vt. c. ceter. de rescrip. et. c. et literis. de offi. de leg. r. c. h. de do. et conti. r c. inter monasteriū. cum si. de re. iudi. r ista regula erat adeo vera qd non solum debebat fieri mērio de primis literis. alias secunde tanq' surrepticie non tenebant: s' etiā opus erat facere mentiones de oi clausula notabili contenta in ipsis pmitis. vt notabiliter dixit do. Antio. in. c. cum dilecta. de rescrip. et in. d. c. ceterum. in vlti. col. co. r. et in. c. ex conquectione. in. in. notabili. de resti. spo. et ibi etiā do. Abb. in. iii. notabili. hinc est qd signanter consultiū Oldra. in. cōsi. cccxv. in. c. p. v. visis. factum tale est dñs noster papa Clemē. v. in. j. col. quod non sufficit fieri mērio de gratia expectātis nisi etiā fiat mērio de clausula anteferri in ea in ferta. T amē bodie si impetrant vnum rescriptū. Aduersarius postea et ipse impetret vnum aliud non facta mentione de meo primo ipsū scōm valer et tenet r pferretur meo duobus concurrentibus. primū si fuit diligentior: me in presentando. Secundum si res non sit integra hoc est q' pue nerit me in iurisdictione in faciendo me citare: vt est casus scōm communem intellectum. in. c. debi tus. de appel. ppretea quotidie euent quod si a

Bartholomei Epolle Veronensis iuris vtri-
usq; doctoris et aduocati consistorialis ad R. in
xpo patre dñm lxxermolaum Barbaz Veronensis fa-
cri pontificij ciuilib; iuris doctorem et ciuitatis
Verone sanctissimum presulem. Libellus de con-
tractibus emtionumz locacionum cum pacto de
retrouendendo simulatis.

sepius huiusmodi contractus celebrari con-
sueverunt si dictus contractus venditionis et lo-
cationis cum pacto de retrouedendo sit licitus. In
qua qd materia multe varie ac diuerse sententie
reperiunt. Quidam dixerunt dictu contractu esse illu-
citu simulatu z vsurariu. qz nonnisi ille q emit z in
cometi locat cu pacto de retrouedendo no bz nec
hñe videt animu emedi. sed solum picipedi fructus
sive redditus pecunie sue certu aureoz videlicet viginti
quinque libras singulis annis. nec etia vedito: ha-
bit vededi sed potius similitudo pignozadi. ex quo sim-
pliciter z absolute vedere noluit sed solum cum
pacto z conditione q sibi locetur cu certa pensio-
ne z cu pacto de retrouedendo. Et pacto emi de re-
trouedendo presumit pignus contractu. vt dicit bar.
per illum text. in l. credito. §. fin. qui incipit. post
diuisione. ff. qui portio. in pigno. habe. z tenet. Bal.
in l. credito. ad fi. C. de pigno. Et ideo illi dicunt
qz iste contractus non modo est illicitus quia cen-
setur simulatus sed etiam vsurarius. nam quans
do venditor alienat z remanet in possessione etia
si constituat se emtoris noie possidere est presum-
tio fraudis. Et quod veditio fuerit simulata nisi
interuenierit traditio corporalis: vt no. bar. in l. post
contractum. in. in. col. in. in. p. in. ff. de dona. z in l. si
cur. §. supuacuum. ff. quibus modis pig. vel bipo.
soluitur. de quo videtur qd dicam in tertio casu
principali. xxv. presumptione. Et si instrumentum
sonet de venditione cu vere contractus voluerit
qz esset pignus: vt ibi. z pbatur. in. c. illozoz. extra
de pignozibus. z in. c. ad nram. extra de emtione
z ved. z p ea que habentur in l. emtione. C. plus
vale. quod agitur qz qd simula. cocepti. Et maxime
hec opinio videtur vera: qz dicit Joann. and. post
holl. in. d. c. ad nostra. in nouella experientia do-
cuit qz vsurarij dimissio contractib; mutui inchoa-
uerit facere huiusmodi contractus videlicet tra-
ctum conditionalem cum pacto de retrouedendo
do rem: z postea ne forma contractus ex vi illius
pacti iudicaret illi vsurarium ceperunt facere bi-
na instrumenta. primum purum emtionis. Scdm
pmillionis de retrouedendo. hodie vero oportet
debitorem pecunia indigentem coferre de vsura-
rio sicut sacrista faciendo sibi purum instrumentu
veditionis: nec vult in eodem instruo vel alio face-
re pactu de retrouedendo. ne propter hoc psu-
matur contractus vsurarius. Sed certe hodie faciunt
duo vel tria instra. primum veditionis pure. Scdm
locacionis luellarie: qz emto: locat rem emtam ve-
dito: i. z erium qnq; scz pactum de retrouedendo.
Alij dicunt qd dictus contractus de retroue-
dendo est licitus de iure ciuili z canonico z etiam
in foro conscientie: sic de iure diuino. qz de iure
ciuili pactum de retrouedendo appositu in co-
tractu non est reprobatum. vt est casus. in. l. h. C.
de pactis inter emtozem et vendit. et ibi not. per
doc. et no. Ang. in. l. ad officium. in. fine. C. coi. di-
ui. Nec de iure canonico. vt probatur in dicto. c. il-
lo vos. de pigno. z. c. ad nostra. de em. z ve. z dicaz in
duodecima presumptione. Nec etia de iure diuino
pacti de retrouedendo videt esse reprobatu. pbat
Z cui. xx. q. c. ubi dicitur. Si attenuatus frater
tuus vendiderit possessionem suam. si voluerit
propinquus eius potest redimere quod ille vendi-
derat. Sinaute no habuerit proximu: z ipe prius
ad redimendum potuerit inuenire: computabuntur
fructus ex eo tpe quo vendidit: z quod reliquum
est reddet emto: sicq; recipiet possessionem sua.
Et hoc maxime verum est quando deceptio siue
lesio non est in ipsa venditione nec in locacione

In hoc p
demio au
croz nñ se
periti on
dit ncdus
iuris vtr
usq; verie
ria elega
tic lingue
larie se mi
nime exp
re demò
strat. qd
bem dici
pdr vir fu
isse pfect
que meri
ro qsq; stu
stiosissim
imitaride
ber.

Optima bonoz possessio
nem maiores nri veronenses
in fundis libellaris esse existi-
mantes facultates suas in eis
semper collocare consueverunt.
Ibi em certissimos redditus
dnis omni tpe nullo cu labore:
nulla cu impesa recedito gred-
dunt. Quod quide z si hominibus imprimis cu il-
lis quibus nulla est agrozum cura conuenit atq;
conducit: sed cu oes iam intellexerint onus graue
nimium emphiteoticum esse: tum ppter bella que
strat. qd dñi nobis fuerunt propter grandines et alias
tempetates que pluribus annis veronenses cotri-
uerunt. pauci nunc admodum reperiuntur qui
se iuri emphiteotico subicere velint. cum sepe nu-
mero plus dnis reddant qz per ceperunt. Et quo
impresentiarium nulli fere noui contractus em-
phiteotici celebrantur. Inoleuit autem in hac ve-
be nra alius similis contrahendi modus venden-
di fundum: ipm qz postea incontinenti ab eodem
perpetuu conducendi cum pacto de retroueden-
do. Et ab his vt pmissi qui neq; vendere neq; con-
ducere cupiunt. sed cogere necessitate hoc colore pe-
cunia mutuam querunt. Unde cum his contrahen-
tes sepius euagelioz pdicatores publice dene-
stantur. ac etiam nonnulli qui bone coficiente apd
oes existimatur aliquem obligare sibi hoc pacto
perhorrescunt. plurimi aut hos contractus inire
no dubitant. Qua ex re illud euenit vt qnq; vbi ab-
stinendum est non abstinant: z vbi no est cauendum
inaniter caueat. Et h apud viros religiosissimos
de hoc publice predicari consueverit nonnunq; tm
minus recte nonnunq; minus pfecte id fieri solet
et si quando q; a viro doctissimo recte a c pfectissi-
me hoc munus absolutu fuerit non tamen ab of-
bus: et pferim viris indoctis intelliguntur. si
ab illis intelliguntur id ex eorum memoria facili-
me delet obliuio. Quobrem hñc libellum de his
contractibus composui: singulos in eo casus qui
euenire consueverunt distinguendo z coniecturas
plurimas ex quibus contractus fictitiu simulata-
tus et vsurarius presumatur: z intelligatur vndi-
q; tactis diligentius colligendo vt omnes percip-
pere possint z a quibus abstinendum sit: quos abf-
q; salutis interitu valeant celebrare. Quem libel-
lum anteq; edere voluerim tibi inscribendu z ad
te mittendum esse putauit: vt sapientia z auctori-
tate tua hac in re mihi iudex eristas. es em ciuita-
tis iure sanctissimus presul. et antilles in omni iu-
re doctissimus. Nec vniq; alteri edendum esse cen-
sui nisi prius per te visus et correctus aut copro-
batus exiterit.

Cuius qdaz veronensis fundu
emit centu aureis. deinde ipm vendi-
tosi locauit iure luelli viginti quinque
libris denario: n veronens. fecitq; eide
veditor: pactu de retrouedendo. Et
quo dubitari cofuevit apd pdicatores religiosos
z catholicos viros z pferim in ciuitate verde vbi

neq; in pacto de retrovendendo. nam de iure ciuili et canonico venditio et locatio iusto pretio facta non est reprobata. et probatur in toto titulo. ff. de ed. v. de loca. et in l. co. et extra de emtio. et ven. et de locato. cum similibus. et pactum de retrovendendo factum dñmodo non sit simulatum et pretium iustum non videtur esse reprobatum ab aliquo iure: etiam si sit conductum cum venditione et locatione eiusdem rei precedentem. ut est casus in l. qui fundum. ff. de contrab. emti. in. mo videtur esse quedam gratia et liberalitas. quod est liberatio a iure iuelli cum tendat dictum pactum ad liberandum venditorem eundem conductorem a iure iuelli. qui de sui natura est perpetuus. ut est casus notatus in c. j. §. ubi ex natura perpetui iuelli. in titulo de aliena. seu. et ibi not. p. doctores in v. s. bus scudoz. Tum ergo dictum pactum non redat ad necem venditoris: sed ad eius gratiam et utilitatem. videtur esse permissum etiam in foro conscientie cum illud idcirco velle sibi fieri emtor: idem ipse locator: si esset venditor et conductor. arg. c. j. dist. j. ubi textus sic dicit. Jus naturale est quod in lege et euangelio continetur: quo quisque subicitur alii facere quod sibi vult fieri: et prohibetur alii inferre quod sibi nolle fieri. Unde christus in euangelio. Omnia quecumque vultis ut vobis faciant homines: et vos eadem facite illis. hec enim est lex et propheta. Et hec opinio videtur etiam fundari et inueniri ex communi opinione et obseruantia ciuilitatis verone. nam quotidie celebrantur verone huiusmodi contractus: et reputantur liciti. ergo videtur quod non possunt dici illiciti et usurarij: ut probatur in l. quis sit fugitiu. §. apud labonem: ubi dicitur quod id facit quod ei publice facere licet arbitrarum. ff. de ed. edic. et ibi Bar. dicit quod illum rex. quod si quis facit aliquem actum vel contractum qui existimetur eodem licitus. Contra rium tñ est in veritate: quod sapit usurariam prauitatem ex hoc non dicitur usurarius. et ibi hoc idem dicitur addendo quod hoc est multum non pro mercatoribus alijs qui quotidie faciunt multos contractus usurarios in veritate et cõter tenetur in illo loco quod non sit usura quod tales non sunt usurarij et non forte peccat nisi essent in ignorantia supina et non curarent nec valent informationem habere. arg. l. nec supina. ff. de iuris et facti ignorantia. et argu. eorum que notat Bar. in l. bonoz. ff. de bono. pos. et in l. penul. ff. de adulterijs. Ad quod videatur quod dicitur in quinto casu principali versus. nisi dicamus quod consuetudo. nec textus in dicto. c. ad nostram. extra de emtione et venditione. ubi ponitur pactum de retrovendendo quando contra dicitur videtur: quia ibi non videtur reprobari contractus: ex corpore esset appositum pactum de retrovendendo quando docuit: sed quia ipse emtor fuit in dolo. quia venditor ibi volebat recipere pecuniam mutuo et non vendere: ut patet ibi in principio: dum dicitur. Quia. B. laicus ab. m. mutuo recipere voluisset: et emtor: ne videtur usurarius: et sic ne possit postea condempnari tanquam usurarius voluerit quod dicitur. b. venderet sibi domos et oliuas. et sic cum in veritate fieret mutuum voluit quod instrumentum haberet de venditione: et sic propter dolum emtoris eiusdem locatois reprobatur ibi contractus. et non propter pactum de retrovendendo. ut probatur in re p. ubi. igitur fraus et dolum cuius patrocinari non debet et c. de quo tñ est aliter dicendum: ut dicitur plene in quinto casu principali. Et licet ex pacto de retrovendendo rem ipsa res intelligatur obligata: ut dixi supra non tamen propter hoc presumitur contractus simulatus ut statim dicam. nec etiam obitare videtur quod dixi in bar. contra

ctus presumatur simulatus quod venditor: remanet in possessione: quod illud non procedit quod venditor: respondet emtori de fructibus. hoc est facit cessare presumptionem fraudis. arg. l. i. l. i. b. u. s. C. de ag. et cen. l. i. j. ut dicit Bar. in. d. l. post contractum in principio terrie coline. ff. de donatione. et in. d. l. sicut §. superuacuum. ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluit. Item non procedit quo ad ipsum venditorem dicitur contractum fuisse simulatum. quia non sufficit ut ex hoc solo possit venire, contra factus suus. C. de ser. pig. da. ma. l. si creditoribus. Sed quo ad tertium creditorem dicentem contractum fuisse simulatum: ut sit contractus non preiudicat. bene procederet secundum Bar. in dicta. l. post contractum in tertia presumptione in fine. in d. c. §. superuacuum cum in fine. et sequitur Bal. in. l. emtionem. in fine. vers. qualiter probetur. C. plus vale. quod agi. et Franciscus zabarella in. c. illo vos. in secundo notabili. extra de pig. d. h. v. c. aliter dixerunt prout ex infra dicendis apparebit. que breuiter causa hic omittuntur.

So Bartholomeus Lepola Aeronch. iur. vtriusque doctor: minimus et aduocatus consistorialis sic nunc dicere distinguendo ser casus principales salua tñ meliori deliberatione cuiuslibet alterius et maxime theologici et sancte mat. ecclesie cuius opinionis et decisionis semper adhero et nunc me subdico. Quod contractus dicitur locationis et pacti de retrovendendo fuit celebratus ex intervallo post contractum venditionis et nihil fuit actus expressus vel tacite ipsius venditionis repositio: nec autem dicitur contrabentes de celebrando dicto contractu locationis et pacti de retrovendendo. Quandoque fuit actum inter contrabentes expresse vel tacite tpe venditionis vel ante de locando dicta rem vendita eadem venditori cum pacto de retrovendendo vel tpe dicit venditionis fuit celebratus contractus locationis et pacti de retrovendendo et in dicto contractu venditionis et locationis et pacti de retrovendendo non interuenit vere sicre vel presumptiue fraus dolus simulatio vel aliqua lesio seu deceptio in venditione vel pacto de retrovendendo do nec in aliquo alio. Quando in dicto contractu interuenit fraus vel dolus vel simulatio vere vel vel sicre vel presumptiue et est deceptio siue lesio in venditione locatione et in pacto de retrovendendo. Quando in dicto contractu interuenit fraus dolus vel simulatio ex parte vtriusque contrabentis vel vnius tñ. sed nulla interuenit lesio in venditione et pacto de retrovendendo in aliquos et aliosque ex ipsis. Quod non interuenit dolus fraus simulatio nec aliqua lesio in pacto venditionis. sed in alijs vel adfunt alie presumptiones doli fraudis vel simulationis.

In primo casu quod contractus locationis et pacti de retrovendendo fuit celebratus ex intervallo post contractum venditionis et nihil fuit actus expressus vel tacite ipsius venditionis repositio: nec autem dicitur contrabentes de dicto contractu locationis et pacti de retrovendendo et sine dubio hoc casu contractus locationis et pacti de retrovendendo est licitus nec potest dici sit simulatus vel usurarius quod nihil interuenit propter quod iudicari possit quod dictus contractus locationis et pacti de retrovendendo

do fuerit illicitus simulatus vel usurarius immo licitus et quod potius continet meritam gratiam et liberalitatem ex parte locatoris propter dictum pactum de retrovendendo. Idem est dicendum multo magis si habeo fundum quem emi vel alterer acquisiui a tyrio et postea ipsum locavi sempronio et feci pactum de retrovendendo. Nam hoc casu nulli dubium est quod est licitus quod non reperit hoc prohiberi in iure ciuili aut canonico aut theologico potius dici potest quod fiat gratia ipsi conductori pro ipso locatore pro pactum de vendendo. maxime cum non possit dici quod fuerit pignus vel contractus simulatus ex quo res locata non fuit ipsius conductoris sed ipsius locatoris tñ et iustum pretium locatoris et pacti de vendendo interuenit. Si autem fuisset actus de retrovendendo tpe venditionis expresse vel tacite vel presumptiue quod quod sit dicitur in sequenti casu principali tunc quid iuris sit dicere ut ibi dicitur. Et in tertio casu principali in. r. presumptione. Sed si interuenit ser pretium iustum respectu locationis vel pacti de retrovendendo vel venditionis tñ vel in oib. predictis quod quod sit dicitur in tertio casu principali in secunda tertia et quarta presumptione et tunc est pretium fuit iustum respectu vnius contractus tñ et sine dubio non erit nec esse poterit contractus usurarius sed si fuisset lesio in tribus predictis contractibus vel duobus ex eis et idem etiam est dicendum. Et qua veritate percipio fructus vel redditus rei mee locare nec aliquid pignus vere vel presumptiue vel sicre interuenit et hoc si emtor habuit alim emendi et venditor vendendi. quod quod sit dicitur in prima presumptione in pñci. quod in incertis locis est edicere. l. contrarius. §. quod ira. ff. de obli. obli. abs secus. Ad quod addere quod dicitur in quarto casu principali: poterit tñ dici dictus contractus illicitus. Quod si fuit iniustum pretium in venditione et pacto de retrovendendo ultra vel contra dimidia iusti pretii tunc in eo quo plus iusto eodiprio res erit emta locata vel promissa de vendendo tenebit ledens supplere iustum pretium vel restituere illud plus quod percipit de fructu vel venditione seu retrovendendo et tenebit etiam reddere vere factum futurum et pretium venditionis seu retrovendendo ad iustum pretium in foro conscientie vel rescindere dictum contractum in electio ipsius ledentis etiam de iure ciuili quod videtur esse deceptio ultra vel contra dimidia iusti pretii per. l. si. cum ibi no. C. de rescind. ve. Et etiam de iure canonico ut est casus in. c. cum dilecti. ibi quod vere in arbitrio emtoris est in. c. pe. casus causa ibi super pleatur extra de emti. et ve. quod quid procedit etiam si esset lesio in simplici locatōe tñ sine fuerit locatio ad tempus siue licentia in perpetuum quod beneficii dicitur legis scōe. C. de rescind. ve. non solū habet locū in venditione seu emtionem: sed etiam in locatione et condicione simplici ut probatur in. l. si in pñcio §. queadmodum. ff. locati. et in. l. §. i. si quis in fraude ff. si quod in fraude patroni. et ita tenet glo. in. l. si olei. C. loca. et gl. in. l. venditōe. §. j. in. l. si in mo. ff. de bo. aucto. iudi. pos. et glo. in. l. si ea pacti de. C. de usuris et spe. in. ti. de em. et vendi. §. ergo nunc dicitur restat de rescin. ven. ver. sed nunquid predicta let. Et ita tenet Syn. in. l. leg. in pñci. C. locati. et in. d. c. queadmodum bal. in. c. cum causam el. h. ad fine extra de testi. Et ang. in. l. maioris. C. cōtia vtriusque iudi. et Ant. de bu. in. c. casus dilecti de em. et ven. et ita tenent do. in. d. l. h. C. de rescin. ve. Itē habet locū beneficii. d. l. h. etiam in locatōe perpetua licentia seu emphyteotica ut probatur in. d. c. ad nostram. extra de reb. eccle. non alie. arguendo ibi de fundo ad emphyteosim. Et ita tenet Spec. in. ti. de locato. §. nunc aliqua. versic. nonagesimo et Bal. in. d. l. h. versic. est omnibus de contractu emtionis

Et iud. de ro. in. l. si quod est aliter in. viij. colum. in pñ. ff. de verb. ob. Et Jo. de Imol. in. c. cum causa. circa finem extra de em. et locat. et do. Bartholo. sa lice. idē tenet in quondā suo cōsilio quod incipit. Super pñcio quo querit an exētia h. mouet in pñis per gl. excepto. C. loca. in ver. fructus. que dicit quod idē indicat de actu simulato locatōis quod de ipsa locatōe et p. glo. in. l. si. in. d. l. si olei quod vult quod bene sit. d. l. h. habeat locū etiam pñctum innotato et idē ser. quod h. locū in emphyteotico seu iuello. d. l. h. tenet Ant. de bur. in. d. c. cum dilecti de em. et ven. Si habeatur respectus ad valore iuris emphyteotici et sic attendatur deceptio inspecto valore cōiuris emphyteotici de quo dicam in tertia presumptione. et ita intelligantur predicti doctores. Secus si haberetur respectus et attenderet deceptio ad verum valore rei de quo dicam plene in. r. presumptione versic. verum quod dictum est: Nam tunc non haberet locum beneficium. d. l. h. C. de rescin. vendi. Et illo modo potest saluari Spec. qui contractum videtur dixisse in ritu. de em. et vendi. §. nisi restat. versic. quid de concessione in emphyteosim ubi dicit quod. d. l. non habet locum in dicto contractu emphyteotico. et istud tenet quod dixi in do. Ant. Sed si non esset lesio circa vel ultra dimidia iusti pretii sed in minori quantitate tunc quid iuris sit dicere ut dicam in proxima distinctione et plene in. r. presumptione terti casus principali. Et est maxima differentia an contractus sit pignoratitius simulatus siue usurarius an illicitus quod quod do est usurarius pignoratitius vel simulatus quicquid percipitur de fructu redditu vel fructibus debet in forem id est in debito principali computari ut probatur in. c. illo vos. extra de pigno. et in. c. ad nostram de em. et ven. et in ritu. extra de usuris et maxime in. c. j. et h. et c. edicere. et c. cum contra. extra de pig. et in. l. j. et h. C. de pig. ac. cum similibus et no. glo. in. c. et l. h. in verbo forte amplius extra de iureiur. In tantum quod extenuat debitus foris per solutionem fructus vel redditus vel perceptionem fructuum ipso iure ut est casus in. l. j. C. de distra. pign. et hoc tenet glo. in dicto. c. et l. h. in verb. forte et amplius de iureiuran. Sed quando contractus est solummodo illicitus et non usurarius vel pignoratitius aut simulatus tunc illud tantum quod recipitur ultra iustum pretium est restituendum ex contractu reducendus vel rescindendus ut dicitur in. l. cum ibi not. glo. si. in versic. de ceptione. circa pñ. in. c. cum dilecti. de em. et ven. et in. c. per tuas. in verbo intererit enim. extra de donatio. Et ita hoc autem sic concludas Aliquando contractus est simulatus siue usurarius Aliquando est tantummodo illicitus id est iure non probatus. nam huiusmodi simulatio est a iure improbata in notariis in toto titulo. C. plus vale. quod agitur. et in dicto. c. ad nostram. in dicto. c. illo vos et consimilibus. item usura est illicita seu reprobata vtriusque testamenti pagina ut est text. in. c. quia in omnibus. et. super eo. extra de usuris et etiam de iure ciuili hodie quia leges non designantur sacros canones imitari ut est text. in autent. de ecclesiasticis. et ibi glo. colla. j. et notat glo. in. l. cum allegas. et in autent. ad hoc. C. de usuris. Et in. l. j. C. de summa trinitate. et ibi p. doctores: et hoc casu quando contractus est simulatus vel usurarius potest rescindi vel annullari cum distinctione quam posui. in quarto casu principali ad finem et fructus percepti computari debent in forem ut supra dixi. Si vero contractus est tantummodo illicitus et non simulatus vel usurarius

no. d. h. c. conclusionē

De simulatio ne contrac.

qd est qd contrahentes habuerit animu vere z sim pliciter contrahendi sed deceptio sine lesio interue...

Secundo casu principali quando fuit actum inter contrahentes expresse vel tacite...

bar contractus: sed propter fraudem z dolu emi tois: vt dixi supra circa princip. quod est intellige...

De simulatione contract.

ff. de verbor oblig. Ex tra vidi alio consuetum per plures doctores in materia nra simulationis...

tertio casu principali quando in dicto contractu fraud vel dol' vel simulatio vere vel fice vel tacite...

possit simulatio contractus: sentit gloss in au. de fide instr. s. si vero aliquid. et v. tenet l. y. in l. optimam...

Sequitur prima presumtio.

Prima presuntio est quando lex presumit qd contrahentes no habuerit aliquid...

Qd dicitur factu iudicium

De simulatione contrac.

Sunt de mōte lau. in de. et grandis. de. et cum sequitur ibi m. q. 3. ceterum do. francis. zabarel. Et idem tenet Zudo. pontanus in suo singulari qd incipit. Quid an pacta de retrovendendo ubi dicit qd vbi cum contractum factum cum pacto de retrovendendo precessit tractatus mutui semper presumitur usurarius. Et ideo debet nullus de clari fructus restitui. Legat dicit singulari Quid sit. relatum p. Bald. in d. l. emptione. et dicit quod ita etiam consuevit. Et idem tenet etiam Joann. de imo. in d. c. ad nostrā. qui subdit qd hoc ideo presu mitur quia originalis causa fuit mutui petiti. Idē qd pbarctur quod debitor querebat pecunia acci pere mutuo super tali possessione et postea reperitur ipsius fecisse venditione de illa possessione qua querebat. Nam tunc presumitur color querebat de contractu ad contrarium sicut et alibi de persona ad personam. ut ff. ad velicia. l. mulier. §. si cum eiser. Ita dicit do. pan. de. call. in cōstit. c. xxviii. in prin. c. et alleg. no. per tholien. in. cad. nostram. Item nō presumitur animus vendendi et emendi quā do fuit actum inter partes a prin. qd dicitur emto: cogere vel obligatus esse ad locandum ipō sam rem venditam ipsi venditori cum pacto de retrovendendo et quod aliter dicitur venditor non esset venditor: vel qd in instrumēto venditionis dicitur cum pacto de retrovendendo siue ipse venditor: nō esset venditor: hoc tñ verba nūq̄ tu apponas instrumēto venditionis qd declarat instrumētum esse simularum unde si rigore dicitur pacti etiam in cōtinēti post ipsam venditionem vel eadem hora vel die fuerit facta dicta locatio dicitur venditori re dicitur ipsum venditorē ad pacto de retrovendendo in cōdes instrumēto locationis cōtento vel etiam in alto instrumēto fuisse appositū pactum de retrovendendo presumetur qd venditor: nō habuisset animū vendendi. facit ad hoc qd dixi in pcedenti casu p̄ncipi ali circa finē: hęc tñ presumtio tollitur si cōtra re possit esse de cōtrario videlicet qd venditor: habuit animū vendēdi et emto: emēdi maxime per cōfessionē partis: qd presumio non cadit sup certo sed sup incerto tñ. ut p. glo. in l. unica. §. accedat. in verbo p̄sumat. C. de rei vro. act. et in l. siue possideris. C. de pba. et sic in certis nō certis locis est cōdicere. l. cōtinuus. §. cū ita. ff. de ver. ob. l. pedi culis. §. argēto. ff. de auro et argē. l. e. in l. ille aut ille. §. cū in verbis. ff. de leg. iij. cū s. Et qd dicta p̄sumtio nō iuris et de iuris et de iure sed iuris tñ. ut not. do. Laure. de rodulphis in suo tracta. de vsu. quē scripsit sup. c. cōsuluit extra de vsu. in. l. r. q. et s. esset p̄sumtio iuris et de iure ita qd non possit admitti p̄batio in cōtrariū p. c. is qd fide. cū ibi no. de sp̄salibus. et p. no. in aut. sed tā necesse. C. de do na. ante nu. et in corp̄ vñ sumit. Et vt videt senten re Joan. calde. de bononia in quadam sua dispu tatione seu questione q̄ incipit. Usurarius qd non gēno: qd contra p̄sumtionem iuris a iure intro ductam semper admittit p̄batio in cōtrariū nō si ius statuat. qd non admittit vt est glo. nota. l. iij. d. c. fraternitate. in glo. ff. Et est glo. quinquagesima. di. ferrum. in glo. ff. ad fi. Et no. p. doc. in. c. is qd fide. Sed in hoc nō reperit qd ius statuat cōtrariū qd nihilominus cōtra dictā p̄sumtio nem iuris et de iure admittit p̄sumtio in cōtrariū per cōfessionē partis vt no. glo. in aut. de equal. do. §. illud quoq. col. vñ. et est glo. in cōtra ctibus. in prin. in vbo nullo mō. C. de nō nu. pca. Et no. Ang. et do. pau. de ca. in l. inter stipulātem §. si libitū in si. prime col. ff. de ver. obli. et not. per doc. in d. aut. sed iam necesse. et in d. c. is qui fides.

ira tenet glo. in. c. ad nostrā. in verbo pater. de em. et vendi. et ibi Anro. de bu. qui dicit quod si con stat qd sit venditor: sic venditor: habuerit animum vendendi tenebit talis cōtractus et emto: lucrabi tur fructus et hoc tenet Jo. de Jmol. sequēdo do. Anro. in d. c. ad nostrā. in ver. in cadē glo. in fin. et illud est verissimū quod bene no. in practica vt cau re p̄cures qd saltē venditor: profiteat qd habuerit animū vendēdi maxime respondēdo postionē bus emto: si hoc verum est: qd per talem cōfessi sionem vel aliam sufficientem probationē appa rebit et iudicabit qd dicitur cōtractus nō fuit ole no simularis nec p̄gnitratius nec usurarius s̄ verus qd singulariter not. et tene menti vt scias defendere emto: et. Et eadem ratione p̄r dicit cō tra qd instrumentum loquitur de vera venditio ne et in veritate fuit simulata. Nam cautela est pro venditor: vt caret probare si potest quod ipse nō habuerit animum vendēdi nec emto: emēdi. C. nā si probabit vel cōfiteant partes qd nō tunc habuerit animum vere cōtrahēdi videlicet emto: emēdi nec venditor: vendēdi tūc in dicitur p̄r qd ille cōtractus sit simulatus vel usurarius nō solus in foro cōfiteri sed etiam in foro canonico et iudi ciali. qd cōfiteat de: expresse de simulatōe saltē re ip se. facit ad hoc. l. i. per rorū. C. plus valere quod agi. vt dixi plenius in. iij. casu p̄ncipali vbi est vō dedū. Sed si p̄batio vel cōfessio fieret solūm qd vnus tñ contra bentiū habuerit animū vere ven dendū: sed emto: habuit animum vē emēdi vel econtra. tunc quid iuris sit. dic vt dicam in dicto. iij. casu p̄ncipali vbi hoc prolixius examinat.

Secunda presumtio est quādo interuenit lesio in venditōe prima: qd res vendita valebat certū et fuit vendita plus vel minus ppe dimidia iusti p̄tri qd qd sit dic vt habet p. glo. et doc. in l. ij. C. de rescid. vendi. et in c. cū cas. extra de emto. et ven. et in c. cū causam el. n. extra de resci. et l. ex sola paruitate p̄tri nō p̄sumat dolus sufficientis ad rescindendū cōtractus vt est casus in l. dolus. et in l. ad rescin. C. de rescin. vendi. et sic nō p̄sumit cō tractus simulatus. vt no. Ang. in l. in repositis in fi. C. de transac. tñ hoc cōmūtum cū alijs indu cit p̄sumtionē doli vt est glo. no. in. d. l. dolus. in verbo p̄tri. que allegat. l. cum bi. §. modus. ff. de transac. vbi hoc optime p̄bat. si enim esset lesio in paruitate p̄tri non contingere dimidiā iusti p̄rij tunc de iure ciuili esset licitum. nec nulla mala p̄sumtio induceretur per hoc cōtra ipsum em torem nec deberet suppleri iustū p̄riū. qd licitū est cōtrahētibz se in p̄rio decipere. vt. l. in cause. §. p. ff. de mino. vbi text. sic dicit in p̄rio emtionis et venditionis naturaliter licere cōtrahētibz se circumferere. et est textus notabilis in l. item si in p̄rio. §. quemadmodum. ff. loca. vbi sic dicitur ad literam quemadmodum in emendo veni dendo naturaliter concessum est quod plus sit mi noris emere. et quod minoris sit plus vendere ce niticem sese circūscribere in locationibz et cōdu ctionibus quoq. iuris est. C. tē esse licitū de iure canonico. vt no. glo. ff. in verbo deceptioe in. c. cum dilecti. extra de emtionē et vendi. et glo. ff. in. c. cum causa m. el. n. extra de res. glo. in ver bo inuenit in. c. p. tuas. extra de dona. et glo. in. c. in ciuitate: extra de vsu. Et ibi hoc tenet do. Anro. de bu. et habetur per Bald. in d. l. in cause. §. pen. ff. de mino. Et per Albe. de rosare in l. ij. C. de res.

no. cōfici

De simulatione contrac.

S. o. lviij.

ret ideo notandi p̄r dicit et paruitate p̄tri tamē que nō cōtingat dimidiā iusti p̄tri qd sit aliqua p̄sumtio doli frau dis vel simulationis nec etiā p̄r agi cū effectu ad rescindendū cōtractū vel ad supplendū iustū p̄tri etiā si emens scietē emerit rem pro minorē p̄rio et venditor: nō p̄t ea esse maioris p̄tri. vt est glo. in. d. l. itē si in p̄rio. §. quemadmodum in glo. ff. locati. ac etiam si concurrat cum dicto pacto de retrovendendo quia pactum de retrovendendo non contingente vel maior ritate p̄tri maxime non contingente dimidiā iusti p̄tri non facit p̄sumere contractum esse simulatum vel usurarium nisi alie sint coniectur rē: qd non reperit textus qd hoc dicitur qd et sola paruitate p̄tri in vno tñ contractu inuenitē te cū pacto de retrovendendo p̄sumat contractus simulatus vel usurarius nec etiā hoc dicit. cad no lra de em. et vendi. qd ibi fuit actū qd post certum tēpus possit retroemere et nō ante. et quo induci tur vna alia mala p̄sumtio cōtra ipsum p̄mū emto: emēdi vt dicit. j. in prima p̄sumtionē que nō subest qd est pactū qd qd emens possit retroemere vel vsq. ad certum tempus vt probat in l. ij. C. d. pa. c. inter em. et ven. ibi p̄triū qd qd vel infra cer ta tpa obrulissent. Nec obli. glo. i. cōcunctis ex tra de vsuris: qd ibi verbiū p̄rio abundat vt dicit in. v. casu p̄ncipali vbi videns. Nisi dolus dedisset causam contractū: qd dolus inductus fuisset. Nam contractus venditionis cum sit bonæ fidei vt in l. de actio. §. actionum. et not. in. c. cū venera bilis. extra de exceptio. et quo dolus dedisset sibi causam ipso iure contractus non teneret. vt est rex. in l. elegantē in prin. ff. de dolo. et ar. r. q. q. quibz quis eps. in fi. et extra de rerum permu. c. cum vni uersorum et not. glo. ff. in prin. in. c. cū dilecti de emto. et vendi. vel nisi dolus incidere in contra ctum: qd venditor: erat sed p. doli emto: fuit inductus ad minus vendendum: Nam tunc licet contractus teneret et nō possit rescindi tamen pos set agi ad supplementū residui iusti p̄tri vt est ca sus in l. iustianus. §. si venditor. et. §. per cōtrariū. ff. de actio. emti. et no. glo. ff. in. d. §. quemadmodum. ff. lo. et glo. in verbo licere. ff. in. d. l. in cause. §. pe. ff. de mino. et glo. ff. in. d. in verbo de ceptione. in. d. c. cum dilecti. de em. et ven. et in glo. in l. cōtractus. C. et quibus cau. maio. vel nisi taxati vel limita ti esset p̄rium a lege vel a statuto quo casu nō liceret de iure ciuili vel canonico aliquid vltra ac ciperet: quia lex vel statutū seruari debet quous etiā esset lex dura. vt l. prosperit. ff. qui ra quibz cū simi libus. nec etiam liceret in foro cōfiteri. qd vbi cō p̄ter vel canō p̄ouider super certo disponēdo s̄ aliqua ratione obrinet in foro iudiciali rationabi liter obrinet in foro cōfiteri fm beati Thomā vt refert et tenet Glozian? in l. ex parte beres. §. ser uo liberra. ff. fami. et c. et no. Bald. in aut. ingressi in. ij. col. C. de sac. otan. ecclē. et Jo. de anania in. c. j. circa fine extra de testa. ac etiam qd faciens cōtra conscientia p̄cepti vel prohibitoris peccat mor taliter vt est glo. xviii. q. in. c. omnes. §. ex big. in glo. j. vel nisi venditor: vel emto: lesus esset minor vel ecclesia. quia tunc etiam re ipsa sine aliquo do lo p̄ncipali vel incidenti alterius cōtrahentis esset lesus indistincte possit restitui etiam pro le ui dāno et non pro modico. vt. l. scio. ff. de in integ. resci. et ita not. glo. in verbo licere. in. d. l. in cause. §. pen. ff. de mino. vel etiam nisi emto: decipiens esset clericus vel pelatus siue ecclesiasti. licet de ceptus nō esset minor. quia ecclesia nemini debet parare laqueū. xviii. q. j. de iudicis. et ita not. Anro.

de bu. in. c. cōtrahētibz. in prima col. extra de his que fiunt a p̄cla. sine consensu capituli. et in. c. in ciuitate. extra de vsuris qui allegat ad hoc glo. in verbo plus. r. q. ij. hoc ius porrectum. et in. c. tuas extra de penis. et not. Bald. in aut. ad hoc in pe. nul. colum. circa p̄ncipium versū. in super quere tur. de vsuris. et vide Archid. xv. q. j. Si cupis esse et ita etiam tenet beatus Bernardinus in suo li bello de contractibus et vsuris in. xxi. articulo. ff. c. qui dicit. Si in venditione plus offeratur qd res va leat ecclesia recipere non debet sed tantum iustū p̄rium. et allegat predictam glossam. i. c. hoc ius porrectū. et Archidiacon? ibi et Bald. in d. l. in cau sc. §. penul. de mino. et quia ecclesia in suis cōtra ctibus non debet fraudem aliquam adhibere. vt in. c. per tuas. extra de dona. et pro hoc allego rex. in. c. j. §. i. in ri. de aliena. se. in vsu? fendo. vbi p̄u l. c. re. sic dicit ecclesia cultrix iustitie et auctrix non patitur aliquid contra iustitiam in se ferre vel mouere. p̄uarius vero obuiat sepe iusticie qd bene nota. quia et p̄clari qui sepiusime cōtrariū faciunt sub p̄teritu qd semp melior cōditio eccle sie fieri debeat. De iure aut diuino et sic in foro cō scientie credo qd nō sit licitum. cōtrahētibz se decipere etiā circa dimidiā iusti p̄tri: et etiā in ca su vbi nō daretur restitutio et cōtrahēntes essent laici per id qd habet in. l. et in euāgelio quo quisq. iuber alij facere qd sibi vult fieri et prohibet ali in ferre quod sibi nō vult fieri vt est rex. in. d. c. huma niū genus. vt dixi. §. circa p̄ncipium. Sed certus est qd vnusquisq. vult qd sibi venderetur iusto equo et cōi p̄rio et nullus vult in p̄rio decipi etias circa dimidiā iusti p̄tri. qd nemo p̄sumit iacta re suū. l. cū de indebito. in p̄ncipio. ff. de proba. cū similibz. Ergo vnusquisq. debet velle vendere iusto et cōi p̄rio et neminem decipere et maxime cum mendacijs et perurijs vt dicit beatus Engu stinus et habetur. lxxv. dist. c. quoniam. et l. asodo rus vt habet ca. dist. c. quid est aliud vbi scribitur in hoc verba. Negotiatōes ergo illi abolabiles erunt qui in iustitiam dei minime considerā tes per immoderatis pecunie arbitrium polluit mentes suas perurijs ornato magis p̄ p̄rio tales dicit dominus de templo dicens nolite fa cere domum patris mei domum negotiationis. Et ad hoc vide glo. notabilem in l. semper in cōuentionibus. ff. de re. iur. que dicit quod licet lex dicat qd sit licitum cōtrahētibz se decipe nō tamen conuenit bono viro sed in foro conscientie quilibet debet esse bonus vir ergo et. et ita tenet Bald. per illam glo. quam dicit esse singularem in c. cum causam. el. ij. in fin. extra de resci. et ita tenet Anro. de bu. licet nihil alleget in. c. in ciuitate. ver. venio ad glo. extra de vsuris de quo vide etias per eundem in. c. quia plerq. in fi. ante p̄c. col. ver. qno rus casus. extra de immuni. ecclē. et ibi per do cto. et dixi supra in fine primi casus p̄ncipalis. Sed que potest esse ratio quod in foro ciuili vel ca nonico licitum est cōtrahētibz se decipere in p̄rio et sic licitum est carius vendere et vili? eme re vsq. ad dimidiā iusti p̄tri excludit: et non sic in foro conscientie. Respondēdo secundū beatus Thomam secunda secunde. q. lxxvii. articulo p̄mo. versū. ad p̄mum ergo dicendum quod lex humana populo datur iniquo sunt multi a virtu te deficientes nō autem datur solis virtuosos. Et ideo lex humana non potest prohibere quicquid est contra virtutē. sed eis sufficit vt prohibeat ea q. destrunt humanam cōmūtionē. alia vt o ba beat quasi licita non quia ea approbet sed quia

v iij

nō punir. Sic ergo habet quasi licitū penā non in ducens si abiq̄ fraude venditorē suū supuendat aut emto: illius emat nisi sit nimius excessus. q̄ tunc lex humana cogit ad restituendū pura si aliq̄ quis sit deceptus ultra vel citra dimidiā iusti p̄ij Sed lex diuina que non solū datur populo sed oibus virtuosis nihil impunitū relinquit q̄ sit virtus corruat. Unde fm̄ diuina lege illicitū reputatur si in emitione et venditione nō sit equalitas iustitie obseruata et tunc ille q̄ plus habet recōpēsa re et qui damnificatus est si sit notabile damnum: quod ideo dico q̄ iustū p̄ctū q̄ nō est p̄ctua liter determinatū sed magis i quadā estimatiōe consistit ita q̄ modica additio vel diminutio nō videt̄ tollere equalitatē iustitie. et hoc videtur seq̄ et tenet b̄ns bernardinus in dicto libello de dō: tractib⁹ et vsuris in sermone. xxxv. ar. j. c. n. et ad b̄ v̄trū addē que dicit̄. j. in ver. v̄trū q̄ dicit̄ est ibi et si nō possit p̄ctū dicit̄. Sed dubius est circa p̄dicta quid si ista duo cōcurrant. p̄ctū. l. quod vnus cōtrahens nō decipit alii. Q̄ quilibet sciebatur et intelligebatur valōre rei vendite scdm̄ q̄ nullus eorū erat in necessitate cōtrahendi p̄pter aliquam magnā egestatē seu quācūq̄ aliam magnā necessitatē. et videlicet vnus res fuit vendita vel insolutū data vel aliter alienata plus vel minus iusto p̄ctio. an hoc sit licitū in foro conscientie videt̄ q̄ non per. d. c. humanū genus. j. d. l. sed vt̄ mibi reclarū est beatus bernardinus dicebat q̄ sic. et q̄ p̄ do ex coniunctione dicit̄ regulari p̄mo. l. p̄ regulam. l. nemo videtur. ff. de reg. iur. in p̄. c. barta. vbi sic dicit̄ rext. Nemo videtur fraudare eos qui sciunt consentiunt ad hoc. l. c. i. donatiōnis. C. de transac. vbi dicit̄ q̄ dolus nō infert̄. et c. scienti. de reg. iur. in. vj. vbi dicit̄ scienti et consentienti nō fit iniuria neq̄ dolus. vt̄ probat̄ in. l. j. in fin. ff. de act. em. et. l. j. intelligatur. et. l. q̄. p̄ch. et fin. ff. de edil. edic. et in. l. domum. ff. de contrahen. em. et hoc tenet glo. in. l. venditor. C. de rescin. vend. que dicit̄ quod vbi est consensus cum conscientia vbi cessat dolus. et vide q̄ dicit̄ in. vj. p̄sumptione. Secti⁹ do per aliam regulam. l. donare videtur. ff. de reg. iur. et. ff. de dona. vbi dicit̄ donare videtur quod nullo iure cogente conceditur et hoc videtur tenere Ant. de but. in. c. q̄ p̄ctū. et c. p̄ctū. et c. p̄ctū. extra de immu. ecclē. vbi dicit̄ q̄ quis nō tenet ad restitutionē etiā in foro conscientie q̄ vendens vel alienāo lesus est sagacissima p̄sona ita q̄ verosiliter sit q̄ plus nō appriauerit re et residuus voluerit habere pro derelicto. Aliq̄ addunt et tertium. q̄ ille qui dicit̄ lesus in p̄ctio non fuerit ductus leuitate mentis aperta siue p̄sumpta ad sic contra hendum. Exemplum ponit in iuuenibus qui leuitate sepiissime ducuntur. xxxiij. di. quozundā ibi merito iuuenilis dicit̄ qui iuuenilib⁹ desiderijs occupatur et facit lex. ff. de filij. autem. ibi iuueniles C. de vo. que lib. nam licet talis non ignoret verū valōrem rei sue. nec sit in necessitate constitutus tamen in foro conscientie non est tutum q̄ daret vel acciperet rem pro pluri vel minori p̄ctio q̄ cōmuniter valeret: quia leuitas illa sapit quandam ignorantiā et etiam quandam necessitatē in dicit̄ ita faciendū vt̄ probatur in. d. c. quozundā. et in. d. c. filij. autem. Sed vidi tractatū siue libellus sancti Bernardini sententis de contractibus et vsuris in sermone. xxxij. arti. n. in. in. particula. c. vj. qui videtur idē in effectu licet dicit̄ dicit̄ vobis verbis dicit̄. q̄ in foro conscientie quis tenetur ad restitutionē etiā si in cōtrahendo sit minor deceptus ultra dimidiā iusti p̄ctū. si procedit lesio in vno v̄

pluribus s̄loz. iust. verbigratia. Si p̄cedit et igno rantia aut mentis leuitate aperta siue p̄sumt aut ex quacūq̄ alia magna necessitate et quib⁹ cōp̄co bendi potest q̄ talis cōtractus nō p̄cedit et mera grata et gratuita volūtatē. et ideo talis lesio q̄ cōsistit in minus emendo aut plus vendendo nō solū extra iustitiā est sed etiā i charitatē et cōtra natura lē hois pietatē licet v̄trūq̄ parris voluntate et cōsensu vel tractatu p̄cedere videatur. Et p̄cis beatus bernardinus quartus: p̄dicta esse dicit̄ et quib⁹ mera et libera volūtatē nō p̄sumit. l. signo rantia leuitas egestas necessitas. et si ego. ff. de dicit̄. et gēlarē sub necessitate ranq̄ specie sub genere coniungens. Ergo etiā addo et quartū. scilicet cōtrahens non inducitur ad contrahendū. l. f. pluri vel minori p̄pter nimiam affectionē vel commoditatē exempli vnus habet affectionē in aliqua re p̄ctūculari vt̄ in anibus vel libris vel similibus vt̄ sepe contingit vel q̄ res fuit maioris suozum. vt̄ l. in emtione. ff. de mino. l. libertus qui solucendo non erat. ff. de bonis libertozū. et. l. j. ff. de rem. ff. ne quid in fraudem patro. sed alia de causa vt̄. j. dicit̄. in. vj. p̄sumptione exemplum vel de commoditate vnus vult facere viuidictum vel ampliare domū vel vnus habet suam possessionem et in medio vel in finibus vacinis habet aliquos campos vel domunculū qui sibi nō necessarij sed cōmodi p̄pter vicinitatē. Sepe enim confuso. vt̄. ff. iustam estimationē interet nostra acquirere. vt̄ et in. l. si cui fundus. ff. de leg. ii. Nam bis casus licet de iure cōmuni vel canonico esset licitus plus vendere vel aliter alienare p̄pter affectionem vel cōmoditatē emētis siue accipiens t̄m in foro conscientie credo q̄ nō sit licitū q̄ non diligo pro imū sicut debeo. vt̄ p̄bat in. d. j. dicit̄. et quia illa affectio vel cōmoditas nō permittit illi q̄ habet in vera libertate consistere. sed potius inducit quandā necessitatē. Multū est p̄pter affectionē et cōmoditatem magis impellitur ad emendū pro pluri quasi alia necessitate affecti esset. Subest alia ratio nā si interest mea p̄pter cōmoditatē vicinus nō debet mihi vendere et cōmoditatem vel oportunitatē q̄ est mea nō sua sicut dicit̄ in vsuario mutuatē q̄ nō debet recipere aliquid ultra forte pro re mutuatā q̄ est effecta illi qui mutuatā ē. et si aliqd̄ soluent ultra esset vsura q̄ solueret de re sua q̄ esse nō d̄z q̄ nō cōtra multos. et in hac sententia fuit beatus bernardinus in dicto suo opere de cōtractibus et vsuris in sermone. xxxvj. articulo. j. et. c. n. ad ff. q̄ allegat ad b̄ Scoti. l. iij. quindecima. di. q̄. ff. et allegat etiā beatus Thomas l. iij. q̄. ff. articulo. j. vbi dicit̄ q̄ si emto: multū iuuatur ex re quā emeret ille qui vendit non damnificatur ultra communē valōre: quia non est sua. sed emtozis licet possit et vendere damnum quod venditor: patitur vendendo illam re ultra: communem estimationem Subest tamen q̄ ille qui multum iuuatur ex re quā emēt potest sponte re sua mera libertate aliqd̄ ultra cōde p̄ctius supererogare q̄ ad honestatem pertinet q̄ spontaneam et meram libertatem in dubio subesse nō p̄sumo si aliquis de p̄dictis quatuor: concurrit. Ad quod addo quod dicam in sequenti p̄sumptione quod est bene norandum quia multi in auitate t̄rone contrarium faciūt et maxime q̄ quis vult emere fundum sibi com modū p̄pter vicinitatē d̄ns vult triplū aut quadruplū plus eo quod valeret etiam q̄ emphiteote vel liuellari vult a d̄ns aquirere iura d̄ recta. et sic se liberare ab onere liuellario. q̄ vbi cō

muniter voluntur quatuor: duc. pro. lib. d̄si vobis. ff. de aliq̄. vj. aliq̄. et. et aliq̄ ultra. Et male in foro conscientie in quo tenentur vendētes ad restitutionem illius pluris in quo damnificari nō sunt. Et t̄m q̄ dicit̄ est q̄ nō est licitum contrahentibus in foro conscientie se decipere etiam in p̄ctio. et sic q̄ res vendi vel alienari debet vero et iusto p̄ctio dubitatur apud multos q̄ dicitur verum et iustum p̄ctum in foro conscientie. t̄m p̄ctū est taxati a lege vel statuto illud ē verū et iusti p̄ctū nec licet ultra aliquid accipere etiā modici. q̄ lex est si dura sit seruanda est. l. p̄ctū. ff. de p̄ctū. et si a quibus. et dicit̄. in verbo vel nisi taxa tum. et est rō q̄ vbi lex figit pedes suos nō z̄s ultra transgredi. vt̄ no. glo. in. l. si non fuerit. ff. p̄ctio. et p̄bat in. c. de peccato. extra de re. iur. et si. Et ad hoc vide q̄ scripsit d̄ns p̄. de anch. de re. iur. c. canonū statuta in. q̄. col. in. ff. extra de consti. vbi dicit̄ q̄ ad hoc vt̄ competat beneficiū. l. ff. C. de rescin. vt̄. sufficit q̄ lesio sit ultra dimidiā iusti p̄ctū etiā i iusto p̄ctū. d. l. n. sic figit pedes suos per glo. in. l. si nō fuerit. ff. p̄ctio. et t̄m idem tenet Bar. l. d. l. q̄. ff. de em. et. l. t̄m ibi per doct. in. c. cā causam. extra de em. et ven. t̄m p̄ctū nō est limitatū aut taxatum. et in hoc p̄ndet leges et propheta: res septuaginta diuersis p̄ctis venduntur p̄fertim in diuersis locis. vt̄ l. ideo. ff. de eo quod cer. lo. Et tunc subdistingue. aut lo quimur de rebus mobilibus aut immobilibus. Si loquimur de rebus immobilibus tunc dic q̄ res t̄m valere q̄m cōtere vendi potest. l. si seruus fur tuus. in prin. ff. de condi. furti. et ibi gl. in verbo inuenit hoc no. et allegat ad hoc concordantes quod intelligit sc̄ti et intelligenti conditione rei vt̄ est rext. cum glo. no. in. l. mortis causa capimus. ff. de dona. cau. mor. vbi per doct. statim dicam. Item intelligi quantum cōtere vendi potest non est t̄m in egestate nec in aliqua necessitate: nec in aliqua leuitate nec in aliqua nimia affectione vel commoditate. vt̄ patet ex his que dicta sunt. Et item intelligi quantum cōtere venditur et vendi potest t̄m contra res fm̄ iustitiā. Rayne. et beatus bernardinus et ita tenet Bar. in. l. non intelligitur. q̄. diu. fratres. ff. de iure fil. et no. per doct. in. l. ff. C. de rescin. ven. nisi ille qui in presentiarum non est venditur vt̄ pura pelles t̄m est casus seruaturus vsq̄ ad hyemen rogatus vel instigatus per alium vt̄ ei vendat. Nam tunc potest au gere p̄ctum super id quod cōtere in presenti valeret in t̄m q̄ se ferre indēz p̄pter q̄d aliqui dicit̄ ferunt q̄ qui merces suas paratas habet vt̄ potest ad nūdinas verosimiliter sperat lucrū ex meriti illarū venditione et inducitur in loco vbi sit ad vendendū modo p̄dicto. Instigatus p̄ctibus videtur q̄d talis venditor: se possit indēnem cōseruare augedo p̄ctū fm̄ beatus bernardinus in l. de cōtractibus et vsuris. xxxij. ar. in. c. ij. qui subdit q̄d talis casus nō est predicabilis q̄ periculosus. et q̄ in eo est habenda ratio periculosi et laboris et et p̄ctū quā venditor: subisset trāsferendo merces illas quas hie vendendo nō subdit. ideo modo potest eas tantū vendere q̄m venderetur in loco nūditiari. et ita etiā tenent doct. in. c. nauiganti. extra de vsuris. et maxime do. Jacob. calderi. in. vñ. q̄. Et q̄d dicit̄ q̄ res t̄m valere q̄m cōtere vendi potest t̄m p̄ctio nō intelligitur de die cōtractus et nō. sed q̄m cōtere vendi potuerit illa die et ante et post vt̄ est casus no. in. l. p̄ctia rext. ff. ad l. fal. et ibi b̄no. Bar. et doct. in. l. ff. ad ff. C. de rescin. ven. et per eundem Bar. in. l. si seruus in p̄ctū.

ff. de condi. furti. et per Ange. in. l. i lege fal. hoc est obseruandū. ff. de ad. l. fal. Item quod dicit̄ q̄ res t̄m valere q̄m cōmuniter vendi potest intelligit q̄tuz vendi pot. l. cum onere suo et sine q̄ minus cōmuniter venditur sine onere q̄ cum onere. Et p̄ctio plus si potest vendi sine cautione et fiducione non p̄ctio vel si vendi potest presenti pecunia. vel ad terminū vel si venditor: aut emto: est legalis aut locuples vel implicatus debitor: ita q̄ nō reperisset emtozem nisi certe quāritatis. ar. rext. no. in. l. ff. ff. ff. mulier. ff. de l. die adic. et no. Bar. singula riter. l. l. ff. ff. ff. ad trebel. vbi omnino vide no. ff. in. l. in lege falci. hoc est obseruandum. ff. ad l. falci. facit. l. si quis stipulatus sit stichum aut pampulū. et ibi no. do. pau. de cast. ff. de ver. obli. Et quod no. Bar. in. l. j. in. l. fal. nō habetur quāritas. et in. l. in lege querebatur. ad. l. fal. ad q̄d addo quod dicam seq̄ p̄sumptione. vt̄ p̄dicta de re procedunt. Item q̄d dicit̄ q̄ res t̄m valere q̄m cōmuniter vendi potest. Intellige q̄m cōmuniter venditur similis res et vendi in foro pub. vt̄ est rext. in. l. septe. et ibi Bar. C. de croga. mili. l. xij. et probatur l. c. j. ibi que in mercato. extra de em. et ven. et habetur per Bar. et doct. in. d. l. p̄ctia rext. ff. ad l. fal. et in. d. l. si seruus. ff. de con. fur. et per Ant. de but. in. c. cā causam. in ver. ad scdm̄ demus p̄bandum. extra de em. et ven. Et si in foro h̄m̄di res vendi non cōsuevit inspicitur q̄m vendi potest in eo loco vel ea regione. et si in foro vel illo loco diuersis p̄ctis venderetur tunc media via est eligenda vt̄ statim dicam in casu sequenti. Item res t̄m q̄m est estimata in estimō cōmuni. vt̄ p̄bat in. l. bi q̄. et ibi hoc no. Bar. C. de p̄cti. nau. lib. ij. Item res tantū valere q̄m est estimata per duos peritos estimatores. vt̄ no. Bar. et ibi per doct. in. l. ff. C. de rescin. ven. Si vero loquimur de rebus immobilibus. dic q̄d non potest dari certa doctrina quando sit verum et iustum p̄ctum nisi hoc modo si vendi fundum pro centum q̄d consistere si tantū valere vero habito respectu ad eius qualitatem et conditionem et fructuum perceptiones. vt̄ l. si quis. C. de rescin. ven. et in. l. si fundus p̄cōmissum. in prin. et ibi glo. ff. de leg. j. et in. l. pen. ff. de rebus eoz. et no. glo. Bar. et doct. in. l. ff. C. de rescin. ven. Et no. glo. et doct. in. c. cum cause. cl. ff. extra de re lib. et si cōmuniter venditur pro tanto in illo loco pertinenti vel contracta dicit̄ et intelligenti qualitatem et conditionem rei vendite. vt̄ est rext. cum glo. no. in. d. l. mortis causa capimus. ff. de dona. cau. mor. de dona. causa mortis. et habetur in. l. si seruus. ff. de condi. furti. et in. l. p̄ctia rext. ff. ad l. fal. et per Bar. in. l. nō intelligitur. ff. diu. fratres. ff. de iure fil. et probat̄ in. l. si quis vroz. ff. si statulib. et ibi hoc no. Bar. et doct. in. l. j. ff. ff. ff. ff. ad trebel. et per eundem Ange. in. l. l. falcidia hoc obseruandū. ff. ff. ad l. fal. vbi omnino est videndū. Et illud est cōmune: vt̄ res ad illud p̄ctū debent etiā considerari ea q̄ dicta sunt supra de rebus mobilibus. et sic non potest p̄ctio dicit̄ q̄m cōmuniter possent vendi: q̄ forte aliq̄ h̄m̄di res vendunt cōmuniter centū aliq̄ centū et quinq̄ aliq̄ octoginta quinq̄. tunc in his nō eēt illicitū quocūq̄ de illis p̄ctis concurreribus venderetur proprie. Sed tūius esset q̄ eligatur medium p̄ctum in casu proposito de centū et in similibus. Et sic media via tanq̄ tutior: esset eligenda. Et ad hoc vide rext. qui optime facit. in. l. si fundum. cum. l. seq̄. que incipit. itay oēs in prin. cipio. ff. mandati. conuictio. c. illud. extra de cler. et com. mini. Adde t̄m circa p̄dicta q̄d plene no.

beatus Bernardinus in dicto libello de contractibus... de iure emphyteutico... de iure emphyteutico...

Etia presumtio est quando est... de iure emphyteutico...

do in persona locatoris. primo modo ex persona... de iure emphyteutico... de iure emphyteutico...

plet conductor dicitur in alio reuolui et sic... de iure emphyteutico... de iure emphyteutico...

pluri in molendinis quod est i sumine publico... de iure emphyteutico... de iure emphyteutico...

beneficium in aliis similibus quod nota quod aliqui in hoc non aduertunt. Aliqui tamen dicunt quod in predictis casibus licet sit hodie plus recipere de ficto seu liucello in monetis seu libris denariorum quam alii que in superioribus aureis valebat. Verone aliqui tres libras cum dimidia, Aliqui quatuor: tunc non valet quatuor cum dimidia. Quia valebat tres libras cum dimidia cum sit licet recipere tamen quinque pro centenario de ficto liucello, ut si dicitur in ista pensio erat in. x. et vij. libris cum dimidia tamen que tunc erat quinque ducati. Quia valebat quatuor libras iusta pensio erat in. xx. libris que erant quinque auri. Nunc vero cum ducatus valeat quatuor libras cum dimidia iusta pensio est in. xx. libris cum dimidia sunt hodie quinque auri. Unde in effectu quicquid valeat aureus siue etus estimatio crescat siue decrescat semper de solui tamen in monetis de ficto liucelli quod valeat quinque ducatos de liucello in ratione centum ducatorum. Sic quinque pro centenario. Et illud est verissimum ita tamen et idcirco contractus liucellarij siue emphiteorici celebrari Verone tpe quo ducatus valebat quatuor libras et quibus soluebatur. xvij. libe pro centum ducatis sicut communiter nunc solvuntur Verone sunt licet ille. xvij. libe erant sex ducati. et vni. quartum et ita erant ratione. vij. de vni. quartum pro centenario quod est bene notandum per Veronenses ad quod videatur oino quod citam dicitur in. v. casu prin. et precipue in ver. et ideo Veronenses seruare videntur. Item aliqui dicunt quod indistincte licet est emtori locare siue liucellarem emtam ipsi venditori vel alteri pro maiori factu vel pensione quod est pactum de retrovendendo quod si non esset nas hoc casu non videtur plenarie et cum effectu transactum esse dominium in emtore. ex quo venditor post certum tps vel quoniam potest redimere. Et igitur est in potestate venditoris posse quoniam redimere vel rem vendit et se liberare a presentate fictus siue liucelli videtur in hoc fieri detertio conditio emtoris eiusdem locatois: quod dicitur res videtur valere minus ipsi emtori et presentem si vendere vellet emtor: idcirco locato: ius suum quod habet in ipsa re emta et per eum locata non est ita facilliter reperiret emtor: emt sicut reperiret si non esset pactum de retrovendendo. et si reperiret minoris pretio ipm quod vendere oporteret et experientia docuit a qua bonum est sumere argumentum. ut probatur in demetina. dispendiosam. in prin. de iudicis. et in. c. quod sit de prin. de elec. li. vj. et. cl. di. multis ibi nisi hec actionum tuarum experientia probaret. et in aut. de questione. circa prin. ibi verissimo ex ipso rerum experientia. col. vi. cum similibus. Sed certe isti non bene sentiunt. Nam res emta cum pacto de retrovendendo. non ita facilliter reperiret emtore sicut si esset emta sine illo pacto non tamen propterea hoc debet minoris pretio emt. Sed vero communi et iusto pretio. Nec etiam de illud considerari. videtur quod eodem pretio non possit quicquid vendi: quod non emt causa vendendi. et satis sibi est quod emat rem pro iusto pretio et quod habeat fructus seu redditus. aut fructus iustos hoc probatur per argumentum ab absurdo. pone enim quod quis emt fundum et venditori locat cum pacto de retrovendendo pretio iniusto domum venditoris eiusdem conductoris. et emtor nunc vendit iura sua et habet in dicto fundo emto et locato vel venditor ipm redimit post certum tps ab ipso primo emtore non esset equum et iustum quod cum emtisset pretio minoris quod valeret vel quod recepisset fructus ultra iustum commet vix pretium certe sic quod locupletaretur cum iactura alterius. et natura de conditione iudicabit. ff. etiam suadet. l. seruis. ff.

de seruis exporandis. ibi beneficium officii hominem interest hols. et ibi no. glo. quod quilibet de esse interitus et ut alii pro sit et non allegat ad hoc iura. facit ad hoc. l. ut vim. cum ibi no. ff. de iusti. et iur. Item hoc iubet lex charitatis dices. Diliges proximum tuum sicut teipsum. ut dicitur in Mattheo. xxij. facit extra. r. dist. humanum genus. quod dilectio non solum est seruanda in corde et proferenda de ore: sed etiam est exhibenda opere. iuxta illud. Jo. i. iij. Non diligamus verbo neque lingua sed opere et veritate. Unde concludendo dici potest contra rationem naturalem et contra legem civilem et charitatem esset rem minoris pretio emere quod esset commune et iustum pretium et locare iniusto fictu in damnum conductoris sub hoc pretio quod non ita facilliter illud ius recipi vnde dicitur et locare possit vendi et quicquid non nisi minoris pretio vendi possit propter dictum pactum de retrovendendo. ut patet ex predictis.

Quarta presumptio est quod contra

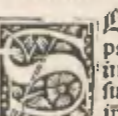
gitor lesio in pacto de retrovendendo in quantitate pretii. et hoc potest esse duobus modis. Uno modo in persona venditoris. Alio modo in persona primi emtoris eiusdem locatois. De primo pone exemplum. Erit fundus a te centum denarij tibi locatus iusto pretio et feci tibi pactum quod quando cumque possis redimere pro pretio centum et viginti. et sic pro pluri quam ego emerim: quod si emi fundum pro centum. et postea sibi eundem locatum iure liucelli cum pacto de retrovendendo non quod plus valet ipse fundus retro dicte locationis etiam post est meliorauerit et ius spectans ipsi liucellario. iuxta. l. si cum ibi no. C. de iure emphi. Et dicitur supra in. ii. presuntione ad si. Si ergo volo quod ipse conductor quando vult retroemere teneat mihi dare aliquid ultra dictos centum ducatos quibus emi dictum fundum volo illud ultra forem meam et illud plus est licet ut probatur in. c. il. o. vos. ubi et quod ultra summam receptam. et solidi deberentur. extra de pig. et ita tenet Immo. in. c. in ciuitate. in ff. extra de vsur. et idem voluit dominus Guill. de more laud. no. in de. et gradus de vsuris. quem sequitur ibi cardinalis. ff. ceteris. in. iij. q. et allegat ad hoc. l. olli. et. doc. in. c. ad no. stram. extra de em. et ven. Immo potest forte dici vsura quicquid accidit loci est vsura. ut est tex. cum glo. in verbo non possit. in ff. in. l. rogasti. ff. si tibi. ff. si cer. pe. et probatur in. l. si tibi decem milia. in prin. ff. de pac. hoc tenet beatus Ambrosius. ut habetur. l. iij. q. iij. plerique. ubi dicitur quod cumque accidit loci vsura est. hoc idem probatur ex consilio agerens. et habetur eadem. q. iij. vsura. ubi dicit vsura est ubi amplius acquiratur quam quod datur. ubi gratia. si solidos decem dederis et amplius quicquid vel dederis frumenti modium vnum et super aliquid erigeris. Et regula illa quicquid accidit loci vsura procedit non solum in mutuo: sed etiam ubi aliquid excogitatur in fraudem vsurarum. ut est glo. no. in. c. conquisitus. in glo. magna ibi et dicitur quicquid loci accidit. extra de vsuris. Et ideo dicitur hostie. in summa. de vsuris. ff. ver. h. quod contractus vsurarius detegitur si creditor recipit aliquid ultra forem ad quod videtur quod dicitur in sequenti presuntio de desco modo lesionis in pacto de retrovendendo contingit in persona primi emtoris eiusdem locatois potest poni exemplum. Erit a te fundus pro centum quod valebit centum et quinquaginta vel ultra. et feci tibi pactum de retrovendendo in continenti vel ex interuallo pro centum tamen certe ego sum lesus in eo quo ultra centum valet fundus. et pro hoc videtur pres

sumtio contra emtore qui fecit dictum pactum de retrovendendo eodem pretio ex quo fundus valebat multo plus. Non enim est verosimile quod voluisset mihi fecissem dictum pactum de retrovendendo pro dicto pretio ex quo non eram in necessitate vendendi. et alii non vendissem illo pretio: sed tantum pluri et iusto pretio. ad quod adde quod dicitur in precedenti presuntio de. in quinto modo lesionis. et hac presumptionem bene no.

Quinta presumptio est que colli

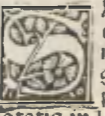
gi potest ex his que statim dicuntur quod si licet plus erigatur siue percipitur ex venditio de scda. quod sit illud quod soluit in primo modo in pecunia et in alia re. Exemplum. pluri si emi fundum a tyrio centum aureis et sibi cum in continenti liucellarij cum pacto de permutando hoc modo videlicet quando cumque vellet ad certum rempus dabit mihi tyrius vnum liucellarij bonum pro contrabio respectu fundi quod etiam respectu persone liucellarie quod sibi obligatus facere retrovenditionem dicti fundi. Nam si dictus fundus in primo venditus non fuisset sufficiens liucellarius vel si ipse tyrius venditor idcirco conductor et fundus dictus esset sufficiens et idoneus et vellet quod in permutacione pro contra cambio teneatur mihi dare et assignare fundum vnum et liucellarium meliorem. tunc esset illicitum et vsura. ut probatur ex his que dicitur in precedenti presuntio de. et probatur ex verbis beati Hierosolymy super. Etzechielis. lib. vij. ut habetur. iij. q. iij. puer ibi sic ter. dicit. putat qui dam vsuras tantum esse in pecunia quod preuidens diuina scriptura omne ius aufert superabundans ut plus non recipias. et dedit. Et probatur eadem questione. et si generaueris. et c. plerique. cum sequenti. Facit adhuc etiam optima glo. in. l. rogasti. in. ff. si tibi. in ver. non posse. ff. si certum. peta. et glo. in. ff. in. l. si tibi decem milia. ff. de pactis. et in puncto de retrovendendo esset actum quod venditor idcirco conductor teneatur dare vnum contrabium eque bonum licitum esset quia licet difficultius reperiret contrabium vel pecunia tamen si in contra cambio nihil plus vel melius interueniat vel respectu fundi vel respectu liucellarij non esset illicitum per predicta.

Sexta presumptio est quando in

pacto de retrovendendo contingit lesio in aliqua expensa que spectaret ad ipsum emtorem eundem locatorem et ipse vult quod illa expensa spectet ad ipsum emtorem eundem locatorem. Exemplum. quia in instrumento pacti de retrovendendo actum et dictum est quod quando cumque conductor retroemere voluerit teneatur solvere omnes expensas charitatum et instrumentorum ut communiter apponere consueuerunt notarij Verone et male: Nam de iure eorum et etiam de consuetudine Verone seruatur quod emtor teneatur solvere in istis emtoris: quia istud in istis ad probationem iurium suorum stare debet penes ipsum emtorem ut in. c. i. extra de pba. Et ita ut dicitur dicitur eductio est et obseruari quod emtor rei resoluat expensas charitatum siue instrumentorum si vult eas vel ea habere. Et ex quo tractat de eius comodo etiam debet sentire in commodum per regulam capli qui sentit. de regulis iur. lib. vij. et. l. fm naturam. ff. eo. ritu. et habetur in. l. cum qui. in prin. ff. de iureiur. ran. nec ferendus est qui ut lucrum velit amplecti et omnis penitus subire recusatur in. l. vnica. ff. p. secundo. de cadu. toll. ita tenet Albe. de rosa. in

l. dissolure. C. de conditione ex lege videtur quod creditore tenetur solvere rebellioni confidenti in istum creditore: allegat. l. eos. ff. interdicta. cum glo. ibi. C. de vsuris. qui dicit quod ita videtur communiter obseruari. Et idem tenet in. d. l. eos. in ff. quod subdit quod vnum facit cum vsurarij bergomeses. cum emtor idcirco locator velit quod conductor soluat omnes expensas charitatum vel instrumentorum apparet quod non vult solvere in instrumento emtionis sue quod ad ipsum spectare et sic est presumptio contra eum ex quo vult aliquid contra forem: et non videtur etiam habuisse alium ementem: sed potius quod res vendita fuerit in effectu sibi pergnorata quod est norandum: quod multi in hoc errant et hoc probant per ea que dicitur in precedenti presuntione. Et idem est dicendum quod locator vellet quod conductor quicquid retroemere vellet teneatur solvere omnes expensas per ipsum emtorem eundem locatorem pro gabella emtionis pro proventus in casu pro dicta expensa spectaret in totum vel in parte ipsi emtori iuxta notata in. l. debeat. ff. de edil. edic. et per Bal. et Saly. in rubrica. C. de rebus creditis. et per Bal. in. l. si pcedum. C. de edil. act. et ego plene scripsi in. d. l. ds. que tamen lex videtur facere in contrarium dicit vult quod emtor teneatur emtori restituere illud quod soluerat emtor pro gabella pro proventus et ibi ideo est quia contractus resoluatur ex culpa venditoris quoniam res vendita erat mobilia vel vitiosa hic vero ex voluntate utriusque ad preces et voluntatem venditoris resoluatur.

Septima presumptio est quod res

est pro parte vendita et pro parte donata non subest iusta causa donationis argumentum. l. p. diuersas. cum ibi notatis per glo. et doc. C. mandati. et tex. cum ibi notatis in. l. ab anastasio. eo. ri. et ita tenet Bal. in. l. h. C. de repudianda hereditate. et in. l. si tibi. et ratio potest impugnari. C. neli. potest. Et in consilio suo quod incipit ad probandum ostendendum in scdo articulo. et Spec. in titu. de cessione actionis. ff. i. ver. presumitur simulatus. Ad quod optime facit lex cum vir vxor. et ibi no. ff. de iure dotium. quod non est verosimile quod fuerit alius donandi ubi est pactum et vbi est de redimendo appositus argu. qui soluit. ff. de solu. etiam si sit dicunt quod donatur ob bene merita. ut statim dicam. quod est bene notandum contra vsurarios et illicitos contractus celebrantes quod ne videatur decipere venditores in pretio faciunt quod in instrumento dicatur et si quod plus valeret dicta res vendita quantumcumque sit illud plus illud donat dictus venditor. iuxta ea que habentur per doct. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obli. Et in. l. h. C. de rescin. ve. cum. l. si quis donationis. ff. de contraben. em. et per Bar. et docto. in. l. si tibi. in prin. ff. de p. cris. et per Ant. de bu. et doc. in. c. cum causam. extra de em. et ven. Nam talis cautela donationis inducit presumptionem fraudis quia donatio dicitur iactatio et dilapidatio. l. si iusta. in prin. ff. de do. na. et habetur in. l. contra iuris. ff. si filius. ff. de p. cris. Sed nemo presumitur iactare vel dilapidare sum. l. cum de indebito. ff. de proba. cum simi. cum non subest iusta et legitima causa donandi in vendita: sed potius necessitas ex quo magis indiget quod emtor: quod communiter quis vendit possessiones suas propter necessitatem causa habendi pecuniam cui potius esset faciendum donatio quam quod ipse emtori donaret. Nam donatio pura et simplex fit propter liberalitatem et munificentiam. ut dicit tex. in. l. i. secundo responsio. ff. de dona. Sed in necessitatibus nemo liberalis existit. nec exultare pre

sumitur vt. l. rem legata in ff. de adimendis lega-
 ris. et id donari videtur: quod nullo iure cogere potest
 vt. l. donari ff. de regu. iur. et ff. de do. psumit. Et
 tra donatio facta a venditore si non potest per emto-
 re iusta et legitima causa in dubio non presumatur. vt
 d. l. cum de indebito. in prin. quod potius facta fuerit
 ob necessitatem quam ob meram liberalitatem quod emtor
 aliter non emisset nisi cum dicta donatio: et quod non do-
 nasset nisi illa parte donatarius emisset. vt no. gl.
 in. l. ab anastasio. in verbo colorata. C. mandati. et
 sic donatio in fraude facta esse presumitur ne videa-
 tur esse deceptus in pretio. Et quod bene aduertant
 notarii ne sint faciles et prompti ad scribendum di-
 cram clausulam donatoris plenissimam in instrumē-
 tis venditionis. Sed illa simpliciter videtur si quod plus
 valet etc. Et indistincte possunt apponere quia illa
 clausula refertur ad modicum: vt habetur in. l. si
 quis cum aliter. ff. de verbo. obli. et in. l. si. de re-
 scin. ven. et in. l. si quis donationis. de contraben-
 em. Et predicta procedunt etiam si in dicta dona-
 tione que refertur ad magnam quantitatem sit di-
 ctum pro bonis meritis et seruitiis vel pro bene-
 meritis que ipse donans recipit ab ipso donato-
 rio: quia in dubio benemerita non presumuntur. l.
 si forte. l. castrensium. ff. de cast. pecul. et nota glossas
 in. l. si donatione. ibi per docto. C. de colla. et per
 docto. in dicta. l. per diuersas. C. man. nisi illa be-
 nemerita vel seruicia fuerint expressa nomina-
 rim in specie: quia tunc presumitur sicut Bald. qui
 ita notat in. l. illud. questione. iiii. in fine. C. de fa-
 crosan. ec. allegat. l. aquilius regni us. ff. de dona.
 Et ipse sentit ipse bald. in. l. si donatione. ver. sed
 quid si pater. et in aurenti. unde si parens. circa
 principium. C. de inoffic. testa. Vel nisi esset facta
 mentio meritorum cum iuramento. nam tunc
 etiam heredes iurantem cogentur stare tali iurame-
 to. vt in aurt. quod obtinet. cum ibi notatis. C. de
 proba. scdm Bald. qui ita notat in dicta. l. si dona-
 tione. ver. sed quid si pater. Et quo tu sumas cau-
 telam videlicet quod donas specificet illa beneme-
 rita et seruicia iuret illa esse vera: quod tunc stabit illi
 confessioni. quod iuramentum nunquam apponi facias
 nisi vera esse tibi affirmet: ne sis auctore: pueri in
 perditione alicuius et contrabentium. hoc tamen iurame-
 tum purum proficeret ubi alie coniecture vel presu-
 miones concurrent que redderent contractum simu-
 latum. vt est glossa notabilis in. l. emtio. C. plus
 valere quod agitur. quia sequuntur ibi doct. et frater scus
 zabarella. in. c. ad nostram. in scda questione. extra
 de em. et vendi. ubi dicit per illam glossam quod contra-
 ctus simularius non validat iuramento. et responsione
 assigno. Nam cum deficiat assensus in contractu simu-
 lato iuramentum ad illud non extenditur per id quod ha-
 betur in. l. si. C. de non nume. pecu. quod tamen intel-
 lige nisi expresse fuerit iuratum omnia et singula
 in instrumento contenta vera esse: quod tunc allegan-
 do simulatione veniret contra iuramentum. secus
 quod simpliciter iurasset non contrahere sicut Joa.
 de imo. qui ita notat in. d. cad nostram ad finem
 de emtione et vendi. Item intellige nisi iuramen-
 tum interuenisset ex intervallo: quod tunc validare-
 tur dictus contractus. argu. l. si. cum ibi notatis. C.
 quod metus causa. Et facit quod notat bar. in. l. nemo
 potest. de lega. in principio tertie columne. ver.
 quero an renuntiatio exceptio. in fine. ubi dicit
 quod licet renuntiatio exceptio simulationis non
 valeat quod sit incontinenti. secus si fiat ex interval-
 lo post instrumentum quod dicitur simulatum per dicta.
 l. si. C. quod metus cau. Et etiam si solum interueniret
 hec presumtio quod res pro parte esset vendita: et pro

parte donata etiam cum pacto de retrocedendo non
 sufficeret ad presumendum contractum simulatum vel usur-
 rariu ita quod possit rescindi in foro civili vel cano-
 nico. in quo standum est scripturis. l. cum scibus. C.
 de proba. nisi alia indicia concurrerent. sed in fo-
 ro conscientie et penitentiali standum esset veritati sicut
 Bal. qui ita consulit in consilio suo. lxxi. in ordine
 meo incipien. Quidam patricius licet. ubi videtur
 nota quia habui de facto.

**Etana presumtio est colligi potest ex quibusdam verbis que solent apponi in pacto de retrocedendo duobus dicitur quod quando dicitur conductor dabit aut soluet sicut res venditae tenent dicitur locato: facere instrumentum venditionis que verba imponitur quod per cessationem soluedi facti biennium vel triennium non cadit emphyteota seu liuellaris a iure suo. vbi habet in. l. si. C. de iure emphy. et in. c. potuit. extra de locato. nam quod apponitur pactum in contractu contra eius naturam: sic contra-
 ctus est insolitus: est presumtio simulationis et frau-
 dis: vt. l. si quis sub conditione que est specialis si-
 mila. et ibi glo. et doc. ff. de condi. institu. et no. bal.
 in. c. j. ver. quero de quibusdam pactis. in tit. de
 feu. lato inuicem. l. commissorie. in visibus feudorum. et
 hoc etiam probat in. c. illo vos. extra de pign. ubi
 pactum de computandis redditibus in forte repu-
 gnans nature emtione et proportionabile natu-
 re pignoris facit presumere esse alium contractum
 quod verba contractus sonent: et sic esse simulatum
 vt ibi no. do. Anto. de bu. in. iiii. notabili et docto-
 res ibi scribentes. Et quo dicitur est quod ubique
 apponuntur pacta contra naturam emtione vel
 venditionis siue alterius filis contractus aut loca-
 tionis vel conditionis in danum venditoris eius-
 dem conductoris presumitur contractus simulatus
 l. qui testamentum. et. l. cum tacitum cum ibi notatis. ff.
 de pba. ad quod addit quod dicam in sequenti presu-
 mione. Auger etiam hac presumptionem illud verbis
 venditarum: dum dicitur sicut res venditarii tunc
 rerum locatarum. nam liuellaris non dicitur vendi
 proprietate sed vtile dominium. Et dicitur vtilitas fru-
 ctuum locari in perpetuum. et qua locacione querit
 ius vtile etiam in superficie et fructibus. vt habet in.
 l. si. si ager vectiga. vel emphyteoticus peratur. et
 in dicto. ca. potuit. de locato. hec tamen presu-
 mione sola parum operatur: presertim illa que po-
 nitur ex verbo venditarum. quia illud verbum po-
 rius apponitur in instrumentis: culpa tabellionis
 quam ex mala mente contrabentium: qui sepius
 vt idiote ignorant sensum et intellectum verborum
 iuxta notata in. l. quod si nepotes. ff. de testamen-
 ta. ru. et habetur per textum notabilem in. c. j. cir-
 ca principium. Sed propter simplices nominis
 significationis ignaros in titulo de noua forma si-
 delitaris in visibus feudorum. Sed cum aliis pre-
 sumtionibus coniuncta satis operaretur. quia sicut di-
 citur. Et que non profunt singula multa inuunt. vt
 probatur in. l. instrumenta. ibi hoc notat glo. C. de
 pba. ita contra et que non nocet singula multa no-
 cent: vt ibi eadem ratione.**

Una presumtio colligitur ex pactis vel clausulis insolitis in instru- mento apposis. vt notat in. l. si quis sub conditione. ff. de conditio. institu. et hoc ibi no. glossa. Bal. Ang. et doc. et ide no. Sal. in. c. j. ver. quero de quibusdam pactis ad si. in ti. de feudo dato inuicem. l. commiss. et ba-

betur in. c. illo vos. extra de pign. et in. cad nram.
 extra de emtione et ven. et facit quod dicitur in pte-
 denti presumptione quod bene nota contra multos
 qui conatur apponere in instrumentis multa pacta
 extranea et insolita ad illa que admodum debito-
 re quod non est in dubio faciendum. quod se numero
 talia pacta vel clausule huiusmodi indicat potius frau-
 dis suspitiones quam contractus validatione contra-
 mentem contrabentium. Et quo infero quod si loca-
 tur domus vendita ipsi venditori pro fructu vini vel
 olei aut alterius fructus qui non percipiuntur ex
 earum tales fructus prestari non solent et domibus
 et tale pactum sit insolitum contra talem locante
 erit presumendum Et idem est dicendum in simi-
 libus: quod nota. Item ex hoc infero quod in instrumē-
 to essent illa verba: reddidit et tradidit vere et non
 in fraudem usurarum: et vidi sepius in instrumentis
 et ex istis verbis instrumē magis presumetur
 suspectum scdm Bal. qui ita notat in. l. emtione.
 ver. quod si in instrumento. C. plus valere quod agitur
 per glo. in. d. l. si quis sub conditione. ff. de condi. insti.
 quem sequitur Joan. de imo. in. d. c. ad nostram.
 circa si. cui addit quod dicam in fine olium presumtio
 num. ver. sed circa predictas presumptiones.

Etima presumtio hec potissis- ma est in pacto de retrocedendo quod dicitur emtor idem locato: noluit contractum venditionis posse dissolui nisi vsq ad certum tempus: sic nisi certo tpe lapsu puta sex annorum: sed tamen post sex annos quan- do ducit et sic resolutio contractus non pendebat ex facultate primi venditoris ab ipso principio: sed solum post certum tempus: quod hoc casu apparet quod pri- mus emtor idemque locato: voluit esse pro illo tpe in lucro percipiendo fructus seu fructuum. et ita esset certus de hoc. Dubitant tamen quod venditor idemque conductor: nisi illud pactum interuenisset retrocedis- set dicta res vendita post modicum tempus post res- sus peregerit cum pecunia per emtozem soluta: et sic ipse venditor rem suas ageret cum modico vel nullo danum: quod parum de fructu solueret et ipse emtor modicus lucraretur de sua pecunia. Et quo ergo voluerit esse securus pro certo tpe in percipiendo fructu videtur arbitrasset quod emtor habuit potius animus pignoriandi quam vendendi: et hoc non obstante volue- rit fieri certum et securum per aliquo tpe. Et sic ex hoc insurgit presumtio simulationis et fraudis. et hoc probatur in. c. ad nram: ubi promissit vt quicquid a septennio vsq ad nouenium. de em. et vendi. in. c. illo vos: ubi. Et extra a tpe contractus vsq ad duos annos. extra de pign. Et ita vidi consultum per multos sacrorum canonum interpretes: et ita tenet hostien. et Joan. and. in. cad nostram. super verb. ad nouenium in nouella. Et beatus bernardus in suo tractatu de contractibus et usuris in. xxxij. sermone. ar. iii. c. j. allegat ad hoc solimod hostien. et Joan. an. d. c. ad nostram. sed Bal. in. c. j. ver. iiii. de quibusdam pactis. in ti. de feudo dato inuicem legis in visibus feudorum. in hoc referendo aliorum opinio- nes approbat illas: quod ex hoc pacto de retrocen- dendo non censetur contractus feneratorius: quod nulla lex vel decretum hoc dicit. et quod emtio et vendi- tio potest fieri ad certum tempus. vt. l. si. C. de pactis in- temto: et venditorum nisi emtor esset solutus fe- neratori et in fraude usurarum instrumentis simulara conficere: vt habetur in regula. Semel malus. de regu. iur. in. vj. hoc dictum Bald. procederet sine dubio quod rem meam locarem vni in perpetuum cum pacto de emendo post certum tempus et non ante:

quo casu non modo iste contractus non censetur usurarius: ubi immo nullavice presumitur ex hoc insurgere. Et si emissem pure fundum a tyrio et sibi non locasset: sed tpe venditionis feci sibi pactum quod lapsu certo tempore tamen non ante possit re- trocedere: quo casu loquitur textus in dicto. cad nostram. et in dicto. c. illo vos. Vel si emissem ab vno fundum et ipsum eadem incontinenti locassem vel fecissem pactum de locando cum pacto de retrocen- dendo post certum tempus siue lapsu certo tempore tamen. Et bis duobus propterea casibus negari non potest quin insurgat mala presumtio contra dictum emto- rem propter dictum pactum de retrocedendo post certum tempus et non ante probatur in dicto. cad nostram. et c. illo vos. in quibus non sit mentio de illo pacto sine causa: vt probatur in principio huius presumptionis. Et ita intelligo predictos docto- res qui in hoc consulerunt: vt plene supra dixi. Sed tamen ista presumtio sola sine alijs non sufficeret ad probandum contractum usurarium sed coniuncta est alijs presumptionibus sic. Et ita intelligo dictum Baldi in dicto. c. j. in titulo de feu. da. in vices leg. commisi. et probatur expresse in dicto. c. illo vos. ubi erat dictum pactum: et tamen quod concluditur dictum contractum esse usurarium non se fundat papa ex dicto pacto tamen: sed etiam ex tribus alijs conie- cturis seu presumptionibus. Prima quod fuit actum quod fructus percepti debuerant in solucnda pecu- nia numerari. Secunda quod ultra summam receptam sexaginta solidi debeant persolui. Tercia quia per- mus ille emtor usuras consueverat exercere. Et probatur in dicto. c. ad nostram. de emtione. et ven. ubi etiam fuit appositum dictum pactum de re- trocedendo post certum tempus et non ante. Et tamen papa ibi dum concludit illum contractum esse usurarium non se fundat in dicto pacto tamen: sed etiam in enormitate pretij quod iuxta dimidiam iusti pretij contingeret. Et quibus presunt em- tione fuisse in dolo vel fraude: quod ibi patres in ve- ritate fecerunt mutuum. Sed voluit mutans quod fieret instrumentum de venditione.

Undecima presmptio est simi- lis precedenti quod in pacto de retroce- dendo fuit dictum contra vsq ad certum tempus venditum vsq ad certum tempus pura decem vel octo annos et post octo vel decem annos sit in libertate ipsius primi emtoris quod vendi- tor sit et rem aneat liuellaris perpetuus vel quod possit cogi ad retrocedendum dictum fundum ven- ditum quando fuisset locatus vel quod non fuisset locatus quod post dictum terminum sit in libertate dicti emtoris vel retinere rem emtam per sua libe- ra vel retrocedere primo venditori vt probatur per ea que dicta sunt in precedenti presumptione. et in. d. c. illo vos. ubi vt si a tempore contractus. ex- tra de pign. et hoc in effectu tenet hostien. in sum- ma de usuris. §. sine. ver. si. ubi dicit quod est pre- sumtio mala contra creditozem quod vult quod sit in eius potestate an velit rescindere. Adde tame- predictis quod si esset pactum appositum quod post certum tempus vel conditionem liceret venditori redimere rem per ipsum venditam si ipse vellet quod tale pactum valeret: vt est textus notabilis in. l. si vir vrosi. ff. de prescrip. verbis. et not. tamen Bal. ad si. l. ff. C. de iure fisci. l. i. et vide quod no. Bal. in. c. j. in ti. de feudis dadas mini. vasa. in vj. sen. l. i. ca quod dicit vt dicit in precedenti presumptione: quia est per- candem rationem.

Dodecima presuntio secundum

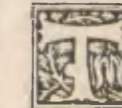
alios qñ quis venderet fundū sibi et ego dicitur fundū sibi locare in perpetuum et simpliciter esset appositum pactū de retrovendendo usq; ad certum tps tñ. puta septē vel decem annos. nam isti dicunt q; pactum de retrovendendo usq; ad certum tps tñ videtur q; venditor idēq; conductor nō habuerit alium vendendi: ex quo sperat usq; ad illud tps retroemere. et eade ratione videt q; ego emtor vere voluerim emere postq; feci sibi dictum pactum et dicitur venditor nō erat aliter venditurus nisi cū dicto pacto. et q; hoc qd; paciscitur usq; ad certū tps apparet qd; interim voluerit lucrari fructus sibi. Anro. de bu. in. d. cad. n. f. m. ibi quid in dubio extra de em. et ven. qui hoc vltimū notando videt istud sentire et isti q; sunt in hac op. dicitur q; melius et tutius esset apponere pactū de retrovendendo in perpetuum. Et p; hac opinione facit qd; dicat in. x. presuntione. Alij dicunt cōtra: videlicet q; maior est presuntio qñ appositū est pactum de retrovendendo in perpetuum: q; videtur maior presuntio ex pre venditoris qd; vere voluerit vendere ex quo voluit semp esse in libertate redimendi. et sic est ex parte emtoris: q; non videt habuisse vere alium emendi ex quo concessit venditori qd; possit quando cūq; redimere quid dicendum.

Hec questio decisa est de iure civili: q; non est differentia an fiat pactū de retrovendendo usq; ad certum tps completū vel in perpetuum. et in vtroq; casu est licitum nec ex eo insurgit aliqua mala presuntio: v; est casus expressus et in terminis scpe allegat in. l. n. C. de pacris inter emtorem et venditor: ubi ibi primum quācumq; vel intra tpa obrulisse vbi hoc no. Bal. in si. qui dicit q; ex pacto de retrovendendo codē. et p; terio etiā lucrante emtor: fructus medij tps etiā ante mortē cōtractus nō presuntur simulatus et idē de iure canonico. v; p; batur in. d. ad nostrā de em. et ven. et in. c. illo vob. de pig. nā ibi tale pactus simpliciter nō reprobat. ad qd; vide quod dixi in. x. presuntione. et in casu principali. Et illud idē ego credo in foro consuetudine qd; est de iure civili vel canonico dictū est. v; dixi in principio huius tractatus. in. x. alij dicunt q; dicitur cōtractus: et etiā dixi in scdo casu principali: q; hoc solum pactum de retrovendendo ad tps vel in perpetuum nō inducit aliquā malam presuntione maxime presumentē cōtractū esse usurarium vel simulatū. v; dixi in. d. n. casu principali. Nam si lex civilis et canonica hoc permittit nō est dandū illi citum ne iude iniuriā nascatur occasio: v; iura nascunt. l. meminerim. C. vnde vi. et. c. qualiter et qñ. el. j. extra. de accusa. et facit. l. n. C. de indicta viduitate tollēda: et qd; fit lege permittente penas nō meretur. l. graccus. C. de adulteris. et nemo d; damnum facere nō nisi cum id facit qd; ius facere nō h; v; l. nemo danum q; est in penul. char. ff. de re iur. sed si adessent vel concurrerēt aliq; de predictis presuntionibus et maxime illa videlicet qñ constat qd; venditor non erat aliter venditurus nisi cū dicto pacto de retrovendendo ad tps completū vel in perpetuum quo casu est presuntio simulationis. v; dixi in. j. presuntione. et tunc procedit dicta proscriptio q; sit maior presuntio simulationis seu fraudis an facere pactū de retrovendendo ad tps completum an ad in perpetuum. Circa qd; ego sic distinguo. Aut querimus quo ad presuntionem cōtra primū venditorem. et tunc tenet qd; sit maior presuntio simulationis facere pactum de

retrovendendo in perpetuum q; ad tps completum q; videtur q; hoc casu nullo mō voluerit perfecte vendere: sed potius pignozare. ex quo voluit esse perpetuo in libertate redimendi. Si em esset pactum appositū de retrovendendo usq; ad certū tps cōpletum videt q; saltem post illud tps habuerit alium in forum alienandi et abdicandi rem a se in casu q; rem venditā infra dictum tps retroemere non possit. Aut querimus quo ad presumentionem contra ipm emtorem q; fecit pactū de retrovendendo: et tunc aut venditor voluit nominando pactus de retrovendendo imperpetuum: nō aliter erat venditurus et tunc nulla videt esse presuntio contra emtore q; est credendū q; non libenter faceret dictum pactū et q; potius voluisset qd; dictum esset ad tps cōpletum cū istud sit emtoris favorabilius ne res ipsa emta stet semper in suspensio quia in dubio quis presuntitur velle quod est sibi favorabilius. v; probatur in. l. in. ff. de test. mili. Nam sine dubio melius est et vtilius est favorabilius emtori q; ipse faciat venditori pactus de retrovendendo ad tps cōpletum q; in perpetuum: q; si facit ad tps completum possibile erit q; infra dictū tps non redimet et sic res vendita remanebit pleno iure apud emtorem qñ non fuisse lincellata v; remanebit venditori qñ fuit sibi lincellata perpetuo lincellarius qd; erit propter hoc sine dubio vtilius emtori. Item erit vtilius alia de causa q; si velle vendere ius quod habet in dicta re per ipsum emta melius et tutius venditor q; quando esset appositum in perpetuum. immo multi et plurimi in civitate vicone cauet se ab huiusmodi emtionibus et possessionibus lincellariis: quando lincellarij habent pactū de retrovendendo in perpetuum v; notissimū est in civitate vicone. Et dixi supra in. in. presuntione v; alij tñ dicunt. Et tunc hoc casu ex parte emtoris q; facit pactū de retrovendendo in perpetuum non presuntitur fraus immo potius per eum sit gratia venditori: q; melius esset emtori hoc non facere. Aut venditor volebat in dillimere pactum sibi fieri de retrovendendo in perpetuum: s; rogavit emtorem v; faceret sibi pactū de retrovendendo in perpetuum qd; saltem volebat ad certū tps completum. Et tunc si fiat pactū ad in perpetuum idem qd; in casu predicto. q; non presumat fraus vel simulatio ex parte emtoris immo gratia et liberalitas. nec etiā hoc casu presuntitur fraus vel simulatio ex parte venditoris ex quo ponitur in libertate emtoris qd; faceret sibi pactū imperpetuum vel ad tps et sic intendebar in effectu vendere et q; venditio non staret in suspensio saltem post illud certum tps quod est notandū. Ad quod vide qd; dicam in quarto et quinto casu principali. Aut venditor non petiit nisi pactū de retrovendendo ad tempus vel alternativē v; in perpetuum vel ad tempus nō finiendū magis de vno q; de alio: et tunc aut emtor volens ampliare et facere gratias venditori etiā nō petenti q; forte erat amicus suus et intelligebat q; libentius velle habere pactū in perpetuum de retrovendendo et tunc dicendum est v; statim dixi quia nulla mala presuntio ex pre v; ruit. l. emtoris et venditoris est cōdicuranda. Aut emtor facit pactus de retrovendendo in perpetuum ipsi venditori non petenti nec hoc desideranti nec propter aliquā amicitia. et ita emtor voluit: q; forte dixit q; oino volebat qd; haberet pactum de retrovendendo in perpetuum et non ad tps completū: qd; tñ euenit raro et tamen hoc casu qd; hoc pactum ad imperpetuum iudicetur potius emtori damnosum q; illud qd; est ad tempus v; supra

Dixi et fecerit hoc emtor sponte et non ad gratiam venditoris iudicem male esse presumendum cōtra emtorem. Et ex hoc presumi possit quod nō habuit animū liberū q; esset emtor: sed potius pignozare. sic simulatio q; si voluisset emere potius voluisset facere pactum de retrovendendo ad tps q; ad imperpetuum cū sibi hoc esset vtilius. Et h; conciuo ad questionem p; dicit qd; melius et tutius est quo ad formam consuetudine in dubio facere pactum de retrovendendo ad tempus cōpletum q; ad imperpetuum. Et modo reuertū est q; sanctus nardinus sup hoc consulens respondit qd; tutius esset q; non fieret pactum de retrovendendo nisi usq; ad septem annos quod ego audiret et intelligis genis quante auctoritatis ipse fuerit in his que sunt de foro consuetudine maxime in tota italia quā suis sacris predicationibus illum inuitavit et in multis reducit. Cogitavi que ratio potuit mouere est ad taxandum dictū tempus septē annoz in pacto de retrovendendo. et t; taxatio temporis sit arbitraria ita quod nō possit in ea reddi vera et p; cisa ratio: v; est glo. in vers. quadragesimū in de. nolentes. de hereticis. et gl. in ver. q; tuoz. l. c. n. d. rescrip. li. v. q. l. in. l. j. s. pueritiā. i. p; bo. ratū. ff. de post. et glo. in. c. j. in verbo p; dicit. q; in cap. istud est mirabile. in in. r. l. de inuictura inter dñm et vasallū h; oxiā in v. s. fendoz. et no. Bal. in cōclusionibus fendoz et ad sine vbi dicit qd; de taxandis tēporum nulla ratio reddi potest nisi quod ita placuit. l. lator. fa. et quod no. Jo. an. in. c. sequenti. extra de rescrip. in nouella. Et facit quod habet in. c. nō debet. de consangu. et aff. Tamen consideravi quod ratio potuit esse q; mouit eū ad taxandum ad septē annos et nō ultra decem: q; decem anni dicunt longum tempus v; probat in rubro et nigro. C. de p; scrip. longi temporis decem et viginri annoz. Et ergo velle venditor: etiā post longū tēpus post se retroemere rem venditā videtur esse maior presuntio q; nō habuerit animū vere vendēdi q; quādo tempus est breue. nā si est breue idē nō longum tēpus apparet q; saltem post illud tēpus si nō recemerit quod remanebit perfecte ipsi emtori p; ea que statim supra dicta sunt. Secunda ratio potest esse: q; qñ vult venditor pactum de retrovendendo usq; ad decem annos vel est presuntio qd; non habet animū retroemendi qñ p; dicit: q; communitē est v; osumile quod usq; ad decem annos possit habere potestatem et facultatē retroemendi et qui non possit retroemere usq; ad decem annos nō est verisimile qd; possit etiā post. Nam qui nō p; centum aureos inuenire usq; ad decē annos raro contingit et etiam post inuenire possit ex quo est longū tēpus. Est ergo presuntio qñ venditor: vult pactū de retrovendendo usq; vel ultra decem annos nō q; nō possit infra illos decē annos inuenire vel recipere pecuniā: sed q; vult de illa pecuniā agere facta sua. et q; vult retinere pecuniā emtoris donec sibi placuerit. et hoc maxie v; est qñ venditor: nō fuisse ducere necessitate ad vendēdi p; voluntate. q; forte volebat facere mercatū de dicta pecuniā. Et tertia ratio potest assignari etiā: ad hoc quare magis dixi de septem annis q; pluribus vel paucioribus nam communitē in septē annis contingit saltem vna vbertas seu fertilitas et aliquando in quinque v; communitē dicitur. Quia ego venditor possit in septē annis habere vna fertilitatē: sequitur q; poterit verisimilitē infra illud tempus retroemere. et eadem ratio potest dici q; satis sit emtori infra illud tēpus quando locauit rem emta ipsi venditori et vel satis sit ipsi venditori

ri q; cōduxit rem per ipsum venditam quia in dictis septem annis habebit saltem vnam fertilitatē sicut venditori sic non poterit dicere omnes redditus esse fertiles. ex quo videt saltem in septem annis cōtingit communitē vna fertilitas. quia sic nō poterit esse grauius in redditibus nō fertilibus. et fertilitas cōpescat cū fertilitate. v; in simili. in. l. i. ff. vno. in. prin. et ibi no. ff. locari. et in. c. p; fertilitate. extra de locato. Tu cogita si alia melior ratio de hoc adduci potest.

Tertiadecima presuntio est qñ

ab ipso in iusto partes egerit q; quantum ad emtorem restituer pecuniā p; dicitur emtor: teneatur restituere re suā: nā plus appropinquat simulationi pactū de restituendo rem et pretium q; pactum de retrovendendo. cum hoc secundum presuppōnat aliam venditionem p; cessisse: sed primum non. nam non potest sibi retrovendere si primo a me non emisti. sed restituere rem bene potest secūdo dominum paulum de cast. in consilio suo. cccxxv. quod incipit. In christi nomine amen. In causa mora per do. dorotheam in quarta colum. vbi ubi allegat. Tu autem potes ad hoc allegare. Nam cum dicta promissio de restituendo rem suam: et pretium sit contra naturam contractus venditoris et venditoris primo sequitur q; inducere sequitur presuntionem simulationis. per glo. in. l. i. si quid sub conditione cum ibi notatis. ff. de conditionibus in. l. i. et per ea que dixi in octaua presuntione. Et quod sit p; tere et contra naturam contractus paret: q; si vera fuisset prima venditio dominum rei vendite fuisset in emtore traslatum si venditor erat dñs. v; in. l. claudibus. ff. de cōrabēda emtore et in. l. emtione. in. prin. et ibi no. ff. de acti. em. et m; terugit traditio. v; l. traditionis. C. de pactis. vel aliud loco traditio: v; cōstitutū. v; l. qd; meo. in. prin. ff. de ad q; rēda possessione. et l. ab emtore. in principio. ff. de pactis. et c. aliqd; coz de qbus per glossam in. l. in. prin. in ver. animo. ff. de ad q; rē. posse. Et si secūdo esset verus cōtractus retrovenditōis primus emtor: nō dicit rem ipsius venditoris sibi restituere. sed dicit velle teneatur tradere vel dare. v; dicta. l. emtore. nam dñum ipsius traslatū fuit in primū venditorē v; dicta. l. emtore. in. prin. vnde eam amplius restituere nō teneat sed potest illa vel alia soluere si retroemere rem per ipsum venditā. v; habetur in p; allegatis iuris. Item potest dici q; dicta promissio de restituendo rem suam et pretium est insolita. quia vbi partes volunt quod fiat retrovenditio non solent apponi illa verba sed verba tñ pacti de retrovendendo que sunt scdm naturam cōtractus. Et ideo propter hoc casus presuntio suspitionis. v; probat per ea que dixi supra in nona presuntione. Illa tamen verba q; emtor teneat restituere re suā possent intelligi quod aut verbum suū referat ad personam emtoris quod in dubio est credendum ex quo ista est promissio sua et censetur et per ipsum plata licet in tertia persona sint scripta. argumēto eozū que notat Barro. in. l. ex facto. in. prin. ff. ad trebel. et in. l. cum in testamento. ff. de auro et argento legato. et in. l. si quis tyrio. ff. de v; s; t. facit ca. primum in verbo non su a. extra de sponsal. Et quod notat Lymus in. l. qua vis. in. fine. C. de cōm. et sim hoc non repugnat nature dictorum cōtractus emtionis et venditionis. Aut dicit verbi suam referat ad personam primū venditoris eiusdemq; secūdi emtoris. et tunc bene vi-

detur repugnare nature emtionis z venditionis per predicta nisi exponatur sit am idem sibi debi...

Cartadecima presuntio adde regendi contractu simulari vel usurarium est qn pacta adposita in contra...

Quintadecima presuntio simularionis capi potest ex pre vendito...

quem fundum vellet de fundis suis: qd est presuntio qd venderet deteriorem z minus damnosum...

Decima presuntio etiaz ex persona venditoris ppter pnti qn...

Paulus de castro. fuit pceptoz dñi bartholomei cepolite.

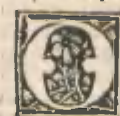
Undecima presuntio etiaz ex persona venditoris ppter pnti qn...

Decimaseptima presuntio etiaz ostitur ex puitate pnti ex psona em...

duo ipse si reuera fuisset ipsius emtois ipsoz no locasset dicto fictu: sed qd reuera erat pignozatus...

Decimoctava presuntio etiaz considerari z percipi potest ex parte ipsius emtois...

Decimanoua presuntio colligitur etia ex persona emtois: scz quod emere noluerit qn...

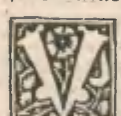

Decimadecima presuntio est que plurimum fraudis z simularionis inducit...

Porro z ibi glo. in verbo occulte. extra vt ecclesiastica beneficia z notat per Barr. in. l. post extra...

Decimaseptima presuntio est quando in loco ubi agitur z in quo celebratus est contractus...

Decimaseptima presuntio est qn emtoz vel etia venditoz esset cotineus siles...

De simulatione contrac.

solitis vel cōstringitib? sic ab his que fieri cōiter conueniunt... Nota h̄ 3 prore... tas q̄ idu... ad h̄c...

Regimateria presumtio et po... tissima est q̄n̄ esset usurarius et cōiue... tus usuras exercere nō r̄si dicat...

dulenter solent inire contractus vel celebrare... ut est rex. in cle. ex grādi de usuris... vnde dicit molli. in. c. ad n̄am de em. et ven. q̄d c̄...

De simulatione contrac.

So. cl. iij.

contractum tanq̄ usurarium non sufficit probare... q̄ cōtrahēs erat usurarius nisi etiā probet specifi...

Regesimaquarta presumtio col... licet ex eo q̄ veditor remansit in pos... sessione rei veditre vt p̄bri videt p...

pir. Petrus nicole vbi dicit quod licet veditor vel donator post venditionem vel donationem remaneat in possessione non t̄m̄ facit p̄sumi cōtrahēs esse ficticiū et simulatū...

Regesimaquintapresumtio re... sultat ex tpe quo veditio durauit q̄ p̄ modicum t̄ps durauit... vnde conuenientes cū soleat fieri vt res p̄p̄...

De simulatione contrac.

ne amē. In causa mota per dham doctoras. verfi...

Agelima sexta presuntio com...

prebedit ex modo recedenti a dicto co...

beati Jo. chryst. Omnis res per quasque cau...

Sed circa predictas presuntiones potest...

An valeat...

De simulatione contrac.

Fo. clrij.

parentia facti. Sed si appareat legitime cause p...

Item poterit probari per dilucidas sine legitimas...

Quia se...

Que sint...

En prete...

amotaz 2. d. l. si maritus in f. qui 2 a quib. cr. c. f. de renun. in. vj. et ide vult Bald. in. l. illud in. vñ. q. 7 di vel cause simula. C. de sacrosan. eccle. et dixi...

Parto vero casu principali qñ in contractu venditionis 2 locationis cum pac. de retrocedendo interuenit fraus dolus vel simulatio ex pre vtri...

do secum habes aliquā rationē que obrinet in foro iudiciali rationabiliter obrinet in foro conscie...

ric. Nā qñ nō pōt aliter subueniri nisi alter ledat cōmōdus est ncutri iuari q̄ grauari alteruz vt dicit idē bñs Ambro. in lib. de officiis 2 habetur...

emrozis ex quo ipse venditor habuit alium vere et non simulare contrahendi: sed ex parte emrozis bene potest dici contractus simulatus ita q̄ vendi...

hoc sunt dicta in tabula.

Comple...

lesio interuenit licet nō possit dici contractus si
 nullatus ficticius. Aut usurarius poterit tñ dici
 illicitus inter que est differentia scdm ea que dixi
 in .i. casu prin. **C**Secundo casu qñ neuter habuit
 animū vere contrahendi. videt̃ emendi et vendē
 di qđ patere potest vel per confessionem eoz vel p
 alias coniecturas. de quibus in oibus p̃cedenti
 bus p̃sumtionibus. et maxime in .i. p̃sum. in
 prin. tunc sine dubio contractus iudicandus est
 simulatus et usurarius tam in foro contentioso
 q̃ in foro conscientie etiā si non interuenisset ali
 qua lesio p̃terij nec emto: esset solutus. scelerare vl
 similes contractus facere quia in certis non certis
 locus est coniecture. vt dixi. **C**Tertio casu prin
 pali quando vnus tñ contrahentiū habuit ali
 vere contrahendi. tñ aut ille solum qui dicitur
 vedito: non habuit alium vendendi: sed emto: so
 lum habuit animū emendi. **C**Tunc subdividingue
 Aut emto: nesciebat manifeste intentionē illius
 qui dicebatur velle vendere quod in veritate non
 habebat animū vendendi. aut ignorabat qđ crede
 bar qđ haberet animū vendendi. si emto: scdebat
 in foro contentioso non poterit dici contractus si
 mulatus vel usurarius ex quo extrema. mala in
 tentio emto: et vendito: simul nō concurrūt
 Sed in foro conscientie bene tenetur emto: s̃yo
 ipse ignorabat malam intentionē vendito: . et
 tunc aut ipse fuit in lara culpa. et idem aut fuit in
 leui vel leuissima tunc secus tñ pro culpa penitē
 tia esset in iungenda emto: Aut fuit nulla culpa
 tunc in nullo tenetur sed ipse emto: poterit si vo
 luerit agere contra vendito: ad rescindendum
 contractum tanq̃ simulatum. et hoc casu sine du
 b o. et indistincte tenetur vendito: in foro con
 scientie per predicta. Sed si ex parte illius qui dicit
 si emto: interuenit dolus fraudis vel simulatio:
 qđ nō habuit animū emēdi tñ intendebat in men
 te sua qđ esset p̃gnus. Sed vedito: habuit animū
 vendēdi tñ in foro contentioso dō distinguat̃: ex
 parte vendito: nō potest dici contractus usurari
 nec quasi usurarius ita qđ contra est de hoc agi pos
 sit sine vendito: scilicet sine ignorantia malā in
 tentione emto: bene p̃t dici contractus simula
 tus ita qđ vendito: habuit animū vere tñ nō simu
 late contrahendi: sed ex parte emto: bene potest
 dici contractus simulatus ita qđ vendito: tñ age
 re potest ad rescindendū contractū si voluerit adeo
 qđ est in electione ipsius vendito: an valeat vel
 non valeat dicitur contractus per no. in .d. l. et ele
 ganter. in prin. ff. de dolo. Nam licet talis contra
 ctus nō sit totus simulatus respectu vtriusq̃ ra
 men ex parte emto: tñ poterit dici simulatus.
 vt .d. l. iurigen. §. dolo malo. cū ibi not. ff. de pacti
Et hoc intellige verum si vedito: ignorauerit ma
 lam intentionem emto: . et sic nō fuit in aliquo
 dolo vel culpa. Secus si sciūisset quia tunc p̃pter
 dolum vel culpam suam non potest agere contra
 emto: . In foro autem conscientie q̃rum ad em
 torem indistincte talis contractus iudicandus est
 simulatus et usurarius. ex quo ipse malam inten
 tionem habuit. Quamvis aut ad vedito: idem
 si sciuit vel scire debuit malam intentionē emto: .
 alio secus etiā si nulla lesio interuenit. **E**t vis
 colligi potest quat̃er in hac materia sit forma
 dus libellus et qualiter sit articulandum sine ca
 pitulandum. tam ex parte emto: qđ vendito: .
 et quid agendum sit in foro conscientie que omnia
 bene no. quia quotidie hoc possent contingere. et
 alibi nō ita clare distincta reperies. Ad qđ adde om
 nino qđ dixi in .iiij. casu prin. in .ij. p̃sum.

Sinto vero casu principali qñ
 dubitatur an in dictis contractibus in
 reuenerit dolus fraudis vel simulatio
 et in dānū vendito: interuenit lesio
 in venditione cōdiciōe et in pacto de
 rrouēdēdo vel in aliquo vel aliq̃bus ex ipsis. **E**t
 in hoc sic Puto esse dicēdū. Aut interuenit lesio in
 oibus predictis trib' contractib'. s̃ in venditione cō
 ditione et pacto de rrouēdēdo. Aut lesio nō in
 reuenerit in oibus predictis simul: sed in duobus
 tñ. Aut interuenit lesio in vno tñ de p̃dictis. p̃
 mo casu qñ interuenit lesio in oibus trib' p̃dicti
 contractib' qđ qñ sit dixi plene in .i. ff. de iur. i. p̃
 sumtionē et sic sine dubio p̃sumā doli vel frau
 de vel simulationē salte re ipsa p̃pter qđ redditur
 contractus illicitus et p̃sumit simulatus et etiā usu
 rarius ex quo illa cōcurrūt cū pacto de rrouēdē
 do. vt p̃batur p̃ ea que dixi in antecedenti p̃sumtio
 nibus. et p̃ ea que habetur in .c. ad nostrā. extra de
 em. et ven. et .c. illo vos. de pig. et c. cōquestus. extra
 de vsu. et in .l. emēde. C. p̃ vale. qđ agi. licet. **E**t in
 fm. ja. de arc. ibi tenetur contrarius de quo etia
 larius dicam in ver. tertio casu qñ interuenit lesi
 o. et in .v. et vir. casu prin. circa prin. **S**ecundo ca
 su qñ non interuenit lesio in oibus tribus p̃dicti
 ctis: sed in duobus tñ videlicet in venditione con
 ditione tñ: vel in venditione et pacto de rrouē
 dēdo vel locatione et pacto de rrouēdēdo.
 et tunc aut interuenit lesio in conditione vel pa
 cto de rrouēdēdo habito respectu ad valōrē
 rei vendite. **E**t eius fructus vel redditus. **A**ut ha
 bito respectu ad naturā liuelli aut habito respectu
 ad pecuniā solutam. **S**i interuenit lesio habi
 to respectu ad valōrē rei vendite et eius fructus
 vel redditus. et tunc idem crederem qđ in casu p̃
 cedēti. s̃ qđ dolus vel fraus vel simulatio p̃sumat̃
 interuenisset qđ contractus sit illicitus. et p̃sumā
 tur simulatus et usurarius. **E**xemplū pone. **E**m
 a te fundum pro centū qui valebat. d. locari tibi
 eīdem fundum pro centū. librarum qui fructus est
 vltra iustum pretium etiā habito respectu ad va
 lōrē rei vendite. Aliud exemplum. qñ est lesio in ven
 ditione et in pacto de rrouēdēdo. **E**m fundus
 a te pro centum qui valebat. d. et feci tibi pactum
 de rrouēdēdo pro .cl. et hoc est sine dubio. **S**i
 vero in dānū vendito: interuenit in venditio
 ne et conductio: lesio habito respectu ad naturā
 liuelli. licet non habito respectu ad rē venditā vel
 eius fructus vel ad pecuniā per emto: solutas
 et idem dicendum qđ in p̃cedēti. s̃ qđ p̃sumatur
 contractus usurarius et simulatus. **E**xplū **E**m
 fundum a te pro centum qui valeat. d. in hac ven
 ditione est lesio vendito: in quinquaginta. Dein
 de locari tibi p̃petuū eīdem fundum pro iusto p̃
 rio habito respectu ad naturā liuelli et sic vltra
 quinq̃ pro centenatio que quinq̃ pro centenatio
 sunt iustum pretium liuelli. vt dixi. §. in .ij. p̃sum
 tionē. Sed dubium est an ista quinq̃ pro centena
 tio debeant esse habito respectu ad pecuniā so
 lutam per emto: an ad valōrē rei vel eius fru
 ctus. **E**xplū in p̃dicto qñ fundus venditus p̃
 centū valebat. d. habēdo respectū ad pecuniā so
 lutā erunt quinq̃ tñ. s̃ habēdo respectū ad valo
 rem fundi vediti erūt septē cum dimidio. **E**t edo
 qđ de iure civili vel canonico debeat haberi respe
 ctus ad valōrē fundi vediti. Sed in foro conscien
 tie credo qđ debeat haberi respectus ad pecuniā p̃
 emto: solutam vt statim dicam in simili in casu
 sequenti. et dixi. §. in .ij. p̃sumtionē. Sed si le

loando et cū pacto de rrouēdēdo. Nam omnia
 sunt vnus contractus. s̃ venditionis cū duobus pa
 ctis. vt dixi. §. in sc̃ba p̃sumtionē in fine. et ideo
 tunc etiā si esset pactū de rrouēdēdo p̃ eodē
 pretio pro quo emir: esset pactum de conducēdo
 pro factu habito respectu ad pecuniā solutam va
 leret nec diceretur esse aliqua deceptio: quia cen
 feretur quod illud quod plus valet esset meliora
 mentum ipsius venditionis. iuxta notata. in .l. ff.
 C. de iure emp̃bi. item p̃dicta procedunt vbi ali
 ter de consuetudine loci nō constaret. sc̃us si con
 suetudo loci vel patrie in cōtrar. um esset: sicut est
 in ciuitate Verone videlicet qđ res vendita pro mē
 neu: pretio qđ valeat locari siue liuelli cōsueuit
 eidem venditori pro factu habito respectu ad pecu
 niā solutam per emto: . et non habito respectu
 ad valōrē rei vendite vel eius fructuum. nam
 hoc casu p̃pter consuetudinē loci illud reputabi
 tur iustum pretium fictus qđ est habito respectu ad
 pecuniā p̃ emto: solutā. tñ iustum reputabi
 tur si excedit summam pretii habito respectu ad
 pecuniā p̃ emto: solutam. et hoc dō attendi licet
 sit iustum habito respectu ad valōrē rei vendite
 vel eius fructus argumento. l. sc̃per in Ripula.
 cum ibi notatio. ff. de regulis iuris. Ad quod vide
 qđ statim dicā. in ver. nisi dicam us. Item p̃dicta
 intelligas vera sine dubio quādo in venditōe nō
 fuit lesio prope dimidiā iusti pretii: qđ nec de iure
 civili nec de iure canonico quibus licitum est con
 trahentibus se decipere in pretio. vt dixi supra in
 secunda p̃sumtionē reputabitur contractus illi
 citus nec usurarius. vt p̃batur in .c. ad nostrā. in
 ibi vix dimidiā iusti pretii contragebat. extra de
 de emto: et ven. in dicta secunda p̃sumtionē.
 Sed si esset lesio in venditione vltra dimidiā iusti
 pretii. tunc de iure civili et c. canonico potest vendi
 to: agere contra emto:em vel qđ emto: rescindat
 contractum vel qđ suppleat iustum pretium: quod
 est in electione emto: qui decipitur est casus in
 dicta. l. n. C. de rescin. vendi. et in .c. em. causa. ex
 tra de emto: et ven. et tunc si emto: eliger sup
 plere iustum pretium in nullo remanebit lesio salo
 rem pro futuro. sed si eliger rescindere contractum
 venditionis in consequentiam rescindetur etiaz
 contractus locationis et pacti de rrouēdēdo.
 et sic hoc casu non remanebit lesio in locatione
 pro tempore futuro nec etiam pro p̃terito. cum
 locatio fuerit iusta respectu valōis rei. vt dixi. et
 sic concludendo talis contractus non reputabitur
 usurarius in foro civili vel canonico cum vna tñ
 lesio sc̃is in venditione interuenit. vt dicam sta
 tim in tertio casu huius distinctionis. Item p̃dicta
 tra sunt vera quando fuit simplex locatio ad cer
 tum tempus. quo casu habetur respectus in fictu
 ad valōrē rei vendite et locare et eius fructus: vt
 habetur in .§. quia vero leonis. in aut. de non alie
 nandis. col. ii. et dixi in tertia p̃sumtionē. Sed si
 fuisset locatio perpetua et limellaria tunc deberet
 haberi respectus ad naturā liuelli. que est qđ non
 habeatur respectus ad valōrē rei vendite vel eius
 fructus. s̃ ad rationem quinq̃ pro centenatio va
 lōis dicte rei vendite et locare. vt habetur in .d. §.
 qđ vero leonis. et dixi. §. in secunda p̃sumtionē. et
 ideo Verone sc̃es errasse videntur qđ emerunt fun
 dum pro centum. et sic pro iusto pretio et eīdem
 locauerunt iure liuelli ipsi venditori pro vigin
 quinq̃ libris denario. Si p̃sumponimus duc
 tum fuisse valōis quatuor: libras: qđ dicte vigin
 quinq̃ libras non erant iustum pretium liuelli: quia
 sic erat in ratione sex et vnus quarti pro centena

*Tinellus
 accipitur
 hic p̃ pen
 sione. et
 no. qđ
 debent
 tur qui
 p̃ centum
 singulis
 nis more
 prouide
 ludā. s̃
 paribus
 soluitur
 annuatis
 decem p̃
 centum.*

riofis debuissent tunc locare p viginti libris tm ... sic in ratioe quinq p centenario. vr diri. s. an ter ...

fundu locasset cu pacto de retrouedendo. z sic ta ... cire voluit qd quicquid valeat fundus venditus ...

Etto casu principali qn inter ...

uenit lesio in vno tm videlicet aut in ... venditide aut in locatione aut in pa ...

ff. de transac. r no. per glo. in. cad nostr. in verbo ... dimidia. extra de cinto. et ven. Tu th tencas indi ...

dhi epi vincetini. Et ita etiam reperio consulti ... per dnm Signoroli de homedcis de Mediola ...

tra consilium et indicandum esse censio quicquid dicat per doct. pro. j. parte deducos. Quia hec opti. quia tenco non modo auctoritatibus plurimis et marimis adiuvant. sed etiam pluribus pbabilibus portioibus rōnibus cōprobatur. ar. rex. r. dist. 5. de ceteralig. vbi ita scribit quo cō quisc magis ratione vrit eo melioris auctoritatis eius vba esse videntur. r. rex. r. dist. cego sol. in fi. Jbi vel pro. babilis rōnes et per id qd ibi no. in glo. n. et licet multe rationes in medio adduci possunt p scōa opt. quam tenco tñ ne videat tractatus modū ep. ecdere nōnullas tñ ex plurimis referam. Et pto quando ista duo tñ interuenerit. scz puitas pte rā p pacrum de retrouendendo qd cōtractus non psumatur pignoratitius simulatus vel usurarius probatur sic. Et forma cōtractus nō apparet qd sit simulatus vel usurari. ergo hoc dicitur nō debemus argu. capituli illo vos. cū glo. in verbo ex forma. extra de usuris. Scōo q. in dubio standum est instrumento nec psumitur in dubio simulatus vel usurarius. r. l. cū ptebus. C. de pba. Et dixi supra post psumptiones. in pñ. scz cōtra pcedias psumptiones. Jbi ex quibus videt. r. tertio q. hoc nō reperitur iure cautus. videt q. paruitas pte rā solū in vno cōtractu constituta cū pacto de retrouendendo faciat psumere contractū simulatus seu in fraudem usuraz celebratum nisi interuenerint alie psumptiones vel cōiecture. vt q. emtoz sit solitus fenerare vñ alios cōtractus huiusmodi suspectos vel illicitos facere probatur. c. illo vos. et in. c. ad nostram. sepñsim allegatio. et dixi supra. in. q. psumptione. circa pñ. Et q. factus de fructibus in forte cōputandis. vt d. in. d. c. illo vos. vel alie similes. de quibus plenè vidimus. s. in. q. casu principali. cum ergo nō reperitur iure cautum vt qd sola paruitas pte rā pte de retrouendendo sufficiat. ergo dixi nō pbatur in. l. pteuaricationis. s. fi. de pteuarica. et. r. q. v. c. fi. in. pñ. r. r. dist. pterea. Jbi nūsp nisi nos fallat opi. legis. r. r. q. iñ. c. quid autē ibi nulla auctozitate reperitur prohibitum. r. in. c. i. vbi. cū nūsp in ueniatur cautus in iure extra ne sede vacante. fa. cit ad hoc glo. in ver. legitimas in aut. de resti. ea que parit in. q. mense. s. fi. in fi. glo. col. iñ. cum si. Quarto hoc etiaz probatur. na de iure canonico duo tñ iura reperitur ex qbus videtur pbati an rā psumatur cōtractus simulatus r in fraudē usurarium celebrat. videt. c. illo vos. de pig. r. c. ad nostram. de em. ven. in quibus se fundat doct. oēs qui tenet cōtrariam opi. Sed illa capitula requirunt alias psumptiones q. pcedias est statim dicā in intellectu dictozū capitulozū. ergo r. Quāto hoc etiaz affirmat auctoritate Accur. l. d. dolus. C. de ref. cū. vend. q. dicit q. sola paruitas pte rā nō sufficit ad psumendum dolū r sic fraudem vel simulationem p. d. l. dolus. sed constituta cū alijs sic. vt. l. cum hi. s. modus. ff. de tranlac. r sic loquit in plurali numero dum dicit cum. pñ. et sic saltem alie due psumtiones requiruntur. arg. l. vbi nūerus. ff. de restibus. et. l. fi. ff. ad trebel. et. c. plurali s. elocutio. de reg. iu. in. vj. Facit ad hoc. l. instrumenta. cum glo. ff. de proba. Et quo videtur cōcludendum qd saltem tres psumtiones requirantur ad hoc vt psumatur dolus vel simulatio. videlicet paruitas pte rā. due alie. scz pte rā de retrouendendo r vna alia pura quod sit solit. fenerare. vel alia qua alia. vt dixi. s. in. iñ. arg. Sexto dico quod probac opinio. est casus in. d. c. ad nostrā. licet allegetur per multos in cōtrariuz inducēdo ipsuz aliter

induxerit. Tunc fm Jac. de arc. in. d. l. emtio. ne. C. plus valere quod agitur. nam ibi d. q. mar. respōdit a. b. laico. r. emtoz domos r oliuas cūz reuera cōtractus vsurarius ageretur qd ex eo qd creditoz. s. mar. debitoz. s. b. promisit vt q. scz in septennio vsq. ad nouēniū daret scz vñ. aureoz q. vir dimidiā iusti pñ cōtingebat domos et reitrueret r oliuas. nā ibi vult rex. dñ dicit q. pte rā co. q. ex illis verbis psumit cōtract. simulatus et in fraude vsuraz celebrat. Scz ex illis vbi tres psumtiones oriunt ad min. r nō due tñ. vt statz oñ dā. ergo ibi est casus ad literā p illa opi. Qd autē ibi tres psumtiones oriunt. p nā vna est paruitas pte rā dum dicit q. vir dimidiā pte rā cōtingebat de qua plene dixi. s. in. n. psumtione cum quatuor sequētibz. Alia est psumtio pactum de retrouendendo. vt pte rā dñ dicit. pmissit vt q. hanc vsq. ad nouēniū daret scz vñ. aureoz de mos eius restituere r oliuas. de hac dixi plene. s. in. r. psumtione. Tertia psumtio est q. pot. r illima. videlicet quod mar. non tencatur restituere domos r oliuas vsq. ad septēniū ipsi debitoz r qui ibi appellat debitoz. q. in veritate est debitoz. et quo dicitur est pignoratitius simulat. vsurarius. sicus effectus q. debitoz nō possit retrocedere vsq. ad septēniū. s. post sic. vt dixi etiam. s. in. psumtione post pñ. Nam ex illo pacto insurgit vna mala psumtio simulatio r cōtract. vsurarij vt plene scripsi. s. in. r. psumtione. vbi est videndum. possit etiam dici quod quarta psumtio etiam oriatur ex dictis dñ dicit domos eius reitrueret r oliuas ppter verbum eius r verbū reitrueret. Sed de hac dicendum est vt dixi. s. in. r. psumtione. vbi oim videas ne hoc bis idem repetatur. C. um itaq. in. d. c. ad nostrā. Jmo. papa tertius dicit quod cōtractus psumit simulatus et vsurarius ex his que dicuntur. ibi. r. r. ibi saltem ponitur tres psumtiones vehemetes r etiam quarta que licet aliquid habeat suspiciōnis. Dicendum est r cōcludendum q. ibi nota. pbat q. due tñ psumtiones sufficiant. s. pactum de retrouendendo r paruitas pte rā. immo saltem tres requiruntur sicut ibi interueniunt. r. et bis apparet verus intellectus ad dictum. c. ad nostrā. quem puto esse verissimū. Et ex hoc modo recte intelligendo nihil facit pro opinione contraria. immo pbat manifeste opinione quā supra tenui. Et ex his etiam infiro vna cōclusionē notabile r verissimam q. ad psumendum cōtractū pignoratitium vel simulatū seu vsurariū due psumtiones tñ nō sufficiunt sed tres saltem requirunt. Ties ex hoc etiaz infero q. illa psumtio q. emtoz sit solitus fenerare s. sit vehemens cōtra etiam cū pacto de retrouendendo tñ nō facit psumere cōtractum simulatum. vt dixi etiaz in. r. psumtione ad finē. Nec pcedias cōtradicit. c. illo vos. de pig. ibi ex duobus tñ. vbi papa Jmo. tertius videtur velle qd ex duobus tñ psum. cōtractus simulatus. q. ibi etiam interuenit pactū de retrouendendo de quo nō dubitabat postea. pterea dicit qd ex duobus nō tñ que in pacto fuerunt expressa scz qd fruct. computent in forte. r q. vltra summā receptam sexaginta solidi debeat pfolui. extra emtoz em psumitur vehemeter quasi dicit. ille sunt due psumtiones q. an sole sufficiant. hoc ibi nō dicitur s. coniuente cum pacto si emtoz displiceret emtoz. bñ sufficit psumtum cum emtoz vsuras conuenerit exerce. r hoc vult litera ibi dum dicit. Que in facto fuerit expressa. q. l. psumptio q. p. d. c. etiam pactum qd est suspectum vt dixi. s. in. r. r. r.

presumptione interuenit cū dictis alijs duab. psumtionibus. r sic q. dicit due psumtiones cū dicto pacto suspecto qd est tertia mala psumtio bñ sufficit ad psumendum contractū simulatū. Et quibus apparet q. non probat ex dicto. c. illo vos. q. due tñ psumtiones sufficiant sed tres saltem requirant. Et ex hoc habes etiaz intellectus dicti cap. pñ. illo vos. r est glo. in. c. cōquestus. extra de usu. r. q. allegatur p opinione cōtraria. tollit opinio nem quā tenco. nā dicit ibi glossa magna. Jbi nō tñ est vsura q. nō est vsura si vedo tibi fundū iusto pte rā ca. l. vt qñcumq. tibi soluerem pte rā quod fundus ad me reuertat. vt. C. de pactis inter emtoz. r venditorē. l. q. r in casu isto ille lucrat fructus alias si est modicus pte rā psumit cōtractus esse in fraude vsuraz. vt extra de em. ven. in. c. ad nram. r pte rā si emtoz cōsuevit exercere vsuras. vt extra de pig. dicto. c. illo vos. Jta sūt vba glossē in. d. c. cōquestus. q. possunt intelligi dñ dicit pte rā que si emtoz cōsuevit exercere vsuras qd illud verbum precipue abundat. sicut d. de verbo maxime qd qñcumq. abundat. vt est glo. in. l. s. in ver. maxime. C. de testa. ma. iurisdictione. r habetur p bar. in aut. ad reprimendū. verū maxime. r per Jlo. in. l. illud. ad si. pñ. ff. ad. l. acqui. nā si nō consuevit fenerare vel illicitos cōtractus facere nō facile psumit fraudem vel simulatō. r maxime si est psona q. ignorat ius. sicut sunt simplices hoies rustici vñ mulieres vel similes in quibus nō psumit fraudis consiliū. argu. glo. notabilis. in. l. cūz allegas. circa pñ. glo. ibi r maxime ius ignoratibus. r ibi hoc not. Bal. in. iñ. col. in. pñ. C. de usu. qd no. in practica vt deducas r probes emtoz esse rusticū vt simpliciter hoies vel similes vt tollatur in eo suspitio fraudis. Alio mō pōt respondere ad glossam pcedias. c. cōquestus de vsurio. etiaz intelligendo verbū precipue qd ibi nō abundat. vt dicit gl. in. d. l. illud. ff. ad. l. acqui. videt q. intelligat. c. ad nostrā. et. c. illo vos. allegata per cā videt qñ alie psumtiones concurrunt cū paruitate pte rā r pacto de retrouendendo. vt statim dixi. s. in intellectu dictozū capituloz. q. glossa semper dñ intelligi scdm legem quam allegat vel scdm iura que allegat. vt notat Bar. in. l. non solum. s. si liberationis. circa mediū. ff. de liber. lega. r Raph. sul. in. l. patronus. ff. de proba. et dñs Signozolis in consilio suo qd incipit. Et huius saluatoris noie inuocato circa mediū. r pferim cū aliter intelligendo glossam diceret cōtra rectū que allegat. sicut diceret in casu nostro si intelligeret prout iacet r nō scdm iura q. allegat. vt pte rā ex pcedias. Tercio modo respondere pōt ad dictā glossam dicti. c. cōquestus. etiam intelligendo cū prout iacet. r vt intelligunt doctores q. tam allegat p opinione contraria. videt q. illa glossa cū reuerentia ita intellecta non diceret verum q. nō pbaretur aliquo iure. immo q. ipsam allegant probant contrarium vt supra declarant. Et ex his itaq. apparet q. secunda opinio de qua supra quam tenco. videt q. ista duo tñ scz paruitas pte rā r pactū de retrouendendo nō sufficiunt ad satisfaciendū psumere contractū simulatū r vsurariū esse verissimū in iuribus r rationibus cōprobata. r adiuvant etiaz auctoritatibus r eaz seque pntā tam in cōsulendo q. in iudicando semper esse putant. et pferim cū dicit. Zaurēius de pñu magnus practicus dicit istaz opinione seruari in practica vt refert excellens doctoz dñs Zaurēius de rodulphis de flozera in suo tractatu de vsuris in. l. question. vt. s. dixi. ac etiam cum dñs pau. de cast. in cōsilio suo. c. clxviii. dicit q. cōmuniter

ductores hoc tenent. r maxime cū in re dubia debemus in meliore parte interpretari. vt est rex. l. c. estore misericordes. r ibi uotata. extra de reg. iu. et no. glo. in ver. verosimiliter. in. c. nauiganti. extra de vsuris. Facit. l. merito. ff. pro socio. cūz si. Et pcedias procedunt qñ due tñ psumtiones interueniunt. s. paruitas pte rā r pactū de retrouendendo. r q. emtoz sit solitus fenerare tñ nunquid psumat cōtractus pignoratitius simulat. et vsurarius. et videtur q. sic. per. c. ad nram. extra de emtione r ven. r per. c. illo vos. de pig. Contra rium r. Jmo. scdm Jaco. de arc. in. l. emtione. in. iñ. q. C. plus valere qd agitur. q. dicit q. illa capitula hoc nō probant. q. ibi erat alia administratio seu alie psumtiones. nā dicit capitulū. illo vos. loquitur qñ erat in potestate emtoz recedere a contractu. hñ aut loquitur contra qñ est in potestate venditoris ad rps vel in perpetuū recedendi a contractu per pactū de retrouendendo sibi ab emtoz factū. Tenu ibi emtoz habebat compurare fructus rei emte in pte rā idē i. forte soluta. qd est cōtra naturam emtionis. r ideo ibi dicitur q. fuit pignus. Jtes in. c. ad nostrā. debeat aliquid reddi vltra pte rā datum per qd videbatur vsura. et q. fructus debebant in forte cōputari. qd est cōtra naturā venditionis. vt dicitur est. Unde alia ad mīnuta sen psumtiones erant ad vñ psumtionis r simulationis faciendā scdm Jaco. de arc. et J. in. ibidem. s. in. l. emtione. Sed dicta duo nō probant. in. d. c. ad nostrā. vt dixi supra secundū Jo. and. in. d. c. illo vos. et bene. Et dicta opinio J. in. videtur posse hoc modo probari pte rā psumendo qd paruitas pte rā nō contingat dimidiā iusti pte rā arguendo sic. Et paruitate pte rā nō videtur quod oriatur nec ori possit aliqua mala psumtio. q. de iure civili r canonico licitum est contrahētibz se detripare in pte rā. vt est rectus in. l. i. cause. s. penul. de mino. et. l. ut si in pte rā. s. quoadmodum. ff. loca. r. c. cum causa. extra de em. et ven. et dixi in scōa psumtione. Si licitū est de iure civili r canonico decipere in pte rā non tan. gendo dimidiā iusti pte rā. ergo videtur q. nō possit ori aliqua mala psumtio. q. quod sit lege pmitte penam non meretur. vt. l. gracia. C. de adul. nec lex debet prebere causam delinquendi. vt. l. h. in. fi. C. de edic. di. ad. tol. ne inde iniuriaruz nascatur occasio vnde iura nascuntur. vt. l. mēmnerit. C. vñ vi. r. c. qualiter r qñ. cl. j. extra de accu. Eodem modo ex pacto de retrouendendo non videtur q. debeat insurgere aliqua mala psumtio ex quo illud pactus nō est reprobatū a iure immo approbatum. vt est rectus. in. l. q. C. de pac. in. r. em. et ven. Et dixi supra in pñ. huius tractatus. Unde licet sit vna mala psumtio q. quis sit solitus fenerare. vt dixi. s. in. r. r. psumtione. tñ non videt q. sufficiat coniuncta cū pacto de retrouendendo r paruitate pte rā. ex quo illa duo nō sunt prohibita nec a iure reprobara. vt dixi. q. illa tñ qd sit solitus fenerari est improbara a iure. et illa sola nō sufficit. vt dixi in dicta. r. psumtione. in. actu tñ in hac. q. tenas sine dubio contrarium. videt q. illa tria pactū de retrouendendo r paruitas pte rā r q. emtoz sit solitus fenerare. vel similes Scz simulationis celebrare sufficiunt de iure ad psumendum contractū pignoratitium simulatum r vsurariū. r dicas qd hoc aperte probat. in. d. c. ad nram. de em. et ven. vbi ex text. apparet qd tres psumtiones sufficiunt. Jde etiaz probat. in. d. c. illo vos. extra de pig. scdm ca. q. dixi. s. pro intellectu dictozū capituloz. Et ita tenet cōmunit. et legi

no sufficiens ad inducendum unam presumptionem si...
ma: artonis: ut patet ex his qd dicit in. ii. v. r. v. p.
sumptione. Et pro hoc allego rex. in. c. illo voc.
extra de pig. vbi dicit qd sub nomine venditionis quedam
terre fuerunt pignori obligate. pro. xxiii. li. et fuit
actum qd intra summam recentra. lx. solidi deberet
persolui. et propter hoc presumitur contra emtorem
et in illa. lx. solidi sunt tres libe et tres libe respec
ctu. xxiii. librarum sunt circa octavam parte. et
de illo rex. probat qd qd in pacto de retrovendendo
est lesio etiam in octava parte illa sufficit ad indu
cendam malam presumptionem simulationis
Eodem modo puro esse dicendum qd est lesio in loca
tione seu scitu: qd si de iure et consuetudine solui de
beat et soluitur qd pro centenario et fundus loce
tur sex pro centenario et in ratione centenarii qd tunc o
ceretur esse lesio sufficiens ad presumendam simula
tionem qd est condonata cum alijs presumptionibus in
ea qd dicitur sunt. Sed qd esset lesio in prima ven
ditio: puro qd maior requiratur qd in locatone vel
pacto de retrovendendo maxime qd eadem res libe
rareretur eidem venditori: qd tunc non damificat in tunc
venditori qd rem vendit condonatur: quo ipse vti frui
tur pro pro iusto locatone: non tunc dico qd propter
hoc inducere possit esse lesio in venditione. Sed
qd maior lesio requiratur ad inducendam mala pre
sumptionem simulationis. Et ad hoc vide que di
xi supra in. n. p. p. p. ad fin. Et pro clariori
intelligentia ex predictis clauo sex conclusiones.
Prima conclusio est generalis quod arbitrarius
est. l. arbitrio iudicis seu boni viri qd dicitur lo
sua seu deceptio in pteio venditionis contractus.
Secunda conclusio est qd in pacto de retrovendendo
iudex debet arbitrari esse lesionem seu deceptio
nem in pteio respectu simulationis contractus psum
de qd est deceptio seu lesio in octava parte et etiam
in minori. Et tertia conclusio est qd qd pmissa est pen
sio ultra id quod de iure dicitur et consuetudine debe
tur iudex arbitrari possit qd intelligatur esse lesio
seu deceptio in pteio ad presumendum contractum
simulationem. Quarta conclusio est qd in prima ven
ditione dicat esse pteium iniustum. et sic lesio in pte
tio optum ad inducendam presumptionem simulationis
arbitrio iudicis seu boni viri non in minima pte
tare sed in tertia vel dimidia vel pte dimidiam et
maxime qd venditor immediate consuetudine rei et
vendit et hoc inspecta qualitate personarum rei et
pctus et cetera et in spectu consuetudine loci. Quinta
conclusio est qd vbi est lesio etiam in venditione in di
midia iusti pte iudex debet indistincte arbitrari qd
sua sit sufficiens lesio seu deceptio in pteio et re
spectu simulationis contractus. Et iste est casus in
eadem nostram de emt. et vend. ibi. que vix dimi
diam iusti pte contrahant: sed vna intellectus
intelligendo ibi vix et non seu nullo modo prout
aliqui intelligunt et istud nullam habet dubitatio
nem. Sexta et ultima conclusio est qd non solum vbi
est lesio in dimidia iusti pte etiam qd est pro
pe dimidiam iusti pte etiam in venditione debet iu
dex arbitrari etiam lesione seu deceptio in pte
tio quantum ad inducendam unam presumptionem si
mulationis ut est casus in. d. c. ad nostram. in ver
bo vix. intelligendo qd istud verbum vix non itet
negatiue ut dicit. s. quantum ad intellectum dicti. c.
Et hec oia sunt bene notanda in rheorica qd in
practica et maxime quia doctores hoc non an decla
rar. nec etiam agunt et vilia sunt. Et per hoc sit ex
peditus iste scriptus casus principalis sequitur vlti
mus principalis casus.

Xtimo casu principali qm in
contractu non interuenit dolus: fra
vel simulatio nec aliqua lesio vel de
ceptio in pteio venditionis loca
tionis vel pacto de retrovendendo.
Sed ad sunt alie presumptiones vel conjecture do
li fraudis vel simulationis. de quibus plene dixi
supra in tertio casu principali. Et in hoc dicendum
aut loquitur in foro contentioso. aut in foro con
scientie. Si loquimur in foro contentioso et tunc
cum non reperitur in foro contentioso et tunc
sumptiones sufficiant erit arbitrarium et arbitrio
iudicis relinquendum ut dixi supra in. ix. et. r. con
clusionem in precedenti casu princi. Si vero loqui
mur in foro conscientie et tunc credo qd sit relinquen
dum hoc etiam arbitrio iudicantis seu confessoris
quia ambiguus absolutum non debet esse iudicium
Sed conscientie iudicantis est comitendum ut dixi
beatus Gregorius andree tarentino episcopo et
habetur in. l. i. §. de iure deliberandi. et in. c. de
causis extra de offi. dele. in. c. non est. in. glo. in. ex
tra de regularibus qui iudex vel confessor debet
animaduertere et imprimis si potest comprehendere
qd contrahentes habuerit animum emendi et ven
dendi vel non. Si comprehendet vel existimabit
per circumstantias quod habuerit animum vere
emendi et vendendi iudex contractum fuisse ve
rum et non simulatum vel usurarium relinquens
do tamen semper id eorum contrahentium con
scientie ut dicit glo. penultima in. c. nauiganti. ex
tra de usuris. facit capitulum mulieri extra de in
reuerant. que postea iudicabitur per euz qui secre
torum est cognitor. Nam conscientia omnipotentis
deo non potest occultari. ut dixit textus in. c. in
ciuitate. in fine eodem titulo de usuris. quia ipse
est scrutator cordium et cognitor secretorum ut in
c. tua nos. in fine. extra de simonia. et trigemesi
cunda distinctione crudescant. et secunda questio
ne quinta consuluisti. Et nota. glo. in. l. h. de in
terroga. actio. Et absconditorum est cognitor
ut dicit textus in clem. et iui. §. quibus in vltima
charta de verborum significatione. Et est textus
secunda questione prima deus omnipotens. et qd
ipsum non latet peccantis qualitas neq peccan
tis affectus vigesima questione tertia deus qui
et notat glo. finalis in dicto capitulo in ciuitate
re. Sed si comprehendere vel existimabit per cir
cumstantias quod non habuerit animum emendi
di vel etiam vnus ex his non habuerit alium et tunc iu
dixit contractum simulatum et usurarium secun
dum ea que dixi supra in quarto casu principali et
hoc maxime verum est quando emtor esse consue
tus fenerari vel similes contractus facere per ea
que dixi in penult. et vltima presumptione. Et nul
lus saltem in foro conscientie vel penitentiali di
cat se habuisse animum emendi vel vendendi cum
non habuerit vel non habuisset contractus simu
larum vel usurarium celebrandi cum in veritate
habuerit quia licet per hoc euitet iudicium et po
tessarem in seculo iudicis vel confessoris qui cor
da hominum ignorat. tamen in futurum non e
uirabar domini iudicium qui est scrutator cordium
et secretorum cognitor: et quem non latet pecca
ri qualitas neq peccantis affectus ut dictum est
supra. Sed profecto quicumq salutem anime sue
desideraret sine scrupulo conscientie viuere querte
abstineat penitus ab huiusmodi contractibus.
Negari enim non potest quin in huiusmodi contractibus
sit aliquod dubium saltem in foro conscientie an

omni? contractus sint illiciti ut patet per ea qd dicta sunt
in isto tractatu et hoc propter periculum anime ut
probat in dicto ca. in ciuitate. extra de usuris.
Donarum quippe mentium est etiam ibi culpas
suas agnoscere vbi culpa non est ut est rex. v. di. ad
sius finem. Et quia plerumq vbi culpa non est ea
esse timere solent conscientie timore que in via
dei quando deus expandatur. ut dicit textus in
elemen. et iui. §. de verbo. signif. et est rex. in. ca.
consilium de obseruatione ieiuniorum. Facit ad
hoc rex. in. l. cum proponas. vbi non autem om
nis scrupulus auferatur. Et quod ibi not. l. y. c.
de interdi. nam inter pupillum et tutorem. Nam
quando deus aliqui dicunt se dubitare vbi non est du
bitandum. Et contra et ideo tutio: via est eligen
da ut in. callid circa medius extra de clerico exco
municato ministrante. et ita dicit glo. notabilis
in dicto capitulo. in ciuitate. in verbo nisi dubius
et glo. in dicto. c. nauiganti in ver. veri similiter du
bitatur eodem titulo. Et ad hoc accedat qd dicit
rex. in dicta clem. et iui. §. nos itaq in quinta
column. vbi dicitur qd in his que anime salutes re
spiciunt ad curandos graues remoueus pars se
curio: est tenenda presertim cum non solus quod
malum esse dignoscitur sed etiam omne quod spe
cie mali habet sit a viris perfectis specialiter cur
randum ut dicit textus in dicta clem. et iui. §.
cuq annu reddidit. et ab alijs presertim contra
ctibus est abstinendum in quib' adfunt dicte pre
sumptiones vel aliquid ex eis. et ad hoc vide Innoce.
in. c. in ciuitate in fine ibi per do. de usuris. Et na
hoc certum est ergo sequendum ut dixi et maxime est
huiusmodi contractus inueni et inchoati fuerunt
ab usurarijs. qui dimissis actibus mutui ne videat
tur usurarijs inueniunt hunc modum velaminis et
usure palat: primo faciunt contractum pure em
tionis. Secundo faciunt contractum locatone eiusdem
rei. Tertio faciunt pactus de retrovendendo. fm

hostien. et Joan. an. in dicto. c. ad nostram. extra
de emtio. et venditio. et dixi supra in princi. huius
tractatus neq inuari quis velit ciuitatis vel loci
consuetudine qd non tmi spectandū est qd verone vel
alibi factū est qd fieri debebat ar. l. licet. in. ff.
de offi. p. r. et in. c. causam. extra de electio. He
rō qd multi et inuiti pene practus huiusmodi ce
lebrati sunt in ciuitate Herone ac etia quotidie ce
lebrentur qui sine scādalo vt simulati et feneratio
eū minime rescindi possent. Tredo qd bonū esset
l. vel statutum fieri qd oēs huiusmodi contractus
celebrati non improbenf dūmodo non essent ma
nifeste in fraude usuray celebrati qd oēs is cele
brati redirent ad iustū pteium qd deccerō non
lus possit hūmōi cōtractus celebrari. sicut in simūl
statutū fuit de decimis in consilio lateranensi re
pote Alexandri pape tertii. Anno domini millesimo
septuagesimo nono. vt habetur per Joā and.
et doctores in. c. cum apostolica. extra de his. qd sūnt
a prela. sine cōsensu capituli. et per eundem Joan.
and. in capitulo statuto. de decimis. libro. vi. i no
uella. Tollerat enim ecclesia quando etiam cri
men propter scandalum. vt. in. distinctio. deniq
et. i. q. vñ. quores. et. viij. q. j. ordinationis. et. x. q.
q. iij. ipsa pteias. et. non potest. Similiter tollera
tione multitudinis vt quinquagesima distinctio:
ne. vt constitueretur et habetur in iuribus superi
allegatis.

Explicit solennis tractatus de simulatione cō
tractus: editus per famosissimi vtriusq iuris do
ctorem dominum Bartolomeum cepolla vero
nensem. Emendatus summa diligentia: per egregi
um virum magistrum Joannem de gradibus
vtriusq iuris professorem.

Sequitur solennis reperitio eiusdem domi
ni Bartolomei et spolice. l. si fugitui. cu anteri
ca sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis ubi ponit
tur de pena furti et larroni maxime in autentica
sed nouo iure. cu apost illo.

S fugitini. qz in ista.

l. et auteri. sed nouo iure. q
sequit ponitur materia q
bus penis puniri possunt
furcs et larrones: et est vri
lis et quotidiana: et no per
secte examinata per doc.
ideo decreui hanc. l. cu di
tra autentica declarare plenius et clarius q per
doctores hic vel alibi scriptum reperitur. Et
hoc. d. in summa ista. l. si fugitui. Si serui in
actu transeundi ad hostes deprehendantur pe
na pedis aut metalli puniuntur. h. d. fm Bart.
vel sic fm bal. Serui ad barbaros in actu tuge
deprehensi grauitur pro motu iudicis puniunt
mutilatione. s. pedis. aut pena metalli. aut alia
simili arbitrio iudicis. h. d. C. In rex. ubi cu tras
eunt. dic. l. dnm sunt in itinere. C. In rex. ubi
pede. dic. q hic accipitur pes pro extrema par
te corporis vt dicit in rubri. C. de pedancis iu
di. Alibi accipitur pes pro mensura et talis pes
debet esse. xvj. digitoz fm lidoz et dimologiaru
de mensuris agroz et no. glo. xvij. q. iij. sicut et Al
be. de rosa. in. l. ij. circa prin. s. de his q ad ecclie.
cōfugi. et Bal. in. l. ij. si quis cautio. et. d. Bar. de
fali. in. l. j. antepe. q. C. de interdicitis. et glo. in. l.
vie latitudo. ff. de seruis. nulli. pre. et per Bar. in. l.
in itinere. ubi dicit. ff. de verbo. signi. Nota pri
mo quod seruis fugiens ad hostes populi ro
mani quos hic appellat barbaros debet puni
ri pedis vel metalli aut alia simili. Nota se
cundo quod quis debet in eo puniri in quo de
bitendus in quo deliquit.

Pes quid si
gnificat.

Debitio in
quo est pu
niendus in
quo deliquit.

Amputatio
pedis.

Debilitas
membri.

Actus con
summatius.

de leg. ij. C. Item pro hoc etiam rex. in. l. j. s. j. ff. p. ceterito.
de adimen. leg. et ibi Bar. qui dicit no. ista ver
ba non dederit. quia intelligunt. id est dare no
debuerit. facit etiam ad hoc quod no. Bar. in. l.
si vroz. s. cum ira. ff. de auro et argento lega. et
in. l. seq. iul. s. quod dicitur. ff. ad macc. Ista solu
tio videtur diuinare et violare istum rex. idco
dicunt quida vt refert hic l. y. quod ille. s. cōcor
dar cuz ista. l. quia hic est pena capitalis scilicet
abscissio membri. vt notat. in. l. j. C. de officio ci
qui vicem alterius ge. Sed hoc solutio est con
tra. l. ij. in prin. ff. de penis. et. l. edicto. s. rei ca
pitalis. ff. de bo. posses. et. l. licet capitalis. ff. de
verbo signifi. unde intellexit glossa hic est ve
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.
Jacob. de arc. et est etiam humanio: iura ea q
habentur in. l. si quis non dicam rapere. C. de
epif. et clericis. et in. l. sagittarios. ff. de penis. Qualitas de
Oppo. tertio contra predicta. Nam delictus licet a quali
tate delictorum qualitas iudicatur a pena que
litare. vt. ff. de publi. iudi. l. ij. et nota. in. l. trans
gere. C. de transac. ubi per l. y. in. r. q. sed in atro
cissimis morus ad delictum puniuntur ac si deli
ctum esset consummatum. vt. s. de epif. et. cl. l. si
quis non dicam rapere. et in. l. as qui cum relo.
C. ad. l. cor. de sic. so. fm Baldi. hic ponitur regu
la quod mitius puniatur morus ad actum q
actus consummatius. sed leges contrarie loquun
tur in casibus specialibus. scilicet quando quis
arreat pudicitiam vel homicidium procedat
y in

exuratur aut furca suspēdant. sol. ubi transfu
ga fuit deprehensus delicto cōsummato. hic ve
ro dū esset in itinere non ita soluit glo. hic et ubi
hoc probat rex. hic dum dicit cum trāscunt et
ita tenet hic doc. sed petrus de bclia pica vt re
fert hic l. y. aliter intellexit. nā ipse dicit q hic
et in contrario delictum fuit consummatum. Et
ideo ipse intelligit istum rex. sic. s. serui transeun
tes ad barbaros deprehendant. s. postea. s. tūc
videt obstare. qz fm hoc mitius puniunt seruis.
quia in pede vt hic qz liber. quia ille in capite vt
d. s. transfuge quod est contra. l. pedius. ff. de in
cedio ruina nau. Ipse respondit q verum est q
plus puniuntur liberi q seruis ceteris qualitatibus
delicti precedentibus pariter sed hic no est pa
ritas delicti: qz seruis non reuelamus consilia
nostra sed liberis. ideo acius puniuntur. vt. d.
s. transfuge. et cum ista opi. transit hic l. y. hec
opinio non est vera. nec tenetur cōmuniter. nā
est contra istum rex. ubi deprehēdatur. et ubi tras
cūtes cum. presupponit cū q capiatur eo tem
pore quo transeunt. et sic dum sunt in itinere.

Et p hoc facit opi. glo. in. l. arboribus. s. fm. in
verbo usufructus. ff. de usufruc. ubi dicit lupus
erit syluam. non tamen erit. C. Opponitur se
cundo contra istam so. de. l. ij. s. is qui. ff. de re
mili. ubi dicitur q is qui volens transfugere ap
prehensus est. puniatur capite. et sic presupponit
qz fuit apprehensus in fuga dum dicit volens
transfugere pro hoc glo. no. in. d. l. arboribus. s.
fm. in verbo usufructus. ff. de usufruc. So. ubi expo
nitur volens transfugere. i. voluntarie transfu
git. sic ponitur in. l. ff. de re. diu. i. ta dicit glo.
in. d. s. is qui. et pro ista sol. facit glo. in. d. l. ff. q
exponit voluerit. i. voluntarie trans: cenderit. ad
idem rex. cum glo. in. l. quod si ab initio. ff. si cer
pe. et rex. cum glo. in verbo si voluerit. in. l. j. ff.
de leg. ij. C. Item pro hoc etiam rex. in. l. j. s. j. ff. p. ceterito.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.
Jacob. de arc. et est etiam humanio: iura ea q
habentur in. l. si quis non dicam rapere. C. de
epif. et clericis. et in. l. sagittarios. ff. de penis. Qualitas de
Oppo. tertio contra predicta. Nam delictus licet a quali
tate delictorum qualitas iudicatur a pena que
litare. vt. ff. de publi. iudi. l. ij. et nota. in. l. trans
gere. C. de transac. ubi per l. y. in. r. q. sed in atro
cissimis morus ad delictum puniuntur ac si deli
ctum esset consummatum. vt. s. de epif. et. cl. l. si
quis non dicam rapere. et in. l. as qui cum relo.
C. ad. l. cor. de sic. so. fm Baldi. hic ponitur regu
la quod mitius puniatur morus ad actum q
actus consummatius. sed leges contrarie loquun
tur in casibus specialibus. scilicet quando quis
arreat pudicitiam vel homicidium procedat
y in

Lupus erit
syluam.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

Attentio
ritio: scilicet vt non sic puniatur affectus si esse an punia
tus. et in hoc concordat Jacob. de raucma et sumatus.

do. Pan. in. d. l. j. C. ubi senat. vel clari. qd qñ no.
cris tēpore portus ex lascivia qd ex dolo quidaz
proic. ar lapidē t perculsit vñ qui morans est
qd ipse cōsuluit qd debet miris puniri. scz pe-

fit augeri vel minui. ver. fin. Item non debet
in arbitris iudex sequi rigorem scriptur. immo
poreit etiam sequi equitatem non scriptam. vt
est casus in aut. de defenso. cui. in. §. iustitiam

Et qñas non
scripra pfer
tur rigori
in arbitris
iudex debet
inclinari in
mitiore

quod si quis dederit alicui aliam condempne-
tur in quinquaginta libris denariorum: et plus
et minus arbitrio dicere potestatis et non debe-
bit arbitrari ultra centum libras quia non de-
bet esse plus illud quod ultra arbitratur qd sit il-
lud quod specialiter est indudus pro pena a sta-
tuto. pro hoc vide omnino quod notat et ardi-
zaba. in. cap. nonnulli. in prin. ap. in. xx. q. extra
de rescriptis. et non omittas et hic addas. pro
hoc facit oprime. l. sancimus. in prin. ap. C. de fi-
deius. et quod not. Bald. in. consil. suo quod inci-
pit. In xpi noie amē. nobiles viri hericus de ad-
uocatis. in princip. vlti. colum. vbi dicit quan-
do est factum compromissum cum potestate pe-
rogandi quod mensura temporis prolongari
non potest esse maior qd mensura temporis pri-
cipalis allegat dicta. l. sancimus. et autenti. qui
semel. C. quomodo et quādo iudex. quod est mul-
tum not. pro pzo. gatione compromissi et etiā
pro dicto arbitrio statuti. et est singulare et men-
ti tenendum. Item est magna dubitatio an
quando statutum dat arbitrium iudici non spe-
cificando aliquam penam vsq ad quam penam
possit transire. dic quod potest imponere penā
pecuniariam sicut applicandam. et etiam penam
capitis et sic penam mortis. vt tenet gloss. que al-
legatur pro singulari institutio. de iniuris. §. in
summa. in ver. extra ordinaria pena. ¶ Sed ali-
qui doctores allegant aliam gloss. pro simili in
l. pe. C. si aduersus libertatem. in gloss. fina. que
dicit in persona vel arbitrium iudicis. ita autem
allega aliam similem gloss. in. l. sacrilegij. in prin.
ap. in verbo considerandum. ff. ad. l. iul. pecul-
posset tamen dici quod dicit gloss. sententiū con-
tra. dum dicit glo. in dicta. l. pe. in persona vel ar-
bitrio iudicis. et gloss. in dicta. l. sacrilegij. ibi ca-
pit. vel extra ordinaria pena imponitur. nam
dum dicit extra ordinaria intelligitur. i. arbitra-
ria. vt habetur in toto tit. ff. de extraordi. crimi-
nibus facit tex. in. l. cuz filius viaticum. ff. si cer-
pe. et inter illa verba et penam capitis ponitur
dictio vel que solet poni inter diuersa. vt. l. bec
verba ille aut ille. de verbo. signifi. ergo vide-
tur inferre quod in pena extra ordinaria et arbi-
traria non comprehenditur pena capitalis in
persona. ¶ Sed an illa gloss. in dicto. §. in sum-
ma. sit vera. dic quod etiam sequitur bald. sim-
pliciter in. l. j. C. de bis qui latrones occultra. et
idem etiam tenet ipse Bald. in. l. fin. in. ff.
de re. diui. vbi dicit per illam glo. quod arbitriū
datum a lege in maleficijs etiam ad mortem se-
extendit si sit factum nimis graue. idem Bald.
etiam sequitur illam gloss. in. ca. j. in prin. ap. in
v. colum. ver. Sed hic quero an ratione genera-
lis arbitrii in titu. de pace tenenda. vbi dicit qd
ratione generalis arbitrii potest fieri condemp-
natio vsq ad mortem per dictam gloss. sing. in
stiti. de iniurijs. §. pena. debuit allegari. §. in
summa. Et hanc gloss. etiam tenuit do. sico. de
ncapoli. in. l. fina. in. ff. vbi pupillus educari
debet vbi dicit quod pena extra ordinaria po-
test esse vsq ad penam capitis. allegat dicta glo.
in. §. in summa. quam fecit teneas cordi. et do.
Angel. de arc. in suo tractatu maleficiorum. in
sine penulti. colum. transit cum illa gloss. Et
mattheus de marobscianis i suis notabilibus

in. l. notabili. tenet etiam illam glossam dicens
do qd vbi pro aliquo delicto imponitur pena ar-
bitraria potest imponi pena vsq ad mortem in-
clusiue p illam glossam. in. §. in summa. Dicit et
qd si iudex arbitratur qd imponat maior pena
q fuerit solita imponi nisi de consuetudine appa-
reat d. grauari et malefacere. nisi hoc faciat ex
causa. l. bodie. ff. de penis. et no. in. l. quid ergo.
§. pena grauior. ff. de bis qui no. in. in. fa. et in. l. pe-
nul. §. ad crimen. ff. de publicis iudi. Et tandem
glo. in. §. in summa tenet et do. Ang. de arc. in. l. i.
de actio. §. ocs. in. in. col. ¶ Sed do. Jo. de imo.
in. l. h. ff. de publicis iudicis. in ver. quid autē si
aliqua pena. et Ang. de arc. in suo tractatu male-
ficiorum. in glo. in verbo et ibi caput a spatulias
amputetur. in. l. seq. do. Jo. dicit qd quando
cumq lex vel statutum dicit qd pena sit in arbi-
trio iudicis et vsq ad penam mortis. et tunc cla-
rum est quod eius arbitrium potest se extendere
ad penas mortis. vt. l. sacrilegij. §. sunt quedam.
et ibi casus. ff. de varijs et extraordi. cri. Qñq lex
vel statutum dicit penam esse. arbitrio iudicis
dummodo non se extendat ad penam mortis.
et tunc clarum qd illam nō poterit imponere.
probatu aperte in. l. j. ff. de iuris. et in. l. j. ex-
pilatores. et. §. ff. de crimine scellio. Quādoq
lex vel statutum simpliciter dicit penam esse in
arbitrio iudicis. sic videtur quod tanq bonus
vir arbitrari debeat argu. l. vir bonus. ff. iudi.
sol. et no. per glo. et Bart. in. l. si qua pena. ff. de
verbo. signi. et p glossam. in. c. super bis. in. pbo
arbitrium. et in verbo astringendo. extra de ac-
cusatio. et sic p qm qualitate facti aliterz ali-
ter debeat arbitrari. ar. eius quod habetur. in.
c. sicut dignum. extra de homicidio. et dicto. §.
sunt quedam. ¶ Florianus autē de sancto pe-
tro de bononia. in. l. item si oblitit. ad finem
principij. ff. ad. l. aqu. tenet illam glossam. in. §.
in summa. in. l. i. de iniuris. limitando cam vt
habeat locum in delictis consummatis. Se-
cus in non consummatis quod est notandum.
¶ Sed Bald. in. Rubrica. C. de pena iudicis qui
male iudicauit. videtur tenere contrarium. et
Antonius de burro. in. c. de causis. extra de offi-
cio delegati. et glo. et doctores. in. c. inquisitio.
in. ff. in prin. ap. extra de accusationibus. et habet-
tur etiam de intellectu dicte glo. in. §. in summa
per Andream de fernia. in. c. j. in ritu. que sunt
regalia. in vrbis feudo. um. ¶ Item pro hac
opinionē quod nō possit imponi pena mortis
videtur probari: qd si pena imponitur arbitrio
iudicis poterit arbitrari de temporali tantum
non de perpetua nisi aliud fuerit expresse. vt.
ff. de furibus balnearijs. l. j. ibi temporali. et ille
casus nō est alibi secundum Albe. de rosa. ita di-
cit Fran. zab. in. c. et literis. in. vj. oppositio. et
extra de constitu. et idē ipse notat in cap. de cau-
sis. §. j. illis. in. j. et. n. no. extra de officio delega-
ti. Tu autem ex omnibus potes predictos docto-
res ad concordiam reducere sic distinguendo.
Si queritur in arbitrijs que pena possit vel
debeat imponi. ¶ Aut pena est certa et dicitur
minata in specie et expresse a iure cōmuni. Aut
pena possit imponi.

Qu' vnica
pena est im-
ponere a
sta. est incer-
ta stare ele-
ctio iudicis

Singulare
dictu Ang.
addit qd b
ide dicit do.
Alvaria. i. c.
sicut iudex
sequendo b
dictu Ang.
no. et qd im-
portet ista
dictio plus
et min. vi.
de Alex. i. c.
si. viij. col. ff.
circa fin. in
iij. volu. et i
recte qd ope-
rent ponit
Fell. i. c. l. j.
v. col. v. no.
et in. cam.
in prin. de
proba.

Differtio ee
polle. Que
pena possit
imponi.

Ob enormitates criminis licet leges transgre...

Ioco pene ordinario. sic ultra eam immo nec eam imponere potest. ita intelligitur glossa in...

arbitrii condemnare vsq ad mortem. in clu. a. C. Quia ant pena siue. et ita intelligitur quod notat glo. hoc idem tenet...

propter verbum quod persone adicitur quod si verba referuntur ad vnu. ad illud spectat...

vr dixi. Et in hoc non teneo etiam Bal. qui dixit de infra. i. in d. l. quicunq. qd indistincte in pena corporali...

inter semul transeunt et glo. j. dicit deprehendatur. In itinere qd dicit nere in actu fuge. an post completam fugam. punitur pe. Quid si ex forma statuti imponitur pena portantis...

loquitur per verbum portauerit et tunc punitur pena statuti: quia tunc non requiritur actus consummatus. et quo contra legem portat ille qui ad prohibita per legem tendit. l. cesar. ff. de publicanis. secundum Baldum qui ita notat in dicta. l. arboribus. in apostillis. Et statutum loquitur per verba qd possunt significare utriusque tempus delicti scilicet tam preteritum perfectum qd imperfectum: ut quia dicit statutum si quis extraheret. ut. ff. arboribus furtim cesarum. l. cedro. §. subsecare. et. ff. de iurisd. omnium iudicum l. si id quod. §. quod si dum proponeretur. et quod not. glo. in dicta. l. arboribus. §. fina. in glo. que dicit lupus erit syluam non ramentum erit et tunc debent puniri pena statuti nec iudex debet esse dementior lege secundum Baldum hic. Tertio casu quando sumus in dubio an habuerit animum portandi extra districtum: tunc aut non potest apparere et coniecturis quod habuerint animum portandi extra districtum: tunc non possunt puniri pena statuti quia deficit probatio et non ius. duo sunt tyri. ff. de testamen. tutela. aut potest apparere ex coniecturis quod valebant portare extra districtum: et tunc diligenter dicit in secundo casu proxime precedenti. Que autem sint iste coniecture. sic si reperti fuerint in via non recta et publica. nam tunc est mala suspicio contra eos qui non tenent viam rectam et publicam: et est casus notabilis. et ibi hoc not. Barto. in. l. §. C. de cursu publico. libro. xij. et idem notat Barto. in. l. penulti. qui fiscalis per illum textum. C. de nauicularijs. libro. xj. ubi dicit quod si reperitur quis cum salma frumentum vel cum alijs rebus veteris portare extra territorium in aliqua via non recta et non consueta est suspectus quod eas velit portare extra territorium. facit ad hoc. l. eos. in fin. secundum vna lectionem. ff. de falsis. et hoc modo dicit quod potest praticari. l. nostra si fugitiui. dum dicit si fugitiui serui deprehendantur quomodo poterit probari quod ipsi habuerint animum transiendi cum fuerint capri ante qd percuciant ad locum. et dicit quod ex qualitate loci facit ad hoc quod notat Barto. in. l. qd dicitur. §. diuus. ff. de tutoribus et curatoribus da. ab bis. et vide ad hoc. l. non solum. §. annus. ff. de excus. tuto. et quod plene notat Angel. de arcto. in. l. imperator. in principio. ff. de appellatio. hoc tamen fallit quando via visitata non esset secreta et inuisitata esset magis secreta. quia tunc licet quis esset repperus in via inuisitata. non tamen esset mala presumpcio contra eum. et notatur per glo. in dicta. l. eos. in fine. ff. de falsis. vel nisi via visitata esset destructa vel inundata aquarum occupata. ut habetur in. l. secunda. §. quod dicitur. ff. si quis cautionibus.

Que sint coniecture ubi portantes bladum.

practica huius. l.

Nota banc distinctione.

Deprehensio portare et possunt penitere.

Accidit in loco indifferenti. qd poterant diuertere ad plura loca. in dubio magis est procedendum ad absolucione qd ad condemnationem. et. ff. de pen. nis. l. absentem. Et in casu quo iudicideretur qd puniatur debent. sic moderanda est pena. qd iudicatur ex presuntione fm Baldi hic qd ita intelligit dictu Nicol. de ma. §. Sed an deprehensio poterit penitere vide qd sic per. l. qd falsa. ff. de falsis. Contra vide qd non per. l. quis sit fugitiuus. §. primo. et. §. idem celsus ait si serui. et qd quasi preuentus est. et. ff. de edili. edict. l. si quis postea. et. l. edicto in principio. ff. de iure sci. §. et istud tenet Guido de sizaria. et Nicolaus de maratellis: ut refert hic Baldus. Et idem tenent qd non est sui arbitrii postq in laqueum incidit. l. in laqueum. ff. de acquir. rerum do. ml. facit. l. qui ea mente. cum ibi nota. ff. de furtis. et si aliter dicerem? facilliter possent legem et iudicium deludere: qd esset absurdum fm Bald. qd ita tenet hic. et idem notat gloria. in. d. l. arboribus. §. fina. in fine. ff. de usufructu.

Quid si se parado occupauerit frumenta in domo vel alio secreto

Quid si fuerint tantum in portante reio autem inuicti et capri.

Verbu inuenire vel inuentus non vertitur sicut solo aspectu.

Statutum inueniens in

videt esse tere in. l. si fullo. in pn. cu glossella su. per ver. inuenit vestimera. et glo. subaudit et habuit et illum text. cu glo. inducit ibi dno Pau. de cast. ad statutu quo cauet ut inuentus cu armis punitur tali pena. qd non dicat inuentus p familia nisi fuerit captus vel ad palatium ductus vel de derit fideiussores de se presentado. is familia vide rit ipsum cu armis. Item hoc videt tenere Barto. in. l. tutor. qd reperit. in. si. col. in fine. ff. de administra. tuto. ubi dicit qd inuentarius de qua reperta et inuenta in bonis pupilli ibi de scribuntur. ut notat per glossam in pn. Sed inueniri de illud proprie quod manibus apprehenditur: ut in situ. de rerum diu. §. item lapilli. et dicta. l. si barataria. et quo de cidit Barto? singulariter in dicta. l. Tutor: qui reperit. qd si Tutor non tenetur reneatur facere inuentarium de oib? resibus pupilli de quibus in bonis suis non reperiuntur instrumentis qd tutor non tenet ponere inuentario ante qd exigit. quod est valde nota. in practica. Quid dicendum. Repio Angelu de to portans percussio in hac materia varie scripsisse. na in. l. an qd exigit. in. §. in caribus. ff. de acquirenda poss. dicit qd si statutu punit inuentu cum armis vel ad ludum azardi. quo ad impositione ordinarie pene statutu non considerat inuentione personarum de h? locum in na statuti. argu. l. j. C. de rapru virgi. r. c. quap. de usuris li. v. conuicta. l. n. in prin. C. de vete. u. re crude. ubi pluribus habet hoc verbu inuene. rit. sed si statutu premiaret officiale inuenire luderes: sic cu exorabit a iure communi non ediscitur premium nisi ludens psonaliter inueniatur. sic intelligit. l. si barataria. de c. cum premium de iure communi non est cor. cedendum. et inteligitur statutu premiaste ut officiale sit ardentior: ad prohibendum ludum. Sed idem Angel. in aut. de sanctissimis episcopis. §. reuerentissimis. col. viij. dicit aliter. videlicet quod si statutu quod si quis fuerit inuentus committit re homicidium capite puniatur qd tunc inueniuntur dicitur qui committit: licet non sit repperus tunc committit. in flagranti crimine. arg. illius text. quod dicit re h? locu esse verum vbiqz inuentio non facit crimen. i committere sed illi quod sit est necesse quod inueniatur. ver h? non repto bi gratia dicit statutu. si quis fuerit inuentus arma portare tanta pena puniatur. statutu hic non punit portantem simpliciter sed portante punies ipoz inuentum. quia sine inuentione crime non est. tantu arma quoniam statutu crimen facere voluit. rem non h? locus plum est etiam in statuto dicente. si quis fuerit in portante inuentus de nocte. nam ire de nocte ud est in: simplr s in lecticum. sed statutu facit tunc maleficium cu portante in vadit de nocte et punitur tunc est necessaria inuentum. et dicit quod ita praticatur in ciuitate purusi. et ad hoc allegat glossas in dicta. l. si barataria. C. de fideiuf. Adde tu quod immo non An sit licitu est licitum ire per ciuitatem vel per domos alie ire de nocte nas de nocte. ut probat textus conuicta glossa per ciuita. finali in. l. item nihil. ff. de seruute rusti. pcedi. te et domos et ibi hoc notat domini? paulus de cast. Que alienas. ro octauo stare antedicto statuto de que in precedenti questione. accusatus est aliquis quod ex State statutu tractat bladum vel aliquid aliud prohibidum extra districtum. vel quod portauit arma vel quod vi. qd si iur de nocte. et accusatus probauit per testes fuerit accusatus propter hoc debeat puniri. Vel si statutu premuar inuenientem aliquem faciente ites sunt pro contra statutu albe. de rosa. format istam. que batum. gionem in suo opere statutorum in. n. parte. q.

capitulum. et dicit quod si statutum dicat quod si quis fuerit inuentus ludere ad raxillos vel tenere ludum raxillorum. puniatur in decem et medietas...

Aurentica.

Ed nouo iure. Ista autentica situata est sup. l. si fugit. C. de seruis fugitiuis. et sumta est ex corpore autenticoz. in aut. vt nulli iudicari...

Conarra ibi. Qui violenter. Et. b. d. in fura. ma vbi pro crimine abscisio membri furi debetur vna sola manus debet abscindi. et pro furto...

Abicunqde iure vete. de debet membra abscidi hodie abscidit manus.

Amputatio manus est in no. pena amputatio pedis. Quid de oculis.

Extra iudices crudeliter Stratura duplicata penas non habent locum in pena mutilationis membri. et de materia duplicacionis penarum. vide per Bartolum. in l. sanctio legum. ff. de penis.

Manus olim membrum.

Pena ghali fer imposita est cetera modis in publicis.

Publica delicta grauiora sunt delicta publica qd occulta. et maxime est conuictus violentia. vt in l. i. de bo. rap. s. j. Opponitur primo contra primas parte. de le. iij. s. 2. de his. ad. l. conuicta.

Pro intel. s. si quis quinq. in r. d. pace tenet. vide. j. col. xvij.

Amputatio manus est in no. pena amputatio pedis. Quid de oculis.

Pro quibus casibus abscidat membrum.

In si. princip. ff. ad fillantianus. vbi fugitiui puniuntur lege conuicta. non pena de qua glo. hic. in si. soluit fatendo contrarius: qd ibi aliter puniuntur...

est in exactionibus tributorum si non faciunt de susceptis libris vel scriptura vbi scribi debet id qd exigunt publici exactiones. vt in lauren. de man. da. p. in cap. i. s. coges. et ibi glo. col. in. vbi dicit qd debet manus amputari: et ille rex. cil. singularis...

Propositio. ad scribendam introitum puniatur pena manus per. d. s. coges. et fm Ludo de ro. in suo singulari quod munis si de incipit positus ad scribendum introitus. sed si bearur qua scribar sed diminiuatur. et ira non totaliter omittitur qua pena puniatur. dic qd pena dupli eius...

Liber nouellarius ante iuris ciuilibus.

Liber nouellarius ante iuris ciuilibus.

Liber nouellarius ante iuris ciuilibus.

In notario qd fecit falli instrumentum.

com. i. sentit idē Bal. in auten. res. q. in vlti. col. infra. cōmuniā. de lega. et ego eā sequor. Si sū liber nouellaz fuit. ser. composuit post lib. au...

q. q. d. l. i. c. i. v. de b. q. d. licet al. legare leges. l. d. bar. d. o. z. r. q. si appo. b. a. v. l. t. r. a. ca. q. p. o. n. t. b. i. c. a. u. t. o. r. t. d. o. c. l. c. a. d. e. f. e. u. d. i. s. d. e. z. v. i. d. e. f. e. l. i. n. c. e. r. p. r. e. e. l. i. c. o. l. a. t. e. p. e. v. e. r. d. e. d. i. u. e. r. s. o. z. l. i. b. r. o. z. d. e. r. e. s. c. r. i. p. t. i. b. i. q. s. u. t. l. i. b. r. i. a. u. r. e. t. i. t. a. l. i. d. e. r. i. a. p. u. d. e. i. n. c. q. u. a. l. i. t. e. r. d. e. a. c. c. u. s. a. z. p. d. e. c. i. s. i. o. n. e. v. i. d. e. q. p. o. t. e. r. A. l. e. x. a. n. d. e. i. m. o. i. n. l. p. b. e. r. e. d. e. s. s. i. s. e. p. u. l. c. r. i. s. a. c. q. u. i. b. e. r. e. q. d. i. s. t. i. n. g. u. i. t. e. r. e. t. d. i. s. t. i. n. c. i. o. n. e. m. r. e. q. u. i. t. n. o. u. i. s. p. a. p. i. e. n. t. s. e. a. t. r. a. c. t. a. f. e. u. d. o. z. c. a. r. o. c. o. l. l. i. p. o. n. m. e. a. t. i. u.

in ver. voluntate. et in. s. sequenti si miles. in ver. diuino de pace tenenda. vbi glof. pro decisione...

Fons lom bardorum.

Opinio au...

Ant allegare leges. gare leges lōbar. d. o. z. tanq. inra ciuilia z dicitur...

Ande licitū est arguere.

Notari scri...

ino singulari qd incipit. Pone quod notarius scribit. Sunt etiam multi alii casus in quibus...

In qua ma...

Quid si vna...

Sed pau...

Ande licitū...

Notari scri...

ret adeo qd delinquens habet unam solum manus rhdit bic ad salmandu...

Quid si nul lam habear niri vt. l. h. ibi si psona vtilioz infra vt intra cer...

dicet. in. c. j. s. miles. in verbo penas. in. l. h. C. vt ti. de pace iura. fir. et est ter. si bene ponderetur fra...

Fur simplex ro dic quod reperitur fur simplex. Item fur fa mosus. Item latro simplex. Item latro publico...

Sto. bz intel ligitur rext. que allegat. Qui armat rapit vel sub trahit. adde Alex. s. imo. in. d. i. c. col. s. ver. vt etia...

stiones principales. Prima erit qua pena puniri debeat furces. Secunda q pena puniri debeant latrones. Et qz ista materia e quotidiana z vri...

Fures impro bii. Fures im probiozes.

Fur plusq iprobissim?

fures sunt improbi & sic fures simplices subdit h...
a. Et graue a vel magni. r. sic pot' puniri civiliter & cri...

criminali. & not. Gofredus in summa de furtis...
ver. & est sciendū qd' tribus modis facit. l. si. ff. de...

Furti ma... nifestum

b. C. nō de... betur adde imol. l. d. §. dñs & i. l. s. pulario ista...

Reb' subtra... eris. hoc qd' bic dicit ser...

quum est quod p furto i criminaliter imponit...
pena extra ordinaria vt. l. si. ff. de furtis. l. si. ff. de...

costare per illum. §. item illud et quod fuit sibi pleriq' fatē...
allegatum: quia non fuit decapitatus sed fuit tur contra se...

De seruis fugi.

Fur qui res quas furat dicitur...

pro furto magno...

Ego autem...

structurine furti ar. l. in. in. si. de. epali. andie. r. a. r. no. in. l. capitali. s. crassatores. r. s. famo...

quod pro unico furto etiam magno non debeat. Adde qd ista mori et sic nec suspedit. Et hoc pbo sicnam opi. r. j. ad...

De seruis fugi.

fo. d. r. r.

neq; ibi hoc ideo est qd omnis trisi tutelam ex cu far ppter difficultate ronsi cōficienday r reddē...

redder q; psona patris r filij cadē reputat. l. in. C. d. impu. r alius subiti. r dicit Albc. l. d. q. r. r. r. qd ita fuit cōsultrū. qd admittit filius ad of...

Quid respice...

Furti eto: hic siue atrop.

riri est collare matrimonio. et pbat in l. in reb. de iure do. c. si. nec obstar qd dicit Albe. de ro sa. per dictu. s. idem respondit. i. n. responso. qz illud procedit psum ad onera q imponunt respe...

Furtum eto: nullum per necessitates non puni.

notatis. per glo. de consecra. di. v. et vide ter. cus gl. de consecra. dist. j. sunt no nulli. et nota glossam in l. i. in. s. cum eade. in ver. confert. que incipit...

Puer vel ni mium senex qd p furto puniatur.

Affocians fur non de ppeur.

Fur de etiaz qui defozat virginem.

Furtum eto: nullum per necessitates non puni.

Emittens tria furta furca suspedit.

Essent parua. Adde qd hoc idem tenet Alex. in consilio. c. in l. i. q. v. d. l.

nia mercet a furca a contrario sensu videt velle qd si bis est quis furatus no mercaat venia a furca. Amen quantum ad hoc vt pena mortis imferatur furi requirunt tria furta...

fures puniendi vt sunt degerati. no puniuntur ad mortem: ergo multominus fures qui nun sunt puniendi arg. auct. pro magis. s. de sac. san. ecc. l. i. pro magis. ff. de iureiurando. cum si. Item hoc pbat in l. j. de expillarores. r. s. cum. l. sequenti. ff. de effrac. r. expilla. vbi p batur hoc manifeste sic. nam in d. s. expillarores...

qđ dicit glo. in d. §. famosus. in verbo furca: ubi aut est famosus. sed nō nisi cā furripuit. et tunc forte qđ hic dicit obrimer: qđ illa glo. nō firmat pedes: sed loquitur sub dubio forte inde non esset firma sententia glossatoris qđ bene notat: qđ non ita reperies racta. et plene discussa et plene discussa et declarata et faciet tibi bonosē. Sed postea qđ de iure vel ex consuetudine vel ex forma statuti ille qđ est publicus et famosus fur. et sic sepius commisit furta possit et debuit mori et sic furca suspendi. et vnus commisit hic vnū leue vel paruū furta: sed alibi commisit plura furta. An illa furra alibi commissa aggrauat delictum furri parui blicus et famosus suspēdi. Et videt qđ non: qđ paria sunt commissa nō esse et cognosci nō posse. nā si nō pōt cognosci. ergo nō pōt cōstare iudici vt iudici ad hoc. ff. de feris. l. in fi. et sic si nō pōt iudex procedere cognoscendo: qđ nec aggrauando et uo dicas qđ sic. nā furra alibi commissa quali- ficat furra facta: vt acius puniat. et sic vt su- spēdat: vt. l. in fi. C. de epali audic. r. l. huius. d. l. iul. de vi. r. l. i. ff. de iur. patronat. ita dicit Di. et Bar. singulariter in. l. si cui. §. si cui sacre- gium. ff. de accu. et idē tenet hic bald. in puni. h. col. vbi. sed dubitat nuquā qđ dicit qđ licet de furtis alibi commissa hic principaliter nō pōt inquiri: tñ qđ rōne aliorū remanet infamia cognosci in cōsequentiā seu in cōcomitantia pōt. arg. l. quo- ties. C. d. iudicis. et dicit qđ ista est vera opi. quā tenuit etiā Jac. de bel. in aut. vt nulli iudici. §. si qđ vero cōprehensio: ita etiā tenet hic pau. de ca. et cōiter doc. Et idē etiā r. Ang. de arc. in d. de actio. §. ex maleficiis in. iij. col. et in suo tra- ctatu maleficiorū in gli. in verbo et ei velle celestre abstulit. in. vi. col. in fi. vers. quero nuquā furra de quo nō pōt cognosci. Et idē dicunt doc. pfa- ti qđ esset tale furra de quo nō posset cognosci per prescriptionē repositio: sicut nō posset si esset commissum extra territorium: quia vtroq; casu aggrauat furra hic commissum per predicta

Furra alibi commissa aggrauat delictum cui in furca suspendat.

Furra alibi commissa cō- punant nisi ro furto: vt quis possit suspendi.

Immo plus dico qđ nō nisi furra alibi commissa qualificat furra facta: sed etiā cōputatur in numero furto: hic. vnde si statuto cauē qđ qđ nō possit suspēdi nisi p tribus furtis: et aliqđ commisit hic vnū furra nō magnū. et alibi commisit duo furra: qđ tunc vnū est dicere ipm commisisse tria furra: et sic poterit suspēdi vigore dicti sta- tuti licet principaliter ppter illa duo furra ali- bi commissa non potuisset hic suspēdi: nec etiā aliter puniri: ita vult do. Bartholomeus de sa- licetis singulariter in. l. seruis. C. ad. l. iuliam. de vi publica quem sequitur Ang. de arc. in suo tractatu maleficiorum. in glo. in verbo et ve- stem celestem abstulit in. vi. col. in fin. et in iu- tu. de actio. §. ex maleficiis. in. iij. col. et hoc etiā sentit Bartol. et Angel. in dicta. l. si cui. §. fina. in fine. Sed aduerre quia Sandi. qui fuit ma- gnus practicus in suo tractatu maleficiorum in titulo de pena furum. versu. Item pone alias questionem de facto: et Odofredus et Guide de lusa. in suo tractatu maleficiorum in titulo que pena furibus imponatur licet arguant: vt su- pra pro illa parte: tamen dicunt quod de iure contrarius est verus: scilicet quod hic possit pu- niri pro vno tantum furto: et de alijs furtis de- ber remitti fur ad iudicem loci in quo est com- missum furra fm Albertum de bobio. Dicunt tamen quod iudices feroces sequuntur primā opinio. et puniunt fures et latrones etiam pro

furtis alibi commissis et istud teneas qđ hic ali- qđ furra commisit et non alio: vt dicit. quia ra- les iudices bene faciunt: ista ē hodie cōmunit opinio doctorum modernorum. Sed pone aliā questionem quotidianam iura predicta. Quis commisit tria furra vel bic vel albi non ca- ro. et pro primo et secō furto fuit punit. an pro tertio furto hic vltimo loco commisso debeat mori et sic suspendi. postea qđ ex forma statuti vel ex consuetudine generali pro tribus furtis quis debeat suspendi. Et videtur qđ nō. quia iā de duobus punitus est nec pro vno solo furto potest suspendi. et si suspēderetur p plurib; bis puniretur pro primo et secō furto. qđ esse nō de- ber. vt. ff. de accusa. l. tenat. et ff. nautic. caup. l. a- bu. l. licet. Sed videt qđ debeat suspendi. qđ cum persenerant in crimine magis deliquit et ma- ior pena imponit. C. ad. l. iul. de vi pu. l. seruos. in fi. et d. de episcopali audicntia. l. in. in fi. r. ff. de penis. l. capitaliū. §. solent. et dicit lombarda qđ p tertio furto moriā nō autē pro primo et secundo. et sic sentit Albert. de bobio qđ debeat mori. et ita dicit Sandi. in suo tractatu de ma- leficiis in titu. de pena furū. vers. sed pone pe- nā impositā. Et idē tenet ad literā Odofred. et Guide de susaria in suo tractatu maleficiorū in ri- tu. de pena furū impositā. in pncipi. Et idē tenet hic dñs pau. de ca. et istud etiam ego teneo p vero maxime per textū in. l. capitaliū. §. solē- ibi tractari clementius cōstituto ibi nōnunq; ca- pite plecendū. nam ibi loquitur qđ pro prima et secō vice fuit punit. et tamen dicit ibi qđ etiā pro tertio punitur acius et bene. quia ex co- dinatione aggrauatur delictū. ad qđ. c. accusa- tus. de hereticis lib. vj. Et idem ego dixi supra quādo quis commisit duo vel tria furra. in pncipi. Et tamen adde predictis qđ si pro tertio furto qđ possit suspendi qđ hoc nō habet locū quan- do dicitur esse facta plura furra eodē loco et tē- pore. quia talia furra non possunt numerari plura. Nam mens statuti intendit grauius pu- nire ppter consuetudinem delinquendi. in qua consuetudine requiritur tps intervalus ad hoc facit. l. cum qui. §. ides scribit. et ibi glo. in vers. sed non in totum. et ibi etiam Bar. ff. de furtis. ita dicit hic Bald. in. h. col. vers. vltimus quero. ad quod adde que dixi supra qđ dicitur vnum furra vel plura. Que oia singulariter no- ta et tene menti. qđ sunt pulchra et quotidiana.

Pro ter- tio fur. ad de cruce cō- silius qđ est inter cōsilia baldi. ceteri- vi. in qnto volu. qđ vide- tur limitare hoc pcedere qđ tertia est furra post il- la duo scilicet pncipi. qđ tunc non pōt puniri.

Pena furis improbo: vt sunt expillatores hereditatis et furantes cū fractura ostii vel capse vel fere vel alterius rei vel similes qui etiam atrociores fu- res appellantur. vt est casus in. l. j. §. expillato- res cū. §. de. r. l. h. §. d. effrac. et expila. Qua pena expillatoz puniat. Dic aut loquimur de expillatozibus he- reditatis aut de furantibus cū fractura qđ effra ordinaria atrociores dicunt. vt. l. j. §. ite effrac. de effrac. et expunitur.

Expillato- res qua pena pu- niuntur.

fur. Expillatores fures qđ sunt atrociores. hoc effi- est expillatores in opus publicum vel perpetuum vel temporarium dari solēt beneficiorum autē or- dine ad tempus patria moueri vt fines patrie lu- beri cedere. quibus nulla specialis pena rescri- ptis principalibus imposita est. id certo causa co- gnita liberum erit arbitrium statuendi ei qui co- gnoscit. et sic in effectu erit in arbitrio iudicis vel pccoris cognoscentis punire scđm conditionem personarū et quomodo regulari debeat hoc arbi- trium et vlt ad quam penam possit inder vigore huius arbitrii accedere. Et de plenissime dixi in l. si fugitini. in quinta questione supra eodem.

Expillatores Si loquimur de furibus cum fractura qui di- cuntur expillatores. vt dixi. et dicat quod illi sunt proprie illi qui furantur cum fractura vel perfo- ratura hostii vel hostiorum vel sericū vel capse vel parietis: vt probatur in dicta. l. j. §. item expilla- res. ff. de expillatozibus et expilla. ibi expillato parie- te. cōiuncta glo. que dicit alias perforato alias effrac. et qđ furra per eos commissum dicitur atroc. vt est textus in. l. i. eodem titu. Et etiam di- citur nozime scđm dñm Paulum de magno de quo. §. dixi. quia Bald. hic in. j. co. vers. in. no. maxime ibi. ego puto. ponit furra multa nozime pro magno. et sic promiscue ritur illis vocabulis. Item pro hoc gli. in. ad ea. in vlti. charta. ff. de reg. iur. que appel- lat magis furra delictum atroc. et sic videtur qđ sicut pro magno quis dō suspendi. vt. §. dixi scđm Bald. hic non reuertim. Sita etiam pro furto a- atroc. et nozime. Sed contrarium in hoc est verius tenendo qđ furra nozime fit qđ cum fractura hostii vel alterius rei. vt. §. dixi. nam l. quis fures frangendo vel perforando prius ostiū vel parietē vel sericū vel etiam sericū: nihilominus p hoc nō debet mori. vt probatur in parte. d. l. j. §. expillato- res. et. §. si. cum. l. seq. ff. de effrac. et expila. Itē hoc probatur: quia magnum furra dicitur atroc. vt est glo. in. l. ad ea. ff. de reg. iur. et. §. dixi. Et sic sicut pro magno quis non dō mori de iure. vt. §. dixi. ita nec pro isto quod dicitur atroc. vt est text. in. d. l. j. §. expillatores. ibi. atrociores. et in. l. fina. in pncipi. ibi. atrociores enim sunt. eo. ritu. Sed debz distin- gui. Aut tale furra est commissum de die. et sic sunt fures diurni et puniri debent. vt habetur in. d. l. j. §. item expillatores. subaudi puniuntur vt ex- pillatores. de quibus dixerat. in. §. pcedent. post- ea sequitur in littera. sed enim diuus. et hanc ef- fractorem equitem romanū qui effrac. pariete pecuniam abstulit quinquecentis abstinece iussit prouincia publica vnde erat et ab vrbē et ab italia. Quo: rebz autem equi et in effrac. et in ceteros supra scriptos quis cognita statui prout ad- missum suggerit dñmodo ne quis in plebeo ope- ris publici penam vel in beneficiorum relegationis excedat. Item dicitur in. l. i. co. ritu. Diurni ve- ro expillatores et post furtum castigatiōe in opus perpetuum vel temporarium sunt dandi. vnde in effectu tales non possunt ad. morte condemnari: sed debent pro admitti et personarum qualitate pu- niri cū: a morte tamen. Aut tale furra est cō- missum de nocte: quia sunt fures nocturni cum fractura hostii vel alterius rei. et isti debent susti- bus cedi et in metallum damnari: vt est casus in. l. fina. in pncipi. ff. de expillatozibus et expillatozibus. vbi in hec verba per Paulum inrconsultus scribitur. In expillatores varie animaduertitur.

atro dōres enim sunt nocturni effraciores. et ideo bi furtibus celi in metallum damnari solent. Sed bene nota. quia multi crederent quod de iure fu- res diurni vel nocturni cum fractura ostii vel serici- nci vel alterius rei deberent ad mortem condem- nari. quod minime verum est vt ex predictis ma- nifeste patere potest. Si vero loquimur de sac- cularijs et de tractarijs sine digerrarijs. et dicitur: ter quod isti possunt puniri arbitrio iudicis pur- puniuntur expillatores hereditatis. vt est casus in d. l. j. §. expillatores. in vers. simili modo. et saccu- laris. ff. de expillatozibus et expillato. Et vult etiam textus circa hoc. in. l. sacculari. in pncipi. de ce- trarozdi. criminibus. vbi per Aliphanum ita scribi- tur. Sacculari qui veritas in sacco artes exer- centes partem subducunt partem subtrahunt. Item qui digerrarij appellantur. hoc est hi qui in aliena cenacula se dirigitur furandi animo plus qđ fures puniendi sunt idcirco quoq; aut ad tem- pus in opus dantur publicum aut furtibus casti- gantur et dimittuntur aut ad tempus relegantur et qui dicuntur sacculari exponitur ibi per glo- sam. j. que inter alias expositiones. in fi. ponit istā videlicet quod sacculari sunt qui facis portant merces desuper bonas inferius malas in eodem sacco. quod bene nota contra huiusmodi delicta committentes quia puniri debent plus qđ fures: qui tamen a iuriconsultis improbores ab im- ptoze improbi tñ appellantur. vt dixi supra cir- ca pncipi. huius decime questionis vbi vide. Item tertio casu principali quando sunt improboissimi. Impro- boissimi sunt raptos qui in strata publica furantur qđ bis simi fu- res qđ pe- cratione in strata publica furantur. qui publici la- na afficia- tur.

Saccula- rii pena arbitra- ria. Saccula- rii qui die- cantur.

Digerarij qui dicit

Impro- boissimi fu- res qđ pe- cratione in strata publica furantur. qui publici la- na afficia- tur.

Denacraf- taroz et qđ dicuntur crassato- res.

atro dōres enim sunt nocturni effraciores. et ideo bi furtibus celi in metallum damnari solent. Sed bene nota. quia multi crederent quod de iure fu- res diurni vel nocturni cum fractura ostii vel serici- nci vel alterius rei deberent ad mortem condem- nari. quod minime verum est vt ex predictis ma- nifeste patere potest. Si vero loquimur de sac- cularijs et de tractarijs sine digerrarijs. et dicitur: ter quod isti possunt puniri arbitrio iudicis pur- puniuntur expillatores hereditatis. vt est casus in d. l. j. §. expillatores. in vers. simili modo. et saccu- laris. ff. de expillatozibus et expillato. Et vult etiam textus circa hoc. in. l. sacculari. in pncipi. de ce- trarozdi. criminibus. vbi per Aliphanum ita scribi- tur. Sacculari qui veritas in sacco artes exer- centes partem subducunt partem subtrahunt. Item qui digerrarij appellantur. hoc est hi qui in aliena cenacula se dirigitur furandi animo plus qđ fures puniendi sunt idcirco quoq; aut ad tem- pus in opus dantur publicum aut furtibus casti- gantur et dimittuntur aut ad tempus relegantur et qui dicuntur sacculari exponitur ibi per glo- sam. j. que inter alias expositiones. in fi. ponit istā videlicet quod sacculari sunt qui facis portant merces desuper bonas inferius malas in eodem sacco. quod bene nota contra huiusmodi delicta committentes quia puniri debent plus qđ fures: qui tamen a iuriconsultis improbores ab im- ptoze improbi tñ appellantur. vt dixi supra cir- ca pncipi. huius decime questionis vbi vide. Item tertio casu principali quando sunt improboissimi. Impro- boissimi sunt raptos qui in strata publica furantur qđ bis simi fu- res qđ pe- cratione in strata publica furantur. qui publici la- na afficia- tur.

De seruis fugitiuis.

pena latrones puniantur. qd aurem isti furantur hinc interfectione alicuius et isti proprie crassa...

sepius furantur dicunt etiam publici et famosi latrones. vt. d. §. famosus. et hoc modo intelligo gl...

Et predicta addit videat in. c. j. co. lum. v. ri. de eo qui mitti. in posse. ca rei seru. rvide que in ppositio pely. in tract. qd solus bo. na punia tur fal. prima.

De seruis fugitiuis

So. clxxxij.

De his qui no. infra. dum tamen sint distincta per illum textum. sufficit ergo siue sit distincta re ran...

Et ego Bartolomeus cepolla de Verona iuris vtriusq...

Et sic finem felicem accipere viles ac famosi tractatus Gregii ac vtriusq...

§ 3 1 3 5

**Tractatus domini Joannis
Thierry lingonen. iurisvtriusq;
doctozis totam materiam fuge la
conice complectens.**

Anoniam superi tracta-
tum est de seruis fugitiuis vt
notus titulus lympidus exan-
clerur ibidem fuge materiam
inserere ausus sum. Et p̄uini-
tus est notandum q̄ fuga ser-
ni impedit eius prescriptionē
sicut fuga animalis. l. j. et ibi
Bal. C. de seruis fugi. Fuga em̄ reddit que suspe-
ctum. l. impubribus. §. p̄terea. et ibi Bar. ff. de
suspe. tut. et si exstat leue indicium ad torturam
Bal. in. l. non hoc. C. vnde cognā. Specularoz in
titulo de probatio. §. fina. vtr̄. vltimo nota. vbi
dicit q̄ fuga facit semiplenam probationem ta-
men non rotam si aliter statuto disponeretur l̄-
cer constituat quem in mala fide. l. mala fide. et
ibi Bal. C. de long. temp. prescrip. que p̄o lib. op.

Unde est aduertendum q̄ fuga est tri-
plex scilicet voluntaria causaria et ignominiosa
Bal. in. l. j. C. de edil. act. Ideo queritur. Fuga an
proprie dicatur quando quis latitat vt fugiat sed
non comprehenditur. vide Bal. in. l. j. ff. colum. C.
de edil. act. et in. l. j. C. de seruis fugi. vbi dicit qd
fugiens dicitur latitare Alex. de imo. in. l. penul.
de custo. reco. Et fugiens de carcere quod inuenit
apertum non facit indicium contra se Bal. in. l.
succurritur. C. et quib. cau. maio. per. de sum. in. l.
in bonofidei. C. de iurciuran. tamen si reuertitur
non dicitur fugere nec tenetur pena statuti de fu-
giente de carcere Bal. in. l. j. ff. colum. C. de seruis
fugi. et in. l. j. C. de edil. act. Sed fugiens in do-
mum propriam an possit in ea capi et extrahi per
officialem pro debito ciuili Bal. et Alex. in. l. i.
pleri. §. de in ius voca. contra Bal. in. l. j. C. de sit.
tri. qui tamen loquitur quando fuit captus extra
domum sed euasit et in domum aufugit quia po-
test de domo incontinenti extrahi. ita Alex. in.
l. quod ait de adultr.

Item queritur an fugiens ad ecclesias
sit titus. p̄o hoc vide rex. in titu. de bis qui ad eccle-
cie. confug. Bar. in. l. consil. incipiente statuto ci-
uitatis ruderti. Quid. in consil. ut. quod est notan-
dum etiam qd si quis pro debito ducatur per eccle-
siam non gaudebit immunitate ecclesie. ita Ar-
chid. xvij. q. iij. c. antiquitus Et quo oritur alia
questio. Tyrus homicida non potuit fugere ad
ecclesiam sed inuenit quendam sacerdotem dese-
rentem corpus Christi aufugit ad ipsum et cum ac-
cepit an gaudere debeat immunitate ecclesie. et
p̄mo viderur q̄ sic per rex. in. l. vna. C. de bis qui
ad eccle. confug. Nam q̄ aliquis in ecclesia tue-
tur est introductum in fauorem dei ergo multo
fortius si fugiat ad ipsum arg. l. capitalium. §. ad
statuas. ff. de penis. et de edil. edict. l. quid sit fu-
gitiuus. §. stantē. et §. idem iulianus. nam teste a-
ristotele propter vnus quodq; tale et ip̄m magis.

Sed quid de furibus ecclesie an ha-
beant istud privilegium et dicendum quod sic. in. l.
presenti. §. quod in finibus. C. de bis qui ad eccle.
confug. rex. in. c. sicut. de immuni. eccle. qd potest
intelligi secundum Jaco. de bellou. de furibus ne

cessarijs secus autem in alijs arg. de relig. et sum.
fune. §. si. et ff. de contrab. em. l. ede sacra. §. i. et. C.
de relig. l. si sepulcrum. et ibi Bald. Unde quando
quis in ecclesia deliquit tunc iudex secularis non
potest eum extrahere de ecclesia. sed episcopus loci
et cum trader iudici seculari et sit laicus. C. ad leg.
iul. de adul. autem. si quis ei. Propterea queritur
an fugiens de vno territorio in aliud per familia
potestatis vel prepositi possit capi et est dicendum
quod no. ita Bal. in addi. ad specu. de compe. iud.
adiri. ver. Sed pone quod malefactor Bal. et Flo.
de sanct. pe. in. l. licenti. §. aristo. ff. si ser. vtd. Sali.
in. l. ij. C. de exhi. re. Ang. de are. in tra. malef. ver.
quod fama facit. quod est contra dictum Bar. in.
l. quod ait. §. quod ait. et ibi Alex. de adultr. Bal.
in. l. quicunq;. C. de seruis fugi.

Sed queritur an fuga post accusatio-
nem suspicionem faciat Bal. in. l. j. ff. de re. conus.
tenet quod non quod est modo limitandū secun-
dum Sozinum nisi quis coram iudice fuisset mi-
natus de accusando licet abduc non accusauerit
quia tunc videtur quod fuga secuta faciat suspi-
tionem propter quod et hoc refutatur in multis ca-
sibus idem effectus qui refulserunt ex bello ac-
cusatorio. vt est rex. singularis. in. l. miles. §. io cer.
de adultr.

Secundo nisi alias frustra suspitio la-
boraret contra fugientem post accusationem tunc
enim maximam induat suspicionem arg. ciuo
quod dicitur in. l. si. quib. mo. tut. et ibi doc.

Tertio nisi post accusationem accu-
satus aufugiat de carceribus quia tunc contra est
proceditur tanq̄ contra confessum de crimine rex.
in. l. eos. in fine. ff. de custo. reco. et ibi gloss. nota
bilis que ad hoc sepe allegatur. Quando ergo ac-
cusatus est captus et aufugit non habet locum di-
ctum Bart. cum statim possit condemnari tanq̄
confessus quod intelligendum est si aufugerit de
carcere clauso secus si de aperto sicut de aula pa-
lari vbi iudex cum stare precepit quo casu si incar-
ceratus fugiat hostio dimisso aperto per negli-
gentiam custodum tunc aufugiens non habetur
pro confesso. ita tenet singulariter Bald. in. l. suc-
curritur. ff. et quibus cau. ma. et fuit dictum origi-
nale Suii. de cu. quod solemniter Ludo. de roma
in. l. admonendi. ff. de iurciuran.

Quarto limitatur nisi carcer fuisset
fractus per tertiam personam no data opera in
carceratozum quia tunc est eadez ratio que est in
hostio dimisso aperto. ita tenet Zanfr. de oriano.
in. l. fugitiui. C. de seruis fugi. gloss. in. §. si po quis
dam. in autem. de exhi. reis.

Finaliter quero an fugiens cum gla-
dio de domo in qua reperitur homo mortuus p̄-
sumitur occidisse docto. et Bal. in. l. fina. C. de p̄o
bartoni. et in. l. neq; natales eodem ritu. dicunt qd
sic. ita Angel. in tractatu maleficiozum. ver. quod
fama Angel. et Alex. post Barto. in. l. ij. ff. furt.
quod vidi in praxi.

Sed queritur an fugitiuus debitor
possit capi auctozitate creditozis Spec. in tit. de
renu. ver. Item est beneficius tenet quod sic quod
est verum et sic intellige vt iudici presentetur non
vt occidatur. ita in titu. de accusa. §. i. ver. hoc est.

Ad hec queritur an fuga faciat solas
suspicionem Barto. in. l. admonendi de iurciura.

De fernis fugi.

et ibi gloss. tenet quod faciat semiplenam proba-
tionem quod est limitandum secundum Sozi.
nisi quis timore familiaris recrozo aufugiat et post-
ea citatus a iudice compareat tunc enim purga-
tur omnis suspitio rex. in. l. quid sit fugitiuus. §.
j. ff. de edil. edic.

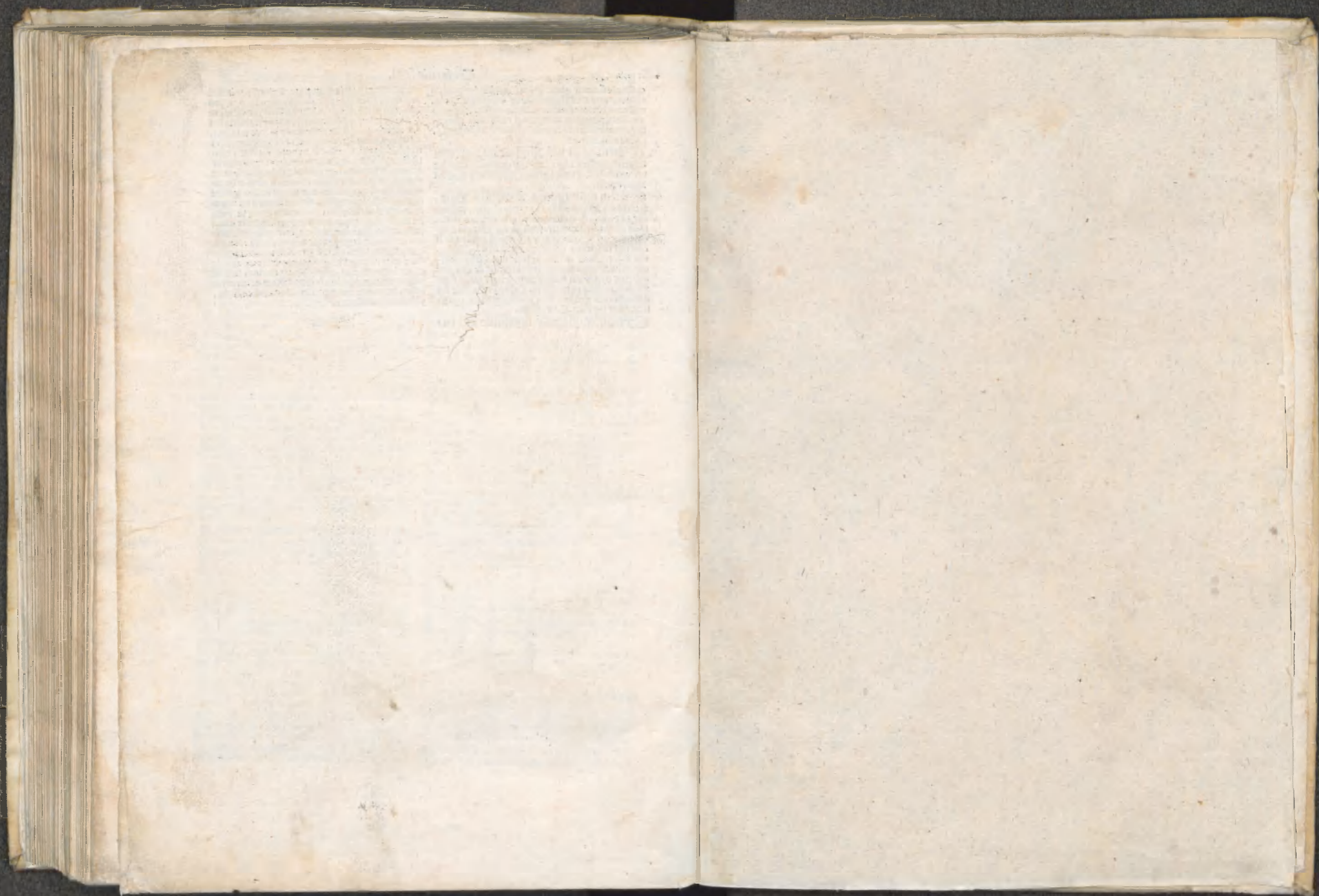
Item fallit nisi aliqua causa excuset
fugientem puta tenere partialitatem in ciuitate
vel quid aliud dicta. l. quid sit fugitiuus. §. apud
Zabonem.

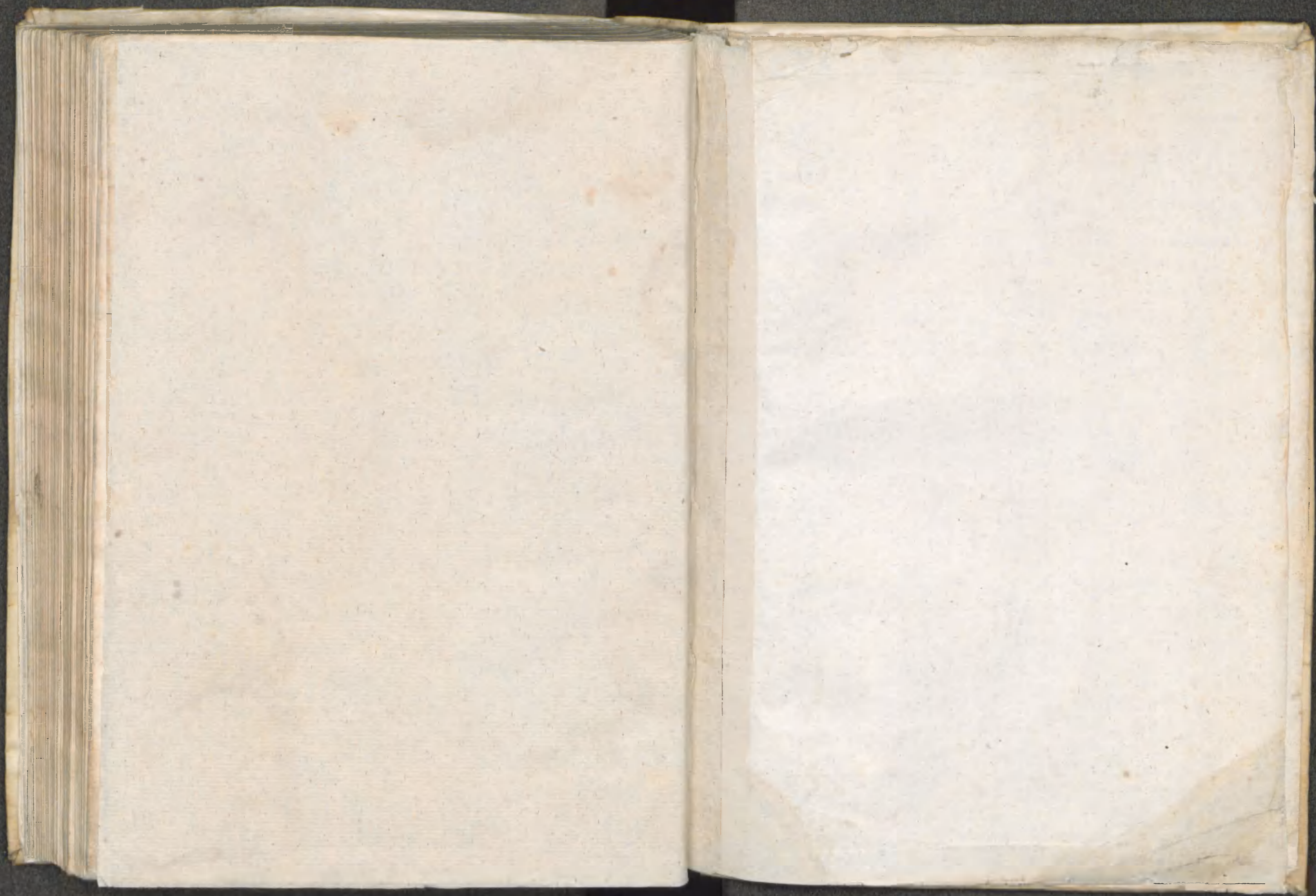
Item limitandum est dictum Bart.
secundum Sozi. quod fuga indicium facit. vt dicitur
in dicta. l. admonendi. et clarus in. l. comelia.
ff. ad senatus. sille. valet quando aufugit ante ac-
cusationem de se factam secus si post quia tunc li-
cuit sibi sanguines redimere. in. l. ij. in fi. de bo. co.
vbi Barto. tenet per illum rex. quod est intelli-
gendum quando delictū erat capitale et quo aur
debebar occidi aut membris muritari secus si est
ser imponenda pecuniaria. Tamen est notandus
quod in casu speciali fuga plene probat. l. confi-
liarios. et ibi doct. C. de allesto.

Finaliter queritur fugitiuus qui va-

dit ad aliam patriam an poterit citari per iudice
loci in quo deliquit sine iudicis requisitode illius
loci cum hic solum sortiatur ratione criminis. vt
C. vbi de cri. ag. opoz. autem. qua in prouincia Ali
qui dicunt quod sic et allegatur pro hoc rex. in. l.
omnis. §. si vero apparitor. C. de episco. et etc. et
in. l. ff. de offi. p̄fec. vbi. nec obstat. l. ff. de iur-
risdi. omnium iud. Tamen contrarium seruat
de sacro vnde aut commisit in illa iurisdictione et
tranca aut non. Si in illa commisit tunc debz iu-
dex qui eum captum detinet primo ipsum punire
si crimen ibi commissum sit tale quod non impe-
diat executionem alterius iurisdictionis vt puta
si crimen sit tale quod mortem no erigat et aliud
primo commissum mortem erigeret quia tunc pri-
mo de minori pena deinde de maiori esset tracta-
dum. ff. de accusa. l. si cui. §. si. et sic in loco captio-
nis potest manum vel aurem amittere et deinde
est remittendus ad aliam iurisdictionem in qua
maius vel equale crimen commisit et sic executio
aliam impedire non debet. ita Bar. in dicta. l. si cui.
§. fina. supra allegato.

Finis.

F. M. C. 28.

